Tomi 2 in Vol: Uno

Cv. XV : Fog 1 = N: 2

VITÆ SANCTORVM
SIVE
RES GESTAE
MARTYRVM, CONFESSORVM, ATQVE SANCTARVM VIRGINVM.

EORVM PRAECIPVE QVAE PER R. P. LAVRENTIVM SVRIVM
Sex Tomis comprehensæ sunt:

Et nunc, restrictis verborum ambagibus, integra tamen historiarum serie vbique ferè seruata, ad exactissimam doctissimi, & præstantissimi viri D. CAESARIS BARONII *Chronologiam digesta, ac in quatuor Tomos distributæ,*
Studio, & labore F. ZACHARIÆ LIPPELOO, Carthusiæ Coloniensis alumni.

THOMVS PRIMVS.

Carmelitis Discal.
[redacted]

fr. Didacus Merinus ... donavit ...

[redacted]
... S. Maria
Carmel. Discal.

[redacted].
de Victoria
Romę.

B R I X I AE

Typis Societatis Brixiensis. M D C I.
Superiorum permissu.

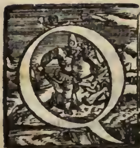

ADMODVM ILLVSTRI
AC REVERENDO PATRI
HORATIO VICOMERCATO
SANSEVERINO,
CREMENSI

Almi Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, Domino suo obseruandissimo.

Petrus Maria Marchettus. P. P. F.

VO primum tempore (Pater clarissime) in animum induxi in lucem edere Epitomen hunc Surij, & Lipomani grauissimorum Historiographorum, quo summopere illustrantur Diuorum laudes, quorum festos dies anniuersaria recordatione, ac celebritate colit Ecclesia sancta, vnus tu ex multis præstantissimis, cui munus hoc ob eximiam quandam meam in te obseruantiam dicarem, occurrebas, cuius arctissimis vinculis ita est meus animus cum tuo annis ab hinc multis copulatus, ut quamuis lon-

gissimo & locorum, & temporum interuallo simus disiuncti, nulla tamen facta sit vnquam vel intermissio officij, vel mei erga te amoris relaxatio: Et si mihi hoc natura non tribuisset, vt quem semel colere cœpissem, eum mihi colendum in perpetuum existimarem, tot, tantaque in te congessit Deus Opt. Max. ornamenta, non modo fortunæ, & gloriæ, quæ tu in minimis ponenda semper duxisti, verum etiam virtutum omnium, vt te non colere nullo modo possim. Pulchrum tibi fuit in antiquissima, & Illustrissima Vicomercatorum Sanseuerinorumque familia nasci, quæ vt ex Scriptorum monumentis videre licet, à splendidissimo Domino Sermone proauo tuo multis ab hinc annis fundata semper floruit; quæ magisterijs abundauit fortissimorum hominum, qui albæ, rubræque Crucis insignibus fortitudinem, nobilitatemque præ se ferrent. Honorificum, eos tui generis authores extitisse, qui bellicam laudem cum Christiana virtute, pietateque coniunxerint. Illustre tibi fuit, quòd ex ea sis familia natus, ex cuius sanguine, nobilissimoque genere Marcus Antonius ille Auus tuus, cum in bello Cyprio, tum in nauali prælio contra Turcas militiæ Præfectus Illustrissimus. Ludouicus eiusdem frater militum Tribunus, chiliarcusque spectatissimus: ac demum Patrui tui præstantissimi Comites Domini Franciscus, & Octauius Brixiensis oppidi Rectores prudentissimi, qui, quàm gratissimi Serenissimæ Venetorum Reipublicæ continuò existant, ipsamet testatur familia permultis priuilegijs decorata; Quo factum est etiam, vt Clarissimi Venetorum Senatores, si quando aut visendi militum Cremensium copias, aut obeundi ciuitatem gratia istuc mittantur, non aliam quàm domum tuam ædificij magnificen-

tia spectatißimam frequentent, in eaque cognationis, & propinquitatis iura recognoscant. Gloriosum, auitam nobilitatem hæreditario quodam iure sibi relictam, ornatam à te, atque illustratam fuisse morum facilitate, & instituta totius vitæ ratione te tuisque maioribus digna. Hæc omnia imperiti vulgi iudicio mirabilia, quamuis per se ipsa laudanda non sint, quòd fortunæ munera esse videantur, in te tamen eximiæ cuiusdam laudis causam habent, cum ea plerisque ad voluptates incitamenta esse soleant, tu eadem feceris, vsque ab adolescentia instrumenta virtutum: Quo tempore, qui tuum intra domesticos parietes humanioribus litteris informabant animum, nec Polybio inuidebant, qui Scipione discipulo maxime gloriabatur; nec Aristotelem in hoc genere lætitiæ sibi proponebant, cui Alexander Macedo erudiendus contigerat; neque Afrum poetam maximum Lelij familiaritate gloriantem hac honestate vitæ, & morum candore te prædito, fæliciorem se putabant, qui tunc temporis vitam cum summo oblectamento tecum degerent. Iam verò, quæ tua fuerit aduersus Deum pietas, cum per calcatos (vt ita dicam) clarissimos parentes transieris, vt te in Religionis Augustinianæ portum ex omnibus carnis illecebris emersum reciperes, testantur studia, labores, vigiliæ quamplurimis in Italiæ Cænobijs; quibus & intellectum multiplici scientiæ dono, & continentiæ virtute corpus præditum facile reddidisti. Extant huius rei permulta theorematum tuorum cum Philosophiæ, tum sacræ Theologiæ varijs in instituti tui comicijs exempla, cum omnium admiratione potius, quàm vnanimi applausu in vtranque partem disertisime disputata. At difficilimum mihi assumerem opus,

si quæ

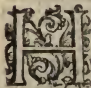
si quæ tu perbreui annorum cursu in adolescentia de te præbueris testimonia, hac vna epistola perstringere conarer. Illud quidem dissimulare non possum, quàm accurate ingenij tui acumen cum Christianæ Religionis pietate semper coniunxeris; qua non solum diuos, verum etiam sacras illorum imagines veneraris. Quæ vera bona, præclara, & planè diuina, non quia tua (nihil enim boni homini tribuendum, sed soli Deo fonti omnium bonorum vberrimo) hæc inquam non quia tua, sed quia tibi diuino beneficio donata, nobilitatem tuam à maioribus acceptam augent, gloriam exornant; genus illustrant, tibiq; spem afferunt, fore, vt aliquando his quasi gradibus ascendas eò, vbi conspectu omnipotentis Dei, à quo hæc in te bona profecta sunt, lætus perfruare. Ad hanc gloriam assequendam sanctissimi quique viri uiam nobis tritam, suarumque virtutum vestigijs impressam (vt præsens testabitur hic liber) reliquerunt. Certe quod ego hæc in tuo nomine voluerim apparere, nemo vt opinor erit, qui non paruam mihi iudicij laudem non tribuat: cum enim Ecclesiasticarum historiarum exempla Ecclesiæ alumnis sint nuncupanda, tibi potissimum, & ad interpratandum, & ad prædicandum quàm maxime accommodata debebantur, vt res quæ datur, cum persona cui datur, & cum re data ipsa persona conueniret. Ego autem si illud consequar, vt hæc tibi grata accidisse intelligam, & vt spero, eo animo quo damus fuisse accepta, me nemo ex his, qui Mœcenates ad labores suos illustrandos, & Tutandos sibi eligunt, beatior erit. Vale, & me, quod nunquam in te desideraui, ama.

Brixiæ octauo Calendas Iulij. 1601.

APRILIS
VITA S. HVGONIS GRATIONOPOLITANI EPISCOPI.

Ex ea quæ est per R. P. D. Guidonem, Maioris Carthusiæ Priorem venerabilem, Sanctiq́; Hugonis æqualem. Vsus est hoc Hugone vt familiarissimè, ita etiam honorificentissimè S. Bernardus.

1. Aprilis.

Patria & parentes S. Hugonis.

HVGO egregium Catholicæ Ecclesiæ ornamentum, natione Valentinensis, loco iuxta fluuium Isarã sito, cui Castrũ nomen est, parentes habuit cum generis dignitate, tum sanctitatis prærogatiua conspicuos. E quibus pater Odilo, æuo iam grauis, sanctissimo monente filio, tanto feruore sæculũ contempsit, vt senectutis & delicatæ cõsuetudinis immemor, duras, quas Chartusia præscribit, vias aggredi non dubitauerit. Vbi annis ferè decẽ & octo in omni sanctitate exactis, cũ iam fermè esset centenarius, felici agonæ vitæ cursum consummauit, filijq́ue precibus, ac sacra per illum communione munitus, lætus cælorum regna petiuit. Mater verò eius, cùm pari pietatis studio flagraret, salubribus pij filij monitis instructa, omnibus pietatis operibus, in domo propria, reliquum vitæ tempus impendit, & multis admodum clara virtutibus in senectute bona quieuit.

Pater eius senex fit Carthusianus.

Hæc autẽ dicere fuerat solita, quòd, dum prægnans, suis eum ferret visceribus, visum sibi per somniũ fuerit, elegantem creasse puerum, quem sistendum Dei cõspectibus, Sancti, (in quibus & beatus erat Petrus) deferebant in cælum. Hinc factum est, vt summa parentum diligentia optimis disciplinis & haud mediocri etiam literarum cognitione imbueretur.

Parentũ cura imbuitur literis.

Cùm autem Musarum Charitumq́ue munificentia præclarè ornatus, Valentiæ, in maiori ecclesia Canonicus sacras functiones obiret, cõtigit Dominum Hugonem Galliarum ex præcepto Gregorij septimi, Legatũ, virum agendarum rerum prudentia insignem ad eandem venire ciuitatẽ: qui captus huius Hugonis eximio morum cãdore, qui ex vultu tanquã è speculo præclarè lucebant, eum in partem societatemq́ue sacri sui muneris vocauit, secumq́ue Auinionem ad celeberrimum quoddam Conciliũ abduxit. Eodem tempore Grationopolitani antistite destituti eò venerunt, & summis infimisq́ue precibus Hugonem sibi Episcopũ postularunt: quorum precibus summi Pontificis legatus protinùs gratulabundus annuit: sed ille maiore studio reluctari, magnisq́ue vocibus sese, & ætate, & scientia, & moribus, & vita tãtis mysterijs imparem esse affirmauit: addiditq́; se nullatenùs passurum, in certissimum suæ salutis dispendium, venerandum illud officium sua vilitate fœdatum iri. Perstitit vir sanctus lõgo tempore, in illa sententia ac totis viribus, onus honoris illius, à suis humeris conatus est auertere. sed cũ & Legatus, & viri pietate, & prudentia præstantes, qui Concilio intererant, sua auctoritate eum mouerent,

Est Canonicus Valẽtiæ

Hugo Legatus Gregorij septimi S. Hugonẽ secũ abducit & postulatur Episcopus.

Cõsecratur à Gregorio septimo Antistes Gratianopolitanus. immò impellerent, tandem aliquando, nõ tamen sine multis lacrhymis, electioni cessit : tantiq; muneris functionem cum solenni consecratione ab ipso Romano Pontifice Gregorio eius nominis VII. suscepit.

His igitur non solum prosperè, sed & religiosè peractis, ad susceptam re uersus ecclesiã, cum eam prçter opinionem multis flagitijs infamem inueniret, populum in diuinis rudem, sacerdotes nuptias publicè celebrantes, sancta illicitis contractibus violari, & omnia deniq; pietatis officia sine vlla etiã sceleris suspicione contaminari, quantos miseriarum cumulos in morum adeò deprauatorum reformatione perpessus fuerit, quos lachrymarũ imbres ad propitiandum pro eis numen diuinũ profuderit, nõ est nostrç facultatis euoluere. Hoc tãtum dicimus, non prius eum à laboribus, à lachrymis, à sacris concionibus, & diurna, nocturnaq; vigilantia cessasse, quàm obscuratam tot, tantisque flagitijs ecclesiæ suæ faciem ad pristinum nitorem, ac pulchritudinẽ reuocasset.

Interea vir sanctus cum hoc modo diœcesim suam nouo lumine illustrasset, cœpit & ipse maiori contentione ad summæ perfectionis studium aspirare. Necdum duobus annis sacrum illud munus administrauerat, cũ omnibus huius vitæ curis posthabitis, ad sacrã sese solitudinem recepit, & *Fit monach⁹ Cluniacensis.* monasticæ vitæ disciplinã, in Ordine Cluniacẽsi, in monasterio, cui Casa Dei nomen est, incredibili alacritate excolere cœpit. Vix annũ vnum in illius certaminis stadio exegerat, cũ mandato summi Pontificis ad diœcesim suam redire cõpulsus est. Eam igi *Reuocatur ad diœcesim suam.* tur repetens tantis virtutum oĩum incrementis locupletauit, vt minimè pœnitendos in solitudine fructus fecisse videretur.

Necdum tertium in episcopatu explevenerat annũ cum eccè Bruno vir re *S. Bruno cũ socijs venit ad S. Hugonem.* ligione, ac sciẽtia clarus, honestatis, & grauitatis, ac totius maturitatis quasi quoddã simulacrũ, cũ sex alijs egregia pietate viris aduenit, qui incredibili quodã sanctioris vitæ desiderio accensus, cõgruum aliquẽ suo proposito locum explorabat. Cupiebat.n in sacra aliqua solitudine vitã ab omni profanorum hoĩum cõgressu liberam ducere, & se totum à corporis consuetudine, quantum per humanam fragilitatẽ liceret, auellere, quo vni & omnipotenti Deo arctiori amoris vinculo cõiungi posset. Hunc igitur Hugo ad se cum socijs venientem tanta beneuolẽtia ac honore amplexatus est, vt eum non modò voti compotem fecerit, sed consilio, auctoritate, & humili etiam obsequio iuuerit. Erat in ipsius diœcesi horrida quædam solitudo, cui Carthusia nomen est: hanc statim Brunoni assignauit, vt extructis in ea tuguriolis vni Deo in omni sanctitate famularentur. *Carthusia solitudo horrida.* Porrò sacer Antistes circa illud tempus viderat per somnium in eadem solitudine Deum habitaculum *Visio S. Episcopi.* sibi construentem, stellasque septem itineris sibi ducatum præstãtes. Quapropter vir sanctus adeò illorum aduentu gauisus est, vt nihil dubitaret septem illos diuinitus ad se missos. Vndè etiam in subleuandis eorum & animi, & corporis necessitatibus cura, & vigilantia plusquam paterna eis succurrit.

Iam verò postquam septem illos in arduo pietatis proposito feliciter progredi, & angelicam in humanis corporibus quodammodo vitam adeptos vidit, contineri nõ potuit, quin se eorum exercitijs adiungeret, & vilissima quæque ministeria in sacra illa congregatione sibi deposceret, tanta alacritate, ac diligẽtia, quasi tum *In Carthusia uiuit humillimè.* primum ad Christi seruitutẽ admissus esset: adeoque diuini amoris facibus ardebat, vt mundi, & rerum omnium humanarum oblitus, ab illa solitudine euelli non posset. Cum verò Bruno opportunè ac importunè instaret, vrgeret, ac impelleret, vt commissarum sibi ouium curam repeteret; paupertatis ac humilitatis ardore incensus voluit non modo equos, *Ecce ardẽs* sed

Eius paupertatis studiũ

sed omnia dignitatis suę ornamenta, quibus episcopi cum ad necessitatem, tum dignitatem vti solent, diuẽdere, precioq; pauperibus distributo, proprijs in prædicatione pedibus discurrere. Sed Bruno, cuius consilijs non aliter q̃ præceptis obtemperabat, nequaquam id passus est: nã prę ter alia, quæ cum ad corporis, tum maximè ad animę perniciẽ indè prouenire poterant incommoda, pruden ter considerabat virum sanctissimũ, vigilijs, ieiunijs, ac sacris lectionibus exhaustum tanto oneri ferendo planè impatem esse. Quadraginta enim, quam vixit annis, continuis capitis & stomachi doloribus laborauit, prorsus vt angelum Satanæ, qui eum colaphizaret, adeptus videretur.

Cura pauperũ quãta illi fuerit.

Verumenimuerò quamuis adeò esset à corporis consuetudine, rerumque humanarum cogitatione abstractus, vt suiipsius frequenter oblitus, non tam in terris quàm in cęlis degere videretur, pauperum tamen & inopum curam deponere non potuit. Exceptis enim domus suæ dumtaxat extremis necessitatibus, cuncta sanè, quæ consequi poterat, non in thesauros, posterorum vel dissipanda litibus vel consumenda luxibus congerebat, sed in egentibus lętus distribuit. Pupillorum verò, ac viduarum patrocinium quanta cura susceperit quis explicare queat? Iram & furorem hominum potẽtissimorum, quo interdum seuientes, inexorabiles se prębebant, qua animi lenitate represserit, qua humilitate superauerit dictu mirum est. O quoties salutis humanæ quasi cęcatus desiderio in cenosa se loca pro talibus causis proiecit? quoties ad pedes abiectissimarũ etiam personarum diu prostratus iacuit? Iam verò diuini verbi prędicationem quo animi feruore, quo studio expleuerit nunqd oratione consequi poterimus? Cum die quodam apud * Vinnaicum castrum verba faceret, & audientiũ corda ad effusam lachrymarum vim prouocaret, duæ

** Insuaicũ*
Prædicatio eius efficax

mulieres acerrimis pietatis eius cauteis excitatæ in apertã scelerum suorum confessionẽ cum multis lachrymis proruperunt; quarum vna proprium se maritum veneno sustulisse, cum summo admissi sceleris dolore proclamat; quam nequaquã vir sanctus auersatus reiecit, sed summa cũ prudentia ac modestia tractauit, vt eam tanquã membrum Ecclesię morbidum grauiterq; saucium, ad sanitatem reuocaret. Neq; hę solæ sed alij vtriusq; sexus quam plurimi sese ad pedes eius abiecerunt, & scelerum suorum veniam cum debita satisfactione postularunt.

Studiũ contẽplationis eius.

Longum nimis foret singulas eius virtutes recensere, in quem diuina gratia omnium ornamenta virtutum congesserat, tantisq; donis affecerat, vt singula quęq; principatum sibi in eo vindicare viderentur. Porrò illud vnum in eo valdè admirandum fuit, ꝙ adeò diuinarum rerum commentationi assueuerat, vt nulla vnquã res vel prospera vel aduersa mentẽ eius ab intuitu rerum cęlestium auertere potuerit. Oculorum suorum, qui solent frequenter nobis peccati fenestram aperire, custos adeò admirabilis fuit, vt vix dici queat. Hinc cum aliquando mater mea familiarẽ cum eo sermonem habuisset, & ego post discessum ex eo quærerem vtrùm eã senecta valdè fregisset: paululùm secum præmeditatus, Nescio, inquit, planè, cuius ætatis sit; neque enim faciem eius intuitus sum. Hinc & illud, ꝙ cum mulier quædam potentia ac nobilitate pręclara, ad eum venisset, & faciem, inter verba vltro citroque habita, fuco meretricio ornatam impudenter ostentaret & socij eius, quos prudentes nõ minus quàm religiosos habere curabat, post discessum dicerent, cur eam de tanta lasciuia, impudentiaq; non corripuisset, ille non sine horrore respondit, se faciem eius penitus non vidisse. Et quid mirum quod faciem illius non viderit, qui nullam omninò nouerat? Vbi nunc sacerdotum, vbi

Nota oculorum continentiam vere stupendã

plurimorum in sacro habitu constitutorum curiosa lasciuia, lasciuaq; curiositas? Iam verò de vigili reliquorum sensuum custodia quid attinet dicere? cum ita diuinarum laudum studio imbutus fuerit, vt etiam in extremis mortis doloribus, cũ cætera pœnè oĩa de memoria diffugissent, hoc vnum prorsus de sanctissima eius mẽte, nulla vel phrenesis vel alterius vi morbi potuerit aboleri.

Cum iam deuecta ętate mortis dolores vehementius appropinquarẽt, & multis fletibus ac suspirijs quasi maximorum criminum reus plangeret, quidam ex socijs eum consolaturus accedens: Pater, inquit, quid te tanto lachrymarum imbre affligis, cum nec homicidium nec periurium nec aliud quidquam quod offensionem diuini numinis prouocauit, cõmiseris? Protinus ille quid hoc, inquit, refert, cum sola cupiditas & vanitas, hominem, nisi diuina clementia protegatur, in sempiternam pestem deijcere potest.

Cupiditas & vanitas

Cum grauissimis morbi doloribus oppressus decumberet, Dñs Odolricus Diensis Antistes monasticæ vitę amore incensus ad eum venit, vt sacrum habitum ab eo, cuius alumnus fuerat, susciperet. Vir autem beatus audita aduentus eius causa, tanto est repletus gaudio, vt infirmitatis oblitus pœnè se de lectulo precipitauerit, quo venienti occurrere posset. Accedente aũt illo prę gaudio lachrymas fudit, & in oscula eius ruens, sacro illum habitu induit. Posttremo cõtineri non potuit, quin ministrorum suorum manibus adiutus, in solum descẽderet, prostratusq; in faciẽ magnas Deo gratias ageret. Tantus nãque erat illi humanæ salutis amor, tũ sanctitatis desiderium vt oẽs ecclesiarum rectores maximis virtutũ omnium ornamentis decorare vehementer niteretur Huic ẽt crebris mẽtis excessibus in Deum ferebatur, & quãquã à primis annis, acerbissimis cerebri passionibus laboraret, & vltima ętate quasi quibusdã dolorum fornacibus decoqueretur, tãta tamẽ fuit mentis altitudine, tantã constãtia, vt nunq̃ passus sit religiosam deuotionẽ fumo aliquo obscurari, sed in ea ad extremum vitę spiritum egregiè admodum perseuerauit.

Flagranti magno amore promouẽdę salutis animarum.

Anno itaq; ab incarnatione Domini millesimo centesimo tricesimosecundo, ætatis suę ad minus octogesimo, mense quarto, consecrationis autem suę quinquagesimosecundo, Kal. Aprilis, sexta ante Palmarum Dominicam feria, B. Hugo inter sui temporis episcopos fama & operibus celeberrimus, migrauit ad Dñm: successorem sibi Carthusiensem propter eximium pietatis studium egregiè clarum relinquens. Sacrum corpus fuit vsque ad tertiam, sequentis hebdomadę, feriam insepultum relictũ, ad cuius exequias innumerabilis vtriusque sexus multitudo confluens magna cum reuerentia sanctissimos eius pedes osculabatur, & multi in rebus afflictis, eius intercessione, opẽ diuinam implorabant, quam sine dubio se percepisse gaudebant. Tantus enim erat populi vndiq; concursus, & tam grata cunctis etiam defuncti pręsentia vt eum in monumẽtum inferri non paterentur; Signa autem & miracula literis mandata non sunt, presertim q̃ clarorum hominum sanctitas non tam ijs, quàm vitę innocẽtia & charitate in Deum continetur.

Obijt vir sanctus anno Domini 1132.

Deuotio populi erga sacrũ corpus.

MARTYRIVM SANCTARVM Agapis, Chionię & Irenes, quæ apud Thessalonicam passæ sunt. Diocletiani Consulatu nono, Maximiani autem octauo.

Ex eo quod est apud Metaphrastem.

VM crudelis admodum persecutio Maximiani Imperatoris in Christianos desæuiret, tres insigni pietate mulieres, quę seipsas cunctis virtutibus contra tyrannidem *1. Aprilis.*

nidem egregiè munierant, vt conceptam charitatis flammam luculentius excitarent, relicta patria, cognatione & vniuersis facultatibus contemptis, altum quendam montem petierunt: vbi cum aliquandiu sanctissimis precibus operam dedissent, Magistratus, qui crudele Imperatoris mandatum exequebatur, eas, eodem in loco, comprehendi atque ad nefaria simulacrorum sacrificia trahi iussit. Sed illę cum spe futurorum bonorum incensæ, non modò tantam impietatem execrentur, sed minas omnes suppliciaque contemnerent: voracibus eas flammis obijciẽdas decreuit. Qua autem virtute atque cõstantia certamen hoc confecerint, nõ erit abs re explicare.

Cum igitur tres hæ egregia virtute fœminæ iudicum tribunali oblatæ essent; Dulcetio, Arteniensis scriba, hanc aduersus eas accusationem

Accusãtur apud Dulcetium præsidem.

de scripto recitauit: Cassander beneficiarius hæc scripsit. Scito Domine mi, Agathonem, Agapen, Chioniam, Irenem, Casiam, Philippam, & Eutychiam nolle vesci his, quæ dijs sũt immolata, eas itaque ad tuam amplitudinem adducendas esse curaui. Lecta accusatione Pręses: Quænam, inquit, ista est tanta mentis vestræ insania, vt nolitis, religiosissimis Imperatorum nostrorum edictis obedire? & tu, inquit, Agatho, quare sacris nostris vti recusas? quoniam,

Agathonis constantia.

respondit Agatho, Christianus sum. Simili responsione singuli deindè nefandum deorũ cultum execrati sunt, potiusque se omnia tormentorum genera perferre paratos esse dixerunt, quàm ab ea fide, quæ singulari & gratuito Dei beneficio illis collata erat, vel latum vnguem deficere. Hac

Eutychia grauida traditur custodia.

Agapes & Chionia viuæ cremantur.

eorum cõstantia Præses ad iram prouocatus Eutychiam, quia vterum ferebat, in carcerem abduci iussit: Agapen verò & Chioniam flammis viuas exuri. reliquos autem alijs atque alijs supplicijs pro sua crudelitate reseruari.

Et quidem sanctissimæ mulieres animis in spe cælestium bonorum ęgregiè confirmatis igni consummatę sunt: sancta verò Irene statim à peracto certamine Præsidi oblata. quæ interrogata velletnè dijs potiùs sacrificare, q̃ vitam in acerbissimis supplicijs amittere: Minimè, inquit Irene, minimè, per Deum illum omnipotentem, qui creauit cœlum & terrã.

Irenes constantia.

Summa enim illius ignis sempiterni pœna ꝓposita est his, qui Iesum Dei verbum negauerint. Tunc Dulcetius Pręses: Quandoquidem oblatã benignitatis nostræ gratiam repudias, ego quoque non vno mortis metu te afficiam. Sorores quidem tuę pœnas nostro iussu decretas exoluerunt: in te verò etsi eadem mortis sententia lata sit, aliud statuetur. Pręcipio igitur nudam te in lupanari omnium libidine vexandam exponi. Hac lata sententia, satellites cum Zosimo publico carnifice apprehensam illã ad lupanar abduxerunt. Sed castissima mulier Spiritus sancti gratia tanquã radijs quibusdam obumbrata pudicitiam conseruauit prorsus, vt nemo tanta audacia inuentus fuerit, qui impurum, aut turpe aliquid in eam moliri præsumeret.

Ducitur ad publicũ lupanar, sed manet intacta.

Quod cum ad pręsidem relatũ esset, præcipiti mentis furore agitatus eam reuocari suoque tribunali sisti iussit. Quæ sine mora veniẽs, insignẽ & vultu & oculis pietatẽ spirabat, & diuinam quandã effigiem ex se in omnium oculis afferebat. Vndè Præses ad maiorẽ indignationem pariterq; pudorem prouocatus sic eam affatus est: Quia video te in eadẽ mentis temeritate perseuerãtem idem te mortis supplicium, quod iã ante sorores tuæ exoluerunt, subire iubeo Hac lata sententia, milites Irenem in sublimem quendam locum duxerunt, extructoq; rogo, iusserũt ipsam in eum cõscendere. Tum illa, sublatis ad cęlum oculis & vultu ad hilaritatem cõposito, psalmos canere, Dei gloriã celebrare, & festos dies agere cœpit ac lęta postremo in rogum insiliens martyrij palmam adepta est.

Laudans Deũ flãmis exuritur.

EGREGIVM MARTYRIVM S. Amphiani, itemq; Aedesij fratris eius.

Auctore Eusebio Cæsariensi, histori; Ecclesiast. lib. 8. cap. 14. & 15.

2. Aprilis.

Aximianus Cæsar qui suis ipsius viribus ac manu imperium occupauerat, cùm incredibili in Christianos rabie sæuiret, & alios in alia atq; alia loca, qui sedulo periculum euitare studebant, dispergeret, beatus martyr Amphianus, vt suam in Deum fidem declararet, anno ætatis suæ vixdum vicesimo, in festo, quod mira gentilium superstitione Hecatæ celebre erat, admirabile sanè pietatis exemplar omnibus Cæsareæ ciuibus contemplandum proposuit.

Patria & parẽtes Amphiani. Ortus erat hic adolescens Pagis Lyciæ ciuitate minimè obscura, parentibus verò diuitiarum gloria celeberrimis. Qui primum Beryti liberalibus humanioris literaturæ disciplinis eruditus, cùm ad patrem, qui tunc patriæ totius principatum occupabat, reuersus esset, & illam vitæ consuetudinem, quæ tota erat in mũdi honoribus & luxu posita, ferre non posset, repudiatis blandis corporis lenocinijs, clam amicis & familiaribus, fugam iniјt: & diuino spiritu tanq̃ manu ductus Cæsaream deuenit. *Fugit parẽtes & venit Cæsaream, vbi à Pamphilo martyre sacris est literis eruditus.* Vbi cum sacris literis, exiguo illo tempore, quo erat nobiscum, & optimis disciplinis animum imbuisset, & alios omnes Christianæ disciplinæ cultores multis parasangis superasset, tertio persecutionis nostræ anno, regnante Maximino, cùm in vrbe Cæsarea Vrbanus Preses Maximini mandato omnes cuiusque generis & ætatis homines, ad nefaria deorum simulacra cogeret, & tribuni viros cum vxoribus & liberis per vim ad idolorum delubra traherent (vndè omnia loca inexplicabilibus miseriarum fluctibus redundabant) Amphianus inaudita animi fortitudine confirmatus, clam nobis omnibus, qui cum illo in ædibus eramus, clam etiam vniuersa præsidis cohorte, ad Vrbanum impuris sacrificijs intentum accessit, atque audacter apprehensa eius dextera, prudenter admodum & grauiter diuina quadam animi alacritate ab immolando eũ coercuit: hortatusq; est vt execrabili sacrificio relicto, vnum solum & verũ Deum agnosceret. *Amphiani fortitudo admiranda.* Quis erat circumstantium qui tantam animi magnitudinem in adolescente nõ obstupesceret? Stabant cuncti attoniti, donec præfecti stipatores, instar agrestium belluarum expeditis armis in eum irruunt, impositisq; plagis, quas fortissimè sustinebat, eum dilaniant, ac tandem toto corpore excruciatũ in carcerem concludunt. *Amphianus dirè cruciatur, & mittitur in carcerem.* In quo vnum diem noctemq; vtroque pede compedibus ad cruciatum paratis, longo à se mutuo distento, diuexatus, postridie ad iudicem educitur. Et primum quidem ad sacrificandum cum compelleretur, fortissimè restitit, & inuictam animi fortitudinem ad ærumnas, horrendosq́ dolores ferendos ostendit: adeò, vt carnifices latera eius non semel atque iterum, sed sæpius ad ossa vsq; & ad intima viscera dilacerare, plagas & verbera in os & ceruicem infligere pergerẽt, vti vultus eius verberum ictibus intumescens, ab ijs qui illũ probè & accuratè antea de facie nouerant, ne agnosci quidem amplius posset.

Verùm cum ne huic quidem dolorum cumulo vlla ex parte succumberet, tortores ex mandato præsidis, pedes lino tincto oleo, eoque incenso obuoluentes, afflictarunt. *Supplicium immane.* Vnde quantos & quàm graues dolores beatus ille exhauserit, mihi videtur nõ posse dicendo exprimi. Peruasit enim per carnes illius, easque absumpsit, & in ossium penetrauit medullas, vsque adeò vt totius corporis humor, instar ceræ tabefactus, liquesceret, distillaretq;. Ceterum ne in his quidem cruciatibus demisit animum, sic

vt iam aduerſarij & carnifices incredibili eius tolerantia, quæ communem hominis naturam longè ſuperauit, ferè defeſſi eſſent: vndè rurſus in vincula compingitur. Triduo poſt ad iudicem denuò productus, & eandem pietatis confeſſionem, liberè exprimens, licet iam deinceps cum ipſa morte luctaretur, maris tamen fluctibus ſubmergendus traditur. Miraculum autem quod ſtatim poſt eſt conſecutum, ſi à nobis commemoretur, veriſimile eſt nullam fidem habiturum, apud eos præſertim, qui eadem oculis minimè ipſi conſpexerût. At licet homines vix fidem illi adhibituros ſatis intelligamus, ratio tamen non patitur, vt rem geſtam, quę nullam non Cæſarienſium ætatê teſtem habet, ſilentio prætereamus.

Mittitur i mare.

Simulatque igitur ſanctiſſimum illum & beatiſſimum Chriſti martyrem medio mari, vt illis videbatur, in profundiſſimos vortices coniecerant ex improuiſo tanta procella, nô vſitata illa quidem, tanta etiam turbatio non per mare ſolum, ſed per vniuerſam continentem ſe diffundebat, vt cum terra, tum tota ciuitas eius impetu & violentia concuteretur: atq; vnà cum iſto mirando & repentino terræmotu ipſum mare martyris cadauer, vtpotè tam ſacrû pondus ſuſtinere nô valens, ante portas ciuitatis eijceret. Eiuſmodi igitur ſunt res geſtæ S. Amphiani, qui die Paraſceues, hoc eſt, ſecundo die mêſis Xanthici, id eſt, ad 4. Nonas Aprilis martyrio occubuit.

Corpus ei' per tempeſtatem ad portas ciuitatis eijcitur.

Eodem tempore, iiſdemq; ferè diebus, in ciuitate Tyriorum, adoleſcês nomine Vlpianus, poſt acerbiſſimas plagas & verbera grauiſſima, in pellê bubulam, iam nuper extractam, cum cane & aſpide inuolutus, præceps in mare deijcitur. Non longo tempore poſt Aedeſius germanus Amphiani frater, germana ferè & ſimilia cum illo tormenta perpeſſus, poſt infinitas fidei confeſſiones, poſt diuturnas vinculorum afflictationes, poſt latâ à Præſide ſententiam, qua ad metalla in Palæſtina erat damnatus, poſt vitæ rationem, quam pallio veſtitus more Philoſophi (etenim plus politioris eruditionis, pluſque cognitionis in philoſophia fuerat, quàm frater, adeptus) ſanctiſſimè traduxerat, tandem cùm iudicem, in vrbe Alexâdria ſententiam de Chriſtianis pronunciantem videret, & plus æquo in eos furentem (quippè viros interdû graues & modeſtos varijs ignominiæ notis affecit, interdum & mulieres ſummæ continentiæ, & virgines quę ſua ſponte Dei cultui ſe conſecrauerant, ad turpem ipſarum contumeliam lenonibus tradidit) idem cum fratre aggreſſus eſt. Et quoniam illa facinora intoleranda ei videbantur, fidenti & erecta animi magnitudine accedens ad iudicem, turpitudinis & ignominiæ, quâ cum verbis, tum rebus ipſis prę ſtitiſſet eum corâ coarguit. Vndè varijs tormentorum cruciatibus diuexatus (quæ quidem côſtanter & ſedatè admodum pertulit) ad extremum fuit in mare proiectus, & eundem cum fratre exitum conſecutus.

Vlpianus martyr.

Martyriû Aedeſij, q etiam Pam phili marty ris fuit diſcipulus.

VITA S. NICETII Lugdunenſis Epiſcopi.

Ex ea quæ eſt per Gregorium Turonenſem, cap. 8. in vitis Patrum. Claruit anno Domini 570. temporibus Iuſtini iunioris Imperatoris cum Romanæ Eccleſiæ præſideret Ioannes Papa tertius.

Lorentinus quidam, accepta Arthemia coniuge, cum duos iam ex ea ſuſcepiſſet liberos, fuit ad Ianubenſis vrbis epiſcopatum expetitus: cumque re obtenta, cum principe domum reuerteretur, coniugique, quæ acta fuerant, nunciaret; illa, Deſine, inquit, quæſo dulciſſime coniunx epiſcopatû vrbis expetere, ego enim ex conceptu à te ſumpto epiſcopum in vtero gero. Hac voce vir ſapiens, audi-

2. Aprilis. Parentes S. Nicetij.

audita, monitis vxoris suæ acquieuit, & tanquam altera Sara locuta esset, vocem eius audiuit. Impletis autem pariendi diebus, mulier puerum est anixa, corpore sanè formosa, & mente ad omnem virtutem egregiè instructa; cui quasi futuro mundi victori Nicetio nomen imposuit, eundemque summa diligentia nutritum sacris literis instruendum tradidit: Defuncto autem patre, sacris muneribus ornatus, cum pia genetrice in domo paterna resedit, turbulentos animi motus ratione vacuos, diuinarum meditatione scripturarum compescens, & luxuriantes corporis motus assiduis laboribus, ac ærumnis opprimens. Quodam verò die in eadem domo facies eius fuit pestilenti pustulæ vnius contagione misere deformata, prorsus vt mater eius nullam de eo spem vitę reliquam haberet: vnicum tamē in Diui Martini patrocinio, cuius opem sine vlla intermissione implorabat, solatium repositū habebat. Cumque toto biduo graui ęgritudine oppressus cum mortis doloribus decertasset, & mater funeri necessaria præpararet, adueniente vespere subitò exclamauit: Mater mea bono animo esto. ecce enim beatus Martinus signo Crucis me benedicēs sanum, ac incolumem surgere iussit. Hęc effat*, statim è lectulo surrexit, & gradum, integra sanitate recepta, fecit.

Nascitur Nicetius.

Corripitur peste Nicetius.

Curatur beneficio S. Martini.

Anno ætatis suę trigesimo, fuit presbyterat* honore decoratus, qui tātùm abest vt eū de statu prioris vitę deiecerit, vt etiam maiores ad omnem virtutis exercitationem stimulos addiderit. Studebat enim assiduo manuum labore non solùm proprijs, sed aliorum etiam necessitatibus succurrere. Pueros infantes incredibili diligentia simul cum ipso lacte pietate ac diuinarum laudum studio imbuebat. Castitatem non modò in se, sed in alijs tutabatur, eamque omnibus inculcabat, & insigni preconio frequenter extollebat.

Fit presbyter anno ætatis suæ 30.

Lugdunensis Antistes cum in vrbe Parisiaca graui oppressus morbo decumberet, rex Childebertus senior, qui incredibili amoris magnitudine eum prosequebatur, ad lectum eius accessit, & suauissimis verbis consolari voluit. Episcopus autem cùm magis de totius ecclesiæ, quàm de sua salute solicitaretur, Obsecro te, inquit, optime Rex, vt pro mea tibi seruitute qualicunque hactenus impensa, vnicam hanc petitionem meā aspernari vel negligere non velis. Cumque Rex petitionem eius se ratam habiturum confirmaret, Peto, inquit, vt Nicetius nepos meus vir omnibus virtutum ornamentis egregie decoratus, ecclesiæ Lugdunensi Antistes substituatur. Annuit benignè Rex ac populus vniuersus, fuitque mira omnium gratulatione ad illud dignitatis fastigium euectus: quàm annis duobus & viginti insigni vitæ sanctitate ac præcipuo pacis & concordię studio administrauit. Iniurias sibi illatas remittebat protinus, ac sempiterna obliuione statim sepeliebat: duros autem & in scelere pertinaces cùm per se, tum per alios ad agnitionem trahebat, modosq; omnes excogitabat, quibus, horrendis peccatorum tenebris inuolutos ad innocentiæ, ac sanctitatis studium traduceret.

S. Nicetius creatur Lugdunensis Episcopus.

Quodam tempore ad matutinarū officiū pergens, cùm in Ecclesia Dei, diaconum quendam grauioribus (pro) tē peccati vinculis constrictum, psallentem audisset, cōmotus ait: Sileat, sileat, nec præsumat canere iustitiæ inimicus, & dicto citius, obstructo ore, conticuit ac manifesto horrendas inobedientiæ pœnas luit: quem vir Dei ad se vocatum increpuit, dicens: Nonne tibi sacra Ecclesiæ limina interdixeram; & qua mentis temeritate Deum tibi infensum, tāquàm nullius tibi peccati conscius; laudare præsumpsisti? Hæc cum diceret, dæmonium, quod diaconum obsessum tenebat, exclamauit, immensis se cruciatibus à Sancto torqueri. Tunc Sanctus, impositis diacono manibus,

Nota benè esse speciosam laudē in ore peccatoris.

Diaconum

dæmoniacũ liberat. nibus, eiecto dæmonio pristinæ mentis integritati eum restituit.

Migrat è vita vir sanctus. His alijsque virtutum insignibus clarus, vicesimo secundo episcopatus sui anno, ætatis verò sexagesimo migrauit ad Christum, cuius eximia sanctitas statim multis admodũ miraculis illustrata fuit.

Cum funus eius efferretur, cæcus quidam sub feretrum adductus lumẽ recepit. Cum de more ac lege Romanorum, paucis ab obitu diebus, vltima eius voluntas in foro legeretur: & presbyter basilicæ illius, in qua sacrum eius corpus sepultum iacebat, nihil omninò sibi legatum esse intelligeret, felle tumens in verba plena indignationis prorupit, atque Nicetium stolidum appellauit. Sequenti verò nocte sanctus cum duobus episcopis, Iusto, atq; Eucherio in veste miri candoris apparuit, & graues de presbytero apud eos querelas deposuit, dixitque: Hic presbyter blasphemijs me onerat, quòd nihil facultatum mearũ templo huic legauerim, & nescit demens, quicquid preciosius habui, glebam corporis mei, ei

Nota pœnã presbyteri S. Episcopũ blasphemãtis. contulisse. Hæc cùm dixisset, & alij duo antistites presbyterũ illum iniquitatis reum clamarent, Sanctus ad presbyterum conuersus, pugnis palmisq; ita grauiter guttur eius illisit, vt quadraginta diebus lectulo decũbens ne saliuas quidem oris sui, nisi magno cum labore deglutire posset, nec prius sanitatis beneficium obtinuit: quàm supplicibus à Deo ac sancto Confessore verbis veniã petijsset.

Diaconus quidam sancti viri casulam possidebat, eaque non secus ac veste quadam profana vtebatur, atq; monentes, vt eam maiore in reuerentia haberet, petulanter irridebat, ac tandem in sacri Antistitis cõtemptũ ex ea pedulia fecit. Sed mox adfuit

Pœna in cõtemptorem sacræ vestis qua vir sanctus vsus fuerat. diuini iudicij vltio Nam vt primum ea pedibus aptauit, arreptus à dæmone, ruit in pauimentum, & cruentas ore spumas proijciens, debitas sceleris pœnas luit. Et quia nemo, qui misero succurrere poterat, pręsens erat, extensis ad focum pedibus ignis pariter cum soccis pedes deuorauit. Et hæc quidem fuit in perfidos vltio: in pios verò & Dominum in Sanctis eius laudãtes clarior, multò eius benignitas elucet. Nam & tres cæcos ad sepulcrum eius visum recepisse, & multos varijs calamitatibus oppressos pręsentem eius opem expertos esse certum est. Apud Genabẽsem Gal-

Beneficia eius in miseros. liarum vrbem dum sacræ reliquiæ summo cum honore portarentur, tãtam ibi gratiam Dominus pręstare dignatus est, vt suppliciter adorantes, & cæci visum, & claudi gressum reciperent.

Exorta quodam in loco seditione, inter faces ac volitantia saxa, quidã stricto ense viro cuidam necem intulit, quã germanus interempti frater, paucis post diebus simili exitu vindicauit. Quod cùm loci illius iudex comperisset, virum illum compedibus vinctum in carcerem detrusit, vt extremũ de eo supplicium sumeret. Cumque vir ille imminenti mortis periculo grauiter turbatus multorũ nomina Sanctorum inuocaret, tandẽ etiam supplex ad Nicetum confugit, eò quidem confidentiùs, quod eius misericordia, vinctorum compedes sępiùs disruptas, catenasque confractas intellexisset Nec eum concepta de Nicetij benignitate fiducia fefel-

S. Nicetius vinctum absoluit. lit. Nam paulò post dormienti apparens eum vinculis soluit, & illęsum abire iussit. At ille è somno excitatus cùm se planè solutum, catenis cõminutis, ac trabe confracta miraretur, lętus ac intrepidus ad Sancti sepulchrum perrexit, & iudicem tãta miraculi admiratione adeò pculit, vt venia patrati homicidij libenter cõcessa, ad propria abire permitteret.

Huius sancti reliquias Gallomanus Tricassinorum Pontifex deuotus

Miraculis coruscant reliquiæ. expetijt, quę cùm ad eum deducerentur earum virtute cęcorum oculi illuminati sunt, & varia morborum genera depulsa.

Pauper quidam, viuente adhuc Sancto, literas ab eo cõscriptas obtinue-

nuerat, quibus sibi eleemosynam per deuotorũ domos flagitaret. Post eius verò obitum cum ipsa circuens epistola, ingentem vim pecuniarum pro pter sancti Antistitis, memoriam cõflabat. Quod cum homo quidam Burgundio callidus non minùs quàm sceleratus animaduertisset, tempus, & locum designauit, quibus pauperem illum pecuuijs spoliaret Nec mora adfuit dies & locus sceleri patrando opportunus. Irruit itaque in hominem & aureis sex cum epistola spoliatum collisumque calcibus exanimem reliquit. At pauper, qui omnem spem vitæ suæ in epistola repositam habebat orare & obsecrare, & per Deum viuum ac sancti Nicetij virtutem adiurare eum non destitit, vt sal tem ablata pecunia epistolam redderet. Ille verò, ea in terram proiecta abijt, quam pauper statim colligens ad ciuitatem venit, & concito gradu ad Phronymium Episcopum contendit. Cui miseriam suam cum multis lachrymis pandens, calamitatis suæ remedium petiuit. Episcopus eum ad iudicem misit, qui vocato ad se Burgundione quæstionem instituit. Burgundio verò cum factum constanter negaret, & nunquàm hominem illum à se visum esse diceret, nullis vel testibus vel argumentis cõuinci poterat Tum Episcopus arrepta Sancti epistola. ecce, inquit, sanctissimi Antistitis defuncti scriptura, accede propiùs, & manu eam tangens declara innocentiam tuam. Confidimus enim de virture sancti viri, quia aut te hodiè hoc scelere contaminatum ostendet, aut certè innoxium abire permittet. At ille timore diuini iudicij postposito nihil moratus accessit: sed vt primum eleuatis manibus perfidam linguam in periurium laxare voluit, supinus retrorsum cecidit, & duarum horarum spatio mortuo similis iacuit. Tandem resumpto spiritu scelus suum cum lachrymis confessus est, veniamque deprecatus ablata restituit, ac duobus ab episcopo pro cęde donat⁹ solidis lętus abiuit.

Nota pęnã periuri.

Quot autem per hunc sanctum à vinculis ac dutissima carceris seruitute libertatem consecuti sint, testis est hodiè moles illa ferri, quæ in basilica eius adspicitur, de reorum supplicijs aggregata.

Apud vicum Prisciniacensem vrbis Turonicæ, erat ecclesia dudum cõstructa, nullis Sanctorum reliquijs decorata. Cumque loci illius incolæ, multis precibus aliquas de sancto Nicetio reliquias obtinuissent, & summo cum honore in ecclesiam intulissent, tres dæmoniacæ ex termino Biturigiæ venientes, primo in tẽplum ingressu Nicetij virtutem sese præsentire apertè dixerunt, ac statim parulentum quid cum sanguine ab ore proijcientes ab impuris spiritibus protinùs sunt mundatæ. Alia sanè quamplurima egregiè virtutis miracula edidit, quæ nos breuitatis gratia studiosè omittimus, cum satis superque hæc, quæ à nobis relata sunc, eximiam Antistitis Nicetij sanctitatem testentur.

Tres dæmoniacæ liberantur.

DE S. THEODOSIA Virgine, & Martyre constantissima.

Auctore Eusebio Cæsariensi, Ecclesi. historia lib. 8. cap. 17 Passa est sub Vrbano Præside, temporibus persecutionis Diocletiani.

IAM verò cum persecutio esset ad quintum annum continuata, secundo die mẽsis Xanthici, id est, ad quartum Nonas Aprilis in ipso die Dominico, & in ipso festo Resurrectionis Saluatoris nostri, Theodosia virgo, Tyri puella fidelis & modesta, annos nondum decem & octo omninò nata, vinctis quibusdam Cæsareæ, qui regnum Christi constanter confitebantur, ante tribunal consistentibus accedit, cum benignè salutatura, tum (sicut verisimile est) eos obsecratura, vt cum essent apud Dominum,

2. Aprilis.

minum, illius recordarentur. Quo factitato, eam tanquam nefas quoddã & impium facinus aggressam, satellites abripiunt, deducuntq; ad Præsidem. Extemplo verò iste quasi mente captus, & animi furore maximè efferatus, grauibus & horrendis tormentis latera mammasque ad interiora vsque ossa dilaniat: quam adhuc ægrè spirantem illam quidem, hilari tamẽ vultu & lęto omnia cruciamenta perferentem, in rapidos maris fluctus proijci iubet. Deindè ab illa ad reliquos Christi Professores digressus, omnes ad æris metalla, quæ erant in phæno Palestinæ, condemnat.

Immanissimè S. virgo dilaniatur.

VITA S. FRANCISCI de Paula, Ordinis Fratrum Minimorum Institutoris.

Ex ijs quæ in Bulla Canonizationis eius habentur, data à Leone X. Roman. Pontif. Migrauit ex hac vita vir sanctus anno Domini 1507.

2. Aprilis.

SITUM est in regno Neapolitano inter Brutios & Lucanos oppidum quoddam cui nomen Paulę est, quod vni⁹ diei itinere à Cusentia, illius prouinciæ metropoli distat. Indè Iacobus Martotilla originem traxit, qui cum ex proximo castro Folscaudi, coniugem honesto loco natam Viennam no[...]e matrimonio sibi copulasset, procreauit ex ea hunc Franciscum, egregium sanè Catholicæ Ecclesiæ Confessorem. Qui à prima infantia sub Dei timore & amore educatus, insigne specimen futurę sanctitatis prę se ferens, solitudinem & religionem diligere, ac orationibus & ieiunijs assiduè vacare cœpit. Quæ cum eius parentes animaduertissent, ipsum annum circiter decimumtertium agentem domui S. Francisci ciuitatis S. Marci (iuxta votum per eos emissum) obtulerunt. In qua puer in sortem Domini electus, anno per eum exacto, nullaque professione emissa, vocatis parentibus, eos, vt se ad ecclesiam S. Frãcisci de Assisio, & S. Mariæ de Angelis deuotionis gratia ducere vellent enixè rogauit. Qui pio eius desiderio annuentes, sese itineris comites præbuerunt. Hęc pia ecclesiarum visitatio pijssimo iuueni initium præbuit ad res arduas moliendas. Nam vt primum ecclesijs illis visitatis, domum reuersus est, animum ad nouam ecclesiæ fabricam construendam, adiecit. Cumque ipse sine mora terram foderet & fundamenta iacere inchoaret, ea re, hominum sermonem diuulgata, ingens populi concursus factus est, qui certatim operam conferre, & quibuscunque potuere modis, opus promouere cœperunt.

Paula oppidum patria S. Frãcisci.

Parentes.

Traditur in cœnob. ũ.

Ecclesiam construit.

Intereà cum muri iam multiplicatis operis exurgerent fertur, vir quidam sacro S. Francisci habitu indutus ei apparuisse, atque ex improuiso increpasse, quòd ædem illam tam angustã facere incepisset, euestigióque diruptis muris euanuisse. Vndè non immeritò plerique illum B. Frãciscum fuisse existimarunt. Paulanus igitur terminos dilatare, & ecclesiã magnificentissimo opere, sola ope diuina egregiè confisus, extruere cœpit. Nec est sua spe diu frustratus. Nam prostridiè vir quidam Cusentinus insignitet nobilis, cum magno auri & argenti pondere superuenit. quod totum in nouæ ecclesiæ structuram contulit. Hoc igitur diuinæ prouidentiæ munere vir sanctus mirificè exhilaratus, multò alacrius operi instare, & quamuis esset continuis ieiunijs, atque vigilijs planè attritus, lapides, calcem, ligna, aliaque ad fabricam necessaria proprijs etiã humeris deferre non desinebat. In omnibus enim summo studio humilitatis virtutem sectabatur, atque vt omnium minimus esse volebat, sic etiam Minimorũ dici censuit, & Ordinem egregia sanctitate eaq; præcipuè virtute conspicuum instituit.

S. Frãcisc⁹ ei apparet.

Humilitas eius.

Iam

Iam verò cũ Ordine præclarè constituto Generalis munere in eo fungeretur, vt alios ad humilitatis æmulationem magis magisque incitaret, non dubitabat vir sanctus vilissima quæque munia obire. Quippe discipulis suis discumbentibus ipse ministrabat, sacra loca verrebat, aliorum fratrum indumenta proprijs manibus abluebat. Cum adhuc iuuenis esset, Calabriamque incoleret, nunq̃ nisi nudis pedibus, etiã per glacies, niues, montes & acuta saxa, vepres, spinasque incedebat. Ipsum sæpius ignem nudis pedibus conculcasse, ac ignitos candentesque lapides manibus portasse, liquidò constat. Admirabilis erat eius vitę austeritas, quæ propterea admirabilior cẽsenda est, quia in pueritia, adolescentia, iuuentute, senecta, & decrepita eius ætate inter labores, vigilias, ieiunia, abstinentias, innumerasque corporis macerationes, eundem pœnè viuendi modum seruauit.

Iuuenis ambulat nudis pedibus.

Horum, & plurimorum aliorũ Sanctorum operum ratione habita, adeò sancti Spiritus gratia hominem complexa est, vt pijs eius meritis, & precibus in Christi nomine dęmones à corporibus humanis sæpiùs eiecti, pluresque infirmi diuersis morborum generibus oppressi, & iam à medicis destituti, ac morti propinqui, pristinæ sanitati restituti fuerint: Idemque beatus alijs compluribus, qui memoria & sensibus capti erant, sanitatem prestiterit: ac multis claudis incessum, surdis auditum, mutis loquelam, cæcisque lumen restituerit, & leprosos mundauerit: nonnullosque mortuos, vel pro mortuis habitos ad vitam pristinamque lucem reduxerit. Quorum quidem miraculorum fama, cum iam per totum ferè orbẽ vagaretur & ad aures Pauli II. peruenisset, ille quendam Cubicularium suum ad Cusentinẽsem Archiepiscopum Pyrrhum nomine misit, vt ex eo de miraculorum veritate certior fieret. Pyrrhus autem vt summi Pontificis mandato in omnibus faceret satis, ipsum Cubicularium ad virum sanctum destinauit, vt præsens admirandam eius sanctitatem, ac miraculorum virtutem oculis proprijs inspiceret. Cubicularius fretus Antistitis consilio hominem adijt. Cumque inter salutandum beati viri manum osculari vellet, ille omninò renuit, eumque rogauit vt sibi potius manum deosculãdam porrigeret, vt potè qui annos triginta tres sacrosancto presbyterij munere ac honore in Ecclesia Dei fungeretur. Quod Cubicularius memoria repetens obstupuit, atque hominis spiritum vehementer admirans cum eo in cubiculum ad colloquium concessit. Ibi cum post varios sermones vltro citroque sanctè admodum habitos, Cubicularius asseueraret, vitam illam arduam & perquàm difficilem nulli, nisi robusto, ac valido tolerabilem fore: beatus Pater, audito illius verbo, igni appropinquans, ardẽtes prunas absq; læsione manibus arripiens, dixit: Qui profectò corde Domino seruiunt, omnia creata illis obtemperant. Exterritus ille eo miraculo veniam petijt, & ad Pontificem rediens, miracula quæ viderat, enarrauit.

Claret miraculis.

Spiritu prophetia claret.

Ardentes prunas manu tenet & ostendit Sãctis creata omnia obtẽperare.

Erat vir quidam apprimè nobilis Iacobus de Tarsia Baro terræ Bellimontis diœcesis Cusentinensis, qui tunc temporis Paulę degebat, & vlcere quodam in crure, ad desperationem vsq; salutis laborabat. Is cũ longo tempore medicorum, & chirurgorum ope frustrà vsus fuisset, nullamque sibi salutis spem in humana industria reliquam videret, fama miraculorum, & sanctitatis beati viri adductus, ad eum non sine magno labore accessit, plagamq; illi detexit, & sanandam humiliter exhibuit. Vir sanctus, & qui adstabant, hulcus tam graue & miserabile, insanabile pœnè indicabant: Franciscus tamen hortatus est eum, vt firmam fidem, & certã spem in vno, & omnipotenti Deo collocaret, quia sanitatis gratiam consequeretur. Intereà cũ vnum è suis

fratri-

fratribus, ad quædam folia herbæ, quæ vngula caballina dicitur, & certos pulueres, quos in sua cellula vir sanctus repositos habebat, colligēda misisset, ipse crucifixi imagini afflixus ardentissimas pro salute viri illius preces fundebat, allataq; deinde folia cum pulueribus, facto crucis signo hulceri imposuit, ac domum eū abire iussit. Ille conscenso equo cum paululum equitasset; Profectò inquit ad vxorem suam Iohannem, quæ ei itineris comes erat, videor mihi sanitatem adeptus, nam neque dolorem, neque fœtorem illum pessimum amplius sentio. Hæc dicens ex equo descendit, & calce terram percutiens, nec aliquid doloris sentiens, se liberum & sanum intellexit.

Vicus desperatū sanat.

Iisdē fermè diebus in ciuitate Cusentinensi Marcellum quendam de Cardilla manibus pedibusq; contractum & lepra miserè infectum, orationis suæ virtute incolumem reddidit. Guidonem quoq; Lipantum nobilem Cusentinum turpi lepra deformatum in domo paterni (quā vir beatus tūc ædificabat) sanitati restituit. Cum idem beatus vir fabricam domus iuxta Paulæ oppidum incepisset, adductus est ei quidam à natiuitate mutus. Quem cum parentes eius pre foribus ecclesię deposuissent, vir beatus, dixit ei, vt alta voce ter Iesū inclamaret, Beato verò inchoante, & parentibus prosequentibus, mutus similiter alta voce dixit: Iesus: & indè integræ vocis, vsque ad obitum, beneficium obtinuit.

Contractum eundemque leprosum curat.

Item aliū.

Mutus inuocato nomine Iesu loquitur.

Rursus, Iulia Antonij Catalani filia ab ortu cęca, cū à parentibus adducta fuisset ad sanctū virum, euulsa quadā è terris herba, crucis signo benedicta oculisq; imposita visum recepit. Cū duo in fabrica domus paterni terram effoderent, subitò prærupti montis pondere obruit, pro mortuis habiti sunt. Quos cum vir sanctus accessisset, & terram à duabus partibus remoueri mandasset, viui planè, & illęsi, non fine ingenti astantium admiratione inuenti sunt.

Cęca uidet.

Accidit vt in media hyeme venatores quidam syluas oberrantes, in montibus multa niue respersis, hominem inuenirent planè extinctum vel vltimò certè mortis iaculo saucium: hunc cum misericordia moti ad sepeliendum deferrent, Frācíscus illis obuiam factus cum iam sepulcro inferēdus esset; ad defunctum conuersus, Surge, inquit, & ambula. Ad cuius verba homo ilicò surrexit, domumq; ingressus, vires cibo ac potu restaurauit, ac prospera deinde valetudine vsus est. Dū in ædificationē noui monasterij calx in fornace coqueretur, accidit vt fornax vel nimio ignis calore accēsa, vel alia quauis causa ruinam minaretur; vnde magistri operū non mediocriter turbati, cùm nullū opitulando malo remedium inuenirent, ad B virum accurrunt, eiq; periculum exponunt. At ille magistris ad ptandium abire iussis, sibi curam fornacis sumpsit. Cumq; remotis arbitris solū se remansisse putaret, statim facto crucis signo, intrepidè ardentē fornacē est ingressus, eaq; restaurata, rursus sine vlla etiam vestimenrorū suorū læsione incolumis est egressus.

Quidā pro mortuo habitus ad vocem S. viri conualescit.

Intrat illęsus fornacē ardentem.

Erat frater quidS Antonius Ordinis Minorum professor eximius, & vitę etiam ac morum integritate omnibus admirandus, qui publicis sæpè in concionibus beati viri dicta factaque carpebat, & populum interim admonebat ne se ab homine simplice, rudi, ac literarum ignaro in errorem abduci pateretur, præsertim in eo, quòd solis herbis ægrotis sanitatem promittebat. Hęc cum animo confidenti frequenter ad populum peroraret, fratres alij eum hortati sunt, vt coram beatum virū de prædictis argueret, & salutaribus monitis à tāta temeritate ad saniorem mentem reuocaret. Qui sanè abijt, & virū sanctum acriter increpitum contumelijs insuper affecit, monuitque ne deinceps sua ruditate & stultitia plebē à veritate in tantam inscitiam atque adeo in fraudem abduceret. At vir sanctus cum hæc aliaque insigni patien-

Increpatur & in publicis concionibus tanquā homo rudis & parū sanæ mētis arguitur.

Ardētes titiones nu-dis manib⁹ cōplectitur vt ostendat omnia se Dei virtute facere.

patientiæ documento pertulisset, hilari animo foco appropinquans, ardentes nudis manibus titiones arripuit, eosque strictè comprimens ostē dit omnia Dei virtute fieri posse. Quo miraculo stupore propemodùm oppressus Antonius, ad eius sese pedes abiecit, atque erroris sui veniam humiliter postulauit, nec prius humi surgere præsumpsit, quàm tanti viri benedictione potiretur.

A Francia Rege euocatur & reuerenter habetur.

Quæ cùm mirabilem quandam & rarò auditam viri sanctitatem arguerent, & celebris admodum fama eorum ad Ludouicum XI. eius nominis Frācorum Regem Christianissimum perlata esset, Rex eximia beati viri sanctitate permotus, à Sixto Papa IIII. impetrauit, vt ex Calabria in Franciam se conferret, quò sic demū incredibili suo desiderio, ex conspectu viri sanctissimi, satisfaceret. Igitur Franciscus summi Pontificis mādato compulsus, in Franciam ad Ludouicum Regem abijt: à quo multis magnisque admodum honoris & beneuolentiæ indicijs acceptus, amplā, & magnificam domum cum ecclesia propè ciuitatem Turonensem, & Regium palatium sibi suisque fratribus in perpetuum obtinuit, quæ in hodiernum vsque diem fama sanctitatis beati viri celebris permanet.

Fuit autem hic Franciscus tantæ continentiæ vir, vt non carne, sed solo spiritu compactus videretur. Neque propriæ tantùm saluti eum inuigilasse purandum est, sed totius in eā rem viribus incumbebat, & assidua mente pertractabat: quo modo alios quàm plurimos ad similem virtutis viam perduceret. Hinc ad religionis suæ propagationē diuino procul dubio spiritu instructus tres Regulas fratrum scilicet ac sororū instituit.

Tres Regulas instituit.

Atque vt erat humanæ gloriæ contēptor eximius, & sūmus humilitatis amator, fratres omnes sui Ordinis Minimos: & sorores Minimas vocari voluit, præcepitque vt ante omnia in quouis negotio, sese, suaque omnia ad Romani Pontificis Christi in terris Vicarij voluntatem referrent. Fuerunt autem saluberrima ipsius noui ordinis instituta primum à Iulio II. Pontifice approbatæ, & à Sixto, Innocentio VIII. & Alexandro VI. Rom. Pontificibus, ac postremò à Leone decimo (qui eum in Diuorum catalogum retulit) confirmatæ, multisque gratijs ac priuilegijs est indultis communitæ.

Cùm tempus peregrinationis suæ completum esse à Deo intellexisset, pridiè quā decederet, in solenni Missa, ingenti fratrum suorum cinctus corona, imbre lachrymarū perfusus sacrosanctum Eucharistiæ viaticum è manibus sacerdotis suscepit, atque ad cellulam suā infirmos, ac seniles baculo sustentante artus, regressus, anno ætatis suæ nonagesimo primo, secunda die Aprilis, quæ tunc fuit Parasceues, eadē ferè hora qua Christus pro totius humani generis salute acerbissimos in Cruce dolores sustinuit, lætus è carnis ergastulo migrauit. Corpus eius postquàm dies vndecim gratissimum omnium oculis spectaculum inhumatum permansisset, nullum non modò fœtorem, sed odorem suauiter admodum fragrantem emisit. Fuit autem in Diuorum numerū relatus anno à Virginis partu 1519. à Leone X. Pontificatus illius anno septimo.

Reddit spiritum creatori vir sanctissimus.

VITA SANCTI NICETAE Confessoris.

Ex ea quā scripsit Oratione funebri Theosteritus, beatissimi viri discipulus. Vixit temporibus Tharasii Episcopi Constantinopolitani, à quo Presbyter ordinatus fuit circa annū Domini 780.

Q Vanquàm sancti omnes præter supernam illam patriam Hierusalē vix aliam nouerint, & ciuitatem in terris stabilē nullam habuerint; ideoq; parum aut nihil nobis conferat si genus eorum & patriam inquiramus: tamen quia ita

3. Aprilis.

ita natura comparatũ est, vt ex præclaris virorum gestis decus aliquod ac ornamentum patriæ nostræ accedere credimus nequaquàm ea silentio in hoc Sancto præterire volum⁹.

Patris S. viri. Genuit itaq; hũc virum sanctum Cæsarea Bithyniæ, ac diu multumque egregijs ipsius rectè factis sese oble-

Pater eius ctauit. Pater eius Philaretus diuinæ pietatis admodum studiosus, nullam non pro filio curam ac diligentiam suscepit, vt optimis sanctissimisque imbutus disciplinis, multorum expe-

Adhibetur literis. ctationi satisfaceret. Tanto namque perfectioris vitæ studio pater flagrabat, vt minimè dubitauerit monasticæ vitæ rigorẽ profiteri: mater enim octauo à partu die vitam hanc cum beata morte commutauerat.

Fuit igitur puer apud patris matrem sedulò educatus, & ætate paululùm progressus literis à patre traditus: quas ille laboris amantissimus breui memoria complexus est, prorsus vt integrum Dauidis Psalterium

Tenet Dauidis Psalterium memoria. probè teneret, atque ex eo omnes vitæ actiones ad diuinæ legis disciplinam sanctè admodum componeret.

Consecratur Deo. Quibus initijs pater mirificè delectatus, eum ipse Deo dicauit, & sancto illius seruitio ita omnino addixit, vt æditui in ecclesia locum teneret. Quod munus cum tanta prudentiæ ac sanctitatis opinione administrabat, vt omnes in sui admirationem vehementer pertraheret. Diuina eloquia nocturna pariter ac diurna tere-

Perfectiõis studium. bat manu, ijsque mentem assiduò pascebat, prorsus vt rebus omnibus terrenis calcatis viam, omnemque modum exquireret, quo ad summum virtutum omnium fastigium peruenire posset.

Tandem cùm varias viuendi rationes cum animo suo pertractasset, placuit vita cælibe ac perturbationibus vacua electa, monasticam disciplinã

Vitã eligit monasticã. arripere. Omnibus igitur amicis ac consanguineis valere iussis, ac dulcique patria relicta, abijt ad Stephanũ quendam cum vitæ sanctitate tùm ip sa inprimis canicie admodum venerandum, qui iuxta vrbis Cæsareæ torrentem solitariam in rebus asperis ducebat vitam. Huic se Niceta cũ in disciplinam tradidisset, tam egregium se athletam in spirituali palestra præbuit, vt cum ipso pœnè magistro de vitæ sanctitate certare videretur: Vnde senex ille alacri eius studio permotus auctor illi fuit, vt in cœnobium aliquod ad multorum eruditionem se reciperet. Cuius vsus

Vitam cõplectitur cœnobiticam. consilio Niceta, precibus eius pro viatico sumptis, abijt ad Meditij monasterium, cui tunc temporis sanctissimus Pater Nicephorus præerat: à quo benignè admodum susceptus & in disciplinam libenter admissus est.

Hic verò quanta, quamque eximia animi fortitudine impotentes hostiũ impetus, & omnes motus ratione vacuos represserit, vix vllis verbis explicari potest. Et quidem in primis

Mortis meditatio assidua. assidua mortis meditatio ei ob oculos versabatur. Ventrem extrema necessitate egregiè domabat, ac parum à cibis abstinere existimabat, nisi ab omni terreno affectu sese remoueret. Nulla erat in eo furoris perturbatio, nullus iracũdiæ aut simulationis affectus, nulla ociosi sermonis opinio, sed omne ipsius studium aut diuinorum eloquiorum meditatio, aut solertes ad Deum preces erant.

Cùm igitur pastor ipse tantis eum virtutibus conspicuum cerneret, di-

Ordinatur presbyter. gnum reputauit, qui sacerdotali initiatus dignitate ad aliorum salutem operandam promoueretur. Nec mora missus ad Tharasium Constantinopolitanæ Sedis patriarcham (qui eum dignitatis gradum multis virtutib⁹ adornabat) ad presbyterij honorem

Præficitur monasterio. libens ab eo prouectus fuit, statimq; domum reuersus, monasterij gubernacula suscipere coactus est: quæ ille tanta prudentia ac dexteritate tractauit, vt plurimi fama virtutũ eius excitati, ad eum cõfluerent, lætique eius sese disciplinis subderent. Itaque paucis admodum annis sacra illa fratrum societas ad centesimum numerum excreuit, quos peritus guber-

gubernator ad portum salutis, mira omnium gratulatione, dirigebat.

Athanasi' vir celebris et doct' Nā ceta virtuti bus permotus fit monachus.

Hinc factum est, vt præter alios, Athanasius quidam exemplo virtutum eius prouocatus, mundo renunciaret, quod sanè vel ipsos etiam Angelos in admiratione pertrahere potuit. Erat enim Athanasius ille, cùm literarum cognitione egregiè imbutus, tum minimè vulgaribus decoratus honoribus, ideoque patri suo in primis charus. Hæc autem cum animo maximo iuuenis contempsisset, & præter exspectationem omnium ad monasticæ vitæ disciplinam totis viribus aspiraret, pater per vim eum è cœnobio extractum habitu religioso spoliauit, & inuitum superbas vestes resumere compulit. At iuuenis, cuius animus altas iam in Christi amore radices egerat, sic patrem affatus est: Putasne, ò pater, sericis istis vestibus animi mei propositum labefactandum? Vniuersum ego mundum contempsi, omnemque eius ornatum stercora reputaui, & tu existimas me inani quodam vestium cultu superandum? Hæc cum dixisset serica illa indumenta in quatuor partes dilacerauit. Quod cernens pater alijs eum vestimentis induit, nullumque non mouit lapidem, vt aliqua saltem huius mũdi gloria animum eius titillaret. At iuuenis maiori animi altitudine secundò ea discidit, & nudus totamente in Christi vulneribus & extrema, quam pro nobis passus est, ignominia exultauit. Ea re commotus vehementer pater, tanta in filium crudelitate desæuijt, tantisque tergum eius plagis affecit, vt summa medicorum arte vix ad pristinam sanitatẽ reuocari potuerit. Hac tentatione deuicta iuuenis non dubitauit patrẽ certiorẽ facere, se nullis supplicijs, etiamsi membratim dissecaretur, ab instituto pietatis cursu retrahendũ esse. His auditis pater filij pietatem admiratus ingemuit, ac lachrymis totus infusus sic filium est affatus. Vade mi fili, vade, & iter illud ad Christi gloriam & animæ tuæ salutem præclarè susceptum constanter perfice. Aderit aliquando tempus quo de vbertimo laborum tuorum fructu gaudebis.

Athanasii proposito pater reluctatur.

Athanasii ad patrem responsum.

Athanasi' dire a patre flagelatur, sed permanet in proposito.

Miram ex Niceta præsentia hausit voluptatem.

His patris sui verbis Athanasius tanquam calcaribus quibusdam ad cursum concitatus iterum se ad Nicetam recipit, tantamq; ex eius præsentia atque eximio virtutum omnium splendore voluptatem hausit, vt cœlestibus planè delicijs se interesse putaret. Nec mirum sanè. Nicetas enim totis eam in rem viribus incumbebat, non modò vt commissum sibi gregem in officio contineret, sed vt arduam virtutis semitam summa cum alacritate conficeret, atque omnes labores pro Christi gloria & animarum salute susceptos leues iucundissimosque esse sentirent. Ad mundi contemptum atq; laborum omnium tolerantiam, dictu mirum est, quàm admirandis eos sermonibus excitabat, prorsus vt discipuli eius inflammatis animis ad ardua quæque reuerent, neq; vllis difficultatibus à summo perfectionis studio impediri possent. O quàm erat pulchrum, quàm suaue, sub tali rectore Christo militare. Non patiebatur vnquam pius Pater aliqua tristitiæ nube pios discipulos inuolutos esse. Sæpè noctes integras in vno aliquo priuatim consolando insomnes ducebat. Singulorum animi affectiones prudenter cõsiderabat, & omnibus omnia factus omnes lucrifacere studebat. Erat eius corpusculum vigilijs ac ieiunijs adeo exhaustum vt propter summã imbecillitatem vix loqui posset. Tanta namque virtute continentiam amplectabatur, vt panem etiam & aquã in mensura sumeret.

Nota hic eximiã Nicetæ in gubernãdo monasterio prudentiam. Nota inquam.

Admirãda eius abstinentia.

His rebus diuinus Pater egregie excellens multis miraculorum virtutibus clarescere cæpit. Erat in confinio monasterij, infans à natiuitate mutus, qui ad Nicetam adductus, precibus eius & signo Crucis munitus, protinus loquelæ beneficium cõsequutus est. Frater quidam, quotidianis monasterij seruitijs deputat' dia-

Precibus & signo Crucis sanat mutum.

Ieiunio oratione & sãcto oleo amentem restituit. diaboli malitia ad amentiam & insaniam impulsus erat, quem vir sanctus vnius diei ieiunio omnibus indicto, oleo sancto & precibus suis in priorem statum restituit. Fratrem quoque dæmonio obsitum & grauia multa ab eo perpessum, prorsus vt omnes eum à dæmone lacerandum putarent, precibus sanauit & signo salutaris Crucis opprimentem dæmonem eiecit, fratremq; integræ sanitati restituit. *Oratione et signo Crucis dæmonē expellit.*

Quàm verò egregius in animi morbis curandus idem Pater Niceta extiterit, nullis verbis explicari potest: Etenim ex ipso motu atque habitu, qui prauis agitabantur cogitationibus, dinoscebat. Porrò si quem grauiori aliquo delicto obnoxium cerne bat, hunc remotis arbitris ad clariorem facinoris admissi cognitionẽ pijs monitis & exemplis excitabat, & ita prudenter corripiebat, vt memor fragilitatis humanæ se quoque similiter vel etiam grauius labi posse recordaretur, summaq; diligentia pręcaue bat ne abundantiori tristitia eiusmodi homo absorberetur. Omnibus erat mitis, omnibus amabilis, omnibus iucundus & hilaris, comis & ad audiendum facilis, misericors, facilis ad cõmunicandum, totus charitate plenus, totus humilitate refertus, totus mansuetudine & omnibus sincerè virtutibus abundans. Tota denique vita ad proximi salutem & vtilitatem destinata fuit. *Notent & obseruent hanc prudẽtiam in tractandis animorũ morbis confessarij.*

Interea Athanasius qui Patris Nicetæ onus pari cura ac vigilantia sustentabat vita functus est, & ad beatam immortalitatem lętus migrauit, è cuius pectore supra monumentum arbor cypressus nata multis, morbis oppressis, sanitatem suis frondibus præstitit. Nicephorus quoque cuius pietate & amplissimo beneficio monasterium hoc constitutum fundatumque erat, eodem ferè tempore diẽ obijt, quo tempore totum regiminis pondus solis Nicetæ humeris incubuit; qui fratrum adactus precibus & pijs obtestationibus victis non tam præfecturæ dignitatem, quàm ingens dignitatis onus suscepit. *Athanasius moritur, eiusq; sanctitas apparet.* *Item Nicephorus.*

Nam iisdem temporibus diabolus nouas quasdam hæreses excitauit, iisque graues admodum longè lateque in terris dissensiones seminauit. Multò enim maiore contentione quã anteà vnquam pium sacrarum imaginum vsum è terris eliminare, omneque pietatis studium sempiternis tenebris inuoluere nitebatur. Imperiũ administrabat Leo Armenus homo omni impietate cõtaminatus, Leonis Isaurici & Constantini Copronymi sectator, qui omnes veræ orthodoxæque fidei propugnatores vel exilio multabat, vel multis iniurijs ac calũnijs oneratos vitã ipsa morte acerbio rẽ in medio nationis prauę exigere cogebãt. Eo tẽpore acerbi veritatis persecutores cùm omnem longè lateque dominandi impunitatem adepti essent, Nicephoro Cõstãtinopolitanæ Sedis Antistite in exiliũ pulso, Theodotum quendam ex eorũ numero qui Spatharij dicuntur, hominem leuissimum Patriarcham substituerunt, qui præside concilium quoddam Iudaicũ coegerũt, in quo sanctissimos Patres ab impijs eorum decretis dissidentes humi prostratos pedibus conculcarunt, multisque dictu horrendis, contumelijs affecerunt. *Iconoclastarum hęresis exurgit.* *Leo Armenius Imperator.* *Iconoclastarum rabies in sanctos Patres.*

Post Episcopos autem hoc modo exceptos, primarios insignium monasteriorum duces aduocarunt, inter quos diuinus Pater Niceta vnus fuit. Hos primùm varijs assentationibus versutissimo modo inuentis in fraudem atque pestem inducere conabantur, sed cùm omnes conatus eximia eorum prudentia deluderentur, illi in furorem ac apertam vim prorumpentes, in diuersos carceres eos compegerunt, eorumque virtutem & constantiam diuturnis carceris squaloribus frangere tentarunt. Erat tunc sanctus Niceta in carcerem malè olentem & sordidum valdè coniectus, prorsùs vt si alia pœna non accessisset, satis hæc condemnatio ad supplicium valeret. *Patres sancti in carceres conijciuntur.*

B Post-

8. Niceta post carceris squalores exilio multatur.

Postquàm verò dies non paucos in tetro carcere non sine maximis corporis incommodis exegisset, Imperator eum exilio in Orientis partibus damnauit, & in castello quodam, quod Masaleon dicebatur, seruari iussit. Erat medium hyemis tempus cùm sanctus Pater anteà itineris laboribus planè fractus, cum rigore ac niuibus, omnibus aeris iniurijs expositus, certare cogebatur. Accedebat, quòd is qui virum sanctum in exiliũ ducere iussus fuerat, homo erat natura ferus & immitis, nullumque omninò tempus aut locum à continuis calamitatibus ac miserijs respirandi viro sancto concedebat. Eadem planè crudelitate fera immitis in reliquos Patres vtebatur. Cùm verò Imperator sanctos Patres ijs persecutionibus alacriores reddi, animosque omnibus angustijs maiores habere cerneret, versutus ille consilium mutauit, Patresque Bizantium eadem itineris difficultate & molestia reuocatos nouis rationibus in suam voluntatem pertrahere cogitauit. Et quidem cùm hyemis tempus & dies solenni ieiunio consecratos in libera custodia exegissent, Imperator quia oleum & operam se perdere videbat, tradidit eos Iohanni cuidam insigni malorum inuentori, quibuscunque vellet supplicijs affligendos. Qui cùm varijs eos in carcere cruciatibus fatigasset, & extrema fame propemodum enecasset, omnesque malitiæ suæ machinas frustrà adhibuisset, callidum sanè consilium mira diaboli versutia conflatum aduersarijs sanctorum Patrum ministrauit. Cùm enim impios suos conatus aperta vi prolatos in irritum cadere animaduerterent, simulata victoriæ desperatione, tanquàm pacis, certis legibus in religionis negotio firmandæ cupidi, accesserunt postulantes vt vel semel cum Theodoto nefario pestiferæ hæreseos capite communicarent, ac deindè cum ea fide ac sententia quam haberent, ad suum quisque monasterium regrederetur.

Iohannes quidã pessimè tractat sanctos Patres.

Fraus hæreticorum.

Hac conditione persuasi Patres è vinculis exierunt, & sanctum Nicetam sua auctoritate quamuis inuitum & reluctantem ad suas rationes pertraxerunt, vt pariter cum reliquis Theodoto manus daret. Theodotus enim vt omnes paulatim sub specioso pietatis prætextu in fraudem & nefandam hæresim impelleret, venientes ad se Patres summa cum beneuolentia, vt prima fronte apparebat, excipiebat, atque vt fraudis suspicionem tegeret. Qui non adorant, dicebat, venerandam Christi imaginem, anathemati subijciantur. Atque hoc modo Patres nihil hostile suspicantes ad monasteria sua liberos abire permittebat. Niceta verò cùm secum animo cogitasset, grauissimæ ruinæ causam esse, cùm quis à prima institutionis norma vel latum vnguem deflectit, salutarem fugam meditatus est, rebusque omnibus cõquassatis nauigio Proconesum tetendit. Sed illic sententiam mutans, iterum Bizantium redijt, vt vbi timiditatis signum dederat, ibi noua constantia eãdem expelleret. atque ostenderet se nullo modo vel latum vnguem ab auitæ religionis præscripto recessurum. Quo audito Imperator accersitum ad se, ad proprium abire monasterium iussit, ni mallet inauditis ad illum diem ærumnis vexari, & vitam cum extremo nominis sui dedecore deserere. Ad hæc Niceta ita respondit vt Imperator facilè intelligeret non nimis aut inanibus verborum fulminibus certandum esse.

S. Niceta cedit nõ rectè consulentibus.

Theodotus simulata pietate omnes nititur in hæresim pertrahere.

Citò id corrigit Niceta.

S. Niceta coram Imperatore constanter fidẽ profitetur.

Cùm igitur inuictum Nicetæ animum cerneret Imperator, tradidit eum Zachariæ cuidam regalium ædium curatori, quæ Mangana dicuntur, donec quid de eo faciendum esset, concilium haberetur. Cùm autem Zacharias ille pietatis admodum studiosus esset, tanta virum sanctum veneratione prosequebatur, vt ne oculos quidem in eum defigere auderet. Imperator verò vt nihil intentatum relinqueret, quo eius constantiam animique virtutem tandem aliquando

Relegatus in exilium. do frangeret, eum grauiori exilio multarum Anthimo cuidam, homini nefario, & sacrilegijs multis infami, qui Insulæ Glyceriæ cum ampla potestate præerat, commisit, qui crudeliter eum diu multumque afflixit: *Committitur Anthimo homini nefario.* certus si eum ad Imperatoris voluntatem flectere potuisset, nouos sibi honores cum amplificatione dignitatis decernendos esse. Sed Niceta pari virtute eius quoque conatus elusit, & vbique de impietate victoriam obtinuit. Nam cùm annos sex angustijs afflictus & rerum omnium inopia vexatus contra diaboli satellites egregiè decertasset, Deus debitas de Leone pœnas expetijt, hominemque nefarium, gladijs suorum confossum, deleuit. *Leo Imperator interimitur & Michael vinctus in eius locū subrogatur & pacē Ecclesiæ restituit.* Quo mortuo, milites Michaelem quendam duabus vinctum catenis è custodia liberarunt, faustisque acclamationibus Imperatorem cum pronunciarunt. Qui medio quodam inter virtutes & vitia tramite gradiens, fidem quidem ipsam non in pristinum statum restituit, sed Patres omnes & reliquos Christi vinctos libertate donauit, sæuamque Ecclesiæ tempestatem sedauit.

Nicetaè carcere liberatus abstractam ducit vitam. Tunc verò Niceta ex eo carcere, tanquam è stadio illustris Confessor & sine sanguine martyr victricia portans arma egrediens, ad insulas vrbi finitimas abijt, in quarum quietem appetens angelicam planè vitam duxit. Neque tamen aliorum salutem negligebat, sed omnes ad se confluentes, etiam homines a puritate Christianæ fidei alienos benignè excipiebat, & summo studio tam corporum quàm animarum curam agebat. Post hæc deuecta iam ætate prædiolum *Niceta obitus.* quoddam è regione vrbis positum mercatus est, in quo vltimum vitæ actum in omni sanctitate exegit, & animam multis ditatam virtutibus in manus Saluatoris tertio die Aprilis efflauit.

Ad cuius exequias honestandas ingens vtriusque sexus multitudo confluxit, ac duo antistites primarij Theophilus & Iosephus, quorum alter Ephesi, alter Thessalonicæ dignitatem illam administrabat sanctissimis eximij viri reliquijs honores detulerunt, summaque cum veneratione resonantibus vndique psalmis ad nauigium quod eas ad proprium monasterium deferendas excipiebat, comitati sunt. Cùm verò monasterij fratres sacrum illum thesaurum aduentantem in litore exciperent, subiectisq; humeris ad monasterium portarent, in ipso itinere egregijs miraculis viri sanctitatem Deus omnibus notissimam reddere dignatus est. Nā & dæmones è multis, qui vexabantur fugati & ægroti varijs morbis liberati sunt. *Miracula fiunt ad sacrū eius corpus.* Inter quos mulier sanguinis profluuio laborans solo reliquiarum contactu sanitatem consecuta est. Postquàm verò in monumentum illatæ fuerunt, protinùs maior adhuc virtus enituit, adeò vt quilibet infirmi, cum integra ad loculos fide accedentes, ab omni ægritudine liberati, sani & incolumes domum reuerterentur. Hæc fuit sancti viri vita admirabilis, hæc cælestis illius ciuis & diuini Patris nostri Nicetæ institutio, qui vt Dei gloriam in terris perpetuò celebrauit, ita vicissim & ipse à Deo gloria donatus & coronatus est.

VITA S. RICHARDI EPIscopi Cicestrensis.

Ex ea quam Radulphus Cicestrius duobus libris complexus est circa annum salutis 1270. Claruit autem hic Sanctus sub Innocentio 4. Rom. Pont.

RICHARDVS natione Anglus, in VVigorniensis diœcesis pago, quem à salis puteo VVich vocant, parentes habuit *3. Aprilis.* non ignobiles Richardū & Aliciā: qui *S. Richardi parentes.* à primis annis pietati ac morū grauitati deditus, oēs facilè coæuos suos tā eruditione quàm virę & morū integritate antecessit. Porrò frater eius te

ner adhuc in captiuitatem abductus, maturiori quo ita è custodia dimissus fuit, vt nihil secum in patriam quàm nuditatem & extremam inopiam adferret: cuius paupertatem ex animo miseratus Richardus cùm & ipse nihil quo fratri opitulari posset, haberet, sese in eius seruitutem tradere minimè dubitauit, quò graue paupertatis onus nonnihil sublevaret, fratremque manuum suarum labore sustentaret. Quibus sanè officijs intantùm sibi fratris beneuolentiam conciliauit vt is totius terræ suæ eum hæredem scripserit.

Seruit fratri suo voluntariè.

Non multò post cognati & amici nobilem quandam puellā opibus ac diuitijs præstantē Richardo desponsarunt: quæ res fratris animum mirificè quidē exhilarauit, sed vehementer afflixit quod possessiones vniuersas in eum transtulisset. Quod vbi Richardus cō perit hilari sanè animo, fratri non tātùm fundū sed & sponsam ipsam, quā intactā reliquerat, tradidit: atq; omnibus mundi huius rebus abdicatis ipsō sacq; & amicis derelictis primū ad Oxoniēsem Academiā, inde Lutetiam Parisiorū se cōtulit. Tāto aūt ferebatur discendi desiderio, vt nullā aut paruā admodū corporis curā haberet, oēsq; suas cogitationes vsq; adeò in literarum meditatione defixas habebat, vt oīa illa præ illarum amore neglexisse videretur. Degebat tunc temporis cū alijs duobus studiorum socijs, quos vna eademque paupertas affligebat, intantùm vt tribus illis vnicū solùm esset capitis operimentum quo lectiones audituri per vices vtebantur. Cibus illis panis ater cū olusculo erat, quo tamen vir sanctus nunquàm se toto vitæ spatio, iucundiores suauiores q; dies duxisse fatebatur.

Post habitis omnib' cōfert se ad studia literarum.

Interea cū tantos in bonis literis progressus fecisset, vt omniū iudicio magisterij titulo dignissimus haberetur, denuò ad Oxoniensem academiā profectus est, ibidemq; eū eruditionis gradū cū nō mediocri laude adeptus est. Inde verò Bononiā ad animū clarissimis Iurisprudētię disciplinis excolendum se recepit, vbi septennio tā tò cum eruditionis incremento versatus est, vt dimidio & eo amplius anno summa cum dexteritate & laude preceptoris sui in docendo vices supplenerit, eumq; hac ratione gratię & beneuolentiæ locū apud præceptorē obtinuit, vt vnicam ei filiam cum omnibus facultatibus tradere peroptarit. Verùm Richardus qui diuinos in pectore motus præsentiebat, submissè admodum gratias agens in Britanniam rediit, vbi intantùm eius existimatio creuit, vt vnanimi omniū consensu Oxoniensis Academiæ Cancellarius creatus sit.

Fit artium magister Oxonia.

Studet Iuri.

Fit Cancellarius Academia Oxoniensis.

Per id tempus Cantuariensis ecclesiæ cathedram obtinebat beatus Edmundus, qui sancti viri integritate & prudentia delectatus, eum in partē oneris ac dignitatis suę vocauit, traditoq; sigillo, præcipua quędam grauiora q; totius diœcesis suæ negocia illi demādauit: quę vir sanctus singulari prudentia & æquitate exequebatur. Mortuo autem beato Edmundo, sanctus Richardus tam ab aula, quā à curis & negocijs absolutus Aureliā se contulit, vbi com aliquamdiu non segnem sacræ Theologiæ operam nauasset, sacerdotio initiatus vnicā parœciam administrādam suscepit: quo tempore Bonifacius, qui Edmundo in Cantuariensi ecclesia Antistes venerabilis successerat, viri sancti consuetudinem & conuictum mirificè expetebat: sed cùm eodem tempore sedes Cicestrensis pastore orbata esset, Richardus ad eius administrationem inuito Rege Henrico, eius nominis tertio, destinatus est: quam dignitatē contra omnes Regiæ inuidię impetus ita tutatus est, vt non mediocrē constantiæ & sanctitatis laudem ad reliquarum virtutum cumulum adiecerit. Nam cùm Regis animum nulla ratione a mendacio ad veritatem flectę re posset, Romam ad Innocentium quartum abijt, vt is pro sua anctoritate electionem factam ratam haberet vel infirmaret. Confluxerāt eò Regis legati qui Richardum in inuidiā

Itē Archiepiscopi Cātuariensis.

Fit Presbyter.

Eligitur in Episcopum Cicestrem.

Ponti-

Pontificis vocare nitebantur at Pontifex auditis partibus solenni sacrarum manuum suarum impositione Richardum Episcopum consecrauit, suisque eum literis contra omnes æmulorum machinationes egregiè muniuit, quæ res non tam regem conciliasse, quàm nouam quandam iram & indignationẽ conflectasse visa est.

Rex enim præter quàm quòd omnes Cicestrensis ecclesiæ facultates per summum scelus exhauserat, edicto quoque publico omnes à benefaciẽdi antistiti studio auertebat. Quã ob rem pauper & inops, sub alieno tecto hospes degebat, nec tamen ea propter comissi sibi gregis curã vllo modo negligebat, immò ne quis eum inertię vel ignauiæ arguere posset, sæpè in conspectum regis sese dabat, & cum eo audacter de ablato Christi patrimonio expostulabat. Iam bienniũ vir sanctus regias vexationes pertulerat, cùm summi Pontificis mandato compulsus, ædes illi ruinosas & vacuas restituit.

Eius constãtia contra regẽ iniquũ

Postquàm verò animo magis libero & soluto sacrę functioni illi incumbere licuit, tùm ante omnia attentissimam pauperum curam suscepit, tanta fide ac studio vt non dubitauerit sacra vasa ad eorum inopiam subleuãdam distrahere. Feruebat vir sanctus incredibili benignè faciendi studio, vsque adeò vt mortuos proprijs etiã manibus sepulturę traderet, & quosuis vera inopia laborantes suauissimis ad eleemosynam verbis inuitaret. Cumque interrogatus esset quare ipse pauperes ad beneficium accipiendum inuitaret, rogaretque, cùm potius rogari deberet, respondit: Certè nimis carè emitur, quod precibus emitur. Instituit etiam domum quandam hominibus senio confectis, aut graui aliqua corporis debilitate oppressis tutissimum miseriarum suarum perfugium, in qua omnia, quæ ad victum vestitumque necessaria erant benignè ac liberaliter suppeditabat.

Benignitas in pauperes

Nota.

Illud quidem valdè est memorabile, quòd cùm quodam die panẽ vnum pauperibus distribuendum curasset, is idem eius benedictione adeò multiplicatus est, vt ex eo tria hominũm millia abundè satiata fuerint, atque insuper fragmenta centum pauperibus cibandis superfuerint. Cum nemine vnquam inimicitias fouit, quin potius pro contumelijs honorem, pro inimicitijs beneuolentiam rependit: quamuis autem maxima esset animi lenitate præditus, neque vnquam illatas sibi iniurias apud se quiescere permitteret, in rebus tamen diuinum honorem concernentibus tanta iustitia, tantaque seueritate in homines grauioris aliqua sceleris contagione pollutos vtebatur vt nullis vel minis vel blanditijs flectendus esset. Erant in eius diœcesi vicarij tres impudicarum fœminarum consuetudine infames, quòd mox vbi rescivit vir sanctus, lata in eos sententia, ecclesiasticis beneficijs priuauit.

Vnius panis mira multiplicatio.

Seueritas eius in tres concubinarios.

Erat diuitiarum ac omnium humanarum rerum contemptor egregius, prorsùs vt cùm de quodam domorũ ipsius incendium & ingens rerum iactura nunciata esset, nihil animo moueretur, quin potius illud ipsum in nimiam suorum tenacitatem referebat, asserens iusto hoc Dei iudicio factum, quod fortassis in pręstandis eleemosynis negligentiores fuissent; vndè protinùs, quamuis res tunc angusta domi esset, largiori manu pauperibus subueniri iussit. Diuinarum rerum meditationibus ac precib. adeò delectabatur, vt venientes ad se religiosos & homines pietatis studio deditos semper cum osculo susciperet, dicens: Bonum est ea deosculari labia, quę thymiama sanctarum orationum Deo cum deuotione oblatarum suauiter redolent.

Contẽptus rerum præsentium.

Amat valde homines religiosos.

Quanto autem studio & diligentia sacras conciones vir sanctus obierit, & quàm clementer contritos corde fouerit, consilia petentibus impartierit, & deploratos peccatores ad vitam & spem veniæ excitauerit, nemo possit pro dignitate explicare In

Prædicat crucem in subsidium terræ sanctæ.

subsidium terræ sanctæ demandatam sibi à Romano Pontifice crucis prædicationem cum suscepisset, & per loca maritima ad Cantuariensem vsq; ciuitatem peruenisset, decimo die antè, quam portum illum celebrem, quem Doueram appellant, attigisset, in morbum incidit, neque tamen propterea quicq̃ ab instituto pietatis cursu remisit, donec vi morbi oppressus, in xenodochio, quod Domus Dei appellatur, animam ageret. Cumque mortis horam imminere cerneret, imaginem Crucifixi deuotè complectens ad vltimum vsque spiritum insignem pietatis significationem dedit, animamq; suauiter inter orationis verba Creatori reddidit anno ætatis suæ plus minus 56. Pontificatus verò nono, 3. Nonas Aprilis.

Moritur vir sanctus in cõplexu imaginis Crucifixi.

Sacrum corpus fuit Cicestriã magno vtriusq; sexus concursu deportatum, sepultumq; in ecclesia ante arã S. Edmundi, quam ipse in eius templi parte aquilonari extruxerat, vbi magna diuinitus eduntur miracula, adeò vt etiam tres mortui eius meritis ad vitam reuocati sint, abortiuus fœtus animam vitalem acceperit, & plura alia sanè admiranda, quæ breuitatis studio prætermittimus, contigerint.

Tres mortui ad sepulcrũ eius excitati.

MARTYR. SS. AGATHOPODIS Diaconi, & Theoduli Lectoris.

Ex eo quod est per Metaphrastem.

4. Aprilis.

Aximiano Cæsare imperante cum bellũ pietati indictum, per totũ terrarum orbem arderet, equitesque passim percurrentes populos imperio subiectos rerum oium Dominum abnegare, pietatisque studium funditus delere conarentur, Agathopus & Theodulus, alijs aliò præ metu fugientibus, constanter patrociniũ pietatis aduersus tyrannidẽ suscepcrunt. Vterq; enim iã ante multo tpe ieiunijs & orationibus impietatẽ ipsam longè lateq; grassantem profligare nitebatur, ardentiq; desiderio in certamen properare cupiebat.

Igitur cum cęteri in angulis, ac latebris abditi rabiem tyranni pertimescerent, hi duo athletæ palã Christi verbum prædicabant, & opportunè importunè instabãt, vt fideles pro dirent, & gloriosa Christi trophæa minimè erubescerent. Præfectus itaque militesq; tantam eorum virtutẽ admirati, iniectis vinculis eos in carcerem adduxerunt: quod ipsi nõ modo non detractarunt, sed incredibili quadam alacritate arripuerunt. Erat enim Theodulus egregia corporis forma, & eximio robore adolescens, obscuris nequaq̃ natalibus ortus. Ducebat.n. genus ex illustri Thessalonicensium familia, erantque ei fratres tres Capito, Metrodorus, & Philostorgus insigni pietate iuuenes, natura atque moribus martyris propositum amplectentes.

Cæteris præmetur dilapsis Agathopus, et Theodulus prædicant Christum.

Cõprehenduntur.

Theoduli genus & fratres eius.

Porrò Theodulus ante, quam impium decretum promulgatum esset, intempestæ noctis silẽtio præclarum quoddam, futuri certaminis, munus à Deo accipere meruit. Nam cum leni, nocte quadam, somno oppressus etiam secundũm quietem vota Deo persolueret, annulum quendã ex noua materia conflatum digito insertũ inuenit, cuius solo contactu, homines grauissimis, ac desperatis morbis laborantes protinus sanitatẽ consequebatur. Ac Theodulus quidẽ erat eiusmodi. Agathopus autẽm illi consentiens, vir erat diuinarũ rerum cognitione clarus, & ipsa sua canitie oibus venerabilis: Ambo puri pietatis ministri. Omnes.n. corporis voluptates repudiantes, solo diuini verbi ministerio sedulo intẽdebant, & credentium salutem cum verbis tum miraculis promouebant. Et quidem Theodulus qui Lectoris officio fungebatur, simplici verbo, & salutiferę Crucis signo importunos sæpè dæmones ex obsessis corporibus fugabat, Deique potentiam illos fateri cogebat.

Theodulo dormienti annulus diuinitus datur.

Agathopodis ætas.

Theodulus lector dæmones fugat.

Hos

Faustinus Praefectus blanditijs eos peruertere nititur.

Hos igitur egregios Christi milites Faustinus Thessalonicę vrbis Pręfectus in iudicium adductos, quia facilè ex ipso vultu inuictā eorum virtutem cernebat, blanditijs est aggressus: fictaq; amicitiæ specie, remotis omnibus, diu multumq; certauit. Sperabat enim Theodulum ætate iuniorem, blandis verbis facilè in suā sententiam pertrahendum. At Theodulus egregia animi constantia omnes eius blanditias elusit, & minas pari virtute cōtempsit. Quod cernēs Faustinus tacitus secum adolescētis prudentiam miratus Agathopodem adduci iussit, cui submissè in aurem susurrauit, dicens: Immola, quandoquidem Theodulus à mendacio ad veritatem rediit, & nunc se immolaturum pollicetur. Agathopus autem cognito dolo: Et ego, inquit, promptissimo animo sacrificium faciam Deo, eiusque filio Iesu Christo. siquidem his floridum Theodulus sacrificium se facturum promisit. Hęc illo dicente, & multa insuper de deorum vanitate differente, Præfectus, veritus ne luculentæ orationis efficacia ceteri qui iudicandi erant, magis in Dei fide confirmarentur, celeriter vtrunque in carcerem abduci iussit.

Ducuntur in carcerem

Nocte autē media, cum eos Deus secundum quietem opportunis visis confirmasset, læti surgentes Christū omnium Saluatorem voce magna collaudarunt. Deinde fuso præ lętitia lachrymarū imbre, quo manus suas lauisse dicuntur, flexis in terram genibus, supplices Deo preces obtulerunt, quibus ad vltimum vsque vitæ spiritum contra eius nominis inimicos constantiam in certamine postularunt. Sanctis autem hoc modo precantibus, multi qui in eodem loco aut homicidij, aut adulterij rei detinebantur, deposita mortis formidine, supplices sese ad beatorum pedes abiecerunt, commissorum criminum veniam postulātes. Turbę vero, quę foris erant, magna rerum, quæ dicebantur, admiratione affectæ, effractis claustris in carcerem insilierūt, vt tantum tamque admirandum pietatis studium suis ipsi oculis contēplarentur. At Vrbanus quidam, qui Thessalonicę questoris dignitate, apud omnes in honore erat, stimulis dæmonis concitatus cursu ad Pręfectum contendit, magna voce clamitans atq; denuncians, de eorum cultu actum esse, nisi serui Dei celeriter è medio tollerentur. Quamobrē Faustinus animo sanè propter illos qui in carcerē irruerāt, perturbato, adolescentem simul cum sene adduci iussit. Illi autem tanta animorum alacritate prodierunt, vt non ad supplicium, sed ad celebritatem aliquam iucundissimam properare viderētur. Quæ res spectātium quidem animos in magnam admirationem, Faustini verò in maiorem tyrannidem rabiēque conuertit.

Diuinitus confirmantur.

Multi ad Christum conuertuntur.

Alacritas SS. martyrum.

Tandem Præfectus post multa verba ad Theodulum nequicquàm habita vestimentis eum spoliari iussit, aliosque Christi Confessores adduci, vt tormentis, quæ ferre eos minimè posse credebat, coactis coram illis sacrificarent. At Theodulus, qui oratoris munere pro omnibus fungebatur, Isthæc, inquit, tormenta parua sunt atque ridicula: Maiora tibi aduersum nos excogitanda sunt, vt perfectā animorum nostrorum cum Deo coniunctionem perspicias, quæ pro ipsius amore cruciatus omnes perferre potest.

Theoduli fortitudo in tormentis.

Cum in his alijsque disputationibus bonam temporis partem consumpsissent, & Faustinus Theoduli animum omnibus minis, ac blanditijs maiorem esse cerneret, tacito nutu ministris, quid fieri vellet indicauit: qui Theodulum, vt capite damnatum eò duxerunt, vbi sontes damnatique puniri solent. Vt verò ad locum supplicij ventum erat, & carnifex educto gladio minacibus verbis mortem minitaretur, Theodulus læto hilarique vultu ceruicem porrexit. Quo audito Faustinus eum ad se reduci iussit, & Agathonem multis rationibus ad deorum sacrificium

ficium allicere conatus est. Sed maior fuit vtriusque constantia & virtus, quàm vt fraudibus dæmonis infringi posset. Atq; ita Præfectus Christum confitentes & deorum vanitatẽ abominantes rursus in carcerem detrudi, ferroque crudeliter vinctos, omni solatio humano destitui iussit. At illi nullis aduersitatibus vel laboribus fracti noctis intempestæ silentio hymnis & canticis Dei bonitatem laudabant, & in vna solaque Christi gratia quiescentes somnum carpebant: cùm ecce vterque secundum quietem visus sibi in magna pelagi tempestate nauigare, fractisque remis & malo, cùm cæteri fluctibus obruti perijssent, se solos piscium in morem ad littus adnatare: & gubernatoris solertia seruatos, ac splendidis vestimentis indutos, amœnum in montem, cuius cacumen cælum attingeret, conscendere. Hoc viso mirificè exhilarati, alter alteri, iam somno soluti, tanquam ignoranti narrauit. Sed cùm parem vtriq; gratiam submi nistratam cognoscerent, optimam in futurum spem concipientes diuinas pro tãto munere laudes decãtarunt.

Martyres iterum ad carcerẽ reducuntur.

Visio eorũ in somnis.

Educuntur è carcere ad tribunal.

Dum hæc fierent ministri crudelitatis aduenerunt, vt eos ad Præfecti tribunal vinctos ducerent: illi autem alacres signatis Christi trophæo frontibus, ministros sequebantur. Tùm verò ingens amicorum luctus exortus aera compleuit, quod charissima sibi capita ad necem rapi cernerent. Verùm Theodulus hilari vultu: Si, inquit, pro amicitia lachrymatis, lætari potius debetis quòd tam honestis in rebus probemur: Sin inuidia commoti, successibus nostris doletis, commune pietatis stadium patet, & fidei promulgatio pariter omnes vocat: paucis tamen coronã præbet, illis nimirum qui nec diuitiarũ, nec voluptatis studio tenentur. Dum hæc loquerentur Præfectus in tribunali sedens, tertiùm eos interrogauit: eumque nihil respondərent, nisi: Christiani sumus, & pro Christi nomine omnia pati volumus: ipse vultu tristi sententiam tulit, vt Theodulus & Agathopus immolare recusantes in mare proijcerentur. Ministri igitur beatos manibus post terga reuinctos, & lapidibus ex sacris eorũ ceruicibus suspensis ad mare deduxerunt, & vtrumque victoriæ corona redimitum in fluctus proiecerunt. Mare autem eum eos suscepisset, fractis lapidum vinculis, multo pulchriora propinquis corpora ipsorum reddidit. Paulò verò post Theodulus decoro vultu & candida amictus stola apparens, præcepit vt facultates eius viduis & orphanis ex æquo distribuerentur, quò post suum a nobis discessum videretur non solùm velle in calamitate constitutos consolari, verumetiam propinquos ad idem pietatis studium incitare. Horum igitur Sanctorum memoriam, qui pro veritatis defensione fortiter se gesserũt, æquum est vt annuis votis & laudibus decoremus, & eorum fidem pro viribus imitemur.

Theodulus ad amicos & cognatos lachrymantes verba.

Fertur in eos sententia.

Merguntur in mare.

Theodulus post mortẽ apparet.

VITA S. PLATONIS Monachi.

Ex luculenta Oratione quam in eius funere conscripsit Theodorus Studita.

Beatus Plato, qui à prima iuuentute suauissimos virtutum omnium flores spirauit, parẽtes habuit Sergiũ & Euphemiam cùm generis tùm morum nobilitate admodùm insignes, quibus in tenera ætate orbus ab vno quodam consanguineo suo ad ætatem vsq; pubescentem educatus est. Et quidem cùm magna quædam ad vitiorum omnium licentiam via illi pateret, is diligẽtia & virtutis exercitatione, animi nobilitatem ab externis honoribus, ad honestam virtutis viam direxit, summoque studio perditorum hominum consortia deuitans, eorum familiaritatem appetebat, quorum consuetudine cùm doctior tum indies melior euadere posset. Etenim prœ ludo

4. Aprilis. Parentes S. Platonis.

Deuitat malorũ consortia.

ludo diuinas lectiones quibus attentus erat, pro theatris, & spectaculis ecclesias frequentabat; pro inhonestis diuersorijs honesta collegia: quodque laudabilius est, occultas mentis cogitationes: & acta cuidam eorum, qui præerant, sæpius confitebatur. Quæ res magnum religionis illius erat indicium: neque exiguam alijs admirationem afferebat, pariterque viam ad meliorem vitam multis aperiebat.

Sæpius confitetur.

Cum itaq; mentis oculos ad sempiternarum rerum cōtemplationem erexisset, non dubitauit vir sanctus earum desiderio alacrior factus, amplissimas cum paterna domo facultates diuendere, earumque precium, (duabus sororibus paucis quibusdā relictis) pauperibus distribuere, atque ignotas regiones petere. Erat in partibus Olympi Archimādrita quidam Theoctistus nomine, cum genere tum vitæ sanctitate clarus, in loco, qui Symbolus appellabatur degens. Huic se Plato in disciplinam tradere cupiebat. Cum igitur patrijs finibus relictis, vnico comitatus famulo propter probitatem egregiè sibi charo, in eum locum, qui Regum nomine appellatur, venisset, densam quandam syluam ingressus, statim sibi comam, eius qui eum sequebatur, manu præscindi iussit, pullaque, tanquàm purpurea se veste induit, & famulum cum preciosis vestibus à se dimisit.

Distribuit sua pauperibus.

Theoctistus Archimandrita.

Tondet sibi comam.

Hoc modo rebus terrenis animo magno valere iussis, ad Theoctistum futuri certaminis sui magistrum venit, cui se totum, & mentem, & volūtatem, & corpus integra obedientia resignauit, & tanquam abiectissimū quoddam mancipium, spreta nobilitatis suæ gloria, alieno se imperio libens ꝑpter Christum subdidit. Gaudebat in omnibus sui contemptu, magnoq; se beneficio affectum putabat, si post operis pensum diligenter, ac dexterè pęstitum, contumelia afficeretur, & pugnis alapisq; cæderetur. Nam reliqua virtutis exercendę studia, vt sunt prolixæ preces, extenuatio corporis, macies ex inedia, ac vigilijs contracta, humi cubationes, frequens mortis meditatio, leuiora & parui admodum momenti esse putabat, si non propriæ voluntatis (quæ radix omnium peccatorum est) interitus accederet. Vnde nihil maiori diligentia cōtendebat, quàm strictissimæ obedientiæ virtuti se suaque omnia subijcere, & vltimū apud omnes locum, magno humilitatis studio adamare.

Integra, & perfecta obedientia se tradit Theoctisto.

Propria voluntas.

Hinc cum patri suo spirituali fratribusque charissimus esset, tum externis etiam hominibus, clarissimo virtutum eius splendore longè lateque sese diffundente, valdè admirabilis visus est, eò magis quo maiori animo splendidum, ac superbum paternę domus, ac familiæ genus contempserat. Postea verò q̄ ad celestem patriā Theoctistus, mortalitatis vinculis solutus, feliciter migrauerat, fuit communi fratrum societati præfectus, quam miro virtutum splendore illustrauit, ad eumq; statum & cōditionem prouexit, vt mansio illa ab omnibus sanctissima nominaretur. Cibus illi erat panis cum fabæ olerībus, & summis herbis: Potum illi fons limpidissimus pręebat, neque hic quotidianus, sed interdum vltra diem vnum, interdum in tota hebdomada bis, vel decimo quoq; die sumptus. Vestis erat tenuis, ac vilis, quę aeris iniuriā repelleret, nō quæ elegantiam aliquam ostentaret. Stratū non mollis aut diffluens lectus, sed qui corpus affligere, & ad spiritalia ministeria firmum seruare posset Ad hęc manibus proprijs cum sacro Apostolo necessitatibus suis consulebat, neq; panem vnquàm gratis comedit. Quid dicam de scribendi assiduitate, & studio? Vnde nam quæso tanta librorum abundantia nostris monasterijs suppeditata est? An non ex illius sanctis manibus, & laboribus? quos adeūtes, & animo illustramur, & eius manū ingeniumq; admiramur quę talia, ac tanta nobis præstiterunt?

Præficitur fratribus à morte Theoctisti.

Victus eius & mira abstinentia.

Vestis.

Stratum.

Labor eius & scribēdi studium.

Erat

Constantinus Copronymus perstringitur.

Erat temporibus illis summa quędam impietatis tempestas. Constantinus ille impijs cogitationibus feruens, malitiæ domicilium, multorũ capitum draco, eius hęresis propugnator, quę sanctis imaginibus bellum indixit, monastici ordinis acerbissimus persecutor tunc regnabat: à quo quisnam nostrorum Nazaręorum non fuit exterminatus? aut quis latens non in medium est prolatus? Quisnam eorum qui resistebant, non ad impietatis baratrum detractus? ita vt sicubi aliquis eorum, qui insignes erant, relictus fuisset, tanquam scintilla quędam in occulto & obscuro loco iacens, ita latuerit, vt pro mortuo haberetur apud eos qui adhoc supererant. Talis fuit noster Elias à Domino ipso seruatus ijs in locis, in quibus exercitationi monasticæ operam nauabat, non eius manibus captus, qui nouus Achab dici poterat, neq; eius impietatis particeps factus, vt post caliginis tanq̃ noctur nę cuiusdam pugnæ tempora, velut lucifer quidam denuò nobis exoriretur: id quod factum vidimus. Dehinc enim necessarijs quibusdam de rebus Bizantium ingressus est. Quo tempore videre licuit monachos ipsos, qui superfuerant, tanquam lumina quędam ab ijs qui in vrbe Bizantina erant, conspectos fuisse.

Venit Bizãtium & excipitur mira gratulatione ab amicis q. eũ extinctum putabant.

Tunc & beatus ille, qui mortuus anteà putabatur, rediuiuus agnitus est. neque enim à cognatis superesse credebatur: ex eoque non solum consanguineis, sed toti Bizantio celeberrimus factus est, alijs aliundè illum attrahẽtibus ac iucundissimè amplexantibus, nobiliq́ue ipsius doctrina libentissimè fruentibus. Et certè tanta doctrinę eius excellentia fuit, vt domos omnes in vrbe aliam in formam & statum conuerterit. Iurandi consuetudinem ab eius loci hominibus quotidianis admonitionibus abstulit immoderatum corporis cultum sua doctrina repressit. ardentissimum charitatis in pauperes exercendæ studium hominibus persuasit; ac

Reformat mores Bizãtinorum.

tandem effecit vt in vrbe regia tegij, cęlestis inquam regni, mores spectatæ vitę testimonio comprobati elucerent.

Hinc omnes illum suspicere, admirari, summoq; honore dignum iudicare, ac Nicomediẽsium ecclesię prę sidere volebãt, sed vir sanctus iucundissimę quietis valdè amans, ad amicam solitudinem reuersus est. Posteà quam verò Christi cultrix Irene ad regni gubernacula peruenit (sub cuius imperio cum alijs bonis, tum monasticæ vitæ adeundæ facultas & ianua patefacta est, quæ olim ab impio Imperatore clausa fuerat) vir beatus vel inuitus ad monasterij regimen, cui antea magna cum laude pręfuerat, iterum assumptus est, clauũque nauis illius qua multorũ salus vehebatur regere coactus. Cum igitur se captum ad pręfecturam illam exercendam vidisset, neque sine periculo eam fugere posset, tunc animo magno & excelso tanta cum prudentia ac dexteritate gubernacula suscepit, vt antiqua illa monasticæ vitæ disciplina ab Apostolis & magno illo Basilio constituta, multisq; tunc obscuritatibus inuoluta, ad pristinum splẽdorem reuocata videretur. O quam tunc erant pulchra tabernacula tua Iacob, quam illustris pietatis species ad aliorum emendationẽ ex vita monachorum moribusque lucebat. Ea profectò erat in monasterio illius pietatis facies, quæ solo sui aspectu facilè quosuis ad virtutis amorem prouocabat. Neq; solum pietas hæc intra monasterij fines clausa tenebatur, sed per omnia imperij regna radios longè lateq; spargebat, & vbicunq; salutem alicuius periclitari vir sanctus audiebat, illic virtutem suam exercebat, summisq; viribus importunum animarum hostem submouere nitebatur.

Præficitur iterũ monasterio.

Pietas insignis in monasterio.

Cùm Constantinus Irenes filius nuper ad imperij gubernacula proue ctus, imperij potestate ad flagitiorũ omnium licentiam abuteretur, & partim maternæ reuerentiæ & custo

Constãtini Irenes filij impietas.

diæ

diæ freno abiecto, partim diuinis legibus conculcatis, legitima vxore repudiata, Herodis exemplo mœcharetur, & omnes ferè iniquo illi facto assentirentur: solus hic diuinus Plato cum discipulis suis à veritate cótra iniquitatem constans permansit, neque vllis minis vel blanditijs in consensum tanti sceleris pertrahi passus est. Nuncia nuncijs, minæ minis addebantur, flagella, exilia, mébrorum mutilationes proponebantur, sed omnia inuicto animo vir sanctus repellebat, nullaque certamina quamuis durissima pro veritatis defensione recusabat. Hinc Cæsar iracundia commotus graui illum exilio, discipulis aliò atque aliò dispersis fugatisque, multauit, regioq; edicto prohibuit, nè quis eorum, qui Dei causa persecutionem patiebantur, alicubi reciperentur.

Plato cum suis discipulis pro veritatis defensione exilio multatur.

O fortem illius viri mentem, & animum, qui non imperium formidauit, non minis cessit, non illecebris fractus est, cum præsertim cognata illi esset fœmina quę Herodiadis mé tem habebat: quinimò intrepida oratione vsus, ac nihil veritus, id quod verum erat, confessus fuit. Cęsar vt animi eius constantiam frangeret, nó quidem securi eum percussit, sed in cellula quadam, vt maleficum hominem, conclusit, cibumque per angustum foramen dari iussit. Hęc vna cum Cæsare agebant monachorum præfecti quidam; quodque miserabile est, carcer erat monasterium Imperatoris palatio adhærens; custodiæ verò princeps erat is, qui adulteros coronauerat. Denique tam consanguinei, quàm alieni, viro sancto illudebant, & generosum hominem adulteriorum comprobatores stultitiæ, & insaniæ insimulabant ac falsæ gloriæ studiosum eum iactabát, qui pro Christi gloria certamé subierat. Sed ille ærumnas illas ita ferebat, vt insigni beneficio ab ijs se affectum putaret. Nulla enim aduersitas, nulla tempestas eius religionem, & charitatem superare potest, cuius studiú sincera mente ad Dei gloriam refertur.

Multa inuicto animo patitur.

Breue tempus intercessit, & adulterinum illud imperium de medio sublatum fuit. Tunc fidelissimus ille diuinarum legum custos, cófessionis brauio recepto, à carcere ipso, tanquam victor exijt, multisque laudibus, & carminibus celebratus, fœlix dicebatur, eorum testimonijs cóprobatus, qui anteà ipsi obtrectabát atque illudebant. Cum enim regina Irene ad intermissum imperium redijsset, & virum hunc summa reueré tia, tanquàm martyrem prosequeretur, tunc multi instar retro fluentis fluuij ad Platonem conuersi, magnis laudibus eius aduersus impietatem constantiam celebrabant, adeò vt ipse custos carceris in terra prostratus, supplex ab eo veniá postularet. Sed ille qui nulla se iniuria affectum putabat non modo ignouit, verum etiam omnibus se subijciebat atque in sui ipsius contemptu mirificè gloriabatur.

S. Plato cũ magna gloria liberatur è carcere.

Cum discipulos suos ab exilio reuocatos, collegisset, & collapsa pietatis fundamenta restaurasset, omni se præfectura abdicauit, & in loco angustissimo conclusit, vt per assiduam diuinarum rerum cótemplationem arctiori amoris vinculo se Deo coniungeret. Ibi ardenti orationis studio, & indefesso manuum labore aduersus hostem diabolum ita pugnauit, vt tamen fratrum curám minimè negligeret. Nam alios tristes consolabatur, alios animo deficientes recreabat, lapsos multos erigebat, & illorum, qui acerbitate aliqua affecti erant, mœrorem leniebat. Quanta verò rigiditate erga se vsus fuerit vix illa oratio explicare potest. Ferrea quadam catena valdè graui pedes constrinxerat, qua oneratus nocturnum pariter, ac diurnum laborem sustinebat, & infatigabilem se in carnis castigatione prębebat, impietatisq; studium ex omnium animis euellere conabatur.

Abdicat se præfectura monasterij.

Rigor vitæ eius.

Nocte quadá è cellula sua egressus

sus quendam Cæsaris propinquum adijt, & multa admodum, communis vtilitatis causa, eius auribus quamuis ingrata inculcauit, vt pace & otio constituto Rempublicam bonis omnibus efflorentem redderet. Sed illo vix ad cellulam reuerso, tãto alter furore exarsit, vt missis continuò satellitibus virum sanctum, & nos vna cum illo comprehenderit atque munito in carcere quatuor, & viginti dies detinuerit. Heu quanta fuit tunc temporis illius calamitas. Nouis iniurijs vir sanctus, vel potius veritas ipsa afficiebatur. Fratrum societas furiosè oppugnabatur. Et alij quidem in carcere seruabantur, alij ad iudicia, tanquàm rei trahebantur: ipse verò vnius omnium sanctissimus ad synodum tanquàm maleficus quispiam ducebatur. Miserabile certè spectaculum erat, videre senem viribus corporis destitutum, sublatum portari catena vinctum, & velut piaculum quoddam ab alijs humeris in alios, indecora traiectione, trãsmitti. Hei mihi: hæc nè fuit ordinationis synodo congruentis ratio? hæc nè imperij Christiani existimatio?

Iterum capitur, et mittitur in carcerẽ pro veritate.

Sed, vt quæ in medio sunt, ea velut ludibria quædam prætermittam, exilium iam decretum fuit, & pater ipse circumscriptus est in vna quadã insula ex his, quæ ante vrbem sunt, quemadmoduni & frater noster in alia quadã valdè aspera; munito quodam carcere ad exilium accedente. Sed quoniam modo Dei seruus abductus est? Distractus, vexatus, à duobus hominibus huc atq; illuc raptatus, vt iniquum illud facinus, vel ipsis lapidibus, sensus expertibus lachrymas mouere potuisset. O immites, & doloris sensu carẽtes illorum animos: qui iustum illum virum omninò desertum in cella quadam profundissimi lacus instar concluserunt, hominemque iam senio confectum, & morbo vexatum, sub vnius cuiusdam serui potestate reliquerunt. Si quid imbecillitati suæ cõsentaneum petebat; peruersus ille fores claudebat. Si necessitati naturæ satisfacere volebat, iniquus ille seruus id ei exprobrabat. Cumq; hæc pateretur stabilis tamen manebat, aduersus omnes procellas manebat, & datam Christo fidem egregiè sanctèq; seruabat.

Relegatur in exilium.

Tandem verò longo carceris squalore fatigatus cum in læthalem morbum incidisset, Cæsar in vrbem Bizantium ipsum transtulit, animique sui duritiam in virum sanctum nonnihil mitigauit. Itaq; celeberrimus ille ciuitatem ingressus senio pariter & laboribus fractus, lætus ad sepulcrum suum abijt, quod iampridem videre concupiuerat. Quo viso Deo gratias agens, vt animum ita & corpus ad iter illud felicissimum composuit Mortem enim hilari vultu tanquàm laborum suorum finem, & veræ lætitiæ initium aspiciebat. Modulabatur sibi funebre hoc canticum, Resurgent mortui, & exurgent qui sunt in monumentis, & lætabuntur qui sunt in terra. Hæc cum & ipse canerет & alios, vt pari sequerentur alacritate, hortaretur, caput ad dexteram inclinauit, tacitoq; ac leui corporis motu sanctam animam Angelis trãdidit, qui eam ad iustitiæ solem perduxerunt.

Mortem vt laborum finem & initium gaudij aspicit.

Lætus moritur.

VITA S. VINCENTII Valentini, cognomento Ferrarij, professione Dominicani, sanctitate, doctrina, miraculisque clarissimi.

Ex ea quam quatuor libris conscripsit Petrus Ranzanus Panormitanus, Ordinis Prædicat. ad Reuer. Magistrum eiusdem Ordinis Martialem Auribelli Obijt anno Domini 1418. at numeratusq; est inter Sanctos à Callisto Tertio Papa.

EATVS Vincentius ex antiqua honestaq; Ferrariorum familia Valentiæ clarissima Hispaniæ ciuitate oriundus, parentes habuit morum elegantia, & honestate

5. Aprilis.

Patria, & familia eius.

nestate vitæ admodum conspicuos. Qui præter hunc filium egregium familiæ suæ ac patriæ vniuersæ ornamentum, alios duos genuerunt, quorum vni Petro, alteri verò Bonifacio nomen fuit. Et quidē Bonifacius, qui iuris vtriusque Consultus, omnium sui temporis eruditissimus, mortua vxore, hortatu fratris sui Vincentij Carthusiensem ordinem elegit, eiusque habitum in quodam monasterio, extra vrbem Valentiam, quod Porta cęli vocatur, suscepit: vbi cum tanto tamque insigni religionis studio versatus est, vt quarto ab ingressu anno in generalem fratrum illorum rectorem electus fuerit.

Frater eius Bonifacius egregius iurisperit⁹ fit Carthusianus.

Porrò Vincentius qui non sine multis magnisque futuræ sanctitatis indicijs in lucem editus erat, cùm ad fontem regenerationis ab amicis & cognatis delatus esset, atque inter illos de nominis impositione lōga orta esset disceptatio, Sacerdos tædio affectus & diuina sine dubio prouidentia motus Vincentio illi nomen imposuit quod admirandis illius operibus mirificè congruere inuentum est. Vt primum sextum ætatis annum ingressus fuerat, parentes quibus propter incredibilem animi modestiam & formæ elegantiam valdè charus erat, literis eum imbuendum tradiderunt, in quibus tantos breui temporis spatio fecit progressus, vt omnes coætaneos suos multis parasangis superaret. Erat enim puer adhuc, ab omni non modo lasciuia, sed lusu etiam puerili alienus: & si quando pueris eum adesse contingeret, post breuem honestumque ludum, indicto silentio locum aliquem eminentiorem conscendebat, eaque quæ ab egregijs diuini verbi preconibus audierat, summa cum dexteritate proferebat, & graphicè admodùm eruditorū Theologorum gestus, dicta ac sententias non sine audientium ingenti admiratione & stupore exprimebat. Anno ætatis suæ duodecimo omnibus humanioris literaturæ disciplinis imbutus ad Dialecticæ studium gradū fecit, in quo, biennio admodùm exacto, tantum profecit vt inter omnes facilè primas teneret. Hanc autem eruditionem pari pietate adornabat. Singulis hebdomadis bis quarta nimirùm & sexta feria ieiunabat, Missarum solennijs summa cum animi deuotione intererat, diuini verbi prædicatores doctos pariter & indoctos pia quadam curiositate audiebat. Tāta verò lachrymarum gratia à Domino illi concessa erat, vt ab iis desistere valdè molestum esse videretur. Iā verò quanta cura ac studio pauperes fouerit quis explicare queat? Eos enim in domum paternā receptos lætissima fronte reficiebat, & quibuscūque poterat officiis eos sibi demerebatur, prorsus vt toto quatriduo tertiam substantię suę partem illis, summa parentum voluntate erogauerit.

Sacerdos illi nomē imponit amicis, de eo multum disceptantib⁹.

Sexēnis traditur literis.

Vide pueriles eius actus.

Anno ætatis suæ duodecimo fit dialectic⁹.

Gratia lachrymarū.

Benignitas eius in pauperes.

His tot tantisque præclaris adolescentis virtutibus accedebat illud maxima admiratione dignum, quòd anno ætatis suæ secundo & vicesimo inter eos qui Valētiæ philosophiam Theologiamque profitebantur, summus omnium habebatur. Erat ei grande & acutum ingenium cum tenaci & indelebili memoria coniunctum, ac continua in studijs perseuerantia: quæ omnia cunctis eum ciuibus Valentinis mirificè gratum reddebant.

Cùm die quadam pater eius in adulto iam filio tantam rerum peritiam, tantamque morum elegantiam attentius consideraret, animo fluctuare cępit, cui potissimum vitæ generi filium destinare vellet. Accersito igitur ad se Vincentio omne animi sui consilium ei exposuit, liberumque fecit vt vel religiosæ vitæ institutum, vel virginem aliquam nobilitate & pari diuitiarum ac formæ gloria præstantem eligeret, vel postremò vt Romæ aut Parisijs virtute & eruditione suum ac familiæ totius nomen sempiternum redderet. Hæc cùm pater, dilecto filio proposuisset, eique secundum voluntatem eius optimè consultum vellet, ita respondisse fertur:

Pater deliberat cui vitæ generi filium destinare velit.

Vincētij ad patrem oratio.

tur: Scito, pater optime, à diuitijs, corporis voluptatibus & seculi huius honoribus me alienissimum esse. Omnem amorem, curam & omnia denique vitæ meæ consilia in Iesū Christum sine aliqua hæsitatione defixi, ideoque in sacro Dominicanorū Ordine illi me totum consecrare consti tui. Hoc est quod à te, mi pater, a matre, & omnibus qui mihi chari sunt peto, vt hoc postulatum vestra benedictione dignum faciatis. Hæc Vincētij verba ita patris matrisque animū pertulerunt, vt profusis lachrymis in oscula & amplexus filij ruerēt, & magno cum gaudio de optimo sanctioris vitę instituto ei gratularentur. In his alijsq; huiuscemodi sermonibus, maxima illius diei parte consumpta, altera luce, pater cum filio ad fratrum Prædicatorum conuentum sese contulerunt, & priori cæterisque fratribus aduentus sui causam exposuerunt. Ea res haud vulgaris eis lætitię causam attulit. Considerabant enim ex illius scientia & moribus præstantissimis Ordini vniuerso multū splendoris & gloriæ esse accessurum. Post triduum igitur, die Dominica, quæ fuit Nonis Februarij, annos natum decem & octo sacro habitu donarūt.

Pater cum filio Vincentio Dominicanos adit.

Induit habitū sacrū.

Et quidem post externa illa nouæ militiæ arma suscepta, prima illi cura fuit, vitam sancti Dominici studio sè legere, eamque intimis animæ medullis imprimere, quò inclytum suū ducem viuis exemplis imitaretur. Atque vt opportuno tempore Euangelij doctrinam longè lateque diffunderet tam pertinaci studio sacrarum literarum lectioni incubuit, vt continuò dignus habitus fuerit, qui Philosophiam publica professione alijs traderet. Quod ille munus tanta facundia & eruditione tres continuos annos expleuit vt non mediocrem ex eo laudem consecutus sit. Deinde Prior cæterique fratres vno animo Barcinonam eum mittere decreuerunt, vt diuinum illud ingenium altissimis omnium artium disciplinis imbutum vberiores in toto terrarum orbe fru-

Legit studio sè vitam S. Dominici.

Profitetur Philosophiam.

ctus quandoque proferret. Barcinona autem Ilerdam antiquam celebremque Cataloniæ ciuitatem missus, post octo annorum curriculum, pro singulari sua eruditione Benedicto Romanorum Pontifice, Theologorū ascriptus collegio, vbi inter studiorū illius tempora annos natus 24. opus edidit dialecticis suppositionibus ad modum insigne. Inde verò à fratribus & amicis Valentiam reuocatus, publicas ad populum conciones habere cœpit tanto cum fructu vt ex vicinis etiam ciuitatibus multi ad eum confluerent, & sub tam insigni literarū ac morum præceptore proficere gauderent.

Edit librū de Dialecticis suppositionibus.

At verò, vt copiosum toti ciuitati fructum attulerit, tamen varias ibi & dæmonum & hominum pertulit insidias. Nocte quadam precibus matutinis consueto more absolutis cùm instanter virtutem perseuerantiæ à Domino postularet, visus est ei diabulus in specie senis valdè venerabilis adstare, qui se vnum ex antiquis Patribus eremi quondam incolis mētiebatur, & tanquàm multarum rerū vsum peritus tantam vitæ austeritatem in florida ætate omittendam consulebat. Quid enim, dicebat, hæc corporis maceratio tibi conferet, cùm in ea ad vltimam senectam minimè perseuerare potes. Quare missam eam facito: & in sola Christi gratia ac benignitate confide. Nec dubites quin facilè ab eo, si in aliquod delictū prolapsus fueris, gratiam consequeris. His auditis Vincentius primùm vehementi timore commotus fuit: sed vt se ab eo nonnihil collegit & merā dæmonis fraudem esse deprehendit, facto Crucis signo inimicum in fugam compulit; qui magno cum eiulatu ac tetro fœtore relicto protinùs euanuit.

Valentiæ et dæmones & homines sentit infestos.

Dæmon ei apparet.

Erat Valentiæ mulier quadā tàm generis nobilitate quàm corporis forma præstans, quæ suggerente diabolo, capta est amore ipsius Vincentij tam ardenter vt nullam aut animi aut corporis quietem habere posset,

nisi

nisi cupitis eius amplexibus frueretur. Itaque post varias insidias tempore & loco opportunis viro sancto ne quicquàm structas, randem grauissimam corporis ægritudinē mira dexteritate finxit prorsus vt de ipsius salute conclamatum esse putaretur. Itaque vt cęlestes iras maturè per salutarem confessionem auerteret, virum Dei Vincentium aduocant, qui pro in proximum charitate celeriter adueniens & cubiculum ingressus, cunctis qui aderant, de more exclusis, cœpit puellam ad perfectum criminum dolorem veramque pœnitentiam adhortari. At illa, quæ tota erat libidinis igne inflammata, aures salutaribus monitis occlusas habebat, & tota mente versabat, qua via modoque ad cupitos amplexus peruenire posset. Tandem post multa verba vltrò citroque habita, cùm occultum ignē diutius celare non posset, omni formidine pudoreque deposito corporis operimenta abijciens nudam se viro sancto exposuit, atque ad fœdam corporum commixtionem eum solicitauit. Sanctus verò Confessor impudentis fœminæ audaciam admiratus, & scelus abominabile execratus, multa seueritate à tam nefario opere eam abducere conatus est; seseque perpetuam castitatem Christo Iesu à teneris vouisse, neque posse facinus tam abominandum in iniuriam & cōtemptum summi Dei patrare obtestatus est. Quibus dictis magna cum celeritate ex eius conspectu se subduxit. At illa tali grauiter indignata responso, tanquam altera Putipharis vxor, clamores contra virum Dei tollere conata est, quasi violenter eam opprimere voluisset. Sed summa Dei prouidentia, quæ suorum etiam honori cōtra improborum conatus consulere solet, nequaquàm passa est virum innocentem in criminis alicuius suspicionem venire. Ecce enim vt primùm impudica voces edere tentauit, inimicus, qui ei nefandum amorem ingesserat, voces præclusit, & miseris valdè modis corpus eius diuexare cępit.

Fœmina prouocat S. Vincentiū ad libidinē.

Obsidetur à diabolo.

Multi itaque, qui præ foribus cubiculi, præstolabantur ingressi, cum apertis indicijs mulierem à dæmone obsessam viderunt, exorcistas aduocant, & varia vndique remedia exquirunt, vt eam à diaboli captiuitate in libertatem vindicarent, sed frustrà. Dæmon enim, diuinorum verborum virtute fatigatus, nisi ille aduenerit, dicebat, qui per medias æstuantis ignis flammas illæsus pertransijt, certè huic loco non cedam. Hæc verba quamuis aliquam recuperandæ salutis spem ostenderent, nullus tamen idoneus satis verborum illorum interpres inueniri poterat. Tandem vnus illorum, qui forte aderant Vincētium accersiri iussit, vt obscuritatem verborum illustraret. Ipse autem, etsi nouas diaboli insidias pertimesceret, & difficilem se præberet, tamen Christo se commendans, precibus eorum parauit, ac misericordiam Dei enixè pro mulieris salute in ipso itinere precatus est. Vt autem in locū, vbi misera laqueis diaboli constricta iacebat, venrum est, dæmon vlulatu teterrimo, En adest, inquit, qui in medio ignis non est æstuatus, quo dicto, muliere semiuiua relicta, discessit. Attulit hoc cunctis, qui aderant, ingentem admirationem, ac viri sanctitatem multò in populo celebriorem reddidit.

Ad præsentiam S. Vincentij fugitur dæmon.

Sed diabolus, qui fortem castumque animum eius frangere & libidinis contagione maculare se posse non desperabat, aliam statim viam modumque machinatus est. Suggessit enim nonnullis (religiosi illi fuerint, an seculares incertum) vt mulierem quandam meretricem eximia forma præditam, precio conductam in cellam eius introducerent. Captato igitur opportuno tempore impudica cellulam ingressa viro sancto laqueos tetendit. At ille à consueto orationis officio ad cellam rediens & fœminam in ea conspiciens, ratus est esse dęmonem in specie mulieris latentem. Illa verò, Noli, inquit, Vincenti, me diabolum existimare, fœmina enim

Meretrix in eius cellam adducitur.

sum,

sum, tui amore vehementer capta, conceptum amoris ignem amplexibus extinguere desiderans. Quare nihil dubita, & præsenti corporis mei voluptate fruere: Soli sumus, manebitque tibi sanctitatis tuæ fama integra, neque vnquam hæc res ad aures aliorum manare poterit. At Vincentius nihil neque comptis blandisque sermonibus motus, neque eximia eius pulchritudine motus: Abi, inquit, pestifera, & vnde venisti, protinus reuertaris, ne te diuina vindicta confestim inuadat, & debitas tanti sceleris pœnas repentina morte expetat. Illa his verbis protinus ita immutata est, vt detestabile facinus suũ agnouerit, & profusa ingenti lachrymarum vi, veniam humi prostrata petierit, atque deinceps ad meliorem se frugem receperit.

Mulier eũ ad libidinẽ inuitat.

Contempta resipiscit.

Per illud tempus, apud Auionem Galliæ nobilissimam ciuitatem Benedictus Tertiusdecimus summus Romanæ Ecclesiæ Antistes degebat, qui cùm multa admodum eruditioni & sanctitati tribueret, tùm verò eum sibi à confessionibus elegit ac magistrũ palatij Apostolici instituit. Ibi verò quamuis inter summos honores ac mundi fastum quotidiè versari cogeretur, tamen eandem vitæ sanctitatẽ mille periculis expositam egregiè tutatus est, adeò vt corruptos etiã plurimorum hominum mores & scelera tam vitam cùm doctrina tum exẽplo ad optimas viuendi rationes reuocauerit. Laborabat eo tempore ecclesia insigni schismate: Mortuo enim ipso Clemente apud Auinionẽ, vno omnium Cardinalium consensu, qui in ipsa vrbe consistebant, ipse Benedictus ad illud honoris fastigium euectus fuerat: sed aliæ duæ Cardinalium partes, alios duos Pontifices sibi elegerant, prorsus vt res ecclesiæ in vltimum discrimen adductæ fuissent, nisi singulari sua prudentia ac pietate Vincentius, fessis & inclinatis pœnè rebus obuiam iuisset. Nullis vir sanctus laboribus parcebat, quo disruptum vnionis vinculum resarciret: nunc Galliæ, nunc Hispaniæ regiones peragrabat, modo Sigismundum Imperatorem, modo Carolum Francorum, modò Martinum Aragoniæ reges: sæpè ipsum Benedictũ adibat: effecitque vt omnes ad generale Concilium Constãtiæ, præclara Germaniæ vrbe, conuenirent quo agitata tantis fluctibus Christi nauicula ibidem iactis concordiæ anchoris firmaretur.

Fit Confessarius Papæ & magister palatij.

Schisma inter Cardinales de eligendo Pontifice.

Concilium Constantiense.

Cùm hæc Auinione & Constantiæ gererentur, & quadam die Vincẽtius cum animo suo attentius pertractaret, quid sibi in tantis rerum angustijs faciendum esset, repentè acerrima febri correptus fuit, prorsus vt de salute eius conclamatum esse putaretur. Duodecimo verò die, quo adeò grauiter laborabat, visus est ei adesse Christus mirabili claritate coruscans, qui & corporis robur vtcunq; restituit, & ingenti lætitia perfusum sui visione mirificè recreauit. Comitabantur beati Patres Dominicus & Franciscus cum innumerabili angelorum multitudine. Deinde post multa his eum verbis allocutus est. Constãs esto Vincenti, & istum mentis tuæ angorem missum facito Ego enim optatam ecclesiæ pacem, & tibi sanitatẽ restituam. Tu igitur, relicta curia, Euangelij prædicationi insta opportunè importunè, ac populis extremum iudicij diem, opinione citius, affuturum denuncia. Nil te improborum hominum minæ & calumniæ, nil aduersariorum insidiæ deterreant: quoniam me duce ac protectore cuncta pericula euades, & vberrimum verborum operumque tuorum fructum felici morte consequeris. Hæc dicens genas beati Vincentij leniter in singularis familiaritatis signum tetigit: moxque adiectis multis, quæ ad instruendum militem suum erant necessaria, Christus ipse disparuit. At Vincentius statim reuocatis viribus, è strato surrexit, tectaque ad Benedictum mentem suam expositurus perrexit. Qui animo ægrè admodum affectus, nullum non mouit lapidem, quo

Christus ei apparet.

Christus mandat ei officiũ prædicationis.

cum

Recusat Episcopatus duos et Cardinalatū.

cùm ab ea mente reuocaret. Atq; vt eum apud se detineret, multis honorum compedibus vincere tentauit. Primum Valentinensem, deinde Ilerdēsem episcopatū obtulit. Cumq; oblatis huiusmodi dignitatib⁹ minimè flecteretur, postremò in sacrū Cardinalium numerum, summa Patrū omnium voluntate & gratulatione, asciscere voluit. Sed vir sanctus pari animi magnitudine summū illum honoris gradum conscendere recusauit. Tum Pontifex visa tam insigni animi altitudine, liberam ei euangelizandi cum ampla ligandi absoluendique facultate, potestatem fecit.

Admirāda eius prędicatio.

Hisce igitur dignitatum vinculis liberatus Vincentius Auinione primùm, deinde per vrbes & villas diuini verbi semina spargendo in Cataloniam reuersus est. Populus autem eū, non aliter quàm vnum ex veteribus Apostolis, sequebatur, atque incredibili quadam auiditate verba excipiens, multis eum obsequijs venerabatur. Stupebant cuncti admirandā viri doctrinam, nec deerant tamē qui calumnias in eum iacerent, tanquam nouarum rerum studiosum, præcipiè quòd imminentem extremi iudicij diem annunciaret. Sed illum non calumniæ hominum, non vitę austeritas, non maris & itinerum pericula remorabantur. Ab anno ætatis suæ quadragesimo ad vltimum vsq; vitę terminum diuini verbi prædicationi (quamuis antea minimè id ipsum neglexerit) incredibili alacritate incubuit. Regiones varias peragrauit. Cataloniam, regnum Valentiæ, Aragoniam, & Nauarram, quæ sunt inciteriore Hispania. Ex Hispania verò vlteriore, excepta Gallitia & Portugallia, singulas alias ferè regiones, vrbes, & oppida, ac villas circuiuit. Ex Gallia, Delphinatum, Prouinciā, Sabaudiam, Franciam, Burgundiam, Nortimanniam, Biturniam, Aluerniam, Flandriam, Albiam, Octauiā, Picardiam, Vasconiam, Britanniam (vbi & fęliciter migrauit) cum doctrina tum virtute mirificè illustrauit.

Anno ætatis suę 40. totū se confert ad prædicandum.

Italiam quòque & vniuersas regiones vrbesq́ue Pedemontij obiuit, atque multas Lombardię terras & ciuitates peragrans, demum Genuam venit, vbi vno non admodum mense commoratus est. Præterea omnem illam maritimam circumquaque regionem lustrauit. Decreuerat sic paulatim progrediendo ac docendo in Tusciam venire, & singulas Italię regiones perambulare, sed in portu Veneris consistens, fuit ab Hispaniæ rege Ioanne, literis peramanter scriptis reuocatus. Itaque in Hispanias rediens post vberrimum animarum fructum ibidem factum, in Gallias profectus est. Quo tempore Henricus Angliæ Rex fama mirabilium operum eius permotus, missis nuncijs & literis, eum ad se allexit: vbi seminato Dei verbo minimè pœnitendos fructus fecit. Inde verò in Scotiam & Hyberniam, aliā Oceani maris insulā discessit, atq; tandē in Gallias reuersus est.

Reuocatur in Hispaniam.

Hisce verò discursibus egregia sanctitas cum magna vitę austeritate cōiuncta respondebat. Et quidem somni erat parcissimus. Optimam noctis partem (quinque solum horis quieti datis) in precibus aut sacrarum lectioubus scripturarum transigebat. Mane sacro Missæ officio, cum summa spiritus attentione peracto, verba salutis ad populum habebat. Inde oblatos sibi infirmos signo crucis sanabat, atq; vt populorum ad se concurrentium deuotioni satisfaceret, manus osculandas prębebat. Cibo vtebatur admodum parcè, neque vnquam a primo susceptę religionis die carniū esum, nisi euidens eū necessitas compulisset, admisit. Vinum aqua bene dilutum sumebat, idque semel aut bis & rarò ter, nunquam verò post tertiā vicē bibere visus fuit. Illud pręterea pro edomāda carne & in memoria Passionis Christi à prima adolescētia obseruauit, quòd singulis noctibus funiculis quibusdam corpus suum multis cum lachrymis cædebat, & si fortè per ægritudinem id facere nequiuisset, à fidis socijs suis hoc fieri volebat,

Eius diurna & nocturna exercitia.

lebat, eos per Iesum Christum obtestans, ne quid dubitarent, ipiam illam in eum crudelitatem exercere.

Et quoniam maxima hominum frequentia eum de loco ad locum euntē sequebatur, multos secum sacerdotes religione ac doctrina præstantes habebat, quorum officium in excipiendis confessionibus vel maxime constitutum erat. Eos autem, qui pro agenda pœnitentia eum sequebantur, singulis diebus post Solis occasum longo ordine per vrbes nudatis tergis incedere volebat, in quę flagellis acriter sæuientes, lugubri quodam hymno, quem interim canebant, & se & alios ad veram cordis contritionem excitabant. Inter quæ tantus omniū luctus exoriebatur, tanta contritio, tanta religio, vt plurimi locorum incolæ talibus flexi exemplis in lachrymas soluti, virum Dei sanctamque eius societatem per multa terrarum spatia sequerentur: adeo vt frequenter sacra illa societas supra numerū decem millium hominū excreuerit. Quin etiam tanta multitudo ad sacras eius conciones confluebat, vt nō rarò in locis campestribus octoginta hominum millia visa fuerint. Ijs, qui studio melioris vitæ ei adhærebant, paterna sanè cura succurrebat: Eleemosynas pro vnius cuiusque necessitate distribui faciebat. quod supererat pauperibus erogabat. Oblatas pecunias nunquam admittebat: vetabatque suos quicquam, pręter ea quę victui quotidiano necessaria videbātur, accipere. Quoties rem diuinam faciebat, ante sacrorum mysteriorū communionem, tantam lachrymarū vim fundebat, vt nemo intuentium a luctu lachrymisque se continere poterat.

Nota de publicè pœnitentiam agentibus.

Miri hominum concursus.

Pecunias non vult accipere.

Porrò in vitiorum reprehensione vt valde terribilis ita vicissim suauis admodum extitit, adeo vt qui fructum sermonum eius vel semel gustasset, semper deinde siccis auidisque faucibus ad eum iterum atque iterū percipiendum properaret. Hinc ex fidelium cœtu, qui perditis flagitiosisque moribus in apertam pestē & sempiternum interitum ruebant, supra centum millia ad studium melioris vitæ reduxisse fertur. Nec mirum sanè. Tanta enim dexteritate peccati fœditatem detegebat, vt multi frequenter fulmine verborum eius exterriti, humile prosternerent, & fęda animarum suarum vulnera, omni pudore postposito, aperirent, eaq; cum lachrymis sananda pręberent. Cum verò de futuro iudicio, aut Christi Passione, vel horrendis inferorū suppliciis dissereret, tantus statim fletus audiebatur, vt ipse nequaquam in instituto sermone progredi posset. Iam verò quanto ingenij acumine, contra Iudęorum perfidiam argumēta vibrauerit, quis pro dignitate explicare poterit. Certè hoc constat, quòd in diuersis vtriusque Hispanię vrbibus, supra viginti quinque millia ad Christi sacra perduxerit, eorumque templa in Christi ecclesias conuerterit. Nec multo pauciori numero Saraceni, quorum in Hispania ingens est numerus, ignitis eius eloquijs incitati, sacrilegam Mahometis sectam detestantes, sacrum baptisma perceperunt Multa prętere a odia inueterata, multas inimicitias capitales sopiuit, & dissidentes indissolubili amoris vinculo coniunxit. Testis huius rei vnum sit ex multis. Erat inter duas Valentinorum familias Solenorum videlicet & Centellarum tanta discordia & ardens inuidiæ flāma, vt variæ cædes fuerint vtrinque perpetratæ, quæ cum nulla arte vel industria extingui posset vnus Vincentius eam compressit, animosque hostili odio dissidentes mutua concordia sociauit. Meretrices, lenones, homicidas, piratas, vsurarios, blasphemos, & huiusmodi generis homines in sceleribus perditos, millia pl' minus quadraginta ad flagitiorum agnitionem, & ad eos pœnitentię fructus, quos supra expressimus, reduxit. Neque mirum hęc cuiquā videri debent, prȩsertim cum in eo summa quędam eloquentia cum insigni vitæ

Nota fructum mirabilē concionum eius.

Supra 2500 Iudæorum ad Christū conuertit.

Hostili odio dissidentes conciliat.

Ingentē numerum perditorum hominum conuertit.

vitæ sanctitate certasse videatur; Incredibilis sententiarũ grauitas, splendor nitorque sermonis animos auditorum suspensis tenebat, signa verò & clarissima miracula dicta cõfirmabant. Nec deerat donum linguarum veteribus olim Apostolis concessum. Accedebat ad hęc omnia, vox sic à natura formata, vt eam pro libitu facile exprom eret, & remotissimas ęquè vt propinquas aures percelleret Tanta autem inerat omnibus cupiditas eum audiendi, vt ijs horis, quibus ad populum verba faciebat, tota ciuitas feriaretur. Opifices ab operibus cessabant. Doctores, qui publica liberalium artium studia profitebantur, à lectionibus vacabant. Quid multis? Docti pariter & indocti ad conciones eius cõfluebant, nec sine maximo fructu recedebant. Erat illis temporibus tanta omnium contritio, tanta religio, tanta in vestitu honestas, & in victu parcitas, vt cuncti tempora priscorum Apostolorum redijsse æstimarent.

Donum linguarum habuit Vincẽtius.

Machoma rex Granatæ quamuis infidelis tamen audita fama virtutũ eius, missis legatis eum ad se allexit, data fide, quòd liberè in suo regno Christum prædicare posset, non obstante impia Mahometis lege, quæ summum nefas esse statuit Christi legem ad aures admittere. Et quidem Vincentius salutis illius gentis auidus, confestim eò aduolauit, & cum incredibili tum regis tum aliorũ Saracenorum attentione Christum illis prædicauit. Iamque magnam populi multitudinem Christo genuerat, cum satrapę quidam fęlicibus adeo successibus commoti, ipsi regi regni amissionem comminati sunt, nisi maturè insignem Christi preconem è finibus suis eijceret. Ea re compulsus Vincentius ad Christi oues reuersus est. Magna erat illius apud omnes Christianos princeps, & purpuratos Patres auctoritas, adeo vt in rebus dubijs vnum illum tanquam diuinũ oraculum consulerent. Martinus & Ferdinandus Aragonię & Iohannes Hispaniæ Reges obuiam illi procedere consueuerunt, quoties illius ad vrbem aduentus nunciabatur. In vrbibus verò tantus ad eum populi concursus fiebat, vt obiectis ligneis cancellis eum ab importuno concurrentium accessu secludere deberent.

Machoma Rex Saracenorum eum ad se accersit.

Summa illi apud Reges & Cardinales auctoritas.

Martinus Quintus Romanorũ Pôtifex, qui in Constantiensi Concilio, vno summoque Patrum omnium cõsensu (amotis tribus alijs quorum causa Ecclesia graui schismate laborabat) illo summę dignitatis titulo decoratus fuit, illico per Antonium Montanum Theologorum omnium eo tempore facile principem concessam iam ante illi a Benedicto ligandi docendique potestatem confirmauit, eumque vt tanquam fidelis seruus & Christi Apostolus viriliter suo munere, vt cęperat, fũgeretur, hortatus est. Erat eo tempore in Galliæ regione, quam Delphinatum vocant, genus quędam fere barbara, & omni scelere cõtaminata, prorsus vt ab obscęnis eius facinoribus locus iste Gallorum lingua Vallis Puta dicebatur, quod Latino sermone Vallis fęta explicatur. Ad huius gentis ferociã domandam multi iam ante à Romanis Pontificibus viri pietate pariter ac eruditione peęstantes missi fuerant, sed omnes vel malè ab indomita gẽte mulctati re infecta redierant, vel ferro trucidati occubuerant. Hæc audiens fortissimus Christi miles, cęlestibus armis egregiè tectus, eò proficiscitur, pone religiosa illa caterua sequente: vt videlicet eorum exemplo gens illa facilius ad contritioné prouocaretur. Nec frustra. Nam vt primum eius in terram aduentus innotuit certatim magna auiditate ad eũ confluere ac paucis post diebus, omni ferocitate posita, colla suauissimo Christi iugo subdere non recusauit, tantisque postea virtutibus alijs pręlucere cœpit, quantis antea sceleribus fędata bonis etiam ac pijs tenebras effuderat: ea propter vir sanctus constituit vt Vallis Puta mutato nomine Vallis Pura vocaretur.

Antonius Montanus summus Theologus.

Vallis Putę habitatores barbari & valde flagitiosi.

Vincentius gẽtem ferã et indomitã ad sanctasẽ reducit.

Cum aliquando apud Valentiam Hispaniæ vrbem ad populum verba fecisset, atque à concione multis ad eum confluentibus bene precaretur, adfuit inter alios Alphonsus quidam vir cùm alijs virtutibus tum iuris vtrinsque scientia admodum clarus. Eum Vincentius intuitus: Gratulor inquit tibi, optime fili, q; & patriæ & familiæ tuæ magno sis ornamento futurus; Summam enim inter mortales dignitatem obtinebis, meque vita functum maximo honore afficies, & præcipua veneratione prosequeris. Tantum vide vt in virtutum studio perseueres. Alphonsus auditis his viri sanctissimi verbis, strenuè virtutibus accumulandis incubuit: ac paucis post annis Valentinus Episcopus, inde Cardinalis, postremò iam grandæuus præter omnem mortalium expectationem Pontifex Romanus creatur, dictus Calixtus 3 Tum verò non immemor, quæ ante annos quinquaginta ipsi prædixisset Vincentius, tertio Pontificatus sui mense eum Sãctorum catalogo asscripsit.

S. Vincentius claret prophetiæ spiritu.

Cum Barcinone die quodam Dominico concionem haberet, & maxima annonæ caritas cum extrema fame ijs in locis esset, vir sanctus diuinitus permotus subitò populum ad gratiarum actiones Domino persoluendas hortatus est; Nam, inquit, ante Solis occubitum duæ magnæ naues tritico onustæ, in portũ vrbis vestræ appellentur. Ijs verbis quamuis multi è populo insperata lætitia exultarent, viri tamẽ grauiores, quibus Vincentij virtus necdum satis perspecta erat, non modò nihil verbis illius tribuebant, sed non minimam etiam ex ijs offensionem hauriebant. Quin & Prior & fratres temeritatis eum ac dementiæ arguebant, quòd futilibus eiusmodi sermonibus (vt ipsi dicebant) miseram plebem ad inanem lætitiam prouocasset. At ille cum placidè responderet, ac in sententia permaneret, vera eum dixisse euentus docuit, nauibus ante Solis occasum ad vrbem fœliciter appulsis.

Multa insuper clarus prophetiæ spiritu alijs multò ante prædixit. Tribus fratribus diuersis temporibus ac locis mortis diem ac horam aperuit, & salutaribus monitis egregiè eorũ saluti consuluit. Matris quoque & sororis suæ obitum longissimo ab ijs interuallo remotus cognouit. Longum nimis foret singula referre: ad miracula veniamus, quæ ex multis pauca, maximam cunctis sint admirationem allatura.

In villa, quam Morellam vocant, non multum distante à Valentia, vir fuit & genere & virtutibus nobilis: cuius vxor multis quidem virtutibus ornata, & eximia corporis pulchritudine prædita erat, sed per interualla quasi furore correpta, ingẽs profectò & sibi & suis adferebat periculum, cum alioqui sibi reddita singulari prudentia & mãsuetudine polleret. Huius ad ædes, inuitante marito, cum beatus venisset Vincentius, sacra manuum suarum impositione eam quamdiu illic moratus est, ab omni furoris molestia ita soluit, vt planè liberata putaretur. Die autem quodam, marito cum familia ad Vincentij concionem abeunte, illa cum familiari quadam fœmina remansit, vt redeuntem vnà cum Vincentio maritum exquisito edulio exciperet. Interea alijs absentibus rursus amentia corripitur, & ecce infantem ipsa suum in frustra secans, partem ad ignem coquit, partem in cœna reseruat. Maritus autem à concione lætus domum rediens, ab occurrente perquirit vxore, num in hospitis aduentum prandium parasset. Illa respondet parata esse omnia. Rursus marito sciscitante an pisces commodè cocti essent, imo ait, & cum piscibus egregias etiam carnes coxi. Inter hæc animaduertit maritus illam solito more furijs agitatam, proprium mactasse filium. Tum verò horribilis clamor & luctus exortus omnium aures animosq; perculit, atque ad Vincentium etiam peruenit. Ille audito immani facinore protinus accurrit,

Immane facinus.

extentaque manu clamores & eiulatus compescit, ac dissecta infantis membra afferri præcipit. Quibus allatis genua flectit, paucis obsecrat Deum, inde crucis signum in cadauer exprimens: Iesus, inquit, Mariæ filius, mundi salus & Dominus, qui huius infantis animam ex nihilo fecit, eam in hoc corpus restituat ad laudem & gloriam nominis sui. Hæc vbi dixit, infans, cunctis inspectantibus, protinus reuixit. Alius quoque infans mortuus illi oblatus precibus illius ad vitam reuocatus est.

Restituit vitæ infantem in frusta dissectum.

Valentiæ sub sacra concione mulier quædam ab ipso ortu muta ad illum adducta fuit. Ille intermissa paululum concione suspiciens in cælum, Filia, inquit, quid vis? Respondit illa, Panem volo & loquendi facultatem. Tum ille, Panis quidem, inquit, inopia nunquam laborabis, sed loquelæ officium noli in sempiternam animæ tuæ perniciem expetere. Nam si hactenus loqui potuisses, iam dudum tuo ipsius vitio & corporis & animæ mortem incurrisses. Abi igitur domū & mente Deum laudare ne cesses. Respondit illa: Faciam quod hortaris, pater: statimque obmutuit, ac septimo deinde anno vitam cum fœlici morte commutauit.

Quodam in hospitio quindecim panibus supra duo hominum millia vir sanctus refecit, & vinum pœnè acidum in optimum mutauit; quod genus virtutis admodum illi familiare fuit. Fertur etiam dæmoniacos supra sexaginta diuersis locis & temporibus curasse.

Fuit aliquando puella quædam sæuissimo obsessa dæmonio, ab octo viris ad beatum virum adducta, quæ horrendis clamoribus & sæuitia cunctis terrorem incutiebat. Vincentius autem cum solo verbo impotentem dæmonis vim in puella compescuisset, præcepit illi in Christi nomine, vt quando & quam ob causam puellam ita exagitare cœpisset, ediceret. Tum ille fassus est se matrem puellæ ante septennium incitare conatum, vt per summum scelus marito mortem inferret. Illam verò cùm insolitos in ædibus suis strepitus, dæmonum nequitia excitatos audisset, euigilasse, seque Crucis signo, Christi & beatæ Mariæ Virginis nomina appellans, muniisse. Tum verò se contra illam præualere non potuisse, sed puellam Crucis signum negligentem inuasisse. His auditis Vincentius, iussit illum puella illæsa migrare: qui horribili cum eiulatu ac fætore teterrimo puella ferè exanimi relicta, exiit, quam Vincentius domum reductā cibo potuque refici iussit: ac peccatis per salutarem confessionē elatis hortatus est eam vt melioris vitæ studio alias dæmonis insidias vigilanter ac prudenter declinaret.

Puellā crucis non signātem occupat dæmon.

Murciæ in Hispanijs ipsa Dominica palmarum Vincentio verba ad populum faciente, tres equi indomiti impetu in templum facto, ipsam concionem in effusam fugam compulerunt, cum vir sanctus cunctos hortatur vt constanti animo gradum sisterent, & Crucis signo inanem illū terrorem repellerent. Cumque multi eius hortatu gradum sisterēt, vir sanctus præcepit dæmonibus, qui sub equorum specie oculos hominum deludebant, vt protinus nemine læso, vrbe excederent. Illis autem abeuntibus: Ecce, inquit, Vincentius dæmones illi sub horrida equorum specie latentes impotenti dominatu vrbem hanc occuparunt, nunc verò eliminatis multorum vitiis nouoque virtutum vestrarum splendore fugati, conati sunt quibusdam perniciem adferre, sed Christo propitio illorum conatus irriti fuere: nec tamē sine maleficio abierunt. Est enim inter vos fæmina quædam, cuius filia eorum fraude in rem nefariam incidit. His dictis sermonem prosecutus est. Porrò mulier, auditis eius verbis, domum se contulit, filiamque obscenis cum quodam adolescente actibus occupatam inuenit. Id genus flagitij non semel vir sanctus per spiritum cognouit.

Dæmones in forma equorum apparent.

Stuprū puella palam edicit Deo reuelante.

Haud procul Valentia pagus est S. Matthęi. In eo paucis diebus commorante Vincentio, dæmon accessit sub habitu & forma admodum venerabilis eremitæ, vltroque se obtulit ad assectandum beatum Vincentium cũ alijs. Eum verò tota illa religiosa caterua humanissimè recepit: cumq; mira versutia iam omnium sibi beneuolentiam conciliasset, sensim sparsit virulentos quosdam sermones, qui non modò sancti viri doctrinam, sed etiam Catholicam doctrinam læderent. Itaque catenis vinctus in tetrum carcerem conijcitur, vltimo tanquam hæreticus, ni caneret palinodiam, afficiendus supplicio. Sequenti die mittuntur qui explorent, num mutarit sententiam, & nemo inuenitur. Referuntur hæc ad S. Vincentiũ, qui subridens ait: Nihil vos isthæc res habeat solicitos: non enim homo sed Satan fuit, qui fructum, quẽ multi vestrum ex mea doctrina perceperunt, corrumpere voluit.

Diabolus se simulat eremitam.

In quodam Cataloniæ pago ipsis ferijs Apostolorum Petri & Pauli, tã immanis & horrida subitò tempestas orta est, vt omnes se internecione delendos existimarent. At vir sanctus peracto Missæ sacrificio, aqua benedicta illico tempestatem dissipauit, & miram aeris serenitatem à Deo impetrauit. Deinde prædixit similem intra annum tempestatem excitandam, & nisi Apostolorum principes pro eorum apud communem Dominum peccatis intercessissent, ne germen quidem vnum in agris relictum fuisset. Vndecim ab hac prædictione effluxerant menses cum horrida tempestas subitò adfuit. Fertur autem sæpissimè ortas tempestates Crucis signo compescuisse.

Tempestatem arcet aqua sacrata.

In Galliæ oppido Carcasona & alijs circumquaque locis mensibus admodum sex terræ illi extrema siccitate laboranti, cum suis tum populi totius precibus imbrem adeo copiosum è cœlo detraxit, vt eundem iterũ precibus reprimere necessum fuerit. Alijs insuper stupendis virtutibus ac miraculis clarus admodum fuit, sed nos ea, nè nimia prolixitate lectorem oneremus, studio prętermittimus, atque ad vltimum eius vitæ actum properamus.

Pluuiam à Deo impetrat.

Igitur post lustratas illas, quas supra memorauimus, regiones, eam demum Galliæ partem, quæ Britannia dicitur, ingressus est. Agebat tunc ætatis annum septuagesimum, corpusque eius tum ob senectutem, tum ob labores, & cibi potusque parsimoniam vitæque seueritatem adeo confectum & extenuatum erat, vt absq; adminiculo ægrè posset ambulare. Nec tamen quicquam de labore suo remittebat, sed pro salute animarum gnauiter sudabat. Nulli hominum ordini, nulli ætati vel sexui fructum doctrinæ & sanctitatis suæ negabat. Neque enim dumtaxat ætate prouectus, & sublimium rerum atque disciplinarum capaces erudiebat, sed pueros etiam certis ad se horis euocatos instruebat, docens eos quemadmodum se cruce signarent, orationem Dominicam, & angelicam salutationem, atque fidei symbolum enunciarent, Deum colerent, parentibus & proximis quibusque honorem haberent, & debita officia persoluerent. In dandis consilijs nec diuites pauperibus, nec ignobilibus nobiles anteponebat, sed erat omnibus charus, omnibus vtilis, pius, benignus, amabilis, denique & venerabilis omnibus. Maximè verò orphanorum pupillorum, ac viduarum se prebuit defensorem, consultorem, ac moderatorem, nec solũm animos eorum verbo salutaris doctrinæ instruxit, sed etiã sanctis precibus suis morbos & ægritudines ab eorũ corporibus depulit.

Pueros vt instituerit.

Vxor Ioannis Britannię Ducis Caroli Francorum regis filia, multis annis infœcunda eius precibus & benedictione, amito sterilitatis malo, multos peperit filios, atque in ijs Petrũ eximijs virtutibus illustrẽ, qui postea clarissimus Dux Britanniæ multum operę & laboris impendit, vt viri sanctissimi nomen in Diuorum albo

Fœcunditatem impetrat cõiugi Ducis Britanniæ.

bo describeretur. In Nannetensi oppido hominem quendam 18. annos lepra miserè vexatum, crucis signo ab ea calamitate liberauit.

Duobus verò annis in Britãnia minori expletis, cum iam deuecta penitus ætate, ad fœlicissimum illud æternitatis iter tendere videretur, admonitus á fratribus vt in Hispanias reuerteretur, quò patrium solum, eius potius quàm peregrinum reliquiis potiretur, eorum consiliis nõ acquieuit: imo cum importunis eorum præcibus permotus iter ingressus esset, diuina virtute Venetias redire compulsus est. Ibi tum morbo correptus fratribus suis obitus sui diem indicauit, moxq; minutissimis etiam peccatis per confessionem sacramentalē expiatis, intima quadam hilaritate perfusus, animam suo creatori tradidit. Corpus eius fuit á clarissima Britanniæ Ducis coniuge de more ablutum, & in summa æde vrbis Venetiæ conditum. Sicut autem in vita ita etiam post obitum multis admodum miraculis clarus extitit, quæ nos hic attexere nimia prolixitate deterriti non audemus.

Fœliciter migrat in cœlum.

VITA S. GVLIELMI Abbatis Roschildensis in Dania.

Ex ea qua est per eius discipulum conscripta. Obÿt anno Domini millesimo ducentesimo secundo, ætatis suę nonagesimo octauo.

6. Aprilis.

Beatus Gulielmus ex nobili ortus prosapia, cũ optimæ indolis puer venerabili viro Hugoni Abbati sancti Germani de Pratis apud Lutetiam Parisiorum à parentibus rectè ac piè traditus esset instituẽdus, fœlici ingenio breui eos in artibus liberalibus fecit progressus, vt inter egregios humanioris literaturæ magistros celebris haberetur. Hoc studiorũ successu Abbas mirificè exhilaratus, quandoquidem illi sanguine iunctus erat, nullum eius ornandi locum prętermisit, atq; ad ecclesiasticã dignitatem in beatissimorum Petri & Pauli ac S. Genouefæ ecclesia euexit.

Dat operã literis.

Fit Canonicus.

Factus itaq; Canonicus, non solũ munere suo prudenter fungebatur, sed seuerioris etiam disciplinę studio alios ad maiorem pietaté inuitare cœpit. Ea res cum deprauatos quorundam mores notaret, ingentem inuidię flammam excitauit, prorsus vt quidam deploratę salutis homines fraudes in animo versarent, vt quacunq; tandem possent, via eum á suo collegio excluderent.

Patet inuidia quorundam.

In eam curam & cogitationé cum omnes certatim incumberent: tum verò vnus, qui beato viro arctiori amicitiæ vinculo coniunctus videbatur, subdola fraude instructus accessit, & per simulatæ pietatis speciem sese insinuans, cœpit Canonicorum vitam detestari, propositum petendi monasterium indicare, ac tandem petere vt sese tam sancti propositi socium præbere velit. Gulielmus, qui totus sanctioris vitę desiderio flagrabat, auidè conditionem arripuit, seseque nihil prius in votis habere respondit quàm vno & indissolubili amoris vinculo Deo coniungi. Interim multa & crebra inter se de contemptu mundi miscentes colloquia, ad monasterium pariter se contulerunt. Ibi tum homo versutus & totus ex fraude ac mendacio compositus, Gulielmum ad constantiam hortatur, sibi enim quędam negocia restare expediẽda, quibus peractis, illico se spondet rediturum. At Gulielmus fraudem odoratus ait, meritò illum, qui esset ætate maior, priorem etiam debere in suscepto proposito declarare constantiam. Ille autem frustra se niti videns longa trahens ab imo pectore suspiria. Differamus ergo, inquit, in aliud tempus, sicque pariter domum reuersi sunt.

Fraudulenta cuiusdã machinatio.

Porrò his insidiis inimicorum elusis, tantum abest vt eorum in virum sanctum inuidentia quieuerit, vt potius nouas semper insidias ac fraudes varias moliti fuerint, quibus

cum a suo consortio excluderent, sed Gulielmus diuino protectus adiutorio & patientiæ clypeo munitus facilè aduersarios superauit, atque etiã propter eximiam virtutem honoribus auctus, Præpositurę cuiusdam functione dignus habitus est.

Fit Præpositus.

Eugeni9 II. Romanorũ Pontifex uenit Lutetiã.

Accidit deinde vt Eugenius Pontifex in Gallias se conferret: cumque Luterias venisset, & multo cum honore à Ludouico rege exceptus ad ecclesiam S. Genouefæ, vt sacra ibidem perageret mysteria, deductus fuisset, orta est (incertum qua de causa) inter Pontificis & Canonicorum ministros contentio quædam, adeo vt ad manus res deueniret, & inter alios ipse Ludouicus rex dum illos compescere volebat, indignis modis tractatus, & verberibus etiam affectus fit. Vnde non immeritò tanta rei indignitate permotus Pontifex, improborum hominum insolẽtiam acriter castigandam suscepit, canonicosque omnibus beneficijs ecclesiasticis priuare voluit. Sed nè ea res grauiores motus excitaret, & animos eorum (erant enim omnes vel egregiè nobiles vel eruditione singulari admodum prǣstãtes) ad improbum aliquod facinus tẽtandum irritaret, præsentes quidem bonis illis ad vitam frui permisit, sed Canonicorum S Augustini institutum, quod tunc præcipua quadam sanctitatis opinione florebat, in eam ecclesiam introduxit, voluitque vt Prior illius congregationis, quem Odonem appellabãnt, homo maximarum virtutum splendore illustris, Abbatis titulo decoratus S. Genouefæ præsideret, adiunctis ei Canonicis duodecim, probis & bonæ existimationis viris.

Ludouicus Rex à ministris verberatur.

Abbas constituitur in ecclesia S. Genouefę.

[illegible]is ita constitutis Abbas Odo Gu[illegible]um ad se accersit, comiterque [illegible]; tum post alios atq; alios vltro citroque sermones hab[illegible], cœpit eũ ad mundi cõtemp[illegible] adhortari, proponere multa è scripturis diuinis, quæ possent acres illi stimulos admouere. Neque surdo sanè cecinit cantilenam Abbas: Gulielmus enim qui iam à teneris Christi amore flagrabat, cum multa de mundi vanitate, de fallaci amicitia huius sęculi, Odoné disserentem audiret, inter ipsa verba tanta ab oculis lachrymarum vis repente decidit, vt cum responsum dare vellet, vox crebris singultibus interclusa nõ poterat. Tum verò ad pedes eius collapsus, se suaque omnia tum Deo, tum illi commendans Gulielmus, prioribus honoribus nunciũ remisit, nudusque de mundi huius naufragio ad tutissimum religionis portum euasit: acceptoque deinde regulari habitu, abiectis quibus antea fulgebat, sericis vestibus, pauper Christi pauperibus lætus seruiuit.

Abbas Odo S. Gulielmũ ad mundi cõtemptum hortatur.

S. Gulielm9 fit Canonicus regularis.

Anno à nato Saluatore 1161. cum regnum Daniæ obtineret VValdemarus, Canuti regis & martyris filius, vir multis sapientię & fortitudinis laudibus insignis; Absalon omnibus virtutibus mirificè adornatus Roschildensi præsidebat ecclesiæ; in cuius diœcesi Canonicorum erat cœnobium, in insula, quam Eschyl vocãt, loci quidem amœnitate iucundum, sed propter pietatis studium penitus in eo extinctum triste sanè & horridum Cum autem antistes Absalon vnicum esset ijs in locis Christianę religionis ornamentum, totis viribus eam in rem incubuit, vt fluxos fratrum illorum mores antiqua disciplinæ seueritate restringeret: & pristinum pietatis splendorem restitueret. Hinc cùm ei inter varia consilia quæ nocte dieq; mente pertractabat, VVilhelmi (qui cum Parisijs literis operam dederat) in mentem veniret; misit continuò in Gallias Saxonem Præpositum Roschildensem, virum honestum, qui ab S. Genouefæ collegio petat D Gulielmum cum aliis tribus fratribus in Daniam mitti. Abbas audita petitione ęqua & bona, vt collapsis rebus subueniret, benignè annuit: ac Gulielmum ad præfatum locum cum alijs tribus destinauit. Fuit à VValdemaro rege & antistite Absalone cum non mediocri gaudio & honore except9, & in Abbatis sede col-

Absalon Episcopus in Dania insignis.

Is est Saxo Grãmatic9 insignis Danorũ historiographus.

S. Gulielm9 mittitur in Daniam.

Fit Abbas. collocatus: sed tot tantisque procellis agitatus, vt alij tres, qui socij itineris fuerant, rerum asperitate victi in Gallias remeauerint: quos & ipse sæpius sequi voluit, sequutusq; fuisset, ni cælesti gratia confirmatus aduersos casus, & maleuolorũ insultus inuicto animo perferre didicisset. Tot enim tantasque tartareus hostis eùm per se, tum per satellites suos, machinationes aduersus Christi seruum exhibebat, vt etiam constantissimum quemque facilè deijcere potuissent. Sed vir sanctus solo pietatis, & innocentiæ clypeo munitus, assiduis bonorum operum laboribus, ità maligno occurrebat, vt semper victoriam reportaret, hostemque in effusam fugam compelleret.

Virtutes S. Gulielmi. Erat enim sanctæ religionis cultor indefessus, Ordinis sui, sacræque institutionis conseruator admirabilis, vitiorum rigidus profligator, virtutis amator egregius, honestatis, & sanctimoniæ totius diligens inuestigator, & doctor. Consolabatur ægros, pauperes, & peregrinos benignissimè curabat, ieiunijs, & precibus, multisque gemitibus, pro aliorum salute Christi clementiã implorabat; morbos etiã, & languores corporum mira virtute fugabat omnibusq; ad se venientibus, certissimum, in quauis calamitate auxilium ostendebat.

Et quidẽ postquam annos quadraginta inter tempestates innumerabiles insigni constantia cum summa opinione sanctitatis coniuncta, ingens illud dignitatis onus administrasset, *Moritur vir sãctus.* anno Christi 1202. ætatis verò suæ nonagesimo octauo fœliciter vitam hãc cum sempiterna beatitudine commutauit, atque copiosum laborum suorum à Domino fructum recepit, sicuti præclaris visionibus manifestè quibusdam innotuit. Fuit autem post obitum multis admodùm clarus miraculis, adeo, vt omni ex parte ingens hominum concursus ad sacras reliquias fieret. quò admirabilem Dei bonitatem in Sanctorum suorum gloria contemplarentur. Dæmoniaci purgabantur, paralytici reddebantur incolumes, cæci videbant, claudi gradiebantur, audiebant surdi, muti loquebantur; contracti, genibusque humi reptantes erigebantur, mortui, & penè exanimes ab ipso mortis aditu ad lucem reuocabantur. *Miracula ad sepulchrũ eius.* Possent hic sanè multa valde admiranda commemorari, quæ vel audiuimus, vel vidimus in paracleto, vbi sacrum eius corpus conditum est: sed ipsa multitudo, nè id fiat, dehortatur.

VITA ET MARTYR. S. Calliopij.

Ex ijs quæ sunt per Simeonem Metaphrasten.

CALLIOPIVS omni diuinarum literarũ cognitione imbut[9], matre Theoclia, fœmina cunctis virtutibus, & Christianæ pietatis studio in primis clara natus, Pergæ Pãphiliæ patriciam administrabat dignitatem, cùm odio idololatriæ ductus, matrisq; oratione impulsus Pompeiopolim Ciliciæ se contulit. *7. Aprilis. Mater S. Calliopij.* Vbi cùm Præfectus Maximus insanos ludos, choreas, & cõuiuia celebraret, Calliopius ab alijs ad eandem impietatem inuitatus constanter, ac præcisè flagitiosis eorum actibus communicare renuit, & liberè Christi se cultorem esse professus est. *Constanter se Christianum profitetur.*

Quæ cùm ad aures Præfecti delata essent, ille iracundia inflãmatus Calliopium ad se pertrahi iussit, & extrema quæque illi minatus est, ni relicto Christo, annuam cum reliquis, deorum celebritatem perageret. *Præfectus eũ ad se duci iubet.* At Calliopius spretis minis, & supplicijs cõtemptis, vnum, verum, & æternum Deum confessus, deos omnes inanes, ligna putrida, & sensus expertia esse dixit. Præfectus admirans tantam in adolescente constantiam de genere, ac dignitate eius quæsiuit. Qui cùm se claris natalibus ortũ, ac patricia dignitate præditum responderet:

Præfect⁹ ei vnicā suā offert filiā. Per deos, inquit, Præfectus, si decreuisti ab hoc mentis tuæ errore recede re vnicam tibi filiam meam vxorē da bo. Cui Calliopius, Filia tua tibi sit, tu verò ea quæ tibi videntur, in me supplicia exerce, ego enim Christianus sum.

Ad hęc Maximus acriori furore cō motus, Quid, inquit, putasnè istiusmodi sermonibus futurum, vt ab ira præcipiti, te vnico celeriq́ue supplicio necandum curem. Falleris. Neque enim faciam, sed corpus tuum omni cruciatuum genere confectum voracibus flammis obijciam. Imò, respondit Calliopius, hoc est quod tota auiditate concupisco: Quantò enim grauioribus me tormentis exercueris, tā tò splendidiorem mihi coronam contexes. *Plumbatis verberatur* Tunc Maximus furijs in eum inuectus, plumbatis ossa omnia confringi iussit. Quod genus supplicij Christi martyr non modò inuicto animo, sed summo etiā cum gaudio perferre visus est, dum inter ipsa tormēta Christo gratias ageret, quòd dignus esset habitus pro eius nomine supplicia pati. *Gratias agit Deo inter tormenta.* Maximus autem acriores interea minas iactabat, atque vrgebat, vt maturè dijs immolando ab ea suppliciorum atrocitate se eriperet. At Calliopius: Tormenta tua, inquit, ò tyranne, non sentio, sed veræ dulcedinis suauitatem à Christo nobis promissæ degusto. Tu mihi dulcem patriam, tu matrem, tu diuitias ob oculos ponis: at ego hæc omnia negligo, maloq́ue Christi Cruci affigi, quam caducis mundi huius delicijs frui.

Maximus hæc audiens, quàm est, inqnit, excors. Crudis neruis ventrē eius cædite, rotæq́ue alligatum flammis exurite. *Immaniter cruciatur.* Fuit continuò rotæ alligatus: cumq́ue cruciatu illo acerbissimè angeretur, exclamauit: Christe Iesu, prestò sis seruo tuo, vt sempiterna nominis tui gloria celebretur, videantq́ue nullam esse confusionem his qui spem suam in te collocarunt. *Diuinitus adiuuatur,* Vix verba compleuerat, cū mox Dei Angelus flammam discussit, rotamq́ue planè immobilem reddidit. Iam copioso sanguine rotam terramq́ue conspersrerat, cum iussu Præfecti, populo vrgente, & iudicium illud ini quum esse clamante, vinculis constrictus in carcerem missus est: *Ducitur in carcerem.* vt ibi omni solatio destitutus vitam cum morte permutaret.

His auditis, mater condito testamento ducētos quinquaginta seruos libertate peculioq́ue donauit, *Mater eius oēs possessiones pauperibus, & Ecclesia largitur.* maximaq́ue auri, & argenti vim pauperibus relicta, possessiones Ecclesiæ largita est. Tum celeriter in Ciliciam ad filium contendens, carcerem ingressa, procidit ad pedes eius, & absterso, magna cum reuerentia, vulnerum cruore, beatam se exclamauit, quòd filij sui corpus tot tantisq; vulneribus concisum, & planè dilaniatum cerneret. *Gratulatur sibi dī filij perpessione.* Totam deinde noctem illam ad pedes eius prostrata, in diuinis laudibus exegit. Media verò nocte vox quædam cum cælesti lumine auribus eorum insonuit: Vos estis Sācti Dei, vos egregij Christi Confessores euersoresq́ue idolorum, qui omnibus corporis voluptatibus maximisq́ue huius mundi honoribus Christi Crucem prætulistis.

Mane facto Præfectus egregium sāctissimumq́ue athletam per Demetriū Centurionem adduci iussit. Adfuit protinus martyr, & cùm vultu tum verbis ad omnia supplicia & mortem, pro Christi gloria oppetendam se paratum esse ostendit. Tum Præfectus sententiam tulit, vt quinta Sabbatorum Paschæ in crucem ageretur. *Sententia mortis in Calliopiū.* Mater verò audita mortis sententia, cōfestim quinque nummos ministris numerauit, vt eum contraria ratione, quàm Christus Dominus crucifixus fuit, affigerent. *Admirāda matris constātia & pietas.* Quinto igitur Sabbatorum pronus in caput crucifixus est, & die Parasceues animam egit. *Crucifigitur Calliopius, & mater in complexu filij suauiter excedit è vita* Nec defuit martyri in vltimo spiritu diuinum solatium. Vox enim cęlitus demissa audita est: Veni ciuis Christi, & cohęres sanctorum angelorum. Mater verò sanctissimi filij corpus complexa, in ipso complexu spiritum

ritum tradidit. Quorum corpora à fratribus debito cum honore in loco sacro sepulta sunt.

MARTYRIVM S. BADEMI Archimandritæ.

Ex Simeone Metaphraste.

8. Aprilis. QVO tempore quadraginta illi sancti martyres gloriosũ pro Christi nomine certamẽ subierunt, Bademus vnà cum septẽ suis quibusdam discipulis Saporij regis iussu in vincula coniectus fuit. Erat autẽ Bademus oriundus ex vrbe Betlapat, parentibus in primis valde diuitibus. Cum verò contemptis diuitijs, spretaque corporis voluptate, in sempiternæ voluptatis studium tota mente duceretur, monasteriũ extra vrbẽ ædificauit, & iugi diuinarũ rerum meditatione ad eximium, & rarũ quoddam sanctitatis decus peruenit.

Bademi patria. *Extruit monasterium.*

Cumque ex eo loco propter Christianæ pietatis studium in carcerem protractus fuisset, menses admodum quatuor eum septem discipulis grauia multa insigni patientiæ documenta pertulit. Erat autem eo tempore princeps vrbis Ariæ Nersan dictus vinculis similiter propter Christi nomen constrictus, sed is partim inani mortis formidine victus, partim terrenarum rerum cupiditate inflammatus, turpiter defecerat, & ad Satanæ castra confugerat. Quo audito Rex incredibili gaudio affectus, Bademum suis conspectibus in atrio palatij prę sentari iussit, vt eũ vel minis vel promissis eandem in pestem impelleret. Sed eum Bademum, animo in Christi amore egregiè firmato, minas pariter ac blanditias repellere cerneret, Nersan vinculis iam absoluto mandauit, si vellet amplissimis eius potiri facultatibus, stricto gladio eum inuaderet, ac crudeli internecione deleret. Nersan cum tota auiditate perituris illis bonis inhiaret, cupiditate cęcus ensem arripit: sed vt sublata manu in sacrum illud pectus figere tentauit protinus ingenti quodã tremore correptus, lapidis instar, immotus permansit.

Trahitur cũ suis discipulis in carcerem. *Nersã trinceps vrbis Ariæ deficit à Christo.* *Nersan iubetur interficere Bademum.*

At Christi martyr pio oculorũ obtutu eum configens: O Nersan, inquit, vsquequò tua malitia progredietur? Non satis tibi est Christum Saluatorem negasse, nisi in illius etiam seruos mente crudeli, ac truculenta manu inueharis? Væ tibi, vę tibi, infœlix. Quid facies, aut quò fugies in terribili illo Dei iudicio, vbi nullus euadendi locus relictus erit? Ille verò his sermonibus nihil permotus, impia mente in proposito scelere perseuerabat, ac stricto ense mortem viro sancto inferre nitebatur: sed tremula manus, nec semel quidem opportunam plagam infligere potuit. At beatus Bademus multis impotentis gladij ictibus concisus, sanctum Deo spiritum tradidit: Nersan verò, qui cæca mente ad diuitias aspirabat, ijs non modò non potitus est, sed debitas etiam, diuersis oppressus malis, tãdem ense malè perditus, pęnas luit. Septem autem eius discipuli, quatuor annis carceris squalore vexati, tandem morte Saborij regis in libertatem restituti sunt.

Badem⁹ obiurgat Nersan. *Bademus reddit spiritum.* *Vltio diuina in Nersan.*

VITA S. MARIAE Aegyptiacæ.

Ex ea quam Sophronius Episcopus Hierosolymitanus scriptam reliquit. Claruit autem hæc Maria temporibus Iustini Senioris Imperatoris, circa annum Domini quingentesimum atque vigesimum.

ZOsimas qui fuit monachorũ vnus insigni vitæ sanctitate præditus, cum maioris desiderio perfectionis ex pia consuetudine, prima sacri quadragesimalis die, vltra Iordanem in horrida, & inculta deserti loca exiuisset, vt anachoretarum aliquem sanctitate conspicuũ inueni- *9. Aprilis.*

Zozimas monachus insignis.

Decius in carcerem. Martyrii ... (marginal notes of facing page, partly cut off)

inueniret, à quo verba salutis haurire posset, vidit fortè inambulans, & totus cęlestium rerum meditationi intentus, vmbram quasi humani corporis apparentem, concitoq; gradu ad partem Occidentis properantem. Qua visione primùm non mediocriter, exterritus, postquam se à repentino timore collegisset, & oculorum lumen clarius in apparentis speciem defixisset, cognouit esse mulierem ardentissimis Solis ardoribus planè exustam. Vnde admiratione pariter gaudio perfusus, celeri cursu eam insecutus clamare cœpit, vt gradum sisteret, & quænam esset ediceret. Illa verò celerius gradum in interiorem solitudinem inferens, Zosimam venientem fugiebat. Zosimas autem sublato cum lachrymis clamore, Serue Dei, inquit, quid me decrepitum fugis peccatorem, siste gradum, & aliquam misero consolationem impertire. Hęc cùm Zosimas multis cum lachrymis, & suspirijs peteret, ita vt stridor gemituum concaua conuallium magno reboatu repleret: illa talem prompsit de pectore vocem: Abba Zosima, ignosce tuum tam pertinaciter conspectum fugienti. Mulier enim sum, omni corporeo tegumento destituta, quare si desiderato aspectu frui cupis, proijce mihi vestimentum quo fœmineo pudori consulam.

Zosimas in deserto videns Mariã eam insequitur.

Maria Zosima post se clamanti respondet.

Zosimas hęc audiens totus tremere cœpit. Quid enim? Cùm nunquam ab illa visus esset, nomen tamen edidit diuinę cuiusdam intelligentiæ radijs illustrata. Fecit igitur summa cum festinatione quod iussus fuerat, suoque se vestitu spolians terga versus proiecit ei. Illa autem nuda, inquantum potuit, tergens, pręcinxit se, & conuersa ad Zosimam, ait: Quid tantum voluisti Abba tolerare laborem, vt mulierculam peccatricem videres? At Zosimas humi prostratus benedictionem postulabat. Illa contra pari humilitate obnitens, Abba Zosima, inquit, tibi competit benedicere. Tu enim presbyterij honore suffultus, plurimis iam annis sancto assistis altari, & donis diuinitatis, Christi secreta rimaris. Hęc verba Zosimam magnũ in timorem maiusq; certamen adduxerunt, prorsus, vt totus sudore perfusus vix intercluso habitu fari posset. Tandem tremens senex: O, inquit, mater spiritualis corpore & molis vinculis soluta, manifestè in te Christi gratia elucet, quę puritate mentis micãtia cęli sydera vincis, benedic, inquam, & orationis tuę participem me facito. Tum illa importunis sanctissimi senis precibus victa, dixit: Benedictus Deus qui sempiternam animarum salutem operatur; Zosima respondente Amen: vterque de terra surrexit. Mulier autem: Homo Dei, inquit, dic quęso quę mẽte ad me peccatricem direxit? tamen quandoquidem diuinus te spiritus ad nos adduxit, vt aliquod vili huic corpusculo ministerium exhibeas, expone quæso nobis, quis status sit mũdi, quomodo Christi in terris sponsa Ecclesia pascitur: Ad hęc Zosimas: Mater, tuis orationibus sanctis pacẽ stabilem Deus largitus est: sed quęso te, vt cùm pro vniuerso mundo, tum pro me peccatore Deum preceris, nè tanti itineris mei labor, & solitudinis via sine fructu pereat.

Zosimas Mariæ vestimentum suum proijcit.

Maria diuinitus docta nouit eum esse presbyterum.

Zosimas petit orationes Mariæ.

Illa autem respondit: Te quidem sacerdotij honore prelatum pro omnibus orare oportet, sed nè obedientię virtutem negligere videar faciam quod iubes. Hęc dicens ad Orientem conuersa est, sublatisque in cœlum, cum eximia pietatis significatione, oculis manibusque, leni labiorum motu in silentio orare cœpit. Zosimas verò tremens defixo in terram vultu orationis attentionem feruoremque obstupescebat: nam quemadmodum cum iuramento Deo teste narrabat, cùm eam in orationis constantia perseuerantem animaduerteret, vidit eã quasi cubitum vnum è terra eleuatam, corporeamque in aera molem hærentem. Hoc viso ingenti pauore correptus, animo fluctuare cœpit, nè fortè oculorum acies fraude alicu-

Maria corpus præ feruore spiritus sursum tollitur.

aliculus spiritus deluderetur. Cumque huiusmodi cogitationes præualerent, mulier conuersa ad Zozimam, prostratum erexit, & mentem ab anxijs cogitatibus hoc modo liberauit: Abba, quid te cogitationes perturbant, quasi spiritus sim ficta orationis specie te deludens. Certus esto peccatricem me mulierculam esse, attamen sacrosancto baptismatis lauacro tinctam. Fauilla sum, & cinis eadem qua tu carnis fragilitate circundata. Hęc dicens signo Crucis frontem, & labia pectusque muniuit, & ait: Zosima Abba, de aduersario Ecclesiæ eiusq; insidijs liberet nos Deus: nam inuidia eius magnum quoddam detrimentum minatur. Hæc audiens senex rursus se humi strauit, & apprehensis pedibus eius cum lachrymis, ait: Obsecro te sanctissima fœminarum per communem Dominum Iesum Christum, pro quo certamen hoc suscepisti, expone nobis quęnam sis, & vndè vel quando, & qua demum occasione vastam hanc solitudinem ingressa es?

Exponit Maria Zozimæ anteactā vitā. Hæc eo dicente, & cum lachrymis obtestante, eleuans eum mulier, sic exorsa est. Verè tanta est, ò Abba, tanta inquam scelerum meorum fœditas, vt eam aures tuæ nequaquám sustinere poterunt. Timeo enim vt ad primam eorum narrationem te in pedes conijcies, & horrorem repentina fuga declinabis. Verum tamen, vt immensas diuinæ bonitatis opes mecum cognoscas, non dubitabo cum proprij etiam nominis ignominia, omnia, quæ vel maximè ad eius gloriā amplificandam pertinent, nudis verbis prædicare.

Maria ex Aegypto oriunda. Ego, frater Zosima, ex Aegypto oriunda, anno ætatis meæ duodecimo spretis parentibus, & pio illorum erga me affectu, per summam iniuriam, contempto, in Alexandriam abij, ibidemque primum iuuentutis meæ florem, tota libidinis facibus incredibiliter incensa, omnibus exposui, tanta insania, vt quò facilius insatiabili ardori satisfacerem, & riuales quamplurimos allicerem, oblatum etiam precium respuerim, & vitam in extrema mendicitate decem, & septem, & eò amplius annos traduxerim. Cum in his sordibus, miserè admodum polluta, mente pariter, & corpore sepulta facerem, vidi quodam tempore ingentem Lybiorum, & Aegyptiorum multitudinē ad mare confluentem, quæ ob sanctæ Crucis exaltationem Hierosolymam trāsmittebat. *Exaltatio S. Crucis.* Hic ego, vt quamplurimos in fœda passione libidinis meæ cooperatores inuenirem, per summam impudentiam decem iuuenibus egregio corporis robore me adiunxi, atque vt pro libitu, amplexibus meis fruerentur, rogabam, quinimò repugnantes (horresco referens) impudentissima verborum petulantia ad nefarios actus solicitabam, & nolentes ad peccandum miseros compellebam. Heu me miseram quomodo his tam fœdis sermonibus sanctissimas aures tuas, ò pater, contaminare pręsumo? O immensam Dei bonitatem, quomodo meas mare illud sustinuit iniquitatum luxurias, quomodo terra tanto peccatorum pondere prægrauatam non absorbuit, & in infernum viuentem demersit, quæ tam multas in laqueum induxi animas? neq; enim reliquas impuritates meas singulatim exponere audeo, cum non contenta iuuenibus mecum in mari, & itinere luxuriantibus, alios multos peregrinos, & ciues ad sceleris mei cōmunionem pertraxerim. Iam verò cum celebritas S. Crucis summa omnium festiuitate ageretur, & alij magno studio pietatis operibus incumberent, ego ijsdem cupiditatis meæ furijs agitata, omnes vias modosque perquirebam, vt animos Christi amore imbutos ad pestiferum mei amorem pertraherem, eoque ebrios in sempiternam pestem, & exitium detruderem. Ecce autē primo diluculo cum omnes certatim incredibili deuotionis studio ad ecclesiam currerent, ego, vt impudens oculorum desiderium expierem, nequaquā abtui,

abfui, sed hominũ multitudini mixta gradum in domum Dei inferre conata sum. Sed vt hora illa adfuit, qua lignum istud, in quo humani generis Redemptor pro nobis mactari sustinuit, exaltaretur, ego quãuis maiori virium cótentione anniterer (dictu mirum) semper repulsam, diuina quadam virtute passa sum. Cumque tertiò iam, & quartò introitum tentassem, corpusque aliorum impressione conquassatum præ nimia lassitudine vix subsisteret, desperatione fracta recessi, & in abstrusum quendam angulum me recipiens, cum mente pertractare cœpi, quarè sola ego viui ficæ Crucis aspectu prohiberer. Hæc sedulò cogitantem diuinus proculdubio spiritus inuasit, & scelerum conscientia ita cócussit, vt largissimo imbre lachrymarum genas pectusq; perfunderem, neque vllo modo horrendam peccati faciem diutius sustinere possem. Bone Iesu, quid tunc facerem cum mihimetipsi exosa inuisam lucem abrumpere desiderabam. Flens eiulansque latebras perquirebam, nè corpus hoc, quod tam multis sempiternæ perditionis occasio fuerat, aspicerem. Bone Iesu, quæ me tunc angustiæ circundederãt. Flectebam oculos nunc in hãc nunc in illã partem; si fortè alicubi spes aliqua, vel minimæ consolationis appareret: & ecce cũ iam penè desperationis barathro absorpta essem, video pulcherrimam sanctissimæ Dei genitricis imaginem in sublimiori quodam loco erectam: ad quam tota mente & corpore conuersa supplicem me abieci, illam Virginem inquam sanctissimã, cuius effigies oculis obiecta in spem veniæ me prouocabat, orans & per filium, qué vtero gestauerat, obtestans, nè me miseram, & dæmonum fraudibus circũuentam & laqueis illius constrictam despiceret, sed filium placatum redderet, cuius ego misericordiam exorare indigna essem. Insuper instabam, vt aditum mihi ad viuificæ Crucis lignum aperiret, atque eius virtute facinora mea expiari fineret.

Non admittitur intra templũ diminitus repulsa.

Implorat suffragia beatissimæ Virginis Mariæ.

Hæc ego dum multis cum lachrymis orarem, aliqua protinus menti tranquillitas reddita est, ita vt noua quadam concepta fiducia introitum tentauerim, eumque tunc facilem habuerim. Impetu enim comprimentis turbę sublato inueni me ante sanctissimum illud Crucis lignum constitutam, è quo incredibilem suauitatis odorem percipiebam, & omnia redemptionis nostræ mysteria, miro cũ gaudio in eo contemplabar. Peracta autem non sine crebro singultu oratione, rursus me ad Virginis imaginem recepi, eique tantum bonum nixa in terram genibus, acceptum retuli. Tu, dicebam, ò fidelissima peccatorũ aduocata, preces meas non repulisti, tu barathro desperationis absorptã ad spem veniæ excitasti, tu deniq; aditum mihi ad filium tuum aperuisti. Et nunc, ò Virgo sanctissima, iterum respice me oculis misericordiæ tuæ, & certissimam viam ostende, qua sine errore ad portum salutis peruenire queam. Hæc aliaque in eandem sententiam oranti vox protinus reddita fuit: Si Iordanem transieris illic optatissima pace frueris. Hac voce statim excitata cępi dirigere gressus quò nesciebam, & primùm templo egredienti vir quidam pius eleemosynam trium nummorum obtulit, quibus tres minutos mihi panes comparaui, rectaq; ad Iordanem contendi. Moxque pedibus, & facie in ipso fluuio lotis facta sum diuinorum mysteriorũ particeps in S. Præcursoris oratorio: deinde modico pane, & haustu aquæ perexiguo corporis viribus vtcunq; refectis trãsmisso Iordane, vastã hanc eremum ingressa sum, in qua annis septem admodum, & quadraginta habito, præstolans in silentio, & spe salutare Domini mei Iesu Christi, qui saluos facit contritos corde.

Admittitur in templũ post imploratũ Virginis auxilium.

Iterum implorat patrocinium Virginis.

Percipit Eucharistiam.

47 annis degit in solitudine.

Hæc audiens Zosimas, gaudio pariter, & timore affectus Sed obsecro te, inquit, tanta solitudo tantaque vitæ austeritas nullos tibi certaminum labores peperit? Hic Maria grauissima ab imo pectore rursus trahens suspiria,

ria, respondit: Abba Zosima, hęc tua vox ingentem mihi formidinē affert: nam si velim, quæ sustinui, pericula ad memoriam reuocare, timeo ne nō me nouo certamine aggrediatur, vel certè acerbissimos dolorum aculeos ad mentem reducant. Sed tuis tamen confisa suffragijs non grauabor ea exponere, tuoq; desiderio facere satis. Annos decem & septem continuos in hoc deserto cum feris, & indomitis cogitationum bestijs exegi: assiduum cum prauis cupiditatibus bellum gerens. Nunc mihi præteritorum ciborum affluentia in mentem veniebat, & condimentorum varietas, ac vini suauitas. Nunc nefanda dęmonū cantica in auribus quodammodo resonabant. Nunc verò vastæ solitudinis tędium vincebat, & vltima aliquando ferendorum laborū desperatione fractum assueta amicorum contubernia repetere compellebat. Reluctabar tamen pro viribus, & Iesum meum Cruci confixum, & innumerabilibus plagis saucium mentis oculis contemplabar. Rigabam assiduo lachrymarum imbre genas, & manibus pectus vulnerabam. Memini me solo affixā diem frequenter cum nocte in precibus exegisse, sed insidiabantur mihi fornicationum mearum cogitationes, tanta importunitate, vt instar ignis omnia populantis, cordis viscera deuastarēt, & ad perniciosa desideria, vel nolentem impellerent. Ego tamen de pristino aduocatæ meæ auxilio egregiè confisa, in precibus ac lachrymis persistebam, donec tandem post tempestatem tranquillitas rediret, & insperato sæpè gaudio me perfunderet. Has luctas, hęc certamina, annos decem & septem sustinui, vitam interim solis herbarum radicibus sustentās. Vestimenta autem, quibus Iordanē trāsgressa sum, putredine consumpta nudam me reliquerunt, & omnibus aëris iniurijs expositam destituerunt. Neque tamen diuina bonitas ea calamitate passa est me consumi, sed ab omnibus, & animę & corporis periculis eripuit, prorsus, vt quoties pericula diuina gratia transacta ad memoriam reuoco, incredibili & cęlesti planè gaudio perfundor, & indubitata spe futurorum bonorum mirificè confirmor. Iam verò cibus potusque ac vestimentum non aliud mihi est, quàm verbum Domini: quoniam non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.

Grauissima tentationum infestationes.

Mira victꝰ parsimonia.

Zosimas cum eam diuinarum scripturarum testimonia proferētem audiret, Legebasne, inquit, psalmos vel alios scripturæ libros? At illa: Neque hominem alium pręter te, neque bestiam vllam vel aliud omninò animal vidi, à primo die solitudinis meæ. Literas verò didici nunquam, neque alium legentem, vel psallentem audiui: sed verbum Dei semper viuens omnem hominem docet scientiam. Eccè tibi, ò Zosima, vitam meam, eccè peccatricem, eccè immensam Domini bonitatem & gratiam, quæ me ex ipsis mortis, & inferni faucibus eripuit, & in loco spatioso cōstituit, ac lætitia demum circundedit, vt cāteret illi gloria mea. Domine Deus meus in æternū confitebor tibi. Dum hoc modo finem dicendi Maria faceret, Zosimas præ gaudio lachrymas fundens genua in terram fixit, & Deū in cunctis his mirabilibus benedixit. Illam autem ad Zosimam, Vade, inquit, in pace ad monasterium, & vespere sanctissimi illius diei, quam tota recolit Ecclesia in memoriam vltimę illius cœnæ, in qua Christus sacrosanctum corpus & sanguinem suū exilij nostri solatium instituit, ad me reuertere; vt eadem mysteria de manu tua percipiam, quia hucusque ab eo die, quo ijs in oratorio Pręcursoris me iterque meum muniui, particeps fieri non merui. Vade igitur & Ioanni Abbati edicito, vt sibi suoque gregi attendat, curet summa diligentia ac studio, vt collapsa nonnihil pietatis fundamenta restauret. Hęc dicens vultum conuertit, & cursu admodum veloci in interiorem solitudinem festinauit.

Monit monasterij secreta.

Maria velociter redit ad solitudinem.

Zosimas autem audiens eam spiritu pro-

tu prophetiæ abdita reuelare, noua admiratione perculsus humi se prostrauit, & pedum eius vestigia summa cum reuerentia exosculatus est: ac gratijs, de more, Christo persolutis monasterium repetiuit, neq; vlli mortalium res admirandas aperuit, sed suspirabat quotidiè ad anni vertentis cursum, vt iterum suauissimo sanctissimæ illius fœminę frueretur colloquio. Vbi autem sacra ieiuniorum tépora aduenissent, vespere Dominicæ cœnæ sumptis secum preciosis corporis, & sanguinis Domini mysterijs, ad Iordanem abiens, sanctè illius aduentum aliquamdiu cum multis lachrymis pręstolatus est. Cumque tristissimas necteret moras cœpit varia cũ animo suo agitare consilia quomodo Iordanem transmitteret, vt allata ei mysteria traderet. Hęc eo cogitante, illa superueniens signo Crucis aquas munijt, easq; (miro dictu) siccis plantis inambulauit. Illo autem stupéte, & tantum miraculum attentius perpendente, Maria petiuit, vt fidei Symbolum, & Dominicam orationem recitaret. Quod ille fecit, eoq; expleto illa pacis osculum obtulit, & viuifica, cum admiranda pietatis significatione mysteria percepit.

Zosimas redit ad monasterium.

Maria iterum ad Iordanẽ venit, & crucis edito signo sup aquas ambulat. Percepit sacra myste ria.

His peractis tria grana ex allata per Zosimam lenticula extremis digiti proprio ori intulit, & eum quidem a se demisit cum mandato, vt redeunte anni tempore remearet: illa verò eadem qua prius virtute Iordanem transiuit, & ad intimam solitudinem properauit. Zosimas auté flens eiulansque magno cum animi dolore ab illa auellebatur: atque transacto eiusdem anni cursu iterum illam, vt iussus fuerat rediens, inuisit, sed talé, qualem sperabat, minimè inuenit. Cũ enim ad locum, qui in torrentis similitudine fuerat designatus, venisset, conspexit procul corpus exanime manibus pedibusq; ad Orientem ritè cõpositum. Tunc pius senex lachrymis totus infusus orbitatem suam deplorare, largissimoq; lachrymarum imbre sanctę pedes lauare cœpit; deinde huc illuc circumspiciens consilia agitare, quomodo corpus terræ redderet. Et quidem inuento ibidem quodam ligno sepulchrum fodere tentauit, sed ieiunio, & longa itineris fatigatione exhaustus in vanum laborauit, prorsus vt sudoribus madefactus, & nimia lassitudine oppressus, vocem suam cum lugubri eiulatu attolleret, supplexque à Domino peteret, vt opem nequicquam laboranti adferret. His autem in angustijs pariter, & oratione constitutus vidit respiciens ingentis formæ leonem corpori astantem, plantasque mirabili obsequio lambentem. Et primò quidem eo viso non mediocriter exterritus toto corpore contremuit, moxq; vndique se Crucis signo confirmans animum à repentino pauore collegit, ac blandis motibus ferociam immanis ferę leniens, quandoquidem, inquit, à Deo te missum esse non dubito, vt huius Dei famulæ corpus terræ mandetur, exple opus officij, iussusque corpus sepeli. Vix hęc effatus erat cum leo terram vnguibus fodere, foueamque corpusculo aptam componere, ac sanctam illam in cœlis tum triumphantem manifestè honorare cœpit. Senex verò eo spectaculo mirificè exhilaratus, prę gaudio lachrymas non continebat, ac tandem corpusculum cum hymnis, & orationibus astante, leone terrę mãdauit. Deinde recedunt pariter, leo quidem in interiora solitudinis mansuetissimę ouis instar: Zosimas verò benedicés, & glorificans Deum, cœnobium petijt, fratribusque stupenda Dei magnalia narrauit, ac tandem centenarius, soluta mortalitatis compage, ad Dominum migrauit: gratia Domini nostri Iesu Christi, cui cum Patre, & Spiritu sancto laus est & gloria in omni sęculorum æternitate.

Amen.

Maria iterum abit in interiorem solitudinẽ.

Zosimas inuenit eius corpus exanime.

Zosimas undique se crucis signo munivit.

Leo fodit Mariæ sepulchr in suis vnguibus.

Zosimas Centenarius moritur.

MAR-

MARTYR. SS. TERENTII, Aphricani, & sociorum.

Ex Metaphraste. Horum reliquias scribit Theodorus Lector translatas esse Constantinopolim X. Kal. Octob. Theodosio Minore imperante.

10. Aprilis. Decius Imperator.

DECIVS Romanorũ Imperator idolorum studio cupiens omnes in sempiterni exitij barathrũ pertrahere, nouo in vniuersis suo imperio subiectis prouincijs, edicto proposuit, vt omnes Christianæ disciplinæ studiosi vltimo supplicio plecterẽtur. Erat in Aphrica præfectus Fortunatianus homo execrabili in Christianum nomen odio incensus, qui statim pro tribunali verba ad populum faciens, horrendas minas in eos iactauit, qui deorũ cultu repudiato, Christo adhærere pergerent: adeo, vt multi suppliciorum atrocitate per minas proposita exterriti, per summum scelus à Christi religione deficerent, atque ad dæmonum cultum vana præsentis vitę dulcedine irretiti, accederent. *Multi deficiũt à Christo.* Hęc res cùm alios non paucos vehementer affligeret, tum verò viros quadraginta pietate præ cęteris insignes tam acri dolore affecit, vt mutuis se cohortationibus ad certamen contra tyrannum suscipiendum, & mortem pro Christi gloria fortiter oppetendam inflammarent. *Quadraginta Christiani valdè insignes.* Quid enim (dicebant) hominem mortalem timeamus, qui corpus quidem varijs supplicijs excarnificare, ac morti tradere potest, animam verò quę in his supplicijs etiam exultat, ne quidem attingere. Agite igitur commilitones & tyranni rabiem non pertimescamus, sed rerum omnium Dominum, qui simul cum corpore animam sempiternis potest deputare supplicijs, timeamus, & ea, quę par est, reuerentia, ac honore prosequamur.

Horum pietas cum tanta virtute coniuncta cùm ad aures Fortunatiani permanasset, statim eos suo conspectui offerri iussit: qui intrepidi vultũ illius irati iudicis subeuntes, Christi virtutem constanter prędicarunt. *Quadraginta martyres sistũtur Praefecto.* Fortunatianus autem, quandoquidẽ, inquit, video vos viros ætate, & rara quadam sapientia pręstantes mirari satis nequeo, quòd hominem à Iudeis tanquam maleficum in crucẽ actum tanta superstitione colatis, & in pestem spontè ruatis? Ad hæc Terentius: Tu si Crucifixi illius virtutem probè perspectam haberes, non dubito, quin protinus relictis idolorum erroribus, illum pari nobiscum pietate, ac veneratione exciperes, libensque pro illius gloria mortem etiam oppeteres. *Terẽtius respõdet Praefecto.* Pręfectus his verbis insigni se contumelia affectum ratus dixit: Immolate, vel certè membra vestra horrendis concisa supplicijs Vulcano deuoranda tradam. Quid, inquit Terentius, tu nos existimas minis superari posse? Nos strenui, & constantes Christi cultores, neque minas neque suppliciorum atrocitatẽ quicquam pertimescimus.

Tyrannus hac tanta cõtumelia irritatus, iussit eos, detractis vestibus, in idolorum templum trahi, & Herculi auro, & argento mirificè culto sacrificare. *Martyres trahuntur ad fanum Herculis.* At Terentius eùm stolidi tatem Pręfecti argueret, deosq́; inanes, ac nulla virtute pręditos esse diceret, fuit continuò cum alijs, compedibus vinctus carceribus mancipatus. *Traduntur in carcerẽ.* Beatus autem Zeno, Alexander, & Theodorus cum reliquis inuicta virtute numero sex, & triginta athletis, neruis, & asperis virgis cæsi, diu multumq́; pro Christi gloria decertarunt, tanta constantia, ac fortitudine, vt effusis in terram visceribus lęti nihilominus, ac alacres in cõfessione persisterẽt, & omnes qui spectaculo interErant penè in stuporem pertraherent. *Dirè flagellãtur Terẽtij socij.* Neque tamen rabies, & furor tyranni quieuit, sed iussit sale, & aceto terga eorum perfricata aduri. *Adurũtur.* At martyres cum alto prius silentio immobiles perstitissent, tunc oculis manibusq́; cum insigni pietate ad cœlum sublatis, Deum in opem atq; auxi-

Inuocant Deū in supplicijs. auxilium aduocarunt, & multiplicatis precibus tantorum suppliciorum acerbitatem superarunt. Præfectus verò ira magis magisque sæuiens, iussit eos suspensos dilacerari. *Dilacerantur immaniter.* Et quidem cùm in hoc supplicio constituti, sanguinis riui vbertim ex eorum corporibus defluerent, non tamen cruciatuum atrocitate victi animos demiserunt: sed noua potius virtute confirmati contra vim, & potentiam scelerati tyranni, diuinum auxilium implorarunt, & Christi se Cruce in frontibus signantes flatu oris sui idola (quę vt ijs sacrificarent, allata erãt) in puluerem redegerunt. *Idola in puluerem redigunt.* Cumque Præfectus antea nimio mentis furore agitatus eorum pęnis intolerãda quadam verborum contumelia insultasset, tunc illi vicissim ad Præfectum: *Insultant Præfecto.* Cernis, inquiunt, deos tuos? Vbi est robur ipsorum? Potuerùntne sibi ipsis opitulari? Nec multò post templum ipsum horrendo cum fragore corruit. Tum verò tyrannus pudore pariter, ac furore repletus, iussit omnes celeriter capitis supplicio affici: quod illi incredibili gaudio, & lætitia perfusi, flexis in terram genibus, oblatisque certatim ceruicibus exceperunt. *Decollãtur martyres.*

His tam fœlici agone consummatis rursum Terentius, Aphricanus, Maximus, & Pompeius in certamen vocati sunt: qui ex vinculis, & carcere nouam visi sunt adferre virtutem: *Terentius cū alijs adducitur in certamen.* adeo vt ipsum tyrannum ad supplicia inferenda prouocare non dubitauerint. Nos, dicebant, neque deos tuos colimus, & tormenta tua negligimus. Proinde adhibe cruciatus, nos Christi benignitate, & gratia nixi victoriam obtinebimus. *Martyrum fortitudo admirãda.* His auditis, iussit eos grauissimo catenarum pondere onustos in custodiam abduci, & corpora eorum ferreis subiecta tribulis dirè configi, ac cibo potuque destitutos fame necari. Verùm cùm iam nullum eis solatium relictum esse videbatur, subitò, noctis medio, lux ingens refulsit, adfuitque Dei Angelus, qui humi stratos tetigit, catenasque dissoluit, & mensam optimè instructam apposuit, dixitque, vt cibo illo quem Christus miserat exhausta ieiunio membra reficerent. *In carcere ab Angelo confirmantur.* Sancti autem ingẽti lętitia perfusi collaudato Christo, comederunt: custodes verò splendore perspecto stupefacti rem totam præfecto nunciarunt. Qui auditis mirabilibus in furorem rabiemque conuersus postridie vngulis eos lacerari iussit, sed cùm illi, vno Christi nomine constanter inuocato, vngulas contemnerent, rursus carcere inclusit, & immanes feras, aspides, & viperas adduxit, vt earum laniatu crudeliter interirent. *Vngulis lacerantur.* Sed feræ pedibus Sanctorum prostratæ, summa cum mansuetudine honorem ijs deferre visæ sunt. Angelus enim Domini feris obsistebat, & vim omnem à Sanctis propulsabat. *Nihil lædũtur à feris, & serpentibus.* Quo audito Pręfectus magis excandescens suis mandauit, vt incantationibus feras aduocarent, sopitaque earum rabie, iterum abducerent. Sed factum est, vt aperto ostio, impetu quodam eruerent, & obuios quosque occiderent, ac grandem in populo stragem ederent. Tùm Præfectus incredibili furore cõcitatus capitis eos damnauit. Nec mora. Sancti cum hymnis, & canticis ad certaminis locum properantes, ceruices suas gladijs subiecerunt, & gloriosa morte de mortis sempiternæ, & hostis imperio triumpharunt. *Plectuntur capite.* Corpora eorum fuere à viris religione, & pietate eximijs, duobus ab vrbe passuum millibus sepulta.

VITA S. MACARII
Patriarchæ Antiocheni.

Ex ea quæ est apud Surium optima fide. Migrauit è vita anno Domini duodecimo supra millesimum.

GEMMA regalis, Armenię decus, parentum gloria beatus puer Macarius, nobilissimo apud Armenos stemmate ortus, patrem habuit Michaelem, matrem verò Mariam, *10. Aprilis. Patria S. Macarij, et parentes.*

riam, antiquissima quidem nobilitate insignes, sed quibus nō minus splēdoris, & ornamenti ab optimis moribus nati ex ipsis filij accesserit. Editus autem est in lucem ea tempestate qua Macarius maior magnæ sanctitatis vir, Antiochenam administrabat cathedram; qui cùm huius Macarij, de quo nobis sermo texitur, esset consanguineus, eum de sacro fonte suscepit, suumq́ue illi nomen imponens, filij loco eum apud se nutriendum atque instituendum retinuit, vt ipse tunc grandęuos senioq; fractus in hoc aliqua ratione instaurari atq; renouari posset. Neque eum spes fefellit. Traditus quippe Macarius puer artium liberalium studijs, suo profectu, voto antistitis sui tam abundè respondit, vt facilè disciplinas omnes liberales, quibus Gręcia Armeniaque pollebant, consecutus sit. Erat enim mente vigili, atque senitie pigritiaque prorsus profligata horas pręcipuè matutinas accuratè collocabat.

Progressus in literis.

17 Cumq; iam adoleuisset, solito studiosius visus est se componere ad imitationem beati Antistitis, animo cęlestia meditari, mundi illecebras fugere, æterna appetere, studiumq́ue omne quod antea in literis posuerat, in religionis actibus conferre, vulgi rumores pro nihilò putare, totumq́ue se diuino cultui mancipare.

His nepotis sui profectibus Antistes mirificè exhilaratus, toto cœpit pectore in id incumbere, vt eum posset habere successorem. Itaque non destitit eum, & Clero, & proceribus, & plebi denique vniuersę à pietate, sapientia, & inculpatis moribus commendare, omnesque assiduo adhortari, vt nutritum atque eruditum à se Macarium pastorem eligant, & Cathedræ Antiochenę pręficiant. Neque verò in vacuum cecidit adhortatio, sed statim ab obitu venerandi senis, vnanimi omnium consensu fuit ad illud honoris fastigium euectus, & iuuenis sapientia tamen, & moribus permaturus, in beati senis throno collocatus. Non illum mutauit tantus honor, sed incredibili mansuetudine, & humilitate omniū sibi animos deuinxit, & comitate cum mirabili tamen grauitate conn. z.ta optimè constitutam disciplinam conseruauit. Porrò dissolutos m ·ts· cùm verbo tùm exemplo ita profligabat, vt sermo eius sale conditus populo nunquam non esset gratissimus.

Vit Patriarcha Antiochinus.

Erat rerum omnium pręterlabentium contemptor egregius, & corporis domitor admodum strenuus. Victus erat illi non qui voluptati, sed extremę tantum corporis necessitati satisfaceret. Molles, & delicatas vestes, quibus quandoque vsus fuerat, asperrimis camelorum pilis permutauit, vilemque se tunicam induit. Lectuli mollitiem vehementer aspernatus, balneis vix vnquam vsus est: sed largissimis lachrymarum vndis frequenter se lauit, dum totas noctes pro peccatis, & salute totius mundi in precibus exigebat. Neque debuit sane illud sudarium quo defluentem lachrymarum imbrem abstergebat, virtutis expers esse, quod tot lachrymis fuerat infusum. Fuit in beati viri domo Theodorus quidam leprosus (nam tales ei, & familiares, & nō mediocri curę erant) qui cum prę cęteris, & lepræ morbo, & inopia premeretur, tale de ratione recuperandæ sanitatis secum cōsilium cępit. Abijt ille tacitus ad ecclesiam, in qua vir sanctus orare consueuerat, & sudariū eius lepræ suę admouit. Non tulit illa vim sudarij, sed probatæ fidei perhibens testimonium, cessit pulsa meritis lachrymarum. Tum verò ille ceu nouus homo audet astare viro Dei, Deoque, & illi gratias agere.

Victus eius & vestium

Gratia lachrymarū.

Leprosi eius familiares.

Leprosus curatur eius sudario.

Cernere licebat in sancti Pontificis domo, quasi nitentes quasdam gēmas, paupere Christi, varijsque oppressos morb s, cęcos, surdos, claudos, quos q iotidie eo properantes, vt ab eo stipem acciperent, vir pius duplici beneficio prosequebatur. Quicunque enim ab eius sanctis manibus accipiebant cibum, vel potum illico

Eius studio erga paupe res.

lico reualescebant: & quotquot obtinere poterant aquam, qua manus suas abluissent, integram reportabât sospitatem. Non radiabant in domo eius gemmæ, & margaritę nitentes, sed versabantur ex cęcis videntes, & ex claudis ambulantes, è famelicis saturati panibus. Non anteibant illum scutati, & sericati, sed inopes, & miseri eius benignitate recreati. Illis enim omnia sua distribuit, prorsus, vt nihil ei reliquum esset pręter Pontificiam dignitatem, quam quoq; transtulit in Eleutherium venerabilis memoriæ virum, sola episcopali benedictione sibi retenta.

Pauperibus omnia largitur.

Abdicat se Pontificatu.

Cumque hoc modo terrenis omnibus nudatus esset, inter cęteros pauperes ipse quoque pauper Christi effectus, exit è finibus patrię suæ, & parentibus ac cognatis frustrà reluctantibus, sequitur Christum. Et quidem ante omnia non inuitus, ipsam quoq; pro redemptore subiturus mortem si res poscere videretur, terram promissionis petijt, vt omnia nostræ redemptionis mysteria contemplaretur. Ibat vltrò in exilium sponte susceptum, vt expeditior posset proficisci in patriam cęlestem. Delectabant eũ loca sacrosancta, in quibus generis humani redemptio orta fuerat, sed multò magis delectabat cum Iudæis de illorum perfidia verba miscere, & cum Saracenis congredi, si quem illorum posset ab errore reuocare. Sed illi pro salutaribus monitis minas, & verbera intentabant, supplicijsque adeo atrociter afficiebant, vt toto corpore laniatus nuda ossa apparerent: non tamen quicquam de sanctæ prędicationis studio remisit. Auellitur inde à socijs, duciturque in medium impiæ multitudinis, nolensque illis cedere, in custodiam mittitur, ibique crucis instar, cuius gloriam pręadicabat, in terra extenditur, clauis configitur, sed terra clauos reijciente, vinculis astringitur, saxum ignitum nudo eius pectori imponitur, custodibusque adhibitis, illic relinquitur. Ille carceris tenebris mirificè lętatur, spe cęlestium pręmiorum animatus: nec deest Christus militi suo, sed atram ergastuli noctem cælestè lumen illustrat, humi iacentem diuina erigit miseratio, pœnisque absolutũ angelica fouet consolatio.

Adit terrã sanctam.

Verberatur ab infidelibus.

Mittitur in carcerem. Dirè torquetur.

Procedit ille deinde ex carcere in publicum, stupent Iudęi, mirantur Saraceni, & tum illum, tum sese mutuò respectantes, tanta rei nouitate stant attoniti. Iubent acciri carceris custodes, à quibus dum audiunt lucẽ cęlitus emissam, visitationem angelicam, & absolutionem diuinam, compunguntur corde, & tandem veritati assentientes verbi Dei ministrum venerantur, vsque adeo, vt ad genua eius aduoluti scelerum suorum in illum commissorum veniam petierint, reiectoque errore, ad Christum læti transierint.

Eius hostes conuertuntur.

Hęc cùm per regionem illam diuulgatus, hominum sermo longè lateq; spargeret, accurrunt multi, vt salutarem doctrinam ex nouo doctore haurirent. Offerunt autem ei Eutychianum quendam inter Saracenos in primis nobilem, ab anno ætatis eius nono, vt ipsi quidem asserebant, ad senectutem vsque surdum pariter, & mutum. Ex huius curatione volebant, doctrinæ eius capere experimentum. Erant etiam eius dexterę manus digiti arefacti. Itaque rogabant pro illo sanctum virum, ille porrò rogabat Deum, nec passus est repulsam. Audit Saracenus seipsum absolutè loquentem, arida manus suum facit officium, idemque ipse cum multis alijs salutari expiatus lauacro Dominum benedicit. Hoc miraculum in gens protinus Euangelio in terris illis ostium aperuit.

Eutychianus surdus, & mutus per Sanctum curatur.

Interea parentum, & amicorum affectus diutius tanti viri absentiã ferre non potuit: mittunt igitur nũcios, qui eũ vel nolentem retraherent. Sed ecce dum illi violentas in eũ manus mittere conantur, alij virtute diuina cęcitate percussi, alij immotis in aere brachijs hęrentes, cœpto desistere compelluntur; ac tandem in fugam versi

Vim ei inferunt parentum nũcij, sed excæcantur.

vetsi beatum virum relinquere cogũtur. Pœnitet eos interim illatæ viro sancto iniuriæ, magnoque cum eiulatu se sibi restitui petunt. Ille verò iniuriæ immemor, apud Christum pro illis intercedit, atque protenso, quem manu gestabat, scipione, & caliginem oculorum dispulit, & rigida brachia restituit: iussitque abeuntes renunciare suis, vt ad cælestis patriæ gaudia properantem lugere, ac reuocare desinant. Repetunt illi mox Armeniam, Macarius verò ad Occidentem miraculis coruscans pergere cœpit.

Cæcum cruce illuminat. Fortè autem inter eos, qui sanctam petebant ciuitatem cæcum vnum obuiam habuit, cuius calamitate ad misericordiam prouocatus lachrymas fudit, hortatusque est omnes, vt communibus precibus pro salute miseri apud Dominum intercederent. Tum Episcopus admota, quam gestabat, cruce oculis cæco lumẽ restituit, hominemque exultantem gaudio à se dimisit. Peruenit deinde vir sanctus cum socijs ad locum quendam nimia siccitate laborantem, prorsus, vt in magnum omnes periculum adducti viderentur. Ille autem de Christi misericordia confisus, scipione crucis signum terræ impressit, & protinus profluentem aquæ vim scaturire fecit. *Aquã crucis signo elicuit è terra.*

Venit in Bauariam. Post multa terrarum emensa itinera tandem in Bauariam peruenit, vbi ab Adelberto summæ dignitatis viro, hospitio receptus miracula renouauit. Vxor eius Aua nomine diuturno morbo fatigata ad extrema tendebat; iamque omnis spes vitæ ablata erat, cùm vir sanctus ad solitas recurrens preces, aquam benedicit, crucemque intingens tres ab ea guttulas in laborantis os instillat, ac protinus ab ipso mortis aditu ad vitam retrahit. *Nota vim Crucis, & aqua sacratæ.*

Venit Moguntiam. Inde Moguntiam perlatus obuiam habuit furem quendam, ab imminenti mortis periculo fuga se proripientem. Pallebat miser, morti, quam fugere nitebatur, non multùm dissimilis. Insequebantur enim hostes, certissimam illi necem allaturi. Is autem, vt ad beatum Macarium peruenit, ad pedes eius corruit, petens, vt præsens periculum à ceruicibus suis auertat. Aduolant hostes, ipsi quoque beato viro necem intentantes, si scelerati patrociniũ suscipere ausus sit. Ille verò armis, quibus pugnare solebat, probè munitus inter reum, & tela hostilia stat imperterritus; obijcit illis furẽtibus scutum inexpugnabile, crucem illam suam, in cunctis actionibus suis familiare sibi perfugium. Vidisses illic pium sanè spectaculum: hostes arma vibrare, iustum precibus, & meritis pugnare, ac tandem gloriosa victoria potiri. Hostes enim, etsi sancti episcopi verba non intelligerent, eximio tamen splendore, qui ex vultu eius relucebat, commoti atque ad misericordiam flexi ex equis desilierunt, eiusque non modò vestigia amplexantur, sed ipsum quoque reum, cuius paulò ante sanguinem sitiebant, ad osculum admittere non recusarunt. *Crucem opponit telis hostium.*

Coloniam ingreditur. Post aliquot dies Moguntia digressus Coloniam accessit, Sanctorũ cultura nobilem, vbi à quodam Tizone viro rerum opulentia nulli secundo, & morum honestate clarissimo honorificè non minus quàm officiosè hospitio exceptus est. Sed is idem cũ multo iam tempore regio morbo laborasset, nihil sibi habere videbatur: quãdiu corporis salute carebat. Nec poterat vlla medicorum industria opem aliquam polliceri, prorsus, vt in tanta opum affluentia nihil eo viueret calamitosius. Sed Macarius suo aduẽtu insperatam salutem attulit, ciboſque benedictione sua consecratos obtulit, quibus prostratam, & penitus extinctam appetendi vim excitauit, & breui integræ saluti restituit. Hinc verò vir sanctus digressus loca omnia Sanctorum meritis insignita lustrauit, tandemque Machliniam delatus est, vbi etiam incendio obuia quæque deuastante, crucis signo extincto, sanctitatis suæ virtutem ostendit. *Adit Machliniam.*

Venit Malbodium. Post hæc vir Dei Malbodium proficiscitur, quod est sacrarum virginũ mona-

monasterium sanctissimæ Aldegundis virginis reliquijs celebre: ibi à Durando comiter susceptus, voluit sibi venæ sectione aliquid de sanguine detrahi. Eum sanguinem hospes in vasculum excipiens, vni è seruis summo studio asseruandum tradidit. At nequam ille seruus inuidia stimulante, sacrum cruorem in latrinam effudit: sed mox diuina vindicta lepra percussus iniquitatis suæ præmium recepit. Porrò beatus Patriarcha Malbodio Cameracum abiens, paucis admodum diebus ibi commoratus quantæ sanctitatis esset, diuinitus innotuit. Nam quodam die, Sole in occasum declinante, sanctissimæ virginis basilicam intrauit, suo more ibidem in diuinis laudibus pernoctaturus: sed eum custos templi non sine iniuria eiecit, bileque percitus ostium obserauit. At vir sanctus nihil ea iniuria commotus ante fores ecclesię in precibus se prostrauit: & ecce ostium basilicæ diuinitus patefactum viri sanctitatem declarauit: non tamen Sanctus ingredi voluit, nè infirmum hominem magis perturbaret. Sed custos cùm ad nocturnas preces fores reseraturus aduenisset, easque patentes, & peregrinum humi prostratum inuenisset, timore penè exanimatus est. Mane autem cùm res omnibus innotuisset, hospes exclusus cœpit haberi clarissimus: sed ille ab humana laude plurimùm abhorrens, Tornacum statim se cõtulit, vbi exortam ciuium inter ciues funestam seditionem precibus, & crucis suę, quam gerebat, tropheo erecto, non sine miraculo, compescuit.

Vltio diuina in seruũ malignum.

It. Cameracum.

Tornacum se confert.

Iam multo tẽpore beatus Patriarcha non paruos longinquę peregrinationis labores exhauserat, quibus cùm tandem Dominus finem imponere vellet, Gandauum peruenit, vbi in monasterio ab Abbate Eremboldo peramanter receptus est: cuius egregia beneuolentia, & fratrum etiam charitate eximia permotus, apud illos reliquum vitę cursum exigere statuit. Crebrò visitabat ecclesias Gandauensis ditionis, precibus nocte dieque vacabat, neque vllum tempus à conferendis in populum beneficijs vacuum ducebat. Quicquid ei à fidelibus oblatum esset, mox in pauperes, quorum ille ab infantia curam gesserat, conferebat. Permultos à varijs incommodis liberabat. Manuum suarũ contactu morbos fugabat, & cuiuis in calamitate opem, & auxilium mira benignitate ferebat.

Venit Gandauũ, & in Abbatia S. Bauonis amanter accipitur.

Benignitas in pauperes.

Inter hęc dulcis patriæ recordatio desiderium repetẽdi Armeniam ei ingessit, adeo vt nullis precibus ab ea mente reuocari posset. Sed accidit cũ se in viam, vno comitatus socio, dedisset, vt morbo correptus redire cogeretur, & dum ille patriam terrestrem meditatur, Deus illi cęlestem præparat. Seuiebat tum temporis inaudita quædam ad illum diem immanissimæ pestis rabies, adeo vt morientium multitudo superstites vinceret, vixque reliqui essent, qui humãdis corporibus sufficerent. Iamque omnis humani auxilij spes ablata erat, cùm triduano hominibus pariter, ac iumentis indicto ieiunio ad Dei implorandam opem omnes confugiunt: & ecce dum illi, ac religione Deum placare instituunt, Deus quidem misericordiam suam non differt, sed vnum ex omnibus eligit, in quem sæuissima lues postremùm irrueret. Is fuit beatus Macarius, qui sęuientis morbi contagione fractus, primò loquendi quidem amisit facultatem, sed prophetica donatus gratia, nutibus, & quibus poterat signis, prædixit pręter se, & alios duos neminem deinceps ea peste occubiturum: quod postea rei euentus approbauit.

Dũ vult redire in patriam diuinitus impeditur.

Immanissima pestis in Flandria.

S. Macarius peste inficitur.

Tertius iam indicti ieiunij instabat dies, cùm paruulis, & vitulis etiã materna negarentur vbera, & modis omnibus propè vis regno cœlorum inferebatur. Vbique luctus, vbique clamor audiebatur, & plurima mortis imago: pecudes quoque, & iumenta intolerabiles ad vacua pręsepia edebant mugitus. Flectitur interim benignus Deus, & seueritatem lenitate temperat.

rat. Porrò Patriarcha Macarius recuperata voce post solennem supplicationem, post preces, & lachrymas, pro peccatis fusas, alios quidem ad ædes proprias dimisit: ipse verò cum fratribus ad cœnobium abijt, ingressusque cum illis in refectorium charitate potius quàm necessitate adductus hilarem se omnibus exhibuit, atque vt institutum mutarent ieiuniū voluit. Cumque ex appositis pauxillum gustasset, vltimum vale cum episcopali benedictione fratribus impendit, & sic demum ad lectulum rediit. Ibi expansis manibus, oculisque insita pietate ad Deum erectis inter angelorum multitudinem, qui tecta piū astantibus horrorem incutiebant, spiritum feliciter exhalauit: impletaq; est prophetia eius, ipso postremò ex ea peste occumbente.

S. Macarius moritur.

Corpus eius cùm non vulgari deuotione fuit ante altare S. Pauli, quē locum ipse sepulturæ suę designauerat, conditum: atq; sub Sigero Abbate, qui quartus fuit ab Eremboldo, eleuatum, & integrum omninò repertum. Huic eleuationi interfuere Rex Gallorum Philippus, Comes Balduinus cum proceribus suis, & Adela cōiuge, filioq; Balduino Hanoniæ Comite. Balduinus quoque Nouiomēsis, & Lietbertus Cameracensis Episcopi. Multis verò miraculis etiam post obitum claruit vir sanctus, quæ nos breuitatis causa prętêrimus.

MARTYRIUM S. ANTIPAE Pergami Asiæ Episcopi, quem S. Iohannes in Apocalypsi sua testem fidelem appellat.

Ex Simeone Metaphraste.

11. Aprilis. Domitian⁹ Imperator.

Omitianus qui Apostolorum tempore Romanum obtinuit Imperium, cùm stultissimo idolorum suorum cultu ebrius, Christianorum quoque sanguinem sitiret, tunc sanè pręcipua quædam martyrū pro Christi Saluatoris fide vbiq; decertātium, virtus apparuit. Tunc & Ecclesię fideiq; basis, & Christianæ veritatis fundamentum, atq; æternę diuini tatis vnigeniti pręco Iohannes prę stantissimus in Patmum insulam relegatus est. Vbi dum magnum martyrū cœtum, iis quę de septem Ecclesiis scripsit, confirmaret, Antipas testis meus fidelis, inquit, qui occisus fuit apud vos, vbi satanas habitat. E qbus sanè verbis intelligi potest, quibus essent morib⁹ pręditi homines illi, qui Pergamum incolebant, vbi erat satanę domiciliū. Ibi nec naturę lex seruabatur, nec iudicia vlla fiebant. Tantum quisq; sibi iuris vindicabat, quātū viribus, & robore valebat: sibiq; satis iusti videbātur, & fortes, ac boni, qui Christianū aliquem detulissent.

S. Iohannes Euāgelista in Patmum relegatur.

Cùm igitur res Christianorum magno in discrimine versaretur, Antipas vir strenuus, & constans non modò non formidabat, sed sępiùs, neglectis tortorum minis, in publicum prodibat, & tanq̄ Sol quidam tenebricosos idololatrię errores sinceræ fidei splēdore discutiebat, adeo vt dæmones, qui mira religionis superstitione in ea vrbe colebātur, fuga recederēt, eiusq; conspectū vehementer formidarent. Hinc frequenter suis sacrificulis in somnis apparebant, asserētes se nec sacrificiorum esse participes, nec nidorem suscipere, propterea, quòd à Christianorum principe Antipa fugarentur. Qua re indignata multitudo impetu in Antipam facto, eum ad locum sacrificiorum pertraxit. Ibi Pręfectus, tune es, inquit, Antipas ille, qui neque Imperatorum decretis obtemperas, aliosque in eandem rebellionem adhortaris, & insuper sacrificia ipsa ità perturbas, vt dii omnes, in quorum tutela atque patrocinio ciuitas delitescit, indignabundi recesserint, suoque nudatam pręsidio ciuitatem reliquerint? Satis tibi sit ad hunc vsque diem Christianæ superstitioni vacasse. Resipisce tandē, & legibus nostris pare, deosque tu-

Antipa egregia fortitudo.

Dæmones eius conspectum formidant.

Captiu⁹ ducitur à multitudine ad Præfectum.

telares humili obsequio reuoca. Quod si facere recusas ex Romanorum legum præscripto meritis supplicijs afficieris.

Antipæ ad Præfectum responsio.

Ad hęc Antipas vultu animoq; planè intrepido respondit: Vnum hoc scito me Christianum esse, & legibus omni ratione vacuis omninò parere nolle. Et quoniam quęstionibus tuis respondendum est, id faciam libēter. Si enim dij, quos adoratis, & quos totius orbis dominos asseritis, sic ab homine mortali in fugam verti se dicūt, vt vestrum auxilium opemq; implorare cogantur, cùm illi vindices potius vestri esse debeant, facilè potestis errorem agnoscere. Quomodo enim, qui seipsos vlcisci non possunt, gentem vniuersam in periculo constitutam liberabunt? Quare ęquum est, vt relicta patria superstitione, Christo credas, qui de cœlis ad nos descēdit, vt hominum genus à miserrima dęmonum seruitute in libertatē vindicaret: quiq́ue viuorum, & mortuorum iudex constitutus, in fine sęculorum digna vnicuique factis suis præmia retribuet.

Impius Prę fectus argumentatur à religionis antiquitate

Ad hęc Præfectus: Vos antiquissima deorum religione neglecta, nouis quibusdam legibus, & institutis recē ter inuentis obtemperare vultis: Nos verò, cùm non ignoremus vetera recentibus esse pręstantiora, & quę temporis longinquitate sunt confirmata nouis esse laudabiliora, nullo modo patimur, religionem à maioribus per manus traditā violari, & insana quadam hominis cuiusdam in crucem acti, doctrina peruerti, ac nefariè conculcari. Cui Antipas: Si, inquit, vetustissima quæque sunt obseruanda, cur non & Cain fratricidij inuentorem imitamini? Cur non eos vobis proponitis imitandos, qui cęlum conscendere conati sunt, aut qui secum proprijs sororibus commiscere non sunt veriti? vndè diluuium genus eorum deleuit, qui piam, ac rectā viuendi semitā ingredi neglexerunt. Quāobrem si vos istos propter antiquitatē, & eorum flagitia imitari volueritis, non per aquam amplius, sed per ignē æternum, & vermem, qui nunquam moritur, consumemini, nisi resipueritis.

Genes.4.

Genes.6.

Diluuii argumentum hoc Antip.

Rapitur ad supplicium S. Antipas.

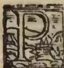
Hæc atque alia virum sanctum loquentem corripiunt nefarij, & ad tēplum Dianæ, vbi statua bouis ænei copioso igne erat succensa, pertrahunt, inque eum beatum martyrem conijciunt. At ille cum se Christi signo munijsset, in eiusmodi cruciatu constitutus multiplicatis precibus atrox supplicium fortiter sustinuit, factoque precandi fine, tanquam graui somno captus, spiritum reddidit, & gloriosa martyrij corona redimitus in cœlum euolauit.

Reddit spiritum.

Tunc viri pietate, & religione eximij, collectas magno studio reliquias in hoc loco Pergami collocarunt, vbi sanctus multis admodùm coruscās miraculis Christi nomen in Sanctis suis gloriosum illustre reddit.

VITA S. ISAAC
Serui Dei.

Ex ea quæ est per Gregorium Papam li. 3. Dialog. cap. 14. Illustris eius memoria viget adhuc Spoleti, vbi claruit sanctitate.

PRIORIBVS Gotthorum tēporibus fuit iuxta Spoletanam vrbē vir vitæ venerabilis Isaac nomine, quem inter alios optimè nouit sacra virgo Gregoria, quæ dum adolescentiæ suę tempore, constituris iam nuptijs, in ecclesiam confugisset, fuit ab eodem viro sancto contra vim defensa, & ad eum quem desiderabat habitum, Domino protegente, perducta. 11. Aprilis.

Gregoria fugit nuptias, & fit sācti monialis.

Hic itaq; Isaac cùm primùm de Syriæ partibus ad Spoletanam vrbē venisset, ingressus ecclesiā, petijt à custodibus, vt sibi liberam quouis tēpore orandi in ecclesia facultatē concederent. Qua impetrata, mox in oratione prostratus, tres admodùm dies cum duabus

S. Isaac prolixę preces.

duabus noctibus in precibus mira cōstantia perseuerauit. Cumque hoc è custodibus vnus superbiæ spiritu inflatus cerneret, cœpit virum sanctum inepta verborum petulantia simulatorem appellare, & verbo rustico impostorem clamare, verbisque insuper verbera iungens, per summam in iuriam è templo inflicta alapa eiecit. Sed hunc repentè vltor spiritus inuasit, & ad viri Dei vestigia strauit, ac per os illius clamare cœpit, Isaac me eijcit, Isaac me eijcit. Vir quippe peregrinus de nomine incognitus, per immundum spiritum, qui se ab illo eijci posse clamauit, omnibus innotuit. Mox autem super vexati corpus vir Dei incubuit, & malignus spiritus qui eum inuaserat abscessit. Quo miraculo protinus per vrbem diuulgato, ingens vtriusque sexus multitudo accurrere cœpit, certatimque eum suis in domibus rapere conabatur. Alij ad construendum monasterium prædia, alij pecunias, alij subsidia quæque poterant, offerre viro Dei suppliciter volebant. Sed seruus Dei oblata admittere præcisè recusauit, vrbemque egressus, in deserto vile potius domicilium elegit. Cuius exéplo prouocati non pauci, ardéti æternæ vitæ desiderio accēsi, relictis omnibus, se eius in disciplinam tradiderunt. Cumque discipulorum numerus excreuisset, illi crebrò monere nō destiterunt, vt oblatas in vsum monasterij possessiones acciperet: ille verò contra, solicitus paupertatis suæ custos, in sententia perseuerabat: Monachum qui in terra possessiones quæ rit, monachum nō esse. Et sanè sic metuebat paupertatis suæ securitatem perdere, sicut auari diuites solent peritur[illegible]iuitias custodire.

8. Isaac eijcitur ex templo.

Obsidetur à maligno qui eum eiecerat.

Liberatur per Isaac.

Vide prisco rum hominum feruo rem ad extruenda monasteria.

Summū studium paupertatis in Isaac.

Ibi itaque prophetiæ spiritu magnisque miraculis, cunctis longè lateque habitantibus vita eius inclaruit. Nam die quadam ad vesperum futurorum præscius, præcepit discipulis vt in horto monasterij ferramenta certo numero iacerent, quas nos visitato nomine Vangas vocamus. Nocte verò eadem cum ad diuinas cum fratribus laudes euigilasset: ite, inquit, & operarijs nostris pulmentum coquite, vt primo mane paratum sit. Facto autem mane hortum cum fratribus ingressus tot in eo laborátes operarios inuenit, quot vangas iactari præceperat. Ingressi quippe fures fuerant, sed mutata per spiritum mente, apprehensis, quas inuenerant, vangis, cuncta horti illius spatia, quæ inculta fuerant, coluerunt. Ad quos vir Domini ingressus, ait: Gaudete fratres, multum laborastis, iam quiescite, & statim alimentis, quæ detulerat, eos post tanti laboris fatigationem refecit, refectisque ait: Nolite malum facere, quoties de horto aliquid vultis, ad horti aditum venite, tranquillè petite, cum benedictione percipite, & à furti prauitate cessate. Quos deinde collectis oleribus à se onustos dimisit. Actumque est, vt qui ad hortum nocituri venerant, cum laboris sui præmio & repleti ab eo & innocui redirent.

Fures deprehēsos vitra dauerit.

Alio quoque tempore peregrini quidam pannis obsiti ac seminudi ad eum accesserunt, humiliter aliquod nuditatis suæ tegumentum postulantes. At vir Dei qui fraudem intelligebat vocatum ad se è discipulis vnum in sylvam ad cauam quandam arborem misit, vt recondita ibidem vestimenta ad se deferret. Quæ abiens ille vt missus fuerat, inuenit, & latenter magistro detulit. Quæ vir Dei suscipiens, peregrinis nudis atque petentibus ostendit & præbuit. At illi hæc intuentes magno pudore consternati sunt: & qui fraudulenter vestimenta quærebant aliena, confusi receperunt sua.

Facinus improbum per spiritum intelligit.

Alio item tempore, quidam se eius orationibus commendans, sportas duas alimentis plenas, per puerum ei transmisit. quarum vnam fraudulentus puer surripuit, & in itinere abscondit: alteram verò ad hominem Dei detulit, & petitionem illius, qui

se

se ei per xenium commendauerat, enarrauit. Quam vir Domini benignè suscipiens, eundem puerum admonuit, vt relictam in itinere sportam non incautus tangere præsumeret: quia in eam serpens ingressus esset. Quibus verbis puer valde confusus, exultauit quidem quod mortem euasisset, sed tristis propter verecundiā abscessit: reuersusque ad sportam à serpente eam, quemadmodum vir sanctus prædixerat, occupatam inuenit.

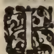
Item aliud.

Sed hic Sanctus cum tot tantisque virtutibus, contemptu rerum transeuntium, prophetiæ spiritu, orationis intentione incomparabiliter esset præditus; vnum tamen erat quod reprehensione aliqua dignum putabatur: quia nonnunquam tanta ei lętitia inerat, vt illis tot virtutibus, nisi sciretur esse plenus, nullo modo crederetur. Sed magna est hæc omnipotentis Dei dispensatio: & plerumque contingit, vt quibus maiora bona præstat, quædam minora non tribuat: vt semper eorum animus habeat, vnde se ipse reprehendat: quatenus dum appetunt perfici esse nec possunt: & laborant in hoc quod non acceperunt, nec tamen elaborando præualent, in his quæ accepta habent, se minimè extollant: sed discant, quia ex seipsis maiora bona nō habent, qui in semetipsis vincere parua vitia atque extrema non possunt. Fit itaque vt miro modo vna eademque mens, & virtute polleat, & ex infirmitate lacescat: quatenus & ex parte constructa sit, & ex parte conspiciat se esse destructam: vt per bonum quod quærit & habere non valet, illud seruet humiliter, quod habet. Sic ergo & in vnaquaque anima agitur, vt in humilitatis custodiam aliquando ad lucra maxima ex minimo damno seruetur.

Cur in sanctis viris interdum parua quadam vitia inhæreant.

VITA S. GVTHLACI Anachoretæ & Confessoris.

Ex ea quæ est apud Surium. Hanc vitam scripsere viri sancti, Gulielmus Ramesij Anglus Benedictinus, item Fęlix Croilandiensis Benedictinus. Floruit hic Sanctus circa annum salutis septingentesimum & sextum.

IN diebus Ethelredi regis Merciorum, nobilis quidam nomine Penvualdus regali progenie ortus, ex vxore sua Tecta sanctum progenuit Guthlacum, seruum Dei eximium, puerum faciè admodum decora, gratum adeo & acceptum omnibus, vt etiam solo aspectu animos hominum ad gratiam & fauorem sibi cōciliaret. Ante verò quā in lucem ederetur, fuit cęlesti prognostico designatus. Nā cum eius genitrix cū partus doloribus conflictaretur, manus rubri nitoris cęlitus missa, ad ostiū dom' ineffabili fulgore coruscare est visa: vnde ingens hominū multitudo ad inauditę visionis prodigiū accurrens, magnū diuinę dispēsationis mysteriū expectabat. Cumq; stupore magno secundùm varios animorum motus, opinionibus ambiguis fluctuaret, vna obstetricum de domo egrediens, infantem iam natum esse proclamauit: qui maximam apud omnes expectationem sui concitabat.

11. Aprilis. Parentes S. Guthlaci.

Visio admiranda dum nascitur.

Interea cum annum quartum & vigesimum attigisset, & sui generis inimicos inualuisse cōspiceret, cępit ad militarem gloriā animo magno aspirare: decoratusque cingulo militari, in hostiles populos immaniter sæuire, vrbes oppugnare, castella subuertere, & obuia quæq; hostilia [illegible] moliri; ita tamen vt inter armorū crudelitatē suis ipse Christus misericors esset, & terrā prædæ partē illis refunderet. Tandem diuino instinctu, prudenter admodum tristes & horrēdos regum & magnorum principum euentus ad memoriā reuocans, tota mēte ad Christi militiā aspirare cępit; abie-

Dat se militię in iuuentute.

Mōasteriū petit post-

ctis-

habita malitia. ctisque armis, Rependoniam abiens monasticis se disciplinis mancipauit: vbi cũ aliquãdiu strenuè Christo militasset, ad maiorẽ perfectionis gradũ aspirãs, impetrata à fratribus venia, ad vastam quandam insulã, ob eremi mostra & laruales dæmonũ formas in habitalẽ, quam Croulande appellãt, die S. Apostolo Bartholomæo sacro, cũ duobus iuuenibus abijt: vbi ædificato modico tuguriolo, solo pane & aqua lutulenta vitam contra varias dęmonum insidias cum præclaro certamine instituit.

Insulã horridã ingreditur victus solitarius.

Et quidem humani generis aduersarius, qui nullo non tempore perniciem ei moliebatur, die quodam tam vehementi tentationis procella eum concussit, vt planè in desperationis barathrum deuolutus, desertum reliquisset, pristinasq; vitę delicias repetijsset; ni pręsentia S. Apostoli, quem sibi patronũ elegerat, cõfirmatus fuisset. Is enim cum Christi militem planè prostratũ cerneret, visibili specie adfuit, eiusq; animũ, varijs scripturæ locis in medium prolatis, ita roborauit, vt resumptis protinus viribus ad intermissũ certamẽ rediret, ac hostẽ in fugã conuerteret, prorsus vt deinceps desperationis spiritus nunquã eũ aggressus fuerit. Nec tamẽ ea propter, omnem victoriæ spem maligni abiecere, sed transfigurantes se in Angelos lucis callidè insidias struxere: vt quod viribus non poterant, dolo obtinerent. Persuadebant vt hebdomadarum inedia carnẽ subiugaret, summumq; perfectionis gradum hac via ascenderet. Proponebant Moysis & Eliæ ieiunium, & aspera, sanctorũ Patrum qui in Sceti conuersati fuerant, certamina, quibus eum inferiorẽ esse turpe dicebant. Et certè hac ratione facilè in fraudem & certum exitium vir sanctus pulsus fuisset, nisi inuocato ardentius Christi nomine, maturè hostium versutiã intellexisset.

In tentationibus cõfirmatur p S. Apostolũ Bartholomęum.

Fallax dæmonum cõsilium.

Cum autem neque hęc fraus succederet, paucis deinde elapsis dieb[9], noctis intempestæ silentio irruit in eũ, vi magna, infinita dęmonũ caterua, raptumq; è cellulã in paludes cęnosas demergunt: ac inde denuo extractum per loca aspera & inextricabiles veprium densitates absportant, vt gentq; verberibus ac tormentis, vt insulam deserat, ni horrendum mortis supplicium expectare mallet. Sed cũ neq; cruciamentis neq; minis vir sanctus moueretur, cacodæmones cum horrendo stridore, arreptum ad inferorum fauces perducunt. Tum Guthlacus sentiens gehennę fœtorem, & ęstuantes ignis sulphurei globos, omnia quę passus fuerat, comparatione illius angustiæ, leuia putabat. Videbat enim non sine dolore & gemitu, inter sulphureos ignium vapores, inter fauillarum voragines, inauditos hominum cruciatus, in quos se eum detrusuros minabantur. Hęc dum fierent subitò adfuit admirabili splendore coruscans Bartholomęus, qui minaces dæmonum voces comprimens mandauit, vt sine aliqua corporis molestia ad habitationis locum eum reducerent.

Infestatio dæmonum.

Videt cruciatus inferorum.

Iterũ ei apparet S. Apostolus.

Videntes igitur maligni quòd virum Dei nulla possent tẽtatione subuertere, Clericum quendam Bertelinum nomine, (qui sub B. Guthlaci institutione diuinis mancipatus obsequijs Deo militabat) tanto prauę cupiditatis ardore inflammarunt, vt magistri sui perimendi cogitationem susceperit, quò ipse sibi res atque domicilium eius quasi hęreditario quodam iure per summum scelus vendicaret. At pius Christi seruus splendore cœlestis gratię mirificè illustratus, cum Bertelini scelus minimè eũ lateret, illi ad se accersito consilium sceleris & iniquitatis plenum detexuit, monuitq; vt à tanto mentis furore maturè resipisceret. Ille autem deprehensum se sentiens, statim viri pedibus cum lachrymis se prostrauit, veniam petijt & obtinuit: qui postea beato Guthlaco fidelis admodum fuit, & ad extremum vitę spiritum cum illo permanens, sepulturę eum tradere meruit.

Videt Bertelini cõtra se machinationes.

Alias quoq; dęmonum insidias in vasta

vasta illa eremo est perpessus, sed is longo bellandi vsu robustior factus, eas omnino nihil faciebat. Nocte quadam cum vigilijs & precibus attentus insisteret, rursus innumerabilis dæmonum multitudo adfuit, quæ assumptis brutorum animantium formis, minas & terrores intentabat: sed vir sanctus solo Crucis signo omnes in effusam fugam compulit. Porrò hirundines & cæteræ eremi aues, ferę quoque syluestres, & stagni pisces, incredibili mansuetudine ad eum accedebant, scapulisque eius insidentes, quodam gratulationis applausu sancti viri humanitatem prędicebāt.

Aliç dæmonum vexationes et prestigiæ.

Feræ & volucres ad eū accedunt.

In Orientalium Anglorum finibus iuuenis quidam sæuo obsessus dæmonio, tanto furore agitabatur, vt cum sua ipsius membra dentibus vnguibusque laniaret, tum tres homines, qui cum vinculis constringere nitebantur, interfecerit. Hic cum ad varia sanctorum loca deductus nullum mali sui remedium inueniret, tandé à B. Guthlaco triduo in ieiunio & precibus perseuerante, fuit liberatus, sanusque & incolumis parentibus restitutus. Claruit quoque vir sanctus insigni spiritu prophetiæ, adeo vt absentium dicta factaque, non secus ac si pręsens esset, cognosceret.

Dæmoniacus valde sanatur.

Porrò quidam antistes Hedda nomine, cum multa eaque admiranda de eius vitę ratione ac sanctitate audiuisset, eum ad sacerdotij gradum promouit, effecitque vt Guthlacus, quod à primo conuersionis suę initio nunquam facere voluit, inuitus & compulsus cum ipso in mensa discumberet. Per id tempus virgo quędam Ebdurga filia regis Adulphi plūbeum ei sarcophagum cum linteo, haud exigui precij, transmisit: orans atque obsecrās vt eo, in sepultura sua, vti dignaretur, sibiq; indicaret, qué nam in ea solitudine esset habiturus successorem. At vir sanctus ægrè tandem admisso munere respondit: Successorem illum etiamnum ethnicum esse, breui tamen baptizatum iri, quod quidem ita factum est. Quidam enim Cissa nomine, post eius ex hac vita decessum, ad Christi nomen adiunctus eius meruit locum occupare.

Fit Sacerdos.

Prædicit quem sit habiturus successorē.

Hoc autem ad consolationem eorum qui ardua pro sua salute certamina suscipiunt, & Christi amore omnibus mūdi voluptatibus renunciāt, silentio prætereundum non est, quod vir sanctus in vasta illa eremo angelica meruit mane semper & vesperi visitatione consolari, per quam suscepti labores & tentationes non modò reuelabantur, sed absentia etiam & arcana cęlestia cognoscebat.

Angelus ei quotidie locutus est in eremo degenti.

Appropinquante verò die obitus Bertelinum ad se vocauit, cui postquam multa eaque præclara salutis dogmata dedisset, inter circumfusam angelorum turbam oculis manibusq; cum insita pietate ad cœlum sublatis, tertio Idus Aprilis obdormiuit in Domino. Commiserat vir sanctus corpusculi sepulturam sorori suæ Pegæ, cui hoc per Bertelinum in mandatis dederat, vt quæ ad funeris curam spectarent, decenter peragerent. Illa igitur audito fratris sui obitu, ad insulam venit, sentitq; totam habitationem supra omnem fragrantiā incomparabili odoris suauitate repletam: humatoque S. Guthlaco in eius oratorio ad propria remeauit.

Migrat ad Dominum.

Sepelitur à sorore sua.

Vixit autem Sanctus in illa eremo annis quindecim, cum antea ab anno ætatis suę vicesimo quarto, annos ad modum octo in vanitate ac ferocitate traduxisset. Porrò eximia eius sanctitas, vt in vita multis magnisque clara miraculis coruscauit, ita etiam in defuncto corpore illustris permansit. Nam elapso ab obitu eius anni circulo, cum soror vna cum religiosis viris sacrum corpus magnifico monumento honorare vellet, fuit integrū planè & incorruptum, dormienti quàm mortuo similius, inuentum. Vestes quoque omnes, quibus fuerat inuolutum, prorsus inuiolatæ pristino candore nitebant. Locus autem ipse innumeris miraculis celebris, fuit Ethelbaldi regis beneficio (cui Guthlacus post mortem apparuisse fertur)

Corpus ei' post obitū integrum inuentum.

bonæ

nouæ ecclesiæ fabrica decoratus, & multis ædificijs atq; ornamentis (ad consolationem eorum qui Guthlaici vestigijs insistētes Christo eo in loco militare cupiebant) auctus ac illustratus.

VITA ET MARTYRIVM S. Sabbæ Gotthi.

Ex ea quæ est per Ecclesiam Gotthiæ conscripta, habeturq́; apud Metaphrasten. Passus est anno Domini trecentesimo septuagesimo secundo.

12. Aprilis. Genus Sabæ.

Anct° Sabbas martyr Christi eximius, in Gotthia oriūdus, vitam in medio generationis prauæ atq; peruersæ ita ab omni cōtagione peccati illibatam duxit, vt instar clarissimæ stellæ in mundo fulgeret. Neque enim semel sed sæpè, ante quàm pro fide martyrio coronaretur, re ipsa seipsum veræ pietatis acerrimum defensorem ostēdit. Cum enim Gotthiæ principes & magistratus Christianæ fidei cultores ad nefaria sacra, quæ diis eorum immolata erant, edenda cogerent; Gentiles quidam consilium iniissent, vt pro immolatis; quæ immolata nō erant, Christianis suis propinquis proponerent; quo ab imminenti mortis periculo eos eriperent; Sabbas non solum ipse vetitos cibos comedere recusauit, sed in medium prosiliens voce libera & constanti protestatus est omnibus, qui ex carnibus illis comederent, veros synceros q́ue Christianos non esse. Hac de causa, qui fraudem moliebantur, eum ex illo vico repulerunt: sed postea tamen, cessante nonnihil persecutione, reuocarunt.

Synceritas S. viri.

Cæterum cum rursus noua persecutionis procella intonaretq́, & quidam ex eiusdem vici gentilibus victimas dæmonibus offerentes, iureiurando affirmare vellent, neminem in vico suo Christiana fide imbutum esse; Sabbas magna cum fiducia iterum in consessum illorum prodiens, Nemo, inquit, pro me iuret, ego enim Christianus sum. Denique instante persecutione præfati Gentiles, celatis propinquis suis, vnicum se tantū Christianum in vico habere affirmarūt. Hic erat beatus Sabbas de cuius dignitate & diuitiis, quibus siccis faucibus inhiabat, Præfectus, cùm multa studiosè admodum percunctatus esset, eumq́ue propter Christi amorem omnibus nudatum bonis sponte sua intellexisset, contempsit eum vir iniquus: atque hoc modo eiectū liberum abire permisit.

Eximia S. viri constantia.

Contemnitur à iudice propter paupertatem.

Post autem cum persecutionis furor quotidie magis magisq́ue inualesceret, Sabbas ad Sāsalam insigni pietate ac religione presbyterum se contulit, vt cum eò diem illum, qui ingēti Christianorum lætitia in memoriam Christi à mortuis suscitati eolitur, celebraret. Cæterùm tertia post celebrationem nocte, ecce ex impiorum decreto Atharidus Rhotesti reguli filius, cum magna latronum manu in pagum irruit, & sacerdotem è lectulo vinctum abducit: Sabbā verò planè nudum per densos spinarum aculeos raptat, & fustibus ac flagellis crudeliter mactat. Sed hęc hostium crudelitas non modò viri iusti constantiam non fregit, sed fidem potius ac patientiam mirificè exercuit.

Sāctus dies Pascha.

Atharidus Rhotesti reguli filius Sabbā crudeliter tractat.

Mane enim facto Christi martyr in pœnis exultans, fuit ab omni supplicij atrocitate illęsus inuentus: adeo vt suis ipse tortoribus insultaret, & ineffabilem Christi sui bonitatem ac potentiam prædicaret. Tum verò carnifices cum nullum omnino crudelitatis suæ vestigium in carne eius extare cernerent, sublatum axem vi magna humeris eius imposuerunt, ac manus pedesq́ue extremis axis partibus alligarunt, multisq́ue iniurijs oneratum non prius nouis nouisque suppliciis fatigare destiterunt, quàm nimia lassitudine oppressi in somnum laberentur. Illis autem alto sopore depressis, mulier quædam ad ministeria domus suæ euigilans eum soluit: ille verò solutus nequaquā fuga salu-

Immaniter torquetur.

ſalutem quæſiuit, ſed eodem in loco intrepidus permanens adiutrices manus piæ mulieri in opere ſuo tulit: & lętus ac gaudens nouas pro Christi nomine contumelias ac ſupplicia expectabat.

Eius conſtãtia eximia.

Primo igitur diluculo crudelis Atharidus, re cognita vinctum manibus ad præcelſam domus trabem ſuſpendi iuſſit, ciboſque idolis immolatos obtulit: quos vir ſanctus reſpuens, Quis inquit, hæc nobis mittere pręſumit? Impuri & profani ſunt iſti per ditionis cibi, quemadmodum & ipſe Atharidus à quo miſſi ſunt. Hęc aliaque illo loquente, vnus è ſeruis Atharidi ira inflammatus, vas quoddã in ſancti viri pectus tanto cum impetu coniecit, vt omnes crederent ſtatim eum interiturum. Verum ille pietatis ſtudio vulneris dolorem ſuperans, nullum omninò vel gemitus vel doloris ſignum edidit.

Dolorẽ prę ardore pietatis nõ ſenſit.

Quibus cognitis Atharidus iuſſit eum aquis ſuffocatum, dimiſſo Sanſala presbytero, interfici. Tum verò iniquitatis miniſtri Saban ad fluuium qui Muſęus dicitur, pertraxerunt. Ipſe verò incredibili gaudio exultãs Deum collaudabat atque ad martyrij palmam feſtinabat. Miniſtri autẽ cum ad fluminis ripam ventum eſſet, perſpecta ſanctiſſimi viri innocentia liberum eum dimittere voluerunt, ſed ille ne diutius præclara certaminis ſui corona fraudaretur, ipſos hortari & vrgere cœpit, vt imperata perficerent. Ecce enim, dicebat, video qui me expectant, vt pręparatam à Deo iuſtitiæ coronam capiti jmponant. Hæc dicentem & magnis vocibus Deum laudantem in flumen proiecerunt, aquiſque ſuffocarunt. Adeptus eſt vir ſanctus præclaram hanc martyrij palmã ętatis ſuę anno trigeſimo octauo, pridiè Idus Aprilis, Valentiniano & Valente Imperatoribus, Conſulatum gerentibus Modeſto & Arintheo.

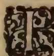
Suffocatur aquis S. martyr.

Poſt hęc ſacrum corpus ab homicidis ex aqua extractum, feris & volucribus cęli obiectum fuit, ſed illę ſceleratorum hominum impietatem dãnantes tacita quadam reuerentia illud proſecutę ſunt: donec clariſſimus Dux Ioſſarinus, fide & iuſtitia plenus, miſſis viris fide dignis, e loco barbaro ſacratiſſimas reliquias in Romaniam tranſtulit, atq; inde glorioſum fidei fructũ precioſiſſimũ patriæ ſuæ manus in Cappadociam tranſmiſit.

Dux Ioſſarinus reliquias eius cum honore excipit.

MARTYRIVM SS. IVSTINI Philoſophi, Charitonis & ſociorum, qui Romę paſſi ſunt.

Ex ijs quæ partim apud Ioachinum Perionium, partim apud Metaphraſten. Surius habet Iuſtinum hoc die, & 3. Id. Iunij Vnde ſibi incertum eſſe dicit, An ſit vnus idemq; ſed in contrariam partem procliuiorem eſſe oſtendit. Sed Baronius vnum & eundem eſſe declarat, omnemque difficultatem ex auctoritate S. Epiphanij tollit. Vixit autem anno Domini centeſimo quinquageſimo: Antonini Pij duodecimo, ſub quo & paſſus eſt. Conſulibus Orfito & Priſco.

VStinus in Vrbe Paleſtinę, cui nomen Neapolis Flauia fuit, Priſco Bacchio patre natus, vir fuit maximarum artium diſcipſi nis inſtructus, & in dicendi artificio admirabilis. Poſtquam enim humanarum artium ſtudia ſuperaſſet, voluit philoſophorum omniũ inter ſe diſciplinas conferre, vt eam quę veritati maximè cõſentanea eſſet, eligeret: eique ſe totum addiceret. Primo igitur cum Stoico cuidã ſe erudiendũ tradidiſſet, eumq; ne extremis quidem labijs, vt dici ſolet, Dei ſcientiã guſtaſſe cerneret, eo protinus relicto, ad Peripateticum quendam hominẽ, acuto ſanè ingenio contulit. Sed is cum omnem ſcientiã turpi nimis lucro & cupiditate pecunię metiretur, eum ſimiliter auerſatus, ne Philoſophi quidẽ nomine dignum reputauit.

13. Aprilis.
Eius patria & parens.
Studet Philoſophiæ Stoicæ.
Peripateticæ.

Stoicorum atque Peripateticorũ his de cauſis repudiatis contemptiſque diſciplinis, acceſſit ad Pythagorium

Pythagoricæ.

rium quendam clarissimum hominē, magna sapientiæ cognitione præditū: habitoque cum illo sermone, Pythagoreus ex illo quærere cœpit, num Musicę, Astrologię que, & Geometrię operam dedisset. Cumque Iustinus se eas disciplinas ignorare professus esset, eum Pythagoricus ille dimisit, cum illas & laudaret multis, & necessarias esse diceret. Quod Iustinus acerbè admodum, vt par erat, ferens, animo in varias cogitationes distractus, tandem visum est ei Platonicos adire: quòd & illi tum in magno erant nomine & gloria, & paulò ante assiduam habuisset cum homine Platonicorum decretorum doctissimo familiaritatem, ex cuius vsu ac consuetudine haud contemnendos fructus se percepisse recordabatur. Is autem vehementer illum rerum corporis expertium, intelligentia excitabat, formarumque, quas illi ideas vocant, cognitio animum illi erigebat, sic vt ad breue tempus & sapientem fore se, & Deum statim visurum esse speraret. Hic enim Platonicæ philosophiæ propositus est finis. Cum ita animo constitutus, tandem aliquando magna tranquillitate ac ocio abūdare statuisset, hominumque viam declinare, se in locum mari vicinum ac propinquum recepit. Ibi hominem quendam nec opinato offendit, qui illum disputando eò tandem adduxit, vt contemptis philosophis omnibus, prophetarū libros legere vellet. Longa illa eorum fuit de animorum immortalitate, de bonorum præmijs malorumque supplicijs disputatio, in qua minutis interrogationibus siue rationibus ac similitudinibus à Iustino obtinuit, vt verum nunquam à Philosophis visum esse fateretur.

Platonica.

Scopus disciplinæ Platonicę.

Segregat se ab hominibus.

Philosophi antiqui à vero alieni.

Itaque cum Iustinus viro illi ex prophetarum oraculis luculenta oratione differenti assentiretur, cœpit multò diligentius viam omnem modumque inquirere quo statim sine vllo errore ad summi illius boni notitiam perueniret. Tum vir ille hortari eum ad preces votaque Deo omnipotenti sine intermissione nuncupanda, vtpote sine cuius lumine ac munere singulari, nemo ad veram sapiētiam aditum inuenire possit. Quæ cū dixisset, aliaque præterea multa Iustino inculcasset, abijt nec ab eo postea visus est.

Vera sapiētia sine diuino munere obtineri nō potest.

Tum verò illo eius sermone Iustinus repente in animo suo ignem excitari sensit tantum eum, vt iam tum prophetarum virorumque illorum, quos Christus charos haberet, desiderium teneret, secumque statueret hanc vnam philosophiam tutā & vtilem toto conatu amplecti. Nec multò post salutari vitaliq; aqua expiatus Christo nomen dedit, acerrimūque deinde pro Christianæ religionis defensione certamen suscepit, vt ab ea defendenda nec minis, nec supplicijs vllis, nec ipsa denique mortē deterreri abducique potuerit. Hoc declarant eius libri, quorum in alijs Iudęos atque gentes, id est, disciplinæ nostrę hostes sententijs refellit atque coarguit: in alijs Christianos eorumque religionem apud Antoninū Pium Imperatorem, eiusque liberos Verum atq; Lucium & Senatum Romanum defendit magna dicendi & libertate & copia. Nec verò in hoc tā reprehēdendi defendēdiue studiū sequebatur, quàm illos ab ingrata Deo vita & disciplina ad gratam deducendi voluntatem: quorum superius illud ita perfecit, vt non alius plenius & aptius perfecisse videatur: posterius autem num suos exitus in multis aut nonnullis habuerit, id est, num aliquos ad Christi religionem deduxerit, incertum. Hoc quidem vnum certè ex ipsius scriptis constat, Tryphonem Iudæum, post eum sermonem, quem cum illo aduersus Iudæos habuit, maxima ex illo percepta voluptate, ita animo constitutum discessisse, vt se ac sodales, si sępius vnà disputare liceret, maiorem vtilitatem fructumq; percepturos fateretur. Hoc etiam verisimile est, Antoninum Pium, eiusdē orationibus,

Iustinus delectatur lectione prophetarum.

Baptizatur.

Certamen eius pro fide.

Apologias scripsit ad Antoninū Imperatorem.

Tryphō Iudæ magnā ex Iustini disputatiōe voluptatē percipit.

quas

quas pro nostris dixit & scripsit, adductum, scripsisse ad Asianos epistolam pro Christianis qua petebat, nè Christiani propter religionis fideiq; professionem pœnas luerent: sed tantum vt cęteri propter maleficii si & commisissent crimen punirentur.

Multa scripsit Iustinus.

Scripsit autem vir sanctus libros multos insigni eruditione refertos, vsusq; est dicendi genere vehementi quod ad Philosophorum quàm oratorum stylum propius accedit. Cum autem in omne genus hominum qui à nostra & vita & disciplina abhorrêt, acerbum se pręstaret, tum in Philosophos maximè, quòd illi suo exemplo ac doctrina alios in contraria confirmarent, & nostris etiam, quantum in ipsis esset, à fidei synceritate abducerent. In iis Crescentem quendam & vita & disciplina Cynicum delegisse videtur, in quem acerbitatis suę aculeos maximè emitteret. Nam & sępè cum eo de rebus decretisque religionis nostrę disputauit; & imperitię eum apud Antoninum Pium publicè arguere non dubitauit. Quod cum veterem Crescentis inuidiam, qua Iustini ęmulus flagrabat, vehementer augeret; tum ex eo die nunquam eius animus ante conquiescere potuit, quàm eius sanguine & morte irā satiaretur.

Iustinus sæpe cum Crescente quodam disputauit.

Iustinus cō prehēsus ad Rusticū Pręsidē ducit°.

Vnde vel ab ipso Crescente vel ab aliquo alio nefariæ superstitionis propugnatore comprehensus tandem Iustinus, ad Romanę vrbis Pręsidem Rusticum cum alijs insigni pietate viris & fœminis adductus est. Quibus apte tribunal constitutis, Pręses Iustino dixit: Age esto dijs ipsis obediens & Imperatorijs edictis. Cui Iustinus, Nemo, inquit, vnquam reprehendi aut condemnari poterit, qui Saluatoris nostri Iesu Christi pręceptis obedierit. Tum Rusticus Præfectus: In cuiusnam eruditionis ac disciplinarum genere versaris. Cui Iustinus: Omnium disciplinarum genus discere conatus sum, omnemq; eruditionē expertus, postremò verę Christianorum disciplinę adhęsi, quamuis illa non placeat his qui falsę opinionis errore ducuntur. Tum Rusticus dixit: Illane, miserrime, eruditione delectaris? Maxime, inquit Iustinus, quoniam recto cum dogmate Christianos ipsos sequor. At Pręfectus: Quale nam est illud dogma? Respondit Iustinus: Rectum dogma, quod Christiani homines cum pietate seruamus, hoc est, vt vnum Deum existimemus factorem atq; creatorem omnium, & Dominum nostrum Iesum Christum Dei filium confiteamur, olim à Prophetis pręnunciatum, qui & humani generis iudex venturus est, salutis preco, & magister, iis qui ab illo bene didicerinr. Ego quidē, vt homo imbecillis sum, & longè minor quàm vt de infinita illius Deitate aliquid magnū dicere possim. Prophetarū munus hoc esse fateor. Illi enim huius ipsius, quem Dei filium esse dixi, in orbem terrarum aduentum multis ante sęculis diuinitus prędixerunt. Quęsiuit Pręfectus, quem in locū Christiani conuenirent. Cui respondit Iustinus, eò vnumquemq; conuenire quo vellet ac posset. An, inquit, existimas omnes nos in eundem locum couuenire solito? Minime res ita se habet, quoniā Christianorū Deus loco non circumscribitur: sed cum inuisibilis sit, cœlum & terram implet, atque vbique, à fidelibus adoratur & collaudatur. Tunc Pręfectus: Age, inquit, dicas quem in locum conueniatis, & discipulos tuos congreges. Respondit Iustinus: Ego prope domum Martini cuiusdam ad balneum, cognomento Timeotinum, hactenus mā si. Veni autem in vrbem Romam secundò, neque alium quenquam locum, nisi quem dixi cognosco. Ac si quis ad me venire voluit, libens cum illo veritatis doctrinam communicaui: Ergo, inquit Rusticus, Christianus es tu? At Iustinus: Maxime, Christianus ego sum.

Chariton martyr.

Tunc Pręfectus eo relicto, ad Charitonem conuersus: An, inquit, & tu Christianus es? cui Chariton: Christianus ego sum, Deo ipso adiuuante.

Quę-

Charitina. Quæsiuit Rusticus à Charitina muliere, num & ipsa Christi fidem seque retur Cui respódit illa, se quoque, Deo dante, Christianam esse. Tunc *Euelpistus.* Rusticus ad Euelpistũ: Tu verò quisnam es? Qui respondit: Seruus quidem Cæsaris, sed à Christo libertate donatus, & illius beneficio atque gratia eiusdem spei, cuius & isti sunt quos vides, particeps factus.

Hierax. Posthæc Præfectus quæsiuit ab Hierace, num & ipse Christianus esset. Cui Hierax: Certè Christianus & ego sum: eundem enim Deum colo atque adoro. An, inquit Præfectus, Christianos vos fecit Iustinus? Ego, *Paon.* inquit Hierax, & fui & ero Christianus. Stans autem & Pæon dixit: Ego quoque sum Christianus. Et quisnã, inquit Præfectus, te docuit? Respondit ille: A parentibus bonam hanc confessionem ego accepi. Post hunc Euelpistus dixit: Et ego Iustini quidem sermones magna cum voluptate audiebam, sed à parentibus tamen & ipse Christian⁹ esse didici. Tùm Præfectus: Et vbi nam parentes tui sunt? In Cappadocia, inquit Euelpistus. Quæsiuit Præfectus & ab Hierace vbinam gentium essent eius parẽtes. Cui respondit Hierax: Verus Pater noster Christus est, & mater fides, qua in ipsum credimus: terreni verò parentes mei mortui sunt. Cæterùm *Liberianus.* ego ab Iconio Phrygiæ abstractus huc veni. Quæsiuit Præfectus à Liberiano, quidnam & ipse diceret: num Christianus esset, atque in deos impius? Cui Liberianus voce libera & cõstanti: Et ego, inquit, Christianus sum: colo enim & adoro solum verũ Deum.

Præses iterum conuertitur ad oppugnandũ Iustinum. Tunc Præfectus rursus ad caput omnium Iustinum conuersus: Audi, inquit, tu qui eloquentiæ laude excellis, & veram te disciplinam tenere arbitraris: Si à capite ad calcẽ per totum corpus flagellis cæsus fueris, nunquid illius supplicij præmium in cœlo te percepturum existimas? Cui Iustinus: Spero, imò nihil de Christi bonitate dubito, quia percepturus sum, quod ij omnes qui cum fide & pietate Deo deseruiunt, eiusque gratiam ad extremum vitæ spiritum illibatam conseruant. Tum Rusticus: Veniamus, inquit, ad id quod propositum est, & nos vrget. Conuenite simul, & vno eodemque animo dijs sacrificate. Ad hæc Iustinus: Nemo, inquit, qui rectè sentiat, pietatẽ deserit, vt in errorem atque impietatem labatur. Rusticus ad hæc dixit: Nisi iussis nostris sine mora parere volueritis, diris sine vlla misericordia supplicijs afficiemini. Iustinus autem: Maximè nos in votis habemus, propter Dominum nostrum Iesum Christum cruciatus perpeti ac saluari, hoc enim nobis salutem & fiduciam conciliabit ante eiusdẽ Domini & Saluatoris nostri terribile illud tribunal, cui totus mundus diuino iussu assistet. Idem & reliqui omnes martyres dixerunt, hoc addentes: Fac citò, quod vis: nos enim Christiani sumus: & idolis nõ sacrificam⁹. *Iustin.⁹ præclarè respondet Rustico.*

Hæc audiẽs Præfectus animo haud parum commoto sententiam protulit: Vt flagellis cæsi ad capitalem, secundùm leges, pœnam abducerentur. Itaque sancti martyres, Deum collaudantes, ad cõsuetum producti locum, post verbera securi percussi sunt: & in Saluatoris cõfessione martyrium consummarunt. Post hęc quidam fideles clam eorum corpora sustulerunt, & in loco idoneo illa condiderunt, cooperante gratia Domini nostri Iesu Christi: cui gloria in sęcula sęculorum. Amen. *Sententia mortis in martyres.* *Feriuntur securi.*

MARTYRIVM SS. ET GLORIOSORUM CHRISTI MARTYRUM Carpi, Papyli, & sociorum.

Ex ijs quę sunt per Metaphrastem.

Beati & gloriosi Christi martyres Carpus & Papylus, pijs admodum in ciuitate Pergamena orti parentibus, à primis annis *13. Aprilis. Patria Carpi & Papyli.*

annis puritati vitæ dediti, post multos in studio pietatis fortiter exantlatos labores, ad tantam tamque insignem perfectionem peruenerũt, vt angelis quàm simillimi in carne adhuc degentes, omne carnale commercium respuisse viderentur. Hinc oĩum iudicio digni populi præfectura habiti, ad pietatis mysteria alijs annuncianda electi sunt: Carpus quidẽ ad Pontificatum, Papylus verò ad gradum diaconatus: quibus in muneribus tanto cum virtutum omnium splendore versati sunt, vt quotidie haud exiguam infidelium turbam ad credentium numerum adiungerent, amplissimosq; vbique pietatis fructus ederent. Hęc autem cùm non sine magno animorum motu fieri possent, aduersarius bonorum omnium consuetis inuidiæ stimulis concitatus, præcipuos quosdam impietatis suæ fautores excitauit, qui viros sanctissimos apud Decium Imperatorem deferrent, quod ingentem multitudinẽ à deorum cultu ad partes Christianorum sectandas traducerent.

Carpus fit Episcop. & Papyl⁹ Diaconus.

Accusãtur apud Decium.

Ille autem hac re grauissimè affectus, confestim Valerium quendam assessorem in Asiam dimisit, qui instituta cum Sanctis quæstione acerrimum de ijs supplicium sumeret. Nec mora. Valerius accepta hac potestate quàm celerrimè profectus primũ omnes loci illius habitatores suo exemplo ad nefaria sacra inuitauit: sacrificare verò recusantibus horrẽda nimis supplicia proposuit. Et quidẽ edicto promulgato omnes metu suppliciorum victi, incredibili alacritate conuenerunt, solis hisce martyribus exceptis, qui à cętera multitudi ne, vno in loco semoti, vota precesq; summo ęternoq; Deo nuncupabant. Quo viso Valerius, ad furorem prouocatus, protinus suis eos conspectibus sisti iussit, ac animo sanè elato tãtæ audaciæ causam quęsiuit, quod cæteris promptè ad deorum sacrificia cõfluentibus, illi spreto Imperatoris edicto, parere recusarent. Ad hæc sancti martyres omni metu & humana claritate superiores responderũt: Se nunquam satis tantam mentis cæcitatẽ admirari posse, neq; tam ingrati animi crimen admissuros, vt vnũ cœli terręq; conditorem, quem, teste Esaia, bos, & asinus stolidissima animantia cognouerũt, inanib. quibusdã simulacris postponãt: atque adeo lignis lapidibusq; in cõtemptũ summi illius Domini thura offerãt. Hæc cũ dicerent subitò exortus, cum horribili fragore, terræmotus simulacra euertit; ac planè in puluerẽ redegit.

Valeri⁹ persecutor Christianorum.

Multi sacrificant dijs.

Martyres præclare Valerio respondent.

Terræmot⁹.

Hęc manifesta Dei potentia quãuis cęteros ferè oẽs ingenti pauore cõsterneret, fixam tñ stabilemq; suis radicib. Valerij malitiã nẽ tantillũ quidem concutere potuit: imò ad maiorem mentis insaniã prouocauit. Et certè nequaquã furori, qui eum vehementer exagitabat, percepisset, nisi ingenita sanctissimis viris animi nobilitas, quæ ex vultu, oculisq; tãquã splendor quidam elucebat, quandam illi reuerentiam incussisset. Vt tamẽ aliqua vindicta furorem suum mitigaret, iussit eos, omni indumẽto spoliatos, ferreis vinculis collo iniectis, per mediũ forũ circi magni; quò illorũ ignominia suo, vt putabat, honori consuleret. Sed cũ ea nuditas nullã non modò ignominiã, sed maiorẽ etiã gloriã martyrib. adferat, iudex mutata protinus ratione blãdis verbis & promissionib. in fraudẽ eos impellere aggressus est. Cũ insignẽ illã, dicebat, animi vestri libertatem vultusque & morum moderationem, ò viri, considero, incredibili sanè dolore mentis excrucior, quod falsa religionis opinione seducti, in pestem ac perniciem vestram excæca mente ruatis. Quare vos hortor & consulo vt mature ab hac mentis insania resipiscatis, & veterem deorum nostrorum religionem cum sempiterna nominis vestri gloria amplexemini. Nam nostra hæc religio si vera non est, quomodo ea in hodiernum vsque diem non apud nos solos, sed apud ipsos etiam barbaros, ac vltimę terrę nationes colitur stabilisque permanet: prorsus

Nudi circũ agũtur sancti martyr.

Iudex eis blanditur.

sus vt per eam imperia fundata sint, & reges ac principes ciuitates euerterint, propitiòque deorum nomine aduersarios omnes in potestatem te degerint. Illa verò Christianorũ, de homine quodam in crucem acto, opinio admodum recens est, neque vllo in pretio, prorsus vt eius cultores communibus Imperatorum armis oppugnentur,& tanquam humani generis pestis quædam è terris profligentur.

Muniũt se crucis signo & egregiè respondent. His auditis, martyres,oculis cum insita pietate ad cœlum sublatis, Christi se signaculo munierunt, deinde vultu eximia grauitate composito responderunt: Si vestram illam impietatem religionis,solo antiquitatis nomine sectandam ac honore dignam iudicatis,cõsequens est, vt nihil apud vos maiori in pretio esse debeat quàm vitia & scelera immania, quæ ab ipso humani generis parente initium sumpserũt, sed desipitis planè Non enim considerãdum est,quo quælibet religio tempore orta sit, sed an veritati consentanea optimè cum ratione ipsa conueniat. Neque enim frustra mentem nobis Deus largitus est,sed vult vt tõne, qua nihil est diuinius,verum á falso discernamus, & non ex tempore vel pessima consuetudine omnium errorum magistro,sed ex veritate quę ratione nititur, res omnes penficulemus.

Hæc aliaque martyribus dicentibus & luculenta oratione, multa de eximia Christi in humanum genus charitate differentibus, Valerius statim deposita mansuetudine ad ingenium rediit: animique feritatem cũ voce,tum oculis aperuit Et quidem sanctorum facultates accusatoribus diripiendas tradidit:ipsos verò equis quibusdam agrestib.alligatos Sardas agi iussit. Hoc in supplicio sanè acer *Valerius martyrũ facultates diripiẽdas tradit.* bo cùm totam diem transegissent, noctem in diuinis laudibus expẽderũt. Cumque omni solatio humano destituti,fessa quandoque lumina in somnũ laberẽtur, adfuere protinus ange *Angeli eos cõfirmant.* li,qui fessos recreabant,atq; ad instã tia certamina alacriores reddebant. Postridie verò Valerius cùm sibi minimè dubiam victoriã promitteret, accessit; sed cœlestis consolationis ignarus præter opinionem fortiores eos animisque ad quæuis supplicia ferenda promptiores offendit. Tum verò nouo furore correptus, omissis fortissimis athletis, Agathodorum martyrum ministrum aggreditur, vt *Agathodorus cruciatur.* eius supplicio inuictum illorum robur frangeret,& impia,vt sperabat, misericordia de pietatis gradu deijceret.

Iussit igitur Agathodorum ante oculos eorum extensum,crudis boum neruis crudeliter tamdiu cędi,donec laniato corpore musculi à compagibus diuellerentur,& copiosi sanguinis riui terram vndique rigarent. Martyr autem tanquam omnis doloris expers crebros flagellorum ictus tanta virtutę ac patientia tolerabat, vt in ipsis etiam tormẽtis exultaret, *Reddit spiritum.* quoad impollutum Deo spiritũ redderet. Corpus fuit continuò feris & alitibus deuorandum traditum, sed ab ijs intactum fuit ab aliis pietate & religione præstantibus in spelunca quadam honorificè sepultum.

Post hæc Præses nouis instructus insidiis martyres est aggressus, sed frustra: nam sancti qui supplicia & mortem corporis huius in desiderio habebant, non dubitabant vltrò etiã *Martyrum alacritas.* ipsum tyrannum ad certamen prouocare, quò citius optata martyrij corona potirentur Ille verò tantam in martyrib. constantiam admirans Pergamum profecturus, iussit eos phœnices equos paribus sequi passibus, vt cursus labore fatigati vel morte repentina extinguerentur, vel aliqd de tanta animi magnitudine dimitterent.Sed cù.n vna eademque post tot tantosque labores martyribus maneret fortitudo, Valerius ita excandescens magicis eos artibus imbutos esse clamauit: statimque S.Carpum virgis spineis tam immaniter cædi iussit, vt lacerę carnes in aera dispersæ miserandum omnib specta-

S.Carp' dirè cruciatur. culum exhiberent. Nec his satiatus tyrannus lampades lateribus adhiberi ac semiustas carnes sale perfricari iussit. Crudele sanè spectaculum quod astantem quidem multitudinē ad lachrymas prouocabat, martyrē verò incredibili voluptate perfundebat, ac in Christi gratia mirificè confortabat.

Valerius autem tanta virtute victus, illo in carcerem rursus transmisso, Papylum sisti curauit, & stupore quasi ex præcedenti adhuc spectaculo oppressus, defixo in eum oculorum obtutu quæsiuit, qua patria quibusque ortus parentibus esset, & qua in arte vel scientia excelleret. Cui martyr: Sum, inquit, ingenuis natus parētib. Scientiā verò illā profiteor, quę in artificio medēdi versatur; neque modò corporum ægritudines, sed pestilentes etiam animæ morbos, Dei potētia ac virtute, qua sola nititur, fugare potest. Meritò, inquit Præses, artis illius scientia diis nostris asscribenda est, vt potè qui Galeno & Hippocrati absolutam eius cognitionem tradiderunt. Papylus autem Galenus quidem & Hippocrates, si aliquam quandoque ægris sanitatem medendi artificio contulerunt, certè non eam sine præsenti Christi gratia præstiterunt. Quod si verbis meis fidem adhibere recusas, agè, fac vt intelligant omnes, deos tuos ei, qui propter te sedet altero, vt vides, oculo orbato visum restituere posse, & tunc tibi palmam religionis tribuam.

Papylus sistitur.

Valerius hac martyris protestatione compulsus præcipuos deorū cultores & sacrificos euocauit, iussitque vt inuocato deorum numine virtutem eorum manifestare non differant. Nec mora adhibitæ preces & sacrificia. Sudatum est die integro in propitiandis dæmonibus, sed nullo operę precio imò res ridicula & plena dedecoris insignem eorū stultitiam plurimis manifestam fecit.

Frustra inuocātur falsi dij.

Nam Christi seruus, postquam eos oleum & operam perdere ostendisset, sublatis ad cœlum oculis, vno Christi nomine fidenter inuocato, Crucis signum oculo impressit, statimque salutiferæ manus suæ contactu lumen non modò corporis, sed animæ etiam illi dedit: prorsus vt circumfusa multitudo tam pręclaro miraculo stupefacta, simul cū eo ad veritatis agnitionem libenter accesserit, repudiatoque inanium deorum cultu, se totum Christo consecrauerit.

Crucis signo cæcū illuminat.

Neque tamen potuit tanta lux mentem Valerij mortifero planè somno sepultam excitare, immò maioribus suffusus tenebris exclamauit, vt nouis suppliciis tantum beneficium remunerarent.

Nec mora, sublatum in crucē martyrem flagellis crudelissimè cędunt, mactantque. sed martyr iis grauiora desiderans, inuidia vicissim tyrannū cruciabat, adeo vt animi quodam mę rore tabescentem planè superasse videretur. Ille tamē furore ebrius, alia atque alia cruciamenta excogitabat. Et nunc quidem ignē lateribus subijciebat, nunc verò lapidibus martyrē appetebat, donec inferendis suppliciis fatigatus, cum insigni nominis sui dedecore pedem referre cogeretur. Tunc rursus angelica visitatione recreati martyres, integram corporis sanitatem cum maiore insuper decore à Deo receperunt.

Papylus flagellatur.

Iterū diuinitus sanantur martyres.

Paucis deinde interiectis diebus rursus è carcere tribunali suo martyres præsentari iussit, qui prompto alacrique animo aduolantes, tarditatem ei exprobrabant & segnitiem, quòd extremo eos supplicio non afficeret. Hęc cum vltro inferrent Præses in rabiem cōuersus, per murices in terram dispersos nuda eorum corpora trahi iussit: sed mox præsenti Dei virtute dissipatis muricibus, martyres illæsi conseruati sunt.

Immaniter cruciantur.

POST hæc cùm nihil superesset, quo mentis suæ crudelitati satis-

tisfaceret, feris eos obiecit, vt vno momento in frusta discerpti intolerabilem animi eius dolorem hoc supplicio sanarent. Erat vrsa cum sæuo leone in theatrum immissa, q aui dis faucib. prædam aliquã expectabant, sed mox intromissis sanctis belluana feritate posita, ad speciosos pedes, qui pacem annunciauerant, prociderunt; tacitisque nutibus scelera tam Valerij mentem condemnarunt. Impius autem hoc viso prçter opinioné spectaculo, nimio furore tabescens ingemuit, ac noua statim malitia armatus, sanctorum pedes ferreis crepidis, longis fibulis confixis, calceari iussit, calciatosque cursib. agitari, vt hoc saltem certamine victi tyranno supplices fierent. Sed hæ quoque machinationes, vt priores oés, in nihilum reciderunt. Inde in lacũ viua calce refertum missi, sed diuina virtute à calcis ardore conseruati sunt.

Obijciuntur feris.

Aliud genus cruciatus.

Postremò cùm iam planè emotę mentis esset impius, accensa fornace ferrea, iussit vtrumque cum Agathonica Papyli sorore in medio illius voracibus obijci flammis; sed eæ quoq; diuina virtute restrinctæ magnum ijs refrigerium attulerunt. Inde igitur educti rursus carcerib. mandati sunt: donec iudex in omni certamine victus ægrè tandem capitis in eos sententiam tulit. Tum verò martyres ingentes lætitię voces edentes, & hymnis ac canticis Christum celebrantes ad locum vltimi certaminis properarunt; à quibus Agathonica nullo modo se auelli passa, vt laborũ & certaminum, ita etiam coronarum particeps fieri meruit. Ante verò quàm sacratissimas ceruices gladijs subijcerent, ardentes pro occisoribus preces fundebant, vt Christus Iesus eos ab errore liberaret, per quos ad diu desideratã gloriam pertingere mererentur. Cũq; hoc modo & illis & oib. circumstantibus Christi gratiã precati essent, incredibili gaudio perfusi fœlici certamine cursum confecerunt; & martyrij corona redimiti in cœlos auolarunt tertiodecimo mensis Octobris.

Agathonica soror Papyli.

Plectuntur capite martyres.

VITA S. MARTII
Abbatis.

Ex ea quæ est per D. Gregorium Turonen Episc. de vita Patrum. Cap. 14.

Beatissimus hic Martius Aruernæ vrbis Abbas, eiusdem territorij incola, à pueritia mirè fuit pietatis studio deditus; adeo vt pullulantes etiam mortaliũ actionum cogitationes in ipso dimicationis exordio gladio Spiritus sancti succideret, neque quicquam omninò, quod animæ puritatem næuo aliquo aspergere posset, admitteret. Erat corporis domitor egregius, pauperum patronus eximius, vigiliarũ patientissimus, & assiduo orationis studio intentus. Cumq; ad legitimę ætatis perfectionem venisset, haud procul ab vrbe secedens, accepto sarculo, in monte lapideo cellulas sibi sculpere cępit, vt ab oĩ profanorum hoĩum cõgressu remotus, in angusto habitaculo arctiori amoris vinculo per cœlestium rerum contemplationem Deo coniungeretur.

13. Aprilis.

Eximia pietas eius à puero.

Cellam sibi in monte saxeo cõdit.

In hac ergo rupe cauata, cœpit cũ admirãda sanè vitæ austeritate tota mẽte Deo seruire. Lectũ ei durissima ꝓbebat petra, nec prius corpusculũ ad requiẽ componebat q̃ fessa nimio labore mẽbra humi labenĩ, & sic breuissimo somno virib vtcũq; refectis ad intermissum Dei opus redibat. De victu nihil solicitus, qđ deuotorum hoĩum benignitas suppeditabat, hoc cũ magna gratiarum actione recipiebat. Interea Dñs, qui in sanctis suis glorificatur, cępit famuli sui meritũ loci illius incolis declarare. Nã dæmones de obsessis corporibus in nomine Iesu Christi verbo fugabat, morbi contagiones Crucis signaculo reprimebat, febrib. infuso benedicti olei liquore medebatur, multaque alia beneficia populis tribuebat.

Vita eius austeritas.

Miracula eius.

His aliisque fama sancti viri per omnia loca celebrior facta, non paucos ad eius disciplinam congregauit, adeo vt locus monachorum multitudine, & virtutum omnium amœnitate insignis mirificè floreret, gratissimumque pietatis odorem longè latèque spiraret. Erat hortus diuersis oleribus, arboribusque consitus, in quo vir sanctus, susurrantibus auræ sibilo foliis, animum frequenter pia meditatione pascebat. Hunc imprudens quidam, iniqua cupiditate inflammatus, furtiuo ascēsu ingressus, omnis generis fructibus per fraudem collectis onustus, rursus cùm egredi vellet, nequaquam potuit. Diuino enim iudicio detentus, & onere conscientiæ oppressus, exitum nullo modo inuenire poterat. Hoc vir sanctus per spiritum comperto quid fecit? An furem illum compedibus vinctum in carcerem misit? Immo Præpositum misit qui miserum illum dura peccati seruitute oppressum liberaret; ac blandis piisque monitis instructum, rebusque illis quæ per fraudem collegerat donatis onustum dimitteret. Hoc enim vir sanctus, vel maximè spectabat vt cùm corporum, tum animorum morbos lenibus in primis medicamentis sanaret. Niuardus quidam diuturna febre detentus, postea à frequentiore aquæ haustu hydrope intumuit: quę infirmitas cùm omnem sanitatis spem protinus illi præcidisset; curauit se vehiculi beneficio ad sanctum deferri, qui in oratione pro illo prostratus, blādissimo manus suę contactu sanum eum & incolumem restituit: nec hunc modò, sed alios quoque aliis atque aliis languoribus oppressos mira facilitate sanitati restituit.

Monachos colligit.

Fur diuini tus punit°.

Mansuetudo animi, et benignitas Martij.

Sanatur hydropicus.

Ipse autem ętate nonagenarius bono desudans certamine, ad sempiternam iustitiæ coronam commigrauit, cuius tumulus multis miraculorum virtutibus illustris clarius eximiam viri sanctitatem loquitur.

Obijt vir Dei.

MARTYRIVM S. HERMENIGILDI FILIJ REGIS VVISIGOTHORUM.

Per D. Gregorium Papam lib. 3. dialog. c. 31. Martyrio coronatus est anno Domini 584 vt ait et Baronius, quamuis alij aliter atque aliter sentiant.

SICVT multorum qui ab Hispaniarum partibus veniunt relatione cognouim° nuper Hermenigildus rex, Liuigildi regis VVisigothorum filius ab Arriana hæresi ad fidem Catholicam, viro reuerendiss. Leandro Hispalitano episcopo prædicante, conuersus est. Quem pater Arrianus, vt ad eādem hæresim rediret, & præmiis suadere, & minis terrere conatus est. Cumque ille constantissimè responderet, nunquam se veram fidem posse relinquere quam semel agnouisset, iratus pater eum priuauit regno rebusque expoliauit omnibus. Cumque nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset, in arcta illum custodia concludens, collum manusque illius ferro ligauit. Cœpit itaq; idem Hermenigildus rex iuuenis regnum despicere, & forti desiderio cęleste quærens in ciliciis vinculatus iacens omnipotenti Deo ad cōfortandum se preces effundere, tantoque sublimius gloriam transeuntis mundi despicere, quanto & religatus nouerat nil fuisse, quod potuerit auferri.

13. Aprilis.

Hermenigildum cōuertit Leander Episcopus.

Mittitur à patre in carcerem.

Superueniente autem Paschalis festiuitatis die, intempestæ noctis silentio ad eum perfidus pater Arrianum episcopum misit, vt ex eius manu sacrilegæ cōsecrationis communionem perciperet, atque per hoc ad patris gratiā redire mereretur. Sed vir Deo deditus, Arriano episcopo venienti exprobauit vt debuit, eiusq; a se perfidiam dignis increpationibus repulit: quia etsi exterius iacebat ligatus, apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso episcopo Arrianus pater infremuit, statimque suos apparitores mi-

Communionem Arriana respuit.

fit,

sit, qui constantissimum Confessorem Dei illic, vbi iacebat, occiderét: quod & factum est. Nã mox vt ingressi sunt, securim, cerebro eius infigentes, vitã corporis abstulerunt: hocq; in eo valuerunt perimere, quod ipsum quoq; qui peremptus est, in se cóstiterat despexisse. Sed pro ostendenda vera eius gloria. superna quoque non defuere miracula. Nam cœpit in nocturno silentio, psalmodiæ cantus ad corpus eiusdem regis & martyris audiri: atque adeò veraciter regis quia & martyris.

Perimitur in carcere.

Miracula fiunt.

Quidam etiam ferũt, quòd illic nocturno tempore accensæ lampades apparebãt: vnde & factum est, quatenus corpus illius, vt videlicet martyris, iure à cunctis fidelibus venerari debuisset. Pater verò perfidus, & parricida commotus pœnitentia hoc fecisse se doluit, nec tamẽ vsque ad obtinendam salutem Nam quia vera esset Catholica fides, agnouit: sed gentis suæ timore perterritus, ad hanc perueni re non meruit. Qui oborta ægritudine ad extrema perductus est, & Leandro Episcopo, quem prius vehementer afflixerat * Richardum regem filium suum, quẽ in sua hæresi relinquerat, commendare curauit, vt in ipso quoque talia faceret, qualia & in fratre suis adhortationibus fecisset. Qua commendatione expleta defunctus est.

** Reccharedum*

Post cuius mortem Richardus rex non patrem perfidum, sed fratrẽ martyrem sequens, ab Arrianæ hæreseos prauitate conuersus est. Totam quoque VVisigotthorum gentem ita ad veram perduxit fidem, vt nullum in suo regno militare permitteret, qui regni Dei hostis existere per hæreticam prauitatem non timeret. Nec mirũ quòd veræ fidei prædicator factus est, qui frater est martyris: cuius hũc quoque merita adiuuant, vt ad omnipotentis Dei gremium tam multos reducat. Qua in re considerandum nobis est, quia totum hoc agi nequaquam posset, si Hermenigildus rex pro veritate mortuus non fuisset. Nam sicut scriptum est, Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Hoc fieri videmus in membris, quod factum scimus in capite. In VVisigotthorum etenim gente, vnus mortuus est, vt multi viuerent: & dum vnum granum fideliter cecidit, ad obtinendam fidem animarum seges multa surrexit.

Reccharedus Rex ex Arriano fit Catholic.

VITA S. LYDVVINÆ VIRG. sanè admiranda.

Ex ea quæ est per F. Ioannem Brugmannum Franciscanum. Obijt virgo sanctissima anno salutis millesimo quadringentesimo tricesimo tertio, 18. Kalendas May.

FVIT in Comitatu Hollandiæ, oppido Schiedam Petrus quidã Ioannis filius, qui non tã diuitibus quàm honestis, & religiosos admodum ortus natalibus, vxorem habebat Petronillã, fœminam cum alijs virtutibus tum pietatis inprimis studio insignem; ex qua, præter proles masculas octo, puellam vnicã suscepit cùm alijs multis, & animi & corporis dotibus, tum verò eximia forma ac pulchritudine præditam; cui per regenerationis lauacrum Lydvvinę nomen impositum fuit. Hæc ab ipsis cunabulis, variis exercita corporis doloribus ac cruciatibus, ad perfectionis ac totius quoddã sanctitatis culmen a Domino prouecta est. Sic enim diuina prouidentia statuisse videtur, vt neminem ad insignem sanctitatis gloriam, nisi per magnos labores, & ardua certamina peruenire velit. Cùm virgo septimum ætatis annum attigisset, cœpit, puellarum consortio posthabito, mentem pariter & corpus Deo consecrare; prorsus vt ditissimorum etiam hominum cóniugia, qui eam propter formæ integritatem, & raram prudentiam, vxorẽ expetebant, constanter repule-

14. April. Lydvvinæ patria, & parentes.

Recusat nuptias etiam diuitũ procorum.

rit: atque in castitatis proposito perseuerauerit. Cumque non deessent qui importunis postulationibus & ingenti auri pondere eam expugnare tentabant; illa contra, nè preciosum virginitatis suæ thesaurum amitteret, pugnabat, eamq; gemebundis precibus, inter varia certamina, corporis deformitatem à Domino impetrauit, vt à cunctis, qui eam antea incredibili amore prosequuti fuerant, & casto virginatis proposito insidias struxerant, tunc aspernarentur ac contemptu quouis dignam iudicarent.

Impetrat à Domino deformitatem corporis, vt à procis liberaretur.

Annos igitur nata plus minus qndecim, accidit vt hyberno quodam tempore, cùm flumina glacie concreta iucundissimam inambulandi in ea facultatem hominibus præberent, à sodalibus virginibus inuitata, quamuis ægrè admodum, animi causa se sociam adiungeret. Ibi verò cùm puellas sursum deorsum, vt moris est apud Batauos, cursitantes spectaret, contigit, vt puellarũ vna rapido cursu incitata, casu in eam impingeret, ipsam in glaciem prosterneret, tam miserabili lapsu, vt costa vna corporis frangeretur. Tum illicò iocus omnis in lachrymas conuersus, clamores sanè multorum cum miserabili eiulatu excitauit; & quam iucundis animis eò adduxerant puellæ, eam suis humeris cognati, desperata planè corporis salute, domũ reportare coguntur. Fuit continuò ægra valdè ad doloris sui lectulũ delata, è quo, Domino sic volente, nunquam incolumis surrexit. Medici & chirurgi præstantissimi quique vndique accersebantur, sed dolor virginis omnẽ eorũ artem ac industriã vincebat, adeò vt exiguis parentum facultatib. absumptis, omnis salutis spes præcisa esset. Omnis ergo medicorum solatio destituta virgo, sola spe opus diuinæ nitens huc atque illuc sine vlla se requie versabat; prorsus vt omnis ei locus angustus esset, nimiaque doloris vis animum prope absorberet. Videre erat certè non sine lachrymis, miserabilem adolescentulam membrorum omnium officio orbatam, genib. manibusque monstri cuiusdam instar humi reptantem: & nunc trunco, nũc scabello p domus angulos se promouentem. Fastidiosus stomachus salubres cibos ac potus respuens, sæpe ex lebetibus tepidam, quandoq; è canalibus putentem aquam expetens hauriebat. Stomacho vacuo aut exiguus, aut penè nullus ei somnus erat. Vnicum ei solatium, per singulas noctes lachrymis rigare stratum suum, & cum percusso Iob ab omnibus derelicta, Deo gratias agere. Qua verò spiritus amaritudine, quantis corporis cruciamentis, quanta vtriusque hominis defectione tres primos annos exegerit, soli Deo notum est, & qb. hoc ei placuit reuelare.

Horrẽdo casu grauissimè læditur.

Nulla arte potest curari.

Mira & perpetuo cruciatur.

Erat ei dirissimum apostema, qđ noxium humorem per omnia corporis membra diffundebat, adeò vt marcidis intestinis, vermes horridissimi inaudito quodam modo, è profundo corpore emergerent: corrosisque visceribus tribus in locis ventrem ei dirumperent. Nè autem vitalia mẽbra suo more exederent, malagmate quodam ex adipe frumenti, melle optimo & pinguedine caponis cõfecto, & ad foramina illa apposito, eliciebantur. Ad hanc autem calamitatem accedebat hoc mali, quòd à diuitib. cogeretur eiusmodi emendicare alimoniam, qua sæuissimi vermes nonnihil cõpescerentur. Erat tum Scheidami vir prædiues qui opiparum instructurus conuiuium, præter alia animantia, capones etiam benè pingues sibi comparauerat. Hunc Lydvvina ægestate compulsa rogare cœpit, vt aliquid sibi de caponum pinguedine impartiri vellet. Negat ille homo ab omni planè humanitate alienus, atque capones suos macie affectos. Tum illa: quandoquidem nulla te calamitatis meæ misericordia capit, oro Deũ vt catus deuoret qđ mihi miserrimæ dare recusas. Et ecce aduentat lautissimi, vt putabatur, conuiuij dies, parantur capones, extrahu-

Nota de vermibus.

Vitio dimi-na in bestem inhumanū. trahitur adeps, conduntur omnia in promptuario, crastino mane, quod accuratius asseruatum credebatur, totum cernitur tanquam à bestijs laceratum.

Nullū mēbrum virgo mouere pōt. Membra omnia, dempto capite & brachio sinistro, tanta erant debilitate deiecta, vt ea mouere non posset. Ignis, quem sacrum vocant, dexterum brachium ad ipsa vsque ossa depastus erat. Scapula putredine absumpta, fascijsque colligata vix corpori adhærebat. Caput dolorū aculeis & malleolis compungebatur, frōtem fissura longa, lata atq; flexuosa deformabat. Mentum quoque ad labrum vsque fissura diuisum, & concreto sanguine tumidum oris officiū impediebat. Oculus alter penitus cæcatus, alter lumen naturale fine sanguinis effusione nouoque cruciatu ferre non poterat. Dentium dolor eā in insaniam propè adigebat. Guttur non raro angina, alijque morbi anonymi infestabant, vt nonnunquā ne corpus quidem Dominicum deglutire posset. Tantus manabat ab ore sanguis, naribus, auribus, & oculis vt horrorem afferret ad spectātibus, & pijs lachrymarū riuulos exprimeret. *Vomitus mirabiles.* Vomebat sæpissimè tanta copia aquam rubram, vt plerunque capacitatem vasis, quod à duob. hominibus portaretur, excederet. Curiosis autē admirantibus, vnde tantus in ipsa nihil alimoniæ sumente existeret humor, respondebat: Dicite, viri sapientes, vnde vitis tātus liquor, quæ hyeme prorsus arida videtur. Pulmonis quoq; & hepatis particulas reijciebat, vbera ineffabilibus pustulis & sanie interdū fluentib. torquebantur. *Calculi dolores.* Calculus columbini oui instar tanta vi eā exagitabat, vt omni sensu frequenter destituta iaceret. Magna intestinorū pars è corpore diu ante oculos eius pendula eminebat. Nulla est febris quam non assiduò infestissimā patiebatur. Et nè singulis immorer, non erāt vllū in corpore mēbrū, *38. annis ægrotat.* quod inauditis non esset doloribus obnoxiū. Et quidē hic tantus morborum cumulus annis octo admodū & triginta eam oppressit, neq; vllum omnino ab horrendis cruciatibus respirandi tēpus vel locum concessit. Iacebat virgo ad supremum vitę diē in lectulo supina, vt aliquam ex cœli aspectu consolationē hauriret vt pri*Primis quatuor annis inuita passa est.*mis quidem annis quatuor afflictionis suæ, secundū exteriorem hominē patiebatur inuita, tædebatq; cœli etiam conuexa tueri. Lacrymantem assiduo parentes vetuli consolari nitebantur; cognati quoque & adolescētulæ verbis suauissimis pondus tantæ calamitatis subleuare volebant, sed omnes illi consolatores onerosi: solus ille qui percusserat, doloris acerbitati mederi debuit.

Ioann. Pot Sacerdos. Erat ijs temporib. venerabilis quidam Christi Sacerdos Ioānes Pot, is tanquàm à Deo missus consolaturus eā aduenit; hortarique cœpit vt se totam ad Christi labores & acerbissimum supplicij genus spontè pro nobis susceptum, meditanda componeret. Promisit illa se facturā, sed cùm insipidum adhuc manna degustare vellet, protinus dolorum acerbitate victa redijt ad lamenta & querimonias. nec sinebant immodici corporis & animi cruciatus aliquid de Dño Iesu placidè cogitare. Veruntamen vir Dei Ioannes cū cerneret prōptā *Optimè instituit Ioannes Pot.* eius animi voluntatem, ad perseuerātiam eam instanter hortatus est Suadebat, vt contemptis sodaliū ineptis gaudijs, & oblectamentis breui perituris, reuocaret ad memoriā, quæ & quanta passi essent Christi martyres, quā multis iocis, diuitijs & voluptatibus sponte sua caruissēt, solo Christo cōtenti, apud quem nunc summis opib. honorib. gaudijs, & delicijs sine fine perfruantur. Sed quia nihil, inquit, tuis ipsa virib. poteris, Christū pro te vulnerib. concisum intuere, aspice in cruce pendentem, clauis cōfixum & extremis dedecoris ac ignominiæ maculis affectum. Nil dubita quin ex assiduo illius aspectu, refectione tandem suauissima perfrueris. His auditis virgo sacra vires ani-

animumq́ue resumpsit, totoq́ue intellectu & affectu torrẽtem passionis Christi sitire cœpit. Porrò Christi Sacerdos tertiò iam accedens viuifica Christi mysteria secum detulit, tradiditq́ue virgini & ait: Hactenùs ego te ad commemorandam Christi passionem incitare conatus sum: iam verò ille tibi loquetur. Quod si te constanter fortiterq́ue illi subieceris, erit merces tua magna nimis.

Mirè compungitur accepta Eucharistia.

Vix hæc effatus erat, cum statim virgo in tantam vim lachrymarum prorupit, vt diebus quindecim vix eam sistere potuerit. Tum verò amaror omnis in dulcedinem conuersus, crescente morbo, spiritum confirmabat; prorsus vt nihil, nisi solus Iesus & hic crucifixus saperet. Itaque passione Domini in septem articulos redacta, nullam temporis partem sine eius commentatione vacuam transire permisit. quæ res tam ardenti amore Christi, animum eius inflammauit, vt suis in calamitatibus Christum vbique præsentem contemplaretur, cumq; obnixè rogaret, vt multiplicatis doloribus vehementius eã affligere dignaretur.

Passionem Christi assiduò commemorat.

Per id tempus cùm pestilens quædam contagio regionem inuasisset, illa tanquam sedula mater iratum patrem & reos filios mediam se interponebat: supplicibus à Deo precibus contendens, vt cœlestes iras multis populi scelerib. debitas in suum caput conuerteret. Mox igitur bino percussa vlcere, immensas Deo gratias egit rogauitq́ue vt tertium ad sacrosanctæ Trinitatis honorem addere dignaretur.

Ei⁹ insignis charitas erga proximũ.

Interea fama admirandæ patiẽtiæ eius, quę celebri sermone vbiq; vulgabatur, peruenit ad aures Margaretæ Hollandiæ Comitissæ: quę accito medico suo ad eam properauit, vidensq́ue tugurium, paupertatem, dolores, & cruciatus totis sanè visceribus commouetur, cupiebatque illã medici sui industria ab immensis cruciatibus subleuare. sed frustra omnis ars humana in eius curatione desudabat. Medicus enim, cui Godefridus nomen erat, accedens marcida è corpore intestina extrahebat, saniora reseruabat: sed cùm erumpentem magno impetu ingentem vermium numerum cerneret, soli Deo curam eius committendam esse dixit: sicq́ue ea infecta discessit.

Margareta Comitissa Hollandiæ eã inuisit.

Hoc autem admiratione dignum est, quòd sacra virgo triginta & amplius annis vix tantũ panis comedisse fertur, quantum viro sano ad vitam triduò sustendandã sufficeret. Quòd si buccellam panis cum modico lactis aut ceruisię liquore deglutire vellet, fiebat id non sine maxima difficultate ac magno dolore. Somni quoque similiter expers fuit, adeo vt toto infirmitatis suæ tẽpore, vix trium noctium tẽpus quieti dare potuerit.

Hæc impossibilia apud homines, sed possibilia apud Deum.

Confluebant interim multi ad eam, alij pietate, alij curiositate ac maleuolentia ducti: cumq́ue in obscuro eã tuguriolo decumbentem cernerent, procacib. verbis voracem, merobibulam ac dæmoniacam esse affirmabant, & in humili tugurio, vt olim Iob in sterquilinio sedentem, subsannabant, eaq́ue miseria, propter impietatẽ in Deũ, dignissimam esse clamitabant.

Ecce maleuolentia hominum.

Defuncta verò matre virgo sancta, quamuis cum ipsa paupertate rerum omnium indiga certaret, commissã tamen sibi à matre substantiolam distraxit, distractamq́ue pauperib. erogauit; nihilq́ue sibi in vita prætet Iesum Christum reseruauit. Videre tũ licebat virginem paupereulam nuditate & frigore confectam, ità vt obrigescentibus extremis corporis partibus, mortem ipsam in labijs portaret, quæ millies eam absumpsisset, nisi Dominus inter tot mortes mortuã conseruasset. Post has verò ærumnas, accrescebant virgini nouæ molestiæ ex patre viduo, grandæuo, & virib. corporis destituto: vt potè quẽ paupertas premeret, & ætas labore victũ comparare non sineret. Hæc cùm in acerbissimis corporis dolorib. virginem vehementer affligerent, tùm nõ rarò Dominus etiam cœlesti etiã cõsolatione subtracta eam planè derelinque-

Omnẽ substantiã matre mortua erogat pauperibus.

liquere videbatur: prorsus vt ea nihil in terris calamitosius esset. Sed pia virgo quamuis diuino pariter & humano solatio destituta fiduciam tamen in Deum non abijciebat, sed iaculo amoris Christi confixa, ad angelum sui custodem se conuertebat: illum haud aliter quàm præsentem alloquens, multisque sermonib. ad eū institutis, & temporis tædium & dolorum vehementiam subleuans. Hoc pacto temporis repellebat tædium cùm cœlesti consolatione destituta corpore pariter & animo langueret.

Vt se gesserit diuinis cōsolationibus destituta.

Sed illa eius insignis in Deum fiducia nequaquam fructu carebat suo: nā post multas animi angustias, post intolerabiles corporis dolores, post gemitus & lachrymas angelico fruebatur aspectu, fruebatur colloquio & obsequijs adeo, vt dolorum omniū quasi oblita inter ipsa corporis cruciamenta exultaret, & quasi corporeis vinculis soluta terrenas res despiceret. Dicam paucis quantam virgo sancta ex angelorum præsentia delectationem hauserat.

Post maximas angustias ãgelica fruitur visitatione.

Erat vidua quędam venerabilis quę importunis precib. ab ea postulabat, vt sibi angelum eius videndi copiam à Domino impetraret. Annuit virgo sacra, monuitque viduam vt clauso ostio secū in precibus persisteret. Et ecce adest angelus incredibili pulchritudinis splendore coruscans, adeo vt ex eius cōspectu ineffabili gaudio perfusa vidua, prorsus in amorē pulchritudinis illius absorpta esset. Cumque angelus rogatus Lydvvinę oculorum obtutum in eā defixerit, animus viduæ tam vehementi amoris flamma exarsit, vt cibi potusque penitus oblita à lachrymis præ nimio gaudio fusis sibi temperare non posset. Cogitet hic lector quid sit ipse fons vitę electis suis in patria, si tātùm delectat aspectus eorum qui ei ministrant.

Angelus eius elegantissima forma apparet.

Cùm autem sic Christi famula tanquam aurum in fornace probaretur, flante Austro, perinde vt hortus irriguus virtutū flores germinare non destitit, aliis quoque optima de se proponens exempla. In extremis angustijs nihil aliud habebat in ore quā O bone Iesu miserere mei. Grauissimum paupertatis onus non modò forti sed hilari etiam animo tulit, adeo vt quibusdam fœminis, q̄ probè eius penuriam norant, eam reprehendentibus responderit: Satis abundat, qui eo, quod habet, contentus est. Etsi autem mihi cum hominibus communes non sunt diuitiæ & deliciæ, sunt tamen cum multis communes paupertas & miseria: quibus ego abundans, Deo gratias ago & conquiesco.

Patientia eius & fortitudo in cruciatibus.

Memorabilis eius sententia.

Ipsa, quamuis nulla corporis alimonia indigeret, oblatas tamen eleemosynas admittebat, vt eas tanquā pia mater pauperibus erogaret. Sibi ipsi parcissima pupillis & viduis mira liberalitate succurrebat: neq; vlli vnquam, quandiu teruncius superesset, opem negabat. Si largiri nil posset, condolentem prębebat animum, blandoq; è pio corde deprompto sermone aliorum miseriam subleuabat. Pauperes tanquā cœlestis regni principes futuros venerabatur; eorumq; nomina & habitacula, quamuis in tenebris iaceret, distinctè nouerat, qb. crudos iterdū coctos, crudos interdū p fideles ministros suppeditabat. Cū autem tanto pauperibus benefaciendi studio arderet, tum vicissim Christus Dominus quàm sibi hęc virginis uoluntas accepta esset, stupendis sępe miraculis declarauit.

Benignitas eius in pauperes.

Ex liberali cuiusdā deuotione cū ei quarta pars uaccę cum uicinis ad alendos pauperes diuidendæ cessisset, & illa coctas carnes certis familijs numero admodum triginta distribui iussisset; inuentum est postea nihil pœnitus ex olla diminutum esse. Familia igitur stupente & rei nouitatem admirante, quid, inquit Lydvvina miramini? An nescitis à Domino dictum, Date & dabitur? Huic sanè miraculo derogari non potest, cum & domestici, & aduentantes peregri-

Præclaro miraculo declarat Dominus quā sibi sit gratum bene faciendi studium.

regrini ijsdem carnibus postea refecti sint, & omnes admiratione permoti manum Domini adesse faterentur, quæ olim viduæ farinulam conseruarat: Eadem Domini virtute & bonitate factum est, vt, cùm fœminæ cuidam caduco morbo laboranti misericordia mota vinum suum, quo arentia labia refocillabat, benignè dedisset, vasculum mox vino optimo redundaret. Cùm frater eius Guilielmus multo ære alieno obstrictus è vi uis excessisset, filiosque in extremam calamitatem coniecisset; virgo sancta illorum miserta corrasis vndiq; pecunijs Nicolao cognato suo in mādatis dedit, vt promptis è crumena, in quam nummos omnes condiderat, pecunijs, creditoribus satisfaceret. Fecit ille, vt iussus erat, cumque omnibus factum esset satis, eadem pecuniæ summa salua & integra in ipsa crumena inuenta est: qua propter eam Domini Iesu crumenā deinceps appellari voluit. Et quidem hoc certo certius constat, cùm octo libras in eam misisset, quòd plusquam quadraginta, præter eas quibus fratris æs alienum dissoluerat, ex ea pauperibus elargita sit.

3. Reg. 17.

Item alio.

Item alio.

Cùm autem tanto studio ac diligentia inediam & paupertatem à miseris profligaret, tùm diligentiori cura animarum languores curandos suscipiebat. Quamuis enim literarū prorsus ignara esset, tamen ex codice vitæ crucifixi Iesu, mirabili auiditate sedula discipula haurire studebat quod alijs effunderet. Confluebant ad eam omni ex parte multi varijs tentationibus & angustijs afflicti, diuersisque & animi & corporis doloribus oppressi, à quorum corporibus Christi virtute ęgritudines pellebat; & animas peccatorum pondere grauatas ignitis sermonibus recreabat. Periculis animarum, vt sępius probatum est, plus cruciabatur sancta virgo, quàm sui corporis doloribus. Cum Moyse deprecari Dominum solatio erat ei; ferre eiulatus lucrum putabat: mortificari quotidie; spiritalis erat animæ illius respiratio.

Suscipit et curā aiarū

Erat Scheidami vir quidam prædiues, qui desperatione vexatus, seipsum suspendio necare tentabat. Cumque hoc suo exposuisset confessario, neque is hominem ab eo furorem sanare posset, adijt virginē, eiq; hominis illius periculum exposuit. Respondit virgo; Satanę hoc esse artificium, quare nihil fieri posse prudentius, quàm dęmonem suis ipsius laqueis captum irretire. Hortatur igitur cōfessarium, vt homini illi ab omni peccatorum labe per salutarē confessionem prius purgato, hoc ipsum pro satisfactione iniungat, ad quod eum teterrimus Satan instigabat. Sciebat enim virgo dæmonem odio Dei & sacramentorum, nō permissurum, vt pęnitentis obedientia fieret quod ipse serpentina malitia suadebat. Sacerdos autem quamuis ab eo cōsilio vehementer abhorreret cùm tamen virginis prudentiam ac sanctitatem multis indicijs perspectā haberet, & miserum hominem præ tentationis importunitate tabe confectum cerneret, iniūgit illi per sanctam obedientiam suspendij pęnitentiam. Lætatur ille tali pœnitentia, festinansque ad laqueum trabi appēsum, desilit ex loco quem ascēderat. Mira res. Accurrunt illicò dęmones, hominemque rupta resti collo ei implicata, magno cum impetu inter parietem & cistam quandam deijciūt, ibidemque corpore & animo tremebundum relinquunt. O fœminam admirandam, diuino proculdubio lumine illustratam, supernique secreti de viro desperato non inscıam, cuius hoc sanè admirandum potius est, quam imitandum consilium.

Hoīem desperantē liberat à diaboli machinis, sed mō admirando potius quā imitando. Istū virum valde flagitiosum.

Vir quidam immanitate scelerum efferatus, mortiferoq; sepultus somno, nullis monitis vel terroribus, ad flagitiorum confessionem sacerdoti faciendam adduci poterat. Tandem assiduis adhortationum stimulis fatigatus, paratum se ostendit Lydvvinæ cateuelare, vt ea rursus illa sacerdo-

cerdoti confiteretur. Lydvvina verò, etsi totis se viribus opponeret, ille tamen turpia sanè & horrenda flagitia detexit, quę illa, consentiente viro, sacerdoti tanquam propria cum multis lachrymis confessa est. Postea vir ille ad eam rediens salutarem sibi satisfactionem imponi voluit, spondens se, licèt grauissima libens subiturum. Tum Lydvvina Peccata tua per puram ac integram confessionem expianda suscepi: vnū autem hoc à te peto, vt in molli stratu vna nocte supinus cubare velis, neque te in alterum latus quouis modo vertas. Accepit ille satisfactionem subridens, seséque opportuno tempore delicatulus ille in lecto reposuit. Sed mox tædio victus, ægrè admodum tulit se consueta vertendi libertate priuatum esse, adeo vt somnus etiam ab oculis fugeret. Cumque sic tædio affectus iaceret, corporisque sui incolumitatem, lecti mollitiem, temporis breuitatem, scelerum suorum immanitatem, æternas gehennę flammas, aliaque multa cogitaret, & tam exigua molestia se victum cerneret, acerbissimè cœpit peccatorum suorū fœditatem deplorare, mentisque cęcitatem admirari, ac ingratitudinis suæ scelus detestari. Ego enim, dicebat, hic incolumis molliter & delicatè iacēs, vehementer discrucior quòd breuissimo hoc temporis spatio, libertate corporis, quò libet, vertendi frui non possum: Et Lydvvinæ corpus tot Domini flagellis attritum, & putredine absumptum, tam multis annis in vili habitaculo & duro strato libens pro Christo patitur. Hęc consideratio protinus virum illum in alterum mutauit, vt nulla ei deinceps satisfactio pro peccatorum venia grauis videretur.

Hoc miraculum sanè eximiū est.

Flagrabat adeò virgo sacra animarum salute, vt neminem vnquam ad uentantium, quamuis immensis corporis & animi doloribus premeretur, repulerit: cumq; domestici eius concurrentium multitudinem excludere vellent Lydvvina facibus amoris inflammata exclamabat: Quid agitis sorores meæ, quid agitis? Ita ne lucrari non debemus Christo animas, quas satan deuorare cupit? Veniant ad me pauperes omnes, veniāt desolati & quotquot amaro sunt animo longè .n maiora pro ijs perpessus est Dñs meus Iesus Christus. necdū eò perueni, quò ille qui, ait: Optabā anathema fieri pro fratribus meis. Dominici corporis sacramentum tā ardenti sumebat desiderio, vt vel vno die illo carere coacta, anni spatium breue illud tempus existimaret.

Flagrat amore pereū tiū aiarū.

Rom. 9.

Venerabile sacramētū quā ardenter sumpserit.

Interea Lydvvina tot flāmis charitatis incensa non destitit die noctuq; ꝓ aiatum salute cruentos lachrymarum imbres ꝓfundere; eò magis quò certius per spūm horrendas damnatorum pęnas apud inferos cognouerat. Frequenter, angelo duce, ad loca purgatorij ꝑducta vidit immanes cruciatus eorum, qui magna familiaritate in vita ei coniūcti fuerant. Inter quos sacerdotem quendam (vt alios interim plurimos silentio ꝓter eam) q cū tota vita carnis illecebrit deditus, corruptos statuisset corrigere mores, morte pręuentus, etsi valde contritus, sine vlla tñ satisfactione è carne migrauerat. Pro quo Lydvvina cū assiduis precib. Deum exoraret, rapta in spiritn ad expiationis regionem, audiuit è puteo abyssi vocem sanè lugubrem, cognouitque ex angelo suo sacerdotem illum decē iam annis ibidem detineri. Cumque ex ea quæreret, velletnè pro eius ab solutione aliquam subire pœnam; respondit illa se id animo velle libētissimo. Tum angelus voraginem quandam valde horribilem ostēdit, multorum torrentium instar, magno impetu reboantem, quam transmittere eam oportere dicebat; si vellet afflictissimę sacerdotis animæ subuenire. Nec renuit illa ardentissimis charitatis flammis incensa, quanquā ingenti tremore cōcussa; sed angelo

Orat nocte ac die pro salute animarum.

Vidit sacerdotē quandam in pœnis purgatorij.

Sacerdotis aïam è pœnis liberat.

gelo hortante & diuina virtute eam confirmante, tumultuantes illas vndas ingreditur, ac summo cum labore eas superans victrix tandem, quod optauerat, obtinuit: viditque repentè sacerdotis illius animam niue candidiorem è pœnis euolantem & cum iubilo ad cœlos abeūtem. Et nè quis hęc aliaque quæ innumera sunt, vana esse existimet, constat certè Lydvvinam, cùm diu oppressis sensibus in huiusmodi raptibus iacuisset, ad se reuersam, multo sudore perfusam animo ita cōsternatam fuisse, vt nemo circumstantium ambigeret eam spiritu valdè fatigatā alicūde reuertisse.

Sæpè ducitur ad loca terræ sancta.

Sæpius etiam noctibus rapiebatur (in corpore an extra corpus incertum) ad loca illa in quibus Christus nostrę salutis redemptionem operatus est: è quibus multis interdum liuoribus contusa & vulneribus concisa redibat, cùm tamen spiritus eius incredibili gaudio perfusus exultaret. Hæc autem vulnera angelus ei ideo inflicta esse dicebat, nè quid ambigeret se sacris in locis fuisse. Sed & hoïes fide dignissimi, hoc in ea post crebros raptus, obseruarunt, quòd haud secus redoleret, quàm si preciosissimis vnguentis delibuta fuisset.

Cōsolationes spiritus in corpus eius redūdarunt.

Spiritus enim cœlesti dulcedine plenus redundabat; prorsus, vt instar vasis musto exuberantis, totū tuguriū, impetu quodam spiritus efflando cōpleret; præsentesque oēs diuina quadam virtute mirificè exhilarabat. Multi sæpe cùm nares oraq; sua pectori eius admouerent, vt pro voto, spiritus eius & suauissimi odoris reliquias haurirent, mirabantur, quō tantarum redundantiam deliciarum ferre posset; quib. illa respondebat: Quàm bonum mihi, vt minus sapiēs loquor, q in infirmitatib. meis humiliat me Dominus: nam sine illis pondus consolationum eius nequaquam ferre possem. Itaque cùm abundo cōsulationibus, disco postea in corpore miserabili incredibiles perferre cruciatus. Bona est consolatio quam nō tumor inflat, sed timor cōsolidat.

Nota optimā sententiam.

Familiaritas eius cū angelo.

Fuit ei summa quædam cum angelo custode familiaritas, adeo vt vel solo hoc solatio facilè omnes mundi huius consolationes respueret. Die quodam solenni, diuinis intenta meditationib. assidentem, sibi cum alijs nonnullis confessarium modestis admodum verbis rogauit, vt soli sibi trium horarum spatium concedere non grauarentur. Abeunt confestim omnes, sed cōfessarius, qui angelum aduenturum credebat, vt diu desiderata eius visione frui posset, clam se in virginis cubiculo abdidit. Ecce āt paulò post aduenras angelus blando quidem vultu eam respexit, sed propius, quàm solebat, accedere recusabat. Tum virgo ex hominum familiaritate aliquam se peccati contagionem contraxisse existimans, vim lachrymarum profudit. Angelo autem eam consolante & nō eius, sed illius qui ibidem delitesceret culpam esse dicente, acrius flere cœpit: Qua re timore pariter & pudore suffusus sacerdos, illicò se inde recepit: virgo verò Lydvvina immenso lumine circumfusa, primò in spiritu ad loca pęnatum, inde ad contemplandos cęlicolas, deducente eam angelo, rapta est. Et nè quis hęc in dubium vocare audeat, constat certè cùm hoc modo spiritus à corporis cōsuetudine auelleretur, quòd omnem sentiendi vim non modò amiserit, sed mortuæ similis multo tempore iacuerit, prorsus vt quodam brumali frigore, relictis per imprudentiam ad lectulum prunis, latus eius, ad ipsa vsque ossa, sine vllo doloris ipsius sensu, absumptum fuerit.

Raptus eius mirabilis.

Non sentit præ mentis excessu vim ignis corpus eius denudantis.

Donum prophetiæ.

Mira etiam in ea fuit prophetię gratia, ita vt & arcana cordium eam non laterent, & absentia haud secus ac præsentia clarissimè intueretur. Magnum quandoque nauium apparatum mercatores in Orientem nauigaturi fecerant. In ijs nauta quidam virgini familiaris die festo cum a[l]ijs profecturus virginis se precibus cōmendauerat. At virgo futurorum præscia hortatur eum, vt die ab alijs pręsti-

præstituto, mari se committere non præsumeret. Si faceret accepti consilij haudquaquam pœniturum. Nauclerus licèt inuitus consilio acquieuit, alijsque cum magno bombardarum strepitu & solitis lætitiæ signis è portu soluentibus, ille tristis domũ rediit; conuicijs pariter ac pudore affectus. Sed accidit vt classis illa paulò post in piratas incideret, à qui bus partim cæsa, partim demersa fuit, nautis & militibus in captiuitatem abductis. Nauclerus verò qui saluberrimo virginis consilio paruerat prospera vsus nauigatione, mercibus onustus & opibus auctus domum rediit.

Nautã servat ab iminẽtib. periculis.

Iuuenis quidã Coloniæ Agrippinæ natus, Gerardus nomine, cùm varia de certo aliquo vitæ genere eligendo cum animo suo consilia agitaret, & desiderio solitariæ vitæ vehementer inflammatus Ægyptum cogitaret, nè temerario ausu in apertum corporis & animæ discrimen se conijcere videretur, statuit ante omnia Lydvvinę exquirere consilium. Illa verò vt hominem ad se venientẽ conspicata est, tanquam commilitonis sui exhilarata præsentia, futurorum que optimè conscia, hortata est eum ad spiritale certamen in vasta Aegypti solitudine subeundum: nec dubitaret quidquam de ope diuina; vtpotè qui cęlesti manna post tertium ab ingressu diem ad finem vitę vsque foret alendus. His virginis monitis Gerardus ille ad ardua queque pro Christi amore aggredienda alacrior factus, in Aegyptũ profectus est; vbi in arbore caua, domicilio cõstituto, multùm in vera pietate profecit, & cœlesti alimonia sustentatus, Angelicis meruit colloquijs perfrui. Fuit autem corpore ita obeso, vt colli eius pinguedo in vestis oram extrinsecus se diffunderet, cùm tamen omnis alimenti corporei expers, cœlesti, vt olim filij Israel, cibo vitam ibidem sustentaret. Abijt verò è vita anno salutis millesimo quadringentesimo vicesimo sexto, cuius spiritum Angelorum ministerio ad cęlos abeuntem vidit Lydvvina.

Gerardus Coloniensis solitarius sanctus.

Nutitur manna.

Gerardus quãdo mortuus.

Porrò virgo sacra cùm iam vicesimum octauum in sua infirmitate annum ageret, atque incredibili spiritus feruore ad martyrii palmam aspiraret, accidit vt milites quidam Ducis Burgundiæ Philippi (qui illo tũc fortè tempore apud Hollandos inaugurabatur) facta aduersus Christi ancillam conspiratione, furibundi in illam irruerent, turpissimaque conuicia ingerentes, detractis corpusculo operimentis indignis modis contrectarent; nec paucis vulnera eius vulneribus cumularent. Inde verò tanquam præclaro patrato facinore recedentes, multis calumnijs ac mendacijs eam apud omnes traducunt, bestiam, voracem, ac prostibulum appellantes, quæ ficta pietatis specie per summum scelus sanctitatis opinionem apud rudes homines captare nõ vereretur. Hic rumor sceleratis eorum sermonibus longè lateque diuulgatus, ipsum Burgũdię Ducem permouit, vt strenuos quosdam non minus quàm honestos milites mitteret, qui Lydvvinę vitam diligenti scrutinio excuterent, vt si eam ab illa sanctitatis opinione alienam inuenirent, dignum de ea supplicium sumeret. Illi igitur numero sex virginis domum ingressi, omnia perscrutari cœperunt, amotisque cognatis & familiaribus, diebus admodum nouem totidemque noctibus custodes perseuerarunt; sed aliud nihil in virgine deprehendere potuerunt, quàm quòd cibi omnis potusque expers, suauissimis in Deum cõtemplationibus raperetur.

Militũ quorũdã improbũ facinus in sacrã virginem.

Ad nouem dies curiosissimè à militib. obseruatur Lydvvina.

Hinc igitur omni suspicione falsæ sanctitatis amota, virgo ab ipso Duce alijsque omnibus maiore in honore ac celebritate haberi cœpta, adeo vt venerabundi ad eam vndiq; multi concurrerent, atque in rebus dubijs consilium, & afflictis opem flagitarent.

Cùm autem iam tempus adesse intelligeret, quo mortalitatis ergastulo

lo soluenda laborum suorum à Domino premium iustitiæque coronam perciperet, accersitis ad se domesticis, multis cum lachrymis ab omnibus erratorum suorum veniã postulauit. Fertur tunc ex corpusculo eius tanta odoris manasse fragrantia, vt omnes quasi torrente quodam voluptatis potati, se continere non possent; quin ei gratularentur. Illa verò in extremo illo spiritu acerrimis nouorum dolorum stimulis adeo vehementer vrgeri cœpit, vt diro cum vomitu fellis particulas reijcere cogeretur. Tandem tertio Paschatis die amore pariter & dolore absorpta, purissimum in manus creatoris spiritum efflauit.

Moritur virgo sancta.

MARTYTIVM SS. MAXIMI & Olympiadis,

Qui passi sunt in Perside ciuitate Corduena, vt docet Baronius.

15. Aprilis.

Vo tempore Christiana pietas in Perside aduersus Decij tyrrannidem inuicta permanebat, Olympiades & Maximus, viri cùm generis noblitate tum pietate admodum insignes Decio Imperatori in ciuitate Corduena oblati sunt. Qui cum incredibili tunc temporis in Christianum nomen furore incandesceret, iussit eos, præterita vsitata iudicij ratione, fustibus cædi. Cumque in tormentis fine vlla doloris significatione inuicti persisterent, Decius ira vehementius inflammatus: Pandite, inquit, nobis facultates vestras. Cui protinus Olympiades: Equidem libenter id faciemus: nostræ enim facultates, & aurum, & gemæ Christus est. Ad hunc igitur accedito & veris diuitijs abundabis. Terrenas enim & perituras facultates ignoramus: corpora verò hæc olida tibi lanianda tradimus, animas certè prohibere non poteris quò minus ad suum creatorem abeant. Decius hæc audiens multò vehemétius fustibus & plumbatis cędi eos iussit. At martyres magis confortati exclamabãt. Fac quod facis, & noli cessare, munda quod sordidum est. Decius tanta verborum contumelia, vt putabat, lacessitus, tradidit eos Vitellio Amisio vicario excarnificandos, qui furore plenus iussit eorum capita securibus tundi, donec fęlici agone impollutum Deo spiritum traderent. Deinde sacra corpora canibus deuoranda reliquit: sed canes pio obsequio, Vitellij impietatem damnanies, custodes corporum se præbuerunt; adeo vt lugubri etiam mugitu mortem eorum deplorarent. Itaque post dies quinque Christiani quidam nobiles, qui Abdon & Sennes cognati fuisse perhibentur, ea collegerunt, collectaque honorificè in domo sua sepelierunt duodecimo Kalendas Aprilis.

Maximus, & Olympiades Decio oblati.

Vera diuitiæ Christ⁹.

Caeduntur plumbatis.

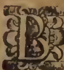
Traduntur Vitellio Amisio.

Canes corpora defunctorũ custodiunt.

VITA S. PATERNI Episcopi Abrincensis.

Ex ea qua est optima fide apud Surium. Numeratur quartus Abricensis Sedis Episcopus. Claruit circa annum Domini quingentesimum nonagesimum, temporibus Childeberti regis Francorum.

16. Aprilis.

Eatissimus Paternus apud Pictauos, Aquitaniæ oppido, parentibus & generis nobilitate & publica administratione conspicuis ortus, natalium splendorem vitæ & morum claritate vicit, Iulita matre, iam ab annis duobus vidua, illum honestissimè educante.

Patria & parentes eius.

In ipsa verò tenera ætate cœlesti inspiratione permotus, religiosæ vitæ frenum sibi spontè inicit, in mona-

Monasticā vitam cōm plectitur. monasterio Enixionensi Dominicæ seruitutis iugo & habitu monastico suscepto. Vbi sanè non obscura de se iudicia dedit idoneum se fore, cui, diuina agente prouidentia, pontificatus functio & plurimarum rerum administratio quandoque demandaretur.

In ipsa adolescentia ad sublimiora sanctæ vitæ studia aspirans, cum non fideret sibiipsi propter ætatis teneritudinem, cum Scubilione eiusdem loci monacho, pro Christi amore relictis parentibus, in pago Constantino constituit peregrinus degere. Itaque nihil præter Psalterium secum accipientes, eò profecti sunt. Ambobus verò propter captandam solitudinem insulam quandam adire cupientibus vir quidam nobilis atque religiosus eos apud se detinuit, donec ciuibus suis illorum aduētum indicaret & rogauitque illos vt in fanum Scisciacnm se recipientes suis precibus homines ethnicismi erroribus implicatos à dæmonum cultu reuocarent. Tum verò illi circa mentis *S. Paternus cum Scubilione degit in specu.* sinum in cauernam quandam ingressi sunt: cumque populus execrabili ductus consuetudine, in illo fano debaccharetur, sancti viri monitis & precibus ab eo furore mentisque insania reuocare conati sunt: atque ad vnius veri & sempiterni Dei cognitionem adducere. Sed homines impij, spretis per summam contumeliam saluberrimis monitis, ritu suo cœptum cultum pertinaciter persequuntur. At sancti viri tum sanctæ Crucis signo, tum fidei feruore ar- *Illorum Zelus & constantia.* mati, posthabito præsentissimo vitæ suæ periculo, vasa, in quibus miseri illi pulmenta coquebant, suis scipionibus euertunt, potumque nefarium effundunt. Ecce autem qui sanctos viros crudeli internecione delere putabant, nutu diuino timore correpti subsistunt; ac stupore perculsi pedem retrahunt. Sanctis verò ad locum suum abeuntibus mu- *Mulier impudica pu-* lier quædam impudica in illorum se contumeliam nudauit: at repente membris omnibus contrahitur, to- *nitur dimissus.* toque anno, vigore corporis tabescente, cruciatur, neruisque debilitatis, etiam vlcere flagellatur, donec petita à Sanctis venia, illis Dominū rogantibus, sanitati restituta est.

Accidit die quodam vt non nisi dimidius panis illis ad necessariam refectionem superesset. Adueniente autem peregrino quodam, beatus Paternus, volens ex illo apud Deum sibi mercedem potius colligere, quàm in ventrem suum recondere, eū illi largitus est. Interea sanctus Scubilio sta- *Benignitas eius in pauperes.* ta edendi hora eum panis frustum requirens nec inueniens tulit molestissimè quòd labore defessus, nihil quo exhaustas vires reficeret, inueniret. Paternus verò eum consolans hortabatur vt nihil de Christi benignitate dubitaret, qui dubio procul famulis suis escas subministraret. Hæc eo dicente & fratrem consolante confestim adfuit VVithens, qui se primus in illorum disciplinam tradiderat, cum magna munerum ciborumque copia, sicque intra temporis ferè punctum, quòd indigenti Paternus impartierat, cum grandi fœnore receperūt. Sed cum cibum caperent, aquam, quæ sitim excluderent, nō habebant. Mox igitur in terram prostrati supplices Christo, qui est fons vitę indeficiens, preces offerunt, vt ipse famulis suis aquam largiretur in deserto, qui populo Israelitico olim è petra largissimas produxit vndas in solitudine. Audiuit auris propinqua clementis- *Fontem precibus impetrant.* simi Saluatoris preces seruorum suorum, tangenteque Paterno humum baculo, fons erupit: crederes te videre Moysen virga percutiētem petrā.

Eius rei fama crebrescente, vir venerabilis Generosus, Abbas eorū, post triennii spatia abiit ad requirendos monachos suos, tam bene fugitiuos, quippe qui ad Christum aufugerant. Vbi autem ad illos peruenit, didicit Paternum arduum sanè vitę insti- *S. Paterni vita rigida.* tutum sequi, præter panem & aquā, vel olera sale conspersa nihil alimentorum admittere, & non fœminarum

dumtaxat, sed virorũ etiam aspectus declinare: vt ab hominum consuetudine semotus, solicitè operiretur visitationes angelicas: tantoq; plus proficeret in rerum diuinarum contemplatione, quanto minus haberet ex hominibus solatij. Tum prætereà cognouit eum nullo vnquam cubare in lectulo, pro molli lana asperum vsurpare cilicium, vt nec ipsa quidem nocturna quies corpori sine molestia abiret; exactoque in sanctis laboribus die, nox non ad quietem, sed ad laborem succedere videretur. His igitur consideratis, vt aduertit Abbas eum monastici Canonis metas, tanquam equum impatientem immodico feruore excedere, impositо quodam freni retinaculo, ad moderata eum ieiunia reuocauit, simulque iussit ne tam arctæ se daret solitudini, nec virorũ aspectum & colloquia recusaret: tum etiam cellulas inuiseret. Simul etiam apud Leucianum Episcopum præclarum ei testimonium reddidit: qui eũ primò diaconum, inde presbyterum ordinauit. Ille verò quantum sibi sentirat ex illa promotione accessisse dignitatis, tanto plus ipse sibi cumulandis virtutibus veri honoris adijcere nitebatur. Tantus autem Scisciaci ex eius & Scubilionis laboribus gratiæ fructus excreuit, dum illic cœlestis verbi semina spargerent, vt fanum profani cultus in pecorum stabula redactum sit. Spelunca autem illa, in quam viri illi egregij se abdiderant, tam suaues ex se diffudit virtutum odores, vt permulta ex Paterno prodierint monachorum examina, nec pauca apud Constantienses, Baiocenses, Cenomanos, Abrincenses, Rhedones in Britannia minori ab illo fundata sint monasteria. Claruit autem eius eximia fides multis argumentis, & sanctam vitam miraculorũ signa declararunt.

Patern' fit presbyter.

Multa condit monasteria.

Scisciaci namque oblata ei fuit ancilla muta ab Oriaste presbytero, cuius maxillas oleo consignans benedicto, id effecit vt pristinum vocis beneficium reciperet. Apud Abrincenses Vrci cuiusdam ancillæ manus adeo erant vi morbi contractæ, vt nec fila quidam è glomo possent diuellere. Orauit pro ea vir Dei, & citò laxatis neruis, integra manibus incolumitas restituta est. Id vbi fama longè lateque diuulgauit, multa Childeberti regis prece compulsus, ei Parisijs vehiculo operto inclusus occurrit: cumque Milenico puer serpente percussus illico è corpore abiturus videretur, accessit ad eum vir sanctus, editoque Crucis signo, & olei liquore puero perfuso, exitiale virus tali antidoto profligauit. Quo sane in loco in rei gestæ testimonium basilicam in beati viri honorem condiderunt. Vbi autem maligni spiritus eũ Parisios aduentare senserunt ex obsessis corporibus aufugerunt: & qui febre correpti erant incolumes euasere: nec potuit illic durare morbus, vbi tam insignis medicus sua pharmaca produxit. Posteà verò cum vir Dei pro pauperibus regias aures appellaret, inclytus rex Childebertus Crescentio, ad quem publica cura spectabat, mandauit, vt quod beatus Paternus ab ipso exigeret, id exequi ne omitteret. Promisit ille se ita facturum, sed fidem fefellit. Nam in Burgundiam profectus est, viro sanctissimo nesciente. At mox illum diuina vltio persecuta, oculorum lumine priuauit, ita vt biduo erraret. Agnoscens igitur culpam suam celeriter est regressus ad hominem Dei veniãq; petiit: eodemque momento, quo ab animo iniquitas abscessit, oculis lux reddita est: factusque ex ipsa cæcitate eruditior, serui Dei non distulit parere voluntati, sciscior effectus pulsa peccatoris caligine, quàm oculorum luce reparata.

Mutam curat.

Contractas manus sanat.

Signo Crucis & oleo pellit virus.

Dæmones fugiunt ad aduentum S. Paterni.

Iam septuagesimum ætatis agebat annum B. Paternus & Abbatis officio fungebatur, cum ecce Scisciaci in cellula, quam primò extruxerant, quiescenti quadam nocte visus est locus illе mira claritate perfusus. Simul autem visi sunt ad illum ingredi sancti Episcopi Melanius, Leucianus & Beor,

Visio S. Paterni.

Beor, qui ad Dominum migrauerant, ipsumque ordinare antistitem. Hac ille visione obstupuit, sed tacitam apud se habere volens, tamen occultare non potuit, quam postea ipse per euentus ad omnium notitiam perduxit. Nam non multum intercessit temporis, cum decedenti Abrincensi episcopo ad regis & populi preces ipse successit. Nec enim recusare potuit, quod secreta Domini dispensatione sibi imponendum iam ante præuiderat. Vbi autem id honoris adeptus est, talem se præbuit, tum in veterum ecclesiarum instauratione, tum in nouarum ædificatione, domorum etiam reparatione, & pauperum procuratione, vt esset in singulis admirabilis & in omnibus singularis.

Creatur Abrincensis Episcopus.

Cum autẽ quadã vice in pago Theodisiaco ad comitem Seuerum fœmina quædam, ciuis Rhedonensis, venisset planè muta, sanctoque viro in oratorio esset oblata, illo pro ea preces fundente, actutum longa rupit silentia, nec potuit diutius seruire inimico, pro qua Christus eius & creator & saluator fuerat interpellatus.

Muta loquitur.

Tertiumdecimum annum in Abrincensi pontificatu iam agẽs vir sanctus, altero Paschatis die, cum fratres Scisciaci inuitare cuperet, in morbum incidit, itemq; sanctus Scubilio apud Mandanenses. Mittunt autem vtrinque nuncios, mutuoque sibi significant, vt priusquam migrent ex hac vita mutuo conspectu fruantur. Nunc ij in ipso itinere sibi fiunt obuiam, rogantque beatum Scubilionem, vt beato Paterno occurrat. Id verò quo minus ille posset, sinus quidam maris impedimento fuit, quem nocturno tẽpore traijcere non licuit. Verùm cũ a Sciciaco fere tribus milliaribus abesset, eadem omnino hora B Paternus & frater eius Scubilio reuerendus Præpositus, nobili triumpho comitibus angelicis spiritibus animas sua è terris ad cœlestia regna cum Christo æternum victuras transmiserunt. Cumque & Paterni exequias celebraret Lauto Episcopus, qui ante dies octo eius inuisendi causa eo venerat, eiusque sacrum corpus ad basilicam deportaret: itemque Lanscius episcopus S. Scubilionem ad basilicam eandem adduceret ambo pontifices, concinente psallentium choro, præter omnem expectationem sibi inuicem occurrerunt, pariterq; in eodem loco conuenerunt: & viri sanctissimi quorum funera illi antistites curabant, fęlici transitu locum orationis, quem ipsi extruxerant, eodem die simul occuparunt: & qui se in vita mutuo dilexerant, nec in morte quidem separati sunt, idque adeo vt vno eodemque momento, pariter conditi sint: nec dubium, quin Christo redemptori nostro, nostri amantissimo, electi eius gratia è sęculo fœlicibus meritis illustres pariter occurrerint in cęlis: etiam post obitum beatis & mirificis operibus integrè viuentes, & miraculis coruscantes ad laudem & gloriam præpotentis Dei, cui est honor & gloria in sęcula sęculorum. Amen.

Obit S. Paternus & Scubilio.

Lauto Episcopus subscripsit in Aurelian. si Conc. 2. & 3.

MARTYRIUM SANCTI Mappalici, vt habetur in vetustissimis monumentis.

Sanctus Mappalicus apud Africam cum alijs pluribus martyrio coronatus est. Scribit de eo B Cyprianus in epist. ad martyres & Confessores hoc modo. Vox plena Spiritu sancto de martyris ore prorupit, cum Mappalicus beatissimus inter cruciatus suos proconsuli diceret: Videbis cras agonẽ. & quod ille cum virtutis ac fidei testimonio dixit Dominus impleuit. Agon cęlestis exhibit*, & Dei seruus in agonis promissi certamine coronatus est. Et post pauca Hunc igitur agonem per prophetas ante dictum, per Dominũ promissum per Apostolos gestũ Mappalicus suo & collegarum suorum nomine proconsuli repromisit, nec fefellit in promisso suo vox fidelis. Pugnã quam spopondit exhibuit, & palmam

17. Aprilis.

P. Cypriãus epist. 22. & 23.

quam meruit accepit. Istū nunc beatissimum martyrem & alios participes eiusdem congregationis & comites in fide stabiles, in dolore patientes, in quæstione victores, & cæteri quique sectemini & opto pariter & exhortor, vt quos vinculum confessionis, & hospitium carceris simul iūxit, iungat etiam consummatio virtutis, & corona cęlestis.

MARTYRIVM SS. MARTY. Eleutherij Episcopi & matris eius Anthiæ.

Ex eo quod est per Metaphrast. Vixit Eleutherius sub summo Pontifice Anacleto, non autem sub Aniceto quemadmodum de eo agit Nicephorus ex Metaphraste. Nam cum passus sit sub Hadriano Imp. & Anicetum post Hadrianum sedisse constet, manifestè patet error. Videtur autem Librariorum incuria accidisse vt Anicetus pro Anacleto poneretur.

18. Aprilis. *Patria & parentes eius.* Eleutherius ex inclyta vrbe Romana, illustri admodum genere diuitijs & mundi huius gloria cum primis præstantissimo ortus, (quippe cuius parentem ter cōsulatum gessisse referunt historiæ) pietate & religione admirabilis tanquam lucidissimum sydus impietatis tenebras profligauit. Mater eius Anthia, fęmina omnibus virtutibus ornatissima, cum ex D. Pauli prędicatione Christi fidem percepisset, religionis studio incredibiliter incensa, filium suū Eleutherium sanctissimis disciplinis imbuendum curauit, quo aliquando doctrinę & virtutis splendore obscuratam pietatis faciem in Ecclesia illustraret.

Traditur Pontifici Anacleto erudiendus. Ea tēpestate Aelius Adrianus Romani Imperij sceptra tenebat; Romanæ verò Ecclesiæ Anacletus cum potestate summa pręerat, qui sedem illā multis virtutibus adornabat, Christiq; Ecclesiam cū non mediocri sanctitatis opinione regebat. Huic igitur Anathia filium ætate pariter, ac virtute adultum tradidit, vt ab eo perfectissimā ac numeris omnibus absolutā viuendi rationē hauriret: fideliq; patri fidelis discipulus ministraret. Ille verò mox ingenua indole & insigni morū eius probitate cognitā primū Diaconū, deinde Presbyterū, postremò Episcopū Illyrici ordinauit: quas sacras Ecclesiæ functiones Eleutherius sic administrauit, vt fugatis vbiq; errorū tenebris, ad clarissimā veritatis lucē quā plurimos traheret, ac impio simulacrorū cultu euerso, verā Christi religionē constitueret. *Fit Episcopus Illyrici.*

Illustris pietatis splēdor suos vbiq; radios iam clarius diffundebat, cum malignus Adrianum noua quadā rabie incitauit, vt cunctos Christianæ fidei cultores internecione deleret, maioremq; suis dęmonibus honorem decerneret. Et quidem vt ante alios, caput ipsum pietatis, Eleutheriū inquam deleret, misit vnū ex Ducibus exercitus Fęlicem nomine, vt eum catenis vinctum suo sisteret tribunali, vt eius supplicio cęteris terrorem incuteret, vniusq; exemplo gregem vniuersum dissiparet. *Hadrianus mittit Felicem Ducem exercitus vt Eleutheriū comprehendat.*

Fęlix igitur magna militum stipatus caterua, tanquā immanis fera prędæ inhians, primùm templum ipsum (in quo tūc fortè vir sanctus de Christianæ fidei mysterijs disserebat) circundedit, nè qua effugium pateret: deinde vultu sane truculento ingressus sæuitiam spirabat; adeo vt cuncti eius conspectu consternati trepidarēt: mortemque haud dubiā expectarent. Sed (ò immensam Christi virtutem, ò bonitatē) postquā coniectis in Eleutheriū oculis, hominē suauissimū doctrinæ fluentum profundentem, luculenterque pietatem annunciantē audiuisset, statim mutata sæuitia fit ouis ex lupo, & ꝑ persecutore discipulus: adeo vt priorum veluti oblitus obortis lachrymis ad pedes sancti ꝓcideret, supplexque veniam peteret, atq; ad Christi Ecclesiam aggregari cuperet. Eleutherius verò cum incredibili martyrij cupiditate arderet, prom- *Felix subitò mirabiliter mutatur, et fit Christianus.*

Eleutheri Romam cõtendit. prompto alacrique animo egressus, fidem foras protulit, ac Romam ad cõfessionem festinauit. Sequebatur eum Fælix dux exercitus, non qualis venerat, persecutor & Dominus, sed humilis discipulus & Christi amicus. In ipso autem itinere ad aquam quãdam vt ventum fuit, Fælix in pietate iam confirmatus tanquam alius Candaces, à diuino Philippo nempe Eleutherio baptizatur, & idololatriæ caligine, tanquam putrido aliquo indumento exuitur. *Fælix baptizatus.*

Postquam verò Romam venerunt, Eleutherius magno & excelso animo ad Imperatoris tribunal ingressus est. Imperator verò, vt vidit eum & iuuenem, & formosum, & virtutis ornamento, & animo, & oculis decorum, multis eum blãditijs est aggressus, spondens atque promittens, vt, si Christiana religione contempta, ad deorum vellet cultum transire, multis magnisque honoribus affectus triumpharet; sin contra: grauissima supplicia nequaquam subterfugere posset. Ad hęc, cum vir sanctus aliquandiu seruato silentio, ne respõsione quidem dignum eum reputasset, tandem ait: Quomodo vestris dijs seruire potero, aut qua demum ratione spreto Omnipotente Deo, ad nefandum dæmoniorum cultum transibo? quin potius vestram amentiam satis deflere nequeo, quòd lignis lapidibusque viliores facti, in contemptum summi illius Domini, manuum vestrarum opera colitis, ac cæca mente in perditionem æternam ruitis. Itaque ego Christo Deo meo adhęreo, illique soli seruio: vestros verò honores despicio, & has pueriles suppliciorum laruas, infantium terricolamenta esse reputo. Mihi enim iam totus mundus est crucifixus, & ego mundo: & mori pro Christo delicię mihi sunt & exultatio. *Hadrianus blãditijs aggreditur Eleutheriũ.* *Pręclara Eleutherij responsio ad Hadrianum.*

Hoc responso in rabiem conuersus Imperator, æneum iussit efferri grabatum copioso igne candentem: vt in eum athleta Christi extenderetur. Sed martyr non manus expectans carnificum, lætus in eum insiliuit, totusque in toto seipsum extendit. Deus autem cęlesti voluptate martyrem perfundebat, adeo vt tanquam rore quodam suauissimo refrigeratus in molli se herba cubare putaret. Imperator autem postquam animi rabiem eo tormento se leniisse existimabat, tanquam iam mortuum tolli iussit: sed martyr magnis vocibus, collaudata Christi virtute, exiliit; seque in conspectum tyranni dedit ac ait: Aspice, ò Imperator, quem tu existimasti ab igne deuorandum, hic sola Christi virtute sanus & illęsus consistit: quare agnosce illius potẽtiam, & deorum tuorum imbecillitatem. *Eleutheri° vltro se supplicio tradit, sed illęsus permanet.*

Hanc dicendi libertatem, suam interpretatus cõtumeliam Imperator, iussit martyrem in craticulam prostratum voracibus flammis oleoque feruenti desuper effuso torqueri; donec atrocitate supplicij victus expiraret, sed ignis & oleũ suarum viriũ obliti, nullum nõ modò supplicium, sed maximum martyri refrigerium attulerunt. Tum verò acriore percitus furore tyrannus, sartaginem pice & adipe bullientem ante oculos inuicti athletæ constitui iussit, & ait: Eleutheri, per deos immortales, magna me tui capit misericordia, quòd videam te virum illustri loco natũ, multisque corporis & animi dotibus eximie pręditum, dura ceruice in apertam pestem & exitium ruentem, quare vide nè nostra beneuolentia, qua te ab imminenti mortis periculo conseruatum cupimus, abutaris. Cui martyr probris blanditias remunerans: o lupe, inquit, Arabice qui Christi ouibus insidiaris, nunquam, mihi crede, persuadebis, vt ab hac pia & beata constantia desistam. *Iterum blãditur tyrannus martyrem.* *Viriliter respondet S. Martyr.*

Hic Adrianus animo grauissimè sauciatus, confestim iubet in sartaginẽ præcipitari martyrem, sed irrito plane, vt ante, conatu. Tum verò furore ac dolore contabescens, dubius animi quid faceret ignorabat. Aderat Pręfectus vrbis Corebo, qui quã-

 uis

uis aliqua fidei ac veræ pietatis semi na intimis visceribus inclusa teneret, vanis tamen plus nimium huius mundi honoribus irretitus, liberè Christi fidem profiteri non audebat. Hic igitur vt Adriani dolorem nonnihil leniret, accedens ait: Ego te, o Imperator, his curis liberabo: atque docebo iuuenem hunc vel tuis iussis parere, vel male perire. Hæc cum dixisset clibanum æneum intus acutissimis obeliscis armatum adduci & copiosissimo igne accendi iussit. Horribilis sanè machina, & quæ primo aspectu terrorem incutere potuisset. Sed martyr tota mente in cęlo defixus cōtra machinā orationis clypeo se muniuit; Deique virtutem cum lachrymis inuocauit: Aspice, dicebat, Domine Iesu Christe de cœlo, & vide qualia hi, qui te oderunt, contra me fabricantur. Libera animam meam à viris sanguinum & à iaculo eorum, qui nomen tuum gloriosum delere conantur. Tange corda eorum, o Domine, mentesque eorum lumine tuo illustra vt cognoscant te solum verum Deum, qui es benedictus in secula.

Corebo Præfectus vrbis pollicetur sibi Eleutheriū excruciandum.

Corebo cum martyrem hoc modo orantem attendisset, animo repente mutato ad Imperatorem accedens: Dic, inquit, pro quo maleficio his suppliciis est afficiēdus Eleutherius? Imperator hac inopinata voce perculsus, Tune es, inquit, Corebo? Quod malum aut quæ demum Christianorum prastigia ad dementiam te impellunt? Nunquid cęca auri cupido, quod eius mater fortè tibi obtulit, animum mutauit? Ecquid est hoc? Nunquid ego te meis donis & opibus & gloria & mea deniq; familiaritate ac coniunctione beatum Romæ reddidi? Quod si plura desiderās licet tibi nostris affatim frui: mei tibi sunt aperti thesauri, ex his ambabus haurito manibus; teq; ipsum, à fœmina furto sublat[a] turpiter prodire noli. Corebo autem totus diuino repletus spiritu exclamauit: Tuum tecum eat in perditionem precium: Ego ad Christi seruitutē accedēs, deos tuos nulla virtute præditos despicio. His dictis incredibili furore exardescens tyrannus, iussit præfectum eodem excruciari clibano, qui Eleutherio constitutus fuerat: sed Corebo Episcopi munitus precibus illęsus plane in eo permansit. Adrianus autem his tormentis defessus capitis eum damnauit: qua sententia Corebo pręclaram martyrij palmam statim adeptus est. Deinde reditur ad Eleutherium.

Corebo cōuertitur to to animo ad Christum.

Imperator nititur illū à Christo auellere.

Corebo gladio percussus fit martyr.

Et primùm quidem in feruentem immissus clibanum non ipse solùm ab horrendis cruciatibus stupendo Dei beneficio conseruatus fuit; sed magna etiam gentilium multitudo miraculo stupefacta, Christo nomina dedit: spretoque tyranno magnis vocibus Deum in suo martyre glorificauit. Tum verò tyrannus frendens gemensque martyrem in custodiam dedit, vt extrema confectus fame vitā ibidem cum morte mutaret. Sed nec hoc quidem ex animi illi sententia successit: Nam qui olim Danieli, & Eliæ per volucrem alimentum suppeditauit, idem martyrem suum in carcere per columbam pauit. Post hæc igitur indomitis alligatus equis mem bratim lacerandus est traditus: sed equi omni posita ferocitate agnorum instar substiterunt, angeloque duce martyrem ad montem placide ac leniter deduxerunt. Ibi verò à bestiis ac feris nouo exceptus honore cōstitit, donec missi ab Imperatore milites, qui eum comprehenderent, aduenere. Et quidem feræ quæ martyrem circundederant blandisque corporis motibus honorabant, impetu repentè facto aduentantes milites dilaniassent, ni pius martyr, oratione sua, tanquam freno iniecto eas compescuisset: milites que in effusam fugam præ timore conuersos reuocasset.

Multi conuertūtur ad Christum.

In carcere martyr columba ministerio pascitur.

Honoratur à feris martyr.

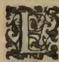
Milites autem ab immodico pauore eius sermonibus refecti tandē gradum sistebant, & ingenti admiratione perculsi, martyrem tanquam Deū quendam intuebantur. Ipse verò lęto alacrique animo se illis iungens, Romam iter suscepit, multosque eorum

Eleutheri[o] milites, qui ad compre-

hendẽdum eum missi fuerãt, conuertit. cum luculẽto per viam sermone à duta dæmonum seruitute in libertatẽ fidei vindicauit. Postquam verò Romam peruentum est, Imperator inani spe certam de martyre victoriam sibi promittens, sęuam leęnam in eum immitti iussit; sed illa magna quadam humanitate pedes eius amplectẽs plãtas lambebat, humilique corporis obsequio summam reuerentiam exhibebat. *Leones venerantur martyr.* Tyrannus autem fœmineę hoc imbecillitati tribuens, simul cum ea marem adduxit: sed is fœminam humanitate vincere contendens, simili obsequio pedes amplectitur, adhæret, exilit, gestu, aspectu & motu reuerentiam beneuolentiamque denunciat. Multi hoc spectaculo premoti ad Christi cultum accessere: alij verò flagitiorum suorum tenebris excæcati Dei virtutem dæmonum præstigijs asscribebant, probaque & blasphemias in Christi martyrem impiè iactabant: sed repentina morte præmia blasphemijs suis digna perceperunt. *Blasphemi in martyrẽ diuinitus puniũtur.*

Imperator autem postquam impios in martyrem conatus irritos esse cerneret, nè grauiora impietatis suæ detrimenta pateretur, capitis in eum sententiam protulit. Ardebat athleta incredibili Christi desiderio, lætusque ac gaudens ad palmam propetabat, pro qua hactenus tot superatis supplicijs decertauerat. Vltimi igitur certaminis stadium ingressus, præclaram martyrij coronam per gladium excepit, solutoque mortalitatis ergastulo triumphans in cœlos euolauit. *S. Eleutherius cũ matre per gladium martyrio coronatur.* Adhærebat collo eius circumfusa pia genitrix, non lachrymis aut luctu deformata, sed gaudio & gloria perfusa in filii certamine exultabat; nec prius ab eius se amplexibus auelli est passa, quàm ab impiis ministris interfecta, eadem martyrii corona redimita simul cum filio cęlesti brauio potiretur.

SANCTI APPOLONII Senatoris eloquentissimi præclarum martyrium, auctore Eusebio Cæsareensi Eccles. hist. lib. 5. ca. 20.

Eodem tempore, Commodo Romanum Imperium gubernante, nostra religio ad pacatum & tranquillum statum traducta fuit, & pax (diuina gratia largiente) omnes ecclesias in toto terrarum orbe occupauit. *18. Aprilis.* *Commodus hic Nerone crudelior et Domitiano ĩpurior, ut scribit Lampridius, nõ pietatis vel clemẽtia ergò, sed sui cõmodi causa pacem ecclesię concessit.* Quo quidem tempore salutaris Dei sermo hominum mentes cuiusque generis adeo attraxit ad piam Dei religionem cultumque, vt iam Romæ complures & genere illustres, & rerum affluentia admodum locupletati, vnà cum omni familia & cognatione sua, se ad suam ipsorum salutem amplexandam reciperent. Verùm istud, virtutis hosti & inuidia iniura sua exæstuanti diabolo minimè ferendum videbatur: & propterea varias de integro machinas contra nos astutè fabricare aggressus est. Nam Appolonium virum inter fideles politioris literaturę studijs & Philosophiæ noritia plurimũ celebratum in iudicium adducit: & vnum ex eiusdem Appolonij seruis, ad hanc rem valde accommodatum, qui hominem accuset, excitat. *Apollonius accusaturà proprio seruo.* Cęterùm huic misero ac perdito intempestiuè & incommodè in iudicium ad Christianum accusandum ingredienti, ac tutum (quoniam iudices, qui Christianorum nomina solùm, quia Christiani essent, deferebant, Imperatoris edictum neci dare mandauerat) crura suffringebantur, Perennio iudice cõtra eum tale iudicium pronunciante. *Seruus nebulo delator Appelonij crurifragio perimitur.* Iste autem Deo charissimus martyr, cum iudex ab illo obnixè petijsset flagitassetque, vt fidei suę rationem coram Senatu redderet, simulatque accuratissimam orationem apologeticam pro fidei, quam profitebatur, defensione coram omnibus recitasset, sententia Senatus securi percussus, decessit è vita: quippe vetus lex apud illos extabat, Christianos, *Securi percussus vir sanctus fit martyr.*

qui ſemel in iudicio comparuerant, niſi profeſſionis ſuæ ſententiam mutarent, non omnino liberos dimittendos eſſe. Iſtius verò coram iudice verba & reſponſa, quæ ad Perennij rogata dabat, & orationem apologeticã apud Senatum habitam, ſi cui libitũ ſit accuratè cognoſcere, ex libro noſtro, quem de veteribus martyribus compoſuimus, manifeſtò intelliget.

VITA S. VRSMARI Epiſcopi & Confeſſoris.

Ex ea quæ eſt per Rathirium Epiſcopum Veronenſem. Migrauit ex hac vita anno Domini 713.

18. Aprilis. Patria S. Vrſmari.

Beatus Vrſmarus Epiſcopus bonorum omnium præconio dignus, pago Theoracenſi, & villa, quæ vocatur Fleon, oriundus, à Domino eſt electus per prædeſtinationem, priuſquam ſeculo daretur per originem. Grauidæ namque matri eius de eo, apparuit quidam venerandus ſenex per viſum in manu ſua tenens puerulum pronũnciansque, Accipe, inquit, hunc puerulum nutriendum. Magna verò fames eãdem tunc temporis oppreſſerat regionem. Vnde mulier reſpondens, Domine, inquit, famis magnitudo nos exagitat, quomodo igitur hunc puerum nutriam? At ille mox candidum offerens panem, dixit: Hoc illum pane nutries. Quem cum accepiſſet mulier valde inter eius manus excreuit, prorſus vt ingenti admiratione capta mulier diligenter eum inſpiceret, verſaretque: ac tandem: Ecquid eſt hoc, inquit; cui ille: Noli mirari: filium namque parītura es, qui de regno aliquam Chriſto partem lucrifaciet. Quod poſtea verum fuiſſe ipſe multis egregiè documentis oſtendit. Tantam ſiquidem à Domino gratiam eſt conſecutus, vt omnes pabulo diuini verbi reficerent, qui ad eum gratia colloquendi venirent.

Viſio matris eius.

Editus itaque puer Vrſmarus eſt vocatus, adultusque doctoribus ſacrarum traditur ſcripturarum: qui eum & artium maximarum diſciplinis, & morum integritate tam excellenter imbuerunt, vt creſcente ætate nihil in eo quod ad ſummam perfectionem faceret, deſiderari videretur. Erat enim corpore caſtus, mente incorruptus, amabilis cunctis, affabilis vniuerſis, animo benignus, corpore pulcher, prudentia callens, fortitudine vigens, temperantia ſerenus, iuſtitia ſeuerus, manſuetudine ac pietate refertus: denique charitate erga proximos ita inflammatus, vt nullum omnino neque tempus, neque locum ſine proximi ædificatione tranſmitteret. Iam inde à puero ita ſe cœleſtibus addixerat vt nihil cum terrena concretione commercij habere videretur.

Traditur ſacris literis imbuẽdus.

Virtutes eius.

Paſtoralem deinde cathedram adeptus, tanta Domini ſublimatus eſt gratia, vt mortales omnes in maximam ſui admirationem traheret. Animarum curam tanta ſolicitudine adminiſtrabat, vt quauis hora ſanguinem pro eis fundere non dubitaſſet. Orphanorum nutritor, & viduarum defenſor fuit eximius, vinctoſque è vinculis & captiuitate redimere pulcherrimum ſibi in primis eſſe ducebat. Corporis verò domitor quantus fuerit quis dignè explicare valeat? Annis nouem ac decem hebdomadibus, nulla panis alimonia vſus, cibo adeo tenui & parco vitam ſuſtentauit, vt nemo mortalium eo ſuſtentari, niſi diuino miraculo poſſet: & tamen in tanta vitæ auſteritate tantaque cibi & potus parcimonia vires corporis adeo robuſtæ permanebant vt cunctis vocis grauitatem ſatis in eo mirari non poſſent. Non dubium quin ex illo pane, qui pro noſtra de cœlo redemptione deſcendit, eas vires hauſerit. Nam tanta ex eius ore facundia & ſermonis fluebat ſuauitas, vt ab eo ægrè mortales diuelli poſſent. Nec deerat virtus ad effugandos hoſtis antiqui incurſus.

Creatur Antiſtes.

Benignitas eius in pauperes.

Nota mirabilem abſtinentiam.

Facundia eius.

Potestas eius in daemones. ...abat quoddam monasterium quod Malbodium dicitur duodecim fermè miliaribus à suę prouisionis distans cœnobio, in quo sacrarum virginum cœtus Deo famulabatur: quarum vnam malignus cum inuasisset spiritus cœpit laniando vehementer adeo vexare, vt cęterę omnes immodico pauore correptę trepidarent, similemque calamitatem pertimescerēt. Quo audito Episcopus illico eam sibi exhiberi iussit: exhibitamque sacro oleo inunxit, & protinus ab immundo liberauit. Alio quoque tempore puellam aliam dęmonio plenam, vinculisque ferreis, propter impotentem dęmonis sęuitiam, constrictam eadem virtute liberauit. Habebat vir sanctus in Malbodiensi monasterio neptem vnicè dilectam, quam paruulam olim sanctæ Aldegundi commendauerat. *S. Aldegundis.* Huc iam adulta sęuo adeo apostemate in gutture laborare cœpit, vt medici non aliter salutem polliceri vellent, nisi carne incisa vncino ferri morbum foras trahi pateretur. Hoc igitur illis iam facere cogitantibus superueniens Pontifex crudele hoc medicamen vehementer exhorruit, & ingenti erga teneram virginem misericordia motus, medicos ab eo prohibuit, aitque: Confide, ô filia, in immensa Domini nostri Iesu Christi bonitate, qui potens est ab hac te infirmitate eripere. His dictis se totum ad Dominum pro eius salute deprecandum composuit; ac nocte illa in precibus exacta, mane virgo sacra fugato morbo sana planè, & incolumis inuenta est. Eodem tempore ægrota quędam intra eiusdem monasterij septa, desperata salute decumbebat, quæ per virum sanctum signo salutiferæ Crucis integrę sanitati, cunctis sanè obstupescentibus, restituta est. *Signo Crucis moribundam sanat.*

Post hęc sacer Antistes cum paulatim labescētibus corporis viribus ad cęlestem patriam ardētius aspiraret, nè commissum sibi gregem sine pastore relinqueret, annuente Domino sanctum Erminum virum cunctis mirificè virtutibus ornatum successorem elegit, ac populo acclamante pontificem pronunciauit. *S. Erminus succedit S. Vrsmaro.* Ipse verò moribus, & annis maturus digna meritorum suscepturus pręmia, ad cęlestia lętus regna migrauit, ac cunctis sanè maximum sui desiderium reliquit. *Obit vir sanctus.* Corpus illius à discipulis religioso compositum officio, honorificè admodum sepultum est in montis cacumine, cuius radicibus extructum adiacet monasterium Virgini matri sacrum: vbi diuina bonitas reliquiarū virtutem quotidie demonstrare dignatur ad laudem, & gloriam Maiestatis suę, cuius honor, decus, & potestas permanet sine fine. Amen. Facta est translatio eius ad Binchium Hannoniæ oppidum anno 1405. post eleuationem, quę facta est anno 823.

VITA S. ELPHEGI CANtuariensis Archiepiscopi, & Martyris.

Ex ea quæ est per Osbertum eiusdem Cantuariensis Ecclesiæ Abbatem. Martyris coronatus est anno Domini 1012. ætatis suæ 59. Episcopatus verò 7.

BEATVS Elphegus splēdidissimis ortus natalibus, magna prudentia, & summa humilitate vitam instituit. *19. Aprilis.* Parentes eius cum indole perspecta vitę innocentiā animiq; ingenuitatem admirarentur, meritò eum, & artium maximarum, & pręcipuè Christianę religionis disciplinis imbuendum curarunt. Ipse verò haud mediocriter iam in Philosophiæ cognitione versatus, omnium studiorum suorum scopū vnicum, Christum sibi prefixit. Cuius amore incrędibiliter flagrans, vt totum se suauissimo Christi iugo mancipare, spretis opibus, contemptisque honoribus, in quorū spe maxima enutritus erat, ac materno deniq; dolore, quę vnicè illum diligebat, constāter superato, mūdum deseruit, atque in monasterium Dechirst trāquillum vitæ portum se rece- *Monasticū institutum arripit S. Elphegus.*

recepit. Ibi verò magno conatu subactis prauis desiderijs, statim arctioris vitæ semitam arripuit, singulareque cum antiquo hoste certamen inire cõtendit. Egressus itaque de monasterio, ad locum Bathonia vocatum peruenit; vbi angusto se habitaculo includens, rigore incredibili corpus ieiunijs vigilijsque afflixit. Confluebant ad eum nobiles quique suarum vulneta animarum detegentes, consiliumque salutis postulantes: quibus ille tanta prudentia modestiaque monita salutis tradidit, vt non parua monachorum turba intra breue tempus ibidem congregata sit.

Viuit inclusus.

Multi ad eũ cõfluũt.

Cum autem mansionem amplissimam salutari disciplina florentẽ omnibusque bonis affluentem constituisset, ipse rursus ad cęlestes angustæ domunculæ suę latebras confugit: ita tamen vt grauiores causas pręcipuaque negocia fratres ad eum deferrẽt. Mortuo autem VVintoniensi episcopo, cum non modica de pontificis electione oborta esset contentio fertur S. Andreas Apostolus S Dunstano nocte quadam pro ecclesię salute, multis cum lachrymis, precibus incumbenti apparuisse; mandasseque, vt beato Elphego manum imponeret, & ecclesiæ desolatæ antistitem constitueret. Nec mora. Dunstanus hac visione contra improborum potentiã confirmatus, Elphegum, vt iussus fuerat, episcopum cõsecrauit, debitoq; cum honore ad sedem remisit. Elphegus autem pontificio decoratus honore, nihil non modo à consueta vitę austeritate remisit, sed pœnitentiæ labores magis magisque auxit, adeo, vt nocturnis horis, cæteris mortalibus alto sopore oppressis, ipse nudis pedibus, idque hyemali frigore, sola indutus tunica, foras exire, & ad auroram vsque precibus vacare consueuerit. Porrò aliorum moribus ingenijsque ita se conformem præbere studuit, vt omnibus charus saucias peccatorum animas liberè tractare posset: facileque ad sanitatem reuocare. Pauperum verò, & calamitosorũ hominum curam tantam habuit, vt immane hottendumq; nefas reputaret, si quod natura commune constituit, hoc velit homo ceu proprium vsurpare. Quapropter frequenter pro concione ad populum magna contentione differebat eum, qui pauperũ inopiæ studiosè non consuleret, nequaq̃ Dominici corporis membrum esse. Atque vt omnes ad benignitatis disciplinam vehementer excitaret, cum verbo tum exemplo docuit: adeo, vt exhaustis, quæ ex iure ecclesiæ pauperum ministerio competebant, opibus, non dubitauerit, multiplices quas ipse parauerat ecclesiæ thesauros distrahere, distractosque pauperibus erogare: prudenter asserens ornatissima quęque possidere ecclesias, vt felicitatis tempore honestati, necessitatis verò vtilitati esse possint.

S. Andreas apparet S. Dunstano.

Elphegus consecratur Episcopus.

Industria eius in animarum regimine.

Benignitas eius eximia in pauperes

Anno autem Domini millesimo, & sexto, ab aduentu Anglorum in Britanniam 578. Elphegus anno ætatis suę quinquagesimo secundo Archiepiscopus Cantuariensis effectus est. Cumque iter Romam versus pro pallio, de more, à Summo Pontifice habendo arriperet, & oppidum quoddã hospitandi gratia intraret, oppidani scelerata auaritiæ cupiditate execęcati, in domum irrumpunt, rebusq; eius per summam iniquitatis direptis, verbis verberibusque eijciunt. Ille omnibus nudatus, illorumque cõtumelijs plus satis oneratus leniter quidẽ iniurias ferebat, sed vix dum ab oppido regressus horrendas sanè voces audiuit, quę ciuibus, & ædificijs celerem ruinam interitumque minabantur. Neque diutius vltio diuina iniquum facinus impunitum reliquit. Nã mox vorax flamma oppidum inuadit, tantoque furore desęuit, vt ciues desperata iam salute erumperent, humiliterque à viro sancto commissi flagitij veniam postularent. Ille verò, qui nõ tam propriam quàm illorum vicem dolebat, mox in genua prouolutus fusis ad Deum precibus, ignis sæuitiam penitus extinxit. Restitutis igitur rebus, palliòque à Papa fœliciter accepto

Fit Archiepiscop' Cãtuariensis.

Eijcitur ab oppidanis quibusdam & multis iniurijs afficitur.

Vltio diuina in eos.

Restinguit precibus suis incendiũ ciuitatis.

Dani vastant Angliam.

cepto domum prosperè regressus est. Per idem tempus Suuanus, & Turkillus Danorum principes nonnullã cladem Anglorum terrę, exigentibus eorum peccatis, intulerant, multosque in miserandam valde captiuitaté abduxerant. Nec erat in tanto rerum discrimine, qui hosti immaniter grassanti occurreret. Solus Elphegus omni vitæ periculo contempto hostes adire, verbum vitæ prędicare, captiuos dato precio redimere, fameq; oppressos alere non dubitabat. Neq; vllis verborum, aut iniuriarum contumelijs ab infideli populo illatis ab hac benignè faciendi disciplina recedebat.

Elphegus ab eis captiuos redimit.

Ethelredus rex Angliæ.

Ea tempestate Ethelredus regni gubernacula tenebat, & quia imbellis, & imbecillis monachũ potius quàm militem actione prę se ferebat, Edricum quendam regni totius præfectũ statuerat, hominem humili quidem genere natum, sed ingenio callenté, cui lingua ingentes diuitias, ac nobilitatem cõparauerat. Huius fratrem inani nobilitatis gloria valdè tumidum primariæ Cantuariorum nobilitati in pręsentia regis gratuitò male dicentem, eadem nobilitas interfecerat, ædesque succenderat. Vnde frater eius incredibili furore correptus ab ipso rege vltionem expetijt, sed rex postulata reiecit: pronuncians fratrem iure peremptum, debitasq; maledicentiæ suę pœnas luisse. Quo responso acrius multo irritatus, totusq; in rabiem conuersus flamma ferroq; regi regnoq; minitatus est: iunctisque secum decem virorum millibus regiã occupauit. Sed cum hęc parum succederent, Danorum auxilia cõuocauit, datisque dextris fœdus init, vt post victoriam ęqua sorte regnum diuiderent. Nec mora coniunctis copijs vtribusque Cantuariam primùm vastaturi aduolant, ciuitatemq; excitatis turribus obsident, admotisque muris arietibus, igneas faces cõstanter iaciunt. Et ecce vorax flamma domos corripit, omniaque horrendo incendio deuastat. Interea ciues dum restinguendis flammis sedulam, neglectis mœnibus, operam nauare contendunt, hostis effractis portis vrbem ingreditur, terribilique clangore tubarum loca omnia complet. Tum verò in omnes crudeliter sæuitum. Alij ferro iugulati, alij flammis absumpti, plures è muro precipites dati. Matronæ dum thesauros, quos nõ habebãt, coguntur prodere, capillis per omnes ciuitatis plateas distractæ ad vltimũ flammis iniectę sunt. Paruuli à matrũ vberibus auulsi, lanceis confossi, aut super eos ducto plaustro, minutatim contriti. Sanctus autem Elphegus tãtam suorum depopulationem non ferendam existimans, repétè è latebris ecclesiæ, in qua cum monachorum turba delitescebat, prosiliens inter medios hostium cuneos exclamauit: Parcite tenerę infantium ætati, parcite imbelli turbę. En me, qui vestræ impietatis crimina libero semper ore castigaui. en qui captiuos, & à vobis mulctatos paui, vestiui, redemi. In me potius crudelitatis vestrę ferrum conuertite.

Edricus regni totius præfectus.

Dani obsident Cantuariam.

Dani occupant Cantuariã, & immaniter sæuiunt.

Elphegus se Danis sæuientibus opponit.

Hęc clamitans, & intrepida voce pronuncians, Elphegus mox ab hostibus intercepto manibus gutture prępeditur, vinculisque iniectis septem mensibus in arcto carcere recluditur. Interea cœpit ira Dei in homicidam populum adeò dęseuire, vt paruo téporis interuallo duobus eorum millibus per diros viscerum cruciatus prostratis, cętera quoq; multitudo, simile exitium expectaret. Præualet quotidie magis magisque clades, & nunc denis, nunc vicenis terribili viscerum dolore capitisque absumptis magnam formidinem viuentibus incutiebat. Cùmque nullam salutis spé principes reliquam viderent, citato consilio ad episcopum carceribus inclusum currunt, & de patrato facinore multis cum lachrymis veniam petunt. Episcopus verò quamuis insatiabilem eorum crudelitatem nullam mereri veniam sciret, Domini tamen exemplo edoctus, hostes suos benignè amplexatus est, & mirabili beneficio de exi-

Elphegus à Danis crudeliter vexatur.

Vltio diuina in Danos.

Dani ab Elphego veniam petunt.

de exitiali clade liberauit. Nam fusis primùm cum ardenti pietate ad Deũ precibus panem à se benedictum illis porrexit, quo sumpto, & morbus profligatus, & optata sanitas restituta est. Sed illi salute potiti mox ad ingenium redeuntes virum sanctissimũ pro impenso beneficio pessimè mulctarunt, ac inauditis tormentorum quæstionibus, quibus ingentem pecuniæ vim ab eo extorquere nitebãtur afflictum, denuo in carcerem retruserunt. Cumque in his omnibus inuictam animi constantiam seruaret, ac pias Deo laudes concineret; ecce noctis intempestæ silentio malignus in specie angeli apparens adest; mentiturque de supernis se sedibus destinatum, quatenus illum ad communem gentis salutem de carceris squalore educeret. Nec vereretur ignaui militis vocabulo notari, cum neq; Petro humilior, neq; Pauli esset robustior: quorum alterum sporta contexit, alterum verò carcerali stridore grauatum angelus absoluit. His ille sermonibus velut vnguentis delibutus carcerem egreditur; sed cum pluribus aquarũ alluuionibus per obscuras noctis vmbras transuaditis, malignus repente disparet, continuò Christi seruus ductoris pestiferi machinas intellexit. Tum verò ex imo pectoris suspiria trahens, cum maximo fletu mediis se paludibus iniecit: ac Saluatorem suum Christum Iesum in auxilium vocauit. Ecce autem iuuenis aureo amictus splendore protinus adfuit. qui diaboli fraudibus circumuētum blando sermone consolatus est; & vires animumque dedit, vt ad amissæ coronæ locum cęlitus sibi deputatum rediret, securusque altera die splendidissimam iustitię coronam in cœlo expectaret.

Pane benedictio sanat Danos.

Reddũt mala pro bonis.

Nota fallacia diaboli.

Angelus ei apparet.

Elphegus igitur hoc modo ad locũ certaminis ab angelo reuocatus, lętus ad coronam properabat, cum ecce carceri propinquus ab obuia carnificum turba comprehenditur, dirisque plagis afficitur: adeo, vt cerebro capitis violato, semiuiuus in ergastulo recluderetur. Transacta autem magna noctis parte in maximis corporis doloribus vidit ingentem sanctorũ multitudinem immensa claritate gloriosam carceris ianuam intrantem, mellifluisque vocibus suauissimos hymnos depromentem: qui laxatis vinculis fœdas corporis plagas abstersērunt, nouumq; cum integra sanitate decorem addiderunt. Inter hæc Elphegus psallens cum psallentibus incredibili gaudio exultabat, multoque quàm ante ardentius ad communem sanctorum gloriam aspirabat. Nec est diurius suo frustratus desiderio Nam primo mane magna armatorum manus nouo ebria furore aduolauit; quę eductum de cacere ad iniquum iudicium protraxit. Ibi gens nefaria cum minis, ac blanditiis aurum ab eo extorquere nititur, & vir sanctus aurũ diuinę sapientiæ illis proponit, hortaturque, vt relicta vanitate, & cęca auri cupiditate, studia sua ad vnum, & verum Deum eiusque cultum sanctissimum conuerterēt, illi in rabiem cōuersi, auersis in eum securibus prosiliunt, humique impositis plagis prosternunt; genibusque nixum lapidibus obruunt. Cumque moribundos ad cœlum oculos pro commisso sibi grege leuaret, & prolapsus in terram; iterumque resurgens preces ad Deum multiplicaret, quidam scelere, & audacia ante alios insignis (quem etiam de sacro fonte vir sanctus suscepisse fertur) securim magna vi capiti eius infixit, animamque ad cęlestia regna transmisit 30 Kalend. Maij.

*Rursus dirè afflig*itur.*

Sancti eum inuisunt, et sanant.

Migrat martyr ad Dominum.

Principes autem Danorum cōmuni consilio corpus eius fluminis immergi statuerunt, quo, & suum facinus, & Elphegi gloriam obscurarent, & sempiternaq; memoria delerent. Sed Christus Dominus nequaquam martyris sui gloriam obscuritate inuolui passus est. Nam protinus ingens populi multitudo, quam vir sanctus Christo per euangelium genuerat; armata prosiliit, paratam se potius cum defuncto occumbere ostendens, quàm pati sacrum corpus aquarũ voragini tradi absor-

absorbendum. Itaque sacrum pignus summa partis vtriusque cōtentione seruatum, nec aquis nec terræ tradebatur;& res in vltimum discrimē adductæ,cruentum iam iam imminere certamen ostendebant:cum ecce senatores vtriusque, vt tantæ contentionis litem dirimant, in commune deposcunt,quatenus si quid sanctus apud Deum posset, in hoc ambiguo potentiæ suæ virtutem ostendat. Protulerunt mox Dani ramum de fraxino præcisum, succo corticeque omnino nudatum; aiunt,si illum sanguine Elphegi intinctum matutina lux virentem inueniret, se eam vt iustum sanctumque veneraturos. Sin verò in pristina ariditate lignum permaneret, sui fore arbitrij, quid de cadauere facere velint.

Cumque omnibus grata, & accepta conditio fuisset, Dani aridū mox lignum telluri fixerunt, quod sub vnius noctis tempore frondere, ac summo mane florere visum est. Tum verò,abiecta perfidia, Dani certatim in amplexibus defuncti ruere crebra oscula figgere,ceruices supponere, lachrymas & eiulatus emittere cœperunt. Sublatum ergo humeris inimicorum corpus ad arborem eius triumpho insignem defertur,comitantibus innumeris signorum prodigijs, potenti virtute Dei cęlitus ostensis. Mox enim salus languidis innouatur, cæci illuminantur, surdi audiunt,muti loquuntur, claudis gressus restituitur. Ibi etiam orationis domo super illū fabricata, plerique Danorum magnates,in eadem regenerati,ad fidē Christi conuertuntur. Cum autem fama rerum adeo mirabilium ad Londonienses perlata esset, illi ingēti pecuniarum vi corpus redemptum, Londonias trāstulerunt. In eius autem mortis auctores ira Dei in tantum desæuijt, vt principes quidam in scelere suo persistentes incredibili pauore correpti huc illuc vagarentur, communemque hominum conspectum formidarent. Cumque terra sceleratos ferre recusaret,diuinam vindictam in pelago se posse euadere existimarunt. Sed mox, vt in altum perducti fuere, aduersis ventorum flatibus cum nauibus numero centum, & sexaginta in profundum demersi sunt:porrò rates aliæ sexagintaquinq; ad ignotas appulsæ regiones, quasi qui insidiarum gratia venissent, ab incolis miserabiliter interfecti sunt. Iam verò alius, qui in Anglia dux remanserat, cū frustra diu multumque cum furijs conscientię luctatus fuisset, victus tādem propria manu vitæ stamina abrupit: alius gutturi suo stylum infixit:presbyter, qui odio viri sanctissimi excęcatus,crucem martyris pertinaciter abscondebat, alterius gladio occubuit. alius eiusdem ordinis, qui per contemptum sacri Antistitis sandalia portabat, à dæmone miserabiliter correptus,dignas contemptus coram omni populo pœnas luit.

Nota insigne prorsus miraculum.

Multa sūt miracula.

Vltio diuina in eius interfectores.

Vnus Turkillus malorum omniū princeps superarat, qui tamen quò tardius hoc sanè grauius supplicium tulit. Nam Danorum princeps Canutus qui capitali cum eo odio dissidebat, instructa in Angliam classe delatus nefandi populi residuum deleuit, ipsumq; Turkillum cum sex tantùm nauibus in Daniam effusa fuga compulit. Vbi per cuncta regionis loca misere agitatus, ad extremum ab ignobili vulgo occisus, feris, & auibus proiectus est. Post hęc Canutus ab Anglorum exercitu ingentem stragem passus,& ad deditionem propter rerū difficultatem ferè compulsus, accersitis ad se qui ad eum confugerant Anglis prudentiæ pietatisque opinionę pręstantibus tantarum cladium causam cognoscere studuit. Qui omnes vno ore responderunt: hoc Elphegi martyris vaticinium esse, qui à patribus eius circumuentus prædixerat Danos in Anglia crudeliori internecione quàm Sodoma exeindendos esse. Quare si vellet pace frui, martyrem sibi votis precibusque placatum redderet, promitteretque se sacras illius reliquias ad sedem eius honorificè reportandas curaturum.

Canut° Danorū Rex.

Turkilli cædes.

Nec

Votum Canuti regis Danorum.

Nec mora. Promittit firmiter Canutus ſe nihil, quæ ad Dei gloriam per martyris honorem celebrandam facerent, neglecturum. quo promiſſo, non multò poſt optata ab omni bellorum tumultu requies data eſt. Tum princeps directa legatione Egelnothum Archiepiſcopum euocauit, qui corpus martyris decem annis ſepultum, incorruptum inuiolatumq; planè reperit, ſummoque cum honore Cantuariam deduxit.

Martyris corpus poſt decē annos incorruptū.

MARTYRIVM S. PVERI Vvernheri, ab impijs Iudæis crudeliſſimè necati, & multis miraculis clari.

Vt habetur apud R. P. Surium. Paſſus eſt anno Chriſti 1287 tertiodecimo Kalen. Maij.

19. Aprilis
Patria VVernheri.

VERNHERVS puer pago VVammenrato, qui a Biccaraco vnius diei itinere abeſt, ortus eſt ruſtica quidem ſtirpe; ſed cultu Chriſti ſanè nobili. Fuit autem cùm Chriſtianæ religionis tum ſimplicitatis amantiſſimus virginea ornatus puritate, qui opere ruſtico pro virium ſuarum imbecillitate victum ſibi tenuem comparabat, ex quo benignè admodum egenis aliquid impartiebatur. Habebat matrem pietati deditam, ſibique in bonis ſtudijs fauentem, ſed vitricum moroſum, adeoq; ab omni humanitate alienum, vt neque ipſe neque mater importuni hominis calumnias perſecutioneſq; ferre poſſet. Cuius infeſtum ſibi animū deuitans, fugam inijt. hucque illuc errabundus inceſſit. Cumque fame, & ſiti valde afflictus inops cōſilij nullum omnino ſuæ miſeriæ perfugium inueniret, fortè in paſtores incidit, qui humanitate ducti panem ei dederunt: quibus ille rurſus ſiti non mediocriter laborantibus, defixo in humum baculo, precibus ſuis fertur largiſſimum in Chriſti nomine fontem elicuiſſe. Veniens inde Treuericam Veſaliam, à perfidioſis Iudæis illic commorantibus callidè ſæpè ad laborem euocatus eſt. Ille verò promptū ſe puerili ſimplicitate exhibēs, iuſſus eſt ab illis humum in profundum quēdam terræ locum deportare. Adueniente interim Paſchali ſolēnitate ſæpius ab hoſpita ſua admonitus eſt, vt ab impijs Iudęis ſibi pręcaueret: aliàs dubio procul ab illis laniandus deuorandusque. Sed puer qui ex ſuo ingenio aliorum mores vitamque iudicabat, neglecta hoſpitæ admonitione, vni Deo ſe totum cōmittebat: ac mulieri ſępius importuniuſque monenti reſpondebat: Ego me totum meaque omnia Deo committo, cui cura eſt de nobis.

Vitricū habet infeſtū ſibi.

Fontem precibus impetrat.

Interea ſolenni Dominicę cœnæ adueniente die, puer Chriſto deuotus peccata ſua oris confeſſione corā Chriſti ſacerdote expiauit; ſacroſanctiſque corporis, ac ſanguinis Chriſti myſterijs ſe muniuit: lętuſque ab omni inſidiarum ſuſpicione alienus, ad opus a Iudæis inuitatus, & pellectus venit. Sed Iudæi qui ſiccis faucibus Chriſtianum ſanguinem eo die, vel maximè ſitiebant, altero, qui acerbiſſimę paſſionis Chriſti memorię ſacer eſt, conceptum animi furorem ſumma crudelitate in innocētem puerum effuderunt. Primò enim apprehēſum omni clamandi facultate priuarunt, impreſſo in os eius globo plumbeo. Inde ſuſpenſum ad columnam ligneam erectis ſurſum pedibus miſeris modis diuexarunt, torſeruntque, eo cōſilio, vt ſumptum à puero Chriſti corpus reuocarent educerentque. Sed cum fruſtra id conati eſſent, ira odioque grauiori prouocati totos ſe ad membrum myſtici corporis Chriſti atrociſſimè excarnificandum contulerunt Itaque multa eaque profunda eius corpori cum flagellis impreſſere vulnera: atq; etiam cultro quodam, qui hodieq; apud eius reliquias aſſeruatur, totius corporis venas barbara immanitate inciderunt, forficibuſq; ex omnibus corporis partibus ſanguinem expreſſerunt, corpuſq; to-

Iudæi eum immaniſſimè cruciāt.

tum

tum vulneribus concisum triduo su spensum reliquerunt.

Habebant autem Iudęi illi famulā Christianæ religionis sacris initiatā, quæ clàm visa nefaria eorum in puerum crudelitate, maximo animi dolore impulsa, iudicem Vesaliensem ac ciuit, eumque in locum illum, vbi pius puer tam immaniter tractabatur, introduxit. Ad cuius inopinatū aduentum obstupescentes Iudęi statim muneribus bene magnis illū aggressi sunt, feceruntque vt officij sui oblitus ab æquitate, & iustitia per summum scelus se abduci pateretur. Puer autem viso iudice, exultabundus, vt potuit, sui liberationem postulabat: sed iniustus iudex victus amore pecuniç, pueri preces neglexit. Tum puer: Si tu mihi, inquit, opitulari non vis, opem mihi ferat benignus Deus, & sanctissima mater eius. Iudice igitur donis muneribusq; corrubto abeunte, puer à Iudæis interfe ctus est: atque, vt facinus nefarium silentiò tegeretur, nocte intempesta corpus clam per muros tractū ad naues Moguntiam vsuras detulerunt. Sed omnipotens Deus elusis eorū conatibus, nauem tota nocte errabundam ne vno quidem milliari ab vrbe recedere permisit. Orto inde sole timore, & tremore correpti anxia inter se consilia captant, quomodo martyris corpus absconderent. Ne q; enim ratio in aquas illud demergendi occurrebat. Tandem conspiciunt propè Baccaracum cryptam spinis, & vepribus obsitam, vbi nunc conditum cernitur VVilhelmitarum cœnobium VVindofdesbachium. eo igitur cum corpore properantes in eam crypram illud proiecerunt, ac summa cum celeritate se inde proripuerunt. Sed Christus nequaquàm id diu latere passus, mox sua illic miracula declarauit. Vigiles enim castrorum medijs noctibus locum illum immenso fulgore splendentem viderunt. quæ res cum animos omnium in magnam merito admirationem raperet, studiose causam indagati sunt, statimq; reper tum est corpus etiamnum suo sanguine tinctum, adductumque Baccaracum ad locum iudicij, vt solent cęso rum corpora. Comperta autem rei gestæ veritate, eum omnibus admirationi esset odor suauissimus è martyris corpore manans, tum etiam claritas nocturno visa tempore, summa deuotione illatum est corpusculum in sancti Cuniberti sacellum in colle propè parochiam situm. Ibi vitta aurea, in virginitatis testimonium, capiti imposita, serico exornatum linteo, & violis honorificè admodum cū laboris sui instrumento inclusum est in cedrino sarcophago fortissimis seris munito.

Iudex pecunia corruptus opem negat pro puero.

Diuinitus retardatur conatus Iudæorum.

Baccaracū prope VVesaliam.

Miraculis corpus pueri ostēditur

Odor suauissimus è martyris corpore.

Mox autem vtriusque sexus hominum magna accurrit multitudo, visura tam stupendum nouæ rei miraculum. Tum verò omnipotens Deus illicò sanctum puerum magnis, & stupendis illustrauit miraculis: cæcis visus, surdis auditus, claudis gressus, mutis loquela, aridis, paralyticis, luscis & quibuslibet malè affectis sanitas, & mortuis vita restituta est. Imò vero vsque in pręsens multifaria per martyrem suum Christus miracula operatur.

Pręclara ad eius monumentum eduntur miracula.

VITA S. MARCIANI Presbyteri.

Ex ea quę bona fide in vetustissimis monumentis habetur.

TEMPORE S. Allodij successoris S. Germani circa annum Domini quadringentesimum octogesimum S Marcianus incredibili amore perfectioris vitæ incensus, tractus opinione sanctitatis S Germani, quæ in eius monasterio tunc temporis adhuc mirificè redolebat, venit de territorio Bituricensi ad idem monasterium ad S. Mamertinum, qui magna cum laude Abbatis officio ibidē fungebatur, à quo humaniter receptus libenterq; in societaté admissus fuit.

20. Aprilis. Floruit S. Marcianus circa annū Dni 480.

Venit ad S. Mamertinum Abbatem.

Abbas

Abbas autem cum eum plus cæteris cælestium rerum desiderio inflammatum cerneret, adeo vt veteranis etiã monachis sanctitate se mirabilẽ præberet; mandauit ei protinus vilissima quæq; monasterij officia, quò per humilitatis viam ad summum perfectionis gradum eum perduceret. Neque ille sanè abnuebat, imò adeo sui contemptu gaudebat, vt lętus alacerque ad curam porcorum bubularumq; abiret, pastorque ouium, & vaccarum factus à monachis separatus in syluis degeret. Ibi breui tempore tanta cœpit sanctitate pollere, vt aues etiam syluestres familiariter illo vterẽtur, cibumque de eius manu capere gauderent. Pari etiam mansuetudine feræ immanes ad eum accedebant.

Humilitas eius.

Aues syluestres ei familiares.

Die quodam aper à canibus in fugam versus iam iamque comprehendendus ad S. Marciani cellulam confugit, securus à viro sancto opem, & salutem expectãs. Qui statim, vt erat animi mansuetudine incredibili prçditus, pauentem ac trepidantem contexit, canibusque abactis, saluum, & incolumem abire permisit.

Spoliatur à latronibus.

Accidit quodam tempore, vt à latronibus in campo inuentus omnibus vestimentis spoliaretur, solo palliolo ad nuditatem tegẽdam relicto. Cũque vir sanctus de sua nuditate nihil solicitus, vehementer eorum scelera deploraret, animasq; dęmonis fraude circumuentas in sempiternum exitiũ abire cerneret, exclamauit: Reuertimini Domini mei, ecce enim denari[9] in meo pallio colligatus vobis planè ad coemendos cibos necessarius. Faciebat autem hoc vir sanctus, vt sceleratos homines aliquãtulum detineret, quò pijs sermonibus blandisq; monitis ab instituta perditionis via ad vitam reuocaret. Sed illi cum aures salutaribus monitis occlusas haberẽt, ablatoq; insuper pallio nudum destituerent, festinantesque ad suas latebras properarent, ecce tota nocte errabundi in ipso crepusculo ad ostium cellulæ eius inuenti sunt. Tum Marcianus, auidius multò occasione salutis eorum arrepta, perditos nebulones summa benignitate ad se inuitauit, hospitioque recepit, lotisque eorum pedibus, cibos quos potuit ministrauit. Illi autem visa tanta viri humanitate tãtaque mansuetudine, protinus aures monitis eius aperuerunt, agnitoque scelere supplices se ei prçbuerunt. Vnus verò cum intimo cordis dolore pristinæ vitæ errores detestans, relicta perfidia, Christo nomen dedit, ac optimi deinde viri officio functus est.

& mansuetudo eius.

Quidam latro per eum conuertitur ad Christũ

Marcianus autem cùm alijs virtutibus tum præcipuè mansuetudinis laude celebris atque amabilis, nõ paucos ad honestatis virtutisque studiũ inuitabat, quodque verbis non poterat, hoc precibus à Deo obtinere contendebat. Die quodam monachorum vnus ad sacra mysteria pariter cum illo peragenda inuitatus, ægrè admodũ & non nisi imperio coactus parere voluit. Dicebat enim debere se eo die consuetum ad mensam ministeriũ fratribus exhibere. Is itaque statim diuinarum laudum tædio victus voluit se, finito euangelio, domum proripere. Sed cum equum conscendisset admotisque pertinaciter calcaribus eũ vrgeret, nulla vi efficere potuit, vt loco se suo moueret. Vnde causam intelligens multo rubore perfusus ad ecclesiam redijt. Diuino autem officio iã peracto Marcianus blandè illi arrisit monuitque blandius vt deinceps diuinas semper res humanis præponeret. Nam, dicebat, tu cum me relicto discedere cupiebas, equus obediuit Deo, cui tu repugnabas. Et quidem hac mansuetudinis via cunctos in officio continebat, sibique charissimos reddebat. Nouerat enim vir sanctus humanam naturam leui medicamine gaudere, aspera verò & insipida detestari.

S. Marcianus quendã vi precum suarum detinet nè abire posset.

His igitur alijsque virtutibus clarus omnibusq; charus in Fonteneto monasterio, à diuinis mysterijs summa cum pietate celebratis adueniente Paschatis die febrium dolore correptus fuit, quo cùm diebus admodũ

quatuor

quatuor conflictatus lætus ad Dominum migrauit. Corpus fuit summo cũ honore Antisiodorum delatum, quod in villa quadam præclarum sanctitatis, ac præcipuè mansuetudinis benignitatisque, qua in vita maximè floruit, testimonium de se præbuit. Erat ibi vir quidam grandi ære alieno obstrictus in carcere à creditoribus detentus, qui cum ab omni spe liberationis exclusus vitam in squalore, & tristitia degeret, cœpit ad sacri funeris aduentum eximiam defuncti benignitatem ad memoriam reuocare, & aliquam etiam spem in eius ope collocare. Res stupenda, porritores pondere sacri corporis iam grauati, posito feretro, nonnihil respirare vtcumq; resumere voluerunt. Sed relumptis viribus sacrum pignus loco non prius suo mouere potuerunt, q̃ clamantem supplicantemq; debitorem è vinculis eximerent, qui subiectis humeris corpus vna cum alijs Antisiodorum deportauit. Quod debito cum honore, ac gaudio ab episcopo exceptum in ecclesia S. Germani sepultum est.

Præclarum miraculum

ILLVSTRE MARTYRIVM S. Simeonis Episcopi, Vsthazanis Eunuchi, & multorum aliorum.

Ex ijs quæ sunt apud Sozomenum Ecclesiast. hist. lib. 2. cap. 8. Passi sunt temporibus Constantij Imperatoris nõ Constantini. Nam S. Hieron. in Chron. anno septimo Constantij Augusti eiusmodi persecutionem in Perside aduersus Christianos excitatam esse testatur.

21. Aprilis.

VM tempore progrediente Christianorum numerus apud Persas vehementer cresceret, adeo, vt conuentus agere, & sacerdotes, ac diaconos habere cœperint, Magi & Iudæi naturali quadam inuidia contra religionem Christianam incitati Simeonem id temporis Seleuciæ, & Ctesiphontis vrbis in Perside primariæ archiepiscopũ, apud Saporem Persarum regem accusarunt, q̃ Imperatori amicus res Persarũ proderet. Quorum calumnijs persuasus Sapores, primò immoderatis tributis afflixit Christianos, deinde duros, & inhumanos misit exactores, qui sua feritate cunctos ad religionem pietatemq; aspernandam cogerent. Post hęc Sacerdotes Deiq; ministros gladio trucidari, ecclesias dirui, earumq; thesauris, ac monumentis in regium fiscum redactis, ipsum Simeonem, vt regni proditorem, adduci iussit.

Magi apud Persas.

Accusatur apud Saporem Persarum regem.

Itaq; Magi ope Iudęorum Simeonem comprehẽsum, ferreisq; vinctum catenis ad regem deducunt; qui se ibi & spectarum, & strenuum virum præstitit. Nam cum Sapores eum, vt daretur in quęstionem, innroduci iussisset, nihil quicquã veritus regem adorare recusauit. Qua re grauiter commotus rex, sciscitatur quid causę sit, cur iam nequiquã ipsum adoraret, cũ id antea fecisset. Cui Simeones: Non ante, inquit, deductus eram ad verum Deum prodendum: & propterea non recusabam debitos regi honores præstare: at iam idem ipsum facere fas non est. Nam iam pro pietate, & nostra religione decertaturus venio. Quę cum dixisset iubet rex, vt Solem adoret. Sed Simeones neq; minis territus, neq; promissis flexus, virili, & cõstanti animo affirmabat, se nunquã vel Solem adoraturum, vel suam ipsius religionem proditurum. Vnde animo commotus Sapores in vinculis eum teneri iussit, ratus eum sententiam quandoque muraturum.

Constantia Simeonis.

Iubetur adorare Solẽ.

Detinetur in vinculis.

Igitur cum in carcerẽ duceretur, Vsthazanes senex Eunuch⁹ educator Saporis & principem in familia regis locũ obtinens, eum cõspicatus de loco, in quo prę foribus fortè palatij sedebat, cõsurgens honorificè salurauit. At Simeones eximio iustitiæ zelo incensus, auerso vultu eum pręteriens, verbis asperis increpauit, q̃ cũ Christianus esset, paulò ante vi coactus, Solẽ adorasset. Quare Eunuchus perturbatus sanè lachrymas fundere, ingemis-

Vsthazanes educator regis Christian⁹.

Vsthazanis pœnitentia. gemiscere, vestem splendidam, qua erat indutus, exuere, & totus luctu deformatus nigrã circumijcere cœpit. Nec his doloribus satiatus prę portis regię sedens, foriẽ suã cũ lugubri vel de clamore, ac eiulatu lamẽtatus est.

Vbi ista Sapores resciuit, illũ protinus ad se vocatum rogauit ecqua illi in ædibus obtigisset calamitas, quę illi lugendi causam prębuisset? Cui Vsthazanes: In hisce, inquit, ędibus, ò rex, nihil mihi accidit infortunij. Sed vtinam, pro eo quod mihi contigerit, in omnia alia calamitatum genera incidissem: quippe id quidẽ certè fuisset toleratu multo facilius. Iam vero lugeo, quòd maneam in vita, quodq; cum dudum mori debuissem, adhuc tamen solem videam, quẽ quo tibi gratificarer, simulata specie adorauerim. Quæ cum dixisset cœli, & terræ opificem Deum cum iureiurando testatur, se in posterum de ea sententia nunquam destiturum. Sapores autem incredibilem Eunuchi mutationem vehementer admiratus, grauiore quidem iracundia in Christianos exarsit, perinde quasi illi prestigijs hanc rem confecissent: sed tamen misericordia erga senem commotus, modo mansuetum, modo ferum se in illum ostendit, atque omnibus viribus laborauit, vt de sententia deduceret. Vbi nihil profecit, constanter asseuerante Vsthazane, se nunquam tam stultum fore, vt pro omnium conditore Deo, res ab eo conditas colat, tum ira inflammatus, mandat caput ense ceruicibus abscindi. Ad quod supplicium à lictoribus deductus Vsthazanes, orat eos, vt paulisper expectent: rem enim se animo tenere, quam regi significari velit. Vocato igitur ad se Eunucho sibi fidelissimo, iubet illa Sapori nunciare. Quam tandem beneuolentiam ab ineunte adolescentia ad hoc vsque tempus ò rex, erga tuam familiam præstiterim, & quanto studio cum patri tuo tum tibi inseruierim, nullis videor egere testibus, apud te præsertim qui hæc satis explorate cognita habeas. Quare pro omnibus officijs quæ in vos aliquando tam beneuolè contulerim, hoc mihi vnum velut remunerationis loco concede, vt his, qui me ignorant, non videar tanquàm infidus erga regnum tuum, aut in aliquo maleficij genere deprehensus istud supplicium subire. Et quo hoc pateat omnibus fac præco palam prędicet, caput Vsthazani amputatum esse, non quòd improbitatis cuiusquam in palatio ab ipso admissæ conuictus sit, sed quod sit Christianus, & Deum suum, quo regis voluntati morem gereret, negare noluerit. Atque ista quidem regi nunciauit Eunuchus: Sapores autem ratus alios tam seuero exemplo à Christiana religione desciturós, eadẽ, sicut Vsthazanes postulauerat, preconem prædicare iubet. At pius senex eo fine supplicij sui causam prædicari, tam impense desiderauit, vt sicuti ante prauo exemplo, cum solem adorauerat, multis Christianis metum iniecerat: sic iam non pauciores ad suam animi magnitudinem & constantiam imitandam incitaret, si modò intelligerent, eum pro religione Christiana trucidatum esse.

Vsthazanes capitis damnatur à rege.

Vsthazanes petit à rege causã necis suæ palã edici.

Hoc modo Vsthazanes vitam, quã hic in maxima gloria traduxerat, deseruit: Simeones autem de eius morte in carcere certior factus, Deo pro illo gratias egit. Postridie eius diei, qui erat sextus dies hebdomadæ, in quo ante celebrem diem festum resurrectionis memoria salutaris Christi passionis quotannis recoli solet, decernit rex, vt Simeones gladio feriatur. Nam ante denuo è carcere ad regem deductus, forti & magno animo cum Sapore de fide Christiana disseruit, & neque illum, neque Solem adorare voluit. Eodem die centum alios quoq;, qui erant in carcere, rex itidem obtruncati iubet. Ad extremum Simeonem cum cæterorũm omnium mortẽ oculis aspexisset, trucidari. Horũ pars Episcopi, pars presbyteri, pars ex aliorum clericorum ordine fuerunt: Cùm omnes ad locum certaminis deducerentur, princeps Magorum percu-

Vsthazanes capite plectitur.

100 Martyres cũ Simeone caeduntur.

cunctatur ab illis vtrum velint viuere, & eandem cum rege religionem colere, Solemque venerari. At vbi nemo eorum his conditionibus vellet in vita manere, recta ad locum, in quo erāt securi feriendi deducuntur. Simeones interim illis astans verba ad eos faciebat de morte, de resurrectione, de pietate; & testimonijs ex sacris literis depromptis animum illis addebat vt fortiter mortem illam oppeterēt, quæ veram illis esset vitam allatura. Dum hæc aliaque sanè præclara auribus eorum inculcaret, & tanquam gymnasij magister præciperet, quomodo in certaminibus se gererent, ad necem singuli cupidè gradiebantur. Lictor autem, postquam centum illos interemit, postremo in loco Simeonem cum Abedechalaa, & Anania presbyteris canicie, ac pietate venerandis, obtruncauit.

Simeones eos confirmat.

Abedechalaas, & Ananias martyres.

Eodem temporis mométo Pusices regiorum omnium artificum præfectus cum videret Ananiam in ipsa cæde contremiscentem: Paulisper, inquit, ò senex, oculos occludito, ac bono animo esto. nam statim Dei lumen videbis. Vix hæc locutus est, cum cóprehensus, & ad regem deductus libero ore Christianum se professus est: idcirco lictoribus traditus, peregrino & crudeli in primis mortis genere interimédus. Lictores igitur collo eius circa ceruicem perforato, illac linguam extrahunt. Porro autem eius filia virgo, falsò à quibusdam in crimé vocata, comprehenditur, eodemque temporis articulo occiditur.

Pusicis praeclara virt⁹

Eius filia martyr

Sequēti anno, eodem ipso die, quo ingenti cum Christianorum gaudio, Christi à mortuis excitati memoria celebratur, nouo Saporis edicto innumerabilis Christianorum multitudo securi percussa martyrium consummauit. Siquidem Magi eos ex vrbibus, & vicis, in quibus latitabant, summa cum diligentia eruerunt. Nonnulli autem sua inducti voluntate, ne silentio Christum denegare viderentur, se ipsi indicarunt Ac dum omnes qui Christiani cēsebantur morte mulctarentur, plurimi, qui in ipso palatio ætatem egissent, mactati sunt: in quorum numero erat Azades eunuchus, regi longe charissimus. Ex cuius morte tantum animi dolorem hausit rex, vt communi hac cæde sedata solos religionis nostræ doctores trucidari iusserit.

Innumeri Christiani perimuntur.

Azades martyr.

Per idem tempus regina in morbū delapsa, Tarbula soror Simeonis Episcopi, virgo sancta cum ancilla eiusq; sorore vtraque similiter virgine comprehenditur. Iudæi enim, qui nomen Christianum penè extinctum cupiebant, ficto crimine eam accusauerāt, quòd vindictæ cupiditate reginæ venena parasset. Vndè regina (solent enim ægrotantes faciles malis omnibus aures accommodare) calumniā veram esse existimās, mortis eas reas esse clamauit. Magi igitur Tarbulam, & reliquas duas arreptas morte condemnant: serraq; dissectas patibulis suffixerunt, spatio quodam inter ipsa patibula relicto, vt per illud regina transiret: asserentes morbum eo pacto depellendum. Fertur hanc Tarbulam, forma valde liberali, & honesta fuisse; Magum quendam eam deperisse, mercedemq; , vti cum illa rem haberet, clam misisse: promisisse deniq; , si vellet ipsius parere libidini, tum eam, tum socias saluas fore. At illam hanc turpitudinem ne audire quidē voluisse, sed nuncios verbis contumeliosis excepisse, crimen intemperantiæ cum probro illis obiectasse, se multo libentius velle mori, quàm virginitatem prodere, respondisse. Porrò cū edicto Saporis ratum esset, vt soli sacerdotes fideiq; Christianę doctores comprehenderentur, Magi & eorum principes, totam Persidem obeuntes, episcopos, & sacerdotes grauibus afficiunt incommodis, cum in alijs locis, tum maximè omnium in Adiabenorum regione, quę est pars Persidis tota fidei Christianæ dicata.

Tarbulae et duarum sororum crudele supplicium.

Tarbulae pudicitia.

VITA S. ANSELMI Cantuarienfis Archiepifcopi.

Ex ea quæ eft per Edmerum eius Contubernalem duobus libris confcripta. Migrauit ex hac vita anno Domini 1109.

21. Aprilis. Parentes eius.

SANCTVS Anfelmus nobili in primis ortus progenie, patrem habuit Gundulfum, matrem verò Emerbergã vtrumque fęculi dignitate, ac diuitijs præftantem, fed moribus haud parùm diffimilem. Nã cum vinculo coniugali legitimè coniuncti in Augufta ciuitate (quę ciuitas confinis Burgundiæ, & Longobardiæ Emerbergam in fe edidit; Gundulfum verò in Longobardia natum ciuẽ fui, ex aduena fecit) cum magna nobilitatis laude verfarentur, pater fęculari deditus vitæ, fuas quas poffidebat diuitias, frequenter ab re diftrahebat: mater verò bonis feruiens ftudijs, optimæ matrisfamiliàs officio fungebatur, in quo fumma cum laude ad extremum vitæ fpiritum perfeuerauit. Sed & Gundulfus, deuecta iam ætate, fpreto fęculo, monachi inftitutum amplexatus, veterifq; vitæ delictis per dolorem expiatis, monachus effectus eft.

Patria eorũ. *Pater eius prodigus. Mater frugalis.* *Pater fit monachus.*

At Anfelmus puer paruulus cum maternis libẽter colloquijs animum intenderet, audiretque vnum effe in cœlo Deum omnia moderantem, omnia continentem, fufpicatus eft, vtpotè puer inter montes nutritus, cœlum montibus incumbere, in quo & aulam Dei effe, eamq; per montes adiri. Vnde cum hac meditatione die noctéq; magna cum volupate animũ pafceret, cõtigit quadã nocte, vt imaginatione fortiffima illufus, putaret fe ad aulam Dei properare, tranfcenfoq; mõte, ad confpectũ ipfius fummi regis venire, a cuius dapifero nitidiffimum panem accipiebat, eoq; coram ipfo reficeretur. Mane igitur facto, re ducta ante oculos mẽtis vifione, puer fimplex, & innocẽs veraciter fe in cęlo ex pane Domini refectum credebat, alijfque conftanter fe ea nocte apud cęlicolas fuiffe referebat.

Mira pueri fimplicitas.

Interea crefcente ætate literarum ftudijs à parentibus eft traditus, in quibus mirabiles fanè progreffus breui temporis fpatio fecit; prorfus, vt anno ætatis fuæ quintodecimo fęculi vanitatem relinquere, contemptifque diuitijs, ac honoribus, monafticę vitæ fe tradere cuperet. Sed cum pro fua continuò voluntate voto potiri non poffet, & Abbas, cui fe in difciplinam tradere ardebat, defiderium eius, nè patris animum offenderet, differret: cępit paulatim animi feruor à religiofo propofito tepefcere: & velis tandem remifsq; ad mundi vanitatem afpirare. Nam pia matre defuncta, cuius exemplo in omni officio modeftiæ, ac pietatis continebatur, mox totus penè in fęculi fluctus dilapfus eft. Sed omnipotens Deus non paffus eft animam eius penitus vitiorum fluctibus abforberi. Nam cum iuuenilis ætas, corporis fanitas, diuitiarum facultantia, aliæq; huius mundi profperitates, longius eum abripuiffent, continuò infeftum ei & inteftinum bellum excitauit, patrifq; animum adeo acerbo contra illum odio inflammauit, vt nullis eum ftudijs, nullis obfequijs lenire poffet. Quæ res prima illi æternę falutis occafio fuit.

Defiderium monachifmi. *Tepefcit adolefcentis animus dũ arridet mũdus.* *Pater illi infeftus.*

Nam diuturna patris aufteritate offenfus, elegit paternis rebus patriæque potius renunciare, quàm patri fuo vel fibi aliquam ex cohabitatione infamiam procreare. Paratis itaque his, quæ ad iter neceffaria erant, vno comitatus miniftro, relicta patria, Senifium montem, non fine maximo corporis, & animi labore, fuperauit, Burgundiam, Franciamq; petiuit, vbi annis admodum tribus exactis, Normanniam adijt, vt Lanfrancum quẽdam, virum in primis bonum, & pręftanti religione, ac fapientia verè nobilem requireret, cuius fama nobiliffimos quofque clericorum de cunctis mundi partibus attraxerat. Eo igitur

Difcedit è patria. *Tradit fe Lanfrãco*

in disciplinam. igitur inuento, lętus alacerque eius se magisterio subdidit, ac die noctuq; literarum studijs incubuit; intantum vt neque vigilijs, neque frigore, neque inedia fatigatus deficeret. Inter hęc rursus monasticæ vitæ desideriū multo vehementius animum eius pulsare cœpit: sed nè parum consulto rem adeò arduam aggrederetur, Lātfrancum, in primis fidelem non minus quàm prudentem, vnum de mille consiliarum sibi elegit: eique animi sui propositum candidè humiliter- *De vitæ genere eligendo prudēter cogitat.* que exposuit. E tribus enim vitæ semitis, quas sibi proposuerat, vnam de eius cōsilio eligere statuerat. Nam aut monachus, aut eremi cultor fieri, aut postremo sibi viuens, ex patrimonio, (quod defuncto tunc patre amplissimum ad eum deuolutū erat) indigentibus ministrare decreuerat. Lantfrancus autem quamuis consilio polleret plurimùm, non tamen in re tam ardua suam proferre sententiam præsumpsit, sed eum ad Maurilium Rothomagensem antistitem destinauit, qui statim author ei fuit, vt monasticam, tutissimam salutis semitam *Fit monachus.* ingrederetur. Nec mora, Anselmus, qui tunc septimum & vigesimum ætatis agebat annum, relicto sæculo, Beccense petijt cœnobium, cui Herlui- *Herluinus primus Abbas Beccensis.* nus vir ætate probitateq; cōspicuus, magna cum laude præerat: suoq; patrimonio domiciliū hoc castitatis pietatisque erexerat. Ibi verò Anselmus toto triennio postquā in virtutis studio desudasset, tantos in omni perfectione pgressus habuit, vt oīum iudicio, & gratulatione, venerabili Lātfranco, qui istius cœnobij Prior erat *Fit Prior.* in Cadonēsis regimē assumpto, vel inuitus ad Prioris officium eueheretur.

Eo honoris titulo decoratus cœpit, omnibus aliarum rerum imaginibus ex mente profligatis, vni solique Deo intendere, cęlestibusq; se totum disciplinis tradere, tam ardenter, vt ante tempus suū insolitas de diuinitate Dei, & nostra fide quæstiones perspiceret, perspectasq; luculentis sanè rationibus enodaret. Nocte quadam insomnis in lecto recubans, meditādo secum rimari conabatur, quonam modo prophetæ preterita simul, & futura assecuti fuissent: cumque mentis ratione eò pertingere non posset, & intellectus incredibili ardore laboraret, ecce defixis oculorum suorum radijs, vidit per medias oratorij mace- *Corporeis oculis parietes penetrat.* ries monachos ad diuina se præparantes, oculisq; planè lynceis densissimos parietes penetrauit. Qua re vehemēti stupore detentus, intellexit Deo leuissimum esse, prophetis in spiritu vētura monstrare, qui illi concesserit, quæ fiebant, per tot obstacula corporeis oculis videre.

Hinc perspicatiori sapientiæ luce perfusus, omnis sexus, & ætatis mo- *Magnū animi lumē* res ita ratione discretionis penetrauit, vt arcana cuique cordis sui consilia reuelaret. Ipsas quoq; virtutum vitiorumque omnium origines admiranda planè prudentia callebat, luceque clarius qua via modoque hæc, vel adipisci, vel deuitari atque deuinci possent edocebat. Ex assidua summæ beatitudinis contemplatione, & desiderio vitę perennis, immensos sæpè lachrymarum effundebat imbres, aliorumq; peccata haud secus quàm propria deflebat.

Nunc verò qua prudentia commis- *Prudētia, et modestia eius in instituendis nouitijs.* sos sibi subditos tractauerit, qua modestia, ac lenitate ad pietatis studiū pertraxerit, quis dignè explicare valeat? Erant qui stimulis inuidię concitati dicta factaque eius omnia carpebant, ac dente canino rodebant æmulabanturque: sed pius pater, omnem eorum malitiam fraternę charitatis officijs vincebat, animosque in scelere obduratos incredibili māsuetudine leniebat. Erat Osbernus qui- *Osbernus per Anselmū ad modestiam et pietatē adducitur.* dam adolescentulus ingenio quidem sagaci, & indole haud quaquam mala, sed moribus adeo profligatis, vt Anselmum eosque qui eum ad modestiam grauitatemq; inuitabant, ne æquis quidem oculis aspicere posset. Hunc mente cæca in pestem animæ suę ruentem aggressus Anselmus, mira calliditate ad mētem saniorem reduxit.

duxit. Videbat puerum puerilibus irretitum ludis per pręceps in vitiorũ gurgites abeuntem: animumque effrenum per fas, & nefas voluptates exquirentem. Quid faceret pius pastor? Non verbis asperis, vel disciplinæ rigore diffluentes continuò mores astrinxit, sed primùm pijs blandimentis eum deliniuit, puerilia facta benignè tolerauit, plurimaque concessit quibus, & ætas delectari, & effrena mens simul ad mansuetudinem curuari possit. Puer autem concessis gaudens, non modò à feritate recedebat, sed Anselmum etiam diligere incipiebat: adeo, vt institutam familiaritatẽ violare formidaret. Tum verò pius pastor sensim perditos mores tenera disciplina astringere, & pro instituta amicitia rogare, ac hortari eũ cœpit, vt modestiam quandam grauitatemq; indueret, si vellet cõtractam amicitiam stabilem, ac sempiternam manere. Puer autem qui syncerè se ab Anselmo diligi sciebat, libens se dicto eius audientem prębuit, maluitq; prauas in se cupiditates extinguere, & rebellantes animi motus comprimere, quàm veram intimamq; amicitiã quouis modo violare: effecitque hoc modo pius pater, vt iuuenis qui tota mente in pestem ruebat, & aspera monita contemnebat, lenitate, ac mansuetudine Anselmi in viam rediret, ac multis tandem virtutibus insignis diem extremum clauderet.

Colloquiũ eius cũ Abbate quodã, vt pueri sint in cęnobijs tractandi.

Accidit eo tempore, vt Abbas quidam religionis opinione clarus ad Anselmum veniret, eique inter verba de monastico instituto vltrò citroq; habita, narraret, se quosdam in claustro pueros habere adeo moribus profligatis, vt nullis verbis, vel verberibus ad disciplinæ studiũ adduci possent. Non cessamus, dicebat, eos verberibus fatigare, sed ipsi quotidie deteriores euadunt. Ad quæ miratus Anselmus: Non cessatis, inquit, eos verberibus fatigare? & quales quęso adulti euadunt? Hebetes inquit Abbas, & bestiales. At ille: Quàm bene nutrimentum vestrum expẽditis, qui de hominibus bestias nutriuistis. Et quid, inquit, faceremus, imò quid nõ facimus? Nocte dieque moribus eorum inuigilamus, modisq; omnibus eos constringimus nè vel latum vnguem à disciplinę seueritate recedãt, & tamen oleum planè atque operam perdimus. Ad quæ Anselmus: Constringitis, inquit? Dic mihi quæso Abba, si teneram in horto tuo arbusculam omni ex parte concluderes patulosque ramos diffundere incipiẽtem impedires, & crescendi libertate priuares, dic mihi post anni circulum qualis tandem arboris esset futura species? Profectò inutilis ramis in curuis, & perplexis, idque non ex arboris sed tua culpa proueniret, qui eam immoderatè conclusisti. Certè hoc in puerorum institutione agitis, qui cum per oblationem in horto Ecclesiæ plantati sint, vos eos terroribus, minis, verberibusq; vndiq; coarctatis, vt nulla possint pęnitus libertate potiri. Itaque indiscretè oppressi, prauas, & spinarum more perplexas intra se cogitationes congerunt, fouent, nutriunt, tantaque eas nutriẽdo vi suffulciunt, vt omnia, quæ illorum correctioni possint adminiculari, obstinata mente subterfugiãt. Vnde fit, vt quia nihil amoris, nihil pietatis, nihil beneuolentię siue dulcedinis ex vobis hauriunt, nec illi vobis fidem adhibent, sed cuncta ex odio, & inuidia contra se procedere credũt. Hinc contingit modo sanè miserabili, vt sicuti corpore crescunt, ita odio, & omnis mali suspicione simul crescant; nullumq; nisi depressis superciliis oculòve obliquo intueri valeant. Sed dicito quęso, quid causę q̃ adeo infestis animis illos tractetis? Nunquid homines sunt eiusdem vobiscũ naturæ consortes? Et vos nunquid aliquando deliquitis? Nunquid ita ab omni peccati cõtagione puri estis, vt non aliorum misericordia vos indigere existimetis? Aut forrassis ideo putatis vobis licitum esse in aliorum delicta grauius liberiusque sæuire, quòd humanæ nulli disciplinæ subiaceatis?

Elegans similitudo.

ceatis? Sed esto. Disciplinæ seueritatem conseruatam vultis, soloque rigore iustitię in officio alios continere: & ad optimos mores informari: Vidistis vnquam aurificem ex lamina auri, vel argenti solis percussionibus imaginem speciosam formasse? Non puto. Quod tunc. Certè, vt aptam ex lamina formam efficiat, nūc eam suo instrumento leniter premit, & percutit, nunc discreto leuamine leuius leuat, & format. Sic & vos si cupitis pueros optimis ornatus moribus, necesse est, vt cum seueritate disciplinæ paternę pietatis, & mansuetudinis leuamen, & subsidium eis impendatis. Ad hæc Abbas: Quod leuamen, quod subsidium? Ad graues, & maturos mores eos constringere laboramus. Cui ille: Bene quidem. Et panis, & quisque solidu cibus vtilis & bonus est ęo vti valenti. Verùm subtracto lacte, ciba inde lactentem infantem, & videbis eum magis ex hoc strangulari quàm recreari. Quare hoc tenete: Sicut fragile, & forte corpus pro sua qualitate diuersam exigit alimoniam; ita quęlibet anima non quouis potest cibo nutriri. Fortis namque forti, & solido delectatur: Gaudet in tribulationibus, odiētes diligit, percutienti maxillā vnam lętè prębet alteram, omniaq; sufferre amore eius qui acerbissima nece delicta nostra expiare voluit. At ea quę in Dei seruitio fragilis adhuc est, tenero lacte indiget, aliorum videlicet mansuetudine, benignitate, & misericordia, donec paulatim robustior facta, grauiora discat certamina ferre. Quare mi Abbas si commissos tibi tyrones ad Christianæ militię certamen probè instruere velis, vide nè omnibus vna eademque arma imponas: nam quibus vnus inimicum fortassis superare valet, ijs alius quispiā turpiter succumberet. Vnde nihil perniciosius quàm diuersa ingenia ad vnam eandemque disciplinæ formam astringere velle. His auditis Abbas ingemuit, ac serò cognouit inani religionis opinione se tumidū fuisse.

Non idē cibus forti, et imbecillo apponēdus.

At verò Anselmus his disciplinis tantam apud omnes virtutis famam captauit, vt plurimi nobiles pariter atque ignobiles sese in disciplinam eius tradere cuperent. Vagabatur nominis illius celebritas non modò per Nortmāniam, Franciam, & Flandriā, sed totam quoque Angliam ita repleuerát, vt plurimi ex prima nobilitate milites, ac clerici ad eum confluerent, seque suaq; omnia Dei seruitio in eius monasterio traderent. Defuncto autem Abbate Herluino fuit vno omnium consensu atque applausu in locum eius suffectus; licèt ipse manibus quod aiunt pedibusq; eam dignitatem atque honoris titulum repellere niteretur. Sed cum eam frustra à se dimoueret inuitus tandem subijt, quod magna cum sanctitatis opinione administrauit.

Multi ad eius cœnobium confluunt eius fama excitati.

S. Anselmus fit Abbas.

Eo tempore Lantfrancus ex Abbate Codomensi ad Cantuariensem sedem episcopali titulo administrandā assumptus fuerat. Hunc vt pro instituta iam pridem amicitia Anselmus visitaret, trāsmisso mari, in Angliam venerat, vbi ab omni sexu, & ætate tanta cum admiratione exceptus fuit, vt quilibet Beccensi Abbati gratiam cuiusuis officij se exhibuisse gauderet. Rex ipse Guilielmus, qui armis Angliam inuaserat, quamuis tyrannide quadam cunctis esset formidabilis Anselmo tamen erectam inclinabat ceruicem, alijsque ad rei nouitatem stupentibus, alium se, ab eo qui esse solebat, declarabat.

Lātfrācus Cantuariēsis Archiepiscopus.

Anselmi mira apud Anglos æstimatio.

Neque sanè vana erat de Anselmo cōcepta sanctitatis opinio, quam omnipotens Deus miraculorum virtute confirmabat. Nam vir quidam in confinio Ponti, & Flandriæ diuitiarum, & nobilitatis gloria facilè princeps lepra percussus, cum assiduo męrore contabesceret, quòd se, cōtra natalium suorum dignitatem, despici de seri que à suis videret, crebris orationibus, & eleemosynis opem ab omnipotente Deo precabatur & ecce quadam nocte visus sibi astare vir quidā grauitate admiranda conspicuus, qui

Miracula eius.

monuit, si pristinæ vellet sanitati restitui, Beccum iret, & aquam illam potaret, quæ Abbatis Anselmi manus post Missarum solennia abluisset. Ille igitur salutis auidus facilè visioni fidem adhibuit, ac impiger ad Anselmum tendens visionem ei aperuit, humiliterque, vt aquam porrigere dignaretur, rogauit. At vir sanctus ad verba obstupescens, hominem multis modis ab ea mente reuocare voluit; dixitque falsis rerum imaginibus eũ miserè deludi. Ipse verò cum vehementer, ac importunè instaret, vrgeret, ac lachrymis etiam vim inferret, vir sanctus hominis pietate motus, altero die incruentum pro eius salute Deo sacrificium obtulit, & aquam tam multis expetitam lachrymis porrexit. Qua hausta, teterrima scabie protinus fugata, integra sanitas rediijt: multorumque ora in Dei laudẽ dissoluit. Eodem tempore frater quidam qui sub eius disciplina Christo militabat valida corporis infirmitate pressus, aqua per Anselmum sanctificata aspersus e vestigio pristinas vires sanitatemque recuperauit.

Leprosus sanatur.

Item infirmus alius.

Et quidem tranquilla tunc res Angliæ erat, cunctis, tam clero quàm secularibus vnius Anselmi, & auctoritate, & monitis in solida pietate degentibus, cum repente grauis, & periculosa omnibus calamitas exorta est. Defuncto memorato Anglorum rege Guilielmo, Guilielmus filius eius ad regni gubernacula admotus est. Hic, sublato de hac vita venerabili patre Lantfranco, ecclesias ac monasteria totius Angliæ grauissima sanè oppressione afflixit. Cuius oppressionis anno quarto, Anselmus à principibus regni, qui eum animarum suarum medicum, & patronum elegerãt, inuitatus, & ab ipso Cestrensi Comite Hugone adiuratus, ac postremò ecclesiæ suę præcepto pro communi vtilitate coactus, Angliam ingressus est. Vix eum Cantuaria receperat cum protinus monachorum, & laicorum turba haud exigua, quasi quodã præsagio mota, archiepiscopũ cum futurum conclamauit. Inde autem ad regiam tendenti optimates quiq; alacres ei occurrerunt, ac ipse denique rex è solio exiliens venientem multis, non modò summæ cuiusdam beneuolentiæ indicijs excepit, sed post oscula, & amplexus per dexteram ad suam ipse sedem perduxit. Ibi post verba multa vltro citroq; admodum suauiter habita, Anselmus regiam nihil purpurã veritus intrepidè monita salutis regijs auribus inferre cœpit: docens atq; obsecrans nè scelere suo ecclesiæ pacẽ perturbaret, & optimè constitutam pietatis, ac religionis rationem in apertum discrimen cũ multarum animarum periculo inferret.

Guilielmus Angliæ rex oppressor ecclesiæ Anglicanæ.

Suscipitur Anselmus à rege benefice.

Rex quamuis dicendi libertatẽ in Anselmo valde miraretur, ab ira tamen se continuit, dimissoq; cum honore Abbate, paulò post in languorẽ adeo grauem incidit, vt vitam cum morte commutare putaretur. Erat adhuc Cantuaria pastore orbata cũ principes regni regẽ decumbẽtem adeũt, suadentque, vt matrem totius regni ecclesiam a pristina viduitate & calamitate per institutionem põtificis releuet. Acquieuit consilio rex, & Anselmum ea dignitate fore dignissimũ pronunciauit. Acclamatur ab omnibus, & Anselmus ad eum honoris gradum ascendendum cogitur rapiturq;. Reluctabatur vir sanctus diu multũq; totis viribus, sed quò acrius repugnabat eò vis maior à clero populoq; inferebatur: adeo, vt victus succumbere, & volens nolensq; sacro oneri humeros subdere debuerit.

Anselmus fit Archiepiscop. Cãtuariensis.

Vix pontificali infula solenni ritu decoratus erat, cum regis animus antè satis, vt apparebat, beneuolus, ira odioque repente inflammatus virum sanctum auersari cœpit. Nam rex, qui omnia vitæ officia turpi nimis auaritia, & lucri cupiditate metiebatur, cum pro collato in Anselmum honore, denariorum mille libras secura mente expectasset, & virũ sanctissimũ ab eã mente planè alienũ esse cõperisset turbatus, ne colloquio quidẽ suo eum amplius dignatus est: prorsus, vt la-

vt laborantem ac nocte dieque in sceleribus hominum resecandis, desudãtem antistitem desereret, seque iniquitatis potius quàm pietatis fautorem declararet. Quæ res in primis acerbissimos doloris stimulos pectori eius inflixit, adeoque attriuit vt animus omnem consolatioñe respuisse videretur. Concitatus furor regis multis ac diuersis iniuriarum procellis eum fatigabat:& subditorum mentes regia auctoritate nixæ per omnia libidinum genera vagabantur. Tabescebat vir sanctus zelo iustitiæ, & assiduo animi mœrore pœnè absorptus; suffusos lachrymis oculos ad cœlum leuabat, cum commissum sibi gregem effractis religionis ac pietatis repagulis per vitiorum gurgites præcipitem abire cerneret, neque illis monitis in viam salutis reuocare poterat.

Rex vehementer illi infestus.

Neq; tamen deerat animus ad mortem vsque pro iustitia certandi Nam cum regem planè iam sibi infestũ sentiret, primùm vt auctoritate Romani Pontificis sedem suam muniret regẽ adijt obnixè petens vt liberam proficiscendi potestatem sibi faceret quò à Papa Vrbano (qui id temporis summum illud honoris fastigium tenebat) stolam sui Archiepiscopatus de more ab illius manu reciperet. At rex ad nomen Vrbani turbatus cum admiratione respõdit:se suo in regno non modò Papam non agnoscere, sed ne nomen quidem ipsum vllo modo sustinere. Hoc responso Anselmus preter opinionem accepto, primùm obstupuit, regisq; furorem tacitus execrari cępit. Orto deinde graui schismate totius regni Episcopos, Abbates ac principes conuocauit Archiepiscop⁹ vt maturè parua dissidij scintilla, in apertam ecclesiæ Anglicanæ perniciem, diaboli vt apparebat malitia excitata, opprimeretur. Conuentum est ad castrum Rothingcham anno Dominicæ incarnationis millesimo nonagesimo tertio, tertia septimana quadragesimalis ieiunij. causaque in medium adducta, statim Anselmus hinc inde diuersis querelis concuti cœpit. Siquidem episcoporum plurimi regiæ voluntati studentes, spreto æquitatis iudicio, Vrbanum in regno Anglicano omni pontificia auctoritate priuabant, eumq;ue impium ac in regem rebellem esse vno strepitu conclamabant, qui aliam præter vnius regis Guilielmi in vtroque iure potestatem agnosceret. Igitur ad vnius regiæ indignationis vocem episcopi omnes, vno Roffensi excepto, in perfidiam lapsi, promissam Romano Pontifici obedientiam abiurarũt, primatumq; omnem in Ecclesia Dei vno impetu sustulerunt. Rex etiam ipse cunctos in ea sententia animabat, atque ni Anselmus vicarium Petri eadem ratione conculcaret, iuramento confirmabat se hominem antistitis honore priuaturum, atque deinceps nullo loco habiturum.

Guilielmus rex Papam non vult agnoscere.

Episcopi Angliæ nolunt ,uo pa rere Prima ti.

At Anselmus constanter in syncera fide ac integra erga Deum eiusq; vicarium obedientia persistens, potius è cunctis regni finibus excedere decreuit, quàm vel latum vnguem ab obedientia Summo Pontifici debita deflectere. Sed nè regis animum grauius ea re offenderet, iterum atq; iterum commoda affandi tẽpora captauit: petijtque vt liberam eundi Romam potestatem sibi faciat. Negabat rex, & animo sanè perturbato mandabat antistiti vt cœpto desisteret, vel simul cum eo itinere perpetuum exilium subiret. Tunc nihil c. nctatus Anselmus incredibili ardore libertatis ecclesiæ suæ firmandæ inflammatus, tanquam è captiuitate Babylonica inde recessit, ac peregrinorum specie, baculo peraque contentus clero ac populo cũ ingenti fletu ac eiulatu eum prosequente, in viam se dedit. Præstolabatur in portu Dofras prosperos vẽtorum illatus, cum ecce ad-est missus à rege clericus, Guilielmus nomine, qui abeontis sarcinam exploraret. Sperabat siquidem ingẽtes se thesauros, quib⁹ tota auiditate inhiabat, inuenturum: sed cum excussis omnibus nihil in rebus episcopi, pter

Constantia S. Anselmi in obedientia Põtifici Summo ser uanda.

inopiam, inueniret spe reperiendę pecuniæ fraudatus abijt, populo interim nefarium opus cum summa indignatione spectante, & spectando execrante.

Discedit ex Anglia.

Itaque Anselmus conscensa naui Angliam reliquit, & tanquam in portu placidæ quietis nauigans, quamuis non sine multis periculis, Lugdunum deuenit, vbi ab Archiepiscopo ciuitatis illius honorificè exceptus, missis Romam nuncijs, Pontificis voluntatem præstolabatur. Sed Pontifex audito viri sanctissimi aduētu, magno delibutus gaudio eum ad se statim euocauit: quo tanti viri aspectu & colloquio frui posset. Nec mora. Anselmus contemptis vitæ periculis ad obediendum alacri se animo accinxit, ac saluus, Deo protegente, & incolumis Romam peruenit. Ibi verò quanto cum honore quantisque beneuolentiæ indiciis ab ipso Vrbano exceptus fuerit argumenta sunt ipsa Pontificis verba in medio principum consessu in laudem ipsius Anselmi luculenter habita, quibus inter alia cū ētis eum liberalium artium disciplinis innutritum pro magistro habere fatebatur, & quasi sui comparem velut alterius orbis virum Apostolicū & patriarcham iure venerandum censebat. Sed hæc Anselmum tantum abest vt quouis modo extollerent, vt etiam ingenti rubore suffusus semetipsum tacitus accusaret grauiter atque indignabundus propriam conscientiam castigaret, quòd longè aliū ab hominum opinione se inueniret.

Pōtifex Vrbanus eum ad se uecat.

En quanti Romanus Pōtifex eū fecerit.

Post hæc aduentus sui causam Pontifici aperuit, eundemque vt collapsis penè fidei ac pietatis in Anglia fundamentis maturè subueniret humillimè rogauit. Et quidem cum de via modoque succurrendi Anglicanę ecclesiæ rebus Pontifex cum suis consilia agitaret, Anselmus vt animo magis soluto ac libero diuinarum rerū commentationi vacaret, relicta vrbe, cum summa Pontificis voluntate ad cœnobium S. Saluatoris Telessini, cui Iohannes quidam, olim Becci monachus, Abbas præerat, se recepit; vbi etiam fontem è durissima rupe, monachis aquæ penuria laborantibus, precibus suis elicuit: qui deinceps ab eius virtute ac nomine Cantuariensis episcopi puteus appellatur: ferturque miram in se fugandis febribus ac lāguoribus diuersis, vim habere.

Fontem impetrat suis precibus.

Interea Pontifex Vrbanus habito de rebus Anglicanis cum suis concilio Anselmum pontificiam dignitatē declinare cupientem, & tota mēte ad interruptam monasticæ vitæ disciplinam aspirantem, sua benedictione cōfirmauit, Sclauiamque dimisit vt ibi dem tempus cōcilij, quod Papa apud Barum Kal. Octob. indixerat, operiretur Cui dum Anselmus interesse & Græcos turpi errore, in processione Spiritus sancti à filio, contaminatos refutare cogitur, tanta id prudentiæ opinione effecit, tantisque dicendi luminibus quæstionem illustrauit, ut eo die summæ eruditionis ac sanctitatis laudem adeptus sit.

Vrban⁹ Pōtifex Anselmum Archiepisc. Cantuariensem confirmat.

Cōcilio Barensi etiam Anselm⁹ interest et Græcos cōfutat.

Finito autem Concilio cum Romam prospero rerum successu vnà cū Pontifice delatus esset, adfuit fortè Guilielmus clericus ille à rege missus, qui in decessu res omnes viri sancti scrutatus fuerat, vt ea quæ in causam regis essent contra Anselmum coram Pontifice peroraret Sed cum ijsdem tēporibus Angli, alij viri & prudentiæ & religionis opinione præstantes Romam venissent, tanta sunt veneratione Anselmum prosecuti, tātaque de eius eximia bonitate, & in tuenda ecclesię suæ, contra vim ac potentiam regis, libertate, cōstantia prædicarent, vt rex maiori eum honore quàm se dignum repuaret, eaque de causa mandaret vt aduentantes, qui oscula pedibus eius figere volebant (quorum frequēs ad eum erat concursus) nequaquam prohiberet. Guilielmo tamen Vrbanus Pontifex pro rege Angliæ deprecanti vt inducias ad præfinitum quoddam temporis spacium concederet, quo de totius causæ cognitione certior fieret, non

Nota quo in honore Romæ fuerit.

non negauit: Anselmum tamen pontificia dignitate firmatum & multis cumulatum laudibus ad sedem remisit: nihil dubitans quin sua facilè prudentia ac lenitate turbatas Angliæ res componeret, & optatam ecclesiæ pacem restitueret.

Sed Anselmus vt Roma digressus superatis quamplurimis diuina protectione viæ periculis Lugdunũ peruenit statuit & sibi commodius & Ecclesiæ vtilius esse existimauit, regis potius animum per nuncios explorare, quàm effrenatã, hominis mẽtem suo conspectu nouo furore incendere. Lugduni autem apud Hugonem vrbis illius antistitem in primis venerabilem commorans nullo modo consuetæ pietatis benignitatisq; in plebem officia intermisit: imò tanta apud ipsum Hugonem propter sanctitatis opinionem auctoritate pollebat vt præsulis loco eum haberet, & ipse in propria parochia non nisi vicariã operam exercere vellet: ac tanta demum apud omnes creuit illius opinio, vt infirmi debilesq́ue ex ipsis etiam mensæ illius reliquijs micisq; sanitatem sibi pollicerentur. Nec fuere fraudati sua spe qui cum fide Christo debita fragmenta perceperunt: quorum duo, milites ambo, optatam sanitatis gratiam consecuti noscuntur. Quidam etiam haud ignoti nominis vir eo solo, quòd sacræ Missæ illius officio cum fide interesset à graui ægritudine liberatus est. Nec defuere alia egregia sanè sanctitatis illius testimonia. Nam die quodã Cluniacum cum suis eunti, in via mulier quędam miserabili mentis furore agitata, multis cum lachrymis ac precibus oblata, salutifero crucis signo per eum munita paulò post sanitatẽ adepta est.

Lugduni moratur summo cũ honore.

Inter hęc aliaq́ue notæ sanctitatis indicia, duo ex sanctissimi viri discipuli Lugdunum venere, regis ipsius Guilielmi mortis nuncii: quę vt Anglię vniuersę haud mediocrem lętitiam, ita viro sancto pręter omnium expectationem insignem mœstitiam cum multis lachrymis coniunctam attulit: vsque adeo vt palam testaretur se, si fieri posset, sua morte vitam illi libenter largiri paratum esse. Inter hęc verba & crebros gemitus quibus peccatoris animam deplorabat, alij atq; alij nuncij literis viduę matris Ecclesię & Henrici regis, qui fratri successerat, instructi venere; quibus benignè admodum antistitem suum ad sedem occupandam inuitabant, cuncta regni totius negocia ad nutum illius pendere asserẽtes. Tum verò Anselmus vt laboranti ecclesię suę opem ferret sine mora iter arripuit, sed Serberiam ad regem veniẽs nequaquã ea beneuolentia à rege exceptus fuit qualis eum decebat, qualemque omnes regni proceres deferre cogitabant. Nam cum nihil viro sancto antiquius esset, quàm Patrum decreta sacrosq́ue Canones inuiolatos seruare, tum in Concilio Romano (cui etiam Anselmus interfuerat) Pontifex Vrbanus excommunicationis fulmen in laicos omnes qui inuestituras, vt vocant, darẽt, vel qui eas acciperent, intorserat. Quam sententiam Henrico regi vt aperuit, ille eadem animi pertinacia qua frater, eã auersatus non modò ad aures suas nõ admittere uoluit, sed ipsum etiã Anselmum turbulento à se animo repulit. Inde nouis noui regis agitatus persecutionibus inuicto animo pro ecclesię libertate contra fraudes ac insidias omnes pugnauit, prorsus vt neque mortis quidem periculum, paratus pro ecclesię libertate sanguinẽ fundere formidaret. Hac tanta animi constantia cognita, rex nè tanti lucri quod ex inuestituris ad eum amplissimum manabat, iacturam faceret ipse Anselmum adiit, monens suadẽsq́ue vt Romam adiens latam ab Vrbano sententiam sua auctoritate ac gratia rescindi curaret: aliàs se pro ecclesiarum donationibus, quæ iure optimo ex more antiquo sibi competerent, ad extremum vitę spiritum cum regni etiam totius periculo decertaturum. Hac tam seuera denuncia-

Mors Guilielmi regis magnam uiro sanctissimo mœstitiam affert.

Concilium Romanum.

Hẽric⁹ rex frater Guilielmi et successor Anselmo infestus.

Egregia sanè viri san

Ei constantia. ciatione nihil motus Anselmus respōdit se quod in detrimentum ecclesię cederet facturum nihil, licèt omnibus excarnificandus supplicijs mortem accrbissimam subire deberet.

Veruntamen nè regis auctoritatem aspernari videretur, simulq; vt quę ad ecclesię Anglicanę vtilitatem faciunt cum Pontifice tractaret, Romā abiit, vbi & ab ipso pontifice Paschali qui Vrbano successerat, & à prima vrbis nobilitate summo cum honore exceptus fuit. Peractis ijs quę tam in rem ecclesię Anglicanę, quàm quę ad aliarum vtilitatem cedebant, Anselmus iter arripuit. Sed vt primùm per multa pericula Lugdunum appulit, mox Gulielmus adfuit, qui regis ipsius mandato Angliam illi interdixit, nisi omnes & patris & fratris ipsius consuetudines, postposita Sedis Apostolicę auctoritate ac obedientia, seruandas susciperet. Anselmus ne hac quidem comminatione à constantia dimotus Lugduni sedem elegit, ibidemque Dei misericordiam pro salute ecclesię suę implorare constituit. *Secundo Romam uenit.* *Hēricus rex Angliam interdicit.*

Rex autem Henricus comperta viri Dei constantia omnibus eum bonis spoliauit, omnesq; Archiepiscopi facultates suum in dominium redegit. Sed paulò post vrgentis conscientiæ stimulis compunctus ab exilio eum reuocauit, multisque honoribus ac muneribus cumulatum in amicitiam recepit: prauasque consuetudines cōtra ecclesię [illegible]ertatem introductas libenter deleri passus est. Hinc omnibus, quę inter clerum regiosque ministros iamdiu viguerant, discordiis ac seditionibus sedatis, tranquillitas Ecclesię restituta est: & Anselmus curis vacuus, multò quàm ante vigilantius animum ad docendum scribendumque appulit. Nam cum ante inter maximas exilii molestias ac difficultates pręclara admodum multa scribendo pręstiterat, tum postremò, libello illo, quem de concordia pręscientię & prędestinationis gratięq; Dei cum libero arbitrio edidit, tantam lucem in dissensionis errorum tenebris, multis attulit, quantam alius nemo. Quo in opere dum versaretur aliaque ingenii sui monumenta parturiret, infirmitate graui corripitur quę impedimēto fuit quò minus quęstionem de animę origine ad optatū finem perduceret. *Spoliat eū bonis.* *Reuocat Anselmum.*

Aderat Roffensis antistes Rodulphus cum mortis ferè doloribus oppressus Anglicanę Ecclesię pacē precaretur, ac regi reginęque vltimam benedictionem sublata, magna cum pietate, dextera impatiretur. Corpus destitutis planè viribus languebat, dubiaque minime mortis signa edebat, cum spiritus incredibili gaudio exultans, inter charos suorum amplexus, solutis mortalitatis vinculis, ad creatorem suum euolauit. *Moritur uir sanctus.*

Pontificiam dignitatem summa cū auctoritate ac eximia sanctitatis laude contra regum duorum vim ac potentiam annis tredecim administrauit, pręclarum sanè posteris constantię ac fortitudinis exemplum relinquens, nè pro ecclesię libertate tuenda vllis laboribus frangerentur, vl lasue persecutiones minas vel supplicia formidarent.

VITA ET MARTYRIVM S. Epipodij martyris Lugdunensis.

Ex ea quæ extat apud Surium.

PRincipis Antonini Veri decimoseptimo Imperii anno, cū per multas prouincias gentilium furor desęuiret, tum in Lugdunensi pręcipue vrbe debacchatus est: in qua pro sui magnitudine quantò maiores degebant populi, tantò etiā gentilium copiosior rabies ęstuabat. Iudices, officiales, tribuni, milites, vulgus certatim indiscreto etiam sexu Christianos multiplici crudelitate laniabant. Quorum plurimi distinctis passionibus atque nominibus ad succedentes memorias peruenerunt. Innumeri verò vel carceris squalore ex- *22. Aprilis.* *Persecutio tēpore Antonini Veri Lugduni.*

extincti vel subita persecutorum rabie deleti humana quidem memoria sepulti sunt, sed cum summa ac sempiterna gloria in libro vitæ cęlestis inscripti. Nam post vastissimam martyrum stragem, & seuientium passionum crudelitatem, (de qua etiã Christi famuli quos tunc illustrissimę vrbes Vienna & Lugdunum tenebant ad ecclesias Asiæ & Phrygiæ scripta miserunt) cum pœnè ad internicionem Christi nomen à gentilibus crederetur extinctum, Epipodius & Alexander occultè Catholico cultui operam dare Præsidi per proditionem nunciantur: quos ille indagine solicita, religionis reliquias in illis extinguere cupiens, præcepit inquiri.

Epistola viennensis & Lugdunensis Ecclesia ad Asiãos.

Epipodius et Alexander occultè Christo deseruiunt.

Epipodij patria.

Et quidem Alexander natione Grę cus: Epipodius verò Lugdunensis ciuitatis indigena, ambo iuuẽtutis flore conspicui, simul à teneris vnà cum literis egregiam pietatem imbiberant. Erant clarissimis orti parentibus ad omnem religionem ac modestiam instituti, parentumque Christianorum exemplo mutuis cohortationibus ad omnium virtutum incrementa sese excitabant. Sæuiente autem persecutione, ad aliam atque aliam ciuitatem declinauerant, ac per latebras tyranni persecutionem euaserant. Tandem septa murorum occultè egressi, cuiusdam religiosę ac fidelis viduę tugurium introierunt. Cumque ibi aliquandiu tecti fide muliercule & loci humilitate latuissẽt, tandem sagax illos inquisitor inuenit, eosque per angustum cellulæ aditum fugientes manus infesta corripuit: qui ita trepidis insilientes irruperant, vt S. Epipodius calciamento pedis vnius, dum pauidus prosiliret, priuaretur: quod postea fidelis mulier, tanquam thesauros sibi repertos occuluit.

Virtutes.

De hoc calceamento martyris scribit Gregor. Turon. de gloria Cõfes. c. 64.

Itaque captos etiam ante discussionem carcer recepit, quia manifesti putabatur criminis esse, ipsa appellatio Christiana. Deinde post triduum, vinctis post tergum manibus, ante Præsidis statuuntur tribunal: quos sæuissimus iudex, astante & imprimente gentilium multitudine, de nomine & professione interrogauit. Illi verò & vocabula sua ediderunt, & Christianos se esse perspicuè testati sunt. Accenditur ergo iudex & popularis clamor attollitur, & in innocentes omnium simul insania incurrit. Porestas eos increpat & furorem suũ huiusmodi clamore testatur: Etiã nunc aduersus deos immortales humana temeritas perseuerat? Etiam nunc conuelluntur principũ sanctiones, & vno eodemque maiestatis crimine Imperator impugnatur & numina? Vbi sunt tormenta quę intulim⁹? vbi cruces? vbi gladij? vbi bestiæ? vbi ignitæ laminę? vbi districtio etiã vltra mortis terminos procurata? Extincti sunt homines, sepulcra non extant, & tamen Christi memoria perseuerat? O puniendi, quo ausu in religione vetita perdurastis? Iam nunc pro vestræ præsumptionis temeritate pęnas dabitis: ac nè se inuicem exhortentur, aut muniant sermone vel nutibus, eiecto Alexandro, qui est ætate firmior, Epipodius applicetur. Quem scilicet singulariter destitutum, dum pro coniectura ætatis teneriorem animo iudicabat, serpentis antiqui vsus calliditate, venenata blandimentorum arte solicitat. Video enim te, ait, iuuenem: & nefas est vt in intentione praui propositi perseueres & pereas. Nos immortales deos colimus, quos vniuersitas populorum, quos etiam nominibus proprijs sacratissimi principes venerantur. Nos deos colimus lætitia, cõuiuiis, cantionibus, laudibus, commessatione & lasciuia: vos verò hominem in crucem actum, cui cunctæ voluptates displicent, qui ieiuniis corporisque afflictionibus delectatur & qui postremò suis cultoribus prçmia nulla conferre potest. Nam qui se à vilissimorum hominum insectatione tueri non potuit, aliis quid quęso beneficii conferet?

Captus Epipodi⁹ in carcerem mittitur.

Mina indicie.

Blãditarius dux Epipodio.

Ad hęc beatus Epipodius: Nõ ita me Christi ac Catholicę fidei armauit affe-

Epipodij cõstãtia

uirilis & eratio sapientissima. affectus, vt sensum meũ blanda misericordiæ tuæ figmenta permoueant. Pietas enim ista crudelitas est:& vobiscum viuere mors æterna. Cæterum à vobis perire, gloriosum Sempiternum verò Dominum nostrum Iesum Christum, quem tu mihi crucifixum commemoras, quid, an resurrexisse ignoras? qui ineffabili mysterio homo pariter & Deus famulis suis transitum immortalitatis instituit:& ad cœlestia regna perducit. Sed omissis, quæ captum tuum excedunt, adeo ne demens es, vt nescias hominem ex animæ & corporis duplici constare substantia? Animæ imperio, corporis seruitio magis vtimur Turpitudines, quibus dæmones vestros colitis, oblectant membra corporis, mentes interimunt. Qua autem illa vita est, vbi partis potioris detrimenta capiuntur? Nos pro anima aduersus corpus bella suscipimus: nos pro anima aduersus vitã dimicamus. Vobis Deus venter est, & in morem pecudum post ingluuiem prodigam, finem vitæ præsentis mortis iudicatis occasum. Cæterum nos, quicunque vobis persequentibus interimus, dum tempora amittimus, vitam ingredimur æternitatis.

Caditur pugnis os martyris & illis fit constantior. Iudex vero responsi huius liuore & admiratione defixus, iracundiaq; stimulante commotus, admirabile eloquentiæ domicilium, id est, os martyris elidi pugnorum ictibus iubet. Ac deinceps S. Epipodius illato dolore constantior, mixtis cruore dentibus, hæc verba profudit: Christum cũ Patre ac Spiritu sancto Deum esse confiteor, dignumque est, vt illi animam meam refundam, qui mihi & creator est & redemptor. Ita enim mihi vita non tollitur sed mutatur in melius. Nec interest infirmitas corporea quo fine soluatur, dũm modo anima cęlis inuecta, ad suum reuertatur auctorem

Cum hæc beatus Epipodius constanti assertione loqueretur, imperio truculenti iudic eculeo suspẽditur, circunstãtibus hinc inde lictoribus, vt latera eius impressis vnguibus sulcarentur. Tunc subitò populi terribilis clamor factus est, petentis, vt vel obrueretur imbre saxorum, aut membratim diuisus, sæuientium insania carperetur. Sed de furore omnium tarda erat crudelitas iudicantis. Metuens autẽ Præses, ne magis vim perferret, & per seditionem, potestatis ac iudicii reuerentia turbaretur, ad sedandum circumfusæ multitudinis præcipitem & insanum furorem, cau samq; commotionis extinguendam, eductũ extra tribunal, gladio raptim feriri iubet, itaque quanto infestior fuit inimicorum tumultus, tanto citius, dispositione diuina, consummatio accelerata est martyrii: vt puerũ suum de passione ac persecutoribus triumphantem velocius Christus remuneraret, qui est benedictus in sęcula. Amen. *Gladio S. Epipodius feritur.*

Quæ hoc loco sequuntur de Alexandro socio Epipodij lectos inueniet infra 24. Aprilis.

CERTAMEN SS. ET Gloriosorum Martyrum Acepsimæ, Ioseph, & Aeithalæ.

Ex ijs quæ sunt apud Metaphrasten.

QVo tempore Saporius Persarum rex Christianum nomẽ acerrimè persequebatur, Acepsimas ætate ac prudentia venerandus Christianã religionem acrius defendendam suscepit Erat enim non solum ætate & canitie grauis, sed morum etiam grauitate omnibus adeo conspicuus, vt cũcti solo eius intuitu ad animi quãdam modestiam pietatemq; vocarentur. Quibus sanè virtutibus cunctam aduersariorum aciem tanquam aduersus fortissimum antagonistam in se euocauit. Nam vt de reliquis ipsius virtutibus nihil dicamus, certè fuit rerum humanarum & præterlabentium contemptor adeo eximius, vt adhuc in terris constitutus verus cœli incola mente crederetur. Cum iniectis *22. Aprilis. Acepsimæ uirtutes.*

ctis

ctis eius iussu Saporii regis vinculis captiuus per domũ suam traheretur, & quidam ex eius familiaribus eum hortaretur vt aliquid de domo sua disponeret: ille manu eam ostendens, Hæc, inquit, domus mea amplius nõ est. Ego enim mox ad supernam illam commigro. Cum autem ad Magorum principem (is erat Adrachus) productus esset, rogatusque an spreto regis iussu ac dijs patrijs vnum Deum prędicaret, respondit beata illa senectus nullo timore affecta: Vnum ego Deũ prędico, vnum, inquam: & quantum in me est omnibus cõsulo, hortor atq; admoneo vt huic se dogmati, quod veram æternamq; salutem adfert, subijciant. Magus autem: Audiuimus sępius istam tuam canitiem rara quadam prudentia adornatam esse, sed nunc demum falsum eum rumorem esse comperio: eum videam te plane stolidum atque insipientem, quare ni si protinus mutata sententia te regis iussui obedientem prębueris, ne ipsa quidem senectus à grauissimis, quæ vobis constituta sunt eripiet supplicijs. Cui diuinus senex: Si putas me tuis minis ab huius dogmatis quod hanc meam exornat canitiem professione auellere planè deliras. Nam licet neque senectus, neque ipse Deus meus quem colo à vestris manibus me liberat, non tamen ideo ab hac fide vllo modo desciscam. Quid enim paucos admodum dies viuere interest, cum hoc naturæ debitum paulo post sit exoluendum. Non adorabo Solem, non colam ignem. Nemo meam irridebit senectutem: nemo vitio mihi dabit, quòd vitæ cupidus pauculos hos morituræ carnis dies despiciam.

Cõtemptus rerum terrenarum in Acepsima eximius.

Pręclarũ martyr.

Hac martyris constantia grauiter irritatus scelestus iussit sanctissimam illam senectutem grauibus adeo flagris cædi, vt nulla corporis pars illęsa permaneret, solumq; purpureo intinctum eruore crudele alijs spectaculum exhiberet. Deinde à plagis relaxatum, rursus vinctum catenis suo iussit tribunali sisti, dixitq;: Vbi nunc est Deus tuus quem colis o Acepsima? Veniat & te è meis eripiat manibus. Cui martyr animo ęquè inuicto Deus, inquit, o sceleratissime, qui cœlum terramque implet potens est me tuis è manibus liberare. Tu autem cum terra sis & puluis, in quem audes superbire? Tu quidem furibundus in scelere tuo ad tempus exultas, sed aderit tempus quo traderis igni inextinguibili, vt quem adoras eũ tũc impietatis tuæ vltorẽ sentias.

Dirissimè flagellatur.

S. Senis constantia.

His maiore ira incenso Mago, grauiores catenę sancto iniectę. Die autem sequenti fuit etiam comprehensus Ioseph quidam ex pago Bethlabuca oriundus, vir cum presbyterii honore tum splendore virtutum omniũ illustris, vna cum Diacono Aeithala Bethnoadara viro instar magni Eliæ ad arguendum & docendum propenso, & maxima dicendi libertate prędito. Hi scelerato oblati Mago, Christianæ fidei puritatem cum factis tũ dictis tanta virtute spirabant vt Magus in rabiem quandam conuersus ipso vultu sanè toruo nimis cuncta supplicia mortemque minaretur: ac tandem prę furore in vocem prorumpens: o genus, inquit, perditissimum, viles abiectiq; homines, vt quid vos falsis doctrinis simpliciores in fraudem perniciemque trahitis? & aliorum oculos præstigiis perstringentes deluditis? Cui beatus Ioseph: Nos, inquit, neque pręstigijs vtimur, neque quemquam in fraudem impellimus: sed cunctos cęcis errorum tenebris inuolutos ad veritatis cognitionem, & in veram sempiternamq; libertatem è durissima dęmoniorum seruitute vindicamus. Viles autem & abiecti nos sponte nostra sumus, vtpote qui omnibus facultatibus in pauperes Christi distributis, ęternas securi diuitias expectamus. Hanc orationem martyris interpellans Magus: Missas, inquit, facito nugas istas, & maximo deo Soli sacrifica. Illo autem pręcisè & constanter renuente Magus ira accensus virgas expedire, extensumq; statim verberari iussit. Lace-

Ioseph presbyter cõprehenditur.

Item Aeithalas.

Responsum Sacerdotis Christi.

S. Ioseph virgis asper

Amis sedi-tur. Lacerabant spinosi mali Punicę rami sacras carnes, sed venerandus Sacerdos oculis inter supplicia ad cęlum [illegible] is, Ago tibi gratias, dicebat, ò Domine IESV, quòd dignatus sis me meo sanguine tinctum à sordibus peccatorum abluere. Lictores hæc cũ gaudio dicentem, & spiritu exultantem, duabus circũdatum catenis carceribus apud Acepsimam inclusse-runt.

Illo autem hoc modo abducto iudex ad Aeithalam conuersus: Tu verò, inquit, quid dicis? Implebisne iussum regis? an etiam simili stultitia & mentis furore ad supplicia tues? *Aeithalæ cõstans respõsum.* Respondit Christi martyr: Nũquam ego, mihi crede, eò furoris impietatisque prorumpam, vt in contemptũ Creatoris mei Solem hunc adorem. Neque tuas quicquam minas suppliciaque timeo: sed eum timeo qui potens est simul cum ipso corpore animam in tartareas flammas pręcipitare. Tunc Magus, fera quauis truculentior, iubet sacras martyris manus poplitibus alligari, atque oblongum in medio vtriusque transfigidi lignum: deinde sex admodum viros robustis *Immane supplicium.* viribus extremitates ligni conscendere, vt factis de industria saltibus fortiter premerent corpus, ossaque confringerent. Nec his contentus supplicijs virgas mali Punici addi, sperans fortissimum Christi athletam iis frangendum: qui tamen inter ipsa supplicia tantum abest vt animum demitteret, vt etiam tyrannum ipsum hac voce compellaret: Vt video magnam tu, canum coruorumque instar, in deuorandis humanis corporibus voluptatem hauris: nullaque te *Fortissimus Aeithalæ animus.* satietas capit: quare age noua iterũ supplicia excogita: nam, me quod attinet, præsentis hæc sane nihili facio. Hac dicendi libertate vehementer irritatus Magus, lictores verbis suis tãquam stimulis quibusdam ad multiplicanda supplicia hortatus est. Illi verò nè molles fragilesque viderentur, tanta crudelitate sæuierunt, vt dissolutis membrorum compagibus, ossisque confractis sacras martyris carnes discerperẽt: ac fœdè laniatum in tetro carcere pro mortuo habitum relinquerent. *Fœdè laceratur Martyr sanctus.*

Quinque iam dies in carcere exegerant, cum rursus Magus scelere & furore horribilis martyres educi iussit: quæsiuitque an mutato consilio Solii supplices fieri vellent. Sancti autem vno ore: Notum tibi sit, inquiũt, ò iudex, nos neque minis, neque tormentis, neque donis, neque vllo denique modo sanum mutare consilium. *Vox egregia martyrum.* Sed vnum verum sempiternumque Deum colimus ac veneramur, proq; eius gloria vitam in suppliciis abiicere parati stamus. His auditis Magus in rabiem versus corpora eorum triplici vinculo, axillas videlicet, lumbos, & tibias constringi: iniectoque vinculis ligno torqueri vehementer iussit. *Noui eis adhibetur cruciatus.* Horrendum sanè spectaculum quod etiam circunstantibus lachrymas excutiebat, fragorque ossium, qui ad remotas etiam aures pertingebat, multorum gemitus & clamores excitabat. Et quidem tribus horis continuis supplicium hoc productum fuit tanta martyrum constantia, vt etiam tyrannum de scelere ac impietate in Deum arguerent.

Defessus itaq; iudex, sublatos à lictoribus iterum carceris condemnauit; vltimo ipsis custodibus proposito supplicio, si cibo potuue eos recreare præsumerent. Et quidem Christi milites annis admodum tribus carceris illius squales, cibo potuque destituti, pertulerunt, nisi quòd à simul vinctis parum quid alimenti, idque furtim interdum acciperent. *Triẽnio in carcere dirè affligũtur.*

Deinde post acerbam diuturnamque carceris afflictionem Sapores (is dicebatur Bithmada) è custodia eductos ad supplicia protrahi iussit. *Martyres iterũ producuntur.* Prodibant martyres horrenda confecti macie vmbræ similes, colore exsangui, conditis introrsum oculis, eaque specie vt cuncti pallore & macie peremptos rigentesque ceu monstrum quoddam aut triste simulacrum horrerent. Et quidem Ardasabor Magorum

rum princeps pro tribunali sedens visos tali specie martyres sic affatus est: Videtis in quantam calamitatũ abyssum deueneritis, adeo vt tabe omninò exhausti nobis etiam formidini sitis: quamobrem vobis consuluerim, vt mihi optimè vobis volenti dicto audientes sitis, finemque his miserijs imponatis. Sin minus restat, vt rursus cum acrioribus mortis supplicijs decertetis. Ad hæc Acepsimas: Non me latet hoc tibi propositum esse vt quauis ratione, siue minis, siue blanditijs, nos in eandem pestem quæ te miserum opprimit, impellas sed mihi crede quæuis potius subire supplicia parati sumus, quàm per summum scelus aliqua nos perfidia contaminare. Tum tyrannus: Video, inquit, quid sit, vos ex celeri morte sempiternam vobis quieté ꝓponitis, sed ego nõ vno suppliciorũ genere vos consummam. Cui sanctus & iam, inquit, audisti, & si vis iterũ audire licet, nos nullam tormentorũ tuorum rationé ducere Vre, seca, dissipa, nos eius virtute, cui seruimus, confisi, tormenta sustinemus ac minime dubiam de tua tyrannide victoriam consequemur.

Acepsimæ præclarũ & constans responsum.

Non tulit diutius tantã virtutem ira iudicis, sed protinus crudis neruis Acepsimam concidi iussit, tanta crudelitate, vt auulsa planè ab ossibus carne martyr conciderct, sublatisque in cęlum oculis impollutum Deo spiritum traderet.

Flagellatur horrendè.

Eo consumpto adductus fuit Ioseph pari constantia ac fortitudine vir, qui similiter extensus ijsdem neruis fatigatus fuit precone clamante: Saluus eris, si regis parueris voluntati. Ille autem, Vnus est Deus, exclamabat, cui spreto impij regis iussu, paremus. Itaq; multis horis crudeliter verberatus, cùm iam morti succubuisse putaretur, in forum cadaueris instar proiectus fuit. sed mox haustis spiritus quibusdam reliquijs carceri mancipatus est.

Ità Ioseph cæditur.

Post eũ introductus Aeithalas insigni sapientia vir. Cui iudex: Vita, inquit, & morte ante oculos tuos ꝓpositis, gloriaque & ignominia, liberum est, alterum eorum eligere. Veruntamen te hortor atque oro, nè eodem mentis furore, quo cęteri, in pestem atque perniciem tuam ruas: Quid enim dementius quàm nullo operę pretio iucũdissima se luce priuare: & cæca mente ad supplicia ruere? cui diuinus Aeithalas: Meritò sanè me puderet cœli terræque, si, cũ cęteri mihi arctissimo amicitiæ ac religionis vinculo coniuncti, ætate ꝓuecti, fortissimè decertauerint, ego q̃ sum ætate vegetiore, tormẽta tua extimescerẽ. Non per Christi mei mortem adeo ero fluxæ & interiturę huius vitæ cupidus. Non pro ijs, quæ sub aspectum cadunt, bonis, non pro rebus asperis pietatem prodam. Nõ tanto dedecore Christianæ religionis dignitatem vnquam afficiam.

Insignis profectò Aeithalę fortitudo.

His vehementius ira iudicis inflãmata, flagella expediri iussit. Sed ijs nihil motus athleta inuicto cuncta animo excepit, prorsus vt iudex obstupesceret, atque ad blanditias cõuersus, ægrè admodum tantam virtutem deleri pateretur. At martyr vulneribus toto corpore concisus, cum nudatis ossibus carnes suas cũ sanguine copioso in terram defluentes cerneret: ò sordide, inquit, & ignaue canis, putansnè hisce me supplicijs frangendum? Profectò his ipsis mentis tuæ imbecillitatem satis superq; declarasti, qui terriculamentis abiectarũ animarum fortissimorũ Christi militum robur infringere te posse sperabas. Iudex his auditis obstupuit planè, & accersito quodam è prima nobilitate, cui Adesche nomẽ erat, oriundus ex ciuitate Arbel, Hos, inquit, tu accipe, Christianorum manibus lapidibus obruendos. Neque enim gladio in eos animaduertere volui, vt tu in eis cruciandis aliquam solertiæ tuæ laudem cõsequereris.

Cęditur Aeithalas

Vide admirandũ spectaculum.

Tunc Adesche martyres iumentis impositos Arbel transuexit, vbi primũ oẽs in teterrimum sanè carcerem

H com-

compegit. Erant omni solatio humano destituti adeoque fœdè lacerati atque confracti vt putrefactis sanie vulneribusnè suarum quidem manuum beneficio succurrere possent. Neque interim aliis opem ferre enixè cupientibus accessus dabat. Hęc vt ad aures piæ cuiusdã mulieris peruenerunt, illa intempestæ noctis silentio ad carcerem venit: & delinitis ingenti pecunia vi custodibus, martyres domum suam seruorum manibus portari iussit. Ibi verò saniem abstergere, lenibus medicamentis doloris vehementiam sedare, linteolis vulnera alligare, vnguentis pretiosis vngere, membra summa cum reuerentia exosculari distillantem ex iis saniem excipere, eaq; seipsam inungere, lachrymas fundere, omnibusque modis pietatis suæ indicia declarare.

Egregium facinus piæ mulieris.

Tandem vbi Ioseph his fotus medicamentis ad se rediisset: O te beatam, inquit, mulierem, tua in nos misericordia & Deo, & nobis, qui pro eius nomine decertamus est quidem gratissima, sed immodico lachrymarũ imbre nos prosequi, multũ est à vera & certa Christianorum fide remotum. Cui pia matrona: Est qdẽ mihi animus incredibili gaudio repletus, quòd videam vos cœlesti virtute munitos tantam dolorum acerbitatem magno animo ferre. sed quis lachrymas tenere valeat nisi planè omnem humanitatem abiecerit? Tũ Ioseph: Non oportet te dolore affici propter nos, cum certò scias has afflictiones ęternam nobis lætitiam parituras Inter hæc aliaque illucescente die, rursus latenter carceri martyres restituti sunt.

Sex admodum menses euoluti erant cùm Adesche in ordinem redacto, Zereth quidam mente longè crudelior in dignitate ei successit. Hic die quodam Ignem in fano suo adoraturus martyres adduci iussit, eosque hunc ferè in modum allocutus est: Cũ rex Sapores potenti virtute sua munitas sępè vrbes strauerit, & innumerabiles hostium acies superauerit & in fugam conuerterit, gentesque plurimas in seruitutem redegerit, ecquid est quòd vos tanta animi pertinacia iussa eius despicitis? Ad hæc Ioseph: Si tyrannidem, inquit, vel rebellionem aliquam aduersus Regem vestrum moliremus, oporteret omninò ipsum illatis armis & coacto exercitu vindictam de nobis expetere: nunc verò cùm nullius sceleris conuincamur quid est quòd tãta in nos crudelitate desæuiat? Sed si victoriam sibi de nobis aliquã pollicetur, tunc alios in nos mittat, nã te quod attinet videris potius cum fœminis in thalamis degentibus, q̃ cùm viris decertare posse.

Zereth index Adesche succedit.

Verba eius ad martyres.

Ioseph respondet.

Hac contumelia vehementer irritatus Præses: Itanè inquit, studes me contumeliis ad celerem tibi mortem inferendam prouocare? at ego non ita, sed multis variisque tormentis longo te tẽpore excarnificatum consumam. Et statim vt aliqua vindicta exulceratum contumelia animũ sanaret, iussit vinctum è summis pedibus, exiccatis boum neruis cędi, tãta immanitate vt populus ad lachrymas prouocatus sublato clamore iudicem tyrannidis incusaret. Interea quidam ex Magis secretò ad martyrem accedentes, in aurem susurrabant, vt simulato ad tempus sacrificio Præsidis iram sopiret, seque ab istis suppliciis eriperet. At martyr alta voce: Discedite, inquit, à me qui operamini iniquitatem, quoniã exaudiuit Dominus deprecationem meam.

Iterũ crudelissimè caditur Ioseph.

O diaboli fallaciam.

Deinde postquam horis tribus egregia fortitudine supplicia superasset, iubet eum iudex laxatis vinculis suo tribunali sisti.

Ibi rursus post blanditias & minas frustra prolatas carceri eum mancipauit. Interea cùm satis superque admirandam viri constantiam mirari non posset, & oculos in beatũ Aeithalam coniiceret nouo furore percitus: Et tu, inquit, adhuc in eadem dementia perseueras? Respondit veritatis

ritatis preco: Viuit Dominus Iesus Christus spes mea vnica cui à iuuentute deseruio, nunquam adeò demēs ero vt dijs vestris, rebus ab ipso creatis, honorē tribuā. Hoc responso exagitatus Præses iussit sanctum talis in ligno suspensis flagris concidi: sed eo magna animi libertate Christum prædicante, & impijs sceleſati iudicis conatibus insultante, Zeroth ingemuit, ac nè maiori cum nominis sui ignominia dedecoreque contra martyrem diutius certaret eum laxari imperauit. Erat quidam Manichæorum sectæ cultor strenuus, & prauæ hæreseos defensor peruersus vinculis simul cum sanctis constrictus. Hunc iudex minis pariter ac blanditijs aggressus coegit, vt præsente martyre nefariæ religionis superstitionem abiuraret: ille verò primū acriter restitit, ac ne plagas quidem recusauit. Sed cùm violentius verbera intentarent, victus à doloribus succubuit, prauumque Manetis dogma abiecit: allatamque statim formicam contra Manetis leges interfecit. Tunc iudex quasi iam debellatum foret, ingentis lætitiæ voces attollere cœpit. At sanctus Aeithalas in risum solutus & Præsidem & Manichæum subsannabat: hunc quidem quòd sceleratum Manetis dogma cū fidei Christianæ puritate contulisset: illum verò quòd perfidum hominem supplicijs se superasse inani lætitia exultaret. Vnde maiori furore repletus iudex spinosis mali Persicæ virgis Sanctum laniari iussit totoq; corpore saucium carceribus includi.

Aeithalas denuò flagellatur.

Manichæus hæreticus deficit in tormētis à suo Manete.

Eo tpe venit in vicum illū Saborius Præses primarius qui facilem sibi de Sanctorum constantia victoriā pollicebatur. Itaq; post, blāditias frustrà allatas flagris eos cōcidi iussit tanta sæuitia vt cuncti, qui astabant, misericordia moti, tyrannidem Præsidis execrarentur. Sancti verò in supplicijs exultantes Præsidē vltrò etiā prouocabāt segnitieq; improperantes lęti mortis sententiā expectabant. Interea iudicib. de mortis genere consultantib. & ingentem Christianorū multitudinē, qui lapidū imbre eos obruerent, cōgregantibus, S. Ioseph, qui in Prætorio consistebat annuit iudici tanq̄ secretū aliquod dicturus. Illo aūt propius accedente martyr, ô, inquit, hominū omnium quos Sol videt imprudentissime, quousq; in communem hanc naturam de ſęuies? Non te tuæ crudelitatis aliqn̄ pudebit? Ierumnè corpus hoc tot mortis supplicijs affectū quęstionibus subijcere paras? Hæc dicens saliuam in execrandum eius vultum coniecit simulq; oculorum conspectum ab eo per contemptum auertit. Ille autem quamuis incredibili vindictę cupiditate flagraret ab alijs tamen propter insitam crudelitatem ea contumelia dignus habitus simulque mirandum in modū irrisus ac probris affectus conticuit suamque ad cathedram pudore affectus redijt.

Rursus cęduntur Sancti.

Vide S. Ioseph in impiū iudicem facinus.

Posthæc Sanctum manib. post terga reuinctum pube tenus aren is defodiunt, iubentq; circunstantes Christianos virum inclytum lapidib. obruere. Aderat inter alios Isdandul insigni pietate ac religione fœmina, quæ ad nefarium facinus patrandū adducta viriliter restitit ac libera voce exclamauit, se potius mille mortis genera subire paratā q̄ cę de sanctorum fœmineas manus cruentare. Itaque carnifices eiaculato in martyrem lapidum imbre, Christum inuocantem & ad patriam cœlestem votis precibusq; spirantem obruerunt.

S. Isdandul fœmina vidua & egregie pia.

S. Ioseph lapidib. obrutus abit è vita.

Corpus capite tenus lapidum cōgerie tectum, adhibitis custodibus, seruabatur, cùm ecce post triduum custodibus in vigilia perseuerantibus terribilis repentè terræmotus exoritur: inde horrenda cum crebris fulgetris tonitrua cunctos in fugam conuerterunt ac tandem ignis de cœlo missus fugientes pauidè custodes corripuit ac in cineres redegit. Neque tamen eo miraculo tyrannis

Vltio diuina in impios.

rannis extincta: sed, tempestate sedata, venerandus Aeithalas animos furore ebrios sua insuper morte explere debuit. Adductus igitur in vicum, qui Patrias dicitur, eodem supplicii genere praeclaram martyrii coronam mense Iunio adeptus est.

Item S. Aeithalas.

Corpus fuit à monachis, locum illũ incolentibus, summo cũ honore sed magno cum periculo in sepulcrum illatum. Locus autem in quo vltimum certamen martyr confecit multis fuit miraculis, Christi potentia & martyris gloria dignis, illustratus. Illic enim enata quaedam myrti planta omnia morborum genera depulit: quae postquam annis quinque martyris gloriam mirabiliter illustrasset, inuidia tandem inimicorum sublata est, nè falsa eorum numina quasi omnis virtutis expertia in contemptũ abirent.

Nota rem miram.

Per id temporis Milles vir militari gloria apud Persas imprimis insignis martyrio occubuit. Hic relicta militia, cùm vitae genus planè Apostolicum excolere cœpisset, ad episcopalem cathedram in Perside euectus fuit: vbi pro fidei nostrae defensione multos saepenumero cruciatus, verbera etiam ac membrorum distractiones perpessus est. Cumque in qua ciuitate munere episcopali fungebatur, neminem ad Christi sacra conuertere posset, ea per iustam indignationem relicta abiit. Nec impunè durae ceruicis homines salutaria viri iusti monita contempsere. Nam non longo post tempore rex delictis primariorum quorundam prouocatus, ingentem ad vrbem exercitum trecentis cum elephantis admouit, eamque in cineres redactam agrorum instar agricolis excolendam reliquit.

De S. Mille Episcopo quẽ Latina Martyrologia Molisiũ vocant.

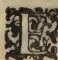
Milles verò misso in peram solo codice Euangelico Hierosolymam religionis ergò se contulit; indeq; in Aegyptum sanctorum monachorum habitatione celebrem cõcessit. Quae autem quamque admirabilia, & quã diuina ab isto Mille edita fuerint facinora, testes sunt Syri, qui eius res gestas & vitam literis prodiderunt. Quo autem genere cruciamentorum martyrio defunctus sit incertum est, quod sanè nequaquam mirum videri debet: quippe cùm tam varii (vt inquit Sozomenus è quo haec desumpsimus) cruciandi modi à Persis tãto cum studio ad crudelitatem inuẽti fuerint. Verùm vt summatim dicam, fertur, viros ac mulieres, quorum nomina recensebantur, martyrium id temporis pertulisse ad numerum sedecim millium: at multitudinem eorum qui praeter hos trucidati sunt, ne numero quidem comprehendi posse: & propterea perdifficile visum esse Persis, Syris & incolis Edessae, qui multum de hac re laborabant, illorum nomina percensere.

Milles abit Hierosolymam.

Innumeri martyres sub Sapore rege Persarum.

VITA S. THEODORI
Sicaeorum Archimandritae miraculis clari.

Ex ea quae est prolixè à Georgio presbytero eius discipulo conscripta. Migrauit ex hac vita anno Domini 613. Heraclij Imperatoris anno tertio.

EST oppidum in Galataium regione, quod Siceon appellatur, Anastasiopoli primi Ancyrensium principatus subiectum. In huius oppidi medio est publica regii cursus via insigni diuersorio celebris, vbi puella Maria nomine forma admodũ liberali, cũ matre Elpidia & sorore Despenia quaestum faciebat. Accidit autem, vt, imperante Iustiniano, Cosmas quidam equestri gloria clarus, cùm ad eas partes iudex mitteretur, & in illud diuersoriũ deflecteret, perspecta Mariae pulchritudine, amore illius caperetur adeo vehementi, vt nisi amplexibus eius potiretur ab ea auelli non posset. Itaque Maria ex eo graui-

22. Aprilis. Siceon oppidum.

Parentes S. Theodori.

grauida facta, vidit nocte secundùm quietem stellã mirabili fulgore splẽdentem suum è cœlo in vterum descendentem. Vnde experrecta, ingenti timore perfusa, Cosmæ visum narrauit: qui rei nouitate secum diligenter expensa, mulierem ad omnem virtutem ac præcipuè castitatem hortatus est haud dubiè præsagiens eam eximiæ sanctitatis fructum concepisse.

Somnium matris S. Theodori.

Expleto igitur partus tempore puerum eleganti forma enixus est, cui in sacro fonte Theodoro nomen imposuit. Cùm autem sextum ætatis ageret annum mater, vt in regia ciuitate ad militiã educaretur multùm laborauit, puerumque preciosis ornatum vestibus, & aurea zona, de more aulico, præcinctum, aliisque rebus ad luxum & superbiam diligẽter instructum, ad regiam deducere cogitabat. Verùm qua nocte in viã se dare statuerat, egregius Christi martyr Georgius apparuit, eamque ab ea mente reuocauit dicẽs: Quodnam est hoc tuum de puero consiliũ? Missam fac inanem istam gloriæ solicitudinem. Rex enim, qui cęlo terræque dominatur, ipsum sibi puerũ requirit. Hoc somno mulier vehementer turbata, totam se luctui lachrymisque dedit, credens puerum breui ex hac vita à Deo euocandum.

Nascitur Theodorus.

Hærebat itaque animo inter spem & metum annis admodũ duobus, cui potissimum vitæ generi filium traderet vellet. Tandem perspecta ingenii fęlicitate ac ĩdole optima, literis eũ magistro cuidam imbuendum tradidit in quibus tam admirabiles progressus fecit vt cunctos coætaneos multis parasangis superaret. Erat in ędibus maternis Stephanus quidam insigni pietate ac castitate vir, qui principes viros hospitio excipiebat & in summo ciborum apparatu ac vitæ licentia Quadragesimæ diebus solo pane & aqua vitam sustẽtabat: cuncta verò laboris & industriæ suæ premia ecclesiis impendebat: optimã que temporis partem precibus aliisque piis operibus tribuebat. Puer autem vi la viri huius eximia virtute, diuino inflammatus amore, vitam eius æmulari, ac summa contentione vestigiis eius insistere cœpit. Itaque ad vesperam vsque in ludo literario ieiunus persistebat: vesperi verò cũ Stephano ad preces Deo nuncupandas Ecclesias frequentabat. Nec poterat vllis minis vel verberibus piũ filium ab hac consuetudine mater reuocare; prorsus vt initam abstinentiæ rationem mordicus seruaret, potius que verbera qua carnis delicias adamaret.

Tradiiur literis.

Ecce quo puer adhuc imitatur virtutes seniores.

Erat in monte scholis vicino mõs aspect egregio templo D. Georgio sacro visendus. Hunc puer orationis gratia frequentare solitus erat. Mater autẽ cũ ægrè id ferret, præcipuè quòd antelucanas horas præueniret, clanculumque se e lectulo matris eriperet, puerum minacibus primũ verbis ab eo facto prohibuit, deinde verberibus etiam coegit, ac postremò verbera pariter ac verba, Christi amore, spernentem vinculis ad lectię calcem alligauit. Sed nocte illa sanctus martyr Georgius, cuius limina pius puer frequentare cupiebat, stricto gladio minabundus matri apparuit: mortem ni solueret puerum, se illaturum affirmans. Vnde à somno excitata mater puerum inclamauit, solutumque quò vellet liberum abire permisit. Puero autem ad templum magno cum gaudio & alacritate tendenti infestus frequenter dæmon occurrebat, qui multis dolis ac terriculamentis à pio ope piũ puerũ reuocare nitebatur. At qñ enim luporum aliarumq; ferarum assumpta specie ra: q̃ deuo ..arurus suadebat, quẽ Christi martyr protinus in fugã vertebat: seq; pio puero itineris deinde comitẽ pbebat. Quę res tanto animum eius gaudio perfundebat, vt exultabundus multa de comitis sui benignitate, elegantia, ac humanitate narraret.

S. Georgius apparet matri S. Theodori.

S. Georgius tutelaris S. Theodori.

Iamq; duodecim ętatis annũ attigerat

gerat, cùm die quodam martyris Gemelli templum domui suæ propinquum ingressus in vota preces(que) incumbere cœpit · tanto animi ardore vt totam in eo noctem exegeret. ecce autem visus sibi, Regi maxima militum cincto caterua astare, huiusmodi ab eo vocem audiuit: Strenuè pugna Theodore, vt perfectam in cœlesti militia coronam consequaris. His auditis somno solutus multò cœpit ardentius omnibus pietatis operibus incumbere, adeo vt relicta humana consuetudine, à primo Epiphaniæ die, ad eam vsque quæ Christo Domino palmarum ramis sacra est, in angusta cellula Deo vacaret, eius(que) gratiam multiplicatis precibus enixè exposceret. Duabus verò Quadragesimæ hebdomadibus, prima ni mirum & media, nemini prorsus sui facultatem faciebat.

Nota pueri solitudinem & orationis instantiam.

Cæterùm pius puer vt hymnis & canticis Dei laudes in ecclesia cum cæteris celebrare posset, summa contentione Dauidicos psalmos ediscere instituit. Cumque nullo modo quod cupiebat assequeretur, humi prostratus multis precibus ac lachrymis diuinam instanter opem implorauit, facilique memoria paucis admodùm diebus totum Psalterium complexus est. Hinc nouo erga Deum amore inflammatus ecclesias visitare, noctes dies(que) in precibus exigere, diuina mysteria cum incredibili gaudio percipere, pauperibus benignam manũ porrigere, ac postremò cultum diuinum cùm verbo tum exemplo promouere.

Totum Psalterium edidicit.

Erat iis temporibus insigni pietate vir Glycerius nomine, in loco qui Trapezas dicitur, ad quem Theodorus puer, audita fama sanctitatis eius, commeauit, vt benedictionis gratia potiretur. Hunc vir sanctus conspicatus, cum protinus florentem in ipso diuinitus virtutem agnosceret, hilari eum vultu suscepit. Erat ingens eodem tempore terræ sterilitas, ita vt humus nimia siccitate laborãs eũctis mortalibus diram famem minitaretur. Itaque Glycerius assumpto secum puero ad fores templi D. Ioanni Baptistæ sacri abiit, puerum(que) monuit, vt flexis secum in terra genibus salutiferum precibus suis imbrem à Deo impetraret. Paruit continuò puer, & peractis cum insita pietate precibus, cœlum nubibus repentè obductum ingentem pluuiæ vim in terram effudit ac imminentem calamitatem magno senis gaudio pariter atque admiratione depulit.

Precib. imbrē à Deo impetrat.

Iam verò ætatis suæ quartodecimo relicta cognatione, spretis opib. ac diuitiis, abiit ad locum quendam octo passuum millibus à domo sua distantem qui Dianę multisque dæmonibus sacer erat: adeoque hominibus infestus, vt nemo nisi certo cum mortis periculo eò accedere posset. Hunc locum (Aream eum appellabant) puer ingressus precibus ac ieiuniis multisque corporis afflictionibus à dæmonum insidiis expurgare cœpit. Stabat in aquis gelidis Dauidicos continuò psalmos è pio pectore depromens, contra dęmonum insultus viriliter decertans, adeo vt cuncti sublatis in cœlum manibus admirandam pueri virtutem prædicarent, ipseque Theodosius Anastapolis antistes dignis eum laudibus extolleret.

Stat diu in aqua gelida, & contra dæmonis infestationes certat.

Hinc cùm iam in ore omnium fama sanctitatis eius vagaretur, homo quidam vnicum suum filium dæmonio obsessum ad eum detulit, atque humiliter curandũ tradidit. At puer istarum rerum adhuc rudis se excusabat, & ab homine, quidnã fieri vellet, quæsiuit. Cui pater, tradito protinus flagello, dixit: Percute immundum spiritum, minitansque filio, impera vt malignus eum deserat. Theodorus puerili ductus simplicitate fecit vt edoctus erat, sed toto biduo minitando & flagellando profecit nihil: nisi quòd immundus cachinnos ederet puerumque subsannaret. Tertio autem die instante & vrgente Theodoro commotus dęmon vociferari cœpit: Exeo, puer, exeo, nec amplius resisto. Da mihi horam. Ille

autem

autem ad altare ascendente, & precibus ardenti pietate fusis diuinam opem implorante, dęmon horribiles cum miserando eiulatu clamores edidit: O magna vis Nazaręi, qui suo in terras aduentu homines tāta in nos virtute armauit. Et nunc scorti filio eijciendi nos potestatem contulit. Hei mihi misero, à quo puero expellor? Neque enim gratiam cœlitus illi concessam ferre possum. Magna naturæ nostræ ab hoc meretricis filio calamitas imminet. Execranda dies, in qua genitus es. Hæc aliaq; multa illo dicente, puer Theodorus obsessi caput oleo inunxit, signoque crucis adhibito clamantem eiulantemque dæmonem eiecit: magnamque nominis celebritatem eo facto acquisiuit.

Expellit dæmonē oleo & crucis signo.

At puer diuino excitatus spiritu, populi plausum declinauit, fugaque in desertum ad exemplum pręcursoris salutem quęsiuit. Conscenso itaque excelso admodùm monte, petrā ad se tegendum idoneam intuitus, amplam sibi speluncam suffodit, obstructoque aditu, biennio in ea latitauit, matre ac cæteris cognatis acerbè eum tanquam mortuum lugentibus. Credebant enim vel à militibus occisum, aut certè à feris laniatum: nam solo quodam Diacono cōscio id vitæ genus elegerat, qui ex pacto paululum cibi ex oleribus, & aquę pusillum ad vesperam subministrabat. Cùm autem exacto iam biennio mulieres propinquę Diaconū frequentius ad montem commeantē cernerēt, suspicatæ id, quod erat, eū cum iureiurando obtestatæ sunt, vt quidquid de puero sciret, panderet. Ille verò cùm iureiurando coactus, tum multò magis aspero pueri vitæ instituto commotus, rem totam in apertum protulit: locumque, vbi morabatur, indicauit. Tunc ingenti lętitia perfusæ eò conuolant, puerumque macie ac squalore confectū, fœtore etiam ac vermibus scatentē reperiunt. Credebant se alterū Iob in sterquilinio sedentem videre. Nec

Latitat in spelunca biennio.

Tandem inuenitur vbi nam sit.

mora. inuitum planè ac reluctantem domum primùm, inde quasi iam moriturum ad S. Georgij oratorium abripiunt. Plorabat sanè acerbè mater, cęteręque mulieres calamitatem eius deflebant, cùm Theodosius Anastasiopolis episcopus egregia pietate ac religione aduenit, qui conspecto capitis eius vlcere, contremuit, ac protinus data benignè admodùm salutatione, lectorem declarauit. Interea magno cum labore ablutis sordibus, lineis vlcera eius pannis abstergunt: & comam capitis iotondetunt. Postridie verò antistes Theodosius eum Subdiaconum, Diaconū & Presbyterum instituit: ac sacra benedictione munitum à se dimisit.

Initiatur sacris.

Agebat tunc Christi seruus annū octauumdecimum quo contra Canones solo sanctitatis suę testimonio ad presbyterij gradum euectus fuit: quem tamen ita conscendit vt planè de sua virtute diffisus totus ex gratia Dei penderet, eumque perpetuò ex sacra Euangelij lectione suspiraret. Hinc incredibili cupiditate, sacra loca visendi incensus Hierosolymam adijt, vbi in singulis locis maxima animi pietate votis precibusque solutis, tādem ad Dei genitricis templum, quod Churoba vocatur, Iordani propinquum peruenit: ibi salutato Archimandrita & Patribus cum eo degentibus monasticæ religionis habitum suscepit, expletaque annuę celebritatis lætitia, è monasterio in Galatiam ad patriam suam reuersus est: sanctique Georgij oratorium repetiit, in quo vigiliis, precibus ac ieiuniis die nocteque dignā Deo seruitutem exhibebat.

Raro exemplo nec temerè imitādo, fit presbyter annos natus. 18.

It Hierosolymam.

Accipit habitum monasticum.

Interea fama virtutum & sanctitatis eius quidā ex Pauirorū oppido oriūdus in studium pietatis acriter qui benignè acceptus, ac monastico habitu donatus tanta breui virtute claruit, vt etiam dęmones magistri sui exemplo ab obsessis corporibus fugaret. Præterea mulier periculo vteri laborās, cum Theodori precib. liberata esset, filium suum, egregia

probitate adolescentem, ei vitæ eiusdem institutis erudiendum obtulit. Theodorus verò, constricta sibi ad corporis quantitatem cellula, duris pœnitentiæ laboribus corpusculum frangebat, ac ferrea quadam decem & octo librarum lorica domabat, omnesq; cupiditates, quæ solito vehementius simul cum ætate crescebāt, constanter elidebat. Gestabat, monitoris loco, asperum quoddā vinculum, aliaque duo suis ipse pedib. iniecerat, quę ad tumulum vsque retinere constituit. Tāta verò erat parcimonia victus, vt à diebus Christi natalitijs sacris ad Romanorum festiuitatem solis oleribus, nullo pane, idque sabbatho solùm & die Dominica victitaret.

Ferrea lorica domat corpus.

Mira vict⁹ parcimonia

Porrò labores aliasque corporis afflictiones quas hyemali potissimū tempore sustinebat quis non admiretur? Indixerat sibi legem vt à galli cantu ad vesperam vsque in rerum diuinarum contemplatione immobilis persisteret, neque vllo modo quauis aeris iniuria vel corporis afflictione fatigatus hanc legem violare volebat. Hinc sæuiente frigore maximaque niuis vi in domicilium (tecto namque carebat) decidente, tanto interdum corpus rigore contractum fuit, vt pedes glacie concretos non nisi tepida perfusa loco, cui affixi hærebant, mouere potuerit. Hę autem molestiæ tantùm aberat vt eum aliquando mouerent, vt eas diuini amoris dulcedine ne sentiret quidem: adeo vt vno semper eodē q; vultu læta pariter ac tristia perferret. Hinc homines non modò varijs calamitatibus oppressi, sed feræ etiā ad eum conuolabant, & incredibili mansuetud. ne cum ipso versabatur. Inter quas Vrsa quędam toto triennio eius beneficio victitans, omnib. se mansuetam exhibebat.

Nota vitæ duritiem.

Feræ ei familiares.

Accessit quandoque vir quidam horrenda toto corpore lepra deformatus supplicibus ab eo precib sanitatem postulans. Vir sanctus nihil moratus eum vestibus exutum ante se consistere iussit; adhibitaque certa precationis formula aqua benedicta corpus tinxit, signatumque Crucis figura sanum planè & incolumem à se dimisit. Eodem morbo oppressus presbyter quidam, Colluras nomine, tunicæ illius beneficio, quam induerat, sanatus est. Alia insuper egregia sanctitatis suæ beneficia varijs ad eum confluentibus largiebatur: ac præcipuè infensos infestosq; hominibus dæmones magna virtute cōterebat. Solo namque verbo aut morbos & languores curabat, aut immundos spiritus ex corporibus humanis expellebat.

Leprosum sanat.

Dæmones solo verbo pellit.

Quibus multi commoti miraculis monasticæ vitę institutum arripiebant, eiusq; disciplinam magno cū gaudio amplectebantur. Hinc nouum monasterium ædificari cœptum non minus maximarum virtutum splendore, quàm incolarum multitudine celeberrimum. Quo in opere versantibus sedulò monachis, non pauca vir sanctus miracula edidit. Et quidem inter alia cùm miræ magnitudinis saxum nullis virib. loco suo moueri posset, vir diuinus solo verbo ita commouit, vt ad illius imperiū quocunque vellet se transferret. Currus aliquot viua calce onusti cū in medio itinere ingentem imbrium vim non sine manifesto incendij periculo è cœlo decidentem expectarent, & aurigę pauidi virum sanctū ad opem mature ferendam compellarent, cuperentque iumenta à plaustris remouere, nè simul ab ignis sequtia, quod futurum metuebant, cum plaustris absumerentur, vir sanctus id fieri prohibens, sublatis in cœlum manib. statim nubes ita duas in partes discidit, vt imbrib. magnis vtrinque defluentibus, ne gutta quidé in currus decideret.

Nouum extruit monasterium.

Miracula ei⁹ duo præcipua.

Vix tēpli ædificatio ad iustā altitudinē peruenerat, cū defuncto Timotheo Anastasiopolis episcopo ad id honoris culmen inuitus planè & reluctans euectus est. Nam ciues pariter & clerici ciuitatis, pia quadam

Inuitus planè rapitur ad Episcopatum.

vi

vi illata, è monasterio protractum in lecticam coniecerunt, ac summo cum honore nec minori gaudio in sede collocarunt: quam tot tantisque virtutibus adornauit, vt nouus quidam pietatis ac iustitiæ sol exortus videretur.

It tertiò Hierosolymam. Stimulabat vehementer eius animum cupiditas tertiò iam loco sacra visendi; quò vt peruenit, incredibili amore solitudinis captus statuit, relicta cathedra, diuinis ibidem rebus ab omni humano consortio segregatus sedulò vacare: sed nocturna visione à Gregorio martyre increpitus patriam ad sacri muneris functionẽ remeare coactus est. *Redire nolens ad suos increpatur à S. Georgio martyre.* Ibi tum miracula quæ eius absentia consenuisse videbantur protinus renouata sunt. Vndecimum iam annum in ea dignitate eximia cùm laude exegerat, cũ rursus solitariæ vitę desiderio inflãmatus impportunè opportuneq; episcopales à se honores remouere conatus est: ac tandem voti compos factus rursus se totũ in humili fratrũ obsequio diuinis laudibus nocte dieque celebrandis consecrauit. *Abdicat se Episcopatu.* Ibi verò tot tantisque virtutibus indies magis magisque clarescere cœpit, vt etiam priori vitæ sanctitati quãuis eximię obscuritatem quandam adferre videretur. Vnde sanè nec pauca quidẽ ex multis attingere cõstitui, nã omnia in illo summa sunt: vnumque ita cum altero, virtute ac pręstantia certat, vt haud obscurè virum eum planè diuinum fuisse testẽtur: dignumque qui sempiterna ab omnibus memoria celebretur, atque inter primæ notæ Sanctos collocetur ad laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi, cuius gratia tot tantisque virtutibus decoratus tertio Heraclij Imperatoris anno solutis mortalitatis vinculis lætus regna cœlorum conscendit.

VITA ET MARTYRIVM S. Georgij Magni martyris.

Ex ijs quæ apud Metaphrasten extant, & quæ Pasicrates eius seruus de eo scripsit.

Iocletianus Romanorum Imperator vt primùm indignè sceptris potitus, cuncta sibi ex animi sententia fluere vidit, magno eam in rem studio incubuit, vt diuinos sibi honores per summum scelus compararet, nomenque in omni sęculorum ęternitate ea opinione clarum conseruaret. *23. Aprilis. Diocletianus ad diuinos honores aspirat.* Hinc magos vndique magnis præmiis exquirere, diis suis & inprimis Appolini tanquam futurarum rerum peritissimo, magnifica assiduaque sacrificia facere non destitit, vt quæ potissimùm via modoq; eò pertingere posset, edi ceret. Cumq; die quodam falsum numen vehemẽtius fatigaret, nullũque omninò responsum daret, profani sacerdotes istius silentii causam in viros iustos ac pietatis studiosos retorserunt; constanter asserentes omnia tripodum vaticinia falsa deprehendi, q; viri iusti Appolini Deo vim inferrent, qua præpeditus consueta veritatis oracula reddere non posset. Hinc oppinionis errore deceptus miser sopitum iam ante aduersus Christianos bellum magno sanè furore excitauit: & in oẽs prouincias edicta crudelitatis plena confestim misit. *Crudelitas immanis Diocletiani.* Videre tunc licebat carceres adulteris, sicariis, flagitiosisque hominib. vacuos, eorũ qui Christũ Saluatorẽ fatebãtur, plenos: Videre licebat vsitatis veteribusq; cruciatuum generibus tanquã leuiorib. repudiatis, grauiora quędam excogitari, quib. Christiani ad supplicia & necẽ exquirebanẽ.

Erat iis temporibus Romano in exercitu admirabili pietate ac fortitudine vir Georgius, in Cappadocia claris natalib. è Christianis parentibus ortus. *Georgij patria & natales.* Hic ante pubertatis annos, amisso egregio in pietatis

tis certamine patre, è Cappadocia cum matre vidua in Palæstinā, vnde erat oriunda, commigrarat: vbi cū propter generis nobilitatem tū propter corporis pulchritudinem viriūque præstantiam ætate iam ad militiam maturus, militum Tribunus declaratus est. Quo quidem in munere cùm se per omnia in bellicis certaminibus inuictum strenuumque exhibuisset, Comitis titulum à Diocletiano adipisci meruit. Eo tempore cùm mater è vita discessisset, maioris cupidus dignitatis, ad ipsum Imperatorem profectus est.

Fit Tribunus militū.

Fit Comes.

Agebat tunc annum ætatis vigesimum, cùm visa in Christianum nomen immani tyrannide, tempus ad salutem opportunū sedulò arripuit, opibusq; ac diuitijs, quibus valde etiam clarus erat, in pauperes distributis, seruisque libertate donatis, se tota mente ad certamen pro Christi gloria subeundum comparauit.

Distribuit oēs opes in pauperes.

Tertius indicti ab ipso Diocletiano Concilij dies agebatur, quo Senatus decretum aduersus Christianæ fidei cultores aut comprobandum aut refellendum erat; cùm ecce Georgius hilari facie ac mente tranquilla in medium Principū consessum se dedit, & ad hunc ferè modum orationē instituit: Quousque tandem ò Imperator & Patres conscripti, & Quirites, bonis vti legibus soliti, furorem vestrum in Christianos augebitis, legesque aduersum illos iniquas sancietis, & homines summa pietate ac innocentia persequemini? & ad insanæ religionis superstitionem impiè colendam compelletis? Hæc idola non sunt dij, non sunt, inquam, dii. Nolite dæmonum fraude decipi, Christus solus Deus est, idemque solus Dominus in gloria Patris. Per ipsum facta sunt omnia, & Spiritu eius sancto omnia reguntur, conseruāturque. Aut igitur vos veram agnoscite religionem, aut certè illos, qui eam colunt, nolite dementia vestra perturbare.

Oratio S. Georgij ad Diocletianum Imperatorem & Senatū pro Christianis.

His verbis attoniti & inopinata dicendi libertate perculsi, oculos ad Imperatorem omnes conuerterunt, audituri, quidnam is ad ea responderet. Imperator autem, tanquam perstrictis tonitru auribus stupenti similis conticuit, repressoque iracundiæ impetu, Magnentio cuidam ex confidentibus amico, qui secundas post Imperatorem tenebat, nutu, Georgio vt responderet, annuit. Is verò accersito ad se Georgio: Ecquis, inquit, tibi istius audaciæ & magnæ in loquendo libertatis est auctor? Veritas, inquit, Georgius. Tum Consul subiecit: Quis est veritas? Respondit Georgius. Christus ipse, quem vos persequimini. Ergo tu quoque, inquit Magnentius, Christianus es? Ego seruus sum Christi mei respondit Giorgius: eoque confisus, in medio vestrum vltro constiti, vt veritati testimonium exhiberem. His verbis populo concitato, & alijs alia dicentibus, incertus quidam rumor, in tanta multitudine excitari solitus, exaudiebatur.

Magnētius Consul ad Georgium.

Tunc Diocletianus silentio per precones indicto, cùm defixis in sanctum iuuenem oculis sæui draconis instar, eum agnouisset sic allocutus est: Et olim nobilitatem tuam admiratus ætatemque honore dignam existimans, ad maiores te dignitatis gradus prouexi: & nunc quamuis ad perniciem dicendi facultate abutaris, tamen quia prudentiam ac fortitudinem tuam diligo, tanquam benignus pater consulo hortorque, nè spreta militari gloria, floridam ætatem cruciatibus subiicias, sed maiora potius, dijs per sacrificia placatis, à nobis præmia expectes. Ad hæc sanctus Georgius respondit: Vtinam tu potius, ò Imperator, verum Deum vero sacrificio placare studeres atque immortalem gloriam appeteres. Si quidem qua nunc potiris fluxa est atque caduca, nullamque vtilitatem eam sectantibus conferre potest. Quamobrem me quod attinet, spreta quauis mundi gloria ad eam aspiro quæ nūquam excidit,

Imperator alloquitur Georgium.

Georgius respondit Imperatori.

neque vllius iniuria aut vi eripi pôt, eaque propter nullum cruciatuum genus reformido. Hæc aliaque viro sancto loquẽte, Imperator totus ira percitus sermonem eius interrupit, ac satellitibus mandauit, vt hastis è Concilio expulsum in carcerem con ijcerent.

Detruditur in carcerẽ Georgius. Imperata dicto citius peracta. Martyrem igitur in carcerem deductum humique prostratum compedib vinciunt, ac immanis ponderis lapidem sacro eius pectori imponunt. Quæ *Lapis pectori eius impositus.* vir sanctus, sine fine Deo gratias agens, tulit patientissimè. In sequenti luce, rursus eũ Imperator ad quæstionem euocauit. Cumque lapidis pondere haud parum eum fatigatum cerneret: Resipuistine, inquit, Georgi, an adhuc grauiora supplicia expe*Præclara martyris vox ad Imperatorem.*ctas? Cui Georgius: Adeonè, inquit, Imperator ignauum me euasisse putas, vt paruo hoc planè puerili fractus supplicio pietatem proderem? Imò sane tu prius torquendo quàm ego supplicia perferendo defatigabere, At ego, inquit Diocletianus, supplicijs ira puerilibus te afficiam, vt tibi celeriter vitam eripiant. Iubet igitur rotam aspectu sanè terribilem, mucronibus vndique præfixam adduci, eaque alligatum marty*Horribilis machina.*rem dilaniari. In eam iniectus machina martyr primùm ardentib. votis precibusque constantiam à Chri*Discerpitur corpus martyris.*sto precatus est, moxque vi rotæ corpus in frustra discerptum tanta immanitate, vt à tetro spectaculo oculos animosque cuncti auertere cogerentur. At martyr, oppressis nimio prę dolore sensibus, primùm instar mortui conquieuit, neque vllũ vitę indicium edidit, ita vt Imperator, quasi præclara de martyre victoria potitus, exultaret, lætusq; ad Apollinis templum sacrificaturus abiret. Vix pedem è loco certaminis extulerat, cùm repente cęli horrendo fragore excitato, vox ad aures martyris delata est: Esto fortis Georgi, nam tua confessione alij similiter ad fidem vocandi sunt. Paulò autem post restituta temperie, visus astare rotę immenso splendore coruscans Dei angelus qui extenta manu integrę eum sanitati restituit, animumq; ad alia subeundum certamina addi*Angel⁹ Dei sanat martyrem.*dit.

Interea carnifices ingenti pauore correpti, vt martyrem, præter expectationem, incolumen conspexere, extemplò rem ad Imperatorem nefarijs sacrificijs intentum detulere. Qui viso Georgio obstupescens vix oculis proprijs fidem adhibebat: tacitusq; secùm admirans obmutescebat. Astabant viri duo prætoria dignitate inclyti, quorum vnus Anatolius, alter *Duo Pratores palam Christũ confitentur.* Protoleo, conspecta rei nouitate ac planè mirabili statim in has confessionis voces erupe rũt: Vnus est Deus, magnus & verus Christianorũ. Hos confestim Imperator ira percitus capitis sententiam, indicta causa, subire iussit. Sed & ipsa Imperatrix Alexandra, veritatis lumine Dei bene*Itẽ Alexandra Imperatrix credit.*ficio illustrata, intrepidè Christum confessa est, quam Magnentius statim abduxit, & nè ad aures Imperatoris confessio eius manaret, domum secũ abripuit. Diocletianus autem maxima rabie agitatus, vinctum Christi martyrem in foueam calcariam pręcipirem dari iussit, ibidemque in diẽ tertium omni auxilio destitutum asseruari. Expleto autem die tertio Imperator, nè quid reliquiarum ab eo extaret, rursus mandat suis vt ossa, si quæ superessent (nam certo certius martyrem extinctum credebat) calci profundius defoderent, sempiternaque obliuione cuncta sepelirẽt. Abierũt ad imperium famuli magna populi sequente caterua, eumque, quem planè calcis virtute consum*In calce manet incolumis.*ptum credebant, mirabili splendore fulgentem viuum ac incolumem reppererunt. Quo spectaculo tantus animorũ motus in plebe exortus est, vt sublato clamore vnum ac omnipotentem Christianorum Deum collaudarent.

Interea militibus moras nectentibus, rumor ad Diocletianum peruenit,

uenit, qui stupore attonitus Dei virtutem magicis artibus scelerata mente asscribere non est veritus. Hinc cū animum in omnem cogitationē versaret, & martyrem qui virtute quibusve artibus res adeo admirandas faceret, interrogaret, ac martyr Christi potentiam illi prædicaret, ille, prçstigijs tuis, præstigijs inquam, nos omnes ad stuporem adducis, exclamabat. Sed efficiam, dicebat, vt experiundo tandem discas nihil aduersus potentiam nostram præstigias valere. His dictis ferreas iubet afferri crepidas, easque copioso igne cādentes in pedes ipsius indui. Tum verò instantibus à tergo lictoribus ad carcerem propelli martyrem fecit. Martyr autem quanquam acerbissimis cruciatibus fatigaretur, gradumque difficulter admodùm inferre posset, secum tamen ipse exultans, vno Christi non ine instanter inuocato, supplicij acerbitatem ferebat, animumque his verbis sibi ipse addebat: Curre Georgi vt apprehendas: Sic enim curris, vt non incassum.

Ardētes ferreę crepidae pedibus eius adhibētur.

Tandem in carcerem retrusus die illo ac nocte in gratiarum actione alacri mente perstitit, Deique stupēdo beneficio [illegible]um pristinam sanitatem recepit. Postridie Imperatoris mandato totiusq; Senatus auctoritate accitus, sanus non modò sed maiore etiam quàm ante corporis animique pulchritudine decorus venit: ita vt Imperator stupore oppressus vix fari posset. Tandem cum admiratione in vocem prorumpens ait: Georgi, si tibi tuæque saluti rectè consulium velis, omissis præstigijs magicisque artibus dijs sacrifica alioqn multis cruciatibus affectus dulci hac vita spoliaberis. Cui martyr: Quanta, inquit, est ista vestra dementia, qui Dei mei p[illegible] præsti[illegible] nomen impie imponitis, eiusq; prçsidia magicis artibus comparantes, ludricas dan[illegible]um, quia vobis collubitur, fallacias tam impudenter iactatis. Acri v[illegible]ce [illegible] asperctu Diocletianus martyris orationē in-

Retruditur in carcerem, & sanatur diuinitus.

terpellans, adstantibus imperauit, vt os eius cęderent: Sic, inquiens, docceatur, Imperatores non esse contumelijs afficiendos. Deinde iussit, vt neruis bubulis tamdiu vapularet, quoad nudatis vndique ossibus animo viribusque deficeret.

Os eius caeditur.

Vapulat neruis bubulis.

Fuit continuò ad Imperatoris imperium flagellis in corpus martyris sæuitum: sed Christus Dominus, qui vires animumq; ad aspera quęque fortiter ferenda suppeditabat, illum concidere non modò non est passus, sed etiam ne serenitatem quidem vultus aliqua tristitiæ nube, obscurari: prorsus vt Imperator admiratione plenus, cogitatione deficeret: nec vlterius, quod inferre vellet, inueniret. Tum Magnentius pari cum Imperatore admiratione detentus, conuersus ad martyrē ait: Tu si neque prçstigijs, neque magicis artibus, sed sola Christi Dei tui, vt asseris, virtute res adeo admirādas & planè stupendas geris, exhibe nobis clarius aliquid illius potētię signum, vnumque ex his mortuis in tumulo reconditis ad vitam reuoca, vt sic demum Christo tuo soli, veram diuinitatis gloriam tribuamus. Ad hęc S. Georgius: Quanquam certo sciam vos, qui vinculis diaboli constricti ad ipsius voluntatem captiui detinemini, neque hoc quidem facto ad Christum Deum viuentem accessuros, tamē propter eam, quę hic præsens est, populi multitudinem, Dei mei benignitate confisus, vestris voluntatibus non inuitus parebo: illiusque, qui cœli terręque imperio dominatur, potentiam declarabo. His dictis virumque in terra genu cum intima pietate fixit, fusisque ri tè ad Deum precibus, mortuum, nō sine ingenti terręmotu, ex terræ visceribus ad vitam reuocauit. Hoc miraculo, dum cunctos stupor inuaderet, maxima populi multitudo iteratis, ingenti cum clamore, vocib. Christi gloriam collaudauit. Imperator verò amentia & furore magis repleᵗ, execrabiles in Christi ac Geor

Mortuū suscitat martyr [illegible]ns.

gij

Recluditur iterum in carcerē. gij nomen blasphemias euomebat, iterumque tetro eum carcere conclusit. Interea cùm alij atque alij, custodib. pecuniarum vi facilè corruptis, ad eum ventitarent, plurimi à veteribus delictis per eum expiati Christo nomina dederunt: ac diuinis eius sermonibus miraculisque in fidei constantia confirmati, nulla pro Christi gloria certamina recusarunt.

Inter quos Glycerius quidam, homo cùm arte tū ingenio quidē rustico, sed fidei ac pietatis virtute adeo eximia, vt spretis tyranni minis suppliciȷsque, sanguinem pro Christi nomine fundere non dubitauerit. Hic enim cùm rem rusticam exerceret, atque, vt fieri interdum solet, alter ex bobus nimijs laboribus fatigatus humi laberetur, & iam iam expirare videretur: Glycerius tanta calamitate sanè perturbatus, cùm multa de admiranda Georgij sanctitate audiuisset, ad carcerem contendit, supplexque à martyre malo suo remedium postulauit. At martyr viso illo subridens hoc tantum effatus est: Vade Christus Dominus meus bouem tuum ad vitā reuocauit. Ille autē verbis eius credulus abijt, inuentoque boue sano & incolumi contineri non potuit quin in has voces laudis & confessionis erumperet. Magnus est Deus Christianorum. Comprehensus igitur iussus est capitalem subire sententiam, quam lætus gaudensque extra vrbē excepit. *Glycerius credit & gladio caditur.*

At Imperator qui nocte interim dieq; varias in animo suo fraudes suppliciaque versabat, quibus sanctum martyrem à Christi confessione auelleret, cùm altera luce iterum ad quæstiones eum euocare statuisset, fertur Christus ipse martyri in carcere votis precibusque intento, apparuisse, animumq; ad reliqua certamina subeunda addidisse, coronamq; capiti imposuisse hortans vt etiam atque etiā videret nè quauis timiditate eadem se indignum redderet. Quo munere incredibili perfusus gaudio martyr in sequenti luce ad certamen euocatus prodijt. *Christus S. Georgio apparet, & eū confirmat.* Et quidē Imperator post multas, quibus martyris animum mira calliditate ad fraudē pertentabat, blanditias, tandem ait: Si velles mihi tanquam patri amantissimo obsequi, omnes istos, quos pertulisti cruciatus maximis honoribus compensarem. *Vide fallaciam damonis.* Tum Georgius: Si libet, ò Imperator templum, deos visuri, ingrediamur. Hoc dicto Imperator gaudio exultans, tāquam victoria de martyris constantia potiturus, cum vniuerso Senatu populoque templū intrauit. Omnibus autem ingressis, indicto silentio, & sacrificio iam parato, martyr extensa manu ad Appolonis statuam Ecquid, inquit, à me sacrificium postulas? Num diuinos vni soliq; Deo debitos expectas honores? Hæc dicens edito crucis signo dæmonem inhabitantem in voces verbaq; huiusmodi compulit: Non ego, nec mei similiū quisquā Deus est. Vnus est Deus, quem tu prædicas. Nos autem in baratrum damnationis sempiternæ à Deo præcipitati, inuidiæ stimulis concitati, eandem in calamitatem miseriamque homines pertrahere nitimur. *Egregiē seipsum dæmon pudefacit.* Tum Sanctus: Quo pacto igitur hic manere, me veri Dei cultore præsente, audetis? Hoc dicto, ingenti cum sonitu fremituque statuæ ad vnum omnes humi prolapsæ sunt. *Corruunt simulachra.* Tunc quidam immani furore in Sanctum concitati, constrictum repentè vinculis, multis plagis affecerunt.

Sedato autem populi tumultu, & Georgio coram Diocletiano adducto, ecce Imperatrix in mediū procedens magna cum humilitate ac reuerentia pedibus se martyris prostrauit, Tyranni dementiam conspuens, deos maledictis lacerans, eorumque cultores detestans. *Imperatrix palā suā fidē testatur.* Imperator autē ad eā: Quid tibi, inquit, accidit, ò Alexandra, quòd huic Mago, & incantatori impudenter adhærens, à diis recesseris? Illa verò in Christi confessione Deiq; laudibus exultans, ne responsione quidē dignum eum reputauit. Igitur Diocletianus nimio furore ebrius, vtrumque & Georgium & nobilis- *Sentētia in S. Georgium & Alexandram.*

bilissimã Imperatricem capitis damnauit. Nec mora, ij, quibus hoc mãdatum erat, constrictum vtrumq; vinculis non sine multis varijsque ludibrijs extra portas protaxerunt. Illi vero alacri animo ad certamen properantes vitæ tædium pijs precibus alleuabant. Vt verò ad locum quendam ventum fuit, Imperatrix, vt consisterẽt petiuit. Illis autẽ facilè annuentibus, Alexandra super vestẽ resedit, & capite in genua reclinato impollutum Deo spiritum tradidit. Huius rei causa martyr Christi maiori lætitia exultans diuinam bonitatem precibus & hymnis & canticis celebrabat, donec ad locum, in quo coronandus erat, peruenisset. Ibi verò fixis in terram genibus, oculisque cum insita pietate ad cœlum sublatis, intrepidè ceruicem feriendã præbuit, & repromissam à Deo iustitiæ coronam recepit.

Imperatrix reddit spiritum.

S. Georgius decollatur.

VITA ET MARTYRIVM S. Adalberti secundi Pragensis Episcopi.

Ex ea qua fide optimè apud Surium inuenitur. Occubuit martyrio anno Domini 997.

23. Aprilis. Patria eius.

ADalbertus in Boemia clarisa dmodùm ortus natalibus, & dignitate inter suos ac gloria præcipuis, diuino proculdubio numine in lucem editus ad magnam ecclesię vtilitatem ab ipso ortu destinatus est. Nam cùm in morbum periculosum & planè morriferum incidisset, & parentes multis lachrymis morientis filij exitum prosequerẽtur, fuit repentè à mortis ipsius faucibus præter omnem spem votis precibusq; parentum, ad vitã reuocatus. Decursis autem rudis infantiæ balbutientibus annis traditus est Magdeburgi literarum disciplinis imbuenduş, quas cùm annis admodùm nouem magno cum tędio ac labore imbibissset, onustus dulcis sapientiæ liquorib. ad patriã remeauit. At verò quanquam magnã suis ipse parentibus expectato diu reditu voluptatem adferret, tantam tamen deprauatis moribus ac nimia viuendi libertate molestiam intulit, vt breui haustam ex eius cõspectu lætitiam grauiore mœstitia obscuraret, luctuque ac lachrymis parentes deformaret. Incumbebat iocis puerilibus, lasciuiam intemperanter exercebat, & cibo potuique, pecudis instar deditus, diuinas leges per summum scelus conculcabat.

Tradituur literis.

In iuuenili ætate fuit valde lasciuus & dissolus.

Interea Boemiæ prouinciæ antistes morbo corripitur: accedit Adalbertus, adstat moribundo, contemplatur humanæ vitæ miseriam fragilemque mundi huius gloriam. Tandem audit moribundum antistitem desperata voce omnem salutis spem abijcientem, clamantemq; ab immũdis spiritib. se ad tartareum chaos deportari. Ingenti sanè horrore corripitur, ac salutari diuini iudicij timore perculsus, frena ponit animis, totaq; mente ad certũ salutis iter mores vitamq; componit, ac postremò tam excellenti virtutum omniũ splẽdore pristinæ vitę tenebras dispellit populumq; illustrat, vt cõmuni omnium sententia demortui dignitate dignissimus iudicaretur.

Episc. Pragensis horrẽda mors. Redit ad sanam mẽtẽ Adalbert⁹.

Igitur electus episcopus & summo cum honore ac gloria in sede inuitus collocatus alium se longè ab eo, qui antè fuerat, exhibuit. O qualis quantusq; mutatus ab illo q paulò antè post diuitias huius mundi gloriamque rapido cursu tẽdebat, totaq; mente terrenis in actib. sepultus, sola quę carni grata erant, auidè expetebat. Nunc verò mutato cursu sola cœlestia suspirabat, prorsus vt ambab⁹, quod aiunt, manibus thesauros exhauriret, quib. pauperum inopię miro studio cõsulebat. Erat illi summæ voluptati dies cũ noctib. in precib. ac lachrymis insumere, qbus veteris vitę delicta exurebat; Cõtra noxias voluptates & labia insurgẽtiũ vitiorum, oĩ arte, oĩ studio virtutum

Creatur Prag. Episc.

Benignitas eius in pauperes.

tutum occurrebat, donec desiderioru spinas euelleret, terrenasq; delectationes vinceret, & multa interim passus, proficuu ingentéq; sudoré p multoru salute ad finé perduceret. Mirabantur feruorem eius oés & q latus illi proximè claudebant amatores carnales rigidum vitæ genus odio habebant, & apud terræ primates fictis criminib. atq; calumnijs in inuidiam trahebāt. Populus interim duræ ceruicis seruus libidinum factus per oīa scelerum genera vagabatur, & monenté ac obsecrantem nequicquam antistitem repellebāt, sub sannabantque.

Ridetur ac repellitur à populo, vitia eorũ corrigere cupiens.

Tunc Adelbertus cùm populũ tanto mentis furore in oīum vitiorum scelerumq; licentiam ruentem ad salutis viam nullis monitis precibusq; reuocare non posse se cerneret, relicta ciuitate, excussoq; in eam pedum puluere, sacrosancta loca, in quibus Christus Dñs humani generis saluté operatus est, inuisere statuit. Iter igitur ingressus cùm Romæ tum Hierosolymis sacra loca venerabūdus obiuit, ac tandé maiore cœlestis vitę desiderio inflammatus Romæ se totum monasticæ vitę disciplinis ad S. Bonifacium dedicauit. Ibi suscepto habitu tanta virrutum ac sanctitatis integritate Christo militauit, vt ab oibus mira charitate amplecteretur, & tanq̃ cęli quidā incola suspiceretur.

It Hierosolymam.

Fit monachus.

Postea terræ populus suorũ scelerũ fœditate offensus & in via iniquitatis iam lassatus episcopum suum, pluribus q̃ ante & pietatis & eloquétiæ luminibus fulgenté reuocauit: ac spem vitæ melioris ostendens, tādem diu multumq; reluctanté ad sedem reduxit. Et quidé venienté pastorem magno cũ gaudio excepit, cō pressaq; pristina viuendi cōsuetudine, insitas libidines nonnihil repressit: sed mox pondere peccatorum, qđ nondũ plané abiecerat, oppressus in voraginé scelerũ suorũ decidit: atq; adiutrices episcopi manus, quibus eos extrabere nitebatur, pertinaciter recusauit potiusq; in sceleribus suis præfocari, quàm sacri antistitis salutifera monita ad aures admittere maluit.

Reuocatur à suis.

Tum diuinus heros conscenso equo dulcem Romam reuisit, & quasi post pericula maris quassa nauis optatum portum occupauit. Sic secretos monasterij sinus charam requié intrans, pulchram Rachel amplexabatur sacrisque delicijs esurientem animam nocte dieq; sedulus pascebat. Non multo post Romæ congregata est Synodus, in qua Moguntinus Archiepiscopus, episcopum sanctum à monasterij quiete ad relictos greges remittendum esse voluit. Cui Papa Gregorius eius nominis quintus consentiens, susceptũ semel gregem non posse impunè eum dimittere, multis scripturæ sententijs asseuerauit: postremò sedentes episcopi volentem nolentemq; Adalbertum, ni pareat, vinculis anathematis con stringendum definiunt. At ille ad Papam: O Pater, inquit, sanctissime, eòne me redire cōpellis, vbi animarũ fructum faciam nullum, detrimenta verò salutis meę capiam maxima? Quæso te mitiga ærumnam meā, tristitiq; recessui vel vnicũ tribue solatiũ Si oues meæ verba vitæ spernere pergunt, liceat mihi vel ad exteras & incultas gentes trāsire. Acquieuit libens voluntati hominis Dei Papa Gregorius, & quanquā non sine animi dolore, pp interruptam quietem, abeuntem, exultantem tñ pp martyrij spem, cuius longo desiderio ardebat, à se dimisit.

S. Adalbertus subditorũ suorum offensus peccatis iterũ Romā abit.

Synodus Romana compellit eũ redire ad suos

Oratio Adalbert ad Gregor Papam V

Ergo, quem suo labori adiutorem Deus præparauerat Ducé Polonorũ Boleslaum rerũ dubius petiit, cuius auxilio ad populum sibi commissum & multoties cōtradicentem nuncios suos destinauit. Sed illi præter plenam contumeliis legationé attulerunt nihil. Ille verò, accepto libello repudii, istis cōtumeliis non aliter exhilaratus fuit, q̃ homines oblatis præter spem honorib. ac diuitiis lætari solent. Igitur solutis vinculis sacer Antistes tota mentis auiditate

Petit Ducé Polonorũ.

Sui eũ non admittunt.

mar-

martyrij desiderium arripuit, iunctisq; duobus sociis, quos sacro bello portandoq; euangelio aptiores iudicabat, itineris sibi comites delegit.

Gnesnacivitas in Boemia. Nec mora est in parte regni Boemię ciuitas magna, quam Gnesnam vocant (vbi sacrum eius corpus multis admodum miraculis clarũ sepultum iacet) ibi dum precibus & sacrificiis pro populi illius salute die noctuque diuinam implorat misericordiam, multos Christo lucrifacit, multos natu grandes, & fœdis peccatorũ sordibus inueteratos purissimo regenerationis lauacro mũdat, mũdatosque in Christi ouile introducit. *Multos adducit ad Christum.* Inde nullas nectens moras nauim conscendit, ac varijs maris superatis periculis, tandem Prussorum terrae clanculum appulit. *Venit in Prussiam.* Erat gens planè barbara adeoque moribus efferata, vt, silicis instar, salutaria dogmata repelleret, ac neminem prorsus salutem adferentem admitteret. Vnde trepidi sanè nautae sanctum Antistitem festinanter exposuere, noctur noque remeantes auxilio, securam fugam capesserunt. At Christi miles incredibili pereuntium animarũ zelo flagrans, duobus cũ sociis paruum quendam locum, insula, forma & situ, haud absimilem, intrauit Ibi aliquot dum hæret diebus, fama nouorum hospitum ad aures paganorũ deuenit esse: nimirum homines igno to habitu ac cultu prorsus inaudito. Aduolant ex improuiso parua naue pauci, frendéńtq;, ira fumantes, barbarum nescio quid, ac hospites quærunt. Tandem vnus ex eis peiorum pessimus propius accedens, sublato vi maxima, conto quo nauem impulerat, cœlestia meditantem episcopũ fortissimè percussit. *Percutitur immaniter sacer Antistes.* Si non abitis, inquit, citius capite plectemini, aut certè duris vexati supplicijs, ingratam mortem subibitis. At verò sacer Antistes humi stratus, & mente pariter ac corpore toto extentus: Benedictus, inquit, Deus: Si plus non accipiam pro crucifixo meo, vnum saltem preciosum ictum habeo.

Quid verò inde secutum? Foras eiecti, veniunt in mercatum, vbi subitò cælicolam circunstant longo agmine omnis generis ac sexus homines, pandunt cruentos rictus, ac, luporum instar, sanguinẽ sitientes minantur mortem, quòd ad eos apportaret vitam. Loquentem horrent deridentque, & cęlestia verba magna cum suauitate ac modestia inculcantem dedignantur. Instabat nihilominus vir sanctus feritatem illorum lenire: sed illi horrendis clamoribus aera implentes, baculisque terram percutientes furorẽ dictabant, mortemque protinus se illaturos, ni terra excederet, iurabãt. *Barbari verba vitæ audire recusant & mortem minantur.* Tum verò athleta Christi oleum se & operam perdere cernens, tristitia magna affectus varios casto in pectore versabat æstus, nec tamen salutis gentis barbaræ, vel certè optatæ mortis spem abijciebat. Habito itaque cum sociis consilio, placuit abiecto vestium horrore nitidiorem paulò corporis assumere habitum, ac alia quæuis offensionis pericula rudibus paganorũ animis adimere. Interea dum hac arte ac fraude deludere eos cogitat, ad ferocium Luiticorum surda idola totis viribus prædicationis fulmine deiicienda conuertit iter, vt Christo nouum aliquem populum acquireret, aut longis desideriis finem imponeret. *Luitici sunt qui alias Vilsi dicuntur.* Sed dum his cogitationibus implexus hęret, breui itinere consecutus est, quod multo tempore quęsierat.

Ecce enim dum lęto in gramine Missarum solenniis ritè celebratis, & viribus corporis cibo vt cunque reparatis, somno indulgent, adest ingenti cum armorum strepitu barbarus quidam, cuius frater non ita pridẽ à Polonis occisus fuerat. Is acri vindictæ cupiditate incensus aium suũ sanctissimorũ virorũ nece sanare cupiebat. *Capitur S. Adalbertus & vinculis cõstringitur.* Itaq; rapido cursu eos assecutus, vinculis primũ cõstrinxit, impositisque plagis ad montem quendam compulit; in cuius supercilio præclaram martyrii palmam diu desi-

desideratam fœlix pater fœlici agone adeptus est. Ibi septem lanceis (quemadmodum referunt qui agoni interfuerunt) confossus occubuit. Primum dux ipse & nefariç cohortis magister, stimulante furore, cordis eius penetralia perforauit, inde cęteri pari furore ac malitia elati scelus peregerunt. Vt autem ostenderet diuina clementia quàm nihil huius vitę mors sit formidanda, quamque eadem preciosa in conspectu Dei sit, ecce ligatę martyris manus vltro solutæ amicam mortem amplexarunt: ac crucis in modum extentæ, anima ad suum creatorem abeunte, permanserunt.

Septem lanceis confoditur.

Miraculū.

Impij verò illata viro sanctissimo tam crudeli morte nequaquam contenti, abscissum à corpore caput, fida sub custodia vtrumque asseruarunt, vt finitimo Boleslao Duci ingenti pecuniæ vi illud redimendum offerrent. Duos autem fratres martyr es comites fideles secum miserandam in captiuitatem abripuerunt, eodē martyrij ac glorię certamine à cęlesti Patre coronandos.

Duos eius socios captiuos abducunt.

VITA F. AEGIDII VIRI Sanctissimi, qui fuit è primis socijs B. Francisci Assisinatis.

Ex ea quæ extat apud Surium.

23. Aprilis.

Vo tempore beatus Franciscus calcata mundi vanitate, pietatis studio incredibili flagrabat, erat Assisii vir quidam mirę simplicitatis ac amoris in Deum ardentissimi, Aegidius nomine; qui vt primùm suis è ciuibus intellexit Bernardum eius vrbis virum primarium & dominum Petrum summæ ædis ibidem Canonicum, rebus suis in pauperes erogatis, sancti Francisci institutū amplexatos, octiduo post diuino instinctu permotus ad eos quoque se aggregauit.

Duo primi socij S. Frācisci.

Porro Franciscus nouo milite gauisus, cum, vt eum donaret habitu, ad comparandum pannum abiret, atque mulierem stipem infimis precibus mendicantem obuiam haberent, ait ad Aegidium: Quin tu, optime frater, huic pauperculę pallium, quo indutus es, largiris? Aegidius autem prompto alacrique animo mulieri id obiecit, simulque ex ea eleemosyna tanto est cumulatus gaudio, vt cęlos sibi planè apertos existimaret. Hinc toto deinde vitæ suę tempore nihil vno charitatis officio antiquius habuit, nihil maiore cum alacritate ac gaudio perfecit, quā inopium ac pauperum necessitatibus consulere: cunctisq; cùm corporis tum multo magis animę cibos subministrare.

Eleemosyna hominē lętificat.

Pauperum amator & benefactor Aegidius.

Cum aliquando ad loca sacra peregrinando, pauperem extrema nuditate laborantem obuium haberet, nihilque quo hominis miseriam sublevare posset, inueniret, auulsum protinus de suo cucullo caputium ei obtulit: ac nudo capite diebus viginti inambulauit. Quanquàm autem & ipse pauper libenter pauperibus aliquid tribuebat, nunquam tamen gratis oblatum panē sumere voluit: sed manuum suarum labore victitabat, neque tamen pręter victum in diem admittebat aliquid. Ocium verò tanquam animę pestem contagiosissimā cane plus & angue oderat, & manibus, quod aiunt, pedibusque euitabat. Huius autem propositi adeo erat tenax, vt nec latum quidem vnguem ab eo recederet. Cum quandoque à Cardinale Tusculano benignè ad mensam eius vocaretur, ille nè tanti principis auctoritatem negligere videretur, adfuit quidem; sed duobus onustus panibus, quos iustis ante laboribus acquisierat: asserens nequaquam sibi licitum esse alienis vesci sudoribus: quin potius beatum esse eum, illique bene fore, qui manuum suarum labores manducaret. Hinc beatus Franciscus visa viri sancti innocentia & optima vitę disciplina, liberam ei, vbicunque vellet, commorandi facultatem cōcedebat. Degit aliquando in eremo quadā

Nō vult vesci panibus nisi labore suo quæsitis.

Ocium detestatur.

Degit soli-

narius ad Perusiā. Perusiæ vicina, vbi lagenas arculasque vitreis poculis aptas cōtexebat, quas deinde nudis pedibus in oppidum, non quidem pecunia sed nudo victu venales inferebat. Eo in loco annis non paucis cum magna sanctitatis laude exactis, aliquando reuocatis ad memoriam pristinæ vitæ delictis, tantum ex eorum recordatione dolorem concepit, vt abiens in syluā se habitu sacro nudauerit, accitoque quodam fratre, eidem præcepetit, vt iniecto collo eius fune ad alios eum pertraheret, & tanquam grauissimorum criminum reum vapulandum offerret. Ipse verò voce cum lachrymis & miserando eiulatu sublata misericordiam clamabat. Fratres autem eo viso ad tantos sunt prouocati fletus, vt, intercluso crebris singultibus spiritu, vix fari possent. Tandem illis rogantibus atq; monentibus, vt se suo indueret habitu, respondit vir sanctus: Ego sanè eo planè indignus sum: vos autem si eleemosynæ loco eum mihi conceditis, miser illum recipiā.

Dolor eximius de peccatis olim commissis.

Beatus antem Franciscus viso eius feruore, & incredibili martyrij cupiditate, cum alijs quibusdam ad Saracenos eum destinauit. Sed Tunetum veniens fuit à Christianis illic degētibus à salutaribus monitis barbaris fundendis prohibitus: nè secum omnes pariter in mortis periculum adduceret. Vnus ex fratribus grauissima quandoque carnis tentatione afflictus remedium ab eo postulauit. Cui Aegidius: Dic mihi, inquit, quid faceres cani te mordere volenti? Ego, respondit ille, verberibus eum abigerem. At Aegidius: Idem facito huic tentationi & tandem liberaberis: nā nemo sine certamine de minimis etiā hostibus victoriam obtinere potest.

Mittitur ad Saracenos.

Ipse verò fuit corporis domitor inprimis eximius. Semel in die, eumq; sane exiguum ad vesperam sumebat cibum. Et quanquam alii in eo corporis castitatem mirarentur, eamq; facerent plurimi, ille tamen multo magis ad mentis puritatem attendebat, inq; eo laborabat vel maxime vt suam cum diuina sociaret arctissimè, nihilque admitteret, quod vel tenui nubecula splendorem illum obscuraret. Cum multa frater quidam de castitate eum prædicantem cunctisque virtutibus præferentem audiret: eū tanquam sacrarum literarum rudem & prorsus ignarum instruere voluit: Charitatem à D. Paulo cæteris virtutibus antelatam, eamq; omnium reginam esse dicendam. Cui Aegidius subridens respondit: Ecquid nam est charitate castius & purius? Quid nos Deo magis commēdat, quid nos charos ei reddit nisi illa mentis castitas quæ sensus omnes diuinæ gratię custodit, & amoris vinculo in dissolubili ei coniungit? Cumque præterea in castitate laudanda & prædicāda multus esset, quidam matrimoniali vinculo constrictus illa audiens ait: Ego vxore mea contentus, à fœminis omnibus abstineo. Cui Aegidius. Putas, inquit, non posse hominem è suo vino ebrium fieri.

Parcimonia victus.

Puritas mētis.

Etsi autem literis nullis instructus erat, attamen diuinæ sapientię splendoribus adeo fuit illustratus: vt etiā eruditissimos quosq; excelleret. Nec prophetiæ dono caruisse putādus est: nam cum rex Francorum Ludouicus peregrino habitu sacra loca aliquando inuisere statuisset, in via tactus amore sancti Aegidii, de cuius virtutibus iā ante audiuerat multa, Perusiæ ad monasterij portam venit. Ianitor autem vt primū Aegidio nunciauit peregrinum quēdam cum paucis familiaribus prę foribus stare, eiusq; colloquium expetere, ille actutum in spiritu eum Franciæ regē esse cognouit, celeriterq; accurrens eius in amplexus amore ebrius ruens, magno cumulatum gaudio à se dimisit.

Donum prophetiæ.

Iam verò quam ei fuerint familiares mētis in Deum excessus quis credat? Post sextum à suscepto vitæ sanctioris instituto, quadam nocte pijs intentus precibus adeo diuini spiritus suauitate absorptus est, vt putaret animam planè à corporis coniunctione diuellendam esse. Nec multo

Mentis excessus et familiaris.

post

post raptus in spiritu ad cęlestia arcana contemplanda tanta est affectus lętitia, tantaq́; repletus dulcedine vt deinceps quoties vel ipsius Dei, vel gloriæ cęlestis, vel paradisi fieret mētio, toties oppressis sensibus humi caderet, spirituq́; exultans cęlestia regna peragraret: Hinc pueri & opiliones ab aliis docti, eo viso, clamabāt: Paradisus, paradisus. Quo audito, protinus corpore deficiēs labebatur, & interim cum incredibili mētis gaudio de cęlesti gloria cogitabat.

Triduo ante Christi natalem, in Tuscia eo loco quem Sethonam vocant, postquam diebus quadraginta continuis (vulgo id S. Martini ieiunium appellant) in ieiuniis precibusq́; perseueraſſet, nocte Christus Dominus ei apparuiſſe fertur. Ex cuius conspectu tantam hausit animi voluptatem ac spiritus dulcedinem, vt deinceps omni hominum familiari consortio repudiato vnicum vitę suæ solatium solitudinem appeteret, ac nocte dieque sola cęlestium rerum meditatione animum pasceret. Fuit autem in omni vita perquam iucundus & hilaris, quanquam ea res multis sępe hominibus, morosis dico, & qui externo habitu vultuq́; omnem virtutem sanctitatemque metiuntur, non paruam indignationem attulerit. Sed non intelligunt ij, multum certè ab ea sanctitate quam fingunt alieni, non posse iucundè viui, nisi sapienter, honestè iusteque viuatur.

Christus ei apparet.

Ægidius semper iucūdus & hilaris fuit.

Præcepta Ecclesiæ & ius Pontificum magna cū primis reuerentia prosequebatur, eaque alijs commendare non desinebat, dicebatque: Nos sanctæ matris Ecclesiæ bonitatem minimè agnoscere, quæ non intermittit viam salutis nos docere, mirabilique ratione ad sempiternam gloriam dirigere. Venerunt quandoque ad eum Cardinales duo vt sapientiæ eius, quæ miro preconio celebrabatur, experimentum aliquod caperent. A familiari autem colloquio in discessu sese precibus eius commendarunt. Quibus ille: Quin potius, inquit, vos me precibus vestris commendatum habetote, qui maiori fide ac spe prędıti estis. Illis autem sciscitantibus quinam id fieri posset, Aegidius respōdit: Vos diuitijs honoribus, omnibusq́ue mundi prosperitatibus affluentes haud dubiam vobis salutem promittitis: cum ego miser in extrema mendicitate & rebus duris atque asperis damnationem insuper vehementer formidem.

Ecce quāti faciēda præcepta Ecclesiæ, & quā salutaria.

Sub vitæ finem, cum iā annis quinquaginta admodum duobus in sacro Ordine cum egregia fortitudinis laude contra omnes dæmonum insidias atque fraudes inuictus persisteret, tantas repente Satanæ molestias & infestationes perpessus est, vt in magnas redactus angustias fratrum suorum opem vehementer imploraret. Nec destitit infestus hostis inuidiæ suæ iacula ad extremum vsque spiritum in eum torquere, modisque omnibus conari, quo in desperationis barathrum eum pertrahere posset. Sed vir sanctus in Christi meritis conquiescens mente placidissima, cuncta inimici iacula firmissimo fidei clypeo excepit, spiritumque lætus in manus Creatoris effluauit eodem die quo in sacro Ordine sacræ militiæ arma susceperat, ipsis nimirum sancti Georgii martyris natalitiis.

Dæmon ei sub finem vitæ ualde infestus.

Obit sanctissime.

Fuit sanè hic vir, quamquam literarum prorsus rudis, insigni virtute atque prudentia: adeo vt populus eū loquentem & de rebus diuinis disserentem attentissimè audiret, eiusque ab ore cum ingenti admiratione penderet.

Prudentia eius insignis.

Sciscitanti aliquando cuidam qua ratione puras & charitatis igne inflammatas Deo posset offerre preces, cum cor suum nimio torpore oppressum sentiret, respondit Aegidius: Si rex aliquis duos ministros, alterum armis egregiè tectum, alterum inermem ad prælium mitteret, certè armatus imperterritus ad certamen ibit: inermis verò subsistet neque ita intrepidè vt alter pedem in hostem inferet. Verùm enim verò si is, solo

Fructuosa oratio ample est cum mente confestim arida prolata, quā cū summa spiritus dulcedine.

regis amore, omni contempto periculo in medios hostes graderetur, eosq; omni contentione quamuis multis saucius vulneribus repelleret, nunquid meritò is alteri præferêdus maiorique laude ac præmio dignus haberetur? Ita etiam & is qui ad certamen orandi absque deuotionis gustu fidenter accedit & cum mentis ariditate solo Christi amore aduersus animarum nostrarum hostes luctatur, non modò suo fructu ac præmio non frustrabitur, sed maiore etiam gloria in cœlesti regno coronabitur quàm is, qui in hac vita plenus spiritus delicijs nullo aut paruo cum certamine tranquillitate fruitur.

Monastica uita quãti facienda.

Quodam illum consulente, num relicta mundi vanitate in monasterio se Deo consecrare deberet sic respondit: Si quis extrema rerum omnium inopia laborans reconditum in agro thesaurum sciret, putasne quæsiturum illum ab aliquo, an eum thesaurum effodere deberet? Quanto ergo magis omnibus nobis properandum est, vt æternæ vitæ thesaurum reperiamus.

Rogauit aliquando Aegidium frater quidam, vt pro ipso Dominũ deprecaretur. Cui Aegidius: Tu verò, inquit, ora pro teipso. Quid enim alium pro te mittis & tu interim desides, cum possis ipse iter facere? Illo dicẽte se peccatorem esse, Aegidium verò Dei amicum, atque ea causa posse Dominum & sibi & alijs propitiũ reddere, Aegidius respondit: Frater mi, si omnes omnium platearum anguli auro argentoque redundarent, ac proclamatum esset licere cuilibet pro voto illud auferre, aliumne pro te nũcium ablegaturus esses, qui tuo id nomine tolleret? Puto equidem teipsum iturum nec satis fisurum alteri. Ita nimirum cum Deus omnes ad se inuitet, thesauroſque nullo vnquã tempore deficientes, liberaliter promittat neminemque ad se venientem spernat, quid est q̃ alium pro te mittas? quin potius ipsum adito causamque tuam ei exponito ac multo facilius per te, quàm per alium, quod desideras obtinebis.

Alia sunt huius sancti viri dicta sanè eximia, & raram quandam prudentiam spirantia, quæ nos breuitatis studiosi, omittere cogimur.

MARTYR. S. ALEXANDRI Lugdunen. marty. socij Epipodij.

Ex eo quod inuenitur apud Surium.

INteremPto Epipodio, cuius supra martyrij certamen descripsimus, persecutor recẽti adhuc cruore aspersus, beati Alexãdri sanguinem sitiebat. Quem receptum ex carcere comperẽdinato examine, die interposito, furori suo pręcepit offerri, vt eius supplicio nõ modò rabiem suã, verùm etiam sæuientis populi insaniam temperaret. Quẽ tamen etiam hac percunctatione tentauit. Adhuc in potestate tua est, vt euadas prędecessorũ exẽpla, videasq; quæ teneas. Ita enim persecuti Christicolas sumus, vt pœniteat te solum arbitrũ resedisse. Nã præter alias cęsorum cateruas, etiam stultitiæ tuæ collega succubuit. Atque ideo, si tibi consulis, immortales deos thuris accensione venerare. Beatus Alexander dixit: Gratias ago Domino, q̃ dũ gloriosos martyrũ reuoluis triumphos, & illa tormenta cõmemoras, ad deuotionẽ me quoq; confirmas exemplis. Putasne ergo extinctas animas, quas fudisti? Illæ quidem cœlum possident: persecutores verò viceuersa in illo agone potius perierunt. Fallit enim te opinio tua: extingui non potest nomen Christianũ, quod ita Deo fundante firmatum est, vt ipsis etiam mortibus propagetur. Nunc igitur quia fratrem mihi charissimum in summo gaudio collocatum scio, securior eandem viam ingredior. Ego namq; Christianus sum: tu verò exerce corpus, quod pro imbecillitate terrena fustibus mundi videtur addictum: cæterum animas nostras custodiat

24. Aprilis.

Alexander sistitur Præsidi.

B. Alexander egregiè respondet Præsidi.

Verberatur martyr acerbè.

diat & recipiat ille, qui condidit. Ad hæc præses mixto pudore & furore deſæuiens, ſanctum Alexandrum diuaricatum ternis cędentibus verberari præcepit: qui nulla humili reſponſione inter tormenta deiectus, Dei ſemper præſidium flagitauit.

Cumque longiſſimo ſpatio cædentium ſuccidiua viciſſitudine non frãgeretur, præſes interrogat, vtrum etiam in hac confeſſione duraret. Cuius percunctationi inconcuſſa auctoritate reſpondit: deos gentilium dæmonia eſſe non numina. Deum verò omnipotentem, inuiſibilem, ſempiternum, ſui propoſiti eſſe cuſtodem. Cui iudex: Ad hanc, inquit, inſaniã Chriſtiani proruperunt, vt prolixitate pęnarum gloriam ſibi exiſtiment comparari, & perſecutores ſuos viciſſe ſe iudicent, quos oportet celeri fine cõſumi. Quia ergo eos in pertinacia ſua & audiri nefas eſt, & videri, idcirco Alexander fixus cruci animam, ſicut meretur, effundat. Hac prolata ſententia carnifices beatum Alexandrum vinculis conſtrinxerunt: ſed ijs tormentis, quæ magna crudelitate exprompſerant, minimè afficere potuerunt. Nam cum ante multis laniatus verberibus fuiſſet, adeo vt crate coſtarum ſoluta, animæ ſecreta panderentur, beatum ſpiritum, ſupremis vocibus Chriſtum inuocans, anté efflauit, quàm noua tormenta accederent: atque hoc modo quos tormenta morſque diuiſerant, tandem ſepultura coniunxit, dum á Chriſtianis educta occultè extra vrbem corpora abſconſa conduntur.

Fertur in eum ſententia crucis.

Abit à vita ſancti⁹ martyr.

Erat enim in colle ſuperpoſito ciuitati concretus denſatis vepribus locus, ibique in modum ſpeluncæ concluſa frutetis ac ſentibus vallis latebat, cuius in deceſſu venerabilia corpora magna Chriſtianorum deuotione condita ſunt. Qui locus multis magniſque ſanctorum virtutibus clarus & admodum celebris effectus eſt. Nam cum inſequenti tempore Lugdunenſis populus morbo ſæuiente paſſim corrueret adoleſcens quidam claris natalibus ortus, vi febrium valde ſuccenſus, viſione admirabili commonitus eſt, vt remedium à muliere, apud quam martyris Epipodij calceamentum ſeruabatur, expeteret. Paruit ille ac mulierem adiens per quaſdam martyris exuuias ibidem relictas febrium ardorem extinxit, ac integræ ſanitati ſine mora redditus eſt. Quæ virtus fidei atque ſanctorum per vniuerſam deinde ciuitatem ſparſa plurimis & animę & corporis ſanitatem attulit, ac fuſis fugatiſque dæmonibus ſolida pietatis fideique fundamenta collocauit.

Miracula ad ſanctorũ martyrũ ſepulcrum.

S. MARCI APOSTOLI ET Euangeliſtæ vita & martyrium.

Ex ea quæ eſt apud Metaphraſten. Migrauit ex hac vita octauo Neronis anno, ſepultuſque Alexandria Anianum habuit ſucceſſorem.

QVo tempore Apoſtoli per totum terrarum orbẽ ſeminandi euangelij cauſa diſperſi erant, Marcus Petri diſcipulus, & ſocius, egregius diuinorũ myſteriorũ nuncius Aegypti regionẽ euangelij face illuſtrandam ſuſcepit. Poſtquã enim per principẽ Apoſtolorum, cuius doctrinam attentis auribus ſedulus diſcipul⁹ hauriebat, Chriſto genitus eſſet, geſtaq; Saluatoris ex magiſtri ac doctoris ſui ore excepiſſet, rogatuſque à fratribus eadem literis optima fide mãdaſſet, ſtatim aſſumpto Euangelio à ſe conſcripto, perrexit Aegyptum ac primus Alexandriæ Chriſtum annuncians conſtituit eccleſiam, tanta doctrina & vitæ continentia, vt omnes ſectatores Chriſti ad exemplum ſui cogeret.

25. Aprilis.

S. Marc⁹ S. Petri diſcipulus.

S. Marcus ſcripſit Euãgelium.

Conſtituit eccleſiam Alexandriæ.

Et quidem vt primùm in Cyrenem Pentapolis vrbem venit, cœleſteque Chriſti regnum magna virtute prædicauit, protinus ingentia ibidem miracula, ad populi perfidiã expugnandam patrauit plurimoſq; ſtu-

Venit Cyrenen.

Multos con uertit. pendis rerum factis à tenebris ad lucem adduxit: ac postremo ab omnibus delictis per fontem salutaré expiatos in Christi Ecclesiam introduxit. Ibi verò quanquam fructus minime pœnitendos faceret, indiesque de inimico præclaram victoriam obtineret, à diuino tamé spiritu Alexádriā abire iussus est. *Abit Alexandriā.* Nec mora Generosus & fortis athleta própto alacriq; animo ad stadium, deducentibus eum ad nauim fratribus, properauit.

Cumq; insequenti luce secúdo admodum vento Alexandriam appulisset, factaq; descensione vrbis portā, ad locum qui Mendion vocatur, ingressus esset, soluto ibidé pedis eius calceamento subsistere nonnihil coactus fuit: visoq; veterum calceamentorum furore ei suum reficiendum tradidit. Ille verò diuino proculdubio nutu magis quàm casu sinistram subula perforauit, exclamauitque: Vnus est Deus. Quo audito beatus Marcus re optimè intellecta in humū despuit, factoque ex sputo illo luto manum illius illiniens: In nomine, inquit, Iesu Christi viuentis in ſęculum esto sanus; dictoq; citius manus sanitatem cōsecuta est. *Sanat manum sutoris.* Quo beneficio pariterq; potentia confestim permotus sutor Marcum Apostolum summis infimisque precibus ad suas ędes inuitare cępit, ac obnixè rogare vt communi secum mensa frui dignaretur. Apostolus ea sutoris beneuolentia ac animi præcipuè candore gauisus plurimum, Dominus, inquit, dabit tibi panem vitæ cęlestis.

Interea sutor tacitus secum multo magis orationis efficaciam habitumq; virtutis in beato Marco admirari atque suscipere cœpit. Cumque fusis primum in ipso domus ingressu ad Deum precibus accubuerent, mutuisque sermonibus sese recrearent, Anianus, hoc namque sutori nomen erat, Pater, inquit, obsecro quisnam es tu? Et vnde tanta tibi orationis efficacia, vt solo verbo repente mihi sanitatem impetrares? Cui diuinus Apostolus: Ego, inquit, seruus sum Domini Iesu Christi, filij Dei. Vellem, inquit ille, Deum videre. Tum sanctus Marcus: Illum ipsum tibi ostendam. Cępitq; illi magna cum auctoritate ac gratia initium Euangelij secundum Matthæum exponere, totamque Christi generationem & oracula per Prophetas multo ante tépore prolata explicare: tanta cum animi eius delectatione, vt ingenti cū admiratione ac gaudio nunquam se eiusmodi audiuisse testaretur. sed Iliadem & Odysseam, quæ plurimum ab ijs discreparent, sedulo voluisse, ijsq; animum oblectasse. Marcus verò longioris orationis serie Christi Euangelium contexens, tanto amore animos omnium inflammauit, vt ipse nó modò Anianus eiusque familia, sed magna quoque regionis illius multitudo ad Christum accederet, auideque cœlestem disciplinam à Marco allatam arriperet. *Sutor credit in Christū cum multis alijs.*

Cum verò ciuitatis illius optimates de beati Apostoli aduentu certiores facti essent, cernerentque calcato deorum cultu ac neglectis sacrificijs; solum Christi nomen celebrari, hominesq; profligatis antea moribus & infinitis sceleribus pollutos, mutatis repente animis, honestatis ac virtutis studium sectari; consilium ab insita inuidia cœperunt, quo sanctum virum per insidias opprimerent, simulque eum eo constitutam cęlestis vitæ disciplinam extingerent. *Alexādrini cogitant ei necem inferre.* Quo cognito Marcus ne suo capite communem Christianorum rem in apertum discrimen adduceret, fuga salutari non tam sibi quàm ecclesiæ consulere studuit. Igitur Anianum Christiana disciplina optime iam tunc instructum & multis magnisque virtutibus ornatum episcopum ordinauit, Malchum verò, Sabinū, & Cerdoné presbyteros: additisque diaconis septem, & alijs vndecim, qui ecclesiastica ministeria ritè obirent, Alexandriam fidei & pietatis operibus florentem reliquit, rursusque Pentapolim repetijt. *S. Marc⁹ ordinauit Alexādriæ Episcopum presbyteros & diaconos.*

Ibi annis admodum duobus exa-

ctis,

ctis, & episcopis clericisque per regionem illam constitutis rursus Alexandriam venit: vbi aucto mirabiliter credentium numero Christi Ecclesiam cunctis virtutibus mirifice efflorentem & egregio templo, in Bubulci loco, visendo triumphantem inuenit: adeo vt prostratis idolis palam iam Græcorum insaniam subsannarent; ac Christi trophæa in conspectu omnium erigerent. Marcus verò ea re plurimum gauisus alios item atq; alios scelerum suorum tabe adhuc infectos ac perfidia contaminatos virtutibus atque miraculis ad sanitaté reuocare pergebat. Aegrotos enim sanabat, leprosos mūdabat ac cæcis incredibili multitudine visum præstabat. Hæc autem vt Christi fidelibus summam animi lætitiam ac voluptatem, ita perfidis idolorū cultoribus insignem inuidiam conciliabāt. Hinc rabie quadam atque furore agitati diuinum Apostolum ad necem inquirere cœperunt. Itaq; die illo, qui Christi resurrectioni, ingenti fidelium lętitia, sacer est; quo die nefarij cultores Serapidis Dei sui nefaria festa celebrabant, Apostolus sacris intentus mysterijs comprehenditur, iniectoq; in eius collum fune, eum dissonis clamoribus huc illucque trahitur: tanto furore & crudelitate vt copioso sanguinis imbre humū tingeret, stratosque lapides coloraret. Cumq; animos hoc furore ad vesperam vsque inebriassent, tetrum eum in carceré compegerunt: donec, quo mortis genere de medio tollendus esset, decernerent.

S. Marcus Missam celebrās comprehēditur.

Coniicitur in carceré.

Ecce autem nocte concubia ingens terræmotus excubantium animos subito terrore concussit, tantaque formidine compleuit, vt neque fugiendi neque consistendi mentem haberent. Angelus autem Domini immenso corruscans lumine, clausis carceris ianuis, beato athletæ astitit, animumq; hisce fere verbis mirificè recreauit. Serue Dei, en cœlestis vitæ liber nomen tuum consignatum tenet, neque vlla vnquam obliuione hominum delebitur. Consors namq; regni cœlestis eris, & relictæ in terris reliquię non peribunt. Hac visione mirificè exhilaratus Apostolus sublatis in cęlum manibus, gratias quātas potuit maximas, Christo egit, illiusque numen laudibus & hymnis celebrare non destitit. Cumque incredibili delibutus gaudio in diuinę bonitatis consideratione diutius exultaret, ecce Christus Dominus, figura illa, qua in terris eum Apostolis versatus est, illi apparuit, dixitque: Pax tibi Marce. Marcus verò interclusa præ gaudio voce Domine, inquit, mi Iesu Christe: simulque disparuit.

Angelus ei in carcere apparet.

Item Christus.

Mane autem facto gentilium multitudo eodem adhuc furore ebria è carcere eum rapuit, rursusque iniecto in collum fune eum protrahens clamabat: Trahamus bubalum in bubulci stabulum. At Marcus ea contumelia supplicioque nihil motus maiores Deo sine fine gratias agebat, exclamansque: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum: impollutam inter carnificum manus Deo animam tradidit. Gens autem indomita & effrenis collectis vndique sarmentis raptim pyram ingentem excitauit, vt sacrum corpus flāmis illis absumeret. Sed diuina prouidentia repente excitatus turbo, cum horrendis tonitruis ac crebris fulgetris omnem multitudinem in effusam fugam compulit, immissisque de cęlo imbribus sublatas in altum flammas extinxit. Tunc Christiani secretas à cineribus viri sancti reliquias magno cū honore ac gaudio collegerunt, collectasque cum precibus ac hymnis in monumentum è lapidibus excisum intulerunt.

Migrat è vita.

Sepelitur à fidelibus cū honore.

Fuit autem B. Marcus primus omniū qui in Aegypti Alexandria Christi Ecclesiam suo sanguine consignauit: Vir canis aspersus, oblongo naso, subducto supercilio, pulcher oculis, recaluaster, prolixa barba, velox incessu, habitudinis optimę, ætatis medię affectione continens, ac gratia Dei repletus mirificè.

Forma S. Marci.

MARTYRIVM S. BASILEI Episcopi Amaseæ.

Ex ea quæ est per Iohannem Presbyterum Nicomediæ scriptum. Extat in Metaphraste.

26. Aprilis.

Vm deuicto Maximino impio Christianorum hoste Licinius totum sub se Orientem subiugasset, pacemque tyrannorum armis ac persecutionibus fugatam diuina virtute quasi post liminio reuocasset, accidit vt protinus, vel prosperis rerum successibus elatus, vel dæmonis stimulis, qui Christianam Rempub. pace & otio constituto florentem per suos satellites oppugnabat, concitatus nouo furore ac scelere perturbaret. Nā cum ad eam vsque diem animum sui sceleris & perfidię plenum simulata quadam fidei ac religionis specie occultasset, tum impietatem adeo impudenti ac nefario ausu exprimere cępit, vt impio deorum sacrificio se suosque omnes polluere nō contentus omni nefanda libidine per summum scelus summamque virginum ac matronarum iniuriam contaminaret. Rapiebat scelestus violenta manu senatorias mulieres virginesq; Dei hominumque fidem obtestantes, eosque in omnium conspectu ad suam libidinem aburebatur. Ad hæc, infinitis calamitatibus alijs miseram gentem opprimere non desistebat.

Licinij simulata religio.

Effrenis libido.

Quæ cum pia Licinij coniunx magni Constantini germani soror videret audiretque, miserę gentis calamitates miserata clanculum pium Imperatorem per literas monuit vt Licinium per omnia libidinum genera vagantem comprimeret, multosq; mortales ab eius furore liberaret. Erat ea tempestate virgo quædam Reginę deputata obsequijs, moribus ac vitæ integritate adeo eximia vt nihil in ea desiderari posset. Hanc Licinius propter formę elegantiam cum deperiret, ad nefarium coitum per Benignum cubiculi sui præfectum inuitabat. Illa verò virginitatis amantissima tota mente scelus detestabatur, ac viam omnem modumque exquirebat quo Licinij congressum subterfugeret. Tandem ex Reginæ ipsius consilio, sumpta virili veste, in Armenię regionem aufugit inque vrbem Amaseam peruenit: vbi à Quintio vrbis illius viro cum primis illustri hospitio excepta fuit. Erat eodem tempore apud eundem Quintinum Basileus loci illius antistes sanè eximius & virtutibus admirandus. Is cum templum insigni opere construeret, magnaq; pecuniæ inopia laboraret, Glaphyra (hoc namque virgini nomen erat) ingentem auri & argenti vim, qua donata à Regina abierat, in ędificationem obtulit, omnesque ferè facultates ad Basilei voluntatem liberaliter expendit.

Licinij coniux accusat maritum apud Imperatorem Constantinum.

Glaphyra virgo fugit impium Licinium.

Venit ad Basileum & suas ei offert facultates.

Temporis deinde interuallo Licinius intellecta Glaphyræ fuga facibus furoris inflammatus misit ad prouinciæ Præsidem edictum, quo virginem vnà cum Basileo Antistite ferreis constrictam vinculis ad se mitti mandabat. Sed diuina factum est prouidentia, ut ante vitam hanc miserā & caducā cum meliore permutaret, quàm tyranni vultum subiret. Itaq; Præses ab omni humanitate & misericordia alienus accepto edicto sanctum Episcopum comprehensum vinculisque adstrictum ad Regem misit. Fuit vir sanctus multis in via onustus contumelijs ad regiam vrbem Nicomediam deductus, rerumque in carcerem coniectus. Assumpserat sibi diaconos duos itineris & laborum suorum comites, Parthenium & Theorimum insigni pietate ac eruditione viros, quos ad futurum certamen verbis planè diuinis virili fortique animo subeundum hortatus est.

Glaphyra feliciter obit.

Basileus vinctus mittitur ad Licinium.

Iacebat vir sanctus humi prostratus totaq; in cœlum mente intentus cum subito irrumpentes in carcerem carnifices, dimissis iam ante diaconis, episcopum corripiunt, vinctumque ad regem deducunt Ibi post crimina falso obiecto eaq; diluta, dijs à rege

Vinctus ad regis tribunal trahit.

rege sacrificare iussus est. Si faceret magno decoratus honore abiret; sin minus diris excarnificatus supplicijs vitam cum morte mutaret. Basileus verò qui mente, ac cogitatione in cęlestibus habitabat ea leatis huius mūdi iam ante honoribus, ac diuitijs respondit: Se nunquam eo dementiæ prorupturum, vt viles, ac perituros honores sempiternę cęlestis regni gloriæ proponere velit. His auditis rex mandauit Tribuno, vt capite truncatum in maris fluctus demergeret. Fuit continuò crudele regis ipsius mandatum sacro Antistiti expositum: qui incredibili cum gaudio illud excipiens, dixit: nihil sibi potius in votis esse quàm capite non modò truncari, sed infinitos pro Christi nomine cruciatus sustinere.

Basilei responsum ad regem.

Hanc animi constantiam Tribunus cum intellexisset, iussit mediocriter flagellis cæsum capite plecti, ac truncum corpus maris fluctibus demergi. At episcopus ea sentētia exultans certamen intrepido animo præstolatus est, vltroque inimici rabiem prouocauit: quo citius mortalitatis solutus ergastulo, desiderato Domini Dei sui conspectu frueretur. Itaque fixis in terram genibus pręces insigni sanè cum pietate ad Deum, cum pro se, tum pro commisso sibi grege fudit, extentamque animo maximo ceruicem feriendam carnifici præbuit: vnaque percussus plaga præclaram martyrij palmam adeptus est. Corpus fuit in mare piscibus deuorandum vnà cum capite obiectum: sed ò immensam Dei bonitatem, qua ipsa etiam cadauera eorum, qui pro nominis eius gloria decertant, prosequitur. Ecce enim Parthenius, & Theotimus nocturna visione à Deo admoniti, vt preciosas illas reliquias ad dextrum vrbis sinū piscarentur, misso in mare reti corpus ita capiti coniunctum extraxerunt, vt sola sectionis vibex in sacro illo collo inueniretur: nec tantum ab omni corruptione liberum sed tāta insuper odoris suauitate refertum, vt incredibilem omnium naribus voluptatem, iucundissimumque oculis spectaculum præberet.

Flagellis cæsus capite plectitur.

Corpus ei⁹ capitis diuinitus iūctū ex aquis extrahitur.

Funus multis fuit lachrymis præ gaudio fusis curatum, & Amaseam in templū nuper ab ipso antistite cōstructum illatū: vbi inter alia sanctorum martyrū corpora admirādis operibus clarum, maximū loci illius incolis solatium in rebus asperis pręstat.

VITA BEATISSIMI Richarij Presbyteri.

Ex ea quam Albinus Flaccus ad Carolum Imperatorem scripsit. Claruit circa annum Domini sexcentesimum trigesimum.

TEMPORIBVS Dagoberti Francorum regis gloriosissimi, Richarius quidā in villa Centula prouincię Pontinę non tam natalium splēdore, quàm morum honestate, ac omni probitate illustris, velut quidam lucifer inter vmbras oriens emicuit. Contigit autem illo tempore duos sacerdotes, quorum prior Caidocus vocabatur, virtutum oīum meritis, ac præcipua sanctitate florentes de Hybernię partibus ad Pontinas peruenire regiones, vt optimam diuini verbi semētem in terram sterilem prorsusque inecultam iacerent. Sed cum à loci illius rusticis propter morum insolentiam, non modò nō admitterētur, sed quāplurimis etiam affecti iniurijs à finibus illis expellerentur, Richari⁹ impijs eorū conatib. obsistens, Christi seruos de manibus impiorum ereptos domum suam deduxit: ac singulari quadā benignitate fouit. Intereà cum quotidie de reb. diuinis mirabili eloquētię suauitate differerent, Richariū adeò diuini amoris igne inflāmarunt, vt delictorum etiam leuissimorum memor incredibilē lachrymarum vim profunderet summaq; cōrentione ad summā vitæ innocētiam, ac mentis puritatem aspiraret. Itaque mox tā dira castigatione corpus constrin-

26. Aprilis. Richarij patria.

Bini conuersio.

strinxit, vt post longa, & diuturna ieiunia, pane hordeaceo cinere mixto, & aqua lachrymis temperata, fessum ieiunijs corpusculum refocillaret: deuotusq; Christi athleta cōtra inimici insultus vigilijs, & orationibus tanta instātia militabat, vt plurimos suo exemplo à prauitate vitæ ad omne honestatis studium inuitaret: prorsus vt dignis successibus ad sacerdotalem honorem proueheretur, quo liberius maioreque cum auctoritate, ac gratia diuinis suis sermonibus, quibus pollebat plurimum, profligatos hominū mores reformaret, & extinctam vbique pietatis lucem nouo splendore excitaret.

Abstinētia eius admiranda.

Fit Presbyter.

Quod sanè quanta cum dexteritate, ac fructu præstiterit nulla vis orationis explicare potest. Nam populus qui effrenata prius mente in scelerū omnium licentiam ruebat, & obstinata mente verba vitæ repellebat, adeò eius prędicatione repentè immutatus est, vt præclara quædam fidei incrementa susceperit atque egregijs pietatis operibus cœeptam fidei vim declarauerit. Richardus autem, vt omnibus virtutum ornamentis populum exornaret, admirabili sanctitatis exēplo laborabat. Quicquid in stipendia prædicationis populus spontè obtulisset, mox pauperibus, quorum patrocinium insigni alacritate gerebat, distribuebat, indignum planè reputans, eum de crastino prę̄sentis vitæ cogitare, qui æternę vitæ diuitias anhelat accipere. Hinc vndiq; ad eum infirmi confluebant: quos lęto hilariq; suscipiens animo suauissimis primum consolationibus fouebat, deinde necessitatibus eorū larga manu succurrebat, sauciaq; eorum corpora tanto charitatis studio tractabat: vt nec leprosorum quidem deformia fœtidaq; membra horreret. Egenos vagosq; ad domum suam euocabat, & opem benignitatis suæ vltrò offerebat, eosq; pecunijs, ac vestimentis instructos ita à se dimittebat, vt etiam magno se ab eis beneficio affectum existimaret. Vndè tantus ei honor accreuit, vt populus inter se beneficijs, ac muneribus in eum conferendis certaret, & tanquam cælicolam quendam in terris coleret.

Fructus cōcionū eius.

Benignitas eius in pauperes.

Et quidem vir sanctus oblata quęlibet eo animo acceptabat, vt eadem in pauperum solatia distribueret. Cūque alios occultis diabolica fraude peccatorum vinculis obligatos per sedula prædicationis hortamenta solueret; tum alios sęculari captiuitate oppressos, pecuniæ largitione redimebat, carnaliq; seruitute liberatos ad suauissimam iucūdissimamq; Christi seruitutem conuertebat. Neq; solum in his regionibus, nocturnas suo exortu discussit vmbras, sed in vltramarinis etiam Britanniæ partibus cęcas ignorantiæ tenebras suo aduentu expulit, tantoq; lumine illustrauit, vt cuncti eius se beneficijs diuites factos gauderent, eiusq; benignitatem, ac sanitatem miris laudibus, ac preconijs celebrarent.

Captiuos redimit.

Exacto autem prædicationis in Britannia officio, cum multiplici verbi Dei fructu in patriā reuersus est: vbi tanto se ardentius seruituti Dei subegit, quanto sibi viciniorem remunerationis diem esse cognouit. Cumque magnos sibi cum à Rege Dagoberto tum à cæteris nobilibus, ac plebe denique vniuersa honores deferri cerneret, voluit salutari ad eremum fuga eos declinare, ne perpetuos atque cęlestes, vel amitteret, vel certè manifestum in periculum adduceret. Itaque Tristiacensem cum vno comite ingressus syluam, tuguriolum ibidem construxit, soliq; Deo, ac animæ puritati intentus dignam cęlesti patria vitam exegit. Neq; se tamen diu clausa eremi angustia lucis columna latere potuit: quin potius sui fulgoris radijs lōgè lateq; magis innotuit. Quapropter vndique ad hominem Dei diuersis fatigati infirmitatibus confluxerunt, quos orationis suę medicamine sanauit, omnesque ad se quocunque morbo afflictos venientes, vel tristitiæ cuiuslibet rancore angustiatos, sanos hilaresque domum remisit.

Fugit ad eremum.

Aegrotos, et infirmos ad se venientes sanat.

Interea dum pius Pater omnibus benignè consulit, præscius diei, quo ex hac vita ad æternã vocandus erat, Sigobardum commilitonẽ suum euocauit, eiq; præcepit, vt funeri necessaria præpararet. Quo dicto totus la chrymis perfusus discipulus lignum quæsiuit, è quo aptos sacro Patris corpori loculos formaret: quod inter aptandum tot penè fletibus rigauit quot ictibus percussit, & amaris ine lachrymis, quàm paternis memoris impleuit. Interim dum sancto Patri magna cum tristitia pius filius pararet obsequium, validiore oppressus infirmitate, inter orationis verba fer uentesque gratiarum actiones spiritũ efflauit. Fuit corpus manibus ipsius discipuli in sepulcrum à se præparatum, repositum, ac ingenti lachrymarum imbre curatum. Sed dictu mirũ, cum discipulus inter paternas exequias præ nimio luctu, graui oppressus somno humi decumberet, eccè vidit in aula incredibili splendore decorata, luceq; Solis clariore inambulantem Richarium, sibique de preclara illa mansione pro vili abiectoque tugurio mirificè gratulãtem, & Christi bonitatem hymnis, ac canticis extollentem. Vndè Sigoberdus ingenti cum gaudio euigilans lætior exequiarum opus prosecutus est, Deo disponente, vt & filius à luctu gemituque consolaretur, & patris gloria ad notitiam omnium perueniret.

Moritur S. Richarius.

Visio Sigeberdi discipuli eius.

Non multo post Abbas Ocialdus, qui monasterio in Centula sanctissimis disciplinis optimè constituto cũ pari pietatis laude præerat, sanctissimi viri corpus summo cum honore, ac gloria transtulit, suoq; in monasterio honorificè collocauit, vbi multis admodum miraculis clarum, immensa opem eius digne implorantibus, & corporis, & animæ beneficia largitur, prestante Domino nostro Iesu Christo a quo omnis sanctitatis laus, & miraculorum virtus ad nos dimanat.

Corpus eius Centulam transfertur

MARTYR. S. ANTHIMI Episcopi Nicomediæ.

Ex eo quod est apud Metaphrasten. Successit hic S. Cyrillo eiusdem ciuitatis Episcopo.

ANTHIMVS in præclara nobiliq; ciuitate Nicomedia oriũdus, cã ab infantia pietatis, ac modestię prę se faciem tulit, vt nihil moribus illius ornatius, nihil vitę integritate candidius videretur. Erat adolescens adhuc adeò Christianæ philosophię deditus, tãtaq; grauitate morũ prędi tus, vt solo vultu oculisque, è quibus admirabile pietatis, ac prudentiæ specimen elucebat, alios ad virtutis studium excitaret, & quasi quibusdam amoris diuini facibus inflammaret. Hinc cum ea hominis virtus in oculis, & ora omnium versaretur ad sacerdotij dignitatem, magnum id tẽporis honoris gradum euectus est: nec multo post, sublato è viuis Nico mediæ antistite, communi omnium suffragio in cathedram eius frustra re luctans collocatus.

27. Aprilis.

Admirãda in adolescẽte morũ grauitas, et pietas.

Fit Sacerdos, & Episcopus.

Ille verò cum sacri istius muneris functionem nullis precibus nullaque arte subterfugere posset, prudentissimi gubernatoris instar vtraque manu clauum arripuit, summisq; viribus laborauit, vt commissam sibi ecclesię nauem, sedatis impietatis fluctibus, ad optatum salutis portum dirigeret. Quod sanè quanta prudentia, & constantia præstiterit, testes sunt Indes, & Domna, qui relicto Imperatore, & omnibus huius mundi honoribus, ac diuitijs spretis studio, & labore Anthimi assiduo, ad fidem pietatemq; adducti sunt. Testes etiam sunt Glycerius, & Theophil⁹, qui pietate huius viri excitati intrepide mortis aculeum pro Christi nomine acerbissimum superarunt. Testes postremò viginti martyrum millia qui voracibus flammis corpora sua obijcere nõ dubitarunt, quò hau- stam

Indes, & Domna per Anthimum cõuertũtur.

Glycerius, & Theophilus martyres.

Viginti martyrũ millia

stam ab Anthimo fidei, ac pietatis formam in extremum iudicij diem conseruarent.

Maximianus Imperator. Ea tempestate Maximianus Imperator Christianorum sanguine ebrius grauissimam longè lateque persecutionem excitauerat. Cumque alij ad vincula, alij ad supplicia, & crucem traherentur, Anthimus virtutũ splendore in primis illustris nequaquàm latere potuit. Degebat vir sanctus in pago Semana, vbi dum verba vitę populo ministraret, missis à Maximiano viginti equitibus haud parum diligẽter ad vincula, & necem quæsitus est. Cumque errabundi in ignotum incidissent, auideque ex eo scire cuperẽt, vbinam locorum antistes Nicomediæ degeret, ille cernens diu desideratam iam adesse martyrij palmam, eos benignè admodum hospitio excepit, appositisq; dapibus ad epulas eos hortatus bono animo esse iussit, se Anthimum illis adducturum. Igitur solutis liberisq; animis illis epulantibus An-

Anthimus se vltro hostibus prodit. thimus in medio ciborum apparatu exurgens: O optimi, inquit, ac strenui milites, ego sum his qui hactenus tanto à vobis labore, ac sudore quæsitus est. Estote animo bono hilarisq; vt expleti moderatis epulis Maximiano me sistatis. His auditis equites stupore propemodùm oppressi conticuere, ac venerandos illius canos reueriti ne oculos quidem in eum figere præsumpserunt. Cumque ex vna parte animis reputarent insignem viri beneuolentiam oblatumque gratis cum magno cibi, ac potus apparatu hospitium: ex altera verò intolerandam Maximiani tyrannidem cogitarent, ingenti pudore suffusi, scelus, propter quod venerãt, execrati sunt Anthimoque sine fine gratias agentes liberam abeundi facultatem concesserunt.

Anthimus conuertit milites qui ad se capiendũ venerãt ad Christum. At ille incredibili martyrij cupiditate incensus statim luculenta oratione de pietate, ac recta in Deum fide ad eos disseruit tanta auctoritate, ac gratia, vt profligatis ex eorum mentibus errorũ tenebris omnes ad Christum adduxerit: & salutari regenerationis lauacro expiatos admirando

Eos baptizat. quodam gaudio, & exultatione perfuderit. Tum verò ipse ante omnes futuri certaminis iter ingressus manibus post terga reuinctis ad tyranni

Vltro se sistit Imperatori. tribunal peruenit: seseq; vltrò in conspectum eius obtulit. Imperator autem, vt tantã animi eius magnitudinem frangeret, allatis protinus cruciatuum instrumentis sic eum affatus est: Tune es ille Anthimus, qui innumerabilibus deos nostros affecis contumelijs, & rudem plebeculam tecum in eandem impietatem trahis? Ad hęc Anthimus leniter subridens: Certè,

Præclarè respondet Imperatori. inquit, Imperator, ne ad hæc quidẽ tibi respõderem, nisi execrabilis tua impietas, vel tacere etiam volentem prouocaret. Nam anteà quidem mentis tuæ errorem vehementer deplorabam cum intelligerẽ te inanibus quibusdam simulacris diuinos honores tribuere; nunc verò cum speras me tuis, vel minis, vel supplicijs in eandem animi pestem pellendum quo animo hęc feram? Deliras planè Imperator deliras inquam, si credis me cruciatibus a Christi confessione, vel amore auelli posse. Oportet, vt hæc eorum subijcias oculis, qui animo pusillo, & angusto pluris lubricas huius vitæ voluptates, quàm cęlestes delicias nulla vnquam ægritudine cõtaminandas faciunt.

Hæc cum sacerdotio magnus, & de certatione maior Anthimus disseruisset Imperator subiunxit: Sunt hæc quidem inania verba sed exitus acta probabit; iussitque durissimis sancti martyris ceruicem lapidibus verberari. Ille autem tanquàm certaminis

Ceruix martyris lapidibus tunditur. sui primitijs iã decoratus magno exultabat gaudio grauioraque supplicia desiderans exclamabat: Dij, qui cælum terramque non fecerunt, pereãt. Hac contumelia grauiter commotus Imperator, talos martyris ferreis iussit fibulis igne candentibus transfigi;

Horrẽdum supplicium. atque in solum acutis stratum testis prosterni, virgisq; crudelissimè cędi. Cumque martyr inuicto æquè animo

in tor-

in tormentis persisteret, tyrãnus igni ta ei tibi alia adhibuit, summaque contentione laborauit, vt suppliciorum acerbitate generosum athletæ animum vinceret. Sed cum ijs tormentis acerbius torqueretur, animoque in medijs cruciatibus deficere videretur, demissam cælitus vocem audire visus est: quæ & labantes vires reparabat, & amplissima cum insigni victoria prẽmia spondebat. Tum verò vultu animoq; protinus alacrior factus, non modò nõ concidit, sed miracordis tranquillitate ipsum Imperatorem stupescentem affatus est: Breui conuincam te inani religionis opinione tumidum deos colere, & Christi nomen blasphemijs insectari.

Vox cælitus missa eum confortat.

Hac libertate dicẽdi lacessitus Maximianus, iubet martyrem rotæ alligatum sine intermissione vexari, carnesque ignitis lampadibus paulatim exuri. Sed carnifices (ò immensam Christi potentiam, & bonitatem) cũ admotis sacro corpori lampadibus martyrem se torum flammeum factutos putarent, humi protinus strati cõciderunt, ac fluentibus è manibus cruciatuum instrumentis, tanquàm sopore quodam graui oppressi permanserunt. Tum verò Maximinus furore incredibili inflãmatus, maledictis carnifices insectari, & tertio quoquo verbo stolidos, socordes, ac effœminatos appellare. At illi ingenti timore, ac horrore perfusi membris omnibus trepidare, seseque nullo modo splendorem trium virorum, qui immenso coruscantes lumine Anthimo astabant, ferre posse clamabant. Martyr autem in precibus, & hymnis exultãs diuinas laudes concinebat, tyrannũque ignem præ nimio furore spirantem multo maioribus afficiebat supplicijs.

Alligatur rotæ.

Carnifices prosternuntur.

Itaque Maximianus constantia tã ti martyris victus, solutũ è rota, ferreis vinctum catenis ad maleficorum iussit deduci carcerem. Sed accidit, vt solutis in via diuina virtute carenis, nouo lictores miraculo percelleret, & admirabili spectaculo stupefaceret. Cumque humi strati trepidarent, martyr manu sua sublatos cœptum iussit iter pergere, ijsque comitantibus lętus carcerem ingressus est. Ibi verò non pauci propter scelera vinculis astricti, eius aduentu ptjsque sermonibus adeo recreati sunt, vt se totos ei sanandos traderent, nullosque pœnitentiæ labores in peccatorũ remissionem recusarent: quos vir sanctus Christo conciliauit, aquisq; salutaribus à sordibus peccatorum ritè purgatos adoptiuos cælestis regni filios effecit. Maximianus autem cum maiora impietatis suæ damna ab eo pateretur, rursus è carcere eductum pro tribunali ingentia ei præmia, ac summi sacerdotis deorum ei honorẽ obtulit: si thura dijs adolere vellet. Sed Anthimus, irrisa Imperatoris dementia, Ego, inquit, summi illius, & præclari Pastoris, & Pontificis Iesu Christi sacerdos sum, cui meipsum sacrificium offero. Dij autem vestri, & eorum dignitates planè omni sunt ludibrio, ac contumelia dignissimi.

Martyr in carcerem reducitur.

Maleficos in carcere ad pœnitentiã adducit et baptizat

Maximianus pro tribunali ei blanditur, & munera promittit.

His ira percitus Imperator, iubet generosum athletam capitalem subire sententiam, qui dubia minimè futurorum bonorum spe exultans, constanter ceruicẽ lictoris gladio subiecit, ac desideratam diu martyrij coronam gaudens percepit. Corpus eius fuit magno fidelium gaudio in eodem certaminis loco honorificè tumulatum.

Capite plectitur martyr.

MARTYR SS. VITALIS, ET Valeriæ eius coniugis.

Ex actis SS. Geruasij, & Protasij, quæ S. Ambrosius in sua Epistola scripta reliquisse putatur.

VITALIS, & Valeria optimi sanctissimiq; sanctorum filiorũ, ac martyrum Geruasij, & Protasij parẽtes fuere: cõiuges rãtis exculti disciplinis, tãrisq; ornati virtutib. vt & illi, & filij sanè perq; eximia mart. gloria coronari meruerint. Vita-

28. Aprilis.

Vitalis cũ Paulino iudice Rauennã veniens quẽdam in certamine martyrij trepidantem confirmat.

Vitalis enim cum multis magnisq́ue huius mundi suffultus honoribus, cõsularis militaret, & cum iudice suo Paulino Rauennam veniret, cerneret que ibidem hominem Christianum, natione Ligurem, arte medicum, quẽ Vrsicinum appellabat, post varia tormenta egregia fortitudine superata, ad capitis sententiam subeundam vehementer trepidare, pedemq́ue ab instituto certamine inani perculsum timore retrahere voce magna exclamauit: Noli, noli, Vrsicine medice, qui alios curare cõsueuisti, teipsum ęternæ mortis iaculo vulnerare. Noli quæso coronam à Domino tibi præparatam perdere, qui per tot tantaque supplicia ad Palmam peruenisti. Locus enim Christianorum deputatus certaminibus, Ad Palmã, vocabatur; nimirum quòd magna palmarum arborum frequentia celebris esset. Itaq; Vrsicinus Vitalis vocibus à metu, & timore ad constantiam reuocatus, statim fixis in terram genibus capitali sententiam alacer excepit: & palmam martyrij adeptus ad cœlos commigrauit. Vitalis verò peracto fęliciter certamine, martyris corpus rapiẽs, intra Rauennatium vrbem sepeliuit, expletisq́ue debito cum honore sepulturæ obsequijs, ad iudicem vltra venire contempsit. Magna profectò inuictissimi militis Christi virtus, magnum pectoris robur, qui de suo periculo omnino securus, de alieno solicitus, vno verbi telo, & inimicum perculit, & claudicantem inflicto vulnere socium ad agendum viriliter excitauit.

Locus Ad Palmam. Vrsicinus martyr.

Paulin⁹ iudex comprehẽdit S. Vitalem.

Paulinus igitur consularis iudex partim suo contemptu irritatus, partim Christianæ pietatis studio offensus comprehensum eum in eculeo leuari iussit, vt victus cruciatuum tormentis idolis sacrificaret. Cui Vitalis in medijs supplicijs: Infinita planè tuæ menti dominatur stultitia, qui cum alios à periculo deceptionis liberare studuerim, tu me in fraudem, ac pestem animæ corporisq́ue sempiternam pellendum putas. Tunc Paulinus ira dolore mixta repletus martyrem ad Palmam deduci iussit, ibidemq́; pubetenus in terram defossus lapidibus obrui. Sacerdos autem quidam Appolonius, qui tale consiliũ suggesserat, protinus à dæmone correptus eodem in loco septem continuos dies energumenus exclamabat: Incendis me sancte Vitalis martyr Christi, & crucias me. Die verò septimo, à diabolo præcipitatus, in flumine expirauit. Gloriosus autem Christi martyr, iuxta ciuitatem Rauennatium sepultus, res ibidem admirandas suis orationibus gerit; ac præclara beneficia omnibus opem eius implorantibus præstat.

Deducitur martyr ad Palmã, & lapidibus obruitur.

Vltio diuina in interfectorẽ eius.

Valeria autem eius coniunx audita beatissimi coniugis morte, non auidos peruasores suis possessionibus timuit, non potentioris cuiuslibet patrocinium quæsiuit, non more vidua rum dispersas vbicunque res suas in tuto colligere studuit: sed castissimi coniugij fidem seruans, ad impendendum funeris obsequium de Mediolanensi vrbe vsque Rauennam mirabili feruore peruenit. Non illam deterruit tam longi itineris difficultas, nõ retinere potuit metus amittendę possessionis, non eam consularis immanissimus furor à Rauennæ finibus exturbauit. Illuc quippè erectus eius spiritus medullitus intendebat, quo beatissimum virum, calcata iam morte, præcessisse cognouerat. Gaudebat ab hominibus vxor martyris appellari, sed multò inenarrabilius æstuabat eadem martyrij gloria coronari. Quapropter cum à Christianis esset prohibita, & ab ipso martyre in visione admonita nè sacras reliquias optimè collocatas turbaret, neuè celeri quadam translatione violaret, ad vrbem Mediolanensem reuerti constituit. In via autem idololatras Syluano sacrificantes incurrit, qui eam ad nefarias epulas inuitabant. Illa verò constanter voceq́ue libera, reiectis cum indignatione pollutis edulijs, Christiana, inquit, sum: neq; vllo mihi modo licet de Syluani dij vestri sacrificijs vesci. At illi hæc audientes

Valeria ci⁹ coniugis egregia virtus.

adeo

Eius marty rium. adeo districta cæde eam mactarunt, vt vix seminecẽ sui homines ad Mediolanensem vrbem perducerent: ita vt intra triduum martyrij consors doloris effecta ad Dominum migraret.

MARTYR. S. THEODORAE Virginis.

A S. Ambrosio scriptum lib. secundo de Virginibus. Passa autem est quarto Kal. Maij, & quidem Alexandriæ non Anthiochiæ quemadmodum librariorum vitio in Ambrosio legitur.

28. Aprilis. VPER Alexãdriæ virgo quædam incredibili pulchritudine, quò magis virorũ euitabat conspectum eò amplius incendebat. Pulchritudo enim audita, nec visa, plus desideratur duobus stimulis cupiditatum amoris, & cognitionis: dum, & nihil occurrit, quod minus placeat, & plus putatur esse quod placeat, quod nõ iudex oculus explorat, sed animus amator exoptat. Itaque sancta virgo, nè diutius alerentur potiendę spe cupiditatis, integritatem pudoris professa, sic restrinxit improborum facies, vt non iam amaretur, sed proderetur. Ecce persecutio. Puella fugere nescia, certè pauida nè incideret in insidiatores pudoris, animum ad virtutem parauit tam religiosa, vt mortem nõ timeret: tam pudica, vt expectaret. Venit coronæ dies. Maxima omnium expectatio. Producitur puella duplex professa certamen, & castitatis, & religionis. Sed vbi viderunt constantiã professionis, metum pudoris, paratã ad cruciatus, erubescentem ad adspectus, excogitare cœperunt quemadmodum specie castitatis religionem tollerẽt, vt cum id abstulissent, quod erat amplius, etiã id eriperent, quod reliquerant. Aut sacrificare virginẽ, aut lupanari prostitui iubent. Quomodo deos suos colunt, qui sic vindicant? aut quemadmodum ipsi viuũt, qui ita iudicant? Hic puella nõ quòd de religione ambigeret, sed de pudore trepidaret, ipsa secum, Quid agimus? Hodie aut martyr, aut virgo altera nobis inuidetur corona. Sed nec virginis nomen agnoscitur, vbi virginitatis auctor negatur. Nam quemadmodum virgo, si meretricem colas? quemadmodum virgo, si adulteros diligas? quemadmodum virgo si amorem petas? Tolerabilius est enim mẽtem virginem, quàm carnem habere. Vtrumque bonum si liceat; si non liceat, saltem nõ homini castæ, sed Deo simus. Et Rahab meretrix fuit, sed postquam Deo credidit, salutem inuenit. Et Iudith se, vt adultero placeret ornauit: quę tamen quia hoc religione, non amore, faciebat, nemo eam adulteram iudicauit. Benè successit exemplum. Nam si illa quæ se commisit religioni, & pudorem seruauit, & patriam: fortassis, & nos seruando religionem seruabimus etiam castitatem Quod si Iudith pudicitiam religioni pręferre voluisset, perdita patria, etiam pudicitiam perdidisset. Itaque talibus informata exemplis simul animo tenens verba Domini, quibus ait: Quicunque perdiderit animam suam propter me, inueniet eam, fleuit, tacuit, ne eam vel loquẽtem adulter audiret: nec pudoris elegit iniuriam, sed Christi recusauit. Existimate, vtrum adulterare potuerit corpus, quæ nec vocem adulterauit. Iam dudum verecundatur oratio mea, & quasi audire gestorum seriem criminosam atque explanare formidat.

Theodora virginitatẽ profitetur.

Duplex certamen castitatis, & religionis.

Meretricẽ Venerẽ dicit.

Iosu. 2. & 6. Iudith 10.

Claudite aurem virgines: ducitur puella Dei ad lupanar: sed aperite aurem virgines Dei: Christi virgo prostitui potest, adulterari nõ potest. Vbicunque Dei virgo est, Dei templum est, nec lupanaria infamant castitatem, sed castitas etiam loci abolet infamiam. Ingens petulantiũ concursus ad fornicem. Discite martyrũ miracula sanctæ virgines, dediscite locorum vocabula. Clauditur intus columba, strepunt accipitres foris: certant

Adducitur ad lupanar S. Virgo.

certant ſinguli, quis prædam prius inuadat. At illa manibus ad cęlum leuatis, quaſi ad domum veniſſe orationis, non ad libidinis diuerſorium: Chriſte, inquit, qui domuiſti virgini feros leones, poteſ etiam domare hominum feras mentes. Chaldæis rorauit ignis, Iudæis ſe vnda ſuſpendit, miſericordia tua, non natura ſua: Suſanna ad ſupplium genu fixit, & de adulterinis triumphauit: aruit dextera, quæ templi tui dona violabat. Nunc tẽplum ipſum attractatur tuũ: nè pariaris inceſtum ſacrilegij, qui non paſſus es furtum. Benedicatur, & nunc nomen tuum, vt quæ ad adulterium veni, virgo diſcedam. Vix cõpleuerat precem, & eccè vir militis ſpecie terribilis irrupit. Quem admodum eum virgo, vt vidit, tremuit, cui populus tremens ceſſit? Sed non illa immemor lectionis: Et Daniel, inquit, ſupplicium Suſannæ ſpectaturus aduenerat, & quam populus damnauit, vnus abſoluit. Poteſt, & in hoc lupi habitu, ouis latere. Habet & Chriſtus milites ſuos, qui etiam legiones habet. Aut fortaſſe percuſſor intrauit. nè vereare anima; talis ſolet martyres facere. O virgo fides tua te ſaluam fecit. Cui miles, nè quæſo paueas ſoror. Frater huc veni, ſaluare animam, non perdere. Serua me, vt ipſe ſerueris. Quaſi adulter ingreſſus, ſi vis, martyr, egrediar. Veſtimenta mutemus: conueniunt mihi tua, & mea tibi, ſed vtraque Chriſto. Tua veſtis me verè militem faciat, mea te virginem. Benè tu veſtieris, ego melius exuar, vt me perſecutor agnoſcat. Sume habitum, qui abſcondat fœminam: trade, qui conſecret martyrem. Induere chlamydem, quæ occultet membra virginis, ſeruet pudorem. Sume pileum, quod tegat crines, abſcondat ora. Solent erubeſcere, qui lupanar intrauerint. Sanè cum egreſſa fueris, nè reſpicias retro, memor vxoris Loth, quæ naturam ſuã, quia impudicos licèt caſtis oculis aſpexit, amiſit. Nec vereare, nè quid pereat ſacrificio. Ego pro te hoſtiam Deo reddo, tu pro me militem Chriſto. Habes bonam militiam caſtitatis, quæ ſtipendijs militat ſempiternis: loricam iuſtitiæ, quæ ſpiritali munimine corpus includat: ſcutũ fidei, quo vulnus repellas: galeam ſalutis. Ibi enim eſt pręſidium noſtrę ſalutis, vbi Chriſtus: Quoniam mulieris caput vir, virginis Chriſtus.

Teclã dicit. *Daniel. 3.* *Ibid.* *Daniel. 13.* *Vide egregij militis exẽplum.*

Et inter hæc verba chlamydem exuit: ſuſpectus tamen adhuc habitus, & perſecutoris, & adulteri. Virgo ceruicem, chlamydem miles offerre. Quæ pompa illa, quæ gratia, cum in lupanari de martyrio certarent? Addantur perſonæ, miles, & virgo, hoc eſt, diſſimiles inter ſe natura, ſed Dei miſeratione conſimiles, vt compleatur oraculum: Tunc lupi & agni paſcentur ſimul. Ecce agna, & lupus non ſolùm paſcũtur ſimul, ſed etiam immolantur. Quid plura? Mutato habitu euolat puella de laqueo: & egreditur de lupanari virgo, ſed Chriſti. At illi, qui videbant oculis, & non videbant corde, ceu raptores ad agnam, lupi fremere ad prędã. Vnus, qui erat immodeſtior, introiuit: ſed vbi hauſit oculis rei textum: Quid hoc, inquit, eſt? Puella ingreſſa eſt, vir videtur. Eccè non fabuloſum illud, cerua pro virgine: ſed quod verum eſt miles ex virgine. At etiam audieram, & non credideram, quòd aquam Chriſtus in vina conuertit. Iam mutare cœpit ſexus. Recedamus hinc, dum adhuc qui fuimus, ſumus. Nunquid & ipſe mutatus ſum, qui aliud cerno quàm credo? Ad lupanar veni, cerno vadimonium. & tamẽ mutatus egrediar: pudicus exibo, qui adulter intraui. Iudicio rei, quia debebatur tanto corona victori, damnatus eſt pro virgine, qui pro virgine comprehenſus eſt. Ita de lupanari nõ ſolùm virgo, ſed etiam martyres exierunt.

Vide certamen piet. *Eſa. 65.* *Ioan. 2.*

Fertur puella ad locũ ſupplicij cucurriſſe, certaſſe ambos de nece, cũ ille diceret: Ego ſum iuſſus occidi: te abſoluit ſententia, qñ me tenuit. At illa clamare: Non ego te mortis vadem elegi,

Certant inter ſe virgo & miles de nece.

elegi, sed prędam pudoris optaui. Si pudor quæritur manet nexus: si sanguis exposcitur, fideiussorem non desidero: habeo vnde dissoluam. In me lata est ista sententia, quæ pro me lata est. Certè si pecuniæ te fideiussorem dedissem, & absente me iudex tuum censum fœneratori adiudicasset, eadem me sententia conuenires, meo patrimonio soluere tuos nexus. Si recusarem, quis me indignam mor te censeret? Quanto maior est capitis huius vsura? Moriar innocens, nè moriar nocens. Nihil hic medium est: hodie aut rea ero tui sanguinis, aut martyr mei. Si citò redij, quis me audet excludere? Si moram feci, quis audet absoluere? Plus legibus debeo, rea non solùm fugæ meę, sed etiam cędis alienæ. Sufficiunt membra morti, quæ non sufficiebant iniuriæ. Est in virgine vulneri locus, qui non erat contumeliæ. Ego opprobrium declinaui, non martyrium tibi cessi. Vestē, non professionem mutaui. Quòd si mihi præripis mortem, non redemisti me, sed circumuenisti. Caue quæso contendas, caue cōtradicere audeas. Noli eripere beneficium, quod dedisti. Dum mihi hanc sententiam negas, illam restituis superiorem. Sententia enim, sententia posteriore mutatur. Si posterior me non tenet, tenet superior. Possumus vterq; satisfacere sententiæ, si me prius patiaris occidi. In te non habent aliam, quam exerceant, pœnam: in virgine obnoxius pudor est. Itaq; gloriosior eris, si videaris de adultera martyrem fecisse, quàm de martyre adulteram reddidisse.

Quid expectatis? Duo contenderunt, & ambo vicerunt: nec diuisa est corona, sed addita. Ita sancti martyres sibi inuicem beneficia conferentes, altera principium martyrio dedit, altera effectum. At etiam Philosophorum gymnasia Damonem, & Pythiam Pythagoreos in cœlum ferunt: quorum vnus cum esset morti adiudicatus, commendandorum suorum tēpus poposcit. Tyrannus autem astutissimus, quod reperiri non posse existimaret, petiuit, vt sponsorem daret, qui pro se feriretur, si ipse faceret moram. Quid de duobus præclarius, nescio. vtrumq; præclarum. Alter mortis vatem inuenit, alter se obtulit. Itaq; dum reus moram supplicio faceret, fideiussor vultu sereno mortem non recusauit. Cum duceretur, amicus reuertitur: ceruicem substituit, colla subiecit. Tunc admiratus tyrānus chariorem Philosophis amicitiā, quàm vitam fuisse, petiuit, vt ipse ab his, quos damnauerat, in amicitiam reciperetur. Tanta virtutis est gratia, vt & tyrannum inclinaret. Digna laude, sed minora nostris. Nam illic ambo viri: hic vna virgo quæ primò etiam sexum vinceret. Illi amici, isti incogniti. Illi tyranno vni se obtulerunt, isti pluribus, hoc etiam crudelioribus, quòd ille pepercit, isti occiderunt. Inter illos in vno obnoxia necessitas, in his amborum voluntas libera Hoc quoq; isti prudentiores, ꝙ illis studij sui finis, amicitiæ gratia: istis, corona martyrij. Illi enim certauerunt hominibus, isti Deo.

Vide Valerium Maximū lib. 4. cap. 4.

VITA S. HVGONIS Quinti Abbatis Cluniacensis.

Ex ea quæ est per Hugonem monachum Cluniacensem, eius æqualem. Obijt autem vir sanctus anno Domini 1109.

HVGO in Burgundia ex illustri nobiliū prosapia oriundus, patrem habuit Dalmatiū principem egregium, ac Samurensi dominio in primis illustrem: matrem verò Erenburgem, cùm generis nobilitate, tum multò magis pietate, ac integritate vitæ præclaram. Puer autem Hugo optimis à natura informatus moribus, cū aulicorum intemperātiam, ac luxum horreret, totaq; mente pietatis esset studio deditus, inuitis parentibus, ad mo-

29. Aprilis.

S. Hugonis parentes.

Confert se

ad monasterium. ad monasterium tanquam tranquillum vitę portum confugit, sanctique Odilonis Cluniacensis Abbatis magisterio alacriter se subiecit. Itaque ad monasticæ vitę disciplinam benignè admissus, tantis mox virtutibus florere cœpit, vt paulò post ad Prioris officium assumptus fuerit, ac deinde, sublato ex hac vita beato Odilone, Abbatis munere, ac honore decoratus. *Fit prior. Inde Abbas.*

Hanc verò muneris dignitatem quàm eximia cum pietatis, ac sanctitatis laude administrauerit; & quantis miraculorum virtutibus ornauerit quis verbis consequi poterit? Dęmones hominibus moribundis infesti ad eius conspectum trepidabant, relictisque ægris, quos in extremo spiritu acrius impugnare solent, ad eius aduentum recedebant. Nouit hoc Stephanus Papa, qui apud Florentiam vi morbi oppressus decumbebat, ac dæmonis infestatione in angustias redactus, huius viri sancti aduentu ita recreatus fuit: vt planè fateretur importunum dæmonem eius accessu in fugam conuersum, seque à maximis animi angoribus mirificè liberatum esse. *Stephanus Papa in extremis à dęmonis impugnatione ad uētu S. Hugonis defenditur.* Nec mirum sanè quòd dęmones adeo eum reueriti sint, qui tanta, & corporis, & mentis castitate vigebat, vt mirabili quodam acumine intimos animorum recessus, abditaque ibidem peccata perspiceret. Cum tempore quodam cum viris auctoritate præcipuis in campum venatorium conciliandæ pacis venisset, inter alios adfuit quidam pessimo fœdatus crimine. Quem vir sanctus eminus intuens ad se vocauit, aitque: Quomodo tu, qui nefario infectus crimine dęmonis te voluntati subdidisti, huc venire pręsumis? Illo autem admirante pariterque indignante, quòd crimen occultum esse existimaret, Hugo confestim sceleris fœditatem ei aperuit. *Occulta vitia nouit S. Hugo.* Qui cum illud inficias ire non posset obstupuit, aliosque omnes in magnã Hugonis admirationem pertraxit: prorsus, vt deinceps alij occulta peccati alicuius contagione fœdati eius subire vultum trepidarent, veriti nè abditas flagitiorum labes proderet, eosq; officij sui admoneret.

Insigni quoq; prophetiæ dono clarus admodum fuit, vtpotè qui repentinum Guilielmi regis Angliæ interitum multo ante cognouit, & B. Anselmo Cantuariensi Archiepiscopo fœlicem ad suam sedem reditum prædixit. *Prophetia S. viri.* Venit quandoque beatus Pater Turones, vt Abbatiam maioris monasterij, quam violenta manu Comes Andegauensis Gaufridus oppresserat, in pristinam libertatem vindicaret. Cumque omni humilitate precibusque contra vim, ac potentiam pugnaret, & Comitis etiam aduolutus pedibus sacrum domicilium tutari conaretur, nec quicquam proficeret: sed hominem ab omni humanitate alienum, imò saxo quouis duriorẽ sentiret, prophetica voce exclamauit: Scissum est à te regnum hodie. Illo autem abeunte, ac viri Dei vaticiniũ paruipendente, ecce paulò post adest Fulco frater eius, qui iniectus ei vinculis in carcerem eum coniecit: vbi mortis oppressus doloribus, pęnas tãto scelere dignas pependit.

Per Vasconiam iter facturus, vidit in via hominem quendam in vili tugurio fœdis elephantiaci morbi vulneribus saucium, eaq; de causa, quãquam diuitijs, ac generis dignitate inclytus, à suis tamen relictum ac contemptui miserè habitum. Huius miserias vir sanctus miseratus, accessit, fusaque pro eius salute ad Deum oratione, pellicea eum veste induit, ac integræ protinus sanitati pristinoque decori restituit. *Leprosum sanat.* O admirandam viri sancti orationis efficaciam, qua illum non modò, sed alios plurimos varijs morbis, ac calamitatibus implicitos liberauit. Aldephonsus Hispaniæ rex fratris sui Sanctij scelere, regno priuatus fuerat, catenisque vinctus incarcerem missus. Hugo autem audita regis captiuitate vehementer indoluit, statimque precibus suis opem ei ferre maturauit. Nec mora. Petri Apostoli confisus meritis, vota precesque *Aldephonsum regẽ li*

die

berat à car cere. die nocteque Domino nuncupauit: & ecce nocte quadam Apostolus fratri cuidam in Cluniaco apparens exauditas esse Hugonis preces reuelauit: simulque Sanctio in somnis graui cōminatione pręcepit, vt fratrem in amissas opes, ac regnum restitueret. Sanctius autem ingenti terrore correptus Aldephonsum vinculis protinus exemptum restituit; Hugonemque non mediocriter reueritus est.

Precib⁹ suis ad Deū fusis cōpescit Berardum. Eadem ratione beatus Pater Berardum Canariacum Cluniacensi iuri subiectum, iniustis exactionibus per fas perque nefas opprimentem, nullisque monitis, vel consilijs acquiescentem edomuit. Cum enim pius Pater, pro oppressis pias Domino preces offerret, oppressor subitò membrorum incolumitate destitutus ad mentem redijt, positaque contumacia pœnitentiam assumpsit: Hugoniq; supplex factus oppressos liberauit.

Visio eius. Cum aliquando ad S. Iohannem de Angeliaco venisset, vidit nocte in somnis Cluniacense auditorium ruēte de cęlo, impetu quodam, fulgure discindi. Miratus ea visione vir sanctus, ptinus in spiritu intellexit, grauissimam eius loci iacturam, ni matu raret reditum, consecuturam. Cęptis igitur negocijs intermissis Cluniacū festinus redit, & conuocatis in Capitulum fratribus, omnes diligenter circumspicit. Mira res. Spiritu reuelante, occultum inter alios reum illicò deprehendit, arguit, conuincit. Confitentem pius iudex digna castigatione emendatum, misericorditer sanat. His visis, cęteri actus moresq; externos ad omnem non modò honestatem componebant, sed intimos etiam animi recessus diligenti excutiebant examine; nè quid esset quod spiritualis patris oculus animaduerteret.

Duranus Tolosanus antistes cum plus nimium facetæ dicacitati assueuisset, neque vllis Hugonis monitis à praua consuetudine sibi temperaret, vir sanctus prędixit fore, vt post mortem tumentibus labris, & spumoso ore appareret, Episcopus autem cum nec ea comminatione quicquā ab immodicis facetijs remitteret, morte oppressus discessit. Ecce verò defunctus Signino sacerdoti cuidam apparēs, vlcerosis tumida labijs ora præferebat: totusque lachrymis infusis, eius auxilium, quem in vita audire noluerat, humiliter petebat. *Episcopi facetijs dediti pœna.* Abbas autem pęnarum eius misertus, excessum oris septem fratrum septem dierū silentio sanare festinauit. *Eā S. Hugo vt aboleuerit.* Interim vno ex illis mandatum transgrediente, iterum defunctus antistes redijt, ac voce lachrymabili dilatam oris sanitatem propter septimi inobedientiam cōqueritur. Abbas igitur reperto trāsgressore, alium septenarium silentio dedicauit. Quo completo, tertiò Pręsul apparuit, & gratias Abbati agens, os sanatum ostendit.

His alijsque signorum titulis celebris effectus Hugo, apud omnes Pontifices magnus habebatur: illum Imperatores, illum reges venerabantur. Italis, Gallis, Hispanis, Anglis innotuit, passimque apud omnes monasteria vtriq; sexui aptissima fundabat: antiqua verò ita restaurabat, vt virtutibus non minus quàm structuræ elegantia florerent. *Multa condit monasteria.* Sed tot, ac tātę sunt Patris huius sanctissimi miracula, vt cuncta verbis explicari nequeant. quare magis attendendæ virtutes, quarum imitatione ad parem gloriā peruenire licet. Habitus eius, eximiā quandam religionis formam præ se ferebat: vita optimam viuendi disciplinam præscribebat. *Catalogus virtutū e⁹.* Ocium & torporem mortis instar oderat, & cùm ab omnibus vitijs, tum à mendacio ac simulatione abhorrebat penitus. Pauperes opulenta manu pascebat, infirmos & afflictos plusquam paterna cura, ac studio fouebat consolabaturque: pupillos verò & uiduas quanta uigilantia, ac solicitudine tutatus sit quis pro dignitate explicare ualeat?

Fertur eo tempore quo vir sanctus cœlestibus in cœlo præmijs coronandus esset, Fulgētium Abbatem uirum & doctrina & sanctitate uenerabilem duos uidisse angelos mirabili ornatū *visio Fulgētij Abbatis.* decO-

decoros, lectulos ad cœlum duos cum hymnis, & canticis deferentes, quos Anselmo Cantuariensi Antistiti, & Hugoni pro vitę meritis in cœlis pręparari dicebant. Nec vana ea visio existimanda est, quippè quam paucis post diebus veritas confirmauit. Nam vterq; bonorum operum, ac virtutū omnium diues in Domino quieuit, pariterq; ad cælestia regna vnus post alterum commigrauit.

VITA S. ROBERTI PRIMI Abbatis Molismensis, itemq; Cistertiensis.

Ex ea quæ est per Odonem Abbatem Molismensem. Obijt vir sanctus anno Domini 1098. Cui successit Albericus, & Alberico subrogatus est Stephanus.

29. Aprilis.

BEATVS Robertus Cāpaniæ partibus oriundus, vtriusque parentis genere clarus, pari etiā vitæ, ac motum splendore enituit, prorsus, vt ingenitam nobilitatem miris virtutibus amplificauerit. Cum mater eius Ermgardis ex marito Theodorico grauida esset, fertur gloriosa virgo in somnis ei apparuisse, & oblato benignè annulo, filium quem vtero gestabat sibi desponsasse. Expletis igitur diebus, filiū enixa, Robertum eū appellauit, tantoque maiore cura, & studio nutriuit, quanto firmiorem de nocturna visione spem conceperat. Traditus igitur puer literarum disciplinis, tam eximios in ijs breui tempore progressus fecit, vt plurimos, suorum honestate morum, ac decore virtutis, qui ex vultu, & sermone mirificè relucebat, ad sui imitationem inuitaret.

S. Roberti parentes.

Visio matris eius.

Discit literas.

Cum annum ætatis quintumdecimum attigisset, calcata mundi vanitate ad monasticæ vitæ statum apud sanctum Petrum de cella tanquā portum placidissimum confugit: & in eo tanta virtutum omnium incrementa cœpit, vt aliorum regimini in Prioratus officio suffectus fuerit: nec multò post à monachis sancti Michaelis Tonodorensis in Abbatem electus est. Eodem tempore degebat in remotis nemorum latebris eremita quidā haud vulgari virtutum splendore illustris; cumq; duo fratres militari gloria insignes per nemus illud iter haberent, inuidia veneno miserabiliter tabescentes alter de alterius nece tacitus cogitare cœpit: sed vbi ad locum sceleri destinatum peruenissent (is erat eremitæ tugurio vicinus) statim de concepto facinore intra seipsos turbati ad serui Dei domicilium declinarunt, ibiq; virus pestiferum quod in eorum cordibus latuerat per confessionem euomuerunt; ac spreta sęculi pompa ceruices suas suauissimo Christi iugo subdiderunt. Pauco autem tēpore in eremo exacta, cum propter disciplinæ ignorantiam in varios sæpè errores impingerent, & multa interim de Roberti fama audirent, auidè ad eius disciplinam aspirarunt: & summis infimisque precibus ab eo in Christi recipi militiam postularunt. Nec abnuit vir sanctus imò incredibili cum gaudio strenuos milites ad sua castra admittere ardebat. Tum verò Præpositus, ac cæteri fratres inuidiæ mucrone confossi, pijs eius conatibus obsistere totisq; viribus annisi cœperunt, nè noui Christi tyrones ad mitterentur: quorum offensus scelere Abbas, ad Celiense monasterium, vnde euocatus fuerat, regressus est: & desideratam diu Rachelem iterū suauissimè amplexatus. Sed illis amplexibus diu frui nō licuit: nam duo illi eremi cultores cælestis vitæ amore inflammati, duos ex fratribus suis (alij enim quinq; se eis in eremo sociauerant) ad Summum Pontificem direxerunt, qui eis Robertum Abbatem deposcerent. Nec reiecit postulata Pontifex, sed Abbati de Cella mandauit, vt eorum petitioni in omnibus faceret satis.

Fit monachus.

Item Prior & Abbas.

Duo nobiles fiunt eremita.

S. Robertus deserit monachos dissolutos.

Eremita expetūt illum in Abbatē

Igitur Robertus ad curam pastoralis officij, vel inuitus tractus, strenuè

viril-

Multi se eius in disciplinam tradunt. viriliterq; sacram illam societatem gubernandam suscepit, tanta fide, ac pietate, vt indies accessu nouorũ multiplicaretur. Hinc cum iam confiderata loci importunitate, commodiorem diuino seruitio locum exquirere cogeretur, nemus quoddam (cui Molismus nomen) petiuit; vbi proprio labore amputatis de arboribus ramis tuguriola construxit; ac in summa rerum inopia, alacri tamen mente, cum fratribus suis Deo famulatus est. *Molismus extruitur.*

Sed cum paulatim ex piorum hominum oblatione maior rerum copia illis accresceret, omnis illa pietas, & infinitis laboribus, ac ieiunijs congesta virtus repente concidit. prorsus, vt moribus profligatis in omnem vitiorum licentiam ruerent. Cumque Robertus totis viribus sceleribus eorum obuiam iret, frustraque ab instituta perditionis via reuocare contenderet, nè animæ suæ detrimentum faceret, ijs relictis, ad alios quosdam fratres optimis sanctissimisque disciplinis in loco, quem Aurum vocant, florentes abijt, eisque se humilem disciplinæ socium adiunxit. Ibi cum vigilijs, & orationibus instanter insisteret, & cunctos sanctitate vitæ excelleret, & tamen omnibus miro humilitatis studio inseruiret, nõ multo post ab eis in Abbatem electus est. *Ex rerũ copia quidam insolescunt.* *Relictis Molismensibus fit alibi Abbas.*

Interea Molismenses pœnitentia ducti ruinam suam tam in moribus quàm possessionibus anxiè deplorare cœperunt, omnemque mouere lapidem, quo virum sanctum reuocarent. Nec renuit Robertus, sed protinus accurrens breui collapsa pietatis fundamenta restaurauit, ac locum nimia licentia fœdatum cunctis virtutibus mirificè florentem restituit. *Reuocatur Molismum*

Erant autem inter illos viri quatuor Albericus nimirum, & Stephanus cũ alijs duobus, qui post cœnobiticæ exercitationis rudimenta ad singulare eremi certamen suspirabant. Egressi ergo de cœnobio Molismensi venerũt ad locum quendam, cui nomen Vinicus, quem cum aliquanto tempore incoluissent, coacti sunt locerannì Lingonensis antistitis mandato Molismũ repetere. Compulsi ergo eum deserere locum, ad syluam quandam ab incolis Cistertium nuncupatam, deflexerunt: vbi constructo in honorem beatæ Virginis oratorio, tanta vitæ innocentia, ac morum integritate die ac nocte Domino seruierunt, vt Robertus fama eorum excitus assumptis secum viginti, & duobus fratribus ad eos perrexerit, seque eorum propositi consortem fecerit. Sed Molismenses ægrè ferentes se tanto pastore destitui, importunis à Summo Pontifice precibus reditum eius impetrarunt. Coactus igitur Molismum repetere, Alberico Cistertiensibus in Abbatem præfecto, ad pristinum locũ remeauit: quo post biennium defuncto ad sacra loci illius gubernacula Stephanus accessit. *Cistertium à quib primò habitatum.* *S. Robertus præest Cistertiẽsibus* *Redit Molismum.* *Sub hoc Stephano S. Bernardus monachum professus est*

Robertus autem cum esset vtriusque plantationis institutor, & cura in eum omnis incumberet, num existimandum est de cibo potuque alijsque vitæ huic caducæ rebus necessarijs solicitum fuisse? Num putandum, congregandis cumulandisq; diuitijs eum vehementer fuisse intentum? Imò certe adeo fuit rerum humanarum, ac præterlabẽtium contẽptor eximius, vt nihil de crastino solicitus, quidquid haberet in pauperum subleuanda inopia liberaliter exprometeret, ac totus ex Deo incredibili quadam fiducia penderet. Die quadam viri duo sacris initiati sed rerum omnium indigi præ foribus monasterij viri Dei benignitatem præstolabantur: quorum inopiam subleuare cupiens, statim cuidam ex fratribus, vt benignè eis faceret, mandauit. Illo autem respondente, panes in monasterio prorsus haberi nullos: vir Dei, vnde igitur, inquit, reficiendi sunt fratres? ait ille se nescire. Interim peractis Missarum solẽnijs, fratres, œconomo cymbali sonitu eos conuocante, ad mensam accedere cœperunt. Tum Abbas sciscitari, vnde panes haberet, quos fratribus corpora refecturis appositu-

siturus esset. Et ille: Paucos, inquit, reseruaui, in eam curam intentus, nè fratribus hora refectionis cibus deesset. His auditis Robertus zelo inflammatus, panes mensis appositos in sportas conicit, eisq; nullo modo fratribus vesci permisit, nè diffidentiæ crimen paulatim serperet, ac tandem intimis animorum medullis penitus hęreret. Volebat enim, vt tota fide, ac spe ex omnipotentis Dei benignitate penderent; atque ita se totos illi consecrarent, instar pueri, qui matris vberibus lactatur, quiq; tam in prosperis quàm aduersis tutissimum ad matris sinum habet refugium.

Insignis ei in Deum fiducia.

Cum autem vir beatus iam planè præsentis vitæ pertæsus, ardenti desiderio ad Christum anhelaret, obitus sui diem paucis ante mortem diebus cognouit, quem fratribus indicauit, eodemque die ætatis suę octogesimotertio soluto mortalitatis ergastulo lætus ad Christum migrauit. Corpus fuit cum multis suorum lachrymis in ecclesia D. Virgini sacra, & ab illo cóstructa honorificè tumulatum. Deus autem omnipotens, vt post carnis depositionem famulum suũ Robertum viuere comprobaret, multorum cum miraculorum gloria decorauit. Et ipse vir sanctus, vt ostenderet etiã post funera se suorum filiorum curam gerere, fratres ad preces nocturnas interdum desides excitabat: inertes corripiens; deuotos verò ad meliora hortans.

Prędicit obitum suũ, et moritur feliciter.

Etiã defunctus curam gerit Molismensium.

Interea diuinæ dispensationis gratia in omnem terram diuulgante miracula, cœpit vndique ad ecclesiam Molismensem gentium confluere multitudo. In ijs mulier quædam morbo caduco valde misera, assumptis secum duobus puerulis iter Molismum versus ingressa, cum in via sub dio in nemore quodam pernoctare cogeretur, & excitato ex sopitis cineribus ibidem fortè inuentis igne frigoris iniuriam propulsaret, ecce ab altera parte lupus arrepto ex infantulis mi nimo aufugit: Interea mulier vi morbo oppressa concidit, ac multo tépore omni sensu destituta permansit. Tandem cum remittente se morbo vires mentemque recepisset, incredibili dolore saucia, miserando valde eiulatu infantis sui calamitatem deplorare cępit. Neque tamen recuperandi filij spem penitus abiecit, sed concepta de sanctissima Virgine, & patre Roberto fiducia, illos constanter inuocando vim doloris sui exprimebat. Ecce autem immanis bellua suæ ferocitatis oblita de sylua procedens, & innoxio ore puerum deferens, matri cum incolumem restituit.

Insigni miraculo lupus reddit infantem.

At verò si vniuersa quæ per seruũ suũ Dominus operatur miracula scribere velimus, citius nos tẽpus quàm rerum copia deficeret. Nam quotidie in ecclesia Molismensi beati Roberti auxilium implorantibus adest redemptoris nostri misericordia. Eius inter uentu cæci illuminantur, debiles gressum recipiunt, ęgri sanantur, maligni spiritus eius pręsentiam nó ferentes ab obsessis corporibus expelluntur.

Multa fiũt miracula ad eius tumulum.

VITA S. PETRI MARTYR. Ordinis Prædicatorum.

Ex ea quam Thomas Lentinus Patriarcha Hierosolymitanus eius contemporaneus scriptam reliquit. Subijt martyrium anno Domini 1252. Sequenti verò anno relatus est in numerum Sanctorum ab Innocentio Papa Quarto.

EATVS Petrus Martyr, Prędicatorum decus, Italiæ speculum, & fidei pugil, ac propugnator egregi*, in Gallia Cisalpina, quã Longobardiam vocant, ciuitate * Veronensi ex parentibus hæresi deprauatis traxit originem: vt tanquam lux è tenebris, rosa de spinis, flos è sentibus ortus, tantò amplius reluceret in mundo, redoleret in cœnobio, rutilaret in cœlo, quòd è parentibus errore occęcatis, mente sauciatis atque corruptis, decus virgineum, atque è spinis, & sentibus æterno incendio addi-

29. Aprilis.

** quidã habẽt Cumãs*

S. Petrus martyr natus parentibus hæreticis.

addictis, martyr inclytus esset profectus. Nam tametsi parentes habuit hęreticos, quorum, vt institutione erudiretur, & filium vera ratio admonebat, & puerum necessitudo compellebat: at nihilominus ita se mundum ab illorum seruauit erroribus, vt neque blandis parentum dolis, neque multa verborum frequentia, ad hæreticorum siue colloquia, siue consortia, vel induci potuerit, vel cōpelli. Quod enim à natura videmus homini, & cæteris animantibus attributum, vt homo serpentis, agnus lupi conspectum horreat, & inditam hosti sæuitiam sentiat: hoc puerum bonæ indolis vnctio cælestis edocuit, vt venenatorum serpentum consortia fugeret, & lupos rapaces pellibus ouinis tectos inimicos intelligeret, atq; eorum commercia vitaret.

Itaque pius puer annos natus p'us minus septem cū die quodam à scholis rediens in patruum hæreticū magnum diaboli laqueum incidisset, & lectionis suæ pensum reddere ei cogeretur: Christianæ fidei symbolum illicò recitauit dicens, Credo in Deū Patrem omnipotentem, creatorem cœli, & terræ, & reliqua. At patruus, qui strenuus Manichæorum perfidię patronus erat, cum ab eius fidei professione puerum tanquam rudem quendam tyrunculum auertere niteretur, ac depromptis ex sacris literis ad errorem confirmandum argumentis persuadere vellet, non Deum, sed diabolum potius esse visibilium conditorem, puer nullo modo cedere voluit, constanter, ac pręcisè Deū vniuersorum esse conditorem asserens. Quod ille satanæ venator, ac minister, cum accuratè cum mēte sua perpenderet, omnibus modis patri pueri persuadere conatus est, vt Petrum à scholis remoueret; veritus, pręsagio minimè dubio, id quod res erat, nè puer adultus sua eruditione, ac pietate ingentem Manichæorum perfidiæ stragem inferret. Sed pater diuino planè nutu ab ea mente abhorrens patrui monita reiecit: sperans filium postquam prima rudimenta deuorasset, per hæresiarcham aliquem ad suam sectam nullo negotio pertrahendum.

Error Manichæorum.

Itaque Petrus exactis domi pueritiæ annis, cum hęreticos in ipsa penè infantia superasset, Bononiam missus est, vt animum ad omnem disciplinam, & maximarum artium cognitionem erudiret. Ibi verò quanquam ab hæreticorum infestatione remotus, alia tamen certamina subire coactus est, quæ pudicitiæ florem ei eripere nitebantur: adeo, vt inter lasciua, & lubrica sodalium contubernia se mentis, & corporis integritatem seruare potuisse postea miraretur, & stupens, ac gaudens diuinæ prorsus bonitati, ac miraculo ascriberet, quod inuiolatus castitatis dispendia euitasset. Aduertens igitur sanctus puer periculi magnitudinem, velut alter Ioseph pallium reliquit in manu Aegyptiæ ipsius pudori insidiantis, & ad religionis portum tanquam arcem tutissimam confugere deliberans, mūdo, & parentibus cum errore perimente relictis, fratrum Prędicatorū institutum complexus est: vbi in ipso adhuc nouitiatu tantis se ieiunijs, vigilijs, ac precibus macerauit, vt mensuram propriæ fragilitatis excedens, dum hostem vellet opprimere ciuem propemodum perdidisset.

Petrus it Bononiam studiorū ergò.

S. Petrus fit Dominicanus.

Inerat ei ardens quoddam discendi desiderium, tantusque amor sapientiæ, vt cum illo Eunucho Aethiope etiam in ministerio quotidiano positus sacras per opportunitatem literas lectitaret, vel lectas incredibili quadam mentis attentione reuolueret. Erat ei cor docile, & tenax memoria cum lingua pręclarè erudita, quæ mirabili quadam suauitate, & virtute recondita alijs dispensabat. Porrò ad eius conciones tāta populi confluebat multitudo; vt ex vrbibus, & castris cū vexillis, & tubis sonantibus erumperent, obuiamq; ei procederent: recedentem verò tam multi sequebantur, vt vix ab eo se auelli paterentur. Hinc Mediolanenses, insigni

Quàm ardens Amor sapiētia in eo fuerit.

Est insignis cōcionator.

erga virum sanctum deuotionis argumento, gestatoria sella eum excipiebant, suisque humeris, nè ab importuna multitudine opprimeretur, ad locum concionibus habendis aptum deferebant. Iam verò quàm vberes suis sermonibus protulerit fructus quis verbis consequi poterit? Multi nefarias abiurabant hæreses: plures longis discordijs, & simultatibus finem imponebant, & illatas iniurias benignè remittebant: plurimi verò expiatis per confessioné peccatis, se totos ad agendam pœnitentiam comparabant.

Fructus concionũ eius.

Nec defuit ad hæreticorum perfidiam ad internecionem vsque delendam miraculorum virtus: Nam cum die quodam præ foribus B. Eustorgij de rebus diuinis ad populum verba faceret, fuit adductus adolescens quidam, annis decem linguę officio priuatus Huic vir sanctus immisso in os eius digito conficiendo Christi corpori cósecrato, protinus linguæ eius vinculum ita soluit; vt interrogatus quid in ore habuisset, responderet; digitum tuum. simulque coram omnibus laxatis linguę fibris in vberes gratiarum actiones prorumpens, recens apertorum Christo reddidit labiorum vitulos. Et si autem hoc miraculo meritò hęreticorum ora iniqua loquentium obstrui debuissent: nihilominus illi scelerum suorum, ac perfidiæ tenebris occæcati alia, atque alia in virum sanctum maledicta euomebant.

Miraculis coruscat.

Erat apud Mediolanum episcopus quidam Manichęorum, sancto viro oblatus excutiendus, multis episcopis, & religiosis atque bona ciuitatis parte ad hoc spectaculum congregatis. Cumque ingens Solis æstus cunctos affligeret, hęresiarcha opportunum, vt putabat, subsannandi tempus nactus coram omnibus exclamauit: O peruerse Petre, si tu ea vitæ innocentia, ac sanctitate prędictus es, qua rudis ac miser populus te fulgere affirmat, cur illum pateris tanto Solis ardore cruciari? cur precibus tuis nubem à Domino non impetras, quæ se mediũ interponat, nè stultus hic populus nimio æstu conficiatur? Cui cũ athleta fidei fidenter respondisset, se ita, vt dixerat ipse facturum, si vicissim promitteret, se abiurata hęresi fidem sanam complexurum: multi Catholicorum tristitia affici cœperunt, extremam fidei suæ ignominiam pertimescentes: Hęretici verò mani lætitia exultátes episcopum illũ suum, infestis clamoribus hortabantur, vt incunctanter promitteret haud dubiam sibi victoriam pollicentes: maximè quòd toto cęlo ne exigua quidem nubecula appareret. Sed cum hac ratione hęretici pertinacia neq; frangi, neq; emolliri posset: Petrus de Christi potentia, ac bonitate egregiè confisus: Vt, inquit, appareat, Deum omnium visibilium creatoré, & opificem esse, ego illum rogo, vt ad consolationem in se credentium aliquam nobis nubeculam create dignetur, quæ inter Solem, & populũ interposita, nos tueri posset ab hoc ęstu. Quod vbi ab illo ex pulpito quodã eminenti, præmisso Crucis signo, dictũ fuit, mox Dominus nubem tentorij instar effecit, quæ multo temporis spatio populum omnem sua vmbra protexit, causamque lętandi, & hæreticis insultandi auxit Catholicis.

Episcopum Manichæorum examinat.

Nubecula ad eius preces diuinitus creatur.

Alio item die ab hæreticorum multitudine ad certamen prouocatus, cũ quidam inter eos fidei pugilem multiloquio obruere contenderet, & pedibus eius fraudulentas verborum tendiculas apponeret, quo incautum in ruinam impelleret, vir Dei omissa contentione totum se ad Dominum precandum contulit, vt hostes, vel inuiti tanquam impij obmutescerét, vel pro sua clementia solem iustitiæ eorum mentibus oriri iuberet. Nec mora: alterum è duobus impetrauit. Cum enim fidei propugnator aduersus veritatis inimicum fidenter insisteret, vrgeretque, vt rursus suam illæ quæstionem proponeret: ille, qui paulò ante linguam suam nimia garrulitate laxauerat, ita repente elin-

Hæretic⁹ loquacissim⁹ obmutescit.

elinguis effectus est, vt neque ad quę rendum, neque ad respondendum os vel tenuiter aperire potuerit.

Meritis etiam viri sancti mulier quædam mantuana deploratæ salutis, veniam peccatorũ & sperare potuit & impetrare. In mortis enim discrimine constituta, cum ante sua flagitia oris confessione expiare recusasset, & tandem linguę officio destituta non posset: sicque in sempiternã animæ perniciem tendere videretur, rogatus vir sanctus eam suo accessu nõ modò à certo animę interitu, sed etiam à corporis infirmitate ita liberauit, vt alta claraque voce, congesta per multos annos in intimos animę sinus peccata enormia, cum lachrymis & singultu exprometet. Neque id mirum, quãdo hæc & alia plura, dum adhuc viueret, Dominus operari dignatus est. Complures enim dæmoniacos, diuersisque vexatos morbis solo contactu vel Crucis signo curauit, sicut multorum fide dignorum testimonijs comprobatũ est.

Mulier desperata, in vtroque homine curatur.

Verùm cum pestis hæretica plurimas interea vrbes sua contagione inficeret, Innocentius Pontifex eius nominis quartus strenuum fidei pugilem & indefessum Domini bellatorem Mediolani & in Comitatu, cum hæreticę prauitatis Inquisitorem instituit. Ille verò demandatum sibi munus diligenter obiens, Sampsonis vulpeculas accuratè perquirebat, easque vbique ita dissipabat, vt congressum eius vehementer formidarent.

Fit Inquisitor in ditione Mediolanensi.

Vt autem animas diaboli astutia in hæresim protractas aliquando liberaret, sæpius sese hæreticis ad flammas vltro subeundas, pro asserenda fidei Catholicæ veritate, paratum obtulit; si illi pariter ignis certamen experiri vellent. Denique pro ea fide vitam suam nõ modò periculis, sed morti etiam obijcere valde appetebat.

Offert se ad ignis certamen pro veritate fidei cõfirmãda.

Et sanè prophetico eum spiritu clarum fuisse dubium non est, cum de fęlici suo martyrio ac sepulturæ loco certus, fratribus prædiceret, & hęreticorum se manibus perimendum & Mediolani sepeliendum esse. Præuidens autem vir sanctus, è propinquo passionis suæ diem adesse, tantò constantius hæreticorum perfidiæ obuiã iuit, quantò propius iustitiæ coronã sibi repositam cernebat.

Mortem sui prædicit & sepulturæ locum.

Videntes verò hæretici eius animi magnitudinem & constantiam in opprimenda perfidia admirandam, serio de nece illi inferẽda cum suis fautoribus tractare cœperunt. Nec latuere virum sanctum illorum machinationes, quas inuicto & intrepido planè animo, vtpote ardenti martyrij desiderio iampridem inflammatus præstolabatur. Itaque Dominica illa, quæ Palmarum festiuitate Christo Domino consecrata est, beati martyrij pręscius, Mediolani palam è suggestu dixit se minimè ignorare pecunia n suo interfectori numerandam alicubi depositam esse: sed illos sua morte non modò contra synceram & orthodoxam fidem non prævalituros, sed etiam ex ea maiora perfidiæ suæ detrimenta sensuros. Assignato autem quibusdam hæreticorum fauoribus termino peremptorio ad octauum Paschatis diem, vt mandatis Ecclesiæ omnino parerent, prædicens se ad illum terminum reuersurum, ad Cumanam ciuitatem, vbi Prioris inter fratres suos officio fungebatur, profectus est.

Hæretici de eius nece tractant.

Porrò fortissimus Christi athleta vt præfixum terminũ pręueniret Sabbati illius, quod in Albis appellatur, de suo cœnobio Mediolanum ad fidei certamen contendit. Cumque iter medium carperet, quidam funestus hæreticus & cruentus satelles, quadraginta librarum precio conductus, in beatum virum, iter salutaris propositi persequentem, furibundus ausu sacrilego irruit, sacrumque illius caput cruento ense feriens, dira illi semel atque iterum repetitis ictibus, vulnera imprimit. Deinde illo semineee relicto ad fratrem Dominicum sancti viri comitem mox cruentus carnifex conuersus, quatuor illi, vi magna, letalia vulnera inflixit.

Crudeliter cæditur à sicario ad id conducto.

Item F. Dominicus.

In-

Interea B. Petrus alia in parte se Domino commendans: In manus tuas, Domine, inquit, commendo spiritum meum: simulque symbolum fidei, quod propter patria blandimenta puer abnegare noluit, in ipsis mortis angoribus, egregius fidei propugnator recitauit. Cum autem adhuc palpitaret & cum extremis mortis doloribus luctaretur, homo ille sanguinarius cultrum capulo tenus per eius latera adegit, eoq; confosso beatum illius martyrium absoluit. Atq; ita expleta huius peregrinationis Septuagesima fęlix viator cęlestem per uenit ad patriã. ita stolam suam martyr & virgo dealbauit in Albis: ita denique ad æternum celebrandum Sabbatum, ex Sabbato temporario migrauit.

Vt primùm fama necis illius Mediolanum peruenit, tantus inopinatę perturbationis metus ciuitatem vniuersam concussit, vt populus, magistratu nequicquam prohibente, effractis vrbis portis sacro funeri obuiam rueret, adeo vt ad Archiepiscopum cũ Clero ad id officium properanti vix locus pateret. Attulit sanè mors illa viri sanctissimi Mediolanensibus insignem luctum cum multis lachrymis coniunctum: quanquam maiora etiã post obitũ quàm in vita ciuibus istis & ecclesiæ denique vniuersæ beneficia præstiterit. Nam licèt viua voce & prædicationis virtute pestifera hęreticorum dogmata egregiè extirpasset: attamen crebris à morte miraculis, adeo ea profligauit, vt plurimi relictis erroribus ad sanctæ matris Ecclesiæ gremium conuolarint: & multi etiam hæresiarchæ insignes & magni nominis S. Dominici institutum complexi, ijdemque mirabili feruore hæreticos eorumque fautores per secuti sint. Ita nimirum Sampson plures occidit Philistæos moriens quam occiderat viuens.

Multi hæretici conuertuntur, visis defuncti miraculis.

Cęterùm post gloriosum viri sancti triumphum, Dominus qui suorũ gloriam tenebris inuolui non patitur, cœlestibus miraculis martyrem suum egregiè illustrauit. Eodem die quo martyrio occubuit, mulier quædam Iacoba nomine cum frustra in morbi curatione, quo laborabat, omnes suas facultates in medicos expendisset, ægrè tandem per confertam turbam in ecclesiam S. Simpliciani, vbi corpus martyris iacebat, introducta, super caput suum ex quo fistulæ morbo iam aliquot ossa perdiderat, manu martyris signum Crucis expressit, & integræ sanitatis beneficiũ obtinuit.

Insigne miraculum.

Super locum passionis eius non raro luminaria quædam è cœlo descendentia & ad cœlum redeuntia permulti religiosi aliique conspexere. Lampades quoq; ad sepulchrum martyris in ecclesia beati Eustorgij pendentes cœlitus absque omni humano studio, & opera accensæ sunt. Hæc aliaque quæ prolixitatis vitandæ causa prætermissa sunt Pontifex vt intellexit, & postea re diligentius explorata perspicuè didicit famam rerum magnitudine ac veritate vinci, anno nondum à martyrio exacto, sanctorum martyrum catalogo vniuersis mirificè exultantibus, eum asscripsit. Postquam autem solenni ritu ac celebritate in Sanctorum album relatus est, Catholicorum piæ deuotioni dignum planè visum est, vt sacrum eius corpus, quod vltra annum in viscera terræ reconditum fuerat, ad locum sublimiorem transferretur. Cujus rei causa fratres Dominicani cum Mediolani conuenissent, ita illud sanum & integrum, & ab omni denique putore alienum inuenerunt, ac si eodem die tumulatum fuisset.

Lãpades diuinitus accenduntur.

Refertur in numerum Sanctorũ.

Corpus eius post annum inuenitur incorruptum.

VITA

VITA SANCTISSIMÆ Virginis Catharinæ Senensis, sanè admirabilis.

Ex ea quam copiosè R. P. Raimundus Capuanus Ordinis Prædicatorum Magister generalis scripturam reliquit. Scripsit etiam nonnulla de huius Virginis virtutibus R. P. Stephanus Senensis, Prior Carthusiæ Ticinensis, qui ante susceptum vitæ istius institutum virgini non modò familiaris admodum sed & amanuensis & indiuiduus omnium itinerum eius comes fuit. Qui solenni iuramento eorum quæ scribit, quorumque oculatus testis extitit, fidem facit. Insuper omnia quæ de ea in eius vita referuntur, Pij Pontificis Max. auctoritate confirmata sunt. Obijt autem sacra Virgo anno à Christo Domino 1380. quam Papa Pius Secundus anno 1461. in Diuorum numero asscripsit.

29. Aprilis.

Patria & parentes Virginis.

APud Senas præclarā Italiæ vrbem, fuit Iacobus quidā insigni pietate, ac modestia vir, qui ducta in matrimonium Lapa æque eximię pietatis fœmina, geminas, post alias proles, ex ea suscepit filias Iohannam & Catharinam quarum omnium Catharinam cæteris longè chariorem habuerunt. Parentes enim cū essent rerum diuinarum studio vehementer dediti, prolesque suas ad omnem morum honestatem & virtutem erudirent, vnicè in Catharina optimę ac religiosę mentis indicia diligebāt: quę in ipsis cunabulis mirificè in ea relucebant: adeo vt cognati & vicini certatim eius aspectu suauissimoque alloquio frui desiderarent. Tantum enim ex eius pręsentia gaudium lætitiamque hauriebant, vt eā propter morum suauitatem animique candorem non Catharinam sed Euphrosynam appellandam dicerent. Cum annos nata plus minus quinque verba iam perfectè sonaret, salutationem edocta angelicam, crebro illam in ore habebat: prorsus vt cœlitus permota per singulos scalarum gradus tum ascendendo tum descendendo, singulas flexis geniculis Virgini matri salutationes promeret.

Amabilitas S. Catharinę infantis.

Anno ętatis sexto nondum expleto, facibus diuini amoris, mirabiliter incensa, ad seruandam virgineam puritatem vehementer aspirare cœpit, quo tempore, Deo reuelante, cognouit beatissimam Dei genitricem omnium primum perpetuum virginitatis votum nuncupasse. Itaque anno maior non vt septennis puella, sed vt planè mente grandæua, matura diu de voto pręstando deliberatione habita, virginitatem suam Christo consecrauit, quem mirabili visione in sua maiestate sedentem contemplata est, & arcana cœlestis aulę vidit, quę non potest effari lingua mortalis. Tum verò omnes mundi delicias à se abdicauit, totamque se orationi ac diuinarum rerum studio tradens corpusculum suum ieiuniis ac verberibus afflixit, & coęquales puellas, vt idem facerent, & docuit & persuasit. Hinc ardentiori indies Domini amore magis magisque incensa, cum varia cum animo suo consilia agitaret, quo modo se totam vni illi tradere posset, vrbe egressa eremum petiit, & in cauerna quadam, loco solitario, aliquandiu delituit: donec iubente spiritu paululum illic demorata domum rediit: verita nè inimici insidijs in cęcos errorum scopulos impelleretur, suique propositi naufragium faceret.

Septennis vouit virginitatē.

Petit solitudinem.

Vt autem virginei pudoris florem melius illibatum seruaret, acerbissimū inprimis tenero corpusculo bellum indixit. Primùm enim cuiusuis generis cibos coctos, excepto pane, sibi interdixit: eoque breui temporis spatio peruenit, vt pane & crudis herbis contenta nihil de corporis necessitatibus cogitaret. Anno autem ętatis vicesimo, etiam pane abstinuit, prorsus vt medicitotam eius vitam magnum miraculum esse faterentur. Lectum ex tabulis ligneis sibi parauerat, nihil quicquam alterius rei ad-

Admirāda vitæ illius austeritas.

addens, inque eo vel sedens meditabatur, vel prostrata orabat, suoque tépore, nullis detractis vestibus somnum capiebat. Exemplo verò sancti Dominici imitata, multo tempore quotidie ter se ferrea catena singulis vicibus sesquihora cędebat, sanguine ab humeris in pedes manante, vt sanguinem pro sanguine suo Redemptori redderet. At Lapa mater eius has carnis macerationes indignè ferens, vi eam ad lectum suum pertrahebat:& miserandis valde eiulatibus vicinos omnes nõ rarò ad filię suę spectaculum flagris & verberibus propter Christi amorem deformatę excitabat. Postquam auté ad nubiles peruenit annos, scissis crinibus mortale coniugium recusauit; prorsus vt nullis vel dęmonum vel hominum tentationibus cederet: sed spretis cõuicijs & maledictis, quę parentes & cognati ad labefactandum virginitatis propositum, in eam congerebant, ne latum quidem vnguem à casta mente recedere voluit. Mater verò vt hanc animi eius constantiam tandem aliquando frangeret, amota ancilla, sordidissima quæq; domus ministeria ei demandauit, modisq; omnibus vt eam à tanta cœlestium rerum ac pręcipuè perpetuæ virginitatis amore auelleret, laborauit. Sed virgo nihil his permota, mirabili ratione ac virtute oppugnationes has sustinuit, ac omnes inimicorum machinationes pręclarè deuicit Nam cum cerneret sibi externa secretæ orationis loca esse interdicta, intra seipsam conclaue fabricata est, vnde nunquam cuiuscunque rei causa egrediebatur. Imaginabatur patrem suum Christi, matrem verò sanctissimę Dei genitricis pręsentiam sibi exhibere: cęteros verò de familia haud aliter quàm Saluatoris Apostolos & discipulos contéplabatur. Hac imaginatione fortiter concepta id assecuta est, vt omnibus illis, cum omnium admiratione, hilari & officioso animo inseruiret: tum etiam vt illis seruiendo Christi memoriam continuam reseruaret, cui omnia officia se præstare credebat.

Catena se diutissimè flagellat.

Capillos sibi ipsa amputat.

Mater eam à virginitatis proposito auellere nititur.

Pijssima imaginatione vincit omnes diaboli machinas.

Flagrabat incredibili desiderio Dominici habitus; cum ecce nocte quadam in somnis multos monasticorũ Ordinum institutores, ad se venientes vidit, qui eam, vt aliquod vitæ institutum deligeret, hortabantur. Tum illa concito gradu ad S Dominicum perrexit: qui mox ei habitu occurrens, bono eam animo esse iussit, asserens fore vt breui voti cõpos fieret. Illa cum largo lachrymarum imbre gratias agens, in ipsis lachrymis à somno excitata, ea visione adeo cõfirmata est; vt die eodem conuocatis parentibus fratribusq; animi sui propositum fidenter eis exposuerit;& cõstanter omnes ac pręcisè monuerit, vt se Deo & mente & corpore consecratam, ad mortale coniugium prouocare cessarent. Hęc cum dixisset, protinus tantæ omnibus obortę sunt lachrymę, vt cũ responsum dare vellét, intercluso crebris singultibus spiritu minimè possent. Cum igitur insuperabilem animi eius constantiam cernerent, veriti nè diutius eius desiderio reluctando grauem aliquam diuini numinis offensionem in se concitarent, liberam ei, vni soliq; Deo vacandi potestatem fecerunt. Qua accepta, dictu mirum, quanto studio & ardore assiduę cęlestium rerum meditationi incubuerit. Quotidie gemitus, quotidie lachrymę, quotidie preces ad Dominum Iesum, vt habitum diu desideratum & à S Dominico tũc promissum cõsequi mereretur. Quãdiu enim intra domesticos versabatur parietes, oĩa suspecta habebat, neque pręclaram aliquam sibi de inimicis victoriam promittere poterat, nisi ab intestinis domesticisq; inimicis se fuga salutari proripuisset.

Valde aspirat ad habitum religiosum.

Monet suos nè eam pergãt ad coniugium prouocare.

Sed tandem exauditis eius precibus ac lõgis suspirijs, desiderium animę eius tribuit ei Dominus, nec voluntate labiorum eius fraudauit eã. Postquam igitur nouæ militiæ vel professionis genus complexa est, dicebat sibi ipsi: Ecce iam religiosum vitę institutum suscepisti, ad eius

præ-

præſcriptum viuas oportet, & quidem multo aliter quàm feceris hactenus. Habitus tuus ater & candidus te admonet vt mundo mortua Deo viuas, & ſummæ puritati ſtudeas. Itaq; vt vitam ab omni labis cõtagione puriorem duceret, tam ſtrictum ſibi ſilentium indixit, vt toto triennio ne verbulum quidem, ſola peccatorum confeſſione excepta, loqueretur. Tam ſedulo autem pietatis ſtudio & ſilentio, tantam diuinę gratiæ abundantiam & cum Chriſto familiaritatem conſecuta eſt, vt ab ipſo Domino veræ ſalutis viam, & cætera quæ ad omnem animę labẽ prudenter fugiendam ſpectarent, (quemadmodum in cõfeſſione patri ſuo ſpirituali affirmabat) didicerit Sanè hoc conſtat tantam fuiſſe inter Chriſtum & ſacram hanc virginem familiaritatem, vt maior inter duos homines arctiſſimo amoris vinculo ſociatos eſſe non poſſet. Siue enim orationi, ſiue lectioni, ſiue externis occupationibus vel etiam corporis neceſſitatibus intenta eſſet, vt plurimum iucundiſſima Chriſti viſione recreabatur, ita vt cum ore hominibus, mente tamen ſemper Chriſto loqueretur.

Accepto habitu S. Dominici materi ſe dat ſeueritati.

Mira Chriſti ad eã familiaritas.

Hæc ſanè vt erant valde admiranda, ita Patri Raimundo, qui ei à confeſſionibus erat, frequenter ſollicitũ & anxium reddebant, vtpote qui meras dęmonis fraudes & illuſiones eſſe ſuſpicabatur. Vt autem aliquid explorati de virginis ſanctitate cognoſceret, poſt multas preces & lachrymas Deo oblatas, petijt à virgine vt ſibi omnium peccatorum veniam à Domino impetraret, atque vt eius remiſſionis certum aliquod indiciũ habere poſſet, addidit, vt inſolitam quãdam animi contritionem & intenſiſſimum de peccatis dolorem ſibi obtineret. Tum virgo (quam Raimundi patris cogitationes non latebant) fidem dedit ſe id facturam. Abijt deinde vterque domum ſuam. Inſequenti verò luce pater Raimundus morbo correptus decubuit, quo tempore ſancta virgo febribus & alijs ęgritudinibus etiam afflicta decumbebat. Sed vt petitioni patris Raimundi faceret ſatis, quamuis vacillãte corpuſculo, ad eum preter morem abiit. Ibi verò cum ſolita cõſuetudine de Deo & noſtra ingratitudine verba faceret, oblata eſt menti Raimundi quędã inſolita peccatorum conſideratio, adeo vt prę nimio cordis dolore tantam vim lachrymarum effunderet, in eumq; rugitũ prorumperet, vt timeret cor & pectus diruptum iri. Id cõſpicata virgo ſacra cõticuit, vt vbertim fletui & ſingultibus indulgeret. Interim Raimundus memor ſuę petitionis & promiſſionis virginis: Hęccinnè eſt, inquit bulla quam heri petiui? (Bullam enim vocauerat certũ obtentę venię ſignum.) Illa reſpõdit: Ipſa eſt, addensq;, vt memor eſſet gratię Dei, abſceſſit, illo iterim exultãte & virginis virtutes ſine fine mirãte.

Dubitatini tio de illa Raimũdus cõfeſſarius eius.

Mirabilis contritio praſtatur Raimũdo.

Iam ad cęleſtis ſponſi magiſteria veniamus, quibus erudita virgo, tantò clarius diuinæ lucis radios in animæ ſuæ ſpeculo excepit, quantò ipſum defęcatius, atque ab omni terrena fęce purius erat. Itaque cum ſapientiſſimus ille architectus virtutũ atque cœleſtium donorũ fabricam in virginis mente erigere decreuerat, firmiſſima prius humilitatis fundamẽta iecit, nè miraculorum atque reuelationum cęleſtium magnitudine, humanum aliquid virginis animus pateretur, tantoque perículoſius rueret, quantò altius aſcendiſſet. In ipſo igitur diuinarum viſionum initio Chriſtus Dominus oranti apparuit, dixitque: Si noſti filia quis ego ſum, & quæ tu ſis, beata eris. Ego enim ſum, qui ſum, tu es, quę non es. Hac cognitione freta, facile omnes conteres laqueos inimici: & gratiam meam nullo negocio obtinebis. Hac igitur doctrina ſancta virgo erudita, modis omnibus ſe demittere, & velut in quandam humilitatis abyſſum mergere nitebatur.

Chriſti præclara inſtitutio.

Aliud quoque ſingulare documentum ab eodem cęleſti Doctore accepit. Oranti enim illi apparens, dixit:

Filia,

Item alia. Filia, cogita de me, & ego continenter cogitabo de te. Ex hac autem saluberrima institutione sacra virgo solebat hoc modo philosophari: Quandoquidem per sacrum baptisma Deo dicati sumus, nulla in re nos solicitos esse debere de nobis, sed solicitudinem omnem eò conferre, vt placeamus ei, cui nos dicauimus. Itaque si vidisset suos ob imminens aliquod periculum anxios trepidare, dicebat illis: Quid ita vos de vobis estis soliciti. Permittite vos diuinæ prouidentiæ, quæ semper habet in vos defixos oculos, perpetuamque salutis vestræ curam gerit Et de hac quidem Dei prouidentia tantam virgo sacra fiduciam conceperat, vt nunquam satiari posset, de ea loquendo. Ex hac itē fiducia illud etiam euenit; vt quicquid à Deo postularet, dicto citius obtineret: prorsus vt fusis ad sponsum suum precibus quicquid vellet impetraret.

Itē tertia. Tertium quoq; documentum duobus his Magister cœlestis adiunxit. Cum enim antiquus hostis virginē, quotidiè proficientem cerneret, machinis omnibus adhibitis labefactare niteretur, contra verò ipsa à sponso suo vires & robur inuictum assiduè postularet; ille ei apparens: Si velis, inquit, vincere hostem, crucem pro refrigerio accipe, & amara pro dulcibus sume. At illa nequaquam surda aure eam Christi doctrinam accepit, sed vsque adeo statuit apud se afflictionibus delectari, vt nihil in hac vita tantum ei refrigerij & solatij afferret, quantum afflictiones & cruces; sine quibus (vt ipsa aiebat) vita hæc ei fuisset molestissima: propter eas autem libenter ferebat beatitudinis dilationem, non ign[...]s, illam afflictionibus non parum augeri. Sed vbi satis eā Christus communierat, dæmonibus eam tentandam permisit, vt, si quid possent, ab illa obtinerent. Adeste nunc animis fratres mirandū certamen spectaturi: Videbitis enim totam inferorum & dæmonum potentiam omnibus & machinis & viribus aduersus tenerrimam puellam dimicantem, ipsamque ope Christi subnixam, de tota dæmonum caterua noua arte gloriosè triumphantem.

Sitit cruces & afflictiones.

Christ° eā permittit tentari.

Primum igitur scelerum ministri à rebus venereis virgini suggerendis capiunt initium. Immittunt turpes cogitationes, castissimo pectori adhibent illusiones & phantasmata dormienti, imo etiam corpora ex aere sumpta, oculis & auribus vigilantis ingerunt, faciuntque multa, quæ sine horrore dici non queant. Illa è diuerso catena ferrea flagellat corpus suum, fundit sanguinem, adiicit permultum ad priores vigilias, ita vt somno penè omni renunciasse videretur. Non cessant autem hostes, cum ingenti multitudine apparent; primò quasi blandè adulantur, hortantur nè seipsam interficiat tanta vitæ asperitate. Iuuenis es, inquiunt, fac quod aliæ faciunt fœminæ: nubas viro & augeas humanum genus. Proponunt exempla Saræ, Rebeccæ, Liæ, Rachelis. Nè facilè credamus hæreticis, quando ipsi nobis scripturas diuinas ad confirmandam impietatem suam proferunt: faciunt enim hoc etiam dæmones. Quid (aiunt ipsi virgini) hæc sibi vult vita singularis, in qua tamen perseuerare non poteris? At quicquid illi blaterarent sancta virgo nihil penitus respondens, orabat. Cum autem perseuerantiæ desperationem ei vellent inijcere, hoc respondit procacibus illis, Ego non meis, sed Domini nostri Iesu Christi viribus nitor, nec vllum aliud ab ea verbum extorquere potuerunt. Solebatque ea familiaribus suis inculcare, nè tentati in disputationem cū dæmonibus ingrederentur. Cum enim, inquit, sint versuti & longa fallendi exercitatione instructissimi, facilè sibi victoriam promittunt, si possint cum homine miscere sermonem. Itaque haud secus casta anima se ab illis mox debet auertere, & ad Christum sponsum confugere, quàm solet ab adultero pudica matrona. Vbi autem sensit dæmon hac via nihil se posse

Tētat eam Satanas rerum turpiū suggestione.

In tentationibus cum dæmone nō esse disputandum.

posse proficere, alia aggressus est. Repręsentabat ei formas virorum & mulierum turpissimè inter se concubantium, & nefandos sermones iactātium, ipsamque ad eandem turpitudinem inuitantium: cogebaturque hæc etiam oculis & auribus clausis videre & audire. Accedebat ad cumulum miseriæ, piissimi sponsi absentia (vt ipsi videbatur) ita vt nullam omnino opem aut cōsolationem ab eo perciperet. At illa nihilominus sine intermissione & carnem affligebat, & precibus tota incumbebat. Atque in hoc præclarum de se omnibus diuinæ gratię sensibili suauitate destitutis exemplum prębuit, nè solita sua exercitia propterea remittant, sed potius augeant. Dicebat autem virgo sancta sibiipsi: Tune vilissima vllis te consolationibus dignam putas? Itane iam oblita es tuorum peccatorum? An non satis est tibi, si possis vel æternam euadere damnationem, etiamsi has tenebras & molestias ad supremum vsque vitæ diem perferre oporteat? An verò Christo propter eius consolationes seruire voluisti, & non eo potius vt in ęternum illo fruaris? Nihil igitur de solitis remittas studiis, quin poti⁹ semper aliquid addas. His sanctę humilitatis telis superbum illum Goliath prosternebat Christi virgo. Durante ante hac tentatione plus solito in Ecclesia hęrebat: nam illis quamuis etiam infestaretur, non tamen perinde atque in cellula sua, quam quoties esset ingressa miram illic vidit dęmonum multitudinem, & turpissimis sermonibus & fœdis actibus ad libidinem eam prouocantium. Non cessabat autem ad Dominum clamare, donec cessante tempestate optata rediret tranquillitas. Iam multos dies isthęc durauerat infestatio, & ecce quodā die illustrata diuinitus, cępit hilariter sanè se totam ad execrādas illas vexationes perferendas pro ptam pararamque offerre, quamdiu ipsi visum esset. Tum verò dęmon quidam improba procacitate ad eam ait: Non prius ab hac infestatione cessabimus, quām voluntati nostrę consensum prębeas. Cui mox virgo magna securitate respondit: Mihi non solū has, sed alias quasuis molestias pro nomine Saluatoris perpeti iucundū & delectabile est; quatenus quidem eius visum erit Maiestati. His dictis totus ille dę monum cœtus instar fumi pudefactus euanuit, & ingens lux cęlitus illapsa est cubiculo, & in luce Christus vulnerū stigmatibus insignitus apparuit, dicens: Filia mea Catharina, vides quę & quanta ego tua causa perpessus sim: ne igitur dubites aliquid etiam propter me perpeti.

Abscōdit se ab illa Christus vt virtus virginis illustrior appareat.

In tēplo minus infestatur.

Christus ei apparet crucifixus.

Deinde alia sub specie magis propinquans blandis admodum verbis de obtento iam triumpho ei gratulabatur. At illa: Vbi, inquit, fuisti mi Domine, cum esset cor meum tot spurc.tijs diuexatum? Et ille: In corde, inquit, tuo. Rursus Virgo: Et quì fieri potuit bone Iesu, vt tu in illo meo esses corde, quod tot obrutum erat impurissimis cogitationibus? Respondit Dominus: Cogitationes illę quid in tuo efficiebant animo? gaudiumne an merorē? Imo verò, inquit illa, non nisi summum dolorem. Hoc igitur, Christus ait, ego mea pręsentia efficiebam; quasi tu destituta fuisses, illas spurcitias in voluptatē traxisses. Vt enim lucis meę radio illustrata teipsam sponte ad tolerandas eas infestationes obtulisti, mox eas abscedere iussi: neque enim pœnis, sed voluntate pœnas fortiter perferentis ego delector. Tu autem filia mea, quādo non tua, sed mea virtute certasti viriliter, maiorem à me gratiam consequeris. His dictis, visio disparuit, relicta in animo virginis suauitate incredibili, maxime quòd eam Christus filiam suam vocasset. Clarissima quidem hęc cū principibus tenebrarū fuere certamina: sequuntur tamen alia non minora, quę cum iis hominibus suscepit, qui sacram virginē partim quidem irridebant, partim etiam priuatim ac publicè infamabant: in quibus illa vincens in bono malum cla-

Voluntas prompta ad perferendas cruces Deo gratissima.

Virgo irridetur ab alijs.

clarissima nobis dilectionis erga inimicos exempla reliquit. Frater Gabriel Ordinis Minorum, eiusdemq; Ordinis Prouincialis, sacræ Theologiæ Doctor celeberrimus, simul & frater Ioannes Senensis ex eorum numero qui D. Augustini institutum sequuntur, Theologiæ Professor, communi consilio ad virginem venientes, eáque, propositis difficillimis Theologiæ quæstionibus in derisum & pudorem adducere decreuerunt. His ergo propositis sacra virgo, magna cũ reuerentia respondit, tantaq; dicendi vi & gratia apud illos de mundi contemptu disseruit, vt ipsi contra ingenti pudore suffusi, ad Dominum conuersi fuerint: omnibusque, quæ sanè haud exigui pretij bona possidebant, pauperibus distributis, paupertatis & abiectionis studium iterum tota virtute amplexati sint. Sic etiam frater Lazarinus Pisanus, qui doctrina & dicendi artificio præ cæteris insignis erat, adeo huic virgini infensus erat, vt non modò priuatim, sed publicis etiam concionibus illi acerbè detraheret. Quid multis? Huius virginis precibus atq; doctrina, relictis omnibus quæ habebat, in nouum hominem mutatus est, multorumque animas virtutis suæ exemplo & doctrina lucrifecit; sanctissimeq; vitam finiuit: quamuis multas fratrum suorum irrisiones perpessus fuerit, qui eum contumeliæ causa Catharinatona appellabant.

Veniamus nunc ad certamina quæ cũ Deo ipso sacra virgo habuit: quippe quæ vt homines salutaris doctrinæ monitis & exemplis vicit, ita omnipotentem Deum feruẽtissimis precibus superauit. Cum Lapa virginis mater letali correpta morbo, subitò sine Confessionis sacramento è vita excessisset, Catharina cum lachrymis oculos ad cœlum leuans, dixit Domino, se ab eo loco non prius discessuram, quàm matrem ei viuam restitueret. Orabat igitur feruentissimè multis eum lachrymis, donec defunctam matrem ad vitam reuocauit: quæ etiã in vita diutissimè post hoc mansit. Magna profectò orationis virtus, quæ impœnitentem animam ab ipsis inferorum faucibus in hanc lucem reuocare potuit. Non dissimile admodum de patre legitur: qui cum appropinquante mortis termino filię se precibus obnixè commendaret, illa pro patris salute Deum deprecans, cum intelligeret eum salua diuina iustitia nullo modo sine purgatorij pœnis ad beatorum gaudia peruenire posse; obnixius Deum orauit; tandemq; peruicit, vt sine vllis cruciatibus rectà in cęlum reciperetur: ita tamen vt pœnas parentis ipsa in se reciperet. Vt autem certò constaret eum rectà in cœlum migrasse, eodem tẽporis puncto quo anima mortalitatis ergastulo soluta fuit, virginem sanctam iliaci dolores inuaserunt, ijsque ad supremum vsque vitę diem sine intermissione laborauit. Verùm illa non hos duntaxat, sed etiam quoscunque alios cruciatus & molestias non modò patienter, sed etiam hilariter ferebat.

Orationum eius efficacia.

Matrem defunctã ad vitam reuocauit.

Patrem à Purgatorij pœnis liberat.

Magna quidem duo hæc cum Deo certamina extitere. Adijciam aliud quod partim cum Deo, partim cum hominibus susceptum est. Fuit Senis soror quadam de Pœnitentia S. Dominici, Palmerina nomine: hæc incredibili odio & inuidia stimulata, nec nomen sanctæ virginis audire quidem sustinebat. Obtrectabat ei priuatim & publicè, nec vllis obtrectationibus & maledictis satiari poterat. Cernens id sacra virgo, humilitate & mansuetudine eius animum placare nitebatur, sed frustra. Confugiens igitur ad Dominum, singulares pro illa misera preces obtulit. Audiuit autem preces eius Dominus, sed prius iudicium exercuit, percussitque graui morbo Palmerinã. At illa nihilo melior effecta, sed exacerbata magis, infensiorem se virgini ostendit. Rursus ergo nouis humilitatis officijs eam emollire studuit. Seruiebat illi omnibus quibuscunque poterat modis, blandisque verbis & obse-

Palmerina odium in Virginē.

Mira virginis charitas.

obsequiis consolabatur. Sed saxo durior nihil mouebatur tanta humanitate & beneuolétia, imo verò ex suis eam ædibus furibunda expelli iussit. At iustus iudex tantum odium cernens, ita eam percussit, vt repente viribus omnibus destituta ad inferos properare videretur. Quod vbi cognouit sancta virgo, mox clauso cubiculo instantissimè Dominum rogare cœpit, nè sui occasione illa anima periret. Ostendit autem illi Dominus miseriam & periculum infœlicis animę; dixitq; iustitiam suam ferre non posse, quin tam pertinax odium puniretur. Tum virgo mente & corpore humi prostrata, dixit ad Dominum se nullo pacto de eo loco surrecturam, donec Palmerinæ misereretur. Iam tres dies & noctes misera illa in agone constituta supremum trahebat spiritum: quo tpe Catharina in precibus perseuerabat, & tandem lachrymis inuictum & insuperabilem expugnauit, ita vt adamantino illi pectori gratiam suam inspiraret, qua peccati sui fœditate agnita, indoleret: perceptisq; sacramentis magna cum cordis contritione è corpore migraret. Cuius animam vidit sancta virgo in tanto decore & pulchritudine, quamuis nondum in gloria diuinæ visionis esset, vt nullis posset verbis exprimi. Quis hanc virginis patientiam, quis flagrantissimum charitatis ardorem non miretur? Sed ad alia charitatis illius opera veniamus.

Impetrat Palmerinæ gratiā diuinam.

Senis fuit mulier quædam inops & ægrota Theca nomine, quæ ingenti paupertatis malo coacta nosocomiū petijt, sed adeò tenue vt vix necessaria suppeditaret. Accedebat ad cumulum miserię lepra, q totum corpus occupauerat, prorsus vt ab omnibus relicta, propter contagionis periculum vrbe eijcienda erat. Quod vbi præsensit virgo mirabili feruore accensa ad eam properauit, & nō modò res necessarias, sed suum quoq; obsequium ad vsq; obitum eius obtulit. Itaque quotidie mane & vesperi illam visitabat, Christumque in ea contemplans accuratè & reuerenter ei inseruiebat. Ex ipsis autē sacræ virginis beneficiis, mulier illa superbiæ & ingratitudinis pestem contraxit, cœpitque pro debito exigere quod sacra virgo pro solo Christi amore faciebat prorsus vt si non statim ad vota omnia fecisset, conuicia in eam & contumelias iactaret. Sed ijs nihil irritata virgo, studebat iracundiam blandis verbis & sedulis officiis delinire haud aliter quàm si propriam parentem tractaret, ita vt etiam improba mulier admiraretur. Ecce autē vt ex hoste gloriosius triumpharet, manus sanctę virginis lepra inuasit. Quod illa nihil morata, malebat totum corpus fœda contagione infici, quàm cœptum charitatis officium deserere. Paulò post excessit è viuis mulier leprosa, virgine illi in extremis astante, & eam efficacissimè confirmante. Eius corpus horridum factū sanè sancta virgo diligentissimè abluit, induit & suis manibus sepeliuit. Post sepulturam autem ita omnis lepra à virginis manib⁹ euanuit, vt etiam elegantiores quàm anteà viderentur.

Seruit lepros sæ fœminæ.

Sed ad aliud multo mirabilius misericordiæ opus veniamus. Quædam S. Dominici soror (quam Andream vocabant) cancri morbo in pectore laborabat. Tantus autem ex eo vulnere fœtor exhalabat, vt vix vlla inueniretur fœmina quę miseræ illi opitulari vellet. Audiēs hoc virgo Christi, intelligensq; eam sibi derelictā, mox eā adiit, & iucunda facie suum ei seruitiū, donec curaretur, obtulit. Non potuit nō hoc miserę valde gratum accidere, vt pote quæ se omni penè ope destitutam cerneret. Seruiuit igitur iuuencula seni viduæ, & licèt incresceret fœtor abominabilis pari tamen alacritate omnia charitatis officia illi impendebat, adeo vt ipsa ægrota obstupesceret ad tantam iuuenculæ charitatem & constantiam. Videbat hæc & inuidebat tortuosus coluber, & summam operam, vt impediret, nauauit.

Inseruit alteri omniū ope destitutę.

Eius charitati inuidet diabolus.

L

uauit. Adesto quæso animis mirabile certamen inter humani generis hostem & teneram puellam spectatu ri. Cùm voluntatem tantæ virginis (vt potè in Christo fundatam) mouere non posset, quodam die, eadem vulnus detegente, fœtore intolerabili stomachum eius propè euertit; ita vt ad vomitum propenderet. At sancta virgo sibi irata sic corpus suũ alloquebatur: Itane abominaris tu sororem tuam Christi sanguine redemptam, cùm possis in eundem vel etiam deteriorem morbũ incidere? Viuit Dñs non feres hoc impunè: simulq; faciem in pectus ægrotæ inclinans, os & nares horrendo illi vulneri applicuit, donec recalcitrãtem spiritui carnem subdidisset, illamq; nauseam extinxisset. Videns autem hoc ægrota exclamauit: Cessa, cessa charissima filia, noli teipsam tam immani putore corrumpere. Victus ergo dæmon abscessit quidem, sed alias omnes vias tentauit, vt tandem aliquando tam eximium charitatis officium in virgine impediret. Ad ægram igitur conuersus, primò tædium erga virginis ministeria, deinde verò etiam odium excitauit. Immisit autem in animam eius nefarias suspiciones, vt putaret castissimam virginem, quoties ipsi non adesset, obscenis actibus alicubi occupari: eoque ægrotam perduxit, vt in apertam virginis infamiam prorumperet. Is rumor vt primùm ad aures reliquarum Sororum peruenit, adeo oẽs concitauit, vt scelus innocentissimæ virgini exprobrarent. At illa, nihil prorsus calumniatricis illius mendacijs permota, respondit: Verę dominæ & sorores meæ, ego gratia Iesu Christi virgo sum, idque sæpius repetens nihil amplius addebat. Interim nihil de pristinis officijs intermittens, seruiebat miserę illę nocte dieque accuratissimè Postea verò mota nonnihil dolore infamiæ, rem totã cum multis lachrymis ad Christũ sponsum suum retulit, qui ei apparens, dextera manu coronam

In quãtũ sibiipsi vim affert.

Infamatur S. virgo.

In modestiã vgirinis.

Christus ei apparet.

auream, sinistra verò spineam offerens dixit vt alteram earum in hac vita eligeret. At illa è sinistra Saluatoris spineam coronam arripiens, vi multa in caput suũ impressit dicens: Domine ego in hac vita passioni tuæ conformari cupiẽs, libens pœnas omnes refrigerij loco amplector: atque post eam visionẽ assiduis capitis doloribus vexata fuit. Tum verò Dominus ad cõstantiam eam adhortãs, promisit se maligni dæmonis calumnias in caput illius retorsurum, plenamque ei de illo victoriam præbiturum. Fuit ea non parua sanctæ virginis consolatio. At Lapa mater eius, vbi percepit sinistras illas de virgine suspiciones, quamuis de eius esset puritate certissima, vehementer tamen aduersus Andream illam commota, acerbè nimium ad filiam ait: An non sępius prohibui ne illi vetulæ seruires. En qualem tibi refundit mercedem? Fiebat hoc quoque Satanæ artificio, vt sanctum illud ministerium impediret. At sancta virgo flexis coram matre genibus eam optimis rationibus leniuit: deinde ad ægram se conferens, tanta ei alacritate seruiuit, vt illa planè iam superata in seipsam descenderet, agnitoque facinore suo, animo valde cõpungeretur. Interim visionem sanè admirandam vidit. Cùm aliquando eius cubiculũ virgo sancta intraret, vidit repente circa lectum suum lucem inestimabilis amœnitatis diffundi, adeo vt omnium suarum miseriarum oblita, sanctæ virginis aspectu angelicam quandam præ se maiestatem ferentis satiari non posset. Inde cũ in aĩo eius dolor cresceret, qđ tã excellentem virginem spurco ore cõtaminasset, veniam ab ea petijt. quã illa non modò concessit, sed insuper blandissimè ægram amplexata, culpã omnẽ in tartareum dæmonem transtulit. Porrò sicut antea sceleratè detraxerat sacræ virgini, ita postea mirificè eã etiã multis cum lachrymis prædicauit, & præclarum sanctitatis eius testimonium dixit: prorsus vt

Vincit officijs teterrimã calumniatricem.

sic-

Iterū dæmō ab officio charitatis auertere mititur.

ſerpens inuidus, creſcente inde virginis ſanctiſſimæ fama, omni ſuo conatu fruſtraretur. Sed iterum rediit ad faciendum periculum ſi eam ſtomachi euerſione frangere poſſet. Nā cùm virgo abominabile illud vulnus aperuiſſet vt ablueret, intolerabilis fœtor, dæmone id efficiente, immodicam eius ſtomacho nauſeam attulit. Sed illa in ſuum corpus ſancta quadam iracundia incitata, Viuit, inquit altiſſimus, quia hoc ipſum quod vſque adeo perhorreſcis, intra tua viſcera condetur: ſtatimq; illius horrendi vulneris ablutionem ſeorſum abſcedens totam ebibit, nauſeæque tentationem ita ſopiuit, vt ipſa poſtea patri Raimundo fateretur, nunquam ſe tam ſuauem cibum aut potū in omni vita hauſiſſe. Apparuit aūt ei Chriſtus nocte ſequenti, eáq; ad ſacratiſſimum lateris ſui vulnus admouens ineffabili potu admirabiliter refecit: vnde tanta gratiæ abundantia in eius mente diffuſa eſt, vt etiam in corpus redundarit, nec deinceps vnquam more ſolito cibum acceperit: quod certiſſimo fuit argumēto eam viſionem minime dubiā fuiſſe. Tanto autem ſacræ communionis ardebat deſiderio, vt niſi ea frueretur, animi deliquio præ amore oppreſſa concideret Ex ipſa autem Euchariſtia tanta cœleſtium conſolationum copia in eius mentē dimanabat, vt alimentum omne ſtomachus planè reijceret, & ſi quid per vim ingeſtum eſſet rurſus violēter per os reijceret Sed pergamus reliqua ei⁹ charitatis officia ſanè admirāda ꝑtexere.

Vide exemplū eximiæ charitatis.

Iterum ei Chriſtus apparet.

Mirabile ſacræ cōmunionis deſiderium & effectus mirabilior.

Benignitas eius in pauperes.

Prima ei & præcipua ſemper in vita cura fuit pauperes oēs beneficijs quāplurimis demereri. Orabat qñq; in templo Dominicanorum, cū quidam mendicus ad eam accedens infimis precibus opem petijt. Illa cū nihil qđ largiretur, ad manus haberet, rogauit vt tantiſper expectaret, donec domū reuerſa afferret, quo eius inopię benignè conſulere poſſet. At illo dicente, ſe moras tamdiù nectere non poſſe, ſancta virgo eius nō ferens afflictionem, dum anxiè cogitaret, quidnam illi mendico dare poſſet, argenteam crucem, quam tunc fortè in ſinu fouebat, prompſit, eamque miſero illi tribuit. Qua accepta lætus ille abſceſſit. Proxima verò nocte Chriſtus virgini oranti apparens, eam crucem multis gemmis egregiè ornatam protulit, eamque in extremo iudicij die ſe in angelorum & hominum conſpectu oſtenſurum promiſit. Alio tempore ſacræ virgini ex eodem templo domum redire volenti Chriſtus in ſpecie pauperis & peregrini occurrens veſtem ab ea petiuit. Illa feſtinanter ad ſacellum rediens, tunicam non manicatā cautè ſibi detraxit, pauperique neſciens eſſe Chriſtum tribuit. At ille etiam lineum veſtimentum petijt. Tum illa eum ſe ſequi ad ædes iubēs & ſubuculam & ſubligaculum ei dedit. Verùm ille, qui virginis animum probare volebat, plura mendicare nō deſtitit, aſſerens ſe tunica, quod manicis careret, commodè vti non poſſe. Illa perluſtrans domū ſuſpenſam à pertica nouam ancillæ tunicā arripuit, ablatasq; ab ea manicas pauperi dedit. Rurſus ille etiam ſocium ſe in domo hoſpitali habere dixit, qui extrema conſtrictus inopia eiuſmodi charitatis officio valde indigeret. Tū verò ſancta virgo nihil ſibi prorſus ſupereſſe cernens, reſpondit pauperi: Reuera chariſſime, libenter ſi qua ratione poſſem ſocij tui inopiæ conſulerē, ſed planè vnde ſuccurrā relictum eſt nihil. Ille verò ſubridēs: Video, inquit, promptum tuum benigne faciendi ſtudium, ſed iam bene ſuauiterq; vale. His dictis ex oculis eius euanuit. Nocte verò ſequenti Dominus ei oranti manifeſtè ſe in illius pauperis effigie viſendum præbuit, in manu ferens tunicā quā ipſi virgo dederat, margaritis iam & coruſcantib. gēmis cōſpicuā, aitq; ſe illi daturum veſtē, quæ ab ea noxium vtriuſq; hominis arceret frigus. Qđ certè etiam ipſa præſtitit adeo vt iiſdem ſemper tam hyeme quā æſta-

Miro eius charitatem probat Chriſtus ſub pauperis ſpecie.

te contenta vestibus, nullam aeris iniuriam vnquam senserit.

Magnæ sanè hoc misericordiæ opus extitit, sed longe tñ maius ac mirabilius est, quod modò subijciem°, quodq; singularem huius virtutis laudem cõtinet, eamq; nobis omnib. mitificè cõmēdat. Alexia vidua adeo feruenter amabat sacram virginem, vt eius conuictu ægrè carere posset. Accidit autem anno quodã vt magna esset tritici apud Senenses inopia, prorsus vt non nisi vile & malè olens venderetur, cuius partem Alexia, nè omnino pane careret, emere coacta fuit. Antequam aũt putridum illud triticum absumeretur, nouum idque purum in foro prostrabat. Itaq; cũ Alexia id quod reliquum erat corrupti tritici, abijcere & nouum emere cogitaret, prius virgini mentem suã aperuit. Illa verò respondit: Itane tu abiicere vis, quod Dñs voluit esse hominum alimentum? Quòd si tibi nõ libet illo vesci, da pauperibus, quibus aliud quod edant est nihil. Alexia rursus dicente non posse se tranquilla conscienria tam putẽtem pauperibus offerre panem, virgo sancta ait: Para aquam, & corruptam illam farinam ad me afferto, ego ipsa panes inde in vsus pauperum conficiã. Alexia facit vt iussa erat, & sancta virgo ex modica farina celerrimè rã multos effecit panes, vt multis hebdomadibus præter omnium expectationem sufficerent, nec in his vllis sentiebatur putor: imo qui illis vescebantur, dicebant se nũquam tam grati soporis panes degustasse. Postea aũt sãcta virgo secretè patri Raimũdo rem certè admiratione dignissimam retulit, & quæ apud eos solùm fidem habere poterit, qui beatissimę virginis matris miserationes sunt experti. Dixit igitur illi secũ magno charitatis & misericordiæ affectu ad illam accessisse farinam, mox verò beatissimam Mariam Virginem ipsi sanctis Angelis sociatam apparuisse, suisque sacratissimis manibus cum ipsa panes composuisse, atque inde sic auctos fuisse.

Cæterũ hæc misericordię opera ad corporis præcipuè obsequiũ spectant. Ad maiora veniamus, q̃ ad aię salutem pertinent, quæ tantò sunt pstantiora, quanto aïa mortali corporis natura præstantior est. Principio igitur cũ hæc sancta virgo in puellari adhuc ætate cõstituta, incredibili salutis aïarum desiderio flagraret illos peculiariter amabat sanctos, qui lucrandis aïabus operam nauassent, intellexitq; diuinitus beatissimum Patrem Dominicum zelo fidei & salutis animarũ incensum, Ordinẽ Fratrum Prędicatorum instituisse. Quę res in eius animo tantam erga illum Ordinẽ reuerentiam excitauit; vt si quos vidisset fratres S.Dominici suas ædes trãseuntes, illorum obseruaret vestigia, eaq; illis abscedentibus, humiliter ac deuotè exosculaietur. Porrò creuit in eius pectore ingens desideriũ illius instituti cõplectendi, vt posset cũ fratribus saluti aïarum incumbere: sed sexu id non permittente cogitabat sanctam Euphrosynã hac in parte imitari, & instar illius fingere se masculum, atq; procul in regionib. ignotis fratribus se Dominicanis adiungere. Hoc aũtẽ fraternæ salutis desiderium in matura iam ætate auxit animarum sanctarum pulchritudine mirabiliter ei ostensa. Orante n. sancta virgine vt dignaretur sibi Dñs hanc præstare gratiã, vt posset videre elegantiam aïarũ oĩum cũ ipsa versantiũ & ad ipsã veniẽtiũ; vt tanto magis ad curandam earum salutem accenderetur; Dominus eam exaudiuit: atq; ex eo tempore, quoties aliqui ad eam venissent, magis ad eorum animas, quàm ad corpora intenta erat, ita vt sæpe non aduerteret corpora: nec quisquam ferè ad eam postea accessisset, cuius animæ statim non peruideret; dicebatque patri Raimundo: O pater mi, si vidisses animæ pulchritudinem, nõ dubito quin pro illius salutẽ libens centies mortem oppeteres.

Virgo Catharina flagrat incredibili desiderio salutis animarum.

Anima pulchritudo quanta sit.

Addam his aliud lõgè mirabilius, eius

eius dono concessum qui in cunctis operibus suis est mirabilis. In maturiori ætate ex multa gratiarum affluentia, ità cor virginis diuino est amore inflammatum, vt planè lecto affixa decûberet, nec posset è lecto surgere. Is languor cùm ab amore proficisceretur, eam acriter stimulabat, vt ardentissimis à Domino preces peteret, quò eam dignaretur ex hac vita tollere. Sed cũ sentiret Dñi volũtaté his precib. aduersari, rogauit vt quamdiu in corpore eam permanere vellet, dolorum quos ipse in hac vita pertulisset, participem facere dignaretur. Id verò præstitit ei Deus, eamque, vt charissimos filios solet, egregiè afflixit. Porrò cũ incremento afflictionum multis modis Christi etiam amor auctus est: cuius tanta demũ vis fuit, vt cor virginis à summo vsq; deorsũ crepuerit, ruptisq; vitalibus venis, sola ei diuini amoris, spiritum reddiderit. Huius autem rei complures fuere testes qui ibidem affuere: idemque ipsa virgo testata est, animã videlicet à corpore disiunctam fuisse, vidisseq; secreta Dei, quæ nullis possint verbis enarrari: vidisse gloriam Sanctorum & pœnas peccatorum, tam apud inferos, quàm in locis Purgatorijs, prorsus inexplicabiles: quarum minima tanta sit, vt si ea hominibus cognita foret, millies potius mortem oppeti turi essent, quàm illam vel vno die sustinere. Durauit aũt hæc aię à corpore separatio ad horas quatuor, tandemq; nõ absq; summo dolore vitæ reddita, tribus diebus & noctibus fleuit cõtinéter. Et nè quis putet re vanas nos referre, nouerit, eo tpe, quo sancta virgo aíam efflauit, quatuor ei adfuisse fratres Dominicanos, ex quibus vnus Ioannes nomine, tantos ex eius morte dolores hausit, vt in fletus & eiulatus prorumpens, rupta arteria, multum sanguinis vomeret: prorsus vt eius vita in desperationem ex eo veniret. Tum frater Thomas, qui virgini à confessionibus fuerat, cum ingenti fide fratrẽ Ioannem monuit, vt sacras virginis manus horrendo suo vulneri admoueret, & sanitatem minimè dubiã reciperet. Fecit hoc ille cum omnib. & sanitatem repẽtè adeptus est. Hoc igitur diuino lumine sancta virgo irradiata, tanto ardore animarum salutem sitiebat, vt instar Apostoli Pauli anathema pro fratribus fieri optaret. Sic enim quidam eam in ecstasi positam ad Dominum orantem audierunt: Mi Domine, quonam modo ferre potero, vt qui ad imaginẽ tuam formati sunt, in æternum pereant? An nõ in maiorem gloriæ tuæ cumulũ cederet, vt salua charitate, ego sola perirem corporisq; mei obiectu aditum ad inferos obstruerẽ, omniaq; gehennæ tormenta perferrem, quàm vt tot animarum millia à beatitudinis tuæ consortio excluderentur? Huic aũt petitioni Dñs respondit, nullo modo fieri posse, vt charitati locus apud inferos esset. Tantã .n. charitatis vim atque potentiã esse, vt magis ipsa gehennæ flãmas extingueret, quã ab eis ipsa lædi posset.

Amor virginis incredibilis penè

Videt gloriam & pœnas æternas

Oratio eius ad Dominũ pro salute peccatorũ.

Quantus aũt animarũ fructus inde fuerit consecutus, eius vitæ scriptor Raimundus exponit his verbis: Quis narrare sufficiat, quot sceleratos hominẽs ab ipsis inferorum faucibus extraxerit: quos obstinatos ad sui cognitionẽ adduxerit, quot mundo huic deditos, ad eius contemptũ induxerit; quot varijs diuexatos tentationibus, è Satanæ laqueis liberauerit, quot cœlitus vocatos per virtutis iter deduxerit? Vidi ego nonnunquam vel mille, & eò amplius vtriusque sexus homines ad eam videndam & audiendam confluere, soloque eius aspectu ita ob sua maleficia animo compunctos, vt lugentes properarent ad confessarios (de quorum numero ipse eram) qui cum ingenti cõtritione peccata sua confessi sunt. Quã ob causam Gregorius, eius noĩs XI. Rom. Põtifex mihi & duob: socijs eã, quã Episcopi pollent, absoluendi potestatem dedit. Et certè multi venerunt ad nos immanibus im-

Fructus animarũ penè admirabilis.

implicati facinoribus qui nunquam ritè Pœnitentiæ sacramento vsi fuerant. Itaque non rarò ad vespertinas vsque preces ieiuni permansimus, nec tamen omnes audire potuimus confiteri volentes, sed virgo sancta sine intermissione orabat, & ita victrix, capta præda, exultabat in Domino.

Petit assiduè à Domino augmētū fidei. Post hęc virgo sancta incredibili desiderio ad perfectum fidei gradū perueniendi flagrare cœpit, adeo vt dies noctesque cum Apostolis Dominum oraret, vt fidem illi adaugeret, eáq; ita perficeret, vt nulla aduersantium hostium vi concuti vel prosterni posset. Cum q; sæpe oranti illi, sæpe etiā responderet Dominus, Desponsabo te mihi in fide: tandem pridie illius diei, quo solēne ieiunium quadragesimæ inchoatur (quo tempore sęculi homines ventri & gulæ se totos addicunt, atq; omnes intemperantiæ habenas laxant) illa clauso cubiculo, ardentissimè eam, quam diximus, fidei perfectionem à Domino postulabat. Et quia verissimè à Propheta dictum est, Delectare in Domino & dabit tibi petitiones cordis tui: tandē oranti illi, & promissa à Domino fidei sponsalia suppliciter postulanti, ecce fidelis in promissis suis Christus Dominus sanctissima matre & beatis Apostolis Ioanne & Paulo cū Patre Dominico stipatus ad virginē venit, eamque ineffabili quadā ratione sibi desponsauit, quæ nulla humana facundia pro dignitate explicari potest. *Christus eā sibi desponsat in fide.* Post hæc Christus Dñs tā familiariter cœpit cum ea versari, tamque frequenter illi apparere, vt propè fidem vincere videatur, præcipuè illorum qui nunquam quàm suauis & benignus sit Dominus degustarunt. Manebat cum ea solito diutius, & amicissimè sermones miscebat, idque adeo, vt non rarò huc atque illuc in cellula ambulans pariter cum ea Psalmos diceret. Hæc sanè quibusdam incredibilia videbuntur, sed meminerint quam familiariter idem ipse Dominus olim in terris triginta & amplius annos etiam cum impijs & peccatoribus vixerit: meminerint quæ ex eius persona dicantur in Prouerbijs Salomonis: Deliciæ meę, esse cum filijs hominum: quanquam negari non potest magnā hanc fuisse virginis dignitatē & planè admirabilem bonitatis diuinæ gratiam. Sed sequitur alia huic consentanea & minimè inferior.

Die quadam vehementissimi amoris vulnere virgo sauciata, instanter à Domino petebat, vt à se cor suum & propriam voluntatem radicitus euelleret, quò omnibus in rebus sine vlla tergiuersatione se illi obsequentem atque morigeram præberet. *Petit à Domino perfectā obedientiam.* Videbatur autem illi sic oranti in visione venire Christus, & latus sinistrū aperire, ablatoque corde recedere. Et reuera non poterat illa aliud sentire quā se corde destitutam. Cùm id autem suo diceret confessario, ille non sine risu atque ludibrio eam audire poterat. Aliquot dies Confessarius in eo perseuerabat, quòd eam parùm sanę mentis esse crederet: & ecce illa quodam die è sacello ecclesiæ exire volente, cum multa luce Christus ei apparuit, in manu ferens cor quoddam rubicundum & illustre, propiusque accedens, illud in sinistrum virginis latus imposuit, dicens: Ecce filia mea habes pro corde tuo, cor meum, clausoque latere recessit. Sed nè putaretur hoc inane phantasma, illo in loco cicatrix permansit, quę à socijs eius frequenter visa est. Quid autem ex hac adeo stupenda cordis mutatione fuerit consecutum, facile quisq; poterit diuinare. Non enim rerum omnium conditor hac mirabili ratione tamdiu apud se cor illius retinere voluit, nisi vt illud ardentissimo amore, & gratiarum omnium affluentia repleret. Cuius rei eadem sancta virgo certissima testis est, quæ incredibilem charitatis ardorem in corde suo sentiebat prorsus vt diceret tam tam in anima sua puritatis & humilitatis renouationem existere, vt ad ætatem quatuor vel quinque anno-

rum

rum se rediisse putaret.

Quamuis autem hęc quę diximus summa admiratione digna sint, mirabilius tamen est quod sequitur.

Cùm Pisis in ecclesia Christinæ virgini sacra, pater Raimundus virgini sacra communionem præbuisset, eaque sumpta, illa more suo oppressis sensibus concidisset, subitò corpusculum eius, quod iacebat prostratum, se paulisper in genua erexit, brachiisque extensis & facie rutilante diù ita permansit, sed adeo rigidum, vt nihil à mortis simulacro distare videretur: tandem quasi lethali confectum vulnere repentè decidit & paulò post in pristinum statum restitutum est. Deinde virgo secreto patri Raimundo indicauit se, sub illo raptu quinque vulnerum stigmatibus Christi insignitam fuisse, prorsus vt tantos illis in locis corporis sui dolores sentiret, vt non nisi magno Dei miraculo in vita permanere posset. His dictis, sancta virgo domum delata, ad extremum spiritum deduci videbatur. Raimundus igitur & socij eius eandem vt mortuam lamentantes, amarissimis lachrymis se pijssima matre atque magistra orbatos deplorabant. Paulò autem post ad se reuersa est, sed adeo tenuē vitæ spem ostendit, vt ea ipsa acerbiores etiam lachrymas commoueret. Cumque omnes magna vi precum diuinæ misericordiæ viscera pulsarent, victus tandem misericordiæ parens non solùm acerbissimos, quos sacra virgo patiebatur dolores sustulit, sed eos contra in iucundissimam lętitiam cō mutauit. Nemo autem molestè ferat, quòd huic sanctissimæ virgini sacra Domini stigmata concedamus, cùm hoc ipsum Pius Papa II. in hymno testetur his verbis: *Quo nequit dici sanctius per orbem, Vulnerum formam miserata Christi, Exprimis ipsa.*

Christus ei vulnera sua imprimit.

Sunt hęc admiranda preter vsitatum ordinem cursumque diuinę gratiæ priuilegia, quæ nisi in eo diplomate, quo sancta virgo in Diuos relata est, continerentur, referre forsitan dubitarem. Sed audite maiora. Ab initio Quadragesimæ ad festum vsque Pentecostes, solo sacratissimæ Eucharistiæ cibo victitauit. Quòd si hoc mirum videtur addam aliud longè mirabilius, nempè ꝙ octo annorum spatio simili modo sine vllo terreno cibo permanserit, nisi quòd propter vitandam humorum offensionem succum herbarum coctarum deuoraret, quem tamen protinus vomitu, non sine graui dolore eijciebat, stomacho nullam prorsus concoquendi vim retinente. Cumque ab alijs interrogata, cur non instar aliorum cibo vesceretur; mirabili humilitate eximiam Dei gratiam, quasi vltionem peccatorum suorum interpretari solebat, ita respondens: Deus propter peccata mea rarò quodam morbo me percussit, ita vt quamuis libentissimè vellem, nullo tamē modo cibos admittere possum. Quæso illum pro me exorate, vt det veniam peccatis meis, quę sunt causa malorum omnium quæ patior. Ecce vnde suppetebat non vulgaris sese efferendi materia, inde sancta virgo de se vilius sentiendi occasionem cępit.

Mirabilis abstinentia

Insignis eius humilitas.

Fuit sanè tota eius vita perpetua quædam oratio, prorsus vt præ amoris & gaudij magnitudine omnem nō modò sentiendi vim amiserat, sed interdum etiam vi spiritus sacrum eius corpus à terra eleuatum in aere pendulum maneret. Quam rem nō vulgari aliquo testimonio, sed ipsius diplomatis, quo virgo in Diuos relata est, constat: sic enim in eo legimus: Rapiebatur sępe sancta virgo à spiritu, & in aera suspensa diuinis contemplationibus pascebatur: adeo extra se acta, vt expuncta percussaque nihil omnino sentiret, idque frequentissimè illi cōtingebat cùm diuina reficeretur Eucharistia. Quāta verò luce, quo spiritus gaudio quo charitatis ardore sanctæ virginis mens compleretur, cùm sacram sumeret Eucharistiam, cœlestique sponso per huius sacramenti virtu-

Festasis eius.

tem coniungeretur illud argumento est, quòd statim ab ea sumpta ecstasim mentis duabus & interdũ tribus horis patiebatur: Quia verò animales homines quę sunt spiritus Dei non assequuntur, variis modis (dum sic raperetur) eam afflictabant, Inter alios homo quidam sceleratus, impressis in virginem calcibus, dum ecstasim pateretur, atrociter in eam desæuiebat, qui tamen hęc non impunè tulit. Paucis enim post diebus miserrimus homo laqueo sibi vitam eripuit.

Puritas & innocentia S.Virginis.

Ex hac autem virginis charitate, tanta vitæ puritas & innocentia in ea orta est, vt Stephanus Carthusiensis Prior, qui virginis amanuẽsis extitit, & longo tempore cum ea versatus fuit post alia clarissima eiꝰ preconia, iureiurando confirmet, se nullum otiosum verbum tam longo temporis spatio ab ea prolatum audiisse. Sed quoniam sine aliquo leui lapsu hęc iam periculosæ vitæ spatia (quæ tota tentatio esse dicitur) transigi non possunt, quib. gemitibus ac lamentis, quo doloris aculeo virgo sauciata fuerit, si quid tale ei obtigisset hoc exemplo intelligi poterit. Quodam die festo Conuersionis sancti Pauli, tam sublimiter spiritus eius in Deũ raptus fuit, vt tres dies integros & noctes immota manserit, nullisque corporis sensibus vsa fuerit. Tandem reddita sibi dormitare visa est, adeo ęgrè spiritus ab illa cęlesti visione ad hanc vitam redibat. Interea venerunt ad illam duo patres Dominicani sciscitantes, num vellet se comitem præbere ad inuisendum insignem quendam virum in eremo degentem. Illa respondit quasi dormitans se velle. Sed simulatque id protulit, tanta ei iniecta religio est, tamque acerbus conscientiæ dolor (quòd non ex animo, sed quasi per iocum locuta esset) vt præ dolore animi tres dies atque noctes sine intermissione tenuissimã illam culpam luxerit, in quam Deus eam ruere permisit, nè reuelationis illius magnitudine extolleretur. Nã reuera sub hac triduana ecstasi ea viderat, quæ nullis possent verbis explicari.

Nota admirandũ dolorem de peccato leuissimo.

Ex eodem aũt charitatis fonte & familiari cũ Deo amicitia, diuinorum secretorum communioné oriri Saluator in Euangelio docet, cũ ait: Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat Dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia oĩa q̃cunque audiui à Patre meo, nota feci vobis. Hanc aũt gratiam tanta plenitudine huic virgini puritatis amator Dñs contulit, vt cogitationũ arcana & secreta diuina & futura multa (quæ tum ad priuatas personas, tum ad totam Ecclesiam pertinebãt) cum ea velut amicus cũ amico, quo familiariter vtitur, communicare soleret. Cuius cùm multa afferri exẽpla possent, vnum solummodo proferam, quod in Pij Papæ II. diplomate continetur his verbis: Pro pace Florentinorum, qui cum Ecclesia dissidebant, & interdicto suppositi erant Ecclesiastico, Apenninum & Alpes transire, atque ad Auinionem vsque ad Gregorium XI. Pont. Max antecessorem nostrum proficisci non dubitauit. Cui votum suum de petenda vrbe Roma in occulto factum sibi soli ac Deo notum, sese diuinitus cognouisse monstrauit. Fuit enim in ea spiritus prophetiæ: multa prædixit antequam fierent & occultissima reuelauit. Quid verò illud quod ab hoc cœlesti præceptore erudita, non modò futura prędixit, & occulta cordium patefecit, sed mirabili etiam sapientia donata fuit; qua & libros & epistolas mirabili doctrina refertas composuit: quodque omnem superat admirationem mulier omnis generis disciplinarum ignara, sępe duobus, sæpe tribus, interdum etiã quatuor scriptoribus epistolas sine vlla cunctatione dictabat.

Claruit prophetia spiritu.

Sed quoniam inter singularia Sanctorũ priuilegia vis & efficacia orationum principem sibi locum vendicat, de hac (cæteris omissis nè longiores

giores

giores simus) breuiter nonnihil perstringamus. Anno salutis millesimo trecentesimo septuagesimoquarto plus minus cùm pestis inguinaria Senas vastaret, accidit vt virum venerabilem Matthæum nomine, qui domui S. Mariæ de misericordia præerat ea potius corriperet. Id vt primū ad sanctam virginem perlatum est, festina ad illum accessit, & prius quā ad eum appropinquaret eminus clamare cœpit: Surge domine Matthæe, surge, non est iam tempus in lecto molliter cubandi Vix illa verba cōpleuerat & momento temporis, pestis & apostema, dolorque omnis ita euanuere, vt ijs nunquam Matthæus laborasse videretur: lætusque & alacer è lecto consurgens, paulò post cum patre Raimundo non ægrotorum, sed fortium hominum solidos cibos ederet. Cuius præclari miraculi per multi testes fuere.

Oratiorum eius efficacia.

Per id tempus quo illa pestis grassabatur Senis, pater Raimundus, cū fidissimam quibuscunque adesse poterat nauaret operam, accidit vt & ipse cōtagione pestifera inficeretur. Tum verò vt potuit cū socio ad ędes sacrę virginis se contulit. Illa verò manus suas Raimundi capiti admouens, flexis genibus pro salute eius orabat Dominum. Inter orandum autem vt sępe aliàs in mentis excessum rapta fuit. Cumque ad dimidiā ferè horam ita permansisset, Raimundus sensim sanitatē recepit, prorsus, vt ante quàm illa sibi restituta esset planè curatum se sentiret: ciboque sumpto incolumis ad pristinos labores rediret. Frater Bartholomeus patris Raimundi socius eadem peste & acrius & diutius oppressus, sanctę virginis precibus itidem restitutus est. Sunt huius gentris penè infinita à virgine patrata miracula: quę si ex ordine referre vellem, vix iusto cūcta volumine comprehendi possent. Vnum adhuc ex omnibus subijciem' ex quo clarissimè virginis sanctitas dignosci poterit.

Pater Raimundus peste infectus à virgine curatur.

Senis duo flagitiosi latrones capti, propter facinorum immanitatem atrocissimis sunt supplicijs addicti. Iamque ducebantur ad mortē & curribus impositi ignitis fuscinulis discerpebantur. Nemo autem eos adducere poterat, vt saluti suæ Confessionis sacramento consulerent: quin potius, (quod dictu quoque horribile est) voces in Deum blasphemas palā iactabant. Eo autem tempore erat sancta virgo apud Alexiam sociam & discipulam [illegible]am, cuius ædes miserrimi illi prætéribant. Vbi id autem sensit Alexia, celeriter indicant sanctæ virgini: illa se totam confert ad deprecandam clementiam saluatoris pro salute desperatorum: cumque vidisset per fenestram ingentem turbam dæmonum qui obstinatos illos miserè exagitabant, impetrat à Domino vt possit spiritu se illis adiungere, & cum eis ad portam vsque proficisci. Vt autem eam viderunt dęmones palàm clamitabant, Si non cessaueris, dæmoniacam te efficiemus. Illa spretis procacium minis, in precibus perstitit. Vbi ad portam vrbis ventum est, ecce clementissimus Saluator apparet obstinatis illis totus vulneribus confectus & sanguine madidus, inuitat ad pœnitentiam, promittit veniam. Illi mox mutati instanter petunt sacerdotem, peccata sua confitentur: facta confessione blasphemiæ mutantur in laudes Dei, dignos se etiam maioribus tormentis fatentur. Stupent omnes repentinam illam confessionem: carnifices quoque mitescunt, nec audent noua inferre supplicia, dum vident tantam eorum pietatem ac religionem. Denique illi ad mortem haud secus atque ad epulas festinant, spe bona freti, se per supplicia momentanea citius ad gaudia venturos sempiterna. Quod multò etiam magis mirandum est, quàm si horum extincta corpora ad vitam essent reuocata. Plura eximiæ sanctitatis eius opera referre negligimus, nè pium lectorem nimia prolixitate tædio afficiamus.

Duo flagitiosi in sceleribus obdurati à virgine mirabiliter conuertuntur.

Cùm

Migrat è vita anno ætatis 33. Cum annū ætatis plus minus 33. attigiſſet, incredibili Chriſti deſiderio inflammata, aſſiduis precibus à Domino poſtulauit vt huius mortalitatis ergaſtulo ſolueretur, quò deſiderato diu eius aſpectu frui poſſet. Non ceſſabat multiplicatis precib. Dominum exorare, vt potè quæ rerum terrenarum nimium pertæſa diſſolui cupiebat & eſſe cum Chriſto, cùm ecce corporis infirmitate, qua detinebatur, indies magis magiſque creſcente, terminū adeſſe vidit, qué toto vitę tempore deſiderauerat. *Vide humilitatem S. virginis.* Ibi verò tanquam grauiſſimorū peccatorum rea ab omnibus humiliter veniam petijt, omnibuſque Eccleſiæ ſacramentis ſe communiuit, & plenariam peccatorum omnium remiſſionem auctoritate Gregorij XI. & Vrbani VI. Romanorum Pontificum impertiri curauit. Tum verò mortis angoribus repentè correpta, cum teterrimis dæmonibus in ſingulare certamen ingreſſa eſt. Quod ſanè tā ex dictis quàm factis eius facilè animaduerti potuit. *In agone à dæmonibus acriter expugnatur.* Dæmones enim cū inſtarent vrgerentque vt eam vel meritorum excellentia in ſuperbiæ crimen extollerent nonnunquam tacebat, nonnunquam verò respondebat, interdum leniter ſubridens, obiecta crimina contemnebat. Semel autem quaſi attonitis auribus arrecta cùm parumper conticuiſſet, læto vultu reſpondit in hæc verba: Vanā gloriam nunquam, ſed veram vtiq; gloriam & laudem præpotentis Dei. His dictis cùm aliquamdiu viribus iam deſtituta ſilentium tenuiſſet, tandem exclamauit: Domine in manus tuas commendo ſpiritum meum: ſimulque animam tot tantiſque virtutibus exornatam in manus Creatoris efflauit.

Funus fuit multis ciuium omniū lachrymis curatū, & in Dominicanorum eccleſiam deportatum, vbi mox inſignia valde & præclara diuinitus *Miracula ad funus eius.* edita ſunt miracula: adeo vt ea propter toto triduo inhumatum permāſerit. Poſtquam verò honorificè ſepulturæ traditum fuit, eadem ipſa non mō nō extincta, ſed etiam ptęclarius aucta ſunt: prorſus vt eximiam virginis ſanctitatem omnibus eò cōfluentibus notiſſimam facerent.

MARTYRIVM SS. MARIANI Lectoris, & Iacobi Diaconi.

Conſcriptum ab eo qui ſe interfuiſſe teſtatur. ex quo Vſuardus etiam quędam in ſuo Martyrologio deſcripſit.

CVM pari ſocioque comitatu viā Numidiā verſus ingreſſi eſſemus, & ad locum, qui appellatur Muguas, cui Cirthenſis Coloniæ ſuburbana eſt vicinitas, veniſſemus, vt diaboli rabies ad tentandā iuſtorum fidem acriter ſæuiebat, Marianus & Iacobus beatiſſimi martyres ad ipſum coronæ locum intrepide veſtigia direxerunt. Cruenti & cæcati Præſidis furor per militares manus omnes Chriſto dilectos requirebat: & incredibili quadā crudelitatis inſania mulctatos iā ante exilio retrahebat, eorūq; vt ſe ſanguine inebriaret auidis faucib. anhelabat. *30. Aprilis. Colonia Cirthenſis.*

In his Agapius & Secundinus antiſtites ambo, firmiſſimo inter ſe ac indiuiduo planè ſocietatis vinculo coniuncti, alter etiam carnalis continentiæ ſanctitate eximius à certamine ad certamé aliud euocati ſunt: vt qui captiuos à ſęculi pompis in obtinendo Chriſti nomine ſubegiſſent, etiam mortis aculeos conſummatæ fidei virtute calcarent. Contigit autem vt fratres Agapius & Secundinus ex illuſtri ſacerdotio martyres glorioſi, in eo tranſitu, quo ad beatum paſſionis ſuæ prælium, Præſidis quidem temporanea poteſtate, ſed Chriſti electione pergebant, noſtrum interim dignarentur hoſpitiū. Quibus tantus inerat gratiæ & viuificationis ſpiritus, vt tam ſanctis & præclaris Dei teſtibus parum iam eſſet, quòd ipſi martyrio precioſum ſan- *Agapius & Secundinus Epiſcopi, quos Martyrologia habent 29. Aprilis.*

sanguinem destinassent, nisi etiam alios martyres fidei suæ inspiratione fecissent. Horum tanta fuit charitas, tantaque dilectio, vt licèt tacitis insitę virtutis exemplis fratrũ fidem satis superque extruerét, tamen paucis illis diebus, quibus nobiscum degebant, adeo nostrum omnium mentes diuinis sermonibus inflammarunt, vt Marianum & Iacobum exemplo & magisterio suo dispositos, incredibili quodam martyrii amore ebrios relinquerent. Cùm enim biduum ab eorum certamine sanè glorioso fluxisset, nos qui in villa relicti recentissima gloriæ vestigia ingredi paramus, violenta manu ad idem certamen requisiti sumus.

Et quidem cùm à Muguis in Cirthensem Coloniam traheremur, Marianus & Iacobus penè sequentes, cũ nos exultantius ad constantiam hortarentur, se quoque Christianos esse liberiori gaudio prodiderunt. Mox igitur interrogati, cùm in fortissima Christi confessione perstarent, deducuntur in carcerem. Tunc attentantur numerosis durisq; cruciatib. per stationarium militem, iustorũ proximumque carnificem, adhibitis in auxilium crudelitatis eius centurionũ, & Cirthensium magistratibus tanquàm fides eorum, quibus corporis cura vilis erat, membrorum laceratione frangeretur. Et quidem Iacobus, qui in virtute fidei magno excelsoque animo præditus erat, & iam ante infestinationes variæ persecutionis euicerat, se non modò Christianum, sed Diaconum quoque esse confessus est: quem protinus pari virtute secutus Marianus, se Lectorem esse exclamauit. Hinc furor carnificum vehementius incensus noua atrocioraque exquisiuit supplicia. Et quidem Marianum extremis pollicum apicibus suspenderunt, addita pedibus immani ponderum mole, vt discordantibus pœnis totius corporis compago solueretur. Sed Marianus quanquam concussis lateribus, diuulsis visceribus, & compage plané resoluta, immania pateretur, mente tamẽ imperterritus cõstitit, prorsus vt victa torquentium feritate, nouo triumpho exultans ad carcerẽ reduceretur; vbi cũ Iacobo & reliquis fratribus gaudium victoriæ Dominicæ frequenti oratione celebrauit.

Marianus & Iaco. ducuntur in carcerẽ & dirè torquẽtur.

In carcere autem non sine mirificis visionibus commorati, tãdem in publicum protracti sunt, vt eos Cirthensium magistratus eulogio confessionis suę honoratos, trãsmitteret cum parte damnationis ad Præsidẽ. Et ecce vnus è circunstantibus nostris omnium in se gentilium conuertit oculos, quòd iam per gratiã proximæ confessionis, Christus in ore eius & facie relucebat. Cumq; ex eo turbulentis & feruentibus animis quæreretur, an eiusdem & ipse esset religionis & nominis, rapuit tam dulcem promptissima confessione comitatum. Sic eulogijs suis beati martyres, plures Dei testes, dum ipsi ad martyrium parantur, acquirunt: & iam transmissi ad Præsidem negocio sum ac difficile iter cum voluntate properauerunt. Tunc eos Præsidi admotos, iterum Lambesitanus carcer accepit. Hæc enim sola apud Gẽtiles hospitia iustorum. Interim per dies plurimos rabies insanientis Prę sidis tam multis laicorum occupabatur vulneribus; quòd ad Iacobum & Marianum clericorumque victimam peruenire non poterat. Nam ita inter se nostræ religionis gradus artifex sęuitia deuiserat, vt laicos à clericis separatos, tentationibus sęculi & terrorib. suis putaret esse cessuros.

Hospitia Christianorum carceres.

Nota multam cadem Christianorum.

Ergo charissimi nostri & fidelissimi Christi milites cæterique de Clero contristari aliquantulum cœperunt, quod laicis certaminis sui laude perfunctis, serua retur sibi tam lẽta & sera victoria. Tunc Agapius, q iamdudum martyrio suo consummatæ fidei sacramenta perfecerat, qui & ipse, cùm pro puellis duabus Tertulla & Antonia, quas sibi charissimas ad vicem pignorum diligebat, repetitis frequenter precibus oraret,

Agapius martyr.

ret, vt secum & illæ Dei dignatione martyres fierent, retulerat meritorũ suorum tali reuelatione fiduciam: Quid assiduè petis, quod vna oratio ne meruisti? Is ergo Agapius agenti Iacobo in carcere secundum quietis tempus apparuit. Nam ipsa, inquit, nocte Agapium nostrum videbam inter omnes alios lætiorẽ, quos vnà nobiscum Cirthensis carcer incluserat, solenne quoddam & lætitię plenum celebrare conuiuium. Quo cùm ego & Marianus quasi ad Agapem spiritu dilectionis & charitatis raperemur, accurrit obuius nobis puer, quem constabat esse alterũ ex geminis ante triduum cũ matre passis, corona rosea collo circundatus, & manu dextra palmam viridissimam præferens. Et, quò properatis inquit? Gaudete, & exultate, cras enim & ipsi nobiscum cœnabitis. O Dei magna in suos & præclara dignatio. O verè paterna pietas in Christo IESV Domino nostro, qui dilectis suis & indulget tam larga beneficia, & clementiæ suę munera pręstaturus ante declarat.

Agapius apparet Iacobo in carcere.

Gemini cũ matre passi.

Dies à visione primus illuxerat, & iam promissis Dei sententia Præsidis seruiebat: quæ Marianum & Iacobum & cæteros clericos, tandem patriarchis cum gloria redditos, è pressuris sęculi sententia animaduersionis emisit. Et perducti sunt ad coronę locum, qui riparum collibus hinc inde sublimis, media fluminis conualle subsederat, & spectaculo erat celsa vtrinque altitudo aggeris. Alueus ipse medio sinu fluorem beati sanguinis hauriebat. Nec deerat vtriusque sacramenti genus, cùm & baptizarentur suo sanguine, & lauarentur in flumine.

Baptismus, sanguinis & fluminis.

Mira tunc ibi cernere posses & exquisita compendia sęuiendi. Nam cùm manum carnificis gladiumque ipsum tot ceruicibus debitum, numerosus iustorum populus vrgeret, artificis feritas dispositas agminũ series in ordinem dirigebat, scilicet vt sacrilegi percussoris ictus velut impetu quodam furoris pia colla percurreret. Deinde, vt nè expectabile fieret cruentum illud & barbarũ ministerium, hanc sibi expeditionẽ sceleris inuenit. Nam si vno in loco per cussurus ipse consisteret, immensam struem corporum cumulus aceruaret, & ipsum denique spatium tanta strage completus alueus denegaret. Tunc oculis sub ictu ferri de more velatis, nullę tamẽ aciem liberę mẽtis clausere tenebræ, sed largus atq; inæstimabilis splendor immensæ lucis adfuit. Nam plerique cum proximis atque assistentibus sibi fratrib. quamuis in visum carnalis aciei pars non pateret, videre se tamen & mira quædam loquebantur, quòd sibi apparerent equi desuper, niueo colore candentes, quibus veherentur iuuenes candidati. Nec defuere ex eodẽ martyrum numero collegarum quidam, qui reuelationem attestarentur auribus, & ex auditu equorũ fremitus ac sonos recognoscerent. Ibi & Marianus prophetico spiritu iam repletus, fidenter ac fortiter prædicabat proximam iusti sanguinis vltionem, variasque sęculo plagas, vel de cœli iam culmine minabatur luẽ, captiuitatem, famem, terræque motus, cynomię venena cruciantia. Qua prædicatione non tantùm Gentiles insultabat fides martyris, sed etiam fratribus vigorem æmulandæ virtutis, & quasi classicum præcinebat, vt inter tantas sęculi plagas iustis Dei tam bonæ atque pię mortis raperetur occasio. His peractis Machabæico gaudio Mariani mater exultans, & passione perfecta iam secura de filio, non illi tantum cœperat, sed & sibi, quæ tale pignus ediderat, gratulari. Complectebatur in filij corpore suorum viscerum gloriam, & in ipsa ceruicis vulnera frequens osculum pietas religiosa figebat. O te merito Mariani, ò te beatam & filio tuo matrem & nomine. Quis in ea tanti vocabuli fœlicitatem credat errasse quam sic vteri sui fętus ornauit? Inæstimabilis verò Dei omnipotẽtis & Chri-

Mariani prophetia.

Matris Mariani virilis animus.

& Christi eius in suos misericordia, qui fidentes in suum nomen, non solum gratiæ dignatione confortat, sed & sanguinis sui redemptione viuificat. Nam quis digna æstimatione possit eius beneficia metiri, qui in hoc paterna indulgentia semper operatur, vt nos, & hoc ipsum quo Dei nostri sanguine rependi credimus, conferatur. Cui gloria & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

MARTYRIVM SANCTI Maximi.

Ex actis, vt putatur publicis, quæ consularia dicebantur, desumptum.

30. Aprilis.

Ecius Imperator volens profligare Christianorũ legem, promulgatis per orbem vniuersum decretis statuit, vt Christiani omnes, relicto Deo viuo & vero, dæmonijs sacrificarent: qui verò id recusarent suppliciorum atrocitate necarentur. Quo tempore Maximus homo quidem plebeius sed eximia pietate prӕditus, palam se Christianum confessus, optimo Proconsuli apud Asiam oblatus est. Et quidẽ Proconsuli de nomine & conditione eius interroganti martyr respondit: Maximus mihi nomẽ est, conditione quidem ingenuus, sed seruus Christi Iesu, etsi peccator. Tunc Proconsul: Nostine, inquit, inuictissimorũ principum decreta, quæ Christianis omnibus relicta superstitione, deorum cultum præscribunt, & verum principem, cui omnia subiacent, cognoscere iubent? Cui Maximus: Iniquã huius principis sententiam cognoui, ideoque me palam ostendi. Ego autem non sacrifico, nisi soli Deo, cui me ab ineunte ætate sacrificasse gratulor. Cui rursus Proconsul: Sacrifica, inquit, nè te varijs affectum tormentis, extremo supplicio subijcere cogar Et Maximus: Hoc est inquit, qđ semp in votis habui, vt huius corporalis ergastuli vinculis solutus, ad sempiternam vitam migrare valeam. Tunc Proconsul fustibus eum cædi iubens, inter cædendum dixit: Eripe te, ò Maxime, maturo sacrificio ab his supplicijs. At martyr in consideratione suppliciorum suorũ exultans: Ego, inquit, hæc quæ pro nomine Domini nostri Iesu Christi patior, nullo modo tormenta reputo, sed tum demum in vera & sempiterna tormenta incidam, si fluxæ huius ac periturӕ vitæ amore perfidè à Christi confessione defecero. Tunc Proconsul ira inflammatus in eculeo eum suspensum torqueri iussit, dicens: Iam tàdem agnita stultitia tua sacrifica, vt vitam, mortis supplicio penè circumuentam, lucreris. At Maximus: Lucrabor planè, inquit, vitam, si neglectis spretisque olidis his sce membris non sacrificauero. Mihi verò nec fustes, nec vngulę, nec ignes tui vllum dolorem adferunt, quia in me manet gratia Christi. Tunc Proconsul lata sententia lapidibus eum obruendum tradidit. Raptus est confestim à ministris diaboli athleta Christi gratias sine fine Deo agens, quòd eum tanta gloria dignum faceret, & triumphũ de diabolo, cui nulla in terris potestas comparari potest, adeo gloriosum concederet.

Decreta Decij Imperatoris.

Maximus Consuli oblatus præclarè respondet.

Perductus igitur extra muros martyr, lapidibus cæsus, beatam animam Christo tradidit: cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

MAIVS

MAIVS.

RES GESTAE
ET MARTYRIVM
S. APOSTOLI PHILIPPI.

Ex iis quæ sunt apud Metaphrasten.

1. Maii.

PHILIPPVS Christi Iesu Apostolus, Bethsaida ciuitate oriundus à parentibus optimè institutus atque imbutus, postquā Mosaicæ legis cognitione haud mediocriter animū erudijsset, in Galilæam se recepit, quò altiorib. adhuc disciplinis mētem excoleret, atque ad perfectissimam cœlestiū rerū cognitionem, quarum desiderio vehementer flagrabat, tandem aliquando perueniret. Ibi verò cū Christus Dn̄s diuini verbi semina tunc spargeret, & hunc æternæ salutis amore flagrantem cerneret, eum se sequi iussit. Qui protinus diuino splēdore mirificè illustratus veræ salutis authorem agnouit, cuius aduētum in terris Prophetarum omnium vocibus promissum iam ante legerat, eumque secutus est. Itaq; Christo tota mēte & corpore adhærens, tāta ex eius cōsuetudine ac stupendis rerū factis admiratione cum eximia voluptate cōiuncta affectus est, vt alios similiter primæ notę amicos & familiares vehementer alliceret. Inter quos Nathanaelem virum mira simplicitate prēditum & oīs doli ac fraudis ignarū ad Christū adduxit. Quo adducto Philippus in cōsideratione bonitatis Christi exultans: Magister, inquit, tu verè Rex es Israelis. Christus aūt ea hominis pietate ac fide delectatus diuinorū arcanorum mystā eū futurum esse pronunciauit verbisq; clarissimis se vnicum patris filiū ad humani generis salutē in terras missū ostēdit.

Philippus vocatur à Christo.

Philippus alios ad Christū adducit.

Ab illo ergo tpe Philippus indiuiduus Christi discipulus factus quotidiana Christi miracula spectabat, animumq; ad cęlestium rerū amorē ardentius excitabat: & alios praua opinione imbutos mirabili charitatis studio veritatis luce illustrare conabatur. Hinc quidā ex ijs, qui falsa gentiliū religione miserè conflictabantur, cū Hierosolymā summā Iudæorū festiuitatē contemplaturi venissent, fama rerū admirandarū quas Christus gerebat prouocati, ad Philippū accesserūt, seseq; visendi Christum vchemēter cupidos dixerunt. Philippus aūt salutis miseræ gentis auidus, re cū Andrea prius cōmunicata, Iesu eos p̄sentauit: qui protinus de imminente passionis suę ignominia & gloria eius disserens luculētis verbis ostendit, similitudine ex grano in terrā misso sumpta, se crucis & mortis supplicio omnibus sempiternam salutem & gloriā allaturum.

Postquā verò mundi totius salute egregie cōstituta victor Christus Iesus glorioso triūpho cœlos cōscēdit: protinus Apostoli in opus sedulò incumbentes, oēs mundi partes euangelij face illustrandas susceperūt. Cūq; alij Oriētales, alij Occidētales sortirentur, admirabili huic Apostolo Asia obtigisse fertur. Quā quidē tanta virtute peragrauit, vt innumerabilē hoīum multitudinē euāgelio genuerit, ac salutaribus aquis expiaros regni cęlestis cōsortes fecerit. Et quidē cū mentes in scelere penitus obdura tas nulla verborum virtute emollire posset, facta admiranda adhibebat, prorsus vt oīa morborū genera solo

Philippus in Asiā mittitur.

ver-

verbo vel sacræ manus suæ contactu fugaret, dæmonesq; ex obsessis corporibus, non sine ingenti astantium stupore expelleret. His rebus fidei pietatisq; fundamenta egregiè collocabat: & aduersarios liuore & inuidia inflammatos confundebat: adeo vt vel inuiti diuinæ virtutis testimoniũ Philippo præbere cogerẽtur.

Huic Apostolus demolitis dæmonum aris sacra Christo altaria erexit & viros eo munere dignos constituit, qui sacra ibidem mysteria peragerent. Iamq; maior indies credentiũ numerus fiebat, certatimq; quilibet suum Christo nomen dare ardebat, cùm Philippus cęlesti pro meritis gloria coronandus ex hac vita à Dño vocabatur. Est ciuitas in Phrygia rerum omnium opulentia & ędiũ magnificentia insignis Hierapolis dicta: quam Apostolus vt intellexit simulacris deditam, & nefaria superstitione, qua viperæ cuidam prodigiosæ diuinum cultum tribuebant, miserrimè conflictatam, protinus diuino spiritu concitatus gressus eò direxit, vnoq; Christi nomine fidenter inuocato, eam internecione deleuit. Deinde aduocata concione luculenter admodùm de vnius & sempiterni Dei oĩpotentia eis disseruit & Christi in terris aduẽtum meridiana luce clarius exposuit; omnesq; in cõmuni hortatus est, vt relictis dæmonũ præstigijs eũ agnoscerent, qui pro salute oĩum pciosum sanguinẽ fundere minimè dubitasset, & acerbissimis supplicijs sponte susceptis nos à sempiternis cruciatibus sceleribus nostris debitis eripere voluisset.

Hierapolim petit.

Hæc aliaque non sine fructu Apostolum disserentem quidam diaboli inuidia concitati nefarij corripiunt, vinculisq; iniectis in carcerẽ detrudunt. Inde verò maiori furore agitati flagris verberibusq; eũ concidunt ac postremò è talis funib. vinctum in sublime suspendunt. Eodem tpe Bartholomeus eiusdem periculi cũ Philippo consors Hierapoli versabatur, qui cùm gentem nefario dæmoniorũ cultui deditam ad veritatis agnitionem instantius adducere conaretur, crucis supplicio reus iudicatus est. Porrò Mariamna insigni pudicitia virgo Philippi soror cũ fratri immanes cruciatus patiẽti adesset incredibili dolore cõflictabatur, q nullas p voluntate suppetias ei ferre posset. Interim verò dum hęc fierent, terra subito motu agitata ingẽtem omnibus formidinem incussit, & horrendo quodam hiatu pręsentem omnib. mortem extremumq; excidium minitabatur. Itaq; periculi magnitudine perculsi cũ ipsa elementa illati Philippo supplicij pœnas exposcere viderentur, eum circũsistentes Saluatoris nomen inuocabant, & supplicibus animis scelerum suorum veniam postulabant. Ijs hoc mõ supplicãtib. & in preces votaque non sine multis lachrymis incũbentibus optata protinus tranquillitas rediјt: & ipsi ab imminẽtib. periculis liberati vinctos adhuc Christi discipulos à vinculis eripere magno studio contenderunt.

Apostolus capitur & dirè cruciatur.

S. Bartholomeus socius periculorũ Philippi.

Mariamna soror Philippi.

Terræmotus horribilis.

Et quidem Bartholomeo soluto, Philippus nè desiderata diu martyrij gloria fraudaretur, conatus eorum repressit, ac toto die in supplicijs istis constitutus Christum illis instanter prædicauit, & supplices etiã ad Deum preces adhibuit vt gentem multis errorum tenebris adhuc occæcatam clarissima nominis sui cognitione illustrare dignaretur.

FerturEbionitanorum sectam, qui Dei filium veram hominis naturam ex Maria Virgine sumpsisse negabãt, hujus Apostoli virtute ac prædicatione Hierapolis euersam & sublatam fuisse, qui ea propter inuidia & scelere concitati Apostolum in crucem actum lapidibus obruerunt: eoque sine desideratissimam martyrij palmam contulerunt.

Apostolus Philippus in cruce suspensus lapidib. obruitur.

RES GESTÆ S. IACOBI Apostoli fratris Domini.

Ex ijs quæ sunt apud Metaphrastem.

1. Maij.

Ihil sanè est viro bono & virtutis amanti æq; iucundum atq; viri iusti memoria. Ea enim præterquam quòd animos ad inæstimabilem quandam lætitiæ magnitudinem excitat, tantam etiam vtilitaté adfert, quantam res alia in terris potest nulla. Aemula namq; virtus ad res præclarè & fortiter gerédas stimulos addit, nec patitur animum cupiditate laudis incensum otio vel torpore lãguescere. Agedum igitur nos quoq; magnum illum Iacobum in medium adducentes, qui eximia quadam virtute Iusti nomen assecutus est, communem ex rebus illius vtilitatem cũ non mediocri voluptate cõiunctam capiamus.

Patria & parentes Iacobi. Et quidem patria Iudęa oriundus Alphæum patrem, matrem verò Mariam (quæ in sanctis Scripturis Maria Iacobi, interdum Ioseph mater, interdum etiam Maria Cleophę scilicet filia dicitur) habuit. Hic quidé propter insignem virtutem & morũ integritaté & eximium iustitiæ splédoré quo mirificè relucebat, Iustus appellatus est. Erat enim cùm externo tum interno mentis habitu adeo ad omnem modestiam lenitatem ac sanctitatem denique compositus, vt cũcti ex eius aspectu intimum quoddam cordis gaudium haurirent. Omnia corporis membra certatim virtuti studebant. Oculi ad cęli sydera cũ pietate erecti admiranda Dei opera sine fine contemplabantur. Aures diuinis verbis & secretis eius inspirationibus semper patebant. Os perpetuum quoddam diuinæ legis promptuarium mirificam quandam consolationem afflictis eructabat. Manus à benefaciendi studio cessabant nunquam. Venter non modò vitę huius delicias respuebat, sed tanta se inedia affligebat, vt aquam potum suauissimũ, panem verò siceum delicias suas existimaret. Vini vsus planè ei incognitus fuit. Genua ei⁹ ex assiduæ precatione ita obduruerát, vt pellis cameli instar callum obduxerit. Vestimenta insuper sua asperitate fractam lõgis ieiunijs carnem acrius atterebant. Vestibus lineis non nisi ad sacra peragenda vtebatur. Nullũ ei noctis & diei discrimen fuit, prorsus vt pari alacritate diuino semper operi incũberet, ac perpetua quadã virtutis exercitatione omnium sibi animo. ĩcredibili amoris vinculo deuinciret. Tãta namq; fuit viri illius sanctissimi apud omnes opinio, vt etiam ij, qui à Christianæ religionis sacris abhorrebant constanter assererent, non aliam ciuitati Hierosolymitanę excidij causam ascribendam, quàm quòd virum hunc Iustum & maxima sanctitatis laude florentem per summum scelus morte affecissent.

Sed quomodo alias eius virtutes pro dignitate explicare poterimus? Postquam peractis nostrę redemptionis mysterijs Christus cęlos conscendisset, & Apostoli in varias orbis terrarum partes ad omnium salutem rite constituendam dispersi fuissent, Iacobus hic à S. Petro ad clauum Hierosolymitanę ecclesię gubernandum missus fuit: quem sanè quanta animi prudentia & vitæ sanctitate administrauerit ex epistolis eius luce clarius intelligi potest. *Iacobus à Petro Episcopus Hierosolymitanus constituitur.* Iam verò quanta eius fuerit non modò apud plebeios, sed apud Apostolos & apud ipsum gentium doctorem auctoritas & dicendi facultas vel ex eo abundè constat: quòd cum aliquando quæstio Antiochiæ orta fuisset, an oporteret eos, qui ex gentibus ad verbũ veritatis accedebant, more Mosaico deinceps circũcidere, Iacob⁹ tãta auctoritate ac gratia disseruit: vt cunctis illius sententiam tanquã certissimũ Dei oraculũ amplecterent. Ego, dicebat, fratres Iudico non esse molestia afficiendos eos, qui ex gétibus ad Deum cõuertuntur, sed suadendũ tan-

tantū vt ab impio simulacrorū cultu & fornicatione alijsq; operibus impudicis abstinentes pura mente Deo deseruiant. Hæc Iacobi sententia tanta apud Apostolos auctoritate firmata est, vt toti deinde ecclesiæ pro optima viuendi forma tradita fuerit.

Galat. 1. Sed licet etiam audire, quidnam de eo scribat ad Galatas Paulus: Ascēdi, inquit, Hierosolymam ad videndum Petrum. Alium autem Apostolū non vidi, nisi Iacobum fratrem Domini. Res sanè magna & digna quę literarum monumentis consignaretur videre Iacobum. Nec immeritò in eo gloriatur doctor gētium quòd tanti viri conspectu frui meruerit, vtpote quem admiranda vitæ sanctitate decoratum nouerat. Huic etiam illud vas electionis se ei subiecit, illiusq; monitiones tanquam à Deo profectas

Actor. 21. accepit. Nam cum Hierosolymam ingressus ad Iacobum diuertisset, eumque in consessu presbyterorum honorificè salutasset, statim singulatim per ordinem exposuit quanta per suū ministerium in gentibus Deus operatus esset. Illi autem auditis quæ à Paulo narrabantur magno exultantes gaudio communem Dominū glorificarunt: ac Paulo persuaserunt, vt gentem Iudæorum, quæ eum defectionem à Mose docere acceperat, arctiori vinculo fidei Christo constringeret. Quod vt faciliori negotio fieret, viros ei quatuor voto obligatos adduxerunt, vt se cum illis ritu communi sanctificaret ac capita eorum raderet: quo prauam opinionem, quā de eius doctrina conceperant, hoc modo deponerent. Et quidem existimandum est omnino hæc Iacobum, vtpote ecclesię illius principem, Paulo persuasisse, suaque auctoritate tantum apud doctorem illum vnum omnium præstantissimum inualuisse, vt se eius dicto libenter audientem præbuerit.

Hæc Hegesippus lib. 5. Hic ergo magnus & diuinus Iacobus præclara sanctimoniæ gratia ex vtero matris suę à Deo insignitus, Pontificiam Hierosolymitanæ ecclesiæ dignitatem primus à Deo adipisci meruit, quam tanta opinione virtutis ac sanctitatis administrauit, vt solus in sancta Sanctorum perpetuò ingrederetur. Non enim semel, sicut iis, qui legi & vmbrę cœlestium seruiebant, concedebatur ingressus, sed propter puritatem eximiam sacra illa limina vni illi & soli perpetuò patebant: vbi sanè tanta orādi assiduitate iratum patrem placare nitebatur, vt camelorum instar genua eius obduruisse feratur. Nunquam vino vel alia potione quæ ebrios reddit vsus est, nec animalium carnibus vesci voluit, ferro & nouacula nunquàm caput eius rasum est, oleo corpus nunquam vnxit.

Cæterùm quidam ex hæreticorum numero, quorum dux erat Ananus, cum spe insidiarum, quas Paulo struxerant, frustrati essent, conceptum animi furorem in Iacobum quouis modo expromere decreuerunt. Itaque coram vniuersa plebe fidei rationē ab eo postularunt, vt quid de Christo sentiret liberè pronunciaret. Qui cum antea semper, tū verò multò ardentius Iesum Christum Dei filium viuorum ac mortuorum iudicem à Deo constitutum esse confessus est. Hinc cum hæreticorum fraude & turbulentis sermonibus alij in alias atque alias opiniones miserè distraherentur, Iudęorum principes seditionem periculosam verentes, Iacobum aduocarunt: rati se virum iustum blāda assentione in suas partes pertrahere posse. Itaque tanquam pacis & vnitatis ac communis denique salutis vehementer cupidi, talem ad eum orationem instituisse feruntur: Cum populum errore religionum furentem in pestem ac perniciem sempiternam ruere cernamus, te, quantum possumus rogamus, vt eum cohibeas, & ab instituta insania ac præcipiti furore ad saniorem mentem reducas. Nosti enim quantum tibi ab vniuerso populo deferatur, & quanto in honore apud nos propter iustitię opinionē sempe fueris. Hāc igitur *Blāda Iudęorū oratio ad S. Iacobum.*

nobis vicem rependе, vt errorem, qué de Iesu quidam ex nostris conceperunt, ex intimis eorum animis euellas: nè falsa religione cum certissimo ciuitatis totius periculo atq; interitu, diutius confirmetur. Ascende ergo pinnam templi, & clarissima voce enuncia ac testificare frustra in Iesu salutis spem constituendam esse.

Iacobus his auditis templi quidé pinnam conscendit, magnoque principum honoratus consessu, (qui aduocata ciuitate ferè vniuersa verbis honorificis insigne iustitiæ testimoniũ iterum illi deferebanr) ita sermonem exorsus est: Quid me, viri principes, interrogatis de Iesu? Quid animas ipsius precioso sanguine redemptas in damnationis sempiternæ miseriam præcipitare conamini? Ipse est, qui de cœlo ad omnium gentium salutem in terras missus, nunc ad dexteram virtutis patris sui in cœlo residet, venturus posthac cum potestate magna in nubibus cœli, vt vnicuique digna factis suis præmia in iudicio retribuat. His dictis fideles sublatis cum ingenti lætitia vocibus exclamarunt: Osanna filio Dauid. Scribæ verò & Pharisæi cum tale præter omnem expectationem de Iesu testimonium audiuissent, pœnitudine ducti quòd tanto Iacobum honore dignati essent, contra voce magna clamarunt: ò, Iustus quoque errauit. Et quidem vt populum à Christianæ fidei religione deterrerenr, & metu in effusam fugam conuerterent, sanctissimum Apostolum de pinna templi præcipitem dederunt: ac lapidibus obruere contenderunt. Ipse verò infra pietate ad Deum conuersus, quamuis con fractis cruribus fixis tamen humi genibus: Domine Deus, inquit, ne quæso hãc noxam eis statuas, neq; enim, errore excæcati, quid faciant, sciũt. Hæc aliaque virum sanctissimum pro nefaria gente precantem cum lapidibus appeterét, vnus ex sacerdotibus, qui erát filij Recham, filij Rechabim, clamauit, dicens: Cessate, quid tanto furore in virum Iustum sæuitis? An non attenditis quanta pietate pro nobis ad Deũ preces fundat? Hęc eo dicente & nefariũ facinus detestante, quidã fullonis fuste armatus ex officina prosiliés, valido ictu capiti eius immisso, sacrosanctã illam animã excussit, & martyrij corona ornatam ad celos transmisit. Funus fuit non sine multorũ lachrymis & multorũ gemitu haud procul à templo sepultũ. Et quidé viro sanctissimo hoc modo defuncto extrema mala cótinuò ciuitatem illam inuaserunt: prorsus vt causam miserãdi valde excidij, quod deinde consecutum est, neci huius Apostoli asscribere non vererentur: tanta namque apud omnes de insigni illius iustitia ac sanctitate opinio erat.

Præclara S. Iacobi confessio.

S. Iacobus præcipitat° de templo.

Iacob° orat pro inimicis suis.

Percutitur fullonis fuste.

VITA SS. EREMITARVM Zoerardi Confessoris & Benedicti martyris.

Auctore beato Mauro Quinqueccles[i]ensi Episcopo.

Vo tempore sub Christianissimi Stephani regis moderamine rudis adhuc religionis cultus in Pannonia pullulabat, multi ex terris alijs verę pietatis ac religionis amantes, audita fama boni rectoris, ad ipsum tanquã ad patrem cõfluebant: vt solutis ab omni bellico tumultu & persecutionis metu animis, pietati vacarent. Inter quos Zoerardus quidã rusticano quidé sed pio admodũ stemmate natus, de Polonorũ terra in hãc patriam venit: vbi à Philippo Abbate, qui monasterio Zobor, in Nitriensi territorio ad honorem sancti Hippolyti martyris sito, cum laude pręerat benignè acceptus est. A quo optimis disciplinis ad arduum spiritualis vitæ certamen strenuè viriliterq; aggrediendũ instructus & habitu donatus Andreas nominatus est. Itaq; eremum ingressus, primùm assiduis ieiunijs vigilijsq; carnem domauit, tanta constantia ac virtute, vt post triduũ exhausta ieiunijs membra pertenui cibo reficeret: & sacro quadragesimali

1. Maij.

Stephanus Christianissimus Rex Pannoniæ.

Zoerardi genus.

Vocatur Andreas.

Mira abstinentia.

mali tempore solis quadraginta nucibus ad exemplum Zozimæ victitaret. Et quidem in tanta ciborum parcitate nũquam à labore cessauit; sed accepta securi quendam solitariũ syluæ locum intrabat, ibidemq; in opere persistebat, quoad nimia fatigatione oppress' humi laberetur: adeo vir sanctus otium omnium vitiorum originem detestabatur. Accidit autẽ vt die quodam humi instar mortui stratus iaceret, cumque dubio procul, omni solatio humano destitutus, vltimo mortis aculeo oppressus fuisset, ecce iuuenis candore eximio adueniens eum vehiculo impositũ ad cellam adduxit, ac protinus euanuit.

Otium detestatur.

Tum Andreas resumptis viribus, vt cognouit admirabili Dei misericordia ex præsenti se mortis periculo ereptum exultare, & gratias agere cœpit; & Benedictum (is erat viri sancti discipulus) iuramento constrinxit nè ante diem obitus sui rem admirandam propalaret.

Liberatur à mortis periculo per Angelum.

Post diurnos autem labores huiusmodi fesso corpusculo nocturnã quietem adhibebat: si tamen quies dicenda est, quæ magis nouos doloris stimulos, quàm dulcem somnum conciliabat. Planatum truncum quercinũ sæpe circumdederat, & per ipsam sepem arũdines præacutas ex omni parte infixerat. Ipse verò membra quieti daturus ita in trũco sedebat vt si forte corpus sopore grauatum qualemcunque in partem se flecteret, arundinum acie grauiter sauciatum euigilaret. Insuper & ex ligno coronam in quatuor partibus totidem lapidibus armatam capiti suo circumponebat, vt si caput sopitum quocunque inclinaret, lapide percuteretur. O inauditum genus confessionis quod preciosius facit regnum promissionis. O beati viri Andreæ merces, & corona æternæ vitæ præmijs centies ornata, quæ in cœlo multiplicato fœnore restituit, quod in terris grauiter emptum fuerat. Non cibus, non requies vana potuit dulcedinẽ auferre, quod Christus Dominus semel in animum serui sui immiserat. Hæc, quæ iam dicta sunt, discipulo eius Benedicto referente cognoui, qui & ipse, patre suo defuncto, locum eundẽ inhabitare decreuit.

Nota vigorẽ vitę sanctissimi viri.

Cumque per annos tres exemplo magistri sui districtè vitam ageret, latrones erroris opinione ducti, quòd ingentem pecuniæ vim apud eum reconditam existimarent, in eum irruerunt, raptumque ad ripam fluminis VVag crudeliter interimerũt, & corpus in ipsam aquam demerserunt. Diu verò corpore eius quæsito, & nõ inuento, visa est aquila per annum integrum ipsam fluminis ripam quasi quippiam venans studiosè circumuolare; quæ res corporis ibidem demersi præsagio fuit. Nec mora. Quidam natandi peritus se mergit: & corpus sic integrum, quasi recens defunctũ, inuenit. Conditus fuit sanctus martyr in basilica B. Emmerammi, in eodem monumento, quo ossa B. Andreę eius patris sanctissimi iampridem asseruabantur. Iam quę sequuntur, Philippus Abbas mihi Abbati constituto narrare consueuit.

Benedictus Zorardi discipulus à latronib' iugulatur.

Cum tempus, quo ad beatam immortalitatẽ vocabatur, instaret, circunstantibus pręcepit, nè quid vestimentorum quibus opertus erat, auferret, donec ipse Abbas Philippus, qui accersitus expectabatur, adesset. Et quidem Abbas, defuncto iã patre, adueniens, vt primùm sacrum corpus de more lauandum attigit, catenam ęneam ipsis visceribus penitus infixam, inuenit: prorsus vt hoc martyrij genus occultum mansisset, nisi ad vmbelicum ligati nodus apparuisset metalli. Soluta verò catena dum ex corpore trahebatur, sonus costarum elisarum omnium aures cum horrore replebat. Cuius catenę partem mediam ab eodem patre impetraui; & nunc vsq; custoditam, petitioni Ducis Christianissimi Geisę, cum desiderio mihi pro ea instanti negare nequiui. Sepulto quoque beati viri corpore, quę ex Abbate Philippo cognoui, & cognitu digna esse videbantur,

Catena ęnea carni penitus infixa.

tur, memoria notaui.

Tempore quodam latrones, quorũ collegia maxima ex parte solitudinẽ inhabitant, in sylua congressi sunt. Quibus confligentibus, vnus ex eis multum sauciatus est. Conflictu dirempto, cum hunc socij vulneratum nequaquam in sylua dimittere vellent, consilio inito ad cellam B. Andreæ, cuius fama ad omnes iam circumquaque diffundebatur, eum deferre statuerunt. Sed cum longo interuallo adhuc abessent, latro in via defunctus est. Corpore verò eius ad cellam deportato, media iam nocte cum ossa humo commendare vellent, subitò defunctus resurgere cœpit. Illis autem nimio pauore oppressis & in fugam conuersis, resuscitatus magna voce clamare cœpit: Nolite fratres formidare, nolite fugere. S. enim Zoerardus suis me precibus vitæ restituit. Illis autem stupentibus & præ gaudio plorantibus, & vt cum eis discederet rogantibus, dixit se nunquam ab ea cella discessurum, sed quod reliquum esset vitæ in Dei laudibus ibidem exacturum. Quod sanè ad supremum vitæ diem præstitit egregiè.

Latro defũctus redit ad vitam.

Aliud quoque eius miraculum, quod eodem Philippo Abbate narrãte cognoui, nequaquam silentio prætерire volui. Nitria quidam reus suspendio adiudicatus est. Qui post mirabili Dei misericordia solutus ad Abbatem Philippum veniens, eidem qualiter meritis B. Andreæ liberatus esset, indicauit. Dixit enim quòd cum iam damnationis sententia in eũ lata esset, nomen ipsius sine fine implorasset, cumque in patibulum sublatus, conceptam de Zoerardi auxilio spem æquè constanter retineret, statim suis manibus vir sanctus eum sustentauerit. At illi, cum eum iam expirasse certo certius existimarent, eoq; relicto, domum abirent, Andreas cum manu sua solutum abire permisit.

Suspensus à patibulo soluitur.

VITA S. AMATORIS Episcopi Antisiodorensis.

Ex ea quæ est apud Surium. Vixit temporibus Honorij Imperatoris. Sedit annos triginta. Obijt anno Domini 421. Numeratur sextus eius ciuitatis Epis.

Anctus Amator literis non mediocriter institutus tandem coactus est à parentibus virginem quãdam in matrimonium ducere. Cum autem iam tempus adesset, quo inter se coniungi deberent, mutuis exhortationibus ad nuncupandum virginitatis votum se permouerunt. Adfuit autem Angelus Domini qui duabus coronis mirifico splendore ornatis, laudato proposito ad perseuerantiã eos incitauit. Itaq; puella hilari animo virginum se sodalitati adiunxit: Amator autem in clerum allectus tot fuit virtutum ornamentis illustris, vt post decessum S. Eladij ei in Antisiodorẽsi Episcopatu substitutus fit. Porrò iam factus Pontifex multis ad modum claruit miraculis: cęcis restituit visum, curauit paralyticos, mortuos ad vitam reuocauit. Cumq; multos ab Ethnicismo cõuertisset ad Dominum, tum perpetrandis miraculis, tũ instanter concionando, cerneretq; ecclesiã suam angustiorẽ quàm vt ingentẽ Christianorũ multitudinẽ capere posset, à Ruptilio ciue Antisiodorẽsi amplã & excelsam quandã domum intra vrbis mœnia sitã petijt. Ille verò cum primò petenti assentiri nollet, non multo post grauissimo correptus morbo precibus eius cessit. Tũ vir Dei condita illic basilica eã protomartyri Stephano dedicauit, quæ miro fidelium studio deinde frequentari cœpit.

1. Maij.

S. Amator & eius coniunx vouẽt virginitatem.

Fit Episcopus & facit multa miracula.

Condit ampliorem Ecclesiam.

Porrò eodem tempore Germanus Antisiodorẽsis vrbis gubernacula tractabat, qui venationis studio plus nimio deditus, ferarum capita ex arbore quadam piro in medio ciuitatis ad aspectum gratissima, suspendebat,

S. Germanus gubernator vrbis Antisiodorensis.

debat, vt eo spectaculo industriæ suæ tandem captaret. Quem Amator antistes frequenter suis compellabat eloquijs, docens & monens ea re Christianorum animos haud mediocriter offendi, paganorũ verò ad idololatriæ cultum vehementius incitari. Huic vir sanctus acrius quotidie instare vt relicta consuetudine praua, arborem ipsam radicitus extirparet: sed Germanus plus laudis humanæ quã religionis pensi habens, nullo modo acquiescere voluit. Tum Amator quodam die, absente Germano, sacrilegam arborem radicitus exscidit, eamque, ne qua incredulis memoria eius extaret, Vulcano deuorandam obiecit. Quæ res vt protinus ad aures Germani peruenit, ira vehementer inflammatus mortem viro sanctissimo minitatus est. Itaque sanctæ religionis oblitus, cuius iam munere insignitus fuerat, militum suorum stipatus manu, ad vrbem properauit. Cuius aduentus certior factus Amator, ex vrbe protinus Heduũ discessit: non quod martyrii palmam subterfugeret, sed quia diuina reuelatione & mortis suæ tempus & Germanũ sibi successorem futurũ præuiderat.

Germanus mortem minitatur S. Amatori.

Heduam igitur delatus, fuit à Simplicio vrbis illius Episcopo summis beneuolentiæ & honoris indicijs exceptus: Sed & ipse Iulius reipublicæ rector & Galliæ gubernator, viro sancto honorifico comitatu obuiam ire non neglexit. Insequenti autem luce Amator Iulij prętorium ingressus tot tantisque iterum exceptus fuit honoribus, & obsequiis, quanta eo tempore Dei cultorẽ decebant: prorsus vt ipse Præfectus suppliciter eius benedictionem postularet. Deinde beatus Antistes verba ad Iulium præfectum instituens: Quandoquidem, inquit, præfectum mihi à Domino vitæ terminum instare, & illustrissimũ Germanum in sacro munere successorem mihi designatum cognoui, peto vt per te liceat eundem tonsura insignire. Cui præfectus, quanquam Germanum in reipublicæ moderamine commodum valde & perutilem haberet, benignè annuit, & antistitem voti compotem fecit.

Vide quãti olim fiebãt Episcopi.

Tunc Amator cum gaudio non mediocri ciuitatem suam repetens, conuocata concione obitus sui diem instare dixit; monuitque vniuersos vt aliquem ex toto cœtu eligerent, qui sacro muneri præficeretur. Illis autẽ conticentibus, Amator gressus ad ecclesiam direxit: cumque populus armis instructus simul eum eo sacra limina calcare vellet, antistes vniuersos prohibuit, voluitque vt inermes domum Dei ingrederentur. Illi autem dicto citius, depositis præ foribus armis, subsecuti sunt. Tum vir sanctus, clausis primò arctissimè ecclesiæ ianuis, inuocato Dei nomine Germanum apprehendit, detractaque capitis cęsarie, & militaribus ornamentis reiectis, religionis eum habitu induit, hortans vt honorem à Deo sibi commissum incontaminatum sequaret: quia, inquit, me decedente, tibi ab Omnipotente Episcopalis dignitas designata est.

Prædicit obitum suum S. Amator.

Nõ patitur armatos tẽplũ ingredi.

Designat Germanũ sibi successorem.

His peractis Amator morbi cępit infestatione fatigari, populoque luctu ac lachrymis discessum eius deploranti Germanum commendauit. Nulla erat ętas, nullus sexus, nullus denique ordo, qui non, insigni luctus deformatus, patris obitum defleret. Sed is suauissimis verbis à luctu ad gaudium eos reuocans, ad templũ in quo die ac nocte diuinis rebus inseruierat, suorum se manibus deportari fecit. Ibi verò pontificiam cathedram conscendens, inter crebros singultus & lamentationes populi hora ferè diei tertia spiritum tradidit. Et continuò Sanctorũ chorus, dictu mirabile, eum hymnis & cãticis spiritũ eius excepit & ad Dei thronum adduxit. Corpus fuit ad locum, qui Autricus appellatur, inductum: & sepultura tali Pontifice digna decoratum. Ecce autem homo quidam triginta annis paralysi detentus, hominũ ceruicibus baiulabatur, vt ex sacro funere aliquod tanti mali remediũ perci-

Moritur vir sanctus in templo.

ciperet. Cumque humo iam opertum corpus intelligeret, orare & obsecrare miser cœpit, vt vel aquæ paululũ, qua lotum fuerat, tribuere dignaretur. Eam hominis fidem Germanus sanè admirans, iussit languidi membra perfundi. Qua perfusus, illico fugato languore, paralyticus conualuit, neruisque vigentibus sanus & incolumis substitit.

Sanatur paralyticus.

PASSIO VITÆ SANCTI Sigismundi regis Burgundiorum.

Ex ea quæ est per Gregorium Turonensem Episcopum lib 3. cap. 5. & 6. & Aimoinum lib. 2 hist Francor. cap. 4. Passus est anno Christi 515.

1. Maij.

GVnebaldo Burgundiorũ rege è viuis sublato Sigismundus eius filius regnum obtinuit, qui ductus pietatis studio Agaunense monasteriũ solerti cura cum domibus basilicisq; ædificauit. Cum autem priore coniuge defuncta filia Theodorici Italici, ex qua filium Sigericum susceperat, aliam duxisset, illa nouercarũ more filiũ prioris coniugis tota mente auersari cœpit. Vnde puer odio similiter in eam concepto, vna solennitatum, cum eam defunctæ matris vestibus ornatam cerneret, commotus ait: Tu profectò minime digna eras, vt hæc indumenta, tua terga contingerent, quæ dominæ tuæ matris meæ fuisse noscuntur. At illa his verbis furore succensa, vindictã quauis animum sanare die nocteque meditabatur. Tandem dæmonis fraude egregiè instructa maritum adijt, eique persuasit Sigericum filium eius regnandi cupidum nefaria de nece illi inferenda consilia tractare. His ille incitatus verbis, iniquę vxoris consilio vsus, iniquo se parricidio contaminauit. Nam sopitum vino post meridiem filium, membra quieti tradere iussit: cui alto iam sopore oppresso lorũ sub collo iniecit, quo, duobus pueris id ad se inuicem trahẽtibus, suffocatus est. Quo scelere vixdum patrato, pater sera ductus pęnitentia super cadauer exanime ruens, amarissimis illud lachrymis rigauit. Quo plorãte & lugubri eiulatu locum implente, senex quidã superuenit, qui dixisse fertur: Te, inquit, plange amodò, qui per cõsilium nequam factus es parricida sæuissimus: nam hunc qui innocens iugulatus est, necessarium non est plangi. Nihilominus ille ad sanctos Agaunenses abiens multis diebus in fletu & ieiunijs perseuerauit, veniam patrati sceleris à Deo obtinere contendens: & sanctorum interuẽtu assiduò flagitans, vt iustus iudex in hoc potius sęculo quàm in futuro puniret examine. Quam petitionem clemens & misericors Dominus benignè admittens Clodomirum Francorum regem excitauit vt bello eum lacesseret. Itaque Sigismundus audito Francorum aduentu, instructa manu obuiam eis ire decreuit. Sed factum est vt commisso iam prælio Burgundiones fugæ præsidio salutem quærere cogerentur. Sigismundus verò cum tutelam sanctorum Agaunensiũ martyrum citato expeteret cursu, à Clodomiro captus atque Aurelianis perductus cum vxore & liberis carceri est mancipatus.

Sigismũdus construit Agaunẽse monasterium.

Sigismũdus necat filiũ suum.

Facit pœnitentiam.

Sigismũdus à Clodomiro Francorum rege capitur.

Tunc beatus Auitus, qui in territorio eiusdem vrbis Abbatis fungebatur officio, rogare Clodomirum cœpit, nè tam excellentis nobilitatis, insignisq; bonitatis virũ neci traderet. Si, inquiẽs, eorũ te sanguine nõ cruẽtaueris, pręclarã de hostibus victoriã obtinebis. Sin, spreto hoc meo consilio, eos occideris, tu similiter inimicorũ tuorũ confossus gladio, cũ vxore & liberis turpiter occumbes. Quod ille consilium reijciens, Sigismundũ vnà cum coniuge & filijs, in villa cui Calumpina nomen est, capite cæsum in puteum proijci iussit: de quo postmodum sublatus atque ad basilicam sanctorum Agaunensium deuectus, digno cum honore sepultus est. Nec ea res impunè cecidit Clodomiro verò

Sigismũdus capite plectitur et in puteum cum cõiuge & liberis deiicitur.

pote

pote qui Godomari Sigismundi fratris gladio interfectus eundem vitæ exitum, iuxta Auiti Nutiacensis Abbatis vaticinium, consecutus est. Porrò Sigismūdus qui assiduo lachrymarum imbre parricidij crimē in vita delere conatus fuerat, sanctorum consortio post mortem dignus habitus est. Quod crebra eius miracula præclarè testantur. Febricitantes quiq; si salutare fideliter sacrificium obtulerint, continuò ab infirmitatis suæ liberantur incōmodo. Carolus Quartus Imperator amans patriæ S Sigismundi exuuias Pragam multis prodigijs inclytas transuexit.

Miracula post obitum eius.

VITA S. VVALBVRGÆ Virginis.

Ex ea qua apud Surium, optima fide. Claruit circa annum Domini 750.

I. Maij.

Quo tempore Anglorū gens Gregorij Pontificis Maximi studio & opera ad Christi fidē traducta fuit, multi eorum virtutis amore ducti in Franciæ regnum peruenerunt. In quibus VVillibaldus & VVinniboldus cū sorore sua Deo & hominibus charissima VValburga, cum in has regiones venissent, VVilliboldus à S. Bonifacio Primò Moguntinæ Sedis Antistite Eystetensis Episcopus ordinatus est. VVinniboldus autem totus Christi amore inflammatus locum, quem Heydenheim vocant, sibi incolendum sumpsit: vbi monasticæ vitæ professionem ad supremum vitæ diē strenuè admodū prosecutus est, multosq; suis exemplis ad bene viuendi studium perduxit.

VVinniboldus et VVilliboldus fratres S. VValburgæ.

VVinniboldo autem è viuis sublato, fœminei sexus decus & ornamentum VValburga, omnibus se virtutis præbuit exemplū. Erat enim virginum monasterij Heydenheimensis Præfecta sodalitio & materfamilias egregia, quæ tota mente cœlo intenta precibus, quicquid petijsset, à Deo impetrabat. Accidit aliquando vt re uertenti hora vespertina ab ecclesia Gunneradus custos, lumen præbere nollet. Qua nihil mota iniuria cum se cęteris virginibus in cōmuni quietis loco recepisset, ecce tanta illic repente luminis claritas effulsit, vt omnes stupore propemodum oppressę ad VValburgam accurrerent, & immensum lumen exultantibus animis ei indicarent. Illa autem subortis lachrymis, manus oculosque ad cœlum tollens: Tibi, inquit, gratias ago Domine Iesu Christe maximas, quòd me, ad excitandas ancillarum tuarū mentes, hac luce indignam consolari volueris.

VValburga Præfecta monasterio.

Lumen cœli in cubiculo immissum.

Cum ex recenti fratris sui VVinniboldi morte immodico correpta dolore, ad animum à mœrore leuandum, monasterio egressa esset, venit ad ædes hominis cuiusdam opulenti, qui tanquam peregrinam & ignotā eam respiciēs, à canibus suis discerpendam metuebat Illa verò nihil canum sęuitia perterrita VValburgam se esse declarauit, ac domus limina subiens petiit noctis quietem in eo cubiculo exigere; in quo filia eius, mortis circumuenta doloribus grauissimè decumbebat. Tum illis prę nimio dolore eiulantibus in cubiculum virgo VValburga ingressa est, nocteque illa per salute puellæ Dominum deprecans, altera luce eam parentibus sanam exhibuit: qui sanè pro tanto miraculo immensas Deo gratias agētes, munera virgini obtulere plurima, quæ illa recipere noluit, sed vni Christo placere desiderans, ad suum regressa monasterium tantò arctiori se vitæ tradidit, quantò cumulatiorem in se Dei gratiam sensit. Tandem multis ornata virtutibus, victrix ex hac vita decessit, sepulta honorificentissimè in monasterio suo.

Puellam à morte liberat.

Porro Orgarius qui Eystetensem Sedē defuncto VVilliboldo tunc administrabat, visione minimè dubia ad monitus ad Eystetense monasterium illud transtulit Anno autem salutis 893. Arnulpho regni gubernacula tractante apertum est sepulcrū virginis

in quod per Otgarum Antistitem repositum fuerat. Ibi verò contigit tūc miraculum haud vulgari admiratione dignum, & euidentissimis multorum testimonijs comprobatum. Erat puella quædam Friderada nomine, quæ hero suo Ederauuo & coniugi illius sedulò famulabatur. Hæc subitò morbo quodam correpta intolerabili dolorum cruciatu agitabatur. Cumque ab immensa doloris vi nonnihil respirare cœpisset, tanta eam ingluuies inuasit, vt nulla posset ciborum copia fames eius expleri. Neque interim pedibus insistere valebat, pronsus vt suis ipsa parentibus perpetuā lugendi materiam præberet. Tandem cum indies maior famis rabies eam infestaret, vltima desperatione adacta, ad ædem S. VValburgæ delata est, vbi triduanas multa instantia preces offerens, non sine magno parentum gaudio, pedum beneficium recepit. Quo audito herus & hera ocyus eò aduocantes perpetuæ eam VValburgæ seruituti addicunt. Abbatissæ munere tum illic fungebatur Hubila, quæ eam admittere nolens, paucis post diebus sanam eam dominis suis remisit. Sed domum reuersa confestim extinctus iam ante morbus redijt, tantaque infestatione eam concussit, vt rursus monasterium petere cogeretur. Et ecce optata sanitas iterum restituta est, sed inexhausta edēdi libido mansit. Itaque multo ea causa affecta pudore, eius monasterij procuratrici Thieltildæ morbum suum aperuit, quæ vicem eius dolens, fragmen benedicti panis à sacerdote quodam, qui Mundus dicebatur, obtinuit, Quo gustato, ita sensim illa ingluuies euanuit, vt dimidio ferè anno non nisi parum admodum casei edere & lactis bibere potuerit. Deinde vsqueadeo omnis appetendi vis in ea extincta est, vt si quid alimenti sumere vellet, mox rursus euomeret. Stupebant cuncti, & meritò fraudem aliquam subesse suspicabantur, prorsus vt vel inuitam communi hominum more vesci cogerentur. Tum illa nè alios omnes præ se contemnere videretur, aliquid vilioris sincerè sumpsit. Sed mox per nares & oculos tanta vi reiecit, vt oculorum lumine priuata sit. Ea re ad Episcopum delata, ipse vnà cum reliquis versutissimi dæmonis fraude eam delusam esse, & clam ei soli manenti, qualicunque arte aliquid alimenti subministrari dixit. Vnde suis in consilium adhibitis, eam cuidam presbytero valde religioso custodiendam tradidit, pręcepitque vt diligentissimè exploraret, num fraude aliqua aliis illuderet. Sed reipsa compertum est nullam fraudem subesse, vtpote quæ toto triennio cibi omnis potusque expers iustum cum reliquis operis pensum persoluebat. Quoties autem cęlesti pane se reficiebat, nisi statim somno indulsisset, vomitu conflictabatur. Hæc autem ideo hic adscribere volui, vt non dubitemus facillimum esse diuinæ Maiestati, quod ingenii nostri captum excedit.

Ad sepulchrum eius morbida sanatur.

Nota rem miram.

Post hæc Erckenboldus Eystetensis Episcopus magno VValburgę desiderio tact', sacras eius reliquias effodi iussit: quę non modò integrę, sed tenui quodam humore aspersę videbantur; ex quo incredibilis odoris suauitas fragrabat. Sublata autem sacrarum reliquiarum portiuncula quadam, quę ad Monheymense monasterium deferebatur, puer epilepticus in via sanitatem consecutus est. Et alius item ab ipso ortu contractus, in somnis à VValburga templum adire iussus, statim membris omnibus ita solidatus est, vt tota reliqua vita robustus & incolumis in eadem ecclesia Deo seruierit.

Fragrant odore optimo VValburgæ reliquiæ.

Accidit sanè nuper res stupenda, & quæ, nisi multorum testimonijs fulciretur, apud paucos fidem inueniat. Cum plurimi ad S. VValburgę basilicam confluerent; quidam inter alios habitu peregrino in vota precesque incubuit, tanta cum animi attentione ac perseuerantia, vt cuncti in eius admirationem raperentur. Is verò rē

sanè

sanè admirandam; & quæ ad gloriam virginis haud parum facit, enarrabat. Anno namque superiori quo dira fames multis mortalibus necem adferebat, cum duo extrema inopia vexati vitandæ eius causa, peregrè profecti essent, tertius se comitem eis adiungere voluit. Illis autem interrogātibus quorsum intenderet, respondit se religionis ergò ad S. Vvalburgam proficisci. Tum illi: & nos, inquiunt, vt eo cepta pietatis vota eidem virgini persoluamus, eò gressus dirigimus. Itaq; vt iucundius, & minori cum periculo institutum iter peragerent eiusdē itineris socium admiserunt. Interea vrgente fame, & confecta ieiunijs membra reficerent pariter considerunt: expletoq; cibo, & potione vētre omnes se sopori tradiderunt. Tum duo illi, cum tertium altissimo sopore oppressum cernerent, ex insidijs surrexerūt, hominemque innoxium crudelissimè iugularunt. Sed cum anxios eos haberet, quid de cadauere facerent, tandem alter eo in humeros suos sublato, in locum aliquem auium illud proijcere cogitabat. Ecce autem dum suis ex humeris illud deponere conatur, sensit protinus circumplicatis brachijs tam tenaciter sibi adhęrere, vt nulla id vi à se auellere posset. Quid faciat tūc miser homicida eum suum facinus celare non posset. Fit ei hinc illinc miserè vagāti quidam amicus obuius, qui conspecto cadauere cum admiratione vnde id esset sciscitabatur. Ille autem tanquàm amico fidens rem totam, vt se habebat, narrabat, orans vt suæ calamitatis misereri velit. Non cunctatur ille, districtoque ense, brachia cadaueris hominem artius complectentia etiam articulatim dissecare nititur, vt à tanta ignominia amicum liberet. Ibi tum nouum licuit, planeque stupendum videre miraculum. Nam simulatque manum suam cadaueris lacertos attigit, eos pręcidere volens, etiam ipse cadaueri atque homini tenacissimè adiunctus est, ita vt se ab illis abstrahere non posset. Mox igitur pœnitentia ductus, & luctu ob admissa peccata deformatus, precibus se ad Dominum conuertit, vt vel S. Vvalburgæ virginis intercessione sui misereretur. Cumque instantius Vvalburgæ patrocinium imploraret, illo horribili nexu absolutus est, ita vt liberam, quò vellet, abeundi facultatem haberet. Nec tamen deserebat miserum illum, sed ad Rheni vsque littus eum comitabatur. Quò vt ventum est, alter ille, & onere, & dedecore grauatus simul cum cadauere in Rhenum se præcipitem dedit. At verò Rhenus immanem homicidam non sustinens, quamprimùm hominem sceleſtum cum cadauere in littus euomuit. Quare non mediocriter terrefactus alter, de sua quidem ereptione gratulans, ob illius verò calamitatem illachrymans ab eo recessit, & ad S. Vvalburgæ monasterium celeri cursu adueniens, quid gestum esset omnibus enarrauit. Porrò infœlix ille homicida, sæpè quidem sacra Vvalburgæ limina petere tentauit, sed nūquam eius ecclesiæ fines attingere potuit, vt vel inde omnes perspicuè possent intelligere, quàm immani se scelere obstrinxisset, qui tam procul à S. Vvalburgæ ecclesia arceretur. Viderunt hanc multi fœda exanimis corporis onustum sarcina, vt ambigi non possit verùm esse, quod multorū testimonio confirmatum est.

Stupendum sanè miraculum.

Notatū ad mirandum.

Ea quæ hactenus commemorauimus miracula diuinitus perpetrata post eleuationem corpusculi Beatæ Vvalbergæ virginis, multa sanè admiratione, & preconio digna sunt: at verò diuersis locis alijs toto Francorum regno, quæ eius reliquijs illustrantur, in dies plura celebrioraque fiunt: præstante Domino nostro Iesu Christo, qui viuit, & regnat in infinita sæcula. Amen.

VITA S. PATRIS ATHAnaſij Epiſcopi Alexandrini.

Ex ea qua eſt apud Metaphraſten. Migrauit ex hac vita anno Domini 371. Gratiano ſecundum, & Probo Conſſ. cum ſeciſſet annos ſex ſupra quadraginta. Corpus eius fertur Venetijs honorificentiſſimè aſſeruari.

2. Maij.

ATHANASIVS, quẽ Naziãzenus poſt alias laudes, oculum orbis, ſacerdotum Antiſtitẽ, vocem ſublimem fidei columen, Chriſti lucernam, & ſecundum Præcurſorem appellat, ex clariſſima Aegypti ciuitate Alexandria oriundus, parẽtes habuit inſigni pietate, & virtute pręſtantes, quorum ipſe, & genus virtutem propria virtute & admiranda planè vitæ ſanctitate illuſtriorem, multò reddidit. Cuius generoſum, & liberale ingenium, morumque probitas, & conſtantia in ipſa pueritia mirificè eluxit. Cum enim die quodam honeſtis cuperet luſibus (vt eſt ea ætas iſtiuſmodi dedita) animum oblectare & cum æqualibus ad quoddam maris littus ludibundus perueniſſet, eas ibidem res per ludos pueriles inſtituit, quæ futuram eius vitæ ſanctitatem haud dubiè declararent. Pueri enim per ludum ea quæ à ſacerdotibus peraguntur imitantes, Athanaſium quidem impoſitis manibus Epiſcopũ ordinarunt: Ipſi verò veluti in Presbyteros, & Diaconos electi, alios ad eũ pueros ducebant, quorum animi ſacra baptiſmatis vnda nondum expiati erant, vt ab ipſo per lauacrum regenerationis Chriſti gratiam conſequerentur. Res mira. ipſe puer omnia, cum rara quadam animi, & corporis reuerentia, de more peragens, aqua marina pueros tingebat, & graui quadam oratione luculẽter ad perceptam gratiam ad extremum vitæ ſpiritum ſeruandam hortari videbatur.

Patria, & parẽtes eius.

Vide ludũ puerilem.

Alexander

Præerat id temporis Alexandrinæ eccleſiæ Alexander, qui illam ſedem moribus egregijs, & diuinis planè virtutibus adornabat. Is cum à grauioribus vacaret negocijs, cuperetq; iucundiſſimo maris ſpectaculo oculos animumq; paſcere, fortè in hunc puerilem incidens ludum, quæ ab Athanaſio gerebantur ſedulò contemplabatur. Stupebat antiſtes modum, & ordinem quem diuinus puer in tingendo ſeruabat, prorſus, vt baptiſma illud à puero peractum ratum haberet, & prompta alacrique manu ipſe quod ſacris ceremoniis deerat, ſuppleret. Ipſum autem Athanaſium amplíſſimis verbis parentibus commendauit, eoſq; hortatus eſt, vt puerum omnibus maximarum artium diſciplinis imbuẽdum curarent, vtpotè egregium Catholicæ fidei própugnatorẽ, & rarum quoddam mundi lumen futurum. Parentes eo antiſtitis teſtimonio gauiſi, filium optimè inſtituẽdum curarunt, inſtitutumq; Athanaſio obtulerunt. Is magno cum gaudio acceptum in clerum cooptauit, & ſacerdotali dignitate decoratum, hoſtibus Eccleſiæ obiecit.

Epiſcopus Alexandrinus.

Atque erant quidem in Athanaſio multa, & in moribus eximia, in doctrinaque, & dicendi facultate ſanè præclara: ex quibus nihil hominem æquè illuſtrem reddidit, atq; pro rectis dogmatibus ſuſcepta certamina; quæ nos libabimus potius, quàm referemus: quandoquidem tot, ac tanta ſint, vt vix vllis verbis dignè explicari queant. Inſanus Arrius incredibili quadam rabie in Eccleſiam ſæuiebat, eamq; ſceleratis dogmatibus non modò labefactare ſed planè conuellere nitebatur. Iamque ipſum terrarum orbem vniuerſum ſua improbitate ita infecerat, vt cuncti illum haud aliter quam virum diuino ſpiritu plenum intuerentur. Damnatus exilio, & ab Eccleſiæ cõmunione abdicatus, ſua aſtutia, ac fraudulenta perſuaſione apud Magnum illũ Conſtantinum effecit, vt non modò ab exilio reuocaretur, ſed in gradum priſtinum nouis etiam ab Imperatore auctus

Arrij furor Eccleſiam exagitans.

ctus honoribus restitueretur. Itaque Alexandriam rediens, cum in manifestum Catholicæ Ecclesiæ exitium incumberet, neque vllus, qui sceleri illius obuiam iret satis idoneus inueniretur, vnus Athanasius totis se viribus illius furori obiicit, ipsumque Pontificem Alexandrum ad rem strenuè gerendam excitare non destitit. Non cessabat cùm lingua tum manu immanem belluam submouere, eiusq; diabolicas fraudes opprimere. Contra verò Arrius indissolubili nexu ipsum Imperatorem sibi coniungere studebat, quem ita ad suam plerunque voluntatem ducebat, vt acriter interdū, & Alexandro, & Athanasio minaretur, si non iuxta latam à se sententiam Arrium amplecterentur. Erat Eusebius Nicomediensis qui animum Imperatoris odio in Athanasium inflammare non cessabat. Interea Alexander aduersa correptus valetudine honesto fine vitam conclusit; cū ecce Athanasius communi totius populi suffragio ad illud honoris dignitatisque fastigium euocatur. Hoc virtutis præmio ornatus placidè Alexandrinā Sedem occupauit, impietatis ministris rem licèt ægrè ferentibus: turbulentos tamē impetus nullos omnino mouentibus. Sed cū parturiens animus, conceptam inuidiæ flammam diutius occultare non posset, structis vndiq; insidijs, non modò Sede, sed ipsa etiā ciuitate expellere conati sunt. Has primùm cœpit moliri insidias Eusebius, totius impietatis instrumētum. Vt autem facilius quod volebant assequerentur, homines quosdam hæretica prauitate imbutos, & ad omnem improbitatem egregiè instructos conduxerunt, Isidonem, Eudæmonem, & Callinicum: qui fictis criminibus Athanasium accusarent: Primum quòd Aegyptios ecclesiæ Alexandrinæ vestem lineam pendere coegisset. Secundum quòd literis Imperatoris insidias parasset. Tertium quòd auaritia cæcus, arcam quandam auro plenam cuidam amicorum suorum transmisisset. His accedebat quartum Ischyras

Athanasius se opponit Arrio.

Eusebius Nicomediensis.

Athanasius creatur Episcopus Alexandrinus.

Accusatores in Athanasium.

quidam homo versutus, & vafer moribus, qui grauissimorum criminum reus mira calliditate, obiecta in accusatores retorquere nouerat. Is, cum arrogato sibi per summum scelus sacerdotij honore, diuina mysteria pollutis manibus tractare nō vereretur: Athanasius, misso eam in rem ad Marcoten (quo in loco Ischyras versabatur) Macario Presbytero eum compescuit, & faciam ei functionem interdixit. Qua re commotus grauiter Ischyras Nicomediam ad Eusebium confugit impudenter aduersus Athanasium vociferans, plurimaq; in eum maledicta congerens. Quibus gauisus Eusebius hominem sua spontè iā plus satis concitatum multis magnisque pollicitationibus, & Episcopali etiam dignitate proposita, eò permouit, vt aliquam accusationē institueret qua per fas perque nefas Athanasium ex illo honoris gradu deturbaret. Is igitur in ipsum Athanasium crimen intendit, quòd scilicet illius voluntate presbyter Macarius ecclesiam instar prædonis inuadens ipsum magno furore ab altari detraxisset, sacramque mysteriorum mensam euertisset, & codices sacros flammis exussisset, alia que insuper, vel homine etiam ethnico indigna perperrasset.

Accusatio Ischyræ in Athanasium.

Hæc cum ad Imperatorem de Athanasio allata essent, primùm nonnihil commotus est: deinde re maturè considerata cū virtus Athanasij tanti sceleris suspicionem vinceret, eum nec condemnauit, nec absoluit, sed indicto Tyri concilio accusationem iusto iudicio discuti iussit. Erat hic annus imperij Constantini tricesimus cum episcopis ex diuersis locis Tyri congregatis vinctus Macarius Presbyter adducitur, vt & ab Episcopis, & Præside, qui etiam cum toto magistratu aderat, damnaretur. Ibi calumniatores cum præfata crimina intentarent, & modis omnibus in eo pugnarent, vt Athanasium sua dignitate deiectum perpetuo exilio mulctarent, nihil nō modò effecerunt, sed ijsdem criminibus reconditam viri sancti virtutem

Macarius presbyter vinctus Tyrum adducitur.

multo

multo quàm ante illustriorem reddiderunt.

Cæterùm nè sic quidem desistẽtes ab insania, ad alios atque alios conuersi sunt cuniculos, vt quauis tãdem via modoq; Athanasium subuerterẽt. Et quidem adductus accusator Ischyras cum testibus Eusebianis, quos cũ Athanasius à ferendo in se testimonio reijceret, diceretque Ischyræ sacerdotij sui probationem ante omnia incumbere, si vellet contra Christi Sacerdotes accusationem instituere, nihil ea exceptione proficiens tandem absens damnatus, & sacra dignitate per summam iniustitiam priuatus est.

Athanasius absens damnatur.

His peractis rectà Hierosolymam ad Arrium contenderunt, fictéque in Nicena Synodo Homousio subscripsere. Sed cum alij, qui mordicus adhuc puritatem fidei Catholicæ tuebantur, instarent vrgerentque, vt Arrius Alexandrinæ Synodus examen subiret, latentem sub multis verborum, & sententiarum velamẽtis fraudem illam depręhenderunt. Interea dum hæc fiunt, missæ ab Imperature literæ tam Athanasium quàm Eusebianos adesse iubent. Hę magnum Synodo timorem incusserunt, adeo vt singulis ferè ad sua dilapsis, Eusebius, & Theognes eum conuentum formidantes per literas Imperatori responderent.

Arrij fraus in religionis negocio aeprehẽditur.

Dum hæc geruntur Athanasius Nicomediæ in conspectum Imperatoris se sistens, obiecta sibi crimina tam luculenter diluit, vt protinus ab ipso Imperatore in erep ũ dignitatis gradum restitueretur. ibi Arriani facta inter se conspiratione nefaria, populum concitarunt, clamantes indignũ esse ea iudicio retractari, quæ iam ante à tot Episcopis pietate, & eruditione eximijs probata fuerant. Ea remotus Athanasius cum non modò Alexãdriam sed totam ferè Aegyptum labefactatam cerneret, Imperatori discrimen, in quo Respubl. versabatur significat, monetq; si eam saluam cuperet, vt debitas de Arrio intemperantis animi, & linguę pœnas expeteret. Citatur ab Imperatore Arrius. Is vocatis in concilium scelerum suorũ socijs, nec Deo, nec Athanasio parcere statuit. Fraudibus igitur, & dolis omnibus instructi Imperatori se stitерunt, interrogatique de ijs quæ in Synodo gesta erant, fraudulẽta sanè modestia responderunt: De alijs quidẽ, ò Imperator, non adeo, inquiunt, laboramus: quòd verò sacram mensam euerterit, calicemq; mysticum confregerit, & minutas in partes diuiserit, & sacra deniq; omnia prophana duxerit: quòd frumentum ex Alexandria ad vrbem mitti solitum se prohibiturum minatus sit: quem hęc non excrucient, quem non mordeant, cuius denique animum, vel adamantinum nõ pungant, moueantque? Horum testes sunt Adamantinus, Anubion, Arbestion, & Petrus, Episcopi omnes: à quibus de his omnibus conuictus, iustum quidem effugit supplicium; effugere tamen non potuit, quò minus ab vniuersa Synodo, vt impiorum nefariorumq; eiusmodi facinorum perpetrator, Episcopatu abdicaretur.

Athanasius se Imperatori sistit, & restituitur.

Arrianorũ accusatio de Athanasio apud Imperatorem.

Hæc aliaque simulato quodam animi dolore dicẽtibus, Imperator cum attentas nimium aures præberet, in iram erupit, & virum iustum exilio in Galliam condemnauit: quãuis alij accuratius fortasse eius rei scopũ perpendentes, hoc exilium in Athanasiũ, non propter cõdemnationem aliquã, sed potius ad tempestatem sedãdam, & vnionem, ac concordiam ecclesiarum conseruandam statutum esse existiment: præsertim cum morti iam proximus Alexandriam eum reuocari ab exilio, Eusebio alijsque qui ei aduersabantur præsentibus, iusserit.

Damnatur exilio ab Imp. Athanasius.

Cæterùm Imperator in his vita excessit, tricesimo secundo quidem imperij sui anno, ætatis autem sexagesimoquinto, filijs relictis imperij successoribus, eoque inter ipsos diuiso. Nam Constantino quidem maiori ex filijs, maiore relicto imperio, testamẽtum apud presbyterum deposuit, quẽ Arij laudatorem Constantia soror eius, eademque Licinij coniunx moriens

Mors Constantini.

riens

riens ei, vt virum bonum commendauerat. Eo vita functo, qui pestilenti hæresis contagione in cordis recessu infecti erant, eamq; mira versutia oc cultauerant, confestim alicundè progressi, clandestinis colloquijs posthabitis, nudo (vt dicitur) capite cũ omnibus congredientes, Arij maximè opinionem obtinere laborabant. Facilius autem consilium suum ad optatũ exitum perducturos sperabant, si Athanasij in vrbem Alexandrinam reditum impedirent. Ad eam verò rem veluti manu dextera vsi sunt illo presbytero, qui à Constantino moriente, iuramento interposito, testamentum Constantio filio, quum ex Oriente re diret, tradendum acceperat. Is quòd apud Constantinum non modò, sed etiam Constantium res plerasque ex eorum voluntate peregisset, nomen aliquod, & auctoritatem obtinebat; eoq; facilius imo nullo ferè negocio plurimos in aula Imperiali celeriter in suam ipse sententiam adduxit. Cũque malum hoc per omnem iam aulam serperet, ad ipsum quoq; Imperatorem transijt, ac tandem vrbem totã infecit. Itaq; Eusebius, & Theognes, vt Alexandrinæ ecclesię Hierarcham aliquem, qui eorum esset opinionis, præficerent, totis viribus laborabant. Atque vt tandem aliquando voti sui compotes fierent, Arrium magna cum auctoritate Constantinopolim introducunt, vt ibidem suam de diuino numine opinionem Nicænis decretis cõsentaneam declararet. Cumq; is dolosa adhibita fallacia, & Imperatorem, & Magistratum elusisset, & ab eis testimonium optimum consequutus esset, Eusebianorum fretus auxilio petulanter admodum se gessit: prorsus, vt iam deuicto, & planè subacto Athanasio palmam victoriæ se manibus gestare putaret. Ex Imperatoris palatio à quibusdam Eusebij satellitibus deductus per forum insolenter gradiebatur, perque mediam vrbem venditans se inferebat. Postquam verò ad Constantini forum ventum est, vbi ingens illa Porphyretica Constantini ipsius columna magnificè in altũ excurrit, de repentè timor ei ex conscientiæ vulnere incessit, & alui eũm laxitas consequuta est. Eo casu maximè vrgente, cum secessum publicum, qui in propinquo erat, petere cogeretur, ibi animi deliquio miserabiliter oppressus crepuit medius, & intestina omnia multo cum sanguine effudit.

Presbyter Arrianus multos in aula ificit.

Arrius Constantinopolim introducitur.

Arrij insolentia.

Arrij mors horribilis.

Eo autem hoc modo vita priuato, Eusebius, & eius asseclæ totum bellũ, & pugnam aduersus Athanasium susceperunt: sed consilium eorũ reuersus ab Occidente Athanasius impediuit: vnius Augustorum, iunioris videlicet Constantini, qui Occidentalibus Gallis imperabat, literis fretus. Is namq; vbi cognouit patrem Athanasij exilium testamento abrogasse, reditu concesso, vt Alexandriam is reuerteretur curauit. Athanasius itaq; Constantini iunioris literis munitus Alexandriam venit, vbi ab orthodoxis quidem summa cum gratulatione acceptus est: sed Arrianæ factionis homines nouas rursus insidias compararunt. Fingebant scelerati planeque perditi, & corrupti præstigiatores eũ manum cuiusdam Arsenij ciuis Alexandrini, nescio qua arte amputasse. Hic Arsenius in numerum lectorum ascitus fuerat, & grauiore aliquo delicto se cõtaminauerat, propter quod fuga sibi salutem quærere coactus fuerat. Eam occasionem nacti Arriani cum suspicarentur hominem nullo vnquam tempore rediturum, vtpotè quem extinctum credebant, hoc in Athanasium crimen finxere, & tragico quodam actu, nefarium illud facinus ab Athanasio perpetratum esse iactabant. At Arsenius quamuis nefando scelere pollutus iustum sibi supplicium ab Athanasio, & Ecclesia constitutum esse certò sciret, audita tamen fraude illa, quam in illum aduersarij struebant, contempto omni periculo, ad Athanasium venit, vt eum à falsi criminis suspicione liberaret: quem Athanasius latitare iussit, donec constituto iudicio damnãdus esset. Interea aduersarij maiore inuidię flam-

Redit Alexandriam Athanasi⁹.

Noua insidia in Athanasium

Arsenius se periculo offert ad Athanasiũ liberandum.

flamma concitati nouorum criminum virum sanctum accusare non desistebant. Producunt in iudicio mulierculam vultu mirè impudenté, & in scho patijs præclarè exercitatam. Hæc ingenti pecuniæ vi corrupta dicebat se domi suæ piatatis & virtutis ergò Athanasium accepisse, ab eoque hanc pro mercede gratiam retulisse, quòd eam media nocte per vim oppressisset. Hęc cum referret accusatrix, Athanasius vnà cum presbytero Timotheo ante portam foris stabant. Ibi tum Timotheus callide sanè, & præclarè, simulata persona Athanasij, repentè irruens: Mulier, inquit, egon tibi noctu vim intuli, vt ipsa dicis, egone? Illa verò valde impudenter ad iudices cō uersa: Hic, inquit, est qui mihi vitiū attulit, hic est qui insidiatus est meæ pudicitiæ. Illa ergo impudica proprijs verbis conuicta, cum nec ipsum quidem nosset, quem tanti sceleris reum faciebat, iudices qui & testes, & accusatores erant, cū quid agerent planè nescirent, quieto, ac sereno vultu subriserunt; vt hoc modo figmentum illud diluerent. Quocirca omissa sententia, lege in calumniatores constituta, ad crimen maleficij conuersi sunt, vt priori dedecori aliquod remedium inuenirent. Producunt itaq; manum, scelus quod misericordes oculi, ne intueri quidem poterāt Hanc illi, immaniter, & impudenter viro sancto conquassantes: Hæc, inquiunt, Athanasi te vel tacens accusat. Hæc te ineuitabiliter, & acriter persequitur. Hanc non verbis, non arte, non alia aliqua ratione poteris effugere. Sciunt omnes Arsenium cuius tu, ò iniuste, & impiè, hanc manum executi. Dicas nunc qua de causa eam execueris, & ad quid ea vsus sis? Ille autem leni voce, & tali viro digna respondens: Quis est ergo ex vobis, inquit, qui Arseniū nouit, & quis hanc eius esse dexteram testatur? Cum autem non pauci ad hæc è cathedra surrexissent, & Arsenium ipsum, & manum, & omnia apertè se nosse affirmarent, Athanasius Arsenium, occultatis sub pallio manibus, introducendū curauit. Postquàm verò viuus, & sanus astaret, vir sanctus acrius eos intuens: Non est hic, inquit, Arsenius? Nóne hic est ciuis ille Alexandrinus, cuius vos manum per me amputatam esse calumniamini? Hæc dicens Arsenium in medium protraxit, & primū dextera, deinde sinistra exhibita: Arsenius, inquit, duas manus habere cernitur: locum autem vnde tertia amputata sit accusatores nobis quæso commonstrent.

Crimen adulterij ipsi obiectū mira arte diluit.

Accusatur Athanasius quod Arsenio manum amputasset

Crimen diluit.

His rebus hoc modo de Arsenio cō fectis, qui dolum contexuerant, cum non haberent, quò se verrereut, pudore, & mœstitia repleti, relicta cathedra, vnà cum lictoribus recesserunt. Cum autem populus, qui Arriana cō tagione iam plus satis infectus erat, eos valdè perturbatos, & cùm fremitu quodam iudicio excedentes vidisset, vt Episcopis, & Imperatori placerent, multis conuitijs aggressi Athanasium, malè eum perdendum clamabāt. quin etiā ipsos iudices maledictis insectabantur, quòd non potius pęnis, & supplicijs, quàm iustis probationibus calculum submisissent. Ingens populi furor, excitata seditione, per omnia volitabat, & iam iamq; se necē Athanasio illaturos iurabant. Et certè actum proculdubio de sanctissimi viri vita fuisset, nisi Archelaus Præses iudicij blandis verbis tumultuantem populum sedasset, ipsumq; Athanasium è medijs populi manibus rapuisset, & clanculum subduxisset. Vix autem Athanasio ciuitate egresso, ecce scelerati iudices, inito consilio, virum sanctissimum iniqua sententia cōdemnant, reumq; criminum omnium, quorum accusatus fuerat, impudentissimè pronunciant, actaque conscribunt, quibus in omnes terrarum partes missis, & ciuitate, & regione, & ecclesia denique ei interdicunt.

Seditio in Athanasiū

Archelaus liberat Athanasiū à seditione.

Damnatur absens vir sanctus.

Atque, vt tandem virum iustū opprimerent, ipsum Imperatorem adeò vehementer in eum incitant, vt eorū accusationibus persuasus, præmium hono-

honoris, & diuitiarũ ijs proponeret, qui Athanasiũ vita quoque modò priuarent. Is verò perinde, ac si non à finibus Romani imperij, sed etiã extra ipsum orbem terrarum esset damnatus exilio, sex quidem annis in sicca quadam cisterna, & aqua penitus vacua de ituit. Cum autem nec sic quidem perpetuò latere posset, sed futurum erat, vt die altero, caperetur, diuina quadam prouidentia vesperi è cisterna egressus aliò commigrauit. Deinde ex alia atque alia fugiens pericula, ab Oriente ad Occidentem transiuit. Ei tunc imperabat Cõstans Constantij frater cui causam suam exposuit, & ad Iulium Romanum Episcopum Romam profectus, quantis in periculis orthodoxa fides versaretur, declarauit. Paulò post cum certior fieret Gregorium quendam, Arriana rabie refertum, in Antiochena Synodo ad suum interitum congregata, in Alexandrinam Sedem trudendum esse, mox datis ad clerum Aegypti literis, eam electionem vipoiè iniustam, & nefariam impedire conatus est. Sed Eusebiani adeo arctè Constantij Imperatoris animum obsidebant, vt planè neq; nomen quidem Athanasij ferre posset. Cum verò omnia iam ex animi eorum sententia fluerent, suaq; dogmata magna libertate inferrent, tum Eusebius strenu* impietatis pro pugnator, legatos etiam ad Iulium Pontificem destinauit, qui eum Athanasij, & iudicem, & punitorem exposcerent. Sed Iulius lectis attentè Eusebij literis, cum meras calumnias esse deprehenderet, Athanasium literis egregiè munitum Alexandriam remisit: aduersarios verò acri verborum castigatione insectatus est. Eius reditu tota ciuitas commota est: prorsus, vt certatim in necem eius conspirasse viderentur. Venienti Athanasio obsistebat Imperator, missoq; Syriano duce exercitus, qui Gregoriũ Alexandriam ad Sedem Episcopalem honorificè ducebat, necem illi inferre præceperat.

Sex annis in cisterna latitat Athanasius.

Romam venit ad Iulium Pontificem.

Gregorium quendã Arriani in Athanasij Sedem intrudere conantur.

Iulius Pontifex remittit Athanasiũ Alexandriam.

Sol iam ad occasum præcipitabat, & ciuitas festos agebat dies cum dux exercitus ordinata acie, ciuitatem ingreditur: & Athanasius curis plenus de salute non tam sua quàm ecclesiæ sollicitus in omnem euentum intentus erat. Cumque ingenti clamore, & tumultu concitato omnium mucrones in caput suum strictos cerneret, suis abeundi facultatem fecit. Et illis quidem nulla vis à furenti populo illata est, sed omnes omnium oculi ad solum respiciebant Athanasium, vt si eum vidissent de medio tollerent. Is autem cum pars populi factus esset, tanquam vnus ex multis, militũ oculos fefellit, & per medium tumultum periculum euasit, Romamque iterum confugit. Eodem tempore Paulus Cõstantinopolitanæ Sedis Antistes sua quoque dignitate deiectus Romã venit, factusq; Athanasij pietatis, & periculorum socius, vnà cum illo Constantem, & Iulium adijt, quantoq; in discrimine res ecclesiæ constitutæ essent, præclarè edocuit. Et quidem Cõstans missis ad Constantium fratrem literis nihil non fecit, vt suis sedibus sacri antistites restituerentur: sed cum operam omnem perderet, Athanasius, & Paulus, vt Synodus alia vtrique parti communis indiceretur, obtinuerunt.

Atha-nasij Romã confugis.

Itaque vtriusque Imperatoris sententia Oecumenica Synodus Sardicæ congregata est, in qua Occidentaliũ Episcopi plusquam trecenti conuenerunt. Orientalium autem soli septuaginta, inter quos etiam Ischyras Marcotæ Episcopus annumeratus est. Et qui ex Asia quidem confluxerant, ne in Occidentalium quidem conspectũ venire sustinuerunt, affirmantes se non aliter cum eis esse sermonem collaturos, nisi prius Paulum, & Athanasium conuentu expellerent. Cum autem Occidentales ad aures quidem hunc sermonem admitterent, illi reuersi sunt: & Philippis Thraciæ priuatum fecere conciliabulum: in quo mordicus sententiam illam confirmarunt, qua iam ante filium diuersæ à patre essentiæ professi fuerant.

Synodus Sardicẽsis.

Cõciliabulum hæreticorum Philippis.

His

His auditis, qui erant Sardinicæ omnes illos manifestę impietatis damnarunt, suisque gradibus Athanasij accusatores exturbarunt. Quæ, vt primùm Constans Imperator intellexit, iterum Constantiam fratrem per literas aggressus est, vt Athanasium, & Paulum suis sedibus restitueret: ni faceret se, vel eo inuito vtrumque restituturum.

Constātius reuocat Athanasium

Constantius igitur fratris minis exterritus, suis protinus literis Athanasium reuocauit: sed Athanasio fraudem, & dolum suspicante, ideoq; venire renuente, secundis, & etiam tertijs humanitate, & beneuolentia plenis metum illi ademit. His de causis Constans, & Iulius, & vniuersa denique regio, quæ Romano subiacet imperio, incredibili gaudio perfusa festum diem instituit, quo Athanasij ad sedem suam reditum celebrabat. Et quidem fuit cum non vulgaribus beneuolentiæ indicijs à Constantio in vrbe regia exceptus Athanasius. Cùque Imperator comiter ei periculū, quod fuga euaserat, exprobaret, & amicè calliditatis insimularet, tandem ait: Pro his omnibus, ò Athanasi, hanc vnam à te gratiam reposco, vt vnicam saltem Alexandriæ Arrij sectatoribus concedas ecclesiam. Quò annuente, sed ea tamen cōditione, vt & ipse vicissim orthodoxis Constantinopoli aliam tribueret, libens etiā assensus est Imperator: quamuis frementibus aduersarijs, qui totis viribus reluctabantur. Fertur tunc Imperator admirans cum stupore dixisse: Non abs re Arriani aduersus virum talem omnes mouere machinas Sic ergo eius admiratus prudéntiam Cōstantius humanissimè eum deduxit, & scriptis ad populum Alexandrinum, & Episcopos, ac Magistratus Aegypti literis mandauit, vt quanto posset fieri honore maximo, ac beneuolentia reciperetur.

Constantij dictum de Athanasio

Tertiò redit ad Sedē suā Athan.

Cum sic ergo tertiò, & cum tanto honore, ac celebritate ad Sedē suam rediisset, & innumerabilibus fluctibus, & laboribus perfunctus in portu nauigare videretur, tunc vel maximè mare tempestatis in eum surrexit. Nam cum Magnentius Constanti vitæ finem intulisset, sopitæ nōnihil insidiæ rursus ab Arrianis in Athanasium excitatæ, & nouæ apud Imperatorem calumnię delatę sunt. Ibi tum rursus noua edicta, rursus minæ, exilia, terrores, per mare perque terram inquisitio instituta. Quantas tū Georgius ille nefarius in ecclesia Alexandrina persecutiones excitauerit existimo nullis planè verbis explicari posse. Nihil erat tutum, nihil sanctū, sacra non modò profanis miscebantur, sed ij, qui vel verbulo fidei sinceritatem spirabant, ad exilia, ad carceres, ad flagella, ad ignes deniq; trahebantur. Nec erat qui grassanti impietati obuiam iret, præsertim cum è viuis sublato Constante, Imperator Cōstantius apertè ipsum impietatis patrocinium suscepisse videbatur. Cumque totum Orientem Arriana hæresi repleuisset, Occidentem etiam corrumpere aggressus est. Ea ratione Occidentis Episcopos ad dogmatum Arriani communionem magno studio euocauit: ac Mediolani indicta Synodo multos ex fortissimis partim blanditijs, partim minis, donis etiam, ac muneribus alijsq́, fraudibus ad suam voluntatem deduxit.

Magnētius auctor mortis Cōstantis.

Rursus ejicitur Atha.

Constātius impietatis defensor.

Synodus Mediolanensis.

Athanasius autem cum insidias Imperatoris explorasset, & iam iamque Præfectorum satellites ad vincula ei inijcienda aduentare cognosceret, rursus diuina visione admonitus id quoque periculum euasit. Erat Alexandriæ virgo quædam incredibili pulchritudine prædita, qua cum viri nō absque libidinis suspicione habitare poterant. Ad hanc vir sanctus cum periculi magnitudine vrgeretur, media nocte confugit. Ea verò rei nouitate stupefacta, causam quærebat. Cumq́ Episcopus eam protinus redderet, virgo semota ex animo suspicione, supinis, vt dicitur, manibus Athanasium excepit: & benignè aliquandiu apud se habuit. Nam quòd sex annis eum ibidem latitasse, & virginis mini-

De virgine apud quā Athanasiū delituisse ferunt.

Vide Baro.

S. Tho. Anselmum. ministerio recreatum fuisse quidam existimant, videtur planè à vero abesse: præsertim cum illud sexennij tempus quo apud virginem delituit, in iusta annorum supputatione, ne inueniri quidem possit.

Gregorij furor, & persecutio in Ecclesiam. Interea Gregorius Alexandrorum, vt ita dicam, Erinnys, maiori impetu, ac furore in rectam fidem ferebatur. Iamque improbitas, & inuidia, quæ ecclesiam omni ex parte conturbarat, confuderatque, ad reipublicę quoq; excidium serpere incipiebat. Constantius, omnibus iam Catholicę

Iulianus Galliæ Præfectus. Ecclesiæ propugnatoribus amotis, Iulianum Gallijs cũ potestate summa præfecerat. Is rerum omnium potiundi motus desiderio, cum in Gallijs magnam sibi manum conciliasset, induit se purpura, & ab exercitu Augustus acclamatus, bellum aduersus Constantium mouit. Cum autem Imperator perfidum iusto coacto exercitu delere constituisset, inter Cappa

Constantij mors. doces, & Cilices in loco, qui Mopsi fontes dicitur, subitò membrorum omnium stupore oppressus, vnà cum imperio vitam abrupit: diuina proculdubio iustitia vrgente, quæ iustam de eo vindictam expetebat.

Georgij mors. Eadem vindicta sceleratum quoque Georgium persecuta est: vtpotè qui à Gentilibus ex ecclesia eductus, & camelo alligatus, in communi theatro viuus flammis vnà cum pecude exustus est.

Imperatore autem defuncto Iulianus cum iam imperium assecutus esset, simulato Christianę religionis studio, statuit eos, qui erant in exilio reuocare. Quod quidem cum resciuisset Athanasius, vt Iulianũ prius in ecclesiam introduceret, eoque obsequio Arrianos præueniret, nocte concubia, in medio ciuitatis Alexan

Athanasij ad Alexandriam reditus. drinæ inuentus est. Ibi clerus, præcipua ciuitatis pars viso Athanasio mirè exultare, & vocibus manibusque in cęlum sublatis de reditu gratulari cœpit: ac confestim expulsis Arrianis se totos Athanasio tradiderunt. Sed non potuit ea gratulatio, & pax, quæ simulata Iuliani pietate Ecclesiæ obuenerat, esse diuturna. Nam

Iuliani impietas. is cum totus dęmoniorum cultui addictus esset, protinus sacra Christianorum templa fumo, nidore, alijsque nefarijs animalium sacrificijs contaminauit. Vt verò omnes Christianæ pietatis cultores eadem contagione perfidiæ inficeret, atque in suam sententiam pertraheret, vndique aruspices, pręstigiatores, & vates coegit: quorum omnium ea erat mens, & sententia Athanasium procul amandum esse. Nam si auulsum, dicebant, fuerit fundamentum, reliquæ quoque illorum fidei partes facilè diruentur.

Athanasij à Iuliano ad necem quaritur. Rursus ergò Athanasius ad necem inquiritur. Circundederat ecclesiam Alexandrinam exercitus, nè qua via antistes elaberetur, cum ecce superno protectus auxilio per medios hostium cuneos ignotus graditur. Nocte autem illa, conscensa naui cum Thebaidem magna contentione pergeret, cumque satrapa quidam à tergo vrgeret, & remiges viso procul persecutore, accelerarent: Athanasius paululum subsistens, quasi cęlesti monitus oraculo, iubet protinus remiges proram obuertere, & cursum Ale

Vide mirã Dei prouidentiam. xandriam dirigere. At illi, vt par est, conturbati, veritique in satrapam nè inciderent, cum animis hęrerent, vir sanctus illos, vt strenuè pergerent, hortatus est. Itaque Athanasij parentes imperio, conuersa antemia recta Alexandriam nauigant. Cum autem iam satrapæ appropinquarent, barbari veluti quadam caligine eorum oculis offusa, tanquam neminem videntes præternauigabant. Athanasius autem instar Elisæi eis acclamans: Et quemnam, inquit, tanta remigum contentione quęritis? Cumque illi Athanasium se quęrere responderent: Is, inquit, veluti fugiens quosdam, parùm vos præcedit. Sic decepti quem persequebantur, non sentiebant se in manibus habere.

At Athanasius prospero cursu Alexandriam delatus, ecclesiam impij Iuliani furore grauiter quassatam mi-

rificè suo aduentu recreauit: ac prudenter quieti, & silentio studens, iustam de cęlo in Iulianum vindictam expectabat. Et quidem is cum omnibus se præstigijs, maleficijs, & magorum artibus contaminasset, iamq; de ampliandis imperij finibus, & summis honoribus cogitaret, iaculo in brachium dexterum percussus vitam simul cum imperio amisit.

Iuliani mors.

Eo post annũ imperij vnum, & menses octo hoc modo extincto, Valentianus assumpto in auxilium Valente fratre, in imperio successit. Et Valentem quidem in Orientem misit, qui neque de thesauris, neque pecunijs, neque exercitu quicquam solicitus, totis in eo viribus laborabat, quomodo Arrianorum res amplificaret: & orthodoxos opprimeret. Hoc enim solum ad nominis splendorem, & gloriam sibi præclarum ducebat, vt omnes monasticæ vitæ cultores q̃ maximis vexaret incommodis, & internecione deleret. Omnes itaque, qui Arrianę impietati subscribere recusabant, vel exilio, vel morte mulctabantur. Iamque ad Athanasium quoque ventum erat, qui ciuitate rursus egressus, paternum subijt sepulcrum: in quo mẽses admodum quatuor belluinum furorem impetumque declinans delituit.

Valẽtian⁹ cum Valẽte succedit Iuliano.

Valẽtis persecutio.

Athanasi⁹ diu latet in sepulcro.

Quoniam autem populus Alexandrinus, propter Athanasij desiderium, infenso, in eos, qui dominatum obtinebant, erat animo: ac propterea ad arma, & seditionem spectare videbatur, Valens eorum rebellionem audaciamque pertimescens, ecclesias orthodoxo populo restituere coact⁹ est: cum ecce Athanasius post longos illos propter Christum sudores, post varia pro recta fide certamina, post gloriosa trophæa, quadragesimo sacerdotij sui anno, Gratiani, & Probi secundo consulatu, vita excedit: vtpotè quòd iam satis superque functus laboribus præclarus, & diuinus agonotheta cælesti dignus corona haberetur.

VITA S. ANTONINI Archiepiscopi Florentini.

Ex ea quæ est iussu Clementis Septimi Rom. Pont. à F. Vincentio Mainerdo Ordinis Prædicatorum exactè conscripta. Migrauit ex hac vita anno Dom. 1459. Relatus autem in numerũ Sanctorum ab Hadr. VI. Papa ann. 1523.

NTONIVS, qui propter staturæ breuitatẽ Antoninus vocabatur, Florentiæ honestis parentibus, Nicolao, & Thomasio, anno 1389. Vrbano Sexto Pontifice, & Vvenceslao Cæsare natus est. Nicolaus pater vir probatis moribus, Tabellionatus collegio, qđ in vrbe Florentina haud contemnendo loco habetur, quater præfuit. Vt primùm infantiam excessit tanta cœpit morum integritate, ac præcipuo pietatis studio florere, vt potius penè ciuitatis os in se conuerterit. Annos natus quindecim perfectioris vitæ desiderio inflammatus, ad Ioandominicum Florentinum admirandis virtutibus, & doctrina imprimis clarum, qui ad radices Fesulanæ ciuitatis cœnobium Diui Dominici à fundamentis excitabat, profectus est: vt per eum ad idem vitæ institutum assumeretur. Sed Ioandominicus quamuis mirificè adolescentis indole, & acuto viuacique ingenio delectaretur, teneram tamen ætatem causatus, & gracile corpusculum miseratus, propositum eius distulit. Cumque ex eo num literarum studijs operam daret quæreret, audiretq; eum in Pontificis sanctionibus voluendis, (quas in vnum volumen digestas, Decretum vocitant) sedulum esse: Heus, inquit, fili reuertere ad paternos lares, mox inter nostros admittendus, cum Decretum totum ità excusseris, vt planè imbibisse videaris. Putabat enim se ea ratione pueri ardorẽ tantisper temperasse, ꝙ non tam properè tot canonum posset immensitatẽ, & volumina deuorare. Sed

2. Maij.

Patria, & parẽtes S. Antonini.

Petit admissi in societatẽ Dominicanorum.

Induitur habitu S. Dominici.

Sed Antoninus propositi sui tenax elapso statim anno Fæsulas reuersus, promptè, & alacriter ad omnia tanta facilitate respondit, vt iam nō exclusus, sed inie̅cto regulari habitu attonsus, annum agens sextumdecimum intra Prędicatorum Ordinem admissus sit. Cumq; Fęsulanum cœnobium nōdum absolutum esset, mox Cortonam regularibus imbuendus disciplinis missus est, vbi iam tum radios doctrinæ, ac sanctitatis emittere videbatur: quibus postea, quasi iubar splendidissimum tenebricosas hominū mentes illustrauit. Exacto anno iurauit in Prędicatorum instituta, Fęsulasque reuersus ocio perpetuum bellū indixit, prorsus, vt somni, ac cibi parcissimus, aut in orationibus pernoctaret, aut certè lectioni, & conscribendis, quos nobis tanta omnium ordinum atque adeo totius orbis vtilitate reliquit, libris incumberet. Ac mirum profectò est, vt tantulus homo grauissimis morbis ad mortem crebrò confectus, potuerit non dicam tot conscribere, sed vel perlegere: prę sertim cum pręfecturis plerunq; fungeretur, quæ solum hominem, & curarum vacuum exigere videntur. Romæ, Neapoli, Florentię, Senis, Gaiettę, Cortonę, Fęsulis Priorem egit. Mox etiam Romanę prouinciæ, ac Neapolitanę Vicarium generalē, quod illi munus demandatum fuerat, vt collapsas à pietate domos in pristinum vitæ candorem reuocaret. Institutorum sui Ordinis erat seruātissimus. Cilicio, & zona interdum ferrea carnis cupiditates domabat. Humi accubans, aut tabulato illisus dormiebat: sed, & frequenter intorto semet funiculo verberabat. Vt sacerdotio initiatus est, quotidie, & ipse sacrificabat. & sacrificio etiam alteri deuotus adstabat. Eò humilitaris se abiecit, vt Pręfectus etiam cœnobijs, & prouincijs culinam adiret, cacabos, ollas, ahena mundaret, & infimæ sortis famulis seruiret. Quod ipsum dum Pontificem ageret, non omisit. Iam verò quo charitatis, & misericordiæ ardore flagrauerit, quis oratione consequi valeat? Cum aliquando puellam immanè lachrymantem, & querulas voces edentem conspicaretur, cognitaque eiulatus causa, quòd capisterium capiti cum linteis lotis impositum, casu repentino diffregisset, blandè illam affari, & vt domum ad matrem reuerteretur suadere cœpit Sed illa cum matris minas, & iurgia maximè timeret, Antonini non modò voces ad aures nō admisit, sed etiam fuga sibi consulere voluit. Tum ille misericordia motus, nè quid labis misella contraheret, & in apertum salutis discrimen coniiceret, acceptas capisterij partes, cum Iesu nomen inuocasset, facto crucis signo ità coaugmētauit, vt nulla in eo fracturę indicia apparerent. Hęc illi ante initum Pontificatum prima virtutum tyrocinia fuere.

Vigilia, studia, & preces eius.

Multis cœnobijs præfuit.

Vita austeritas.

Insignis ei° humilitas.

Eius egregium miraculum.

Interea Bartholomeo Zarabella, qui Florentiæ Pontificiam dignitatē cum auctoritate tenebat, humanis rebus exempto, Eugenius Quartus Romanæ Ecclesię Pontifex Antoninum Archiepiscopum Florentinum declarauit. Quod vt vir sanctus primùm intellexit, fugam statim animo volutare cœpit, tantaque animi constantia, ac ferè pertinacia oblatę dignitati resistere, vt nisi diuina quędam vis intercessisset, nunquam expugnatus ad consentiendum fuisset. Cumque nullum omnino elabendi perfugium sibi reliquum cerneret, ad Pręsulatus molam ve ut ad pristinum se trahi passus est. Videre licebat virum sanctum toto in terram corpore prostratum, passisque manibus collachrymantem, pastoralem demum sarcinam in humeros reclinare. Ad Pontificatum autem euectus, qualem se pręstiterit, quantumque sui temporis Pręlatos virtutum omnium splendore obscurauerit, non est nostrę facultatis exponere. Ita enim totos tredecim in Episcopatu exegit annos, vt in cæteris quoque Magnum Gregorium, qui tantundē Romanę Ecclesię pręsedit, sit visus imitari. Primum om-

Designatur Archiepiscop° Florentinus.

Angusta fa

milia, & res familiaris.

omnium in familia præ se tulit. Plures enim, quàm sex, eosque frugi, ac temperatos domi non habuit, qui vix obeundis negocijs præpositi possent sufficere, omni luxu tam in victu suo suorumque quàm in amictu resecato. Supellex, aut instrumentum aliquod quid esset, nesciuit. Vnicum tantum mulum eumque non coemptum, sed dono acceptum ad extremas necessitates aluit, quo tamen non nisi senecta, & occulta ægritudine confectus, cum aliquò proficiscendum esset, vehebatur. Familiam, quam crebro ad Dei cultum hortabatur, etsi non splédidè, non parcè tamen ali imperabat. Ipse parabili facilique cibo contentus, durum tantùm, & inexorabilem exactorem placare studebat. Noctu ad matutinas laudes vigilabat semper, quibus attentissima mente persolutis, quod reliquum erat temporis ad horam diei tertiam, aut lectioni sacræ, aut cudendis libris impendebat. Hora tertia sacrificium, quod raro intermisit, offerebat. Peracto sacrificio, reliquum diei tempus in obeundo pastorali munere absumebat. Nemo erat tam vulgaris, cui ad eum non pateret aditus. Ingenio fuit humanissimo, vt nullum vnquam ne domesticos quidem, qui ob oculos quotidie versantur, quamuis ob culpam acerbiore verbo proscideritt, sic vt ne paulum quid commoueri, nè dicam excandescere, etiamsi id maximè vellet, posse videretur: denique facilius vidisses gelidum marmor, quàm mitissimum patrẽ incalescere. Omnes omnium causæ, non sacerdotum tantũ, sed prophanorum quoq; ad eum vertebantur. Aedes assiduo religiosorum vsu terebantur: qui frequentissimi, aut eleemosynas accepturi (cuncta enim in pauperes, pater pauperum erogabat) vel de rebus dubijs consulturi quasi ad cęleste oraculum confluebant. Tanta enim prudentia, & mentis acumine atque adeo consilio pollebat, vt cuncti eum etiam ante Pontificatum Antoninum Consiliorum appellarent.

Ingenium placidissimum.

Antoninus Consiliorum fit dicti.

Sicubi verò ab illis negociorum fluctibus esset feriatus, mirum quãto ardore ad literarum studia sacrarum, atque ad orationis ancoram recurrebat. Mitto nunc præter quotidianum horarum munus, priuatas preces, & orationes quas pro varijs ecclesiæ necessitatibus offerebat: illum mentis ascensum, qui nullo labiorum motu, nulla genuum fluxura eget, quis (quæso) satis explicabit? Nulla fuit vnquàm tanta negociorum moles, vt vel tantillum hominem Deo plenum retinere posset, quin in sublime totus speculatum cælestia raperetur, prorsus, vt ipsa corporis moles simul cum mente subleuata in aere pendula maneret. Quod quidem contigisse constat, dum noctu ad imaginem crucifixi intra cubiculum abditus oraret. Accidit etiam cum die quodam ad orationis secreta se cõferret, vt ad sublimem Crucifixi imaginem raptus, dulciter illud amplexibus stringeret, & oscula lateri defosso figeret. Hinc illa inter tot rerum fluctus animi tranquillitas: qua vsqueadeo præstabat, vt nulla vnquàm tanta posset perturbatione, ac mundi tricis irretiri, vt quoties vellet, non statim ad diuinarum rerum theoremata rediret, & interna quadam mẽtis dulcedine frueretur.

Eius mira ecstasis.

Rapitur sublimis ad crucifixi imaginem.

Seueritati summam humanitatem, & misericordiam semper copulauit: qua in primis in erratis sacerdotum vtebatur. Ita factum est, vt oleo clementiæ ad rigoris vinum adie[illegible], neque ad delicta prorsus conniueret, neque etiam ad viuum vulnera resecaret. Quo temperamento peritus artifex vsus, Clerum, quem in omne flagitiorum genus ferè prolapsum acceperat, resumpto quodam probitatis ac modestiæ nitore, in meliorem formam restituit. Non frigora, non æstus, non pluuiæ, non turbines, nulla deniq; pericula pręsulem morabãtur, quò minus omnia sedulò, & statim obiret: ita vt robustissimos iuuenes in perferendis laboribus senex ipse, & tenui valetudine superaret. Trien-

Fortitudo animi eius in perferendis laboribus.

nio

nio ferè, ante quàm mundo excederet, cum comperisset in maximo templo diuinas laudes confusius, quàm par esset, celebrari: statuit eò singulis noctibus, ad modestiam exemplo magis quàm edicto docendam, se conferre. In proposito persistentem, nullis precibus, & hortatibus potuerũt duo ex domesticis sacerdotibus auocare, quin nocte quadam, quæ ventorum turbine, & pluuijs solito asperius inhorruerat, ad ecclesiam illam fidei, & charitatis igne feruidus properaret. Omnia sui Episcopatus templa, non per vicarios, sed ipse visitabar. Quas dum obiret signis numero non paucis, ac magnitudine præstantibus illustrauit.

Omnia Pôtificis munia per se obit.

Ad Mugellam nam vallem cùm venisset (ea Bononiam versus ad radices Apennini iacet) cognito plebanũ quẽdam graui ægritudine conflictari, accessit: lectulo innixus certis precibus cum intima pietate fusis sanauit.

Eius miracula.

Cum ruralibus ecclesijs adhuc operam daret Franciscus vir, & moribus, & literis cultissimus, eum ad villam Castilionem benignè inuitauit. Annuit vir mitissimus ibidemque nocte vna exacta cũ postridie se ad iter pararet, Franciscus paucis euanescentis iam nobilis familiæ calamitatem aperuit, quæ vnum Dantem (is germanus erat) reliquum haberet vxori sterili copulatum. Paternam itaque sufficiendæ proli benedictionem daret. Mariettæ (id enim vxori nomen erat) ad pedes procumbenti, impresso in fronte crucis signo, benedixit: ex illo fecunda reddita, feminam primò, deinde septem mares conspicua omnes forma, peperit.

Sterilẽ matronã impresso crucis signo efficit valdè fecundam.

Florentiæ Elizabeth, tertium D. Dominici Ordinem professa, quæ ad sexennium morbo intercutis laborauerat, ad Antonini pedes prouoluta eius benedictionem flagitauit. Accepit, ac dubium, vtra prior in eam salus an benedictio descenderit. Benedicto Tempo Florentino filius erat adhuc à maternis vberibus pendens: quo morbo cõflictaretur, ne ipsis quidem medicis satis compertum: vt cõplures sentiebant, quem striges compressum fascinauerant. Nunc enim è lectulo, nunc è cunis raptus, interdũ à nutricis complexibus auulsus, nudo in pauimento locabatur: quæ quis faceret, nullus vnquam potuit explorare. In hunc adusque ferè medullas arefactum cum frustrà medicorũ tentata remedia vidisset, Antonini curatoris optimi orationum præsidia mater implorauit. Ex eo cum acceptum sudariolum oratione fusa super cubantem filium iniecisset, statim restituta salute, omnes illæ dæmonum præstigiæ diffugerunt.

Vide rem miram.

Non contemnenda nobilitate sunt in Florentina vrbe Filicarij. Ex ijs cuidam filius erat, vt vnigenitus vnicè dilectus. Is, dubium quo morbi genere correptus, misellus tandem exspirauit. Pater paternis affectibus victus cum satis diu dolori, & lachrymis indulsisset, tandem armatus fide, relicto in cubiculo cadauere, ad Antoninum aduolat. (Is tunc in D. Marci cœnobio nondum Pontifex habitabat.) Vbi accessit interclusa frequẽter singultibus voce interitum filij sui pientissimo patri detexit, atque vt eum sibi viuum restitueret, flagitauit. Antoninus quamuis sibi tantũ, vt iura naturæ solueret, non arrogaret, hominem tamen miserando eiulatu, & luctu deformatum miseratus, obortis lachrymis ad Deũ preces fudit: moxq; blandè patrem affatus: Ne te, air, plangore amplius conficias, ne te maceres. I domum, & filium ad vitam iam reuocatum amplexare. Affuit dicto fides. Redijt, filiumq; vitæ restitutum inuenit.

Insigne miraculum.

A teneris vnguiculis mirificè cum Antonino creuit miseratio. Florentina ciuitas, tametsi multas Italiæ vrbes ingenijs, nobilitate, & opibus, vel æquet, vel superet, ob confertam tamen populi multitudinem agri angustia mirum in modum premitur. Hinc fit, vt qui mercaturę studio non iuuãtur (quæ pars est populi multo maxima) aut nullis omnino, aut exiguis

agrorum prouentibus fulti, possint pro splendore natalium vitam agere: præsertim si quæ fuerint filiæ iã maturæ viro, maritis collocandæ. Huic vrbis incommode Antoninus in primis occurrendum putauit. Itaque viros duodecim statuit, quos à S. Martini liberalitate D. Martini collegiũ appellauit. Ij quidquid ex ciuiũ collatione in opus pijssimum coaceruare poterant, totum in hos pauperes, sine dolo, sine fraude sola necessitatis, nulla carnis, vel sanguinis habita ratione, diuidebant: in eos præsertim, qui nobili prognati sanguine, emendicare stipem per vrbem erubescebãt. Hoc institutum, labentibus annis tantum coaluit, vt eo sexcentis familijs in totum, vel ex parte succurratur: in quod, & bonam prouentus sui partem ipse contulit, & magistratum aliosque tam ciues quàm exteros ad idem beneficium excitauit. Ipse præterea si quando aliquid in Christi nomine peteretur mira alacritate tribuebat: si domi non haberet, à proximis mutuo capiebat: qui si recusassent vestes, caligas, calceos, domesticam supellectilem erogabat.

Collegium S. Martini ab Antonino Florentia institutum.

Liberalitas eius in pauperes.

Accidit quandoque cum sub manu tonsoris sederet (is Petrus appellabatur) vt ciuis quidam præ foribus stare nunciaretur, qui infimis precibus panem vnum peteret: Antoninus vti petenti satisfieret imperauit. At minister cum tres tantùm panes domi esse referret, diceretque commodum non esse, vt alios pararet, vir sanctus nihilominus eum pauperi dari voluit. At illo abeunte mox alij duo superuenere, quibus pari largitate reliquos duos distribui iussit. Tum præfectus panariæ cellæ, bile actus, panes alios instanti prãdio parare recusauit. Cumque iam tonso antistite Petrus recedere vellet, Antoninus eũ ad prandium inuitauit. At ille, ecqd, inquit, me detinere vis, qui pane careas? Et Præsul: Ne quæso diffidas, inquit, nam qui iumentis opportuno tempore escam tribuit, is certè nos homines pascere non negliget. Mox igitur mensam sterni, & præfectum panem apponere iubet. At illo nè micam quidem panis in arca esse dicente: Præsul, vade, inquit, & diligentius scrutare. Is accepta claue arcam adiens, dictu mirum, candido pane refertam reperit, quem angelico ministerio misericors Dominus ibidẽ collocarat. Præter quotidianas eleemosynas, nummos aureos centum in Paschalibus celebritatibus in subsidia pauperum, & pietatis vsus erogabat, vsque adeo cauens nè quid ad futuri temporis vsum in arculas reconditũ maneret, vt etiam eo vita functo, funeri sumptus necessarios defuisse certum sit.

Panes diuinitus dati.

Ac nè prodegisse fortunas Antoninum, sed pauperes recreasse cognoscamus, breuiter rem gestam enarrabo. Ambrosiana fortè via solenni die de more iter faciens, in pauperis tecti culmine adesse Angelos contẽplatur. Rei admiratione perculsus cum domum introisset, viduam, ac tres, vnà filias reperit, nudis omnes pedibus, & laceras: quæ, vt paupertatis extremam iniuriam propulsarent lanificio, seu textrinæ (non enim habeo exploratum) certè operi nescio cui, honestæ virgines incumbebant. Antoninus qui totus misericordia redundabat, nè celebri die operam lanificio cogerentur dare, simul ex proximè commorãtibus edoctus, esse pro bis moribus, & ingenuis, statim iubet quantum sat esset, non modò ad inopiam fugandam, sed ad commodos quoque vsus erogari. Labente tempore cum illac rursus iter faceret, iã non angelos, sed dæmonem videt fastigio domus insidere: ac tum subesse mali aliquid suspicatus, quærit quid id esset, num plapsæ in scelus aliquod, florem virgineum delibassent. Cognito quòd refertæ eleemosynis, iam cũ inopia non pugnarent, quòd lanificio non intenderent, quòd multum à religioso illo viuendi more concidissent, quòd delicias demum in vestibus, tũ reliquos ornatus corporis adamarent: ingratitudinis maximę coarguit,

Obserua hic paupertatẽ multis causam æternæ salutis esse.

arguit, quòd in muliebres luxus quę ad fugandam inopiam dederat, conuertissent. Tum quòd angelos primū, mox demonē vidisset explicauit: malam esse rerum conuersionem factam: nempe quòd simplici cultu amico angelis antea vixissent: nunc insolentiores factæ ad luxus, & illecebras dęmoni aures præberent: redirent itaque ad se, antiqua viuendi instituta resumerent, & nullum ocio, nullum dæmoni locum darent.

Florentino ciui pauperi cōplures erant filiæ iam nubiles, & natu grandes. Is Antonini monitis, Annunciatæ templum non modò in ea ciuitate sed in tota penè Italia celebre petiturus opem filiabus à Deipara Virgine ante lucem plerunque properabat. Dumque in officio perseueraret, accidit, vt die quodam duos luminibus captos præ foribus templi stipem de more petere cerneret. Ij, cum se latere putarent, de quæstu plusquam maximo colloquentes, vter maiora lucra reportasset, inter se certabant. Cum verò alter in capitio assutos sibi esse ducentos aureos nummos, alter in galero trecentos affirmaret: bonus ille vir vtroque arrepto ad Antoninum statim conuolauit. Is illico aduocatos cæcos, vt mendaces, ac fures increpauit, quòd inopiam simulantes eas pecunias egentioribus abstulissent. Itaque sanctus Præsul vni quinque, & viginti, alteri triginta nummos aureos: quod reliquum erat pauperi ciui ad filiarum dotes fidelis dispensator assignauit.

Nota de mendicis fraudulentis.

Penè fugerat, quòd eius etiam nuda verba, diuina quadam liberalitate redundabant. Fiscellam pomis refertam sancto Antistiti vir fortè pauper spe amplioris muneris donauit. Antoninus hilari vultu, & verbis dulcibus gratias agens: Retribuat, inquit, tibi Deus. Ille autem tam angustus animo, q̄ fortunis tenuis, amisisse se, & oleum, & operam putans, mœrens, & querulus abijt; q nihil plus quàm verba reportasset. Id vbi Prȩsuli renunciatum est, is reuocato ad se homine, papyrum, atramentū, & calamum, & præter hęc trutinā afferri iussit. Mirātibus cunctis quid ageret: tria illa verba papyro perexigua inscripsit: tum in altera lanciū papyrum in altera poma oīa composuit: ac sublata trutina, statim papyrus, tanq̄ si ferri massam adiecisses, descēdens, pomis in sublime volitantibus, pponderauit: Nè me, inqt, ingratitudinis argue. Disce, vel serò, diuinatuis munera pgrauare.

Nota rem miram.

Neq; verò inter tot miserantis dulcedines defuit animi magnitudo, vt cum res posceret, & ire obuiam magistratibus, & intrepidus iniqua consilia, & conatus euertere non auderet. In primis verò Ecclesiasticam libertatem adusque dignitatis, & vitæ pericula tutatus est. Octo uiri (is magistratus Florentiæ quanquàm non supremus, vitæ, & necis imperium habet) duos fortè sacerdotes in crimen deprȩhensos, ac noctu à satellitibus captos, primo diluculo ad prȩsulem clangentibus tubis, deduci imperarunt: satis esse pœnarum sumptum rati, quòd publica eos ignominia affecissent. Antoninus ea re adeo offensus est, vt statim igne quodam iustitiæ inflammatus, ad supremi magistratus ædes profectus sit: eosque temeritatis grauissimè coarguens, anathemate illaqueatos esse pronunciauit, à quo non nisi Summi Pontificis potestate liberari possent. Discerent in posterum, aut nullo pacto, aut certè consideratius alienas causas tractare. Erant Octouiri, quanquā lapsi fuerant, non tamen ingenio perdito, & deplorato. Vbi antistitis constantiā cognouerunt, conscientia ducti supplices ad Pontificem literas dedere. At Pontifex iubet eos Antoninum cōuenire, vt vltrò supplices culpam fassi, pro canonum institutis, anathemate soluerentur. Antistes, qm̄ publicè deliquerant, zona collo indita, ad fores templi iussit procedere: atque ibi spectante populo, conuerberatos terga vinculo excommunicationis liberauit.

Fortiter tuetur Ecclesiasticā libertatem.

Vide genus pœnitentiæ.

Vt verò anathematis gladium in

rebus maximè arduis distrinxit: sic ad leuissimos casus, cum excommunicatio sit pœnarum maxima, cōdebat. Vt autem pœnę illius magnitudinem alijs declararet, & tali exemplo vsus fuisse legitur. Candidus panis in medium allatus, cum in eum anathematis verba protulisset, statim in carbonis atredinem est conuersus. Mox iterum. Heus, ait, isthoc nexu anathematis te libero, ac statim excussa atredine pristinum candorem recepit.

Pœna excõmunicationis quā horrenda.

Nullus fuit locus in quo se forté, & intrepidum non ostenderet. E templis, in quibus maximè munditiam, & sanctitatem diligebat, non dico semel, sed sæpè fœminas impudico habitu, quasi instrumenta dęmonum ad perdendas, & in venerem alliciendas animas, effugauit. Iuuenes qui spectatum venerant, quantacunque nobilitate, ac gratia pollerēt, castigatos verbis acriter extrusit. Tum vrbem inambulans cruce præuia aleatores, vel solo aspectu perterritos ad fugam compulit. Nonum ludi genus, sortes, in vrbe tunc exortum, q̄ celeriter aduenit, tam properè explosit. Mille nummos aureos, qui ex eo ludi genere sacerdoti cuidam obuenerant, intercepit: quos pauperibus commodissimè erogauit. His nulla in re non vigil illa addidit: Iohannem Caninum medicum exterum quidem, sed Florentiæ commorantem, necromanticum, in Deiparam Virginem latrantem, tum hęreticis dogmatibus pertinaciter inquinatum, quanquam reclamantibus ciuibus, concremauit.

Egregiū facinus tanto pastore dignum.

Hæreticum comburit.

Egregium quiddam est, vitæ innocentiam, & morum integritatem in vitæ cursu retinere: sed si ad morū sanctimoniam fax literarum adiungatur: quid, quæso, absolutius, quid consummatius omni ex parte potest cogitari? Præstitit vtrumq; Antoninus tam egregiè, vt omnes ęquauerit, multos etiā excesserit. Scripta eius, quæ omnibus ad manum sunt, fidem faciunt, quæ quoniam quotidiano vsu trita sunt per me, vt notiora fiant, nō laborabo. Hoc vnum maximè in homine mirandum, quòd, cum oīs genus doctrinarum adyta penetrarit, nullius tñ pręceptis institutus fuerit: prorsus, vt superno lumine illustratus plurima eum hausisse cęlitus dubium nō sit. Nec mirum sanè, qui etiam arcana soli Deo cognita penetrauit.

Pręclara eius eruditio & scripta.

Quidam eius amicus mercaturæ deditus, blandè ab illo monitus nè se tāta lucri cupiditate trahi pateretur, neuè tanto animi angore in parandis opibus vexaret, sed partis, quibus abundabat, diuitijs acquiesceret, si vellet ingens, quod imminebat, in aquis periculum euadere, eius admonitioni aures occludebat. Sed paulò post, subita procella, inter Venetias, & Patauium facto naufragio monita illa non contemnenda fuisse didicit. cumque iam pelago submergendus ferebatur, gemebundus Antonini præsidium implorauit; & ecce Antoninus adesse visus, capillis eductū ex aquis liberauit. Plurima sunt huius virtutis exempla, quæ nos breuitati consulentes pręterimus: hoc dixisse sufficiat, tātam apud omnes sanctitatis eius fuisse opinionem, vt trāseunti quacunq; flexo poplite mares, fęminę diuites, inopes, senes, paruuli ad benedictionem Pręsulis curuarentur.

Prædicit mercatori periculum.

Cum iam tempus appeteret, vt qđ in hoc vitæ curriculo in lachrymis seminarat, in exultatione ad cęlesté vitam translatus, tandem meteret: postquam annos tredecim, ac menses duos Florentinæ ecclesię pręfuisset, ad quam quinquagesimo, & septimo ętatis anno fuerat euectus, in morbum incidit: quo paulatim ingrauescente, sacro se Eucharistię, & extremę Vnctionis clypeo muniuit. Cumque iam ferè ad ipsum vitę limen pŕocessisset, ita vt nihil, nisi truncatum quidpiam eloqui posset, illud tamen moribundus vocibus crebrò repetebat: Seruire Deo, regnare est. Tum illud quoque frequenter iterabat: Sancta, & immaculata virginitas quibus te laudibus efferam nescio: incertum iam ad Deiparam Virginem conuersus, quę se luctantem cum morte visitas-

Corripitur morbo.

Verissima S. viri in extremis sententia.

sitasset, an hilaratus quod inuiolatum ad illum vsque diem virginitatis florem conseruasset.

Pi' II. Ro. Pōt. S. Viri funus curat magnificè.

Quo tempore sanctus Præsul animam efflauit, Pius Secundus Roma. Pont Florentiam appulerat, qui maximè Antoninum obseruans, quanto perè viuentem coluisset, officijs in defunctum magnifico apparatu & honore præstitis declarauit. Quo die in D. Marci templo exequiæ celebratæ sunt, fœmina inualido latere, & quo non vtebatur, sancti corpus attigit, & integrum lateris vsum, ante quàm templi limine pedem efferret, rediisse prædicauit. Simile quoque beneficiū in præmortuo brachio Matthęus Ciachus recepit.

Miracula post obitū.

Postquam verò in sepulchrum illatus est, tot ac tantis miraculis splēdescere cœpit, vt cuncta recenseri ne queant. Fabrianum oppidum est in Piceno non ignobile. Hic feminę cuidam tota facies & caput adeo miserā dum in modum intumuerat, vt oculorum orbes reconditi laterent: Accedebat totius corporis contractio, prorsus vt omnium membrorum officio destituta iaceret. Tota erat in ęrumnis & angoribus: non noctu, non interdiu somnum carpebat. Habebat hæc germanum Andream qui ex Prædicatorum Ordine apud beatum Præsulem diu adusque obitum perstiterat. Is sororē suam adeo miseram ad implorandum beati viri præsidium hortatus est: futurum vt ab eo aliquod calamitatis suę remedium perciperet Misera muliercula cum se vndique humano auxilio destitutā cerneret, fratris adhortatione incensa, Deum, vt se sancti meritis iuuaret, maximè precata est. Acceperat à fratre suo Antonini tunicam, quæ illi post mortem beati viri obtigerat. Hanc ad carnem induens, fide mirabiliter incalescens tota nocte gestauit: precibus interim & gemitibus diuinam opem implorans. Vbi diluxit non modò facies detumuerat, sed mēbris omnibus ac neruis tantus vigor redierat, vt quæ ante nec stare nec iacere poterat, ad flumen lotura lintea, integra valetudine curreret.

Florentiæ in monasterio D Lucię, vbi sub signis D. Dominici nobilis virginū cœtus militabat, virgo Charitas, Guidonis Tholosini filia, toto sexennio contracta, adeo vt os genibus iungeretur, frustra medicorum artes & remedia experta fuerat: quæ salutis desiderio ardens, cum in Antonino magnam spem collocasset, vt is à Deo optatam sibi sanitatem obtineret, nocte quadam diuinis in cubiculo meditationibus intenta, ab eodem quod desiderabat, obtinere meruit. Sed nē vastum mare miraculorū eius ingrediar calamum reprimo. Quomodo enim scribendorum miraculorum finis esse posset, qui à patrandis miraculis nunquam abstinuit; adeo vt sole quodam prodigiorum terras illustrare videatur.

DE INVENTIONE S Crucis.

Ex Historia Ecclesiastica Zozomeni lib. II. cap. I. Cui Socrates lib. I. cap. 13: Theodoretus lib. I. cap. 18. & Ruff. lib. 10. cap. 7. & 8.

Niceno Concilio fœliciter ad exitum perducto, Imperator cum Ecclesiā vniuersam in doctrina fidei consentientem videret, mirificè exhilaratus, vt pro Episcoporum concordia, pro se, pro liberis, pro imperio denique, Deo gratias ageret, templum Hierosolymis, circiter locum qui Caluariæ dicitur, ad honorem Dei illustrandum, ædificare instituit. Per idem ferè tempus Helena Imperatoris mater Hierosolymam cùm precandi, tum sancta illa loca visendi causa venit. Quę quoniam religionis Christianæ amore & pietatis studio maximè incensa erat, operæ precium sibi factura visa est, si venerandæ Crucis lignum inuenire posset. Veteres enim Gentiles, qui omnibus opibus viribusque

3. Maij.

S. Helena in uisit Hierosolymā religionis ergò.

Eccle-

Ecclesiam persecuti fuerant locum illum, qui Christi pro nobis in Crucē acti supplicio & sepulcro celebris est ingenti aceruo obruerant, &, quod dictu nefas est, Veneris fanum eodem in loco extruxerant, & simulacrū impuræ meretricis ad eum finem erexerant, vt qui Christum eo in loco adoraturus veniret, ipsam Venerem colere videretur: eoq; modo Christianę religionis cultum omnino tollerent, proque eo nefandam superstitionem confirmarent.

Templũ Veneris in locum Caluariæ.

At verò tandem locus erutus est, & error, in quo stabiliendo tantoperè laboratum fuerat, manifestè deprehensus, iudicio, vti quidam memorant, Hebræ cuiusdam Orientem versus habitantis, qui à viro, quodam scripto admonitus, locum commonstrauit: sed quæ verior est opinio, mō strаtione Dei Opt. Max. qui signis q. busdam & somnijs homines ad loci memoriam excitauit. Itaq; vt primū locus ille Imperatoris mandato fuit perpurgatus in profundo quadam in parte illius antrum, vnde Christus resurrexit, emersit: in alterā autē parte eiusdem loci tres inuētæ sunt cruces, & aliud lignum separatum, quod tabulæ gessit similitudinem, verbis & literis non Hebraicis solùm, verū etiam Græcis & Latinis inscriptum, IESVS Nazarenus Rex Iudęorum. Cęterū adhuc perdifficile erat, Crucem Dñi à reliquis duabus, quòd inscriptio ab ea diuulsa esset, internoscere: Accedebat præterea quòd tres illæ Cruces ita promiscuè proiectæ erant, vt nullo modo lignum Dominicæ Crucis se proderet. Quare cum hac de causa adhuc ignotū esset, & diuiniore quodam, quàm quòd sit in humana positū potestate egeret, indicio, eiusmodi quiddā accidisse cōstat.

Tres cruces inuenta.

Nobilis quædam mulier Hierosolymis in morbum grauissimum, eūq; planè insanabilem fortè inciderat: ad quam in lecto decumbentem Macarius Episcopus Hierosolymorū sibi Imperatoris matre & alijs, quos ipse circum se habebat, assumptis venit: atque vt primùm precatus est, desideratq; inspectantibus istud signum, nimirum eam esse Domini Crucem, quæ mulieri adhibita, morbo illam liberaret: singulas cruces allatas mulieri admouit. Verùm duabus illarū appositis, factum quidem ineptum & planè ridiculum visum est: quippè mors nihilominus mulierem iam iā erat occupatura. Sed simul vt tertia itidem fuit adhibita, derepente aperuit oculos, & collectis viribus, extēplo è cubili sana exilijt. Fertur itē, mortuum Crucis virtute simili ratione ad vitam reuocatum. Huius aūt Crucis salutaris iam tantùm inuentæ maxima pars adhuc etiam Hierosolymis in capsa argētea custoditur: reliqua verò ab Imperatrice ad filiū Constantinum deportata est. Quod ad clauos attinet, quib corpus Christi confixum erat, memorant eos ab Helena quoque inuentos & Imperatori transmissos, ex quorum altero galeam, ex altero frœnos fieri præcepit, vt scriptum est à Zacharia Propheta, & à quo predictum, quod in tempore isto, illud quod sit in frēnū equi (his enim ferè verbis vtitur Propheta) sanctum esset Domino Omnipotenti.

Macarius Episcopus Hierosoly.

Crux Domini sanat fœminam moribundam, itēque mortuum.

Zach. 14.

Ista quidem vt olim præcognita à sanctis Prophetis præuiasq; fuere, sic posteà factis planè admirabilibus tum confirmata, cū Deo tēpus visum est eiusmodi rēb. opportunum. Neq; certè tantopere mirandū, præsertim cùm ipsi Gentiles ingenuè fateantur hoc esse Sibyllæ carmen:

O, lignum fœlix, in quo Deus ipse pependit.

Illud enim ita esse, nemo, etiam si acri studio contra pugnare voluerit, pernegabit. Quare & lignum Crucis & eius veneratio à Sibylla præsignificata est. Testatur S. Paulinus stupendum planè ac perenne miraculum de ligno S Crucis toti orbi notissimum: nam cùm vndique è remotissimis etiam regionibus Hierosolymam religionis ergò Christiani confluere consueuissent, acciperentque de ligno Cru-

Carmen Sibylla de Cruce Christi.

S. Paulin°.

Crucis particulam, illud, diuina quadam virtute operante, nullam sentiebat ex diminutione iacturam. Sãctus etiam Cyrillus affirmat totum terrarum orbem ligno S. Crucis Hierosolymis accepto esse locupletatum. Erat autem custodia Crucis demãdata vni ex sanctioribus cleri Hierosolymitani, quæ Paschatis tempore ex adytis templi populo adoranda producebatur.

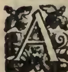
S. Cyrillus Cath. 10.

Porrò illud hic obseruandum est, Græcos aliam etiam de S Cruce celebrare cõsueuisse solennitatem ad 16. Kal. Iunij. qua recolitur memoria admirandæ illius apparitionis Crucis signi supra Hierosolymam meridie factæ; cuius rei gestæ historiam S. Cyrillus tunc eiusdem ecclesiæ Episcopus exactè describit post catecheses.

ILLVSTRE MARTYRIVM
Alexandri Papæ & Euentij atq; Theoduli Presbyterorum.
Item Quirini & alior.

Ex eo quod optima fide apud Surium extat. Passus est Alexander anno Domini 132. Hadriani Imp. 13 cum sedisset annos 10. menses 5. & dies 20.

3. Maij.

Lexander ætate quidem iuuenis, sed fide canus & sanctitate incomparabilis, qui quinto loco à B. Petro Romanæ vrbis Cathedram obtinuit, magnam Senatorum partem cõuertit ad Dominum, ipsumque vrbis præfectum Hermen cum vxore, sorore, & liberis lumine fidei illustrauit: eosque omnes cũ 1250. seruis eorumque coniugibus & filijs à veteris vitæ delictis sacro fonte expiauit. Quę mox ad Hadrianum vt perlata sunt, is confestim misso è Seleucia Aurelia no vtriusque militiæ Comite, Christianos omnes crudeli internecione deleri iussit. Qui vrbem ingressus inuidiosis profanorum Pontificum criminationibus inflammarus, Hermen præfectum in vincula conijci Alexandrum verò in carcerem abduci iussit. Cum autem Hermes apud Quirinum tribunum in vnculis haberetur, tribunus Hermetis æquanimitatem admiratus: Ecquę, inquit, ratio, vir illustris, te ad hęc vincula, abdicato honore, suscipienda adigit? Cui Hermes: Non ego, inquit, honorem omnẽ prorsus à me abdicaui, sed potius mutaui, vtpote qui pro terreno cęlestẽ expecto. Cui rursus Quirinus: Equidem satis mirari nequeo te virũ prudentem, eò dementiæ nunc esse deuolutum, vt credas te extra hanc vitã, non dico honores, sed aliquid omnino adepturum: cum humana corpora vsque adeo in puluerem redigantur, vt ne ossa quidem post breue tempus superfint. Tum Hermes: Et ego ante hos annos nihil à vita hac expectandum credebam, sed iampridẽ ab Alexandro Episcopo aliter edoctus, indubitata fide teneo hominem in alium à Deo finem creatum esse, quàm vt pecudum instar fœdis se libidinibus in hac vita non dico oblectet, sed contaminet. At Quirinus, audito solo Alexandri nomine, Præfectum rogare & obsecrare instituit, nè se in pestem ante oculos positam tanto mentis furore præcipitem daret: Alexandrum enim esse hominem sceleſtum, & qui propter maleficia flammis exurendus esset. Hermete autem in sententia perseuerante & Alexandrum multis iustitię & prudentię laudibus extollente, tandem ait Quirinus: Profectò si is est Alexander, quem tu mihi prędicas, & te, & se pariter ex hac captiuitate liberet: & tum demum vera te dicere credam. Et iam quidem triplicia vtriq; vincula iniiciam, nunciaboque Alexandro, si quidem Dei sui virtute quem colit ad te peruenire potest, ego quoque vestrę religioni accedam: sin minus pœnas certè suo maleficio dignas protinus pendet.

Hermes Pręfectus vrbis credit cum alijs multis.

Cumque abiens Quirinus hęc Alexandro nunciasset sanctus Pontifex protinus in genua prouolutus, ardentes Christo preces obtulit, vt Quirinum è sempiternis tenebris ad veritatis

tatis suæ lumen transferre dignaretur. Ecce autem illo in vota precesque incumbenti astitit protinus Dei Angelus admirabili splendore coruscans, qui aperto ostio Alexandrum ad Hermen gaudentem perduxit. Nō multo post eò adueniens Quirinus cum vtrumq; extensis manibus simul orantes inueniret terrore correptus obstupuit. Tandem resumpto nonnihil animo: Certè, inquit, hoc artibus magicis effectum est. Tum Hermes animo in Christi amorem fidemque mirificè inflammato: Itane, inquit, tu magicis artibus tribuis, quòd Omnipotentis Dei virtute mirabiliter gestum est? Sed vt clarius cognoscas, ò Quirine, quanta Deus noster virtute polleat, quantisque fideles suos beneficijs afficere soleat, non grauabor ea quæ in me beneficia contulit, explicare. Cum vnicus mihi esset filius nimio languore oppressus, prorsus vt extremum vitæ periculum ei immineret, abij cum vxore in Capitolium dijs sacrificaturus: quò vitam ei obtinere possem. Sed postquam satis diu in sacrificijs offerendis muneribusque Pontificibus largiendis sudatum esset, filius nihilominus vitam cum morte mutauit. Aderat nutrix luminibus orbata, quæ magno animi dolore victa, & me & coniugem increpuit, afferens: si sumpta in Christum fide ad limina S Petri eum perduxissem, certo certius filium à mortis periculo præseruassem. At ego ob hęc nutricis verba, stolida planè vt existimabam, bile correptus muliérculæ respondi: Tu cæcitate grauì misera ab ea calamitate te liberare nequis: & quo pacto tu filio meo sanitatem & vitam promittere audes? Tu vade & prius per tuum illum Alexandrum luminibus tuis consulito, & tū demum credā eum aliquid opis filio meo exhibere potuisse. Vix hęc effatus erā, cum illa horā circa tertiā abijt, & hora diei sexta ad me sana reuersa est; imponensq; humeris filij cadauer ad pedes Alexandri illud proiecit orans: vt tā admirabile Christi beneficiū potius in filiū meum, restituta ei vita, conferre dignaretur, miseranda cęcitate in se redeūte. At Alexander: Sic, inquit, hūc Christus excitabit, vt semel tibi reformata non auferat lumina. Cūq; facta oratione extinctū filium ad vitam reuocasset eū mihi incolumē restituit. Hęc ego cū viderē an diutius obstinata mente tā tę bonitati Dei resistere poteram? An non crederē eum vitę & necis potestatem habere qui mortuos viuificat & viuos vita spoliat? Certè credidi Christo, eiq; me totū cōsecraui, & in his etiam vinculis, illius amore libēter susceptis, exulto: neque perituri hominis offensionem reformido, certò sciens sempiterna mihi bona in cęlis constituta esse, cum iis, qui pro Christi nomine hic in terris supplicia subeunt.

Angelus S. Alexandrū è carcere educit ad ædes Quirini.

Hermes Quirino miraculū narrat.

Filius Præfecti mortuus excitatur.

His auditis Quirinus: Est, inquit, mihi filia, quam viro tradere cupio, forma quidem eleganti sed struma in collo deformata, quam si sanare potestis ego vobiscum Christum confitebor. Cui Alexander: Eam, inquit, in carcerem ad me adducito, eiq; hęc vincula ferrea quę collum meum circundant, imponito & mane saluam eam inuenies. Abi autem festinus: nā is idem qui me huc adduxit, eò reducet, prius quàm tu ad carcerem venias. His dictis egressus Quirinus ad filiam abiit: Alexander autem duce angelo ad carcerem reuersus, custodibus qui ad portam vigiles excubabant nihil sentientibus, vincula resumpsit. Mox adueniens Quirinus apertoque ostio ad pedes Pontificis procidit, eiq; filiam suam sanandam obtulit. Tum Alexander: Prius, inquit, perquire nū inter vinctos tuos quispiam sit qui pro Christi nomine patiatur, eumque cum honore ad me adducito. Mox Quirinus Euentium Theodulumq; presbyteros adduxit, quibus visis vir sanctus vehementer gauisus vincula sua Balbinæ (hoc namque filię nomen erat) imposuit & ab omni deformitate colli, dicto citius, liberauit.

Angelus reducit Alexandrum in carcerē.

Eo

Eo miraculo motus Quirinus carcerem aperuit, & Alexandro liberam abeundi facultatem concessit. At Alexander: Non hoc, inquit, sed aliud mihi à te beneficium exhiberi volo. Vinctos omnes huc adducito, eosq́; , vt Christo nomina dedant, hortare. Tum Quirinus clara voce: Quisquis veram synceramq́ue Christi religionem amplecti voluerit, baptizatus libertate donabitur. Accurrerunt protinus omnes ad Alexandrum, qui eis Christum annuncians, tãto lumine fidei omnes illustrauit: vt nulla iam pro Christi nomine supplicia recusarent. Exultabant omnes, grauissimo dæmonis iugo à ceruicibus excusso, in Christi benignitate: prorsus vt carcer ipse in ecclesiam mutatus videretur.

Captiui omnes credunt in Christũ.

Hæc protinus ad aures delata sunt Aureliani, qui furore correptus Quirinum constanter Christum confitentem in eculeo torqueri iussit. Cumq́ue nullis Aureliani iniurijs, nullis tormentis cederet, tyrannus amputatis manibus pedibusq́; , capite eum plecti, & corpus canibus proijci iussit: quòd à Christianis raptum, humatum est via Appia in cœmiterio Prætextati.

Quirinus torquetur.

Plectitur capite.

Filia autem eius Balbina in virginitatis proposito perseuerans, frequentes beati Alexandri vincula magno cum pietatis ardore exosculabatur. Quo se honore indignum reputans Alexander eam hortabatur vt desisteret, magisq́ue ea vincula quæ Apostolorum principem Petrum constrinxerant exquireret, eumq́ue illis honorem deferret. Balbina his auditis, multo studio ac desiderio ea quæsiuit. ijsq́ue tandem inuentis tanta lætitia exultauit vt se à gratiarũ actione Domino referenda die noctuq́ue continere nõ posset. Tradidit ea postea Theodoræ fœminæ religiosissimæ, sancti Hermetis sorori, cuius decollati ab Aureliano corpus illa collegerat, & via Salaria vetere non longè ab vrbe Roma 5. Kalend. Septembr. sepelierat.

Vincula S. Petri à Balbina inuenta.

Eodem tempore ira percitus Aurelianus, missis militibus omnes in carcere Christianos iam recens à sordibus peccatorum sacro latice expiatos, alligatis collo saxis, marinis fluctibus submergi iussit. Abiit cum iis Christi virgo Balbina, quę gloriosum pariter triumphum glorificans Deũ consequi meruit. Vnus restabat Alexander cum duobus egregia pietate presbyteris Euentio & Theodulo. Is igitur in medium productus, cum ab Aureliano Christianæ fidei rationẽ, qua m ita mordicus omnes tuerẽtur, reddere iussus esset, respondit: Sanctum dare canibus à Christo prohibemur. Ea responsione grauiter lacessitus iudex: Quid, inquit, num ego canis sum? Certè, inquit Alexander, etiam cane deterior. Post has autem aliaśque varias disceptationes vltro citroque habitas, tandem Aurelianus furore excandescens in eculeum eum leuari, vngulis attractari, & lampadibus latera eius aduri iussit. Cumq́ue carnifices in supplicijs inferendis persisterent, & vir sanctus nullam omnino vocem vel gemitum ederet, admirans iudex, tam alti silentii causam quæsiuit. Cui Pontifex: Orationis, inquit, tempore homo cũ Deo loquitur. Rursus Aurelianus: Capiat te quęso aliqua vel ętatis suæ tem tuæ miseratio, qui annos nondũ 30. excedens, pulcherrimum iuuentutis florem cæco furore perdere festinas. Imò, inquit Alexander, vtinam tu animam non perderes. Pendente autem in eculeo Alexandro, misit ad Aurelianum vxor eius Seuerina, vt virum iustum missum faceret: ni mallet & ipse mala morte perire, & eam viduam relinquere.

Christiani multi ĩmare mergũtur.

S. Alexander dirè cruciatur.

Eo nuncio sinistra tactus suspicione iudex, quasi Alexandrũ valde charum haberet, ægrè paruit: depositum tamen ex eculeo mitius aliquantulum habuit. Eo autem soluto immanis tyrannus admouit Euentium, quem ante omnia de nomine, & tempore quo Christo nomẽ dedisset, percũctatus est. Et Euẽtius forti viriliq́; ani-

Euentius grãdæuus.

animo: Equidem Euentius, inquit, vocor: Christiana autem sacra ante annos septuaginta suscepi, vndecimo ætatis anno baptizatus, vicesimo verò ad presbyterij honorem indignus promotus sum. Secundum annum in carcerem ago, ætatem vniuersam annum octogesimum dignam his vinculis & certamine tali quo nunquam mihi in hac vita gratius, nunquam iucundius quidquam accidit. Cui iudex: Consule quæso senectuti tuę, & abiurato Christo nobis adhære, vt locum & honores inter primos consequaris. Respondit Euentius: O te miserum & amentem, nunquam te mortalem esse recordaberis? Tu potius Christo Dei filio adhære, vt illius misericordiam consequaris.

Theodulus. Tum Aurelianus, amoto Euentio; Et tu, inquit, Theodule, pari furore iussa nostra pro nihilo ducis? Cui Theodulus: Imo, inquit, teipsum pendo nihili, qui Sanctos Dei varijs afficis supplicijs. Aurelianus eo martyris responso in rabiem conuersus præcepit accendi furnum, & Alexandrum eum Euentio ad dorsum pariter colligatos in ardentes conijci flammas: Theodulum verò ad furnum sisti vt fractus eorum cruciatu in dęmonum sacrificia consentiret. Porrò Alexander eũ inclamãs: Frater, inquit, Theodule, festinans veni huc & esto nobiscum. Nam quartus ille, qui inter tres Hebræos pueros apparuit, etiam nobis adest. Exiliẽs ergo in furnũ Theodolus illud Psalmistæ cecinit: Igne nos examinasti, & non est inuenta in nobis iniquitas. Tùm Aurelianus dolore pariter & furore tabescens Euentium & Theodulum capite plecti iussit. Alexandrum verò per tota membra creberrimis punctis confodi donec spiritum exhalaret. Cumq; tyrannus defunctis iam martyribus tanquã victor insultaret, repente vox de cœlo ad eum facta, Aureliane, inquit, his, quibus tu insultas paradysus apertus est, tibi verò tartarus. His auditis Aurelianus tremore correptus ad Seuerinam vxorem suam confugit, eamque obnixè vt precibus suis omnipotentem Deum placare & constituta sibi tormenta auertere dignaretur, rogauit: Nam, dicebat, ex quo hęc vox auribus meis insonuit totus intremui & in febres incidi. Seuerina autem, vt erat præstanti pietate fęmina: Ego verò, respondit, abibo, Christique martyres meis ipsa manibus sepeliam: ne eadem clades in me deseuiat. Itaque abiens septimo ab vrbe milliario, via Numentana Alexandrum & Euentium in monumento prædij sui condidit: Theodulum verò alibi sepeliuit. Inde domum festinans Aurelianum alienata prorsus mente febribus æstuantem & mala omnia sibi imputantem inuenit. Illa autem marito ijs in supplicijs tandem defuncto, cilicio se induens, ad sanctorum limina abiens, debitis eorum certamina laudibus celebrauit: donec ab Oriente S. Sixtus Episcopus venisset: qui ad eius petitionem, relicto ibidem sacerdote, sacrosanctum Missæ sacrificium omni die offerri constituit.

Alexander & Euenti⁹ mittuntur in furnum.

Psalm. 16.

Occiduntur.

Aurelian⁹ malè perit.

MARTYRIVM SS. ALEXANDRI, & Antoninæ virginis.

Ex eo quod est apud Metaph.

Vm esset temporibus illis ingens persecutio, inter alios oblata est Festo Pręsidi homini omnis misericordiæ experti, virgo quædam cùm forma, tum pietate inprimis insigni Antonina nomine: quæ in perferendis pro pietate certaminibus, admirandam fortitudinis & constantiæ significationem dedit. Nam Festus vt eam in suam sententiã perpelleret, & donis muneribusq; amplissimis, & minis horribilibus expugnare conabatur. At virgo eius non modò munera reiecit, minasque contempsit, sed etiã constanter deos eius dęmones esse dixit. Quo verbo commotus Præses, primò maxillas eius alapis cædi, deinde in carcerem

3. Maij.

Antonina maxillę cæduntur.

cerem à quatuor militibus abduci iussit. Illa autem læto animo & hilari vultu in carcerem abijt, ac statim positis humi genibus nocte & die precibus Deum sibi in auxilium poposcit. Cum verò tres dies in eo pietatis studio constanter exegisset; repente horribili de cęlo tonitru claustra ipsius carceris perfracta sunt, & ingens lumen obscuros carceris angulos illustrauit: virginemq; vox de cœlo cibum potumque sumere hortata est: vt inuicto animo cum tyranno altera die congredi posset. Fecit illa vt cælitus monita erat, ac placidè se somno tradidit.

Abit in carcerem.

Insequenti luce Præses pro tribunali sedens eam adduci iussit. Illa autem protinus adducta, sublatis cum intima pietate in cœlum oculis, iterum Christum inuocauit: cumque Festum in tribunali suo superbientem cerneret, leniter subrisit. Tū Festus: Ecquę, inquit, tibi ridendi causa est? Cui virgo: Dicam equidem: Pręuideo istud tuum solium euertendum, ideoque inanem tuam gloriam risi. Sensit Præses virginis contumeliam, iussitque illam flagellis verberari. Quæ iterum oculis ad cœlum sublatis: Gratias, inquit, ago tibi Domine Deus meus, quòd me miseram & peccatricem famulam tuam Sanctorum, tuorum honore dignatus sis.

Ridet Pręsidem & flagellatur.

His auditis Præses magis turbatus cum se contumelijs peti existimaret, iussit eam ad lupanar abduci, vt omnium exposita libidini vexaretur. Sed Deus, qui suorum curam paterna prouidentia gerit, per angelum suum, quendam ex militibus annos natū tres & viginti excitauit vt virgini in tantis periculis constitutę maturè opem ferret. Is in eam cellam, in qua virgo erat, ingressus, se ad eius pedes abiecit: & quomodo per Angelum admonitus eò venisset exposuit. Dum hæc fierent repente lux magna vtrumque circumfulsit, & vox cęlitus demissa Antoninæ, quæ insidias suspicabatur, metum omnem ademit. Tum Antonina induta militis chlamyde vultu in terram demisso istinc egressa est, & tanquam damma quædam è laqueis liberata, corporis pollutionem euasit.

Antonina habitu mutato exijt è carcere.

Præses verò cum existimaret Alexandrum esse, qui iam libidinem suā cum ea explesset, missis cōfestim quatuor militibus eam adduci iussit, vt quibuscunque posset ignominijs afficeret. At milites cum locum ingressi Alexandrum inuenirent, perculsi manu eum apprehensum ad Præsidē duxerunt. Quo viso præses maiore oppressus admiratione: Video, inquit, quid sit. Tu nefariam illam à te vitiatam chlamyde tua contectam dimisisti, quam te vxorem ducturū promisisti. Sed meas nequaquam manus effugies. Et conuersus ad milites iussit eum suspendi & flagellis acriter verberari. Cumque tormentis fatigaretur, neque tamen vocem vllam, vrgente nequicquam Præside, ederet: ecce Antonina diuinitus mota, forti virilique animo ad Præsidem venit: qua visa Festus mente sanè confusa ac perturbata, militibus, vt eam quæstionibus subijcerent, imperauit. Ardebat enim scire Pręses num ab Alexandro vitium passa esset. Cumque multis eam cruciatibus vrgerent, vt quid cum Alexandro egisset, proderet, tandem ait: Scelerate & crudelissime Pręses, nos neq; tuę crudelitatis neq; libidinis participes sumus: nam Deus ipse, cui seruimus, me sua misericordia incorruptam seruauit.

Alexander flagellatur.

Antonina cruciatur.

Festus hoc responsum admiratus, cum nullo modo eos, vt dijs sacrificarent, impellere posset amborum manus abscindi iussit. Illi verò, prolata sententia, mox manus extendentes amputandas obtulerunt. Eo affecti supplicio, cū generosi Christi milites eandem animi fortitudinem cōstantiamque reseruarent, Festus in furorem rabiemque conuersus ingentem in quadam fouea pyram excitari iussit, indeque eam arida pice vehementer flagrantem martyres conijci, nè vlla ipsorum memoria, ossis etiam in cinerem redactis, deinceps extaret.

Pręciduntur martyrum manus.

In ignē coniciuntur.

Cum-

oratione baptismate eam lauare insti tuit. Cùmque rursus attonito similis hæreret, secumque reputaret nõ tam leniter expiandam esse: ecce virgo Pelagia vidit duos eximio splendore milites supra fontem stantes, ac linteum niuei candoris in manibus gestantes. Tum verò exclamans: Pater mi, inquit, quid dubitas, quid vereris me Christi ancillam à diaboli nexibus liberare? Vix hæc effata erat, cùm Clino eosdem milites, Dei vtique angelos contemplatus est. Tùm omni cunctatione posthabita non sine tremore virginem illam in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti illuminauit: & sacrosanctæ communionis participẽ factam à se dimisit.

Visio S. Pelagia.

Baptizatur Pelagia

Pelagia verò ante quàm se in viam daret in percepta Christi gratia mirificè exultans, deposita regali purpura ad episcopum accessit, & ait: Quandoquidem virorũ sanctissime à tuis manibus illam Domini & æterni Regis purpuram percipere merui, existimo indecorum esse posthac fragilem hãc terrenamque vestem, & reliqua hæc mundi ludibria gestare. Quare te, quantum possum, oro, vt hæc accipere ac diuendere velis, eorumque precia indigentibus distribuere: ex hoc enim tempore hæc eadem mihi sunt execrabilia. His dictis cœptum iter ad nutricem suam prosecuta est: quæ cùm more consueto illi obuiam procederet, vidit Pelagiæ vultum multò quàm ante lætiorem pulchrioremq́ue. Vidit etiam in ea mutata omnia. Nã quę ante elato admodum animo incesserat, tunc valde submisso humiliq́ue se gerebat. Quæ pompofis antea vestibus ornabatur, tunc abiecto viliq́ue habitu contenta nihil præ se magnificum, nihil sumptuosum ferebat. Quę antea delicijs affluebat, & exquisito ciborum apparatu mensam instructã habebat, tunc macie & squalore confecta, ieiunia & preces adamabat. Ex quibus omnibus nutrix facilè eã Christianam factam esse cognoscens, in domum suam admittere ausa non fuit: sed simul cum illa ad carceres suppliciaque raperetur. Itaque relicta nutrice ad matrem redijt: quæ vt filiam mutata veste venientem vidit, statim animi deliquium passa concidit, ac mortuæ similis diu resupina iacuit. Interea Pelagia transmisso cum virginibus quibusdam, quæ se ad Christũ etiam aggregauerant, flumine, precibus ac ieiunijs multo instantius ad futura se certamina præparabat: cùm mater resumptis viribus filiam requirebat, qua non inuenta, confestim milites in omnes vias & semitas misit, vt virginem adducerent. Sed illi loca omnia, ad quadraginta vsque milliaria, nequicquam perscrutantes re infecta tandem redierunt.

Hæc mutatio dexteræ excelsi.

Post hæc Pelagia cœlesti virtute egregiè munita vltrò se in matris conspectum dedit, eamque modestis verbis redarguit, quòd tanta insania ac rabie bellum cum ipso Deo, cui omnia famulantur, suscipere præsumeret. Mater autem cùm ex filiæ verbis quid futurum esset vel luce meridiana clarius perspiceret, confestim Diocletiani filio significauit sponsam illius Christianorum Deo coniugatã esse. Quo audito ille paulatim mœrore contabuit cùm indies reputaret animo quanta solicitudine eius nuptias ambijsset. Cumque nullam spem eius potiundi amplexibus reliquam videret, neque tamen vehementem amoris ignem, qui medullas depascebat, extinguere posset furore illius tandem superatus inuisam lucem proprio mucrone, in seipsum crudelis, miserrimè abrupit.

Magna fortitudo illustris puellæ.

Amoris insania perdit Imperatoris filium.

Pelagiæ verò mater cùm filiæ sponsum manus sibi violentas intulisse audisset, extremum familiæ suæ excidium ab Imperatore pertimescens apprehensam filiam ad Diocletianum perduxit, vt quaslibet de ea pœnas expeteret. Diocletianus autem quanquam furore incredibili percitus vix sibi ipsi à manibus temperaret, tamen visa Pelagia, ita illius furor quieuit, vt non iam de filij nece vlciscenda sed potius de amore virginis cogitaret. Erat enim

Pulchritudo Pelagiæ eximia. tanta illius pulchritudo quantā nulla orationis vis pro dignitate explicare potest. Statim igitur, vt eam à Christi cultu auerteret, allata ingenti auri vi, blāditijs eam aggressus est: matremq; centum auri talentis donatam domum remisit. Pelagiam verò honorifica militum manu deductam stabili sibi matrimonio iungere cogitabat. Itaq; coram vniuerso exercitu sic illam affatus est: Vnum est quod à te peto, vt abnegato Christo meecum matrimonio copuleris & amplissimis Imperij mei finibus potiaris. *Diocletianus Pelagiā cupit coniugem.* Ad quæ Pelagia: Insaniens tu quidem temerè ista locutus es, ego enim nulla tibi ratione copulabor: sed Christo sponso meo ad extremum vitæ spiritum fidelis adhærebo.

Supplicium bouis ancandentis. His auditis Diocletianus bouem æneum, ligna bitumen, picem & adypem afferri præcepit: subiectoq; igne, bouem illum tam vehementer incēdi iussit vt totus igneus longissimè relu ceret. Tum verò adducta in mediū adolescentula: Exue, inquit, vestes quib. induta es. Pelagia cū vidisset paratos esse qui illam exuerent, magna voce atq; clamore Imperatorem appellās: Recordare, inquit, vxores pellicesq; tuas eadem, qua ego, carne indutas esse. Cumq; Imperator præ amoris insania multò magis eam vestibus spoliari iuberet, illa prompta & alacri manu eas in conspectu Imperatoris abiecit, & nuda ad ardentem machinam properauit; seque in os bouis, virili planè cōstantia, iniecit. *Vide quid possit Christi gratia.* Corpus illius fuit breui tempore ardoris vehementia absumptum: ex quo tanta odoris suauitas per totam vrbem emanauit: vt duo milites (quorum vni Theonicus, alteri Iulianus nomen erat) qui iam antè pietatem taciti in corde fouebant, se diutius continere non possent, quin in apertam confessionis laudem erumperent: ac Imperatori tyrānidem exprobrarent. Et illis quidem fuere continuò vincula iniecta; virginis verò reliquiæ, ne à Christianis honore sepulcri exciperentur, in montem Linatum nomine, proiectæ.

At Clino Episcopus cœlesti monitus oraculo eò protinus se contulit & in montis vertice, exstructo quodam sacello, honorificè collocauit: ac monti deinceps, hunc titulum indidit: *Mons congregationis*, in quo virgo Pelagia, quæ seipsam Deo obtulit, & pro veritate certauit, requiescit. *Mons congregationis.*

DE S. SYLVANO GAZAE Episcopo, & alijs quibusdam præclaris Martyribus.

Ex Ecclesiastica historia Eusebij Cæsariensis lib. 8. cap. 22.

CVM septimus intentatæ contra nos persecutionis iam propè confectus esset, annus & res nostræ sensim & quasi tacito gressu ad quandam trāquillitatem securitatemq; prolaberētur, & ad octauum annum deflecterēt in quo non exigua confessorum multitudo apud metalla in Palæstina cogebatur, qui magna iam in ritibus religionis perfungendis libertate vtebantur, adeò vt domos in ecclesias ædificarent: Præfectus prouinciæ vir sæuus & improbus, qualem scelera eius, in martyres Christi admissa ipsum planè cōmonstrabant, eò statim profectus, simulatq; facta & vitæ institutionem eorum, qui ibi digebant, audiuerat, Imperatorē facit per literas certiorē: & in ijsdem ea, quæ ad eorum famam violandam maximè valere putabat, ad eum perscribit. *4. Maij. quod ad Syluanū & alios quosdā attinet.* Vnde qui metallorum venis præerat eò accessit, & tanquā ex Imperatoris mādato cōfessorū segregauit multitudinem, sieque distribuit, vt deinceps alij Cyprū, alij Libanum incolerent: alios etiam in alia Palæstinæ loca dispertiens, omnes varijs laborum molestijs vexari conterique præcepit. Deinde quatuor ex eorum numero eximens, qui principem locum inter eos tenere videbantur, ad magistrum equitū mittit: quorum duo Petrus & Nilus appellabantur Aegyptiorum episcopi; tertius presbyter fuit. His etiam quartus accessit

cessit Paraemythius vir propter singularem erga omnes pietatis studium facilè clarissimus. Ex quibus magister equitum religionis & fidei in Christũ inficiationem postulat: atque haud compos voti factus, eos ignis incẽdijs cremandos tradit.

Horũ martyrium incidit in 19. Septẽbris diẽ.

Alij rursus ex Confessoribus, qui aut propter ingrauescentem ætatem, aut membra inutilia, aut alias corporis infirmitates erant illo operum ministerio soluti, ibi in locum separatũ ad incolendum amandati. Quorũ primas tulit Syluanus Episcopus Gazæ, qui pium virtutis specimen & egregium exemplar Christianismi omnibus ostendit. Iste à primo die persecutionis (propè dixerim) ad extremum vsque, per totum temporis spatium, varijs certaminibus pro crebra fidei confessione decursis nobilitatus, ad illum temporis articulum reseruabatur: vt omnia certamina martyrum in Palæstina interfectorum, postremus quasi sigillo cruoris obsignaret. Cum eo coniuncti erant ex Aegypto cõplures: inter quos erat Iohannes, qui memoriç bonitate facilè omnes nostri tẽporis superauit: & quanquam anteà luminibus orbatus erat, tamen tortores adeò sęui, truculenti, crudeles, & immanes fuerunt, vt propter egregiã in Christi nomine confitendo constantiam, qua magnoperè excellebat, tum ignitis cauterijs eius pedem pari ratione cum alijs prorsus labefactarẽt, tum pupillam oculi, quæ visum amiserat, candente ferro exurerent. Eum autem ob morum probitatem & piã viuendi rationem, præsertim cùm cæcus esset, non est quod quisquam tantoperè admiretur: quandoquidẽ illud non tantùm habet admirationis quantum memoriæ vis, qua quidem integros sacrarum Scripturarum libros, non in talibus lapideis, vt ait Diuus Apostolus, neque in animalium pellibus, membranis, aut chartis, quæ vel tineæ conficiunt, vel temporis consũmit diuturnitas: sed in tabulis reuerà cordis carneis, id est, in animo solerti & syncera mentis intelligentiã tanquã scriptos habuit: adeò vt quãdo visum erat, interdùm legis & Prophetarum testimonia sępe historias, nonnunquàm euangelia aut Apostolorum scripta memoriter ex animi domicilio, tanquam ex quodam literarum thesauro, proferre potuerit.

S. Syluanus egregi⁹ martyr.

Iohannis martyr excæcati mira memoria.

2. Cor. 3.

Illis autem quos diximus in loco separato commorantibus, & consueta ipsorũ vitæ instituta in orationibus, in ieiunijs, in reliquis exercitationibus exequentibus Deus ipse dexterã benignam & propitiam porrigens, largitus est, vt per martyrium salutarẽ vitæ exitum consequerentur. Hostis namque & aduersarius noster diabolus eos quidem, vtpotè precibus attẽtissimè ad Deum fusis contra ipsum armatos non amplius ferre poterat: sed sicuti putabat molestiam ipsi exhibẽtes trucidare, & è terra tollere instituit quippè Deus illi hoc agere volenti potestatem cõcessit, vt pariter nec ipse ab improbitate quam dedita opera decreuisset, vlla ex parte arceretur: & hi præclara pro multis suis ac varijs certaminibus præmia iam tandem acciperent. Ea de causa ex scelestissimi Maximiani Imperatoris mãdato, vno die vnde quadraginta martyres capitis pœna mulctantur.

Vide priscorum Christianorum exercitia.

Martyrẽ 39.

MARTYRIVM SANCTI Floriani.

Ex eo quod est apud Surium optima fide.

IN diebus Diocletiani & Maximiani cùm diuersis agonibus aduersus impia Imperatorum edicta Christiani certarent, Aquilinus Pręses in castro Laureacensium non minus quadraginta egregia pietate viros comprehendit, ac multis supplicijs maceratos in carcerem misit. Ad quorum confessionem beatus Florianus exardescens Laureacum abijt vt illorum

4. Maij.

Laureacũ.

 sup-

suppliciorum pro Christi nomine particeps fieret. Vt autem eò peruenit, forte ex commilitonibus, quibuscum antea militauerat, audiuit Christianos ad idolorum sacrificia perquiri. Tum ille inflammato animo, quem alium, inquit, quæritis? Ecce ego quoque Christianus sum: ite, nunciate Præsidi hic me adesse. Præses Aquilinus his auditis, eum ad se vocauit: & dijs sacrificare iussit. Cumque ille constanter ac precisè negaret se facturum, fustibus grauiter cæsus est: deinde cùm nihil de animi magnitudine remitteret, Præses scapulas eius acutis ferreis confringi iussit. Sed neque eo supplicio quidquam motus Deum glorificabat: & iniquū Præsidem superatum esse declarabat.

Egregia fortitudo sancti Floriani.

Ceditur fustibus.

Tum Præses ignominiam non ferens, lata in eum sententia in Anisum fluuium de ponte precipitari iussit. Adfuit protinus iuuenis quidam sæuus & crudelis: qui ligato ad collum eius ingenti saxo de ponte eum in fluuium precipitem dedit; cuius oculi mox crepuerunt. Fluuius autem suscipiens martyrem, eleuatis vndis corpus eius in quoddam eminentius saxum exposuit; quod aquila nutu Dei eò aduolans expansis alis protegebat.

Iactatur in fluuium.

Apparuit autem in visione beatus Florianus cuidam matronæ religione ac pietate eximię, indicauitque ei, quo loco corpus eius humo contegeret. Illa visione hac admonita mox ad fluuium abijt, corpusque præ Gētilium metu virgultis inuolutum ad locum sepulturę destinatum perduxit. Cùm autem inter eundum, iumenta quę sacras reliquias vehebāt, nimia lassitudine oppressa oneri succumberent, matrona tremens Dominum rogauit, vt ipse opem ferre dignaretur: statimque fons illic erupit, cuius aqua iumenta recreata suſceptum iter cum sacro pignore confecerunt. Eo autem in loco vbi martyr sepultus iacet preclara de cœlo miracula exhibentur, multaque beneficia ijs, qui rebus in aduersis inuicti athletæ auxilium implorant, diuinitus præstantur.

Miraculū preclarum.

VITA S. MONICAE matris S. Augustini.

Desumpta ex libris Confessionum eiusdē. Migrauit ad Dominum anno 389. secundum fastos Onufrij, ætatis suæ anno 56.

4. Maij.

Ex Confessione Augustini lib. 9. cap. 11. & 12.

Et misisti manum tuam ex alto Domine Deus & de hac profunda caligine erroris Manichæorum eruisti animam meam, cū pro me ploraret ad te mater mea, fidelis tua, amplius quā flent matres corporea funera. Videbat enim illa mortem meam ex fide & spiritu, quem ex te habebat, & exaudisti eam Domine. Exaudisti eam, nec despexisti lachrymas eius, cùm profluentes rigarēt terram sub oculis eius, in omni loco orationis eius, & exaudisti eam. Nam vnde illud somnium, quo eam consolatus es, vt viuere me secū crederet, & habere secum eandem mensam in domo, quod nolle cœperat, auersans & detestans blasphemias erroris mei. Vidit enim stantem se in quadam regula lignea, & aduenientem ad se iuuenem splendidum hilarem atque arridentem sibi, cùm illa esset mœrens & mœrore confecta. Qui cùm causas quæsisset ab ea mæstitiæ suæ quotidianarumque lachrymarum, docendi, vt assolet, non discendi gratia, atque illa respondisset, perditionē meā se plangere, iussisse illum, quò secura esset atque admonuisse vt attenderet & videret, vbi esset illa, ibi esse & me. Quod illa vbi attendit, vidit me iuxta se in eadem regula stantem. Vndè hoc, nisi quia erant aures tuæ ad cor eius? O tu bone Omnipotens qui sic curas vnumquemque nostrum, tanquam solum cures: & sic omnes tanquam singulos. Vnde illud etiam, quod cùm mihi narrasset ipsum visum, & ego ad id trahere conarer,

Visio S. Monicæ.

narer, vt illa se potius non desperaret futuram esse, quod eram: continuo sine aliqua hæsitatione, Non, inquit, nō.n. mihi dictū est, Vbi ille ibi & tu: sed, Vbi tu & ille. Nouē fermè anni sequuti sunt, quib. in illo limo ꝓfundi ac tenebris falsitatis, cū sæpe surgere conarer, & grauius allliderer, volutatus sum: cum tamē illa vidua casta, pia, & sobria, quales amas, iam quidem sæpe alacrior, sed fletu & gemitu non segnior, non desineret omnibus horis orationum suarū de me plangere ad te: & intrabant in conspectum tuum preces eius, & me tamen dimittebas adhuc volui & inuolui in illa caligine.

S. Augusti. Manichæus.

Et dedisti alterum responsum per sacerdotem tuum quendam episcopū nutritum in ecclesia & exercitatum in libris tuis. Quem cùm illa fœmina rogasset, vt dignaretur mecum colloqui, & refellere errores meos, & dedocere me mala, ac docere bona, (faciebat enim hoc si quos fortè idoneos inuenisset) noluit ille, prudenter sanè, quantum sensi postea. Respōdit enim, me adhuc esse indocilem, eò quod inflatus essem nouitate hæresis illius, & nonnullis quæstiunculis iā multos imperitos exagitassem sicut indicauerat ei Sed sine, inquit, illum ibi, & tantum roga pro eo Dominum: ipse legendo reperiet, quis ille sit error, & quanta impietas. Simul etiam narrauit, se quoque paruulum à seducta matre sua datū fuisse Manichæis, & omnes penè non legisse tantùm, verumetiam scriptitasse libros eorum, sibique apparuisse, nullo contra disputante, & conuincente, quòd esset illa secta fugienda: itaque fugisse. Quæ cùm ille dixisset, atque illa nolet acquiescere, sed instaret, magis deprecando, & vbertim flendo, vt me videret, & mecum dissereret, ille iam substomachans tædio: Vade, inquit, à me ita viuas: fieri enim non potest, vt filius istarum lachrymarum pereat. Quod illa ita se accepisse inter colloquia mecū recordabatur, ac si de cœlo sonuisset.

S. Augustinus lachrymarum filius.

Egisti etiam mecum Domine, vt mihi persuaderetur Romā pergere, & potius ibi docere, quod docebam Carthagine. Sed quare hinc abirem, & illuc irem, tu sciebas Deus, nec indicabas mihi nec matri, quæ me profectum atrociter planxit, & vsque ad mare sequuta est: sed fefelli eam violenter me tenentem, vt aut reuocaret, aut mecum pergeret: & finxi me amicū nolle deserere, donec vento facto nauigaret, Et mētitus sum matri, & illi matri & euasi. Quia & hoc tu dimisisti mihi misericorditer, seruās me ab aquis maris, plenum execrandis sordibus vsque ad aquam gratiæ tuæ, qua me abluto, siccarentur flumina maternorum oculorum, quibus prò me quotidie tibi rigabat terram sub vultu suo: & tamen recusanti sine me redire, vix persuasi, vt in loco qui proximus nostræ naui erat memoria beati Cypriani, maneret ea nocte. Sed in ea nocte clanculè ego profectus sum: illa autem remansit, orando & flendo Et quid à te petebat De⁹ meus tantis lachrymis, nisi vt nauigare me non sineres? Sed tu altè consulens & exaudiens cardinem desiderii eius, non curasti quod tunc petebat, vt in me faceres, quod semper petebat. Flauit ventus & impleuit vela nostra, & littus subtraxit aspectibus nostris. In quo mane illa insaniebat dolore, & querelis ac gemitu implebat aures tuas, contemnentes ista: cùm & me cupiditatibus meis raperes ad finiendas ipsas cupiditates, & illius carnale desiderium iusto dolorum flagello vapularet. Amabat enim secum præsentiam meam more matrum, sed multis multo amplius, & nesciebat, quid tu illi gaudiorum facturus esses de absentia mea. Nesciebat ideo flebat & eiulabat, atque illis cruciatibus arguebatur rea reliquiarum Euæ cum gemitu quærens quod cum gemitu pepererat. Et tamē post accusationem fallaciarum & crudelitatis meæ conuersa rursus ad deprecandum te pro me, abijt ad solita & ego Romam.

Et ecce excipior ibi flagello ægritudinis corporalis,& ibam iam ad inferos, portans omnia mala quæ commiseram & in te,& in me,& in alios, multa & grauia super originalis peccati vinculum, quo omnes in Adam morimur. Non enim quicquam eorum mihi donaueras in Christo. nec soluerat ille in carne sua inimicitias quas tecum contraxeram peccatis meis. Quomodo enim eas solueret in cruce phantasmatis, quod de illo credideram? Quàm ergo falsa mihi videbatur mors carnis eius, tam vera erat animæ meæ: & quàm vera erat mors carnis eius, tam falsa vita animæ meæ, quæ id non credebat. Et ingrauescentib. febribus iam ibã & peribam. Quò enim irem si tunc abirem hinc, nisi in ignem atque tormenta digna factis meis, in veritate ordinis tui? Et illa hoc nesciebat, & tamen pro me orabat absens. Tu autem vbique præsens, vbi erat exaudiebas eam, & vbi eram miserebaris mei, vt recuperarem salutem corporis mei adhuc insanus corde sacrilego. Neque enim desiderabam in illo tanto periculo baptismum tuum, & melior eram puer, quando illum de materna pietate flagitaui, sicut iam recordatus atque confessus sum: sed iam in dedecus meum creueram, & consilia medicinæ tuæ demens irridebam, qui me non siuisti talem bis mori. Quo vulnere si feriretur cor matris, nunquam sanaretur. Non enim satis eloquor quod erga me habebat animi,& quanto maiore sollicitudine parturiebat me spiritu, quã carne pepererat. Non itaque video quomodo sanaretur, si mea talis illa mors transuerberasset viscera dilectionis eius. Et vbi essent tantæ preces,& tam crebræ sine intermissione? Nusquam nisi ad te. An verò tu Deus misericordiarũ sperneres cor contritum & humiliatum viduæ castæ ac sobriæ, frequentantis eleemosynas, obsequentis atque seruientis Sanctis tuis: nullum diem prætermittentis oblationem ad altare tuum, nõ ad vanas fabulas & aniles loquacitates, sed vt te audiret in tuis sermonibus, & tu illam in suis orationibus? Huiusne tu lachrymas, quibus non à te aurum & argentum petebat, nec aliquod mutabile aut volubile bonum, sed salutem animæ filij sui, tu cuius munere talis erat, contemneres,& repelleres ab auxilio tuo? Nequaquam Domine, imò verò aderas & faciebas ordine, quo prædestinaueras esse faciendum. Absit, vt tu falleres eã in illis visionibus & responsis tuis, quę iam commemoraui & quæ non memoraui, quæ illa fideli pectore petebat,& semper orans; tanquam chyrographa tua ingerebat tibi. Dignaris enim, quoniam in sęculum misericordia tua, eis, quibus omnia debita dimittis, etiam promissionibus tuis debitor fieri. Recreasti me ab illa ægritudine, & saluum fecisti filium ancillæ tuæ, tunc interim corpore, vt esset, cui salutem meliorẽ atque certiorem dares.

S. Monicæ virtutes.

Spes mea à iuuentute mea, vbi mihi eras, & quò recesseras? An verò nõ tu feceras me,& discreueras me à quadrupedibus & volatilibus cœli? Sapientiorem me feceras, & ambulabam per tenebras & lubricum,& quęrebam te foris à me,& nõ inueniebam Deum cordis mei, & veneram in profundum maris, & diffidebam & desperabam de inuentione veri. Iam venerat ad me mater pietate fortis, terra marique me sequẽs, & in periculis omnibus de te secura. Nam & per marina discrimina ipsos nautas consolabatur, à quibus rudes abyssi viatores, cùm perturbantur, consolari solent, pollicens eis peruẽtionem cum salute: quia hoc ei tu promisum pollicitus eras. Et inuenit me periclitantem quidem grauiter desperatione indagandę veritatis. Sed tamen ei cùm indicassem, nõ me quidem iam esse Manichæum, sed neque Catholicum Christianum, non quasi inopinatum aliquid audierit, exiliuit lætitia, cùm iam secura fieret ex ea parte miseriæ meæ, in qua me tãquam mortuum, sed resuscitandum tibi,

Ex lib. 6. Confess. ca. 1. & 2.

S. Monica venit Romã ad S. Augustinum.

tibi, flebat, & feretro cogitationis ef ferebat, vt diceres filio viduæ: Iuuenis, tibi dico surge, & reuiuisceret, & inciperet loqui, & redderes eũ matri suæ. Nulla ergo turbulenta exultatione exultauit cor eius, cùm audisset ex tanta parte iam factũ, quod tibi quotidie plangebat, vt fieret, veritatem me nondum adeptum, sed falsitati iam ereptum: imò verò quia certa erat, & quod restabat te daturum, quod totum promiseras, placidissimè & pectore pleno fiduciæ respõdit mihi, credere se in Christum, quòd prius quàm de hac vita emigraret, me visura esset fidelem Catholicum: & hoc quidem mihi, tibi autem fons misericordiarum preces & lachrymas densiores, vt accelerares adiutorium tuum, & illuminares tenebras meas, & studiosius ad ecclesiam curreret, & in Ambrosij ora suspenderet ad fontem salientis aquæ in vitã æternam. Diligebat autem illum virum sicut Angelum Dei, quòd per illum cognouerat me interim ad illam ancipitem fluctuationem iam esse perductum, per quam transiturum me ab ægritudine ad sanitatem, intercurrente acriore periculo quasi per accessionem, quam criticam medici vocant, certa præsumebat.

S. Monica cur amarit S. Ambrosium.

Itaque cùm ad memorias Sanctorum sicut in Aphrica solebat, pultes & panem & merum attulisset, atque ab ostiario prohiberetur, vbi hoc episcopum vetuisse cognouit, iam piè atque obedienter amplexa est, vt ipse mirarer qui tam facile accusatrix potius consuetudinis suæ, quàm disceptatrix illius prohibitionis effecta sit. Non enim obsidebat spiritum eius vinolentia, eamq; stimulabat in odium veri amor vini, sicut plerosq; mares & fœminas, qui ad canticum sobrietatis, sicut ad potionem aquatam madidi, nauseant. Sed illa cũ attulisset canistrum cum solennibus epulis prægustandis atque largiendis, plus etiam quã vnum pocillum pro suo palato satis sobriè temperatum vnde indignationem sumeret, non ponebat. Et si multę essent, quæ illo modo videbatur honorandæ memoriæ defunctorum, idemipsum vnũ quod vbiq; poneret circumferebat, quo iã nõ solùm aquatissimo, sed etiam tepidissimo cum suis præsentibus per sorbitiones exiguas partiretur: quia pietatem ibi quærebat non voluptatem. Itaque vbi comperit à præclaro prædicatore atque antistite pietatis præceptum esse, ista non fieri, nec ab eis qui sobriè facerent, nè vlla occasio se ingurgitandi daretur ebriosis, & quia illa quasi parentalia superstitioni gentilium essent simillima, abstinuit se libentissimè, & pro canistro pleno terrenis fructib. plenum purgatioribus votis pectus ad memorias martyrum afferre didicerat, vt & quod posset, daret egentibus, & si communicatio Dominici corporis illic celebraretur, cuius passionis imitatione immolati sunt martyres. Sed tamen videtur mihi Domine Deus meus, & ita est in conspectu tuo de hac re cor meum, non facile fortassè de hac amputanda consuetudine matrem meam fuisse cessurã, si ab alio prohiberetur, quem non sicut Ambrosium diligebat, quem propter salutem meam maximè diligebat: eam verò ille propter eius religiosissimam conuersationem, qua in bonis operibus tam feruens spiritu frequentabat ecclesiam, ita vt sæpe erumperet, cùm me videret in eius prædicatione, gratulans mihi, quòd talem matrem haberẽ, nesciens qualem illa me filium, qui dubitabã de illis omnibus, & inueniri posse viam vitæ minimè putabam.

Atque interea mater ingressa est, quæsiuitque à nobis, quid promouissemus. nam & ei quæstio noua erat. Cuius & ingressum & rogationẽ cùm scribi nostro more iussissem: Quid agitis, inquit, nunquid in illis, quos legitis libris, etiam fœminas vnquam audiui in hoc genus disputationis introductas? Cui ego: Non valde euro, inquam, superborum imperitorũque iudicia, qui similiter in legẽdos

Ex lib. 1. de Ordine cap. 11.

libros, atque in salutandos homines irruunt. Non enim cogitant, quales ipsi, sed qualibus induti vestibus sint quanta pompa rerum fortunæq; præfulgeant, &c. Mei autem libri, si quorum fortè manus tetigerint, lectoque meo nomine non dixerint, Iste quis est? codicemque proiecerint: sed vel curiosi vel nimium studiosi, contempta vilitate liminis intrare perrexerint: me tecum philosophantē nō molestè ferēt, nec quenquam istorū, quorum meis literis sermo miscetur, fortasse contemnent. Nec deerit, mihi crede, tale hominum genus, cui plus placeat hoc ipsum, quia mecū philosopharis, quā si quid hic aliud aut iucunditatis aut grauitatis inuenerit. Nam & fœminę sunt apud veteres philosophatæ, & philosophia tua mihi plurimum placet. Nam ne quid mater ignores, hoc Grecum verbum, quod philosophia nominatur, Latinè amor sapientię dicitur. Vnde etiam diuinæ Scripturæ, quas vehementer amplecteris, non omnino philosophos, sed philosophos huius mūdi euitandos atque irridendos esse præcipiunt. Nam quisquis omnē philosophiam fugiendam putat, nihil nos vult aliud, quàm non amare sapientiam. Contemnerem te igitur in his literis meis, si sapientiam non amares: non autem contemnerē, si eam mediocriter amares multo minus, si tantum, quantum me, amares sapientiam. Nunc cùm eam multò plus quā meipsum diligas, & nouerim quantū me diligas, cumque in ea tantum profeceris, vt iam neç casus cuiuslibet commodi fortuiti, nec ipsius mortis, quod viris doctissimis difficillimū est, horrore deterrearis, quam summam philosophiæ arcem oēs esse confitentur, ego nè me non libenter tibi etiam discipulum dabo? Hic illa cum blandè ac religiosè nunquam me tantùm mētitum esse dixisset, & viderem tā multa nos verba fudisse, vt neq; scribenda non essent, & iam libri modus esset, neq; tabulæ reliquæ forent; placuit quæstionem differri: simul vt meo stomacho parcerem.

Philosophia

Philosophi quinam in scripturis notati

Annus erat, aut nō multo amplius, cùm Iustina Valentiniani regis pueri mater hominem tuum Ambrosiū persequeretur hęresis suę causa, qua fuerat seducta ab Arrianis. Excubabat pia plebs in ecclesia, mori parata cū Episcopo suo, seruo tuo. Ibi mater mea, ancilla tua sollicitudinis & vigiliarum primas partes tenēs, orationibus viuebat. Nos adhuc frigidi à calore spiritus tui, excitabamur tamen ciuitate attonita atque turbata. Tunc hymni & psalmi vt canerentur secundùm morem Orientalium partium, nè populus mœroris tædio contabesceret, institutum est, & ex illo in hodiernum retentum, multis iam ac penè omnibus gregibus tuis, & per cętera orbis imitantibus. Tūc memorato antistiti tuo per visum aperuisti quo loco laterent martyrum corpora Protasij & Geruasij, quæ per tot annos incorrupta in thesauro secreti tui recondideras, vnde opportunè promeres ad coercendam rabiem fœmineam, sed regiā. Cùm enim propalata & effossa digno cum honore transferrentur ad Ambrosianam basilicā, non solùm quos immundi vexabant spiritus, confessis ijsdem dęmonibus sanabantur: verumetiam quidam plures annos cęcus ciuis, ciuitatique notissimus, cùm populi tumultuantis lætitię causam quęsisset atque audisset exiliuit, eoq; se vt duceret suum ducem rogauit. Quò perductus, impetrauit admitti, vt sudario tangeret feretrum preciosę in conspectu tuo mortis Sanctorum tuorum. Quod vbi fecit atque admouit, oculi confestim aperti sunt. Inde fama discurrens, inde laudes tuę feruentes lucenes, inde illius inimicę animus, etsi ad credendi sanitatem non applicitus, à persequendi tamen furore compressus est. Gratias tibi Deus meus. Et tamen tunc cùm ita fragraret odor vnguentorū tuorum, non currebamus post te: & ideo plus flebam inter cantica hymnorum tuorum, olim suspicans tibi, & tandem

Ex lib. 9. Confess.

Inuēta corpora integra SS. Geruasij, & Protasij.

Cæcus sanatur ad SS. Geruasij & Protasij.

ſtem reſpirans, quantum patet aura in domo fœnea.

Cap. 8. Qui habitare facis vnanimes in domo, conſociaſti nobis & Enodium iuuenem ex noſtro municipio. Qui cū agens in rebus, militaret, prior nobis ad te conuerſus eſt & baptizatus, & relicta militia ſęculari, accinctus eſt in tua. Simul eramus, ſimul habitabamus placito ſancto: quęrebamus, quiſnam locus nos vtilius haberet ſeruientes tibi: pariter remeabamus in Aphricam. Et cùm ad oſtia Tiberina eſſemus, mater defuncta eſt. Non præteribo quicquid mihi anima parturit de illa famula tua, q̃ me parturiuit: & carne, vt in hanc temporalem, & corde, vt in æternam lucem naſcerer. Non eius ſed tua dicam dona in ea: neque enim ſeipſam fecerat, aut educauerat ſeipſam. Tu creaſti eam, nec pater, nec mater ſciebat, qualis ex eis fieret illa. Et erudiuit eam in timore tuo virga Chriſti tui, regimen vnici filij tui in domo fideli, bono membro Eccleſiæ tuę. Nec tantā erga ſuam diſciplinam diligentiā matris prędicabat, quantam famulæ cuiuſdam decrepitę, quę patrem eius infantem portauerat ſicut dorſo grādiuſcularum puellarum paruuli portari ſolent. Cuius rei gratia & propter ſenectam ac mores optimos in domo Chriſtiana ſatis à dominis honorabatur. Vnde etiam curam Dominicarum filiarum commiſſam ſibi diligenter gerebat, & erat in eis coercendis cùm opus eſſet, ſancta ſeueritate vehemens, atque in docendis ſobria prudentia. Nam eas, pręter illas horas, quibus ad menſam parentum moderatiſſimè alebantur, etiamſi exardeſcerent ſiti, nec aquam bibere finebant, pręcauens conſuetudinem malam & addens verbum ſanum: Modò aquam bibitis, quia vinum in poteſtate non habetis: cum autē ad maritos veneritis, factę dn̄ę apothecarum & cellariorum, aqua ſordebit, ſed mos potandi pręualebit. Hac ratione pręcipiendi & auctoritatem imperandi fręnabat auiditatem tenerioris ætatis, & ipſam puellarum ſitim formabat ad honeſtum modū, vt iam non liberet, q̃d nec deceret. Et ſurrepſerat tñ, ſicut mihi filio famula tua narrabat, ſurrepſerat ei vinolentia. Nam cum de more tanquam puella ſobria iuberetur à parentibus de cuppa vinū depromere, ſubmiſſo poculo, qua deſuper patet, priuſquam in laguncu lam funderet merum, primoribus labris ſorbebat exiguum, quia non poterat amplius ſenſu recuſante. Non enim vlla temulenta cupidine faciebat hoc, ſed quibuſdam ſuperfluentibus ętatis exceſſibus, qui ludicris motibus ebulliunt & in puerilibus animis maiorum pondere premi ſolent. Itaq; ad illud modicum quotidiana modica addendo, quoniam qui modica ſpernit paulatim decidit, in eam conſuetudinem lapſa erat, vt propè iam plenos mero caliculos inhianter hauriret. Vbi tunc ſagax anus & vehemens illa prohibitio? Nunquid valebat aliquid aduerſus latentem morbum, niſi tua medicina, Domine, vigilaret ſuper nos? Abſente patre & matre & nutritoribus, tu pręſens qui creaſti, qui vocas, qui etiam per præpoſitos homines boni aliquid agis ad animarum ſalutem, quid tunc egiſti Domine Deus meus? Vnde curaſti? vnde ſanaſti? Nonne protuliſti durum & acutum ex altera anima conuitium, tanquam medicinale ferrum, ex occultis prouiſionibus tuis, & vno ictu putredinem illam pręcidiſti? Ancilla enim cum qua ſolebat accedere ad cuppam, litigans cum domina minore, vt fit, ſola cum ſola, obiecit hoc crimen amariſſima inſultatione vocans meribibulam. Quo illa ſtimulo percuſſa reſpexit fœditatem ſuam, confeſtimque damnauit atque exuit. Sicut amici adulantes peruertunt, ſic inimici litigantes plerùnque corrigunt. Nec tu quod per eos agis, ſed quod ipſi voluerunt retribuis eis.

Mala conſuetudo & in minimis, niſi mox reprimatur ad peiora adducit.

Nota.

Cap. 9. Educata itaq; pudicè ac ſobriè poſtiuſ-

S. Monica vt in matrimonio se gesserit.

tiusque à te subdita parentibus, quã à parentibus tibi, vbi plenis annis nubilis facta est, tradita viro seruiuit veluti Domino & sategit eum lucrari tibi, loquens te illi moribus suis quibus eam pulchram faciebas & reuerenter amabilem atque mirabilẽ viro. Ita autem tolerauit cubilis iniurias, vt nullam de hac re cum marito haberet vnquam simultatem. Expectabat enim misericordiam tuã super eum, vt in te credens castificaretur. Erat verò ille sicut beneuolentia præcipuus, ita ira feruidus. Sed nouerat hæc non resistere irato viro, non tantũ facto sed ne verbo quidem: Iam verò refracto & quieto, cũ opportunum videret, rationem facti sui reddebat, si fortè ille inconsideratius motus fuerat. Denique cum matronæ multæ, quarum viri mansuetiores erant, plagarum vestigia etiã dehonestata facie gererent, inter amica colloquia illæ arguebant maritorum vitam: hæc earum linguam, veluti per iocum grauiter admonens, ex quo illas tabulas, quę matrimoniales vocantur, recitari audissent, tanquam instrumenta, quibus ancillæ factæ essent, deputare debuissent: proinde memores conditionis, superbire aduersus dominos non oportere. Cumque mirarentur illæ, scientes quàm ferocem coniugem sustineret, nunquam fuisse auditum, aut aliquo indicio claruisse, quòd Patritius ceciderit vxorem, aut quòd à se inuicem vel vnum diem domestica lite dissenserint, & causam familiariter quærerent, docebat illa institutum suum quod supra memoraui Quę obseruabant expertę gratulabantur: quę non obseruabant, subiectæ vexabantur. Socrum etiam suam primò susurris malarum ancillarum aduersus se irritatam, sic vicit obsequiis perseuerãs tolerantia & mansuetudine, vt illa vltrò filio suo medias linguas famularum proderet, quibus inter se & nurum pax domestica turbabatur, expeteretque vindictam. Itaque posteaquam ille & matri optemperans, & curans familię disciplinam; concordiæ suorum consulens, proditas ad prodentis arbitrium verberibus coercuit, promisit illa talia de se pręmia sperare debere, quęcunq; de sua nuru sibi, quo placeret, mali aliquid loqueretur: nullaq; iam audente memorabili inter se beneuolentię suauitate vixerunt. Hoc quoque illi bono mancipio tuo, in cuius vtero me creasti, Deus meus, munus grande donaueras, quòd inter dissidentes atq; discordes quaslibet animas, vbi poterat tam se pręhebat pacificam, vt cũ ab utraque multa de inuicem audiret amarissima, qualia solet eructare turgens atq; indigesta discordia, quãdo pręsenti amicę de absenti inimica per acida colloquia crudelitas exhalatur odiorum, nihil tamen alteri de altera proderet, nisi quod ad eas reconciliandas valeret. Denique etiam virum suum iam in extrema vita temporali eius, lucrata est tibi, nec in eo iam fideli planxit, quod in nondum fideli tolerauerat. Erat enim serua seruorum tuorum. Quisquis enim eorum nouerat eam, multum in ea laudabat, & honorabat & diligebat te: quia sentiebat pręsentiam tuam in corde eius, sanctę conuersationis fructibus testibus. Fuerat enim vnius viri vxor, mutuam vicem parentibus reddiderat, domum suam piè tractauerat, in operibus bonis testimoniũ habebat. Nutrierat filios toties eos parturiẽs, quoties abs te deuiare cernebat. Postremò nobis Domine omnibus, qui ex munere tuo finis loqui seruis tuis, qui ante dormitionẽ eius in se iam consociati viuebamus, percepta gratia baptismi tui, ita curam gessit, quasi omnes genuisset: ita seruiuit, quasi ab omnibus genita fuisset.

Inter discordes vt paci solita sit cõciliare.

Patriti^9 S. Monica opera credit in Christum.

Cap. 10.

Imminente autem die, quo ex hac vita erat exitura, quem diem tu noueras, ignorantibus nobis, prouenerat, vt credo, procurante te occultis tuis modis, vt ego & ipsa soli staremus incumbẽtes ad quandã fenestrã, vnde ortus intra domũ, quę nos habebat, prospectabatur, illic apud ostia

Tiberina, vbi remoti à turbis, post lõgi itineris laborẽ, instaurabam' nos nauigationi. Colloquebamur ergo soli valde dulciter, & præterita obliuiscentes, in ea, quæ ante sunt extenti, quærebamus inter nos apud præsentem veritatem, quo tu es, qualis futura esset vita æterna Sanctorũ, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Sed inhiabamus ore cordis in superna fluenta fontis tui, fontis vitæ, qui est apud te, vt inde pro captu nostro aspersi, quoquo modo rem tantam cogitaremus. Cumque ad eum finem sermo perduceretur, vt carnaliũ sensuum delectatio quantalibet, in quantalibet luce corporea præ illius vitæ iucunditate non comparatione, sed ne commemoratione quidem digna videretur: erigentes nos ardentiore affectu in idipsum, perambulauimus gradatim cuncta corporalia, ipsum cœlum vnde Sol & Luna & stellæ lucent super terram, &c. Dicebamus talia, etsi non isto modo & his verbis, tamen Domine, tu scis, quòd illo die, cùm talia loqueremur, & mundus iste nobis inter verba vilesceret cum omnibus delectationibus suis, tunc ait illa: Fili, quantum ad me attinet, nulla re iam delector in hac vita. Quid hic faciam adhuc, & cur hic sim nescio, iam consumpta spe huius sæculi. Vnum erat propter quod in hac vita aliquantulum immorari cupiebam, vt te Catholicum Christianum viderem, priusquam morerer: cumulatius hoc mihi Deus meus præstitit, vt te contempta etiam fęlicitate terrena, seruum eius videã. Quid hic facio?

Cap. 11. Ad hæc ei quid responderim non satis recolo. Tum interea vix intra quinque dies, aut nõ multo amplius decubuit febribus. Et cùm ægrotaret quodam die defectum animæ passa est, & paulùlum subtracta à præsentibus, nos concurrimus, sed citò reddita est sensui, & adspexit adstantes me & fratrem meum & ait nobis quasi quærenti similis: Vbi eram? Deinde nos intuens mœrore attonitos: Ponetis hic, inquit, matrem vestram? Ego silebam & fletum frenabam. Frater autem meus quiddã locutus est, quo eam non peregrè, sed in patria defungi tanquam fęlicius optaret. Quo audito, illa vultu anxio reuerberans eum oculis, quòd talia saperet, atque inde me intuens: Vide, ait, quid dicit. Et mox ambobus: Ponite, inquit, hoc corpus vbicunque: nihil vos eius cura conturbet. Tantum illud uos rogo, vt ad Domini altare memineritis mei, vbi fueritis. Cumque hanc sententiam verbis, quibus poterat explicasset, conticuit, & ingrauescente morbo, exercebatur. *Memoria defunctorũ in Missa.* Ego verò cogitans dona tua Deus meus inuisibilis, quę immittis in corda fidelium tuorũ, & proueniunt inde fruges admirabiles, gaudebam & gratias agebam tibi, recolens, quod noueram quanta cura semper æstuasset de sepulcro, quod sibi prçuiderat & prouiderat iuxta corpus viri sui. Quia enim valde concorditer vixerant, id etiam volebat, vt est animus humanus minus capax diuinorum, adiungi ad illam fęlicitatem, & commemorari ab hominibus, concessum sibi esse post transmarinam peregrinationem, vt cõiuncta terra amborũ coniugum terra tegeretur. Quando autem ista inanitas plenitudine bonitatis tuæ cœperat in eius corde nõ esse, nesciebam & lętabar admirans quod sic mihi apparuisset: quanquã & illo sermone nostro ad fenestram, cùm dixit: Iam quid hic facio? non apparuit desiderare in patria mori. Audiui etiam postea quòd iam, cùm Ostijs essemus, cum quibusdam amicis meis materna fiducia colloquebatur quodã die de contemptu vitę huius & bono mortis, vbi ipse non aderam: illisque stupentibus virtutem fœminę, quam tu dederas ei, quærentibusque vtrum non formidaret tam longe à sua ciuitate corpus relinquere: Nihil, inquit, longe est Deo: neq; timendum est, nè ille non agnoscat in fine sæculi, vnde me resuscitet. Ergo die *Obitus S. Monicæ.*

die nono ægritudinis suæ, quinquagesimo & sexto anno ætatis suæ, trigesimo & tertio ætatis meæ, anima illa religiosa & pia corpore soluta est.

Premebam oculos eius, & confluebat in præcordia mea mœstitudo ingens, & transfluebat in lachrymas, ibidemque oculi mei violento animi imperio resorbebant fontem suum vsque ad siccitatem, & in tali luctamine valde male mihi erat. Tum verò vbi efflauit extremum spiritum, puer Adeodatus exclamauit in planctum, atque ab omnibus nobis coercitus tacuit. Hoc modo etiam meum quiddam puerile, quod labebatur in fletus, iuuenili voce cordis coercebatur & tacebat. Neque enim decere arbitrabamur funus illud questubus lachrymosis, gemitibusque celebrare: quia his plerunque solet deplorari quædam miseria morientium, aut quasi omnimoda extinctio. At illa nec miserè moriebatur, nec omnino moriebatur. Hoc & documentis morum eius & fide non ficta, rationibusque certis tenebamus.

VITA S. IOHANNIS Damasceni.

Ex ea quę est à Iohāne Patriacha Hierosolymitano conscripta. Floruit Damascenus sub Leone Isaurico, & non sub Theodosio Seniore, quemadmodum Volaterranus, Vincentius Valuacensis, & D. Antoninus existimarunt, quod planè refutatur, non solùm Ioannis Hierosolymitani, sed ipsius quoq; Damasceni testimonio Trithemius quoque putauit duos fuisse Damascenos, alterum sub Theodosio qui libros de Theologia composuerit, alterum sub Leone, qui pro Imaginibus disputarit. Sed ille quoque erroris conuincitur, cùm liquidò cōstet Damascenum hunc aduersus Iconomachos disputasse. Lib. 4. cap. 17. Et in lib. 3. De Orth. fide cap. 10. & lib. de Trigasio, qui in quinta Synodo sub Iustiniano damnatus est.

6. Maij.

INter eos Sanctos qui mētem ab ignorātia & obliuione, animam verò à perturbationibus moti busque omnibus vindicarunt, qui mundum lucubrationibus suis adornarunt, mentesque omnium veritatis lumine illustrarunt haud postremas obtinet p celebris ille Iohānes, cui cognomen à Damasco ciuitate patria inditum est. Fuerunt autem illi & progenitores admodum pij, quiq; in medio spinarum pietatis florem Christianęque scientiæ fragrantiam custodiebant vnicè. Ab eo enim tempore, quo in Agarenorum manus ciuitas venit, soli ipsi Christianum nomen vt præclaram inuiolabilemque hæreditatē asseruabant, rectitudinem fidei nulla ex parte corrumpentes. Enimuerò sicut signa in colle, imò sicut lumen in nocte, & sicut semen Israel, & sicut scintilla in cinere, ita genus progenitorum Iohānis in Damasco relictum est, quod præclaram hanc facē totum orbem olim illustraturā, proferret. Et tale quidem inclyto illi progenitorum stemma fuit.

Parentes Iohānis Damasceni.

Patris eius virtutes eximiæ.

Pater eius vir cum primis pius atque humanitate singulari præditus dignitate facile princeps, cum amplissimas possideret opes, eas non in comessationes aut sumptus intempestiuos effundebat, sed in redimēdis Christianis captiuis impendebat. Reliqua autem bona immobilia (quæ in Iudæa & Palæstina habebat plurima) redemptis Christianis ad refocillationem, vitęque, quantum satis erat, subsidium impartiebat. Et sanè tanta vir ille humanitate & virtute pollebat, vt cùm multa haberet, ipsa non tam sibi quàm alijs possidere videbatur. Hac itaque non dicam hospitalitate, vt Abraham, sed humanitate præditus cùm esset, partum sanè admirandum præmij loco à Deo accipere meruit.

Damascenus ortus ac baptismus.

Nascitur igitur ei puellus ille pręclarus, quem tenero adhuc corpusculo, filium lucis fecit: ac viro cuidam om-

omnigenis disciplinis exercitato maximarũ artium alimentis nutriendũ tradidit Quo autem modo virũ hunc nactus fuerit non erit abs re explicare. Barbari Damascenorum excursione in maritima loca facta Christianos complures in prædam abegerãt, quos partim venales emptorib. pponebãt, partim gladio ad exitium petebant. In horum sorte fuit vir quidam ab Italia abactus (cui Cosmæ nomẽ erat) qui internam mentis conditionem ita pène diuinam tum honestate vultus tũ habitu (profitebatur namque disciplinam monasticam) referebat. Huic certatim omnes, qui ad mortem rapiebantur, demisso corporis habitu supplicabãt, vt sua intercessione Deũ sibi conciliaret. Id vbi animaduerterunt Barbari, destinatos morte supplicare viro tam benè honesteq; morato, accesserunt, & cuius apud Christianos auctoritatis esset, interrogarunt. Quibus ille: Non sum, inquit, sacerdotio initiatus neque aliqua dignitate functus, sed inutilis monachus ac philosophiæ professor, non nostræ tantùm qua in Dei cognitionem amoréq; perducimur, sed eius etiam quæ ab exteris sapiẽtibus tradita summo apud mundi huius sapientes in honore est. Hæc vt loquutus est, vim lachrymarum effudit.

Cosmas monachus Ioannis præceptor.

Non procul stabat Iohannis pater, qui viso viro sic lachrymante calamitosum consolaturus accessit, & ait: Homo Dei, quid est quòd huius mundi amissionem tantis lachrymis prosequeris, cui iampridem, quantùm ex habitu coniectare licet, renunciasti? At monachus: Non huius, inquit, vitæ amissionem deploro, sum enim, vt dixisti, mundo mortuus: sed hoc vnũ me affligit maximè, quòd cùm omniũ artium disciplinis imbutus sim, & instructissimam eruditionis suppellectilem multis mihi sudoribus comparauerim, hactenus mihi denegatum sit, vt per philosophiam filium mihi similem generem, quo aurea illa philosophorum progenies semper in mundo conseruetur. His auditis Iohannis pater, qui talem thesaurum magna auiditate desiderabat, concito gradu ad Saracenorum principem cucurrit, eiusque prouolutus pedibus Cosmam illum κέρας & ornatum expetijt: statimque voti compos factus virum illum domum suam teduxit, tantaque beneuolentia recreauit vt maiori non posset. Cumque illum rerum omnium suarum participem fecisset, petijt ab eo, vt filij sui curam susciperet, & omnium disciplinarum cognitione diligenter instrueret. Erat illi præterea alius quidam egregia indole adolescẽs quem tenello adhuc corpore pupillum, Cosmam nomine, Hierosolymis pulsum in filium adoptauerat, qui communi & mensa & præceptore cum Iohanne fruebatur.

Cosmas Hierosolymitanus.

Itaque monachus is tanquam alter Midas ingentibus potitus thesauris alacritate incredibili ad opus ferebatur, & vtrumque breui temporis spatio tam exactè omnibus disciplinis imbuit: vt ferè nihil quod ad cuiusuis scientiæ perfectionem requiritur, in ijs desiderari posset. Nam cùm ingenij fęlicitate studijque pertinacia quidquid in grammaticis dialecticisque difficile est, superassent, protinus moralem philosophiam ita complexi sunt, vt omnibus animi perturbationibus sedatis, admirabilem quendam de se mentis splendorem præberent. Inde in naturæ eandorem aliorum oculis vix tolerabilem, tanquam perspicaces aquilæ intenderunt. Arimethicas autem proportiones non minus fęliciter quàm Pythagoras vel Diophantes ipse assecuti sunt. Geometricem ita edocti sunt vt Euclidi non cederent. Musicam item quanto calluerint artificio, carmina eorum & hymni liquidò testantur. Denique quantum Iohannes in syderum scientia valuerit, ex his quæ scripsit luce meridiana clarius apparet.

Iam verò quis non iure illius in diuinis literis studium admiretur? quis pro dignitate diligentiam, quis ero-

eruditionem commendare poterit? Sed illa quamuis magna sint admiratione digna, mirabilius tamen est, quod tanta scientię magnitudine nō modo inflatus non fuerit, sed potius animū tanto submissius depresserit, quanto altius mente ac cogitatione in sublime tendebat. Etenim cùm quadam animi in mundum propensione non secus atque cum nauigio aliquo adhuc ipse innataret, cupiebat hanc quoque mundi nauem abijcere, corporeęque affectionis vestes omninò exuere, sicque nuda mente in pelagus se cōnijcere, atque in fundum ipsum vsque penetrare, vt ingentis pretij margaritū illic recōditum inueniret. Hac igitur cupiditate flagrans, ad imum vsq; gurgitem se dimittebat, nec eruditionis nomine tumorem vllum cōtrahebat, verum per arcanę sapientiæ amorem sese deprimebat.

Damasceni humilitas.

His itaque disciplinis cùm Iohāne tùm Cosma imbutis, magister ad pueri patrem accessit, aitque: En quod tāta auiditate cupiebas planè consecutus es. Pueri enim & ingenij magnitudine & improbis laboribus eò eruditionis euecti sunt, vt iam me antecellere videantur. Quocirca cùm nulli iā ipsis deinceps vsui esse queam, superest vt mihi mercedem persoluas, hoc est, vt per te mihi in monachorum cęnobium abire atque illic supremam sapientiam scitè inuestigare liceat.

Hanc Philosophi orationem pater Iohannis quamuis illibenter in aures admitteret, nè tamen malam pro tam pręclara opera mercedem repēderet, amplissimo instructū viatico in pace dimisit. Ille autem ad Lauram, quę in Sabæ solitudine sita est, profectus, illicque ad supremum vitæ diem commoratus ad ipsamet sapientiam, hoc est, ad Deum migrauit. Simul etiam è viuis excessit Iohannis pater. At verò Saracenorum princeps Iohannem accersens primarij consiliarij dignitate inuitum & diu multumque reluctantem coronauit. Gubernabat id temporis Romanum imperium Leo Isauricus, qui plusquam belluino furore cùm in Christianæ pietatis cultores, tum verò in venerandas imagines sęuiebat, & tyrannica impietate Ecclesię cœtum tanquam leo rapiens & rugiens laniabat. Ibi tum Iohānes audita Leonis insania omnia eruditionis pietatisque instrumenta expediuit: atque Dei verbum, velut Spiritus gladium incidēdi facultate pręditum, ad ferinæ illius mentis dogma tanquàm caput amputandum, obiecit. Ad orthodoxos itaque libellos epistolares insigni eruditione refertos pro venerandarum imaginum honore destinauit: omniúque ratione ac studio nouus veritatis pugil in id incubuit vt antiquissimam Patrum traditionem per totum terrarum orbem sartam tectam conseruaret.

Iohannes à Saracenorū principe dignitate ornatur.

Leonis Iconomachi furor.

Quod vt ab Imperatore Leone cōpertum est, accersitis continuò nonnullis, qui eadem secum mentis insania laborabant, id negotij ipsis dedit, vt quauis tandem ratione epistolam aliquam Iohannis manu exaratā nanciscerentur. Factum est haud oscitanter à quibusdam scelerum propugnatoribus, quod imperatum fuerat; & epistola Imperatori tradita. Qua accepta Leo accitis ex toto regno notarijs scribendis peritissimis, iussit vt omnes ingenij vires intenderent, quò singulari artificio ipsius Iohānis characteres exprimerent imitarēturque, ne vlla omninò literarum differentia inueniri posset. Cum igitur multos scribendi peritissimos nactus esset, tum denique iussit, vt epistolam tanquàm ex Iohannis persona ad ipsum impium Imperatorem scriptam exararent, cuius hęc esset sententia: Salue Imperator, Maiestati tuæ hoc nomine gratulor, quòd eandem nobiscum fidem teneas, tuæque Celsitudini honorem, quem debeo, tribuo: eaque de causa illud tibi significo, vrbem hanc nostram exiguo Agarenorum præsidio munitam nullo ferè negotio obtineri posse. Quarè per Deum te obtestor, vt tam pręclaram occasionem non negligas, sed ingenti strenuaque manu huc quamprimùm aduolet.

Leonis fraus.

Imperatoris Leonis falsa & fraudulenta Epistola ad Damascenorum principem.

Ad

Ad id enim ipse quoque non medio-crem tibi opem afferam, quandoquidem & vrbs, & regio vniuersa in mea penè potestate sita est. Hac epistola conscripta, ex eadem animi peruersitate, impius ille alteram ad Damascenorum principẽ hoc exemplo confecit. Cùm nihil sanè pace, atque amicitia stabili in hac vita fortunatius excogitari possit, tum nihil antiquius duco quàm ictum semel amicitię fœdus ad extremum vitæ spiritum firmum inuiolatumq́ue conseruare. Quare cum homo quidam sub tua ditione Christianus crebris me literis incitare non desinat, vt violato pacis fœdere per summum scelus vrbem tuam (ad quæ præsentem opem suam pollicetur) in potestatem meam redigam, nolui tantam perfidiam te celare nè fortassis fides apud me parùm sancta videatur. Mitto itaque vnam ex ipsius ad me datis epistolis, ex qua improbitatem ac fraudem eius optimè perspectam habere poteris.

Item altera eiusdem.

His literis acceptis Barbarus Iohannem accersit, fraudulentamq́ue ei epistolam ostendit. Qua perlecta Iohannes characteres suis quidem similes esse confessus est, se tamen literarum argumentum ignorare, imò huiusmodi quicquam ne in mentem quidem vnquam sibi venisse testatus est. Verùm ille Christi inimicus princeps nullam Iohannis excusationem admittens iniquum facinus imperauit. Nam nulla mora interposita dexteram Iohanni amputari iussit. Cumq́ue ille breue aliquod tempus purgandi sui causa multis ab eo precibus peteret, Barbarus furore ebrius postulata reiecit, & dexteram illam, quæ aliquoties Imperatoris impietatem profligarat, excindi iussit, excisamq́ue in foro ad terrorem suspendi iussit.

Amputatur S. Ioãni dextera.

Suspẽditur dextera in foro.

Cùm autem dies in occasum tẽderet, ac Iohannes tyranni indignationem sedatam, atque compressam esse coniiceret, supplicibus ab eo precibus per alios petijt, vt suspensam in aere manum sibi donaret, quò doloris acrimoniam, & acerbitatis aculeos, quos ob idipsum vehementiores esse dicebat, nonnihil leuare posset. His precibus cessit barbarus, manumq́; viro iusto restitui iussit. Qua accepta ille oratoriũ, quod domi habebat, ingressus, prono corpore ante imaginẽ quę Dei genitricis effigiem gerebat, prouolutus excisam manum pristinę suę commissuræ admouit: & intimo pectore ingemiscens propensissimam illam ad misericordiam Dominam exorare cœpit, vt manum, quæ pro Dei, & Sanctorum honore strenuè certauerat, restitueret. Cumq́ue vir sanctus prolixis precibus non sine lachrymis oraret, tandem lassitudine oppressus in somnum incidit. Ecce autem in somnis cõstitutus vidit genitricis imaginem placidis lætisq́ue oculis ipsum intuentem, dicentemq́ue: Ecce sanitati manus tua restituta est: nunc igitur sine mora eã alacriter aduersus grassantem vbique impietatem exerce.

Restituitur ei manus diminuta.

Expergefactus igitur vir sanctus, cùm excisam manum sanatam cõtemplaretur, incredibili gaudio exultans manus in altum extulit, totamq́ue illam noctem ad grati animi significationem cum vniuersa familia in precibus, & canticis, & hymnis exegit. Hęc autem tanta animorũ exultatio, & concinna iubilatio cùm ad vicinos & qui in orbem habitabãt, sese diffunderet, factum est, vt quidam ex Christi inimicis Saracenis principem suũ adirent, & Iohanni minimè dexteram amputatam, sed seruorum alicui, qui beneuolentia erga eum ductus seipsum domini loco huic supplicio exposuisset dicerent: eos autem, quibus huiusmodi exectio imperata fuisset, pecunijs corruptos pœnam in alium transtulisse. En enim, dicebant, Iohannes domi desidens tanto se iubilo oblectat, ac si nuptiale festum celebraret.

Hoc nuncio allato statim Ioannes accersitur; qui exectam dexteram

exhi-

exhibere iussus, tam certo Dei matris consilio ac prouidentia sibi restitutam esse, linea quadam excisionis in ea clarissimè elucente, demonstrauit. Tum Barbarus miraculo rei stupefactus: Quisnam, inquit, te in sanitatem asseruit: & quænam quæso medicamenta imposuit? Et Iohannes clara & ingenti voce miraculum prædicans: Dominus meus, inquit, Iesus omnipotens medicus, in sanitatem me vindicauit. Ad hæc Barbarus: Quantum coniectura assequor, ô homo, insons hoc supplicium passus es: ac propterea id nobis ignoscas velim, quòd præcipiti atque inconsiderata sententia tibi intulimus. Tu verò pristinum munus administrabis, principemque inter consiliarios nostros locum obtinebis. At Iohannes mox humi prostratus, pronusque perdiu iacens, vt aliam sibi viam multo iucundiorem optabilioremque ingredi permitteret instanter rogauit. Contra vero Barbarus hanc ei potestatem præcise negabat. Eratque cernere tanquàm gladiatores quosdam, Barbarum & virum iustum pugnantes. Ille enim multis mundi vinculis Iohannem coercere contendebat: hic contra magnam vim ac studium adhibebat, vt ea perrumperet, atque angelicis in sublime pennis volaret. At verò luculento tandem cum preconio vincit gladiator noster, omnesque aduersarij illecebras tanquã paruulorum sagittas ducit, victorq; discedit.

Damascenum princeps viso miraculo restituta manu sibi ignosci petit.

Tum verò nouo perfusus gaudio confestim bonis omnibus in pauperes, captiuos seruos suos (quos etiã libertate donauerat) & cognatos distributis quemadmodum ex matris suæ vtero nudus exiuerat, sic etiam, necessarijs indumentis exceptis, nudus è mundo excessit. Et quidem Hierosolymam profectus cùm in his venerandis locis adorationis munere, vt par erat, perfunctus fuisset, tanquam ceruus diuina siti flagrans in solitudinem contendit, comitem ac socium non itineris dumtaxat, sed instituti etiam Cosmam habens, qui eandem cum ipso educationem ac disciplinam habuerat. Itaque Iohannes Sabæ Lauram diuinum planè monasterium ingressus, ad pastoris pedes sese abiecit, maiorem in modum obsecrans vt se in ouium earum, quæ illic versabantur numerum adscriberet. Qua quidem re ouilis præfectus mirificè exhilaratus, eum suscepit, & tanta à Domino gratia præuentũ beatum prædicauit. Cumque propter vitæ splendorem doctrinæque præstantiã nouitium illum vni ex magnis senibus, cuius ductu ac magisterio per Dei viam sine vllo errore incederet, committere conaretur, ille quamuis omni virtutum genere maximè insignis, regendo tanto viro, tantaque eruditionis gloria prędito imparem se esse affirmauit. Hoc igitur prætermisso, antistes alterum & tertium ad se vocauit: sed omnes ad vnum Iohannis instituendi curam deprecati sunt: atque à se reiecerunt. Tandem post multos senex quidam morum grauitate, ac doctrina præcipuus prompto alacrique animo promptum & alacrem Iohannem suscepit: & diuturno temporis spatio per omne tentationis & experimenti genus egregiè perduxit. Iohannes verò nequaquàm se indocilem, nequaquam rebellem, præbebat, sed quidquid imperatum esset sine vlla recusatione, aut murmure obibat.

Iohannes omnia sua pauperibus distribuit, & monasterium petit.

Suscipitur in monasterio.

Atque vt senex pugilem suum maioribus obedientiæ certaminibus assuefaceret, quid comminiscitur? Permultis sportis, quas pro opere habebant, in vnum collectis hoc prętextu vtitur Iohannem sic alloquens: Audiui, fili, sportas Damasci carius, quàm in Palæstinæ partibus vendi. Multis porrò, vt nosti, rebus indigemus. His itaque acceptis, illuc, quàm celerrimè poteris proficiscere, neq; vel obelo quidem minoris eas vende, quàm tibi impero.

Egregia Iohannis obedientia & humilitas.

Pre-

Pretium porrò duplo quàm par erat, maius ipsi constituebat. Huic imperio minimè aduersatus est, nec imperantis sermonem sibi discutiendum putauit: sed obedientia tanquam alis quibusdam instructus, huiusmodi fascem in humeros tollit ac Damascum petit. Qua in vrbe qui prius insignis & clarus erat, laceris indutus vestibus & squalore obsitus forum peragrabat vt sportas suas venderet. Cũ igitur nimium eas æstimaret omniũ probris & contumelijs exagitatus nihil præter sui risum accipiebat.

Egregia tã ti viri obedientia.

Vnus autem ex ijs, qui quondam illi adhuc in dignitate constituto seruiuerat, in cognitionem eius veniens grauissimo sanè dolore saucius quòd virum tanta aliquando claritate & honore conspicuum extrema macie & squalore horrido confectum cerneret, tanquam ignotus accedens sportas emit persolutoque, quod ab illo postulatum erat, pretio eum dimisit. Quo accepto generosus ille vir victoris cuiusdam instar, humi prostrato aduersario, hoc est, inanis gloriæ ac superbię tentatione deuicta reuertitur.

Enim verò Iohanni monachus quidam vicinus erat qui terrestrem peregrinationem cum cęlesti domicilio commutarat. Is autem carnalem fratrem reliquerat, qui huiusmodi calamitate profligatus fraternam mortem impatientissimo animo ferebat. Cumque Iohannes illum consolaretur & sermonibus varijs à mœrore & nimio luctu reuocare contenderet, is qui in luctu versabatur, summis infimisque ab eo precibus petere cœpit, vt aliquod sibi carmen recreandi animi causa conderet. Cum autem Iohannes senis mandatum pertimesceret, nullo modo eius petitioni morem gerere voluit. Tandem verò importunis precibus expugnatus præcipuè quod rem istam se arcanam habiturum promitteret, Iohannes carmen modulari cœpit, quod ad hunc vsque diem omnium cantu celebrabatur, nimirum *Vanitas omnia humana*. Aberat autem tunc quidem à cella senex, sed postea superueniens cũ modulatum illum carminis sonum foris audiret, ingenti cum iracundia irrumpens: Siccine, ait, veterum tuarũ pollicitationũ oblitus, pro eo quòd in luctu & mœstitia versari debebas, diffusus gaudio sedes, & delicias ex cantu captas? Hæc dicens simulque excusationem omnem, quam Iohannes adferebat, reijciens, statim eum è cella exturbauit. Tum verò vir sanctus grauiori quàm is qui fratrem amiserat, luctu oppressus, animum in omnes partes versabat quomodo senem sibi cõciliaret. Tandem ad alios quos reliquas virtutes superiores esse notat, accedit, eosque ad inflectendum senis illius animum deprecatores adhibet. Abierunt illi sed senem illum inexorabilem inueniunt. Cũque quisquam ex illis diceret: Licet tibi quidem aliud ei, qui peccauit, obedientiæ mandatum iniungere, nullo tamen modo à tuo cõtubernio remouere, ille respondit: Hoc mandatum Iohanni, siquidem inobedientię veniam dari sibi cupit, constituo, vt Lauræ ambitum peragrãs suapte manu monasticarum cellarum sordes atque excrementa purget. Hæc illi vt audierunt pudore suffusi ac tristes recesserunt, senis illius rigiditatem ac duritiam ad stuporem vsq; mirãtes. Quibus cum Iohannes occurrisset, patris de se sentẽtiam sciscitatus est. Illi autem tantam senis acerbitatem esse respondebant, vt ea ipsis stuporem commoueret, seque, ne ipsius sententiam exponerent, pudore quodam prohiberi. At ille etiam atque etiam, vt eam aperirent, petebat. Cuius precibus commoti turpem illam repurgationem commemorant. Qua audita, pręter omnem eorum expectationem, maximopere delectatus, hoc sibi facile ac perquam iucundum esse asseruit. Confestim itaque conquisitis instrumentis ad repurgandas fæces accommodatis, ad illius cellam, cui seni vicinus erat, accedit, eamq; ingressus, manus illas, quas prius

En vt vir sanctus à se ne exerceatur.

Vide mirabilem tanti viri humilitatem.

P mul-

multis suauibus vnguentis perfuderat, contaminare cœpit, dexteramq; illam à Deo curatam (ò singularem viri humilitatem) cœno ac stercore conspergit. At senex comperta Iohannis ingenti obsequendi promptitudine, mox aduolans ipsum amplexus est, atque de ipsius collo pendens, manusque & oculos atque humeros exosculans, ait: O quantum beatæ obedientiæ, quantæ humilitatis pugilem in Christo genui. Iohannes autem ex senis verbis rubore affectus pronus cadebat, pauimentumque lachrymis rigabat. Non enim parentis sermonibus inflabatur, nec ad senis encomia intumescebat, sed amplius depressus animum suum quàm maximè conterebat.

Beati uirgo apparet se ni in somnis. Non multum temporis intercessit, cum seni in somnis illa omnium laude celebratissima & purissima virgo apparet, atque ad eum: Bequid fontem eum obstruxisti, qui tam suauem tamque limpidum ac copiosum & nectareum laticem profundere potest? Fontem fluere sine. Fluet enim vberrimè: atque vniuersum terrarum orbem peragrabit, hæresumque maria operiet, eaque in admirandam dulcedinem conuertet. Mane itaque is qui hoc arcanum acceperat Iohannem accersens, quæ à gloriosa Dei genitrice audiuerat, ei exposuit, atq; vt ingentem prudentiæ meditationem quam corde perceperat, salubriter eructaret, hortatus est: sibique ignosci petebat, quòd pro sua (vt dicebat) rusticitate illi impedimento fuisset.

Iohãnes nauat operam conscribendis libris. Ab eo itaque tempore Iohannes diuinos cantus auspicatus, eos omni eruditione ac pietate refertos edidit libros, qui tantæ omnibus admirationi sunt. Porrò ad huiusmodi labores hortatorem & extimulatorem egregium habebat Cosmam, qui propter singularem eruditionem ac prudentiam à Hierosolymitano Patriarcha ad Maiumæ Episcopatum vi adactus est. *Iohãnes ordinatur Presbyt.* Iohannes verò ab eodem Hierosolymitanæ ecclesiæ gubernatore ad Presbyterij dignitatem vocatus quia sapientiæ amore incredibili ardebat, gratissima illi solitudinis requie concessa, permissum, vt quos iã ante magno studio ac labore codices elaborauerat, ad incudem reuocaret. Et sanè quisquis in ipsius lucubrationes eum iudicio incubuerit, speculationum altitudiem ac dictionis elegantiam eũ admirabili grauitate coniunctam facilè perspiciet. Iam verò ipsius pro pietate zelum, quis non ex ipsius monumentis contemplabitur, quonamque pacto sapientiæ diuitias cunctis distribuetit? Ipsum namq; diuinus zelus eò impulit, vt supra leges diuinas pugnãs, è Damasco pri°, ac postea è Palæstina, eos, qui diuinas imagines in vrbe Constantinopolitana euertebant, contumelijsq; afficiebant, impeteret. Quo quidẽ nomine ille quoq; magnæ vrbis alumnus, qui idem cum primo martyre nomẽ habebat, saxisq;, vt ille pro Christo, sic pro ipsius imagine, obrutus in cœlum ascendit, diuinum virũ ac diuini rus afflatũ appellat. *Is fuit Stephanus iunior.* Quamuis autem summo sacerdotiũ initiatus non fuerit, martyrij tamen corona cinctum perspicere licet, vtpote qui propter pietatis & religionis defensionẽ dextera manu priuatus fuit. Cum igitur ad hunc modicũ religiosæ vitæ curriculũ confecisset, tandẽ vinculis mortalitatis solutus ad Christum migrauit, quẽ nunc non in effigie, sed facie ad faciẽ æternum beatus contẽplatur.

VITA IOHANNIS HAGVSTALDENSIS Ecclesiæ primùm, deinde Eboracensis Episcopi.

Ex ea quæ est per Venerab. Bedam Ecclesiast. historia Angliorum lib. 5. cap. 2. Migrauit ex hac vita an. Dom. 721.

PRincipio regni Alfridi; *7. May.* qui post fratrem suũ Ecfridũ genti Nordanhimbrorum præfuit, defuncto Eata episcopo, Iohannes vir sanctus Hagustaldensis ecclesiæ Præsulatum suscepit: qui eximia sane

sanè vitæ sanctitate & miraculorum virtute clarus fuit. Est locus quidam non longè ab Hagustaldensis ecclesię diœcesi, interfluente Thino amne separatus, in quo vir sanctus capta opportunitate téporis, maximè in Quadragesima, cum paucis orationi & lectioni operam dare consueuerat.

Cumque tempore quodam ibidem mansurus adueniret, iussit suos pauperem aliquem maiore infirmitate vel inopia grauatum inquirere, vt eum secum diebus illis (hoc namque ei solitum erat) haberet. Fuit continuò adolescens quidam ex villa non multum remota adductus, qui præter alias calamitates mutus erat, & tanta capitis scabie laborabat vt coma destitutus, horridos tantum in circuitu crines gestaret. Hunc igitur Episcopus ad se adductum in paruo quodam tugurio apud se manere voluit, vt quotidianam ab eo stipem acciperet. Secunda autem Quadragesimæ hebdomada ingressus tugurij locum mutum linguam proferre iussit. Protulit ille, & episcopus impressa in eam Crucis figura, pręcepit ei vt verba proferret. Res mira. Mutus ille statim soluto vinculo linguæ articulatim ac distinctè fari cœpit. Antistes ea Domini misericordia vehementer gauisus, & ampliora Dei beneficia nequaquam desperans, præcepit medico vt sanādę scabredini capitis eius curam adhiberet. Fecit ille vt iusserat, & iuuante Præsulis benedictione, nata est cum sanitate cutis venusta species capillorum: factusque est iuuenis vultu limpidus, & loquela promptus, capillis pulcherrimè crispis, qui antè fuerat deformis, pauper, & mutus.

Sanat mutū impresso Crucis signo.

Cum defuncto Bosa eximiæ sanctitatis & humilitatis viro Iohānes pro Eboraci substitutus esset, venit ad quoddam Virginum monasterium, vbi virgo quædam repentini doloris infirmitate tacta, grauissimo languore decumbebat. Brachium namque ex incisione venæ parum considerata tumorem quendam contraxerat, qui duabus vix manibus circumplecti poterat. Itaque cum lecto affixa vltimum spiritum trahere videretur, Abbatissa Episcopum, vt eam sua benedictione munire dignaretur, rogauit. Paruit ille libens virginis calamitatem miseratus. Cumq; fusis cum pietate magna ad Deum precibus benedictionem tribuisset, continuò fugatum dolorem, fuga quoque tumoris horrendi sanitasque secuta est: & erepta morti ac doloribus virgo laudes Domino Saluatori vnà cum cæteris seruis illius retulit.

Sanat virginem valde ægrotam.

Aliud quoque huic non multum dissimile miraculū Abbas Berechtus quondam eius diaconus narrare solebat. Villa erat Comitis cuiusdam, cui Huch nomen erat, cuius coniunx quadraginta diebus acerbissimè languore detenta pedem foras efferre nō poterat. Contigit autem eodem tempore virum Dei illò ad dedicandam ecclesiam ab eodem Comite vocari. Dedicata autem ecclesia cum ægrè tādem ab Antistite, vt secum prandere, obtinuisset, misit vir sanctus languenti mulieri, aquam benedictam, quàm in dedicationem ecclesiæ consecrauerat, præcipiens vt eam gustaret, & dolori applicaret. Quod vt factū est, mulier collapsas planè vires mirabiliter recuperauit, adeo vt lecto exiliēs sancto Antistiti cæterisq; ad mensam ministraret. Alio item tēpore vocatus ad dedicandam ecclesiā Comitis cui Addi nomen erat, expleto ministerio, filium quendam eius acerrima ægritudine pressum, & in ipsis mortis faucibus constitutum, benedictione sua & precibus liberauit & integræ sanitati restituit.

Nota vim aquæ benedictæ.

Sanatur puer ad oratiōnē Episc.

Neque hoc silentio prætereundū quòd famulus Christi Herebaldus in seipso ab eo factum solet narrare miraculum. Vitam, inquit, illius per omnia episcopo dignam esse cognoui. Sed & cuius apud internum iudicem habitus sit meriti, & in multis alijs & in meipso maximè expertus sum, quippè quem ab ipso (vt ita dicam) mortis limite reuocans, ad viam vi-

tæ sua oratione ac benedictione reduxit. Mansit autem in Episcopatu annis triginta tribus, & sic cælestia regna conscendens, sepultus est in porticu S. Petri, in monasterio suo quod dicitur, in Sylua Deirorum, anno ab Incarnatione Domini septingentesimo vigesimo. Nam cum pro maiori senectute minus episcopatui administrando sufficeret, ordinato in episcopatum Eboracensis ecclesiæ VVilfrido presbytero suo, secessit ad monasterium præfatum, ibiq; vitam Deo digna conuersatione compleuit.

MARTY. S. ACATHII Centurionis.

Ex eo quod est apud Metaphr.

8. Maij. *Acathius Cappadox Centurio.* Cum Maximianus Diocletiani gener in Christianum nomen satanica rabie desæuiret, Acathius genere Cappadox & conditione miles, proposito verò & voluntate Christi athleta, egregia fortitudine & genus suum & ordinis dignitatem exornauit. Cum enim sub Firmo quodam militaris ordinis Tribuno Centurionis officio fungeretur: & Tribunus omnium militũ animos partim assentationibus partim minis ad idolorũ cultum ac superstitionem nefariam alliceret, Acathius Christi amore acriter inflammatus in medium prosiliens constanter ac viriliter se Christianum esse confessus est: paratum etiam pro ipsius nomine quoslibet cruciatus subire. Firmus eam hominis alacritatem & constantiam admiratus primò quidem ingentibus promissis, mox terribilibus minis eximiam viri fortitudinem debilitare conatus est. Sed cum ille immobilis in *Constantia eius.* Christo confessione perseueraret, Tribunus edicto regio coactus virũ sanctum vinculis adstrictum ad Bibianum misit, qui totius exercitus imperium cum potestate summa administrabat.

Acathius verò vt primùm Bibiano oblatus fuit spe futurorum bonorum exultans subrisit & à iudice de patria ac nomine interrogatus constanter respondit, nomen sibi à Christo deriuatum esse: illud verò quo humano vsu appellatur, Acathius esse: genere Achiuum, in Cappadocia natum, quo loco cum parentes habitarent, ad exercitum venisse, & commilitonum suorum certaminibus inflammatum vt in Christi confessione cum sempiterna gloria sanguinem profunderet. Illos igitur se malle sequi, quàm humanis legibus summa iniquitate in Deum latis obtemperare. *Sistitur corã Bibiano Duce.* Ad quæ iudex: Abijce, inquit, ô Acathi istas mentis tuæ cogitationes inanes, quæ duros tibi cruciatus pariunt: & noli in homine propter scelera sua in crucem acto spes tuas collocare: nam is tibi opem omnino nullam in rebus afflictis præstare potest. Quid enim? Si is tanta in cælo potentia dominatur quemadmodum vos affirmatis vt vniuersam hanc mundi machinam gubernet, quid est quòd Imperatores nostros ipsius voluntati repugnãtes nõ puniat? Cui Acathius: Profectò, inquit, ex hoc ipso, si aliqua tamen sapientiæ scintilla in vobis relucet, ipsius bonitatem potentiamque colligere potestis. Nam si statim à peccato vindictam expeteret, ecquis in hoc mũdo superesset? & quo modo dignis laudibus eius gloriosum vbiq; nomẽ extolli posset, nisi diuturna in vestris sceleribus puniendis patientia vteretur? *Cur Christus permiserit tyrannos diu impunè sæuire in Christianos.* Præterea ipsius gloria in illis hominibus manifestior relucebit, qui bonitate ipsius ad scelerum suorum cognitionem adducti ad meliorem se frugem receperunt. Postremò quis in optimum iustissimumque iudicem ex candescere poterit, cum videat tanta Dei patientia & longanimitate scelerum suorum vindictam differri, vt hominem omnibus suppliciis dignũ à peste & exitio potius eripiat, quàm celeri iudicio quamuis iustissimo cõdemnet.

His

His auditis, Bibianus: disertè quidem, inquit, tu respondes; sed omissis argumentis, volo vt prorinus Imperatorum edicta exequaris legibusque obtemperes, ni malis omnibus pœnis ac supplicijs dirè excarnificari. Cui Acathius: Sæpe iam Christianum me esse confessus sum, neque vllo modo impuris dæmonibus sacrificare velle dixi. Et iudex: Certè, inquit, nisi istã ætatem tuam (video enim te vix quintum & vigesimum annum superasse) misericordia prosequerer, & militarem dignitatem reuererer iã statim te tormentis subijcerem. Cui Acathius: En, inquit, habes corpus meum ad flagella excipienda paratissimum: vtere illo vt libet: mentem certè & animi propositum, neque tu, neque Imperator tuus, neque omnis denique dæmonum malitia peruertere & in tantum scelus impellere potuerunt. Tunc Præses furore percitus & cohortem affatus: Figire, inquit, vectes quatuor, & Acathium in illis suspensum crudis neruis verberate, vt discat tandem effrenem linguam compescere: & tunc apparebit quàm inane à Deo suo auxilium expectet.

Aetas Acathij.

His dictis Acathius vectibus alligatus & crudelem in modum cæsus est. At martyr Christi opem inter tormenta implorãs assiduò exclamabat: Domine Deus ne me derelinquas. Cum verò sex carnifices alternis vicibus instarent, & profluentes ex lacero corpore sanguinis riuos acrius elicerent, & ipse iudex tanquam victor martyri insultaret, Acathius ad iudicem conuersus: Hactenus, inquit, tormentorum tuorum expectatio cogitationes meas aliqua ex parte perturbabat; at nunc illata vi Christi Iesu potentiam manifestius expertus sum. prorsus vt eiusdem gratia confisus intrepidè alios quosuis cruciatus excipere paratus sim. His auditis iudex commotus plumbeis laminis maxillas eius contundi iussit: ac tandem martyrem in eadem constantia perseuerantem in interiorem carcerẽ grauissimis catenis oneratum conijci.

Crudelissimè verberatur.

Maxillæ eius contunduntur.

Ductus igitur in carcerẽ Acathius tum præterita confessione, tum futuris bonis, quæ firmissima à Deo fide expectabat, lætus squalorem subijt: & diebus admodum septem in vrbe Perintho in carcere mansit. Interea Bibianus Flaccini literis Byzantium vocatus vinctos omnes se sequi iussit. Ibi tum Christi martyr & vulnerum tumore & corporis labore afflictus, & ferreis catenis grauatus, & militum inuia vrgentium, & itineris lascitudine oppressus, & extrema inedia exhaustus, & amicorum omnium solatio destitutus cum iam collapsis planè viribus in vltimum vitæ discrimen venisset petiit à carnificibus vt sibi orandi Deum potestatem facerent. Quæ ægrè tandem obtenta prouolutus ad genua primò quidem immensas Deo gratias egit quod illum in sortem martyrum vocasset: Sed tu Domine, inquit, qui carnis nostræ infirmitatem nouisti, & in hanc horam vsque virtute tua ex alto corroborasti, & nunc tot ac tantis malis vndique me oppressum vides, mitte quæso angelum tuum qui me ab his angustijs eripiat, & martyrii gloria coronatum ad te perducat. Cum in hunc modum Deum oraret vox è nube demissa horrifico terrore astantium aures compleuit: Acathi esto fortis. Hac voce attoniti carnifices: Ecquid dicebant, est hoc? Nũquid & nubes vocem edunt? Nunquã rẽ tanta admiratione dignam audiuimus. Et hæc quidẽ illi. Alij verò qui eadem vinculorum miseria cum Acathio premebantur fidei lumine illustrati ad martyris se pedes abijciebant, supplicesq́; vt Christianæ fidei doctrinam ipsis exponeret, rogabant.

Ducitur in carcerem.

Orat Deum extrema lassitudine confectus.

Cœlitus consolatur.

Tunc martyr luculenta sane oratione ab ipso humani generis parẽte exorsus, & Adami lapsum & Christi in terras aduentum exposuit, multosque à tenebris ac diaboli captiuitate in libertatem Christi vindicauit. Postridie verò noctis tempore, ii qui ad Christi fidem recenter cõuersi fuerãt, viderunt quosdã splendida veste indu-

Multos ad ducit ad Christũ.

indutos & militari habitu ornatos cum Acathio non modò loquentes, sed & vulnera aqua feruenti abluentes, eumq; ita curantes, vt altera luce ex multis plagis ne cicatrix quidē appareret. Insequenti verò die martyr in carcerem interiorem cōiectus & iudicis iussu ferreis vinculis constrictus, fuit simili angelorum obsequio recreatus: nam qui eodem in carcere vincti tenebantur viros alios angelico splendore coruscantes viderunt, qui martyrem & vinculis soluebant, & cibum potumque benignè offerebant.

Angeli martyrē in carcere visitant.

Septimo verò die à quo Byzantiū Præses venerat, Acathium sibi offerri præcepit: qui vultu hilari & angelico planè aspectu comparens tanta Præsidem admiratione concussit, vt existimaret eum à militibus lautè ac genialiter habitum vitam Epicureā duxisse. Quare Præses furore rabieq; exardescens, asperis verbis in carceris custodem inuectus, qua audacia hoc facinus contra mandatum perpetrasset, quæsiuit Cumque Antoninus scriba carceris custodem purgare niteretur, Acathius Christi amore inflammatus: Mea, inquit, pugnandi virtus è cęlo est: Hanc enim quam vides corporis pulchritudinem nō carnales epulę, quemadmodum tu existimas, sed Christus IESVS mihi suppeditauit, qui solo verbo seruos suos curare consueuit. At iudex ea martyris interpellatione offensus: Dentes eius, inquit, confringite, vt sciat non nisi ad interrogata sibi respondendū esse. Et cōuersus ad custodem: Quidnam, inquit, scelestissime, respondes? Ad quæ Cassius (sic namque custos vocabatur:) Per tuam amplitudinem iuro, inquit, me, quæcuuque iussisti fideliter executū fuisse: sed vidimus sæpius milites quosdam Medis non absimiles splēdida veste ornatos vulnera eius curantes, & cibum potumque offerentes. Cumque ingressus carcerem viros illos examinare & allatos cibos excutere vellem, repente & illorum & cibariorum conspectu

Dentes eius conterūtur.

priuatus fui: huncque solum ligno alligatum inueni.

Tum iudex furore percitus: Video, inquit, quid fit: tu pecunias ab Acathij consanguineis accepisti, & iudicium eludere constituisti, sed pœnas tanto scelere dignas pendes: statimque plumbeis virgis terga eius pulsari iussit. Qui cum cruciatus magnitudine victus lamentabiles admodū voces ederet, & veniam à iudice supppliciter deprecaretur, Acathius risu propè dissolutus, quamuis fractis maxillis: Profectò, inquit, nequeo satis stultitiam vestram admirari. At iudex furore percitus: Tunc, inquit, venisti, vt præstigiis ac veneficijs tuis confisus nos derideres? & mox quernis virgis terga ventremque eius à decem hominibus robore pręstantibus verberari iussit. Tum verò martyr sub pondere suppliciorum gemens semel iterumque exclamauit: Domine Christe Iesu adiuua seruum tuum Acathium Hoc cum iterata voce sublatis ad cœlum oculis diceret, vox cœlitus demissa: Acathi, inquit, esto bono animo: nam breui præmiū nullo vnquam tempore interiturum recipies pro iis, quę nunc in terris perfers, supplicijs. Hac voce & carnifices timore oppressi conciderunt, & iudex ipse ingenti admiratione perculsus ab inferendis martyri supplicijs vocem compressit: eumque ad Flaccinū Thracię Proconsulē misit.

Crudelis in dex carceris custodē immerentem punit.

S. Acathius virgis quernis flagellatur.

Flaccinus verò qui vxorem Christianis sacris initiatam habebat, ab eaque, ne grauia Christi Confessoribus supplicia inferret, rogatus erat, Acathium in liberam custodiam dedit, & quinque post diebus recitatis actis eius capite plecti iussit. Postea verò quàm beatus Acathius mortis sententiam in se latam audiuit, incredibili gaudio exultans exclamauit: Quàm multis te linguis Christe dux vitæ laudare vellem, qui me infinitis peccatis obnoxium pro singulari tua in nos bonitate tali sorte dignatus fuisti. Cumque extra Byzantium ad locum certaminis à carnifici-

Sententia mortis in martyrē.

fici-

ficibus perductus esset, rursus orandi facultate concessa, genua summa cũ reuerentia humi fixit, & Deo pro tantis beneficijs, quibus se planè indignum profitebatur, sine fine gratias egit: ac tandem gladio percussus ad cœlos euolauit. Corpus eius fuit à viris religione ac pietate præclaris in locum, qui Staurius appellatur, inductum, & funus omni honore tanto martyre digno curatum. Postea verò ad Scyllacium littus diuinitus delatum, maiore ibidem honore asseruatum est.

Hac Baronius. Porrò arborem illam, in qua martyr Dei Acathius appensus tormentis excruciatus fuit (quā nucem fuisse dicunt) temporibus Arcadij Imperatoris adhuc superstitem fuisse scribit Nicephorus: *Histor. lib. 13. ca. 38.* licèt Socrates castaneam eam fuisse asserat. Quicquid id est, effecerunt sanè scriptores illi, vt arbor illa fœlicissima, sanguine tanti martyris irrigata adhuc virens in memoria hominum perseueret, & sit in posterum permansura longè beatior ficu Romulea, Athenarum olea, Deli palma, vel Mariana quercu, quam clarissimus orator scriptorum suorum monumentis perpetuitati consecrandam putauit. *Lib. 1. de legibus.*

MARTYR. S. VICTORIS Mauri, cuius meminit S. Ambros. in Lucam, lib. 7. cap. 13.

Ex eo, quod à Maximiano notario conscriptum est.

8. Maij.

Vo tempore Maximianus Imperator impius in Mediolanensi ciuitate atrocem in Christianos persecutionem excitabat, fuit illic miles quidam, natione Maurus, Victor nomine, egregia profectò in Deum pietate & fortitudine eximia: qui de religione Christiana apud Imperatorem accusatus, constanter fidei suæ professionem edidit. *Victor apud Imperatorem constanter se Christianum profitetur.* Cuius virtute constantiaq; commotus Imperator & in furorem conuersus horrendas illi minas suppliciaque proposuit, nisi dijs sacrificia offerre proponeret. Cumq; contemptis minis atq; tormentis Victor iterata voce responderet, Christianus sum, & Christo, cuius spiritu nutrior, me totum ab ineunte ætate cõsecraui: & vnica mea salus & virtus Christus est: missus in carcerem sex diebus totidemque noctibus omni cibo potuque destitutus squaloré pertulit. *Mittitur in carcerem.* Septimo uerò die tribunali oblatus cùm eadem, imò maiori animi constantia, impura deorum sacrificia execraretur, fustibus cæsus est, preco ne uoce maxima assiduò clamante: *Fustibus ceditur.* Sacrifica dijs: quibus Imperator & omnes diuinos meritò honores attribuunt. At martyr contra uocem exaltans clamabat: Iam dixi, iterumque dico me dæmonijs non sacrificare, sed uni Deo, cui meipsum sacrificium laudis offero. Tunc Imperator eum in carcerem abduci iussit: ubi toto triduo exacta iterum ad certamen uocatus est. Adfuit martyr alacritate incredibili, & sacrificare iussus respondit: Profectò existimo & sanctissimis Christianæ religionis sacris, quibus initiatus sum, & hac mea canitie indignum esse, vt à te homine corruptibili & nulli non calamitati obnoxio coactus collatam mihi à Christo gratiam deseram. Hoc dicto non segniter prouocatus Imperator iterum fustibus martyrem sanè atrociter mactari iussit. *Iterum fustibus caditur.* Sed martyr omnes plagas clypeo orationis excipiés tyrannum irridebat.

Ea contumelia fractus Imperator rursus eum carceribus mancipari iussit: & Anolino, qui ei à consiliis erat, mandauit, vt martyrem quoquo modo in suam sententiam pelliceret. Et ille quidem misit continuò homines dicendi fallendique satis peritos, qui multis blanditiis & promissis ingentibus, martyris animum pertentabant, sed nullo prorsus operæ precio. Tunc verò Imperator furore incensus omnia tormentorum genera expediri & in martyris conspectum

adduci præcepit. At Victor: Hæc tu quidem, inquit, ò Imperator, mihi tormenta minaris, sed longè tibi maiora, in iusto illo extremi iudicij die; à Deo parata sunt. Imperator non ferens hanc dicendi libertatem, simulque ratus se contumelia affici, iussit feruẽti plumbo totum martyris corpus perfundi. Sed accidit vt orante martyre, plumbum instar aquæ è fonte manantis corpus eius refrigeraret, quæ res ingentem ipsi Imperatori admirationem commouit. Vindictæ tamen cupiditate inflammatus ad Vercellinam portam abduci mandauit, Milites autem cum ibidem Imperatoris sententiam in martyrem diutius expectarent, somno oppressi martyrem inde abeuntem non senserunt. Expergefacti verò eum insecuti sunt, atque in stabulo ante equorum ora precibus intentum inuenerunt.

Bulliente plumbo, perfunditur.

Tum verò varijs eum iniurijs afficientes foras eduxerunt: ac tandem Imperatoris sententia capitis damnatum, in sylua, quæ Duolinus vocabatur, truncarunt. Cum autem ad supplicium raperetur conuersus ad carnifices: Dicite, inquit, Imperatori hoc anno illum è vita abiturum. Vt verò ad locum cædi destinatum ventum est, oculis manibusque ad cęlum sublatis, dixit: Gratias ago tibi Domine Iesu Christe quòd me à cinibus meis Nabore ac Fęlice Sanctis tuis non separaueris. Quo dicto intrepidè ceruicem gladio fubiecit. Imperator autem vt martyris gloriam sempiterna obliuione inuolueret, corpus eius bestijs deuorandum obiecit. Sed illæ nullam non modò feritatem sacris reliquijs intulerunt, sed etiam intactum inuiolatumq; ab incursu scelera torum hominum conseruarunt. Tunc Imperator tanta rei nouitate stupefactus, sepulturæ honorem martyri cõcessit: quem Marinus Antistes non longè ab ea sylua, belluis & feris ei loco cedentibus, qua potuit reuerentia impendit. Ego Maximianus notarius, ab infantia Christianus, qui licèt paganismi iuramento me constrinxerim, tamen hoc martyris certamen, quod coram oculis inspexi, noctu ad luminaria in scriptis redegi, & fideli narratione ad posteritatem transmisi.

Fuerunt hi martyres etiã Afri id circo ciues suos vocat.

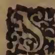
Porrò Gregorius Turonensis magnificam inclyti huius martyris memoriam apud Mediolanensium vrbẽ esse testatur, quòd sæpius vinctos ab ergastulis dissoluat, captiuosque liberos abire permittat Et quidẽ Apollinaris cum interfecto apud vrbem Romam Victorio Duce, ab incolis loci illius, sine vlla vnquã redemptionis spe, in captiuitatem abriperetur exilioque mulctatus apud Mediolanum degeret, & adueniente S Victoris festiuitate vigilijs interesset, prostratusque coram sepulcro Sancti impensius oraret: audiuit duos quosdã pauperes familiari colloquio admirandas martyris virtutes prædicare, alterumque alteri certò affirmantem ea nocte quendam à miseranda captiuitate eiusdem martyris virtute absoluendum. His auditis Apollinaris quasi quodam auspicio ex Dei nutu admonitus iterum atque iterum ad martyris prouolutus tumulum orauit: vt saluus in patriam abscedere posset. Moxque vocato puero equum sterni præcepit, quo conscenso præsidio beati martyris euasit.

Turonensis de gloria martyrum lib. 1. c. 45.

Vigilia in ecclesiis in festis Sanctorum.

VITA S. STANISLAI Episcopi Cracouiensis & Marty.

Ex ea quę est prolixè per D. Iohãnẽ Longinum Canonicum Cracouiensem. Passus est anno Gregorij Septimi Romani Põtificis septimo, à quo rex impius eius interfector regno, solenni ritu priuatus est, regnũq; ipsum sacris est interdictũ.

Tanislaus apud Polonos in territorio Cracouiensi pago Sciepanouio, ex se quidem obscuro sed illius sanctitate illustri & celebri ortus, parentes habuit pietate non minus quàm generis nobilitate

8. Maij.

Patria, & parẽtes ei⁹. litate prǽstantes. Patri eius Vvelislao, matri Bognę nomen fuit, quos non modò generis splendor, & rei militaris gloria, sed multò magis insignis religio cum raro quodam de omnibus benè merendi studio, coniuncta commendabat. Cum id temporis rara apud Polonos templa viscerentur, illi pro eximia sua ergò Mariam Magdalenã deuotione, sacram in honorem illius ędẽ exstruxerunt, quam non modò amplissimis prouentibus, aureis, & argenteis vasis, ac vestibus sacris, sed suis etiam precibus, & assiduo pietatis studio ita illustrarunt: *Pietas eorũ eximia.* vt vita illorũ non multũ à monastica perfectione discrepare videretur.

Sed cum mulięris, & opes, & copiæ suppeterent, vno sterilitatis incõmodo eę obscurari videbantur: prorsus, vt ab omni spe prolis exclusę essent. Iamque trigesimum in matrimonio agebant annum, cum pręter omnem exspectationem grauidam se sentit; ac die quodam post lustratos meridie greges domum propinquans, *Nascitur Stanislaus.* haud procul ab ædibus absque vlla obstetricis opera idque sine vllo debilitatis, aut doloris sensu filium peperit, quem statim in fonte ablutum incolumis domum asportauit. Inde baptizatus puer in æde S Marię Magdalenæ Stanislaus vocatus est anno Domini millesimo, & tricesimo, regnante apud Polonos Meicislao Primo, anno regni eius tertio.

Postquàm autem parentes eius tali se filio auctos viderunt, pari consensu perpetuam Domino continentiam vouerunt, eamq́; ad extremum vitæ spiritum cum non mediocri sanctitatis laude conseruarunt. In ipso *Indicia futura sanctitatis eius.* verò puero, teneriori infantia iam perfuncto, sæpè obseruatum est, illũ molliori strato relicto, super nudam humum, aut paleas cubare Hinc ab vtroque parente, egregiam pueri indolem admirante, nihil quòd ad concepta pietatis fomenta magis magisque promouenda vtile esset, prætermissum. Et quidem, vt primùm per ætatem licuit literis, & disciplinis liberalibus traditus est imbuendus, quas ille propter ingenij fęlicitatem, ac memoriæ tenacitatem mira est facilitate consecutus. Tanta illi grauitas, modestia, & pudor in sermone vultu, & actionibus inerat, tanta ad virtutem propensio: vt viri etiam grauissimi doctissimiq́; in admirationẽ, & amorem eius prouocarẽtur. In puerili, & tenera ætate, tanta erat erga pauperes benignitate, vt quicqd bona parentum volũtate poterat, pauperibus elargiretur, facilè daturus oĩa, ni præceptorum seueritate puer modestus, & pudibundus vetaretur.

Postquàm verò adolescentiam ea modestia, & morum sanctitate, & grauitate exegit, in ipso iuuentutis flore incredibili discendi studio flagrãs *Proficiscitur Parisios studiorũ gratia.* Lutetiam Parisiorum se contulit, vt ætatem suam altiore diuini pariter, & humani iuris cognitione exornaret: vbi cum vberrimos in vtraque facultate, & in sanctioribus etiam vitæ disciplinis fecisset progressus, cępit monasticæ vitę cupiditate flagrare: sed Dominus, qui ad maiora eum certamina reseruabat, id minimè permisit.

Septennio Lutetiæ in studijs consumpto, in Poloniam cum instructa bibliotheca reuersus est, & vtroque parente mortuo, cum se locupletem cerneret adire hæreditatem omnes o- *Distribuit sua pauperibus.* pes suas in pauperes insigni liberalitate distribuit, vt illis abiectis sarcinis expeditius Domino seruiret, necdum enim omnem monasticæ suscipiendæ vitæ cogitationem deposuerat: sed hęrebat animo, quam viuendi rationem potissimùm sectaretur, cum monastica quidem videretur tutior, & tranquillior, sed contra formidabat abscondere credita sibi à Domino talenta. Ea tempestate ecclesiæ Cracouiensi pręerat Lambertus Zula, qui Aaroni successerat, nolensq́;, de more, pallium à Põtifice Maximo petere, id effecerat, vt ea sedes deinceps nõ Archiepiscopos, sed Episcopos haberet. Is vbi cõperit Stanislaũ fluctuare aĩo de vitæ instituto suscipiendo,

piendo, ad se accito persuadet, vt in Clerum se sinat coaptari, creatq; eũ Cracouiensis ecclesiç Canonicum, ac deinde etiam auctor illi est, vt sacerdotio initietur. Quo in statu omnibus sui ordinis hominibus, optimis exemplis prçfuit. Porrò etiam cócionandi munus obiens plurimos à corruptis moribus ad honestatis studiũ traduxit, & in Dei amorem incendit; eò magis faciliusque quò longius ab omni arrogantia eius doctrina aberat, eximia vitæ sanctitate, ac morũ integritate mirificè ornata.

Fit Canonicus & Sacerdos.

Hinc Lamberto Zula ex rebus humanis discedente anno Domini millesimo septuagesimo primo, mensis Nouemb. die quinto & vicesimo, omniũ suffragijs ad episcopalem cathedram euocatus est. Ille verò quamuis diebus non paucis resisteret, suosque humeros tanto ferẽdo oneri impares clamaret, precibus tamen, & lachrymis virorum ornatissimorum expugnatus tandem cessit, non absq; metu, & tremore, veritus nè diuinæ resisteret voluntati, quæ per tot ora, & suffragia ipsi innotesceret. Confirmatus igitur ab Alexandro XI. Pontifice Maximo eiusdemque iussu consecratus animũ ad ecclesiç illius gubernacula itá adiecit, vt cunctis se virtutibus instructum declararet. Nihil sibi præclarius, & prçstabilius ducebat, quàm per omnem vitam Saluatoris insistere vestigijs: Et quidem ante omnia pauperum, pupillorum, ac viduarum cura illi assidua fuit, adeo vt domus illius ægris, & egenis plena semper videretur. Calamitosorum hominum, & iniuria oppressorum causas acriter tuendas suscipiebat. Habebat ad beati Syluestri Pontificis morem viduarum omnium suæ diœcesis nomina có scripta, quibus pro facultatum ratione subueniebat; omnes episcopatus sui prouentus in pauperum, & viduarum solatia conferebat. Nec eo pietatis studio contentus frequẽter eis ad mensam sedentibus, exclusa famulorum turba, cibum potumq; ministrabat, ac pari charitatis officio sordidos pedes nixus genibus abluebat. Ad condonandas autem toleranda sque iniurias fuit sanè promptissimus, adeo vt nunquam perturbati animi indicium dederit, sed quibuscunque potuit modis pro maleficio beneficium reddiderit.

Succedit in episcopatu Lamberto Zulæ.

Benignitas eius in pauperes.

Humilitas egregia.

At verò eo modo sanctissimo viro se comparante, & tum doctrina, tum vitæ sanctimonia omnibus prælucente, & in summa tranquillitate munus suum exercente, hostis antiquus ecclesiasticam pacem tam lætis crescere successibus, sanctiq; Præsulis virtutes, & studia absque liuore florere, diutius passus non est. Sedebat ea tempestate apud Polonos ad regni gubernacula Boleslaus eius nominis secundus, qui licèt multis rebus præclarè gestis, & militari quoque gloria non minus quàm pacis laudibus insignis esset, partam tamen eximia virtute gloriam effrçnata quadam in venereá propensione obscurabat. Nam successorum fçlicitate elatus, ad explẽdam carnis libidinem, sua minimè contentus vxore, virgines, & matronas ingenuas, primò quidem clam constuprabat, ac postea immensa malæ consuetudinis mole pressus perfricta planè fronte semper in deteriora prolabebatur. Ea res quanquam grauiter procerum offenderet animos, nemo tamen regem obiurgare ausus fuit. Solũs Stanislaus inani timore postposito, & mortis periculo contempto, omnibus exclusis arbitris regem adit, & constanter, in quantam sit prolapsus turpitudinem exponit, docetque, ni protinus effrçnatam libidinem coerceat, Deum pariter, & homines se infensos habiturum: ac sibi suoque regno extremam ignominiam cum certa pernicie imminere. Ostendit etiam quãtam non modò animæ, sed corporis etiam fœditatem vitium illud adferat, & quantam de eo vindictam cùm in alia, tum in hac vita Deus expetat. Rex etsi non mediocriter incandesceret, attamen nó ignorans Stanislaum prçcipuum iustitiæ cultorem, multaque virtute illustrem, nullis minis, vel

Boleslaus rex Poloniæ.

Stanislaus regem corripit.

vel terroribus cessurum, interim se compressit: animique furorem ficta lenitatis specie dissimulauit. Verũ mox ab eius recessu conceptum animo furorem expromere cępit, & pręcipuos aulæ suæ nobiles obtestari, nè tantã, vt ipse interpretabatur, iniuriã inultam paterentur: quorum pestiferis adulationibus incitatus, effrenatius ẽt quàm ante in fœdas libidines, posthabita salute, & existimatione sua, pro filijt: adeo, vt feruentis cupiditatis impetu victus Meciflai nobilis in Siradiensi regione viri vxorem nobilẽ æquè atque pudicam, missa militum manu, abripuerit. & frustra reclamãte, atque rei indignitatem queritante marito, ad suam libidinem fœde abusus fuerit

Immane flagitium regis.

Hæc aliaque cum per summam indignitatem rex nefarius patraret, & omnes regni proceres iniquis facinoribus in grauissimum sui odium prouocaret, nemo tamen, vel episcoporũ, vel procerum inuentus fuit, qui regem pijs monitis ab instituta perditionis via reuocare, vel sui eum officij commonere auderet. Solus Stanislaus animo ad martyrij certamen parato, contra multiplicem impietatis rationem pugnabat, regemque intrepidus secundò, adiunctis sibi vtriusque ordinis viris adijt, atque, ni protinus resipisceret, fulmen excommunicationis ei interminatus est. Tum verò rex in furorem rabiemque conuersus, contra pia monita horrendas minas cum terribili verborum tonitru eiaculatus est. Sed Stanislaus eiusmodi tempestate verborum nihil motus perstabat in admonendo, docens atque obsecrans, vt sanam paulisper mentem indueret, & imminentem diuini iudicij furorem dignis pœnitentiæ operibus à suo capite, ac toto denique regno auerteret. Hęc postrema Stanislai ad regem oratio quamuis à cæteris magno cum vocis applausu exciperetur, eiusque prudentiam, & animi constantiam admirarentur omnes, regis tamen animum libidine occupatum nihil mouerunt: sed cum illius sancti viri tam sapienter eum incantantis voces amplius ferre nõ posset, præcipiti furore è solio exiliens immaniter se à Stanislao læsum vociferatus est, atque omnibus modis illatas sibi iniurias cum iureiurando vindicaturum protestatus.

Stanislaus secundò corripit regem & excõmunicationem minatur.

Nec mora, communicato cum proceribus, & aulicis quibusdam concilio, vindictę cupiditate acriter inflãmat*, omnes vlciscendi modos inquisiuit, sed cum in virum inculpata vitæ, & morum integritate vallatum, nulla omnino ne tenuis quidem criminis suspicio caderet totus ad fraudes, & calumnias conuersus est: nihilque non fecit, vt virum sanctissimum per summam iniuriam atro carbone notaret: & apud populum vniuersum sempiterna ignominia afficeret. Emerat vir beatus in tractu Lublinẽsi pagum Petrauinum, à Petro quodam equite, vnico pagi eius hærede, quem Cracouiensi ecclesiæ, precio eius integrè persoluto, adiunxerat, eumque iam propè triennio absque vllius infestatione possederat. Et quia sacer Antistes ex sua fide, & ingenio aliorũ etiam fidem probitatemque metiebatur, neglectis actorum publicorum instrumentis, nudis testibus sibi cauerat. Id vbi comperit rex, vocatos ad se Petri nepotes, ad quos pagus ille iure hęreditario deuolutus esset, hortatur, vt episcopum de interuersa hæreditate sua apud se deferant atq; in ius trahant: additque se facilè minis absterriturum testes, quorum fide maximè nitebatur Stanislaus, nè ausint pro illo testimonium dicere Hac illi spe animati, & præda allecti negotium facessunt viro Dei, eique per summam audaciam, & iniustitiam apud regem litem intentant.

Boleslaus rex molitur fraudes in Episcopum.

Citatur itaque ad iudicium antistes, cui rex ipse, vt tum more receptum erat, pręsidebat. & ab aduersarijs accusatur, quòd pręter ius in eorum hęreditatem inuaserit. Respõdet vir sanctus se optimo iure eam sibi vẽdicare, pecunia Petro illorum patruo numerata. Negant id aduersarij. Promittit

Stanislaus ad iniquũ citatur iudicium.

mittit vir Dei se testes productorũ: nec id recusatur. Sed ecce cum est ab eis dicendum testimonium, illi præ formidine obmutescẽtes nè malè à te ge mulctentur, virum sanctum per summum scelus destituunt. Iam dies ad occasum tendebat, & Episcopi res in periculo versabatur. Lętabatur rex, lętabantur aduersarij, qui optimam prędam iam spe magna deuorauerant. Anxius interim vir Dei, omni auxilio humano destitutus certam in Deo fiduciam repositam habebat. Tandem eius instinctu animatus, coram rege, & toto illo conuentu promittit se post triduum testem veritatis producturum, ipsum Petrum, licèt iam triennio vita functum: quę res miraculi, & stuporis plena, apud posteros ob credentium imbecillitatẽ plus admirationis fortasse, quàm fidei habitura est. Ijs verò auditis, primò quidem stupent omnes, sed postea rei, vt ipsi putabant, impossibilitate melius pensata, in risum versi, sibilis, & sannis virum Dei tanquam parum mẽtis suæ compotem excipiunt.

Antistes cõfugit ad auxiliũ diuinũ humano destitutus.

Interea Stanislaus veste indutus cilicina, triduano suis indicto ieiunio cum clericis, & paucis laicis in Petrauinum discedit pagum, & coram altari se prosternens multis cum lachrymis diuinam continenter opem implorauit. At verò vbi sponsionis illuxit dies, re diuina ex more peracta, pontificali indutus veste accedit ad Petri sepulcrum, amotaque per ministros humo, submittit se in genua, & fusis magna cum fiducia ad Deũ precibus, putrefactum manu cõtingit cadauer, iubetque illum Petrum in puluerem plane redactum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti à mortuis resurgere, vt veritati à filijs hominum prostitutæ, & desertę testimonium prohibeat. Confestim reuiuiscit homo, & integro corpore è monumento tanquam à suaui excitatus somno, prodit. Tum Stanislaus apprehensa eius manu, chlamyde circundatum in præsentiam adducit regis, & ait: En Boleslae rex, hunc ego testem adduco venditionis, & emptionis, & persoluti precij, quod ille pro pago suo exegit. Magnus fiebat hominum concursus certatim rediuiuum intueri cupientium, omnesque rei nouitate attoniti, sublato ad cœlum clamore, diuinum miraculum collaudabant. Ecce verò Petrus ille in vitam restitutus, sic regem compellanit: Ego ad preces Stanislai iussus à Deo ad vos redire, ad tuum hic testis, & euictor assisto tribunal, palamque confirmo me pagum Petrauinum accepta pecunia vendidisse, neque istos meos nepotes quicquam in eo iuris habere, sed Stanislao ab illis dolo malo calumniã adhiberi. Et mox conuersus ad nepotes, & testes: Quis, inquit, vos furor huc adegit, vt alij calumniando, alij veritatem celando, tanto vos scelere obstringeretis? quod nisi digna pœnitentia dilutum fuerit, grauissima vos Dei vindicta, & in hac, & futura manet vita. Illi incredibili stupore oppressi obtumescebant. Rex verò tam euidenti miraculo compulsus, quamuis non absque multo animi felle, & molestia, pagum Stanislao adiudicauit.

S. Stanislaus excitat defunctum à mortuis.

Resuscitatus regem, & alios alloquitur.

His ita gestis beatus Antistes ad pagum Petrauinum abijt cũ Petro. Vtq; ad sepulcrum ventum est: Visnè, ait, Petre, vt gratitudinis ergò aliquot tibi annos vitæ à Domino impetremus? Cui Petrus, Ego, inquit, Pater sancte, vitam hanc, quam mortem potius appellandam cẽseo, nequaquam expeto: sed illam, in qua præsente Dei vultu frui possum. Nam tametsi iusto Dei iudicio hactenus Purgatorij pœnas perpessus sum, attamen spero breui me ad superos commigraturum. Tu quæso, mi pater, ora pro me, vt id citò fiat: aut si iustitia non permittit, aliquid de supplicij tempore minuatur. Promisit Stanislaus se curaturum quod petebat, & ille rediens in sepulcrum animam rursus expirauit.

Huius tam illustris, & pręclari miraculi fama, non solùm Stanislai nomen apud Polonos, & exteros celeberri-

berrimum reddidit; ſed regis etiam furorem, & libidinis flammam nonnihil repreſſit: quamquam illa conuerſio nullo pietatis fundamento ſtabilita non potuerit eſſe diuturna. nam cum poſtea nouam ex Ruſſis victoriã adeptus fuiſſet, in fœdiſſimas rurſus cum ſuis militibus libidines prolapſus eſt: & totus deinde ad ingenium, & priſtinos mores reuerſus, tyrannidem in ſuos exercere cœpit; eoq; impietatis prorupit, vt nullis ſe monitis, vel precibus ad ſanitatem reduci pateretur.

Iterum corripit, & monet regem Stanislaus.

Tum verò iuſtitiæ zelo inflammatus Staniſlaus, omni prorſus formidine calcata ad regem, multa procerum, & militum ſtipatum caterua, reuertitur, & prolixa admodum oratione animum eius ad reſipiſcentiam flectere nititur: ampliſſima Dei, ſi ſe corrigat, promittens munera, ſin verò in ſuſcepto ſcelere, & dementia perſiſtat temporarias ſimul, & æternas ſibi ſuiſq; à Deo pœnas cõſtitutas eſſe docet Sed rex praua ſcelerum conſuetudine dementatus, omnem animi medicinam reſpuebat, & in ipſum medicum maiori iræ impotentia excandeſcens, contumelias, & minas iaciebat. Sed Staniſlaus ijs contumelijs, & maledictis conſtantior effectus acrius contra furibundum regem precibus, & monitis pugnabat, & vltrices gehennæ flammas proponebat Sed rex omni ſaxo durior, cum ſui ſimilis permaneret vir ſanctus ad extremũ, fulmen eccleſiaſticum ei interminatus eſt. Quod rex vſque adeo indignè tulit, vt cum fremitu quodam, & indignis verborum iniurijs repentinum ei interitum moliretur.

Rex ei mortem minatur.

At vir ſanctiſſimus, qui iampridem magno martyrij deſiderio flagrabat, tam præſenti mortis periculo nihil penitus permotus, multò etiam magis quàm ante ad procurandam regis ſalutem, & Polonicæ gentis libertatem tuendam accendebatur: adeo vt integras ſæpè noctes in precibus, & lachrymis, & ſuſpirijs exigeret: & mille modis impendentem Polonici regni ruinam auertere niteretur. Tandem verò cum cerneret regem per omnia flagitiorum genera indies impudentius vagari, neque vlla lenitate, & manſuetudine ad ſaniorem mentem reuocari poſſe, ab Eccleſiæ corpore eum ſeparauit, & præcidit, ac tãquam dira contagione infectum ab ingreſſu templi excluſit. Ea res cum ſoleat medicinæ faciendę cauſa id genus deploratis hominibus adhiberi, crudeli, & libidinoſo regi adeo furorem auxit, vt planè deliberarit crudeliſſime ſupplicij genere ſanctiſſimum virũ è medio tollere. Auxit verò impietatem quòd etiam anathemate percuſſus nihilominus per ſummam impudentiã diuinis ſe officijs ingereret: & palam, in odium, & contemptum Staniſlai ſingularem quandam turpitudinem ſuam, quam humanæ aures ferre non ſuſtineant, in oculos omnium patraret, non contentus infando, & nimis execrando flagitio priuatim ſe contaminare, niſi id etiam publicitus oſtẽtaret. Vidit hoc, & indoluit Staniſlaus, & contremuerunt renes eius, nec zelus illius tãtam nequitiam diſſimulare potuit. Iuſſit igitur, vt præſente rege, diuina in eccleſia ceſſarẽt officia, & ipſe pio furore ſecundùm iudicium legis Apoſtolicę accenſus, iumento, quo ille impurus abutebatur, ornatum omnẽ ſuis ipſe manibus detraxit, & nares ei aureſque amputauit. Tum verò rex incredibili furore agitatus, viã omnem modumq; excogitare cępit, vt quamprimũ animum ſuũ acerrima vindictæ cupiditate exulceratũ epiſcopi ſanguine ſanaret.

Stanislaus regem excõmunicat.

Zelus Stanislaus admirandus.

Eſt haud procul Cracouia tẽplum in editiori rupe diuo Michaeli Archangelo ſacrum. In id ſanctus Antiſtes diuinum peracturus ſacrificiũ, ſe receperat. Id Boleſlaus, vt comperit ratus iam adeſſe opportunitatem patrandæ cędis celeri gradu, nè fuga elaberetur Staniſlaus, ſuis ſtipatus ſatellitibus eò aduolauit, & armatos, qui ſacrificantem interimerent, milites in adyta templi immiſit. Illi quãuis audacia ſatis feroces, & amentia præ-

Templũ S. Michaelis.

mittit vir Dei se testes producturũ: nec id recusatur. Sed ecce cum est ab eis dicendum testimonium, illi præ formidine obmutescẽtes nè malè à rege mulctentur, virum sanctum per summum scelus destituunt. Iam dies ad occasum tendebat, & Episcopi res in periculo versabatur. Lętabatur rex, lętabantur aduersarij, qui optimam prędam iam spe magna deuorauerant. Anxius interim vir Dei, omni auxilio humano destitutus certam in Deo fiduciam repositam habebat. Tandem eius instinctu animatus, coram rege, & toto illo conuentu promittit se post triduum testem veritatis producturum, ipsum Petrum, licèt iam triennio vita functum: quę res miraculi, & stuporis plena, apud posteros ob credentium imbecillitatẽ plus admirationis fortasse, quàm fidei habitura est. Ijs verò auditis, primò quidem stupent omnes, sed postea rei, vt ipsi putabant, impossibilitate melius pensata, in risum versi, sibilis, & sannis virum Dei tanquam parum mẽtis suæ compotem excipiunt.

Antistes cõfugit ad auxiliũ diuinũ humano destitutus.

Interea Stanislaus veste indutus cilicina, triduano suis indicto ieiunio cum clericis, & paucis laicis in Petrauinum discedit pagum, & coram altari se prosternens multis cum lachrymis diuinam continenter opem implorauit. At verò vbi sponsionis illuxit dies, re diuina ex more peracta, pontificali indutus veste accedit ad Petri sepulcrum, amotaque per ministros humo, submittit se in genua, & fusis magna cum fiducia ad Deũ precibus, putrefactum manu cõtingit cadauer iubetque illum Petrum in puluerem planè redactum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti à mortuis resurgere, vt veritati à filijs hominum prostitutæ, & desertę testimonium prohibeat. Confestim reuiuiscit homo, & integro corpore è monumento tanquam à suaui excitatus somno, prodit. Tum Stanislaus apprehensa eius manu, chlamyde circunda tum in præsentiam adducit regis, & ait: En Boleslae rex, hunc ego testem adduco venditionis, & emptionis, & persoluti precij, quod ille pro pago suo exegit. Magnus fiebat hominum concursus certatim rediuiuum intueri cupientium, omnesque rei nouitate attoniti, sublato ad cœlum clamore, diuinum miraculum collaudabant. Ecce verò Petrus ille in vitam restitutus, sic regem compellauit: Ego ad preces Stanislai iussus à Deo ad vos redire, ad tuum hic testis, & euictor assisto tribunal, palamque confirmo me pagum Petrauinum accepta pecunia vendidisse, neque istos meos nepotes quicquam in eo iuris habere, sed Stanislao ab illis dolo malo calumniã adhiberi. Et mox couuersus ad nepotes, & testes: Quis, inquit, vos furor huc adegit, vt alij calumniando, alij veritatem celando, tanto vos scelere obstringeretis? quod nisi digna pœnitentia dilutum fuerit, grauissima vos Dei vindicta, & in hac, & futura manet vita. Illi incredibili stupore oppressi obtumescebant. Rex verò tam euidenti miraculo compulsus, quamuis non absque multo animi felle, & molestia, pagum Stanislao adiudicauit.

S. Stanislaus excitat defunctum à mortuis.

Resuscitatus regem, & alios alloquitur.

His ita gestis beatus Antistes ad pagum Petrauinum abijt cũ Petro. Vtq; ad sepulcrum ventum est: Visnè, ait, Petre, vt gratitudinis ergò aliquot tibi annos vitæ à Domino impetremus? Cui Petrus, Ego, inquit, Pater sancte, vitam hanc, quam mortem potius appellandam cẽseo, nequaquam expeto: sed illam, in qua præsente Dei vultu frui possim. Nam tametsi iusto Dei iudicio hactenus Purgatorij pœnas perpessus sum, attamen spero breui me ad superos commigraturum. Tu quæso, mi pater, ora pro me, vt id citò fiat: aut si iustitia non permittit, aliquid de supplicij tempore minuatur. Promisit Stanislaus se curaturum quod petebat, & ille rediens in sepulcrum animam rursus expirauit.

Huius tam illustris, & pręclari miraculi fama, non solùm Stanislai nomen apud Polonos, & exteros celeberri-

berrimum reddidit; sed regis etiam furorem, & libidinis flammam nonnihil repressit: quamquam illa conuersio nullo pietatis fundamento stabilita non potuerit esse diuturna. nam cum postea nouam ex Russis victoriã adeptus fuisset, in fœdissimas rursus cum suis militibus libidines prolapsus est: & totus deinde ad ingenium, & pristinos mores reuersus, tyrannidem in suos exercere cœpit; eoq; impietatis prorupit, vt nullis se monitis, vel precibus ad sanitatem reduci pateretur.

Iterum corripit, & monet regem Stanislaus.

Tum verò iustitiæ zelo inflammatus Stanislaus, omni prorsus formidine calcata ad regem, multa procerum, & militum stipatum caterua, reuertitur, & prolixa admodum oratione animum eius ad resipiscentiam flectere nititur: amplissima Dei, si se corrigat, promittens munera, sin verò in suscepto scelere, & dementia persistat temporarias simul, & æternas sibi suisq; à Deo pœnas cõstitutas esse docet. Sed rex praua scelerum consuetudine dementatus, omnem animi medicinam respuebat, & in ipsum medicum maiori iræ impotentia excandescens, contumelias, & minas iaciebat. Sed Stanislaus ijs contumelijs, & maledictis constantior effectus acrius contra furibundum regem precibus, & monitis pugnabat, & vltrices gehennæ flammas proponebat Sed rex omni saxo durior, cum sui similis permaneret vir sanctus ad extremũ, fulmen ecclesiasticum ei interminatus est. Quod rex vsque adeo indignè tulit, vt cum fremitu quodam, & indignis verborum iniurijs repentinum ei interitum moliretur.

Rex ei mortem minatur.

At vir sanctissimus, qui iampridem magno martyrij desiderio flagrabat, tam præsenti mortis periculo nihil penitus permotus, multò etiam magis quàm ante ad procurandam regis salutem, & Polonicæ gentis libertatem tuendam accendebatur: adeo vt integras sæpè noctes in precibus, & lachrymis, & suspirijs exigeret: & mille modis impendentem Polonici regni ruinam auertere niteretur. Tãdem verò cum cerneret regem per omnia flagitiorum genera indies impudentius vagari, neque vlla lenitate, & mansuetudine ad saniorem mentem reuocari posse, ab Ecclesiæ corpore eum separauit, & præcidit, ac tãquàm dira contagione infectum ab ingressu templi exclusit. Ea res cum soleat me dicinæ faciendę causa id genus deploratis hominibus adhiberi, crudeli, & libidinoso regi adeo furorem auxit, vt planè deliberarit crudelissime supplicij genere sanctissimum virũ è medio tollere. Auxit verò impietatem quòd etiam anathemate percussus nihilominus per summam impudentiã diuinis se officijs ingereret: & palam, in odium, & contemptum Stanislai singularem quandam turpitudinem suam, quam humanæ aures ferre non sustineant, in oculos omnium patraret, non contentus infando, & nimis execrando flagitio priuatim se contaminare, nisi id etiam publicitus ostẽtaret. Vidit hoc, & indoluit Stanislaus, & contremuerunt renes eius, nec zelus illius tãtam nequitiam dissimulare potuit. Iussit igitur, vt præsente rege, diuina in ecclesia cessarẽt officia, & ipse pio furore secundùm iudicium legis Apostolicę accensus, iumento, quo ille impurus abutebatur, ornatum omnẽ suis ipse manibus detraxit, & nares ei aureſq; amputauit. Tum verò rex incredibili furore agitatus, viã omnem modumq; excogitare cępit, vt quamprimũ animum suũ acerrima vindictæ cupiditate exulceratũ episcopi sanguine sanaret.

Stanislaus regem excõmunicat.

Zelus Stanislaus ad mirandus.

Est haud procul Cracouia tẽplum in editiori rupe diuo Michaeli Archangelo sacrum. In id sanctus Antistes diuinum peracturus sacrificiũ, se receperat. Id Boleslaus, vt compertũ ratus iam adesse opportunitatem patrandæ cędis celeri gradu, nè fuga elaberetur Stanislaus, suis stipatus satellitibus eò aduolauit, & armatos, qui sacrificantem interimerent, milites in adyta templi immisit. Illi quãuis audacia satis feroces, & amentia

Templũ S. Michaelis.

præ-

præcipites irruerent, mox tamen, dũ strictis ensibus nituntur ferire episcopum, immodico terrore correpti, resupini in terram cadunt, humiq; reptantes è templo se euoluunt. Rex illorum increpans ignauiam iubet eos ad facinus edendum redire: redeunt intro, sed rursus humi prosternũtur. Iterum exeuntes tertiò cogit rex templum ingredi, nec audent resistere: reuersi obrigescunt omnes, & maiori, quàm antea, impetu collabuntur. Tertiò egressi ad regem, indicant quid sibi acciderit, aiunt Stanislaum diuina virtute seruari. Boleslaus furoris sui stimulis agitatus, & minacibus verbis milites suos ignauię insimulans, ipse stricto ense ferociter irruit, sanctumque Prçsulem altari assistentem, quanta potest vi maxima, gladio percutit, & palpitantem adhuc suis ipse manibus naso, genis, otisq; partibus, vt deformior appareret, nefariè spoliat. Deinde corpus exanime è tẽplo extractum militibus suis concidendũ tradit. Illi priorem ignauiæ, vt putabant, maculam expiaturi, certatim in sacrum illud corpus gladijs, & pugionibus sçuiunt: dexteram amputant, caput truncant, coronam capitis, quã raso capite referunt sacerdotes, gladijs excindunt, ac postremò reliquum corpus in sexcentas partes crudeliter dissecant. Nec tamen hac totius corporis dissectione crudeli cõtentus impius rex, iubet mẽbra secta in varias dispergi partes, vt à bestijs, & volucribus deuorentur: vetuitque sceleratus, graui proposita pœna, nè quis vllam doloris significationem in morte antistitis edere pręsumeret. Cumque ad iussa capessenda properarent milites, & iam longè lateq; sacros artus disijcerent, ecce digiti vnius articulus in flumen decidens à pisce deglutitur. Atque, vt celebritatem nominis eius, & sanctitatis famam aboleret penitus, aut saltem obscuraret, fictis criminibus omnia eius facta virtutesque pręclaras calumniando peruertere non est veritus: prorsus, vt vir ille in vniuerso regno sanctissimus omnibus passim ludibrio, & quędam mensarum ludus, ac vulgi fabula esset.

Boleslaus rex manu sua S. Stanislaũ crudeliter interficit.

Corpus S. Antistitis miserè laniatur.

Sed omnipotens Deus non passus est tam fœdè sanctissimi martyris sui existimationem lacerari. Nam altera ab eius cæde die, cum iam sacrũ corpus à feris, & auibus putaretur absumptum, ecce à quatuor mundi partibus totidem raræ formæ, & magnitudinis aduolarunt aquilæ, quæ magno studio loca omnia circumuolantes cõtra incursum, & vim ferarum sacra Præsulis membra tutatæ sunt. Viderunt etiam viri religiosi nocte, quæ necem eius secuta est, miri splendoris radios in omnes corporis dissecti partes cęlitus effundi, totidemq; singulis locis ardere lãpades, quot illic partes corporis haberentur. Hæc verò triduò non solùm rumore vulgata, sed crebrò etiam à fidelibus conspecta, quosdam ecclesiæ Cracouiensis Canonicos, & primores, nonnullos etiam fide integros, & constantiores laicos animarunt, vt contemptis regis minis, sacras partes illas accuratè colligerent, singulasque apto naturæ ordine inter se coniungerent. Ibi tum contigit miraculum omni admiratione dignissimum. Nam simulatq; id ita factum fuit, corpus diuina protinus virtute adeo integrum conspectum est, vt nulla in eo cicatricum vestigia apparerent. Tanta verò odoris suauitas inde prodijt, vt omnium nares ea mirificè complerentur. Auxit etiam miraculi magnitudinem vnicus ille digiti articulus, quem ante à pisce deglutitum diximus, qui lumine quodam piscem prodente, inuentus, & corpori postea adiunctus fuit. Fuit autem sacrum corpus hoc modo restitutum in ædem sancti Michaelis honorificè quidem, sed regis obstante furore, sine luctu, aut ceremonijs sepultum. Ipsum verò sepulcrum assiduis noctibus cœli luminaria illustrabant, & quotidiana miracula magis magisque sanctitatem viri testabantur.

Praclarum sanè miraculum.

Postquam verò rumor nefandi facinoris

noris ad Gregorij VII. Pontificis Maximi aures perlatus est, ipse Pótifex, & Cardinales multo tempore in luctu, & mœrore ob immanem ram præclari viri necem versati sunt: & regé scelerisque ministros fulmine excommunicationis percussit, ac totum denique regnum interdicto subiecit, regioque honore spoliauit. At Boleslaus in instituto mentis furore, & pertinacia perseuerans Pontificis anathema toto triennio pro nihilo putauit, donec diuina perurgente vindicta, prosperi successus in diuersum mutati sunt. Etsi autem Pontificis anathema animum eius discruciaret plurimũ, plus tamen rumore illo, qui de luminaribus, & lãpadibus cęlitus ad monumentum Stanislai submissis, ferebatur, torqueri visus est. Et quidem cum nullam rumoribus istis fidem adhiberet, vt certius aliquid cognosceret, ipse suis oculis è specula arcis Cracouiensis ea luminaria vidit, & lampades è cęlo supra sepulcrum descendentes contemplatus est. Tum verò ferocitas animi nonnihil compressa patrati sceleris grauitatem ei aperuit, & in summum suiipsius odium eum adduxit. Exagitabant eum die nocteque scelerum furiæ, adeo, vt nec cibum, nec somnum placidè capere poterat. Tandem cum diutius vrgentes conscientiæ stimulos ferre non posset, & à suis sibi metueret, cum Miescono filio, & quibusdam alijs fuga sibi salutem quęrens, in Hungariam ad Ladislaum regem se recepit: à quo sanè licèt honorificè exceptus, & humaniter aliquamdiu habitus, saluus tamen, diuina eum vltione persequente, diu consistere non potuit. Nam secundo exilij anno subito lãguore correptus, & amentia percussus, syluas, & loca auia petebat, vbi à proprijs canibus, cum repẽtina morte extinctus esset, fertur deuoratus. Ita, vt quòd beato Stanislao ille struxerat, in suo cadauere stupendo Dei iudicio perpessus sit. Plexi sunt diuinitus varijs modis, qui ei in sancti viri nece socij fuere. Successit ei Vuladislaus frater

Gregorius Pontifex VII. regem excõmunicat, & regnum interdicto subijcit.

Diuina vindicta I Stanislaum.

eius, sed nequaquam cum regio munere regium sibi nomen vsurpare ausus fuit. Est autem hoc in primis memorabile quòd toto decennio ab interfectione beati viri singulis noctibus luminaria, & lampades cęlitus demissæ ardere visæ sunt.

Decimo autem ab eius martyrij anno imperauit vir sanctus per visum nobili cuidam matronæ, vt sacrum ipsius corpus per Lambertum episcopum eius successorem in ædem primariam transferri curaret. Creditum est illi matronæ, quòd eius dicta alijs etiam testimonijs fulcirentur. Aperto igitur monumento mira odoris suauitas inde effusa est, & sacræ reliquię in summam ędem Cracouiensem Episcopi ipsius, & Canonicorum humeris importatæ sunt anno salutis millesimo octogesimo octauo, quinto Kalendas Octobris.

Translatio corporis ei.

Plurima deinde meritis beatissimi viri edita sunt miracula, quorum è multis vnum silentio pręterire non põssumus Cum diu multumque laboratum esset sub Innocentio IIII. Romano Pontifice, vt in Sanctos referretur, & Cardinale Ostiensi Rainaldo (qui postea Innocentio succedés, Alexander dictus est) admodum repugnante res effectum obtinere nõ posset, Cardinalis morbo correptus, à medicis in vitæ desperationem vocatus est. Hoc morbo ad dies rliquot laboranti, apparuit S. Stanislaus vigilanti, & decumbenti cum multo splédore, & gloria, iubens, vt in signum sanctitatis suæ quamprimùm sanus è lecto surgeret, & etiam atque etiam videret nè deinceps pijs aliorum conatibus obsisteret. Hæc res adeo permouit Cardinalem illum, vt cunctis mirantibus repentinam eius sanitatem, mox ad Pontificem Innocentiũ se conferret, eumque importunis etiã precibus vrgeret, vt sine hæsitatione in Sanctorum catalogo illum ascriberet. Itaque Pontifex in eam curam intentus cum iam coram infinita hominum frequentia Assisij, in hoc opere versaretur vidit iuuenis cuiusdam

Præclarum miraculũ.

recenter

recenter defuncti cadauer in templũ inferri. Cumque tacitus adhuc apud se Stanislai sanctitatem in dubium vocaret, statim corã altari humi se prosternens supplex Dominum rogauit, vt præsenti miraculo sparsam vbique de Stanislao sanctitatis famam cõfirmaret. Vix precandi finem fecerat, cum ecce defunctus ad vitam redit, & Pontifex gaudio perfusus, peracto sacrificio, Stanislaum Sanctorum catalogo dignum pronunciat, & festum ei diem octauo Maij celebrandum, quo martyrij palmam adeptus est, decernit. Incidit hæc res in annum Christi supra millesimum ducentesimum quinquagesimum, cum iam à cęde beatissimi viri fluxissent anni centum, & septuaginta quinque. Permulta inde secuta sunt miracula, quibus Deus sanctum cohonestauit martyrem suum ad laudem, & gloriam nominis sui, quod est benedictum in sęcula. Amen.

Defunctus suscitatur

VITA S. PETRI ARCHIEPISCOPI TARENTASIJ.

Ex ea qua iussu Lucij Romani Pontificis à Gaufrido Abbate Altæ Tubæ conscripta est. Migrauit ex hac vita anno Domini millesimo centesimo septuagesimo primo, cum sedisset annis triginta tribus.

8. Maij.

ENERABILIS hic Petrus in Viẽnensi diœcesi parentibus insigni pietate natus, paternæ fraternæq; virtutis æmulus in ambiguo adolescentiæ tempore mente minimè ambigua in cœnobio Bonæuallis Christianæ militię nomen dedit: vbi tanta tamque eximia contra infensos animarum hostes pugnauit, vt omnium oculis admirabilis, breui post ad Stamediensis cœnobij regimen cum Abbatis nomine, ac dignitate assumptus sit. Quod sanè honoris genus cũ horreret maximè, & inuitus admodum cum dignitatis titulum admitteret, tum in medio honorum omnium decursu ita se ab omni elatione, & voluptatum contagione illibatum seruauit, vt nihil eo humilius, nihil pau perius videretur. Vitam, vt plurimũ simplici pane, ac aqua profluente sustentabat, si quid verò obsonij esset idipsum pauperibus distribuere summæ illi voluptati erat. Hospites men sa illius pauperes, & peregrinos habebat, ijsq; conuiuis adeo delectabatur, vt quò quis pauperior, vel infirmior eò gratior aduentaret.

Petrus Imo nasterio Bonęuallis se Deo consecrat.

Victus eius

Benignitas eius in pauperes.

Ea tempestate Idrael quidam homo prauis opinionibus imbutus Tarentasiæ ecclesiæ prędsidebat, qui cum gregem sibi commissum in eandem se cum pestem trahere conaretur maturè tanquàm arbor inutilis Apostolica falce pręcisus est: & in locum eius Petrus substitutus; qui licèt primò totis viribus illud honoris fastigium recusaret, tandem tamen Bernardi Claræuallensis Abbatis viri sanctitate, & eruditione præcipui auctoritate victus gradum illum conscendit: ita tamen, vt de suscepto vitæ rigore nihil minueret, sed potius indies aliquid adijceret: & summa contentione ad culmen non honoris, sed paupertatis, ac perfectionis aspiraret. Ante omnia verò nihil vir sanctus antiquius habuit quàm, vt pauperes, & calamitosos homines à graui paupertatis malo liberaret. Itaque domus illius non aula, sed verius xenodochium videbatur, ad quam ægri, & egeni vtriusq; sexus commeabant, opibusq; beati Antistitis adiuti tantam consolationem, vt maiorem non possent, inueniebant. Ipse verò quacunque pergeret tanta liberalitate, tanta affectione pauperum curam gerebat, vt cum nummis exhaustus esset sibi ipse vestimenta detraheret, eaq; nudis, & egenis largiretur.

Idrael Episcopus.

Petrus fit Episcopus.

Cum aliquandò per Alpem (quam quidam Columnam Iouis appellat) iter haberet, & xenodochium nimis inops inueniret, statim propria impensa ędificia dilatauit, & prędijs atque animalibus egregiè locupletauit,

vt op-

vt opportuna transeuntium necessita ti subsidia ministraret. Simile beneficium in monte, qui Læsionis dicitur, (licet extra prouinciam suam consti tuto) pauperibus instituit. Et in Iurensibus so is pari pietate, ac munificentia xenodochium ordinauit. In regione Prouinciæ in vili quodam tu gurio secus viam, cum fœminam extremo paupertatis malo miserè oppressam inueniret, tāta erga illam misericordia motus est, vt prę nimio do lore vox ei, cum fari vellet, interciperetur vimque lachrymarum profunderet. Tandem neque sibi neque suis parcens, vestes alias, atque alias omnibus detraxit, easq; cum ingenti pecuniarum pondere fęminæ largitus est. Hinc cum eius benignitas misericordiaq; nullum sciret modum, vndique ad eum innumerabilis hominum multitudo confluere cœpit, alij corporum, alij animarum salutem quęritantes: quam omnibus cū magna sanctitatis, ac miraculorum virtute impertiebatur. Cęcis visum, mutis loquelam, surdis auditū, claudis gressum, & incōmodis varijs laborātibus desiderata contulit remedia, tantisq; virtutum signis claruit, vt vix vlla orationis vi cuncta exprimi possint.

Vide eximiā charitatem.

Cum autem tam excellens in omni genere virtus summo honore, ac miro totius populi applausu exciperetur, vir sanctus salutari timore concussus, nè virtus tantis exaltata honoribus eum per vanam gloriam pręcipitem daret: fuga salutem quæsiuit. Per vias igitur difficiles perque loca inuia noctis silentio vno comitatus so cio ad cœnobium quoddam Ordinis sui Cistertiensis in Germaniam peruenit: vbi ignotus aliquandiu latitans diuturna pariterq; nocturna rerum diuinarum meditatione pascebat animum. Sed tādem à puero quodam, qui in eius familia nutritus fuerat, & illac tunc fortè iter habebat, agnitus à fuga illa retractus est: & maiori cum applausu atq; admiratione in pristinum honoris gradum restitutus. Tum verò necessitate compulsus reiectam sarcinam humeris iterū imposuit, & ad intermissa illa externæ pietatis opera reuersus, nouis beneficijs vniuersos sibi deuinxit. Incredibili charitate gregem suum proseque batur, adeo vt sui etiam capitis periculo, illi si opus fuisset, consuluisset. Multa odia inueterata frequenter extinxit, bella admodum grauia cōpescuit, & diffidētia membra mutua beneuolentia conciliauit egregiè.

Vir sanctº mūdi fauores pertimescens fugit ad Germania cœnobium.

Iisdem diebus cum Romani Imperij prouincias schismatica rabies exagitaret Christi Ecclesias pestiferę hæreticorum opiniones occuparent, solus ipse eorum furori, ac prauitati se se opposuit, solus diuinis sermonibus improbos arguit, & pullulantem vbique opinionum diuersitatem constanter oppresit, oberrantes verò ouiculas ad Ecclesiæ gremium reuocabat, lapsos erigebat, & stantes confirmabat: hęreticos autem totis viribus irruere conantes radiantis fidei armis egregiè protectus repellebat, tanta constantia, & virtute, vt quāquam ipse Imperator hæreticę prauitatis libidini faueret plurimum, & præcipuos bellatores defensoresq; Catholicæ fidei acerrimos submoueret: exilioque damnatos nefariè opprimeret, hunc tamen Petrum reuereretur: supplexque non rarò se eius suffragijs commendaret. Erat inter alios infames hęresiarchas Heribertus ecclesię Chrysopolitanæ antistes, qui Imperatoris furorem contra virum sanctū iniquis suggestionibus acuere nitebatur: nullumque non mouebat lapidem, vt Petrus pari cum cæteris exilio mulctaretur. Sed vir sanctus, nec venenata inuidiæ tela, nec Imperatoris furorem pertimescens, ecclesiam tutabatur, miraque constantia varias inimicorum oppugnationes sustinebat: cumque Heribertus furijs totus armatus instaret, & vrgeret, & vim propè inferret, vt vir sanctus, deserto loco, oues suas lupo deuorandas traderet, ipse indicta supplicatione generali, diebus admodum quinq; preci bus, & ieiunijs pro libertate Ecclesiæ

Imperator quanti Petrum fecerit.

Indicit supplicationem contra hæreticos.

Q contra

contra tyrannidem pugnauit: etiam atque etiam à Domino contendens, vt scelerato Heriberto saniorem mêtem, & pœnitentiæ locum tempusq; tribueret, vel nefariam pestem citius de medio tolleret: nè ad totius corporis contagionem tandem permanaret. Ecce verò, vt oratio ad quintum diem protracta fuit, Heribertus diui na vrgente vindicta, miseram cũ schismate animam exhalauit.

Confirmat Catholicos per Italiam Accersitus est deinde vir sanctus à Romano Pôtifice Alexandro, eius nominis tertio, vt per Italiam Tusciamque Catholicos hęreticorum fraude oppressos consolaretur, hæresesq; nefandas deleret: quod sanè præstitit egregiè signis, & virtutibus admirandis, quos sermone non poterat, expugnans. Accidit eodem ferè tempore cum in cœnobio Longiuadi, altare in memoriam S Bernardi Abbatis dedicaret, vt quidam iniqua cupiditate stimulatus, argenteam ex eodem templo crucem furaretur. Quo cognito vir sanctus sacrilegũ anathemate percussit, pręcipiens nè prius pedem têplo efferret, quàm ablatam crucem restitueret. Res mira. Homo ille quàdiu scelere contaminatus erat, fines monasterij, quamquam instanter conatus, egredi non potuit. *Sacrilegus excõmunicatus fugere non potest.* Perstitit nihilominus improbus in diem alteram, sperans post episcopi discessum illam exeundi facultatem sublatam iri. Sed nec tunc quidem libertatem consequi potuit, nisi prius per salutarem dolorem ipse se anathematis vinculo soluisset. Et hunc quidem pro scelere sic meritum constrinxit: alios verò innumeros varijs, & animæ, & corporis doloribus miserijsque oppressos soluit, & multos etiam diabolica tyrannide, & fraude vinctos in libertatem vindicauit Non possunt omnia, quæ per eum Dominus operari dignatus est miracula recenseri. Cum grauis inter Franciæ, & Angliç reges discordia exorta esset, quæ vtrique regno excidium minitare videretur, Pôtifex tantum sibi de Petri auctoritate, & gratia polliceri ausus est, vt eũ *Discordiã inter Francia, & Anglia regem exortam extinguit.* ad vtriusque regis animum sanãdum nouoque fœdere conciliandum destinare minimè dubitauerit. Et sanè quã quam vtriusq; furor nullius auctoritate, vel precibus placari posse videretur, vir sanctus primo tamen congressu id effecit, vt ortam dissidij, & imminentis belli flammam non modò extinxerint, sed agminam etiam mansuetudinem induerint. Nec aliud sanè fuit quod potentissimorum regum ferociam ita subitò côpescuit, quàm sanctitatis, & miraculorum eius celebritas, quæ longè lateq; cum ingenti admiratione vagabatur. Itaque cum annos triginta admodum, & tres in episcopali functione, & omni uitę sanctitate expleuisset, ingenti sui desiderio relicto lætus ex corporis ergastulo ad cœlos migrauit. *Moritur vir sanctus.*

VITA S. GREGORII NAZIANZENI Episcopi, Patris celeberrimi atque doctissimi.

Ex ea quæ est per Gregorium Presbyterum conscripta.

GREGORIVS qui *9. Maij.* propter excellêtem rerum diuinarum cognitionem, cognomentum à Theologia côsecutus est, patriam habuit secundam Cappadocum prouinciam vrbem Nazianzum, quę quidem per eũ adeo nobilitata est, vt apud extremos *Patria, & parêtes ei[*].* etiam orbis terrarum fines clara atq; illustris extiterit. Parentibus ortus est nobilibus, ac insigni iustitia præditis Et quidê pater eius Abrahę cuiuspiam instar, paterna terra, idolisq; relictis ad egregium pietatis cultum migrauit: exclusaque Hypsistariorum nefaria superstitione atque impostura, sacris aquis à Leontio episcopo Cæsareæ Cappadociæ expiatus, tanta, virtute constantiaque perceptam Dei gratiam tutatus est, vt non multò post Nazianzenæ ecclesię gubernacula tractare meruerit. Mater autem quæ cum ipso lacte pietatê hauserat,

eum.

cum masculæ ptolis cupiditate flagraret, supplicibus precibus ab huiusmodi beneficiorum auctore petebat, vt se voti compotem faceret, promittēs se nasciturum filium Deo oblaturam. His precibus assiduò intenta per nocturnum visum nasciturì filij vultum nomenq; cognouit: qui tandem in lucem editus egregiam naturę indolem exhibuit: protsus, vt ex motibus, quanquam puerilibus, & disciplina quā sectabatur, pręclarum iam tū futurę sanctitatis specimen pręberet.

Votum matris eius.

Nascitur Gregorius.

Cum autem simul cum ętate incredibilis in eo literarum amor cresceret, primùm Cęsaream profectus est, vbi cum pręstantissimis quibusq; consuetudine habita doctrinam haud exiguam collegit: inde in Palęstinam migrauit, vt optimam dicendi facultatem addisceret. Hinc Alexandriam, quę ad Pharum sita est, perrexit, vt multiplicem prudentiæ thesaurū ex varijs hominum moribus rebusq; colligeret. Qua in vrbe cum plurimum vtilitatis percepisset, doctissimas illas Athenas inuisere cupiēs Aegenea vectus naui, Parthenio mari, alieno quāquam tempore atque ad nauigandum incommodo se commisit. Itaq; coorta repentè tempestate summū vitæ periculum vectores subierūt: prorsus, vt venti in apertam nauis perniciem conspirare viderentur. Ibi verò cum alij omnes corporis mortem deflerent, Gregorius de animę exitio atque internecione solicitus vestem lacerabat, tantisq; clamoribus, & querelis vectores omnes exterrebat, vt nemo esset, qui non, omni sui ipsius cura abiecta, illius luctui sese sociū adiungeret. Nondum enim sacris aquis à primi parentis delicto, quod in omnes deriuatur, expiatus erat. Itaque, vt præsens animę periculum euaderet post lachrymas, & preces multiplices ardenti pietate fusas, voto se obstrinxit fore, si saluus euaderet, & ad regenerationis lauacrum perueniret, vt se perpetua seruitute Deo consecraret. Hoc votum protinus optata serenitas consecuta est, tantaq; trāquillitas, vt ipse non modò Gregorius per insperatam ex tempestate salutē Dei manifestè misericordiam, sed & ij, qui varijs multifidisq; erroribus tenebantur, vnius ac summi Dei potentiam intelligerent: seseque pari cum Gregorio alacritate ad Christi fidem cultumq; reciperent.

Discendi causa peregrè proficiscitur.

Athenas nauigās periclitatur naufragio.

Votum Athanasii.

Postea verò quàm nobilem illam florentemque Athenarum vrbem attigit, fuit magno doctorum omniū gaudio propter ingij pręstantiam exceptus: quò etiam non multò post Basilius Magnus Byzantio appulit cuius consuetudine statim mirificè delectari cœpit: adeo, vt mutua eorum coniunctione, & animorum cōcordia nihil copulatius videretur. Erant enim vna eademq; fide collustrati, pariique virtutis amore flagrantes incredibiles in omni virtute, & sapientia progressus faciebant. Omnes namque artium disciplinas pręcipuas ita mente, & cogitatione affecuti sunt, vt in omni eruditione apud Athenarum præstantissimos facilè primas tenerent, philosophorumque opiniones, qui sese de sapientię magnitudine venditabant, egregiè labefactarēt. Et quidem Basilius, postquam multis parasangis Atheniēsium philosophiā superasset, domum se recepit: Gregorius autem à candidata Atheniēsium iuuentute confectis, vt dici solet, manibus retentus, docendi prouinciam subire, ac sophisticam ascendere cathedram coactus fuit. Verùm haud multo interiecto tempore tandē potestate in patriam remeandi obtenta, tricesimo iam anno in artium studijs fœliciter exacto, in patriā profectus est. Ac primùm diuino tinctus lauacro legem sibi indixit, nè vnquā iuramento labia sua contaminaret, quam ad extremum vitæ spiritum egregiè seruauit. Cumque parentes illi auctores essent, atque vrgerent vehementer, vt nominis celebritatem, ac rerum terrenarum splendorem amplitudinemque summo studio sectaretur, ipse promissionis suæ memor statim se Deo consecrare aggressus

Venit Athenas.

Gregorius docet Athenis.

Baptizatur

Q 2 est,

est, ac mundi honore contempto die noctéque veritatis splendorem ex familiari sacrorum librorum lectione tota auiditate concupiuit. Et quidem dum hoc modo mente assidua in cęlestibus versaretur, sępè in sõnis Christum perspicuè intuitus est; tãta cum animi sui voluptate, vt mundo planè mortuus nihil prater diuina, in mente, ac cogitatione circumferret.

Videt Christum.

His alijsq; pietatis studijs operibus que sanctis cum iuuenilem ætatẽ exegisset, pater filium inuitum planè, ac repugnantem ad sacri muneris functionem presbyterijque dignitatem euexit: cumque præsulis etiam honore eum dignissimum iudicaret Gregorius, vt curas mentem humi deprimentes effugeret, in Pontum clàm ad Basilium abijt: vbi mutua virtutis æmulatione exstimulati præclaras monasticæ vitę leges pijs, & à mũdi societate disiunctis hominibus scripserunt. At verò pater, & canitie, & curis grauis, & filij Cęsarij interitu mœstus, & luctu profligatus, cum orbitatem, & solitudinem suam ægerrimè ferret, eas ad Gregorium epistolas dedit, quibus à Ponto redire compulsus fuit. Cum autem Cæsarius ingentem pecuniarum vim, & possessiones amplissimas (pręter alias enim dignitates quęstoris etiam officio functus fuerat) suis reliquisset, multiq; execrabili quadã rapacitate per fas, & nefas defuncti facultatibus inhiarẽt, easq; spe magna deuorarẽt, Gregorius, vt parentem senectute, & morbo fractũ (nonaginta namq; vitæ annos expleuerat) iudiciorum turba molestiaque leuaret, totam illam curarum molem suis humeris sustinere coactus est.

Fit Sacerdos.

Gregorius cũ Basilio monasticos canones edit.

Eadem tempestate cum Ariana hęresis dira contagione per Ecclesiã grassaretur, multosq; insigni eruditione viros à vera fidei pietate abriperet, sentem etiam eius morum simplicitate deceptum eandem in fraudem impulit. Ex cuius prolapsu vir sanctus quantũ animi dolorem hauserit, quãtoq; in mœrore, & lepore versatus sit dici non potest. Vt autem nefariã hæresim extingueret, patremq; in gratiã matris Ecclesiæ reduceret, assiduis orationibus, & peruigilis Deum placare studuit, nec prius à pio labore studioq; quieuit, quã exortas Ecclesiæ tenebras noua veritatis luce fugarei, & obscuratas fideliũ mentes splendore orationis suę collustraret. Itaq;, & patrem in viã reduxit, & distracta, ac diuulsa mẽbra syncerę fidei glutino coniunxit, & hęresim nefariã profligauit. Nec dubitauit vir sanctus hęreticę prauitatis furori, ac libidini cõstanter sese opponere, ipsumq; caput Iulianũ Imperatorẽ infamẽ apostatã inuectiua oratione ꝑscindere: ipsiusq; scelus occultamq; impietatem in oculis, & aspectu omnium proponere: palamque hortari omnes, vt subdolam Iuliani doctrinam externa pietatis specie tectam declinarent.

Arianã hæresim profligat.

Inuectiua Gregorij in Iulianum.

Porrò cum Athenis adhuc ageret, & ludi magistris cum Iuliano admodum adolescente necdum ad Imperiũ euecto, operam daret, fertur ex certis quibusdam animi indicijs, tanto ante amicis significasse, Iulianum ad omne scelus procliuem, nefarium atque impium bellum Catholicæ veritati indicturum: magnosq; in Ecclesia motus, ac grauem persecutionem concitaturum Ac sceleratus quidem ille furorem rabiemq; suam in Ecclesia expromere non destitit: Gregorius verò totis viribus sese opponere, & coniurata hęreticorũ arma impetumque repellere non formidauit. Inierat aduersus hęreticos cum Basilio societatem belli sacri, vt coniunctis viribus in hęreticorum pręsidia atcesq; irrũperent, & vinctas eorũ scelere, ac furore animas eriperent: totamque Ecclesiam miseranda seruitute oppressam in libertatem integrã vindicarẽt. Pręstitit idipsum vterq; egregiè, prorsus, vt duo illi tanquàm pręcipua Ecclesię luminaria in medijs tenebris relicta apparerent: horrendamq; caliginem quę multos indies inuoluebat, repellerent.

Gregorius quid de Iuliano prædixerit.

His rebus studijsq; cum nocte dieq; intenti.

intenti essent, Cæsariēsis ecclesię Antistes ad vitam meliorem migrauit, cui protinus Basilius successit: Gregorius verò ad Sasimorum regimen electus varijs modis artibusque eum honorem subterfugere conatus est. Cum enim animi tranquillitatem in vita præcipuè sectaretur, quò totam mentem in diuinarum rerum contemplationem defigeret, nullo modo huiusmodi negocijs se implicare volebat, eaq; non secus quàm acerrimum quēdam philosophiæ hostem declinabat. Sed cum pater pro sua auctoritate eū, vt filium cogeret, & vt sacerdotē obsecraret, nè tam sacri sanctiq; muneris functionem animo adeo pertinaci reijceret, tandem paternis, & precibus, & auctoritate expugnatus manus dedit, & Nazianzenæ ecclesiæ curam suscepit: ita tamen, vt defuncto patre, in cuius gratiam illud honoris pondus potissimùm subibat, palàm testaretur se ad pristinum philosophię, ac humilitatis studium redire velle. Itaque vtroq; parente fato perfuncto ex Ecclesia se proripuit, Seleuciamque profectus, in virgineo sanctissimę Teclę cœnobio commoratus est: vt videlicet eo absente alius Nazianzenę vrbi antistes pręficeretur. At verò cum Nazianzum reuersus pastorē nullum subrogatum cerneret, tametsi plebs vniuersa multis lachrymis eum flectere niteretur, nulla tamen ratione adduci potuit, vt relicto arcanę sapientiæ studio, eum dignitatis gradū denuo conscenderet: quin potius veræ paupertatis, ac simplicitatis amator, ita vni sibi vacabat, vt interim diuinæ gloriæ salutisque communis mirè studiosus nocte dieque pro omniū vtilitate, ac profectu sudaret. Itaque intermissam aliquamdiu Basilij consuetudinem repetens, pium valde consilium, & ipsius in primis charitate dignum in medium protulit. Magnus erat calamitosorum hominum numerus, qui tetra lepræ contagione infecti alijs quidem horrorem Basilio verò, & Gregorio misericordiam commouebant. Quorum calamitati, vt cōsulerent, ædes cum primis amplissimas, & annuorum prouentuum diuites extruxerunt: quas pauperum gymnasia appellari volebant. In quibus Gregorius præclaram admodum operam studiumq; Dei magnificentia, & benignitate dignum collocabat.

S. Gregorius Sasimis datur Episcopus.

Relicto episcopatu abit Seleuciam Gregorius.

Domus hospitalis ægrorum, & pauperū à Gregorio, et Basilio extructa.

Nec interim minori cura, ac vigilantia laboranti Ecclesiæ opem ferebat: nouasque subinde hęreses pullulantes pietate, & eruditione reprimebat. Erant non pauci ex pestifera Ariani doctrina prognati, qui Filio æqualem quidē cum Patre substantiā, & gloriam cōcedebant, sed Spiritum sanctum nefariè aspernabantur. Horum blasphemias Gregorius, vt extingueret diuino spiritu impulsus Byzātium abijt, atque ecclesiam planè oppressam, & grauissima hæreticorū impietate ferè extinctam, sacrasque domos spoliatas, & per vim occupatas breui recuperauit: & splendore doctrinæ, ac pietatis suę, horrendam tenebrarum caliginem, quæ fidelium oculos mentesque inuoluerat, dispulit, optatissimamque veritatis lucem restituit. Nondum eam pestem integrè profligarat, cum Apollinarius Syrus nouam quandam hęresim in lucē efferre conat⁹ est: qua astruebat Christum carne tantùm, anima verò rationis experte preditum fuisse. Ea opinio quanquam absurda, multos tamen discipulos inuenit, quos auctor, quia profana eruditione excellebat, multis verborum lenocinijs in fraudē induxerat. Rursus igitur difficili certamine constrictus Gregorius strenuè se opponebat, & firmis solidisque argumentis falsas opiniones specie quadam veritatis subnixas refutabat. Sed cum ea vulgi captum excederent, lupi fide, & auctoritate pręualentes, pium pastorem in suspicionem mendacij adducebant: & rudem plebem falsis sermonibus inflammabant, vt virum sanctum tanquàm seditiosum, & veritatis calumniatorē lapidibus obruerent: Verùm Deo militem suum, & veritatis defensorē tegente, frustrà in eum saxa coniecerūt.

Hæresis Macedonianorum.

Hæresis Apollinaris.

Impetitur lapidibus

Gregorius inde rapitur ad tribunal.

Tum verò correptum ipsum consulari iudici sistunt, vt de eo tanquam tumultuum, & seditionis auctore supplicium statuat. O stuporem admirandum: ò vim mendacij insignem, si Gregorius de his rebus dicendi libertatem obtinuisset: sed cum tot tantisque rerum acerbitatibus premeretur nihil proloquutus est aliud quàm hoc vnum: Propter nomen tuum Christe, etiamsi ambulauero in medio vmbræ mortis non timebo mala, quoniam tu mecũ es. Atque à iudice sine verberibus, & tormẽtis dimissus martyr sine periculo vibicibusq; laureatus est.

Huiusmodi porrò certaminibus clarissimè perfunctus iam apud omnes cùm ob doctrinæ præstantiam tum ob virtutem totque exantlatos labores illustris admodum censebatur. Quò factum est, vt Petrus vrbis Alexandrinæ Antistes, egregijque illius Athanasij successor, à Gregorio Magno Constãtinopolitanæ ecclesiæ pręfecturam ei postulauerit: & inuitum pro Ecclesiæ fideique defensione eum dignitatis gradum subire compulerit.

Præficitur ecclesia Cõstantinopolitana.

Eodem tempore erat in ciuitate regia Maximus quidam genere Aegyptius, moribus barbarus, & nouus quispiam Iamnes pallio tenus philosophus, qui subdolam aduersus Gregorium aciem instruebat. Cum enim ficta pietatis specie episcopum cępisset, ita vt eadem cum eo domo, eadẽque mensa vteretur, & apud omnes ratione haud vulgarem grauitatis pietatisq; opinionem captasset, Byzantinæ Sedis dignitatem æmulari cœpit. Et quia ad huiusmodi gradum auro in primis opus esse nouerat, callida quadam circumuentione presbyterum quendam induxit, vt ingẽtem pecuniæ summam, quã ad marmoreas tabulas coemendas Byzantium attulerat, sibi traderet. Is autem cum nimia ingenij leuitate Maximo fidẽ adhiberet, eam tradidit: quam protinus alij quidã, sceleris sui adminiculum Alexandriam destinarũt, summa vi ac contentione Petri animum expugnantes, vt Maximum summæ auctoritatis, & sanctitatis (vt ipsi quidẽ asserebant) virum Byzantinę vrbis Antistitem crearet. Hæc cum summa celeritate clanculum agerentur Petrũ eò impulerunt, vt & literarum quas ad Gregorium antea dederat, & virtutis eius nominisq; splendoris oblitus Maximum, eiecto Gregorio, Byzantinum Episcopum declarauerit.

Petri, Alexãdrini temeritas.

Verùm huius rei fama per vrbem sparsa, tanta repente animorũ motus fracti sunt vt plebs vniuersa amici iuxta, & inimici perditam iam profligatamque Maximi ambitionem non modò execrati fuerint, sed ipsi etiam Gregorio vehementer succenserint, quòd tanta beneuolentia, & familiaritate nefariũ hominem complexus fuisset. Fuerat enim ante Gręcorũ superstitione contaminatus Maximus, & Herculem Deum coluerat: ac tandem simulata religionis specie baptismi gratiam à Gregorio petierat, obtinueratq;. Itaque fideles Byzantini impietatem illam tanta fraude tectam detestantes, culpam in ipsum Gregorium transtulerunt, adeo, vt exulceratos plebis animos orationis medicamento lenire coactus fuerit:

Maximi fraus, et impietas.

Non enim, dicebat, ò viri, ideo culpæ obnoxius sum quòd malitiam non pręsenserim, cum hoc solius Dei sit, qui intimos animorum recessus solus penetrare potest. Nos enim futuros rerum euentus perspectos habere nõ possumus, nisi Dei munere hoc nobis cõcessum fuerit. Itaq; si hominem paterno affectu, ac beneuolentia cõplexus fuerim, si ex legis pręscripto viscera misericordiæ ei aperuerim, qui à nefaria Gręcorum superstitione ad sanctissimę religionis cultum se trãsferre volebat, certè crimini mihi dari non debet, præsertim cum ex Christi mandato nemini fores pręcludendæ sint. Hac oratione multitudinis iracundiã repressit, maiorẽque sibi beneuolentiam conciliauit.

Gregorij ad Constãtinopolitanos oratio.

Interea Maximus cum in legibus sanctionibusque Ecclesiasticis nihil, quo se tueretur, haberet, imperatorio edicto sacerdotium sibi vendicare cogitabat: vt qui non sacerdotem, sed

ſed tyrannum agere decreuiſſet. Itaque Aegyptiorum pręſulum agmine ſtipatus, Theodoſium, qui tunc Theſſalonicę erat, adijt, regiæque vrbis epiſcopatum ab eo petijt. Verùm Imperator poſtulatum non modò reiecit, ſed ira etiam miniſque vehementibus hominem inſectatus eſt. Hac igitur ſpe deiectus Maximus Alexandriā profectus eſt, cumque iiſdem technis pręcipuos ferè Petri familiares auro pellexiſſet, ipſum quoque pari improbitate aggreſſus eſt, dicens: Aut mihi principis ciuitatis epiſcopatum affere, aurā tuo non abſtinebo. Et quidē in perſpicuum malum audax hominis facinus deſijſſet, niſi Alexandriæ Præfectus ſeditionis, & cędum metu, Maximum vrbe exturbaſſet. Atq; ille quidem præmia temeritate dignæ tulit: Gregorius autem cum depulſis periculis, optatam rebus quietem reſtituiſſet, reditum in patriam meditabatur, vt laborum multitudine, & curis fractus, quod reliquum erat vitæ totum in cæleſtium rerum meditatione exigeret. Sed plebs cognito paſtoris ſui diſceſſu, concordi fletu orbitatem ſuam deplorans, diſcedendi cupiditatem repreſſit: propoſitiſq; periculis, quæ ſanctiſſimæ religioni ipſius diſceſſu imminere dicebat, ab ea mente virum ſanctum reuocauit.

Itaque vir Dei tantæ multitudinis ſalutem priuatis commodis proponens, iterum Eccleſiæ aruum excolere cœpit, tanta vigilantia animique ſolertia, vt omnibus impietatis ſpinis euulſis, & peſtiferis hęreticorum doctrinis profligatis ſolū orthodoxæ fidei lumen clariſſimè fulgeret. Nec mirum ſanè quippe, qui dogmatum ſublimitate, ac Theologia adeo excellebat, vt quāuis permulti viri doctrinæ laude celebres, varijs ſęculis diuinitatis doctrināexplicarunt, hic tamen ſolus poſt Iohannem Euangeliſtā Theologi nomine inſignitus ſit, atque hoc cognomentum ipſi velut proprium, & peculiare attributum. Enimuerò quemadmodum alias òmnes laudes atq; virtutes animi com-

Theologus dictus Gregorius ſol' poſt Iohannem.

plexu tenebat, ita ne à Prophetiæ quidem gratia deſerebat. Iam verò quot publicos conuentus ſuis orationibus exhilararit, quot hominum iracundias mitigarit, quis commemorare valeat? Ipſe verò ſi qua ab alijs iniuria laceſſitus fuiſſet, eam vltionē inſtanter expetebat, non vt graui aliqua pœna eos mulctaret, ſed vt delicta agnoſcerent, Dominique pedibus aduoluti impietatem proderent, & ſalutem denique conſequerentur. Itaque, qui eum oderant beneficijs afficiebat, & in viam redeuntes incredibili beneuolentia, ac charitate amplectebatur. Huic plures multò lenitate ſua, quàm ſeuera diſciplina ad Deū adduxit. Erat enim mirifica verborū ſuauitate pręditus, & non ſecus, ac pręſtantiſſimus medicus ægrotātium habitudinem explorans, congruentē cuiuſque morbo medicinam adhibebat: pręclarè prudenterq; ſecum ſtatuens non omnibus omnia conuenire. Huic non modò vulgus, ſed ipſe etiam Imperator Theodoſius illum venerari, & ſine fine admirari nō deſtitit. Et quidem cum bello, cū Orientalibus Barbaris ex animi ſententia geſto, triumphis elatus ad imperatoriam vrbem reuerteretur, Pōtificem Gregorium pro eo, ac laboribus illi' dignum erat, honorificè accepit, prolixoriq; alloquio ſuam erga eum beneuolentiam declarās, poſtremò hęc ad eum verba habuit: O Pater, Deus tibi tuiſq; ſudoribus per me Eccleſiam committit. En igitur ſacrā ędem & thronum tibi trado. Ea re mirificè gauiſus Gregorius, votis precibuſq; Imperatorem remunerans pedē aula extulit: Ariani autem, qui ad hoc vſque tempus ſacroſanctam domum tenuerant, ſicariorum manu cōparata, cum Imperatore quidem precibus, cū Gregorio verò armis contendere decernunt. Itaq; cum publicè armis inſtructi, tum priuatim ſubornato quodam, qui ad Pontificem accederet, eiuſq; pectus enſe traijceret, omnibus modis mortem intentabant. Atq; hæc quidem erat hoſtium conſpiratio.

Eius prudētia in moderandis ſubditis.

Theodoſii Imperatoris erga eū beneuolentia.

Ariani mortē intentat Gregorio.

Postero autem die, cum prima luce populus cum pastore ad sacram ędem recipiendam pergerent nō minus grauis, quàm si ciuitas hostili impetu expugnaretur, tumultus excitatus est, plerisque hominibus in vicis tectisque cum armis stantibus, mulieribusque, & pueris grauem eiulatū per mixtim edentibus. Ipse quoque Imperator templum vnà cum beato Gregorio ingressus est. Vt autem multa in rebus humanis casu euenire solét, nubibus Solis sub diluculum subeuntibus, tenebræ repentè coortæ sunt. Quæ res, vt à festo atque huiusmodi lætitia aliena, Arianos non parua lętitia afficiebat, perinde ac si Deus tēpli translationem minus gratam haberet: pias contra animas intolerabili dolore cruciabat. verùm simulatque Episcopus, & Imperator sacras valuas ingressi sunt, atque omnes vnà eandemque laudationis vocem sustulerunt, manusque cum lachrymis extenderunt, confestim Dei prouidentia subducta nube, fulgentes Solis radij sacrosanctam domum splendore perfuderunt, aereque collustrato, homines animi mœrorem in lætitiā commutarunt, principemque obsecrare atque obtestari cœperunt, vt Episcopum in throno collocaret. At Gregorius cum ab illa sede abhorreret, nec præ vitæ continentia, & corporis infirmitate vocem in tànto hominū numero mittere posset, per quędam his verbis multitudinem affatur: O filij, nunc tempus est, vt beneficium à Trinitate acceptum agnoscamus, gratiasque ipsi agamus. De throno aliàs agemus. Hęc audiens populus conticuit: Imperator verò hominis modestiam ad stuporem vsque admiratus, magis magisq; eius consuetudine delectari, ac parentis loco eum colere cœpit. Verùm Gregorius Deo quàm Imperatori operam dare multo præclarius existimans frequenter ex vrbe in agros secedebat, vbi precationibus, & contemplationibus animū externarum rerum curis oppressum recreabat: & ægrotis etiam recreandis inuisendisq; sedulò incumbebat.

Tandem amplissimæ ecclesiæ Præsul institutus, & nolens volens in Archiepiscopali Sede collocatus, ità in ter opes versatus est, vt conscientiæ potius quàm rationum referendarum curam haberet. Ex omnibus verò ecclesiæ bonis nè vnica quidem drachma facultates suas auxit, cum tamen maximam talentorum copiam, si ita ipsius voluntas tulisset, colligere potuisset. Adeo namque diuinis rebus tota mente intentus erat, vt cauponum verius, quàm Ecclesiasticorum esse diceret, temporalium rerum administrationi incumbere.

S. Gregori' creatus Archiep. Constantinop.

Mira eius inter tātas opes continentia.

Tandem assiduis laboribus, & senio corporisque imbecillitate fractus, in morbum incidit: cumque inualitudine oppressus lecto se committere cogeretur, protinus ingens populi cōcursus ad eum factus est, qui pro impensis in salutem omnium laboribus gratias agebat. Inter alios verò aderat tum fortè adolescens quidam, qui manibus suis beati viri pedes cōprimens cum lachrymis, & lamentationibus sceleris veniam supplex postulabat. Gregorio autem sciscitante, quid sibi hoc sermone vellet, nihil responsi dabat, sed tantùm lugebat, & veniam petebat. Tum quidam ex ijs qui astabant, ità locutus est: Hic est ille carnifex tuus, ô Pater, qui à nonnullis subornatus, ferrum tibi in præcordia defixurus erat, nisi Christus perspicuè tibi auxilio fuisset. Proindè nunc ad pedes tibi procumbens clamat, suscepti sceleris pœnitudine affectus. Confestim ille, vt Patrem æquum erat, adolescentem ita alloquitur: Propitius tibi Christus sit iuuenis charissime, tibique ipse agnoscat, qui me quoque seruauit. Hoc solū ad facinoris excusationem à te peto, vt hæresim execreris, atq; ad Deum accedas, ipsiq; sinceram, & voluntariam seruitutem offeras. Hoc tam leue responsum cum ad plebem permanasset, miro ardore omnium animos in Patrem tam benignum excitauit.

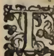
Facilè ignoscit sicario, qui necem illi molitus erat.

Sub id tempus Synodus centum, & quin-

Synodus Constantinopolitana. quinquaginta episcoporũ coacta est, tum vt pium Præsulem regiæ ciuitati præficerent, tum vt hæreses, quę interim, dum Arriani rerum potirentur, exortæ fuerant, œcumenici Concilij decreto ab Ecclesia eijcerent. Enimuerò quę ad hæreses profligandas pertinebant, multo ante Gregorius præstruxerat, atq; in ipsa etiam Synodo pari animi contentione cum alijs, vt insidiosas bestias ab Ecclesię ouili arceret, decertauit. In ea verò Synodo Gregorius Concilij decreto in Archiepiscopatu confirmatus est. Et quanquam animum ab ea dignitate planè alienum haberet, gregis tamen amore illo honoris titulo se decorari passus est. Sed paulò post cum Meletius Antiochensium pastor, vir fidei probitate insignis, & qui florentibus Arrianorum rebus, multis ea la mitatibus exhaustis, diuturno exilio mulctatus fuerat, extremo vitæ die Constantinopoli perfunctus esset, noua de throno contentio inter Episcopos excitata est: *Cõtentio de Sede Cõstãtinopolitana.* Alijs, quæ suffragijs statuta fuerant rata habentibus, alijs verò quæ iam decreta fuerant, rescindentibus. Tum vir beatus omnibus Episcopis in vnum coactis, cunctos ad concordiam hortatus est; seque non inuitum eum honoris ac dignitatis locum relicturum testatus est. Tandem post multa, discedendi potestate obtenta in Cappadociam perrecturus, cum clerum ac præstantissimum quemque populari multitudine aduocasset, eosque ad fidei depositum seruandum admonuisset, maximo sui desiderio omnibus relicto, Arianzum profectus est, quem locum ex paterna hæreditate ad se deuolutum possidebat. Ibi verò postquam nonnihil temporis quietus egisset, vi *S. viri obitus.* tamque philosophiæ opera purgasset, in extrema tandem senectute caducam hanc vitam cum meliori & prętantiori rerum statu, cuius hic pertenues etiam species vix reperiri queant, permutauit.

MARTYR. S. GORDIANI
Clarissimi viri.

Ex eo quod apud Suriũ extat. Passus est quidem sub Iuliano, sed sciendum est (quemadmodũ monet Baronius) carnificinas illas, quas Roma in Christianos exerceri solitas ferunt, non ab ipso Iuliano, sed Aproniano vrbis Præfecto institutas fuisse.

Temporibus Iuliani cum Christianę pietatis fideique cultores à iudicibus vrbiumq; præfectis eiusdem scelerati Imperatoris edicto ad varias cruciatus suppliciaque raperentur, inter alios beatus Ianuarius veneranda senecta & presbyterij honore conspicuus à Gordiano in vincula coniectus est. Qui cum sanctum Presbyterũ inter quæstionẽ ad deorũ sacrificia nefandamq; super stitionẽ impellere niteretur, Ianuarius: ò, inquit, si saperes toto corde ad Christum Saluatorem verum conuerteretis, & post tantas vitæ huius tẽpestates vel serò tãdem animæ tuæ requiem procurares. Gordianus cum surda aure hanc sancti viri admonitionẽ pertrãsiret, noctu è custodia eũ ad se accersens, voluit se eius sermonibus oblectare. At Ianuarius qui viri clarissimi, & si ingenium spectaret, minimi mali cæcitatem miserabatur: Fili, dicebat, noli vanis & inutilibus sermonibus tẽpus terere, sed potius considera impietatem tuam, qua in trucidandis Sanctorum corporibus nefariè te tuosque contaminasti. Agnosce quęso scelus tuum atque ad fontem salutarem propera, nè post tot tantasq; huius vitæ miserias sempiterna te tormenta inuoluant.

10. Maij.

Vide Notas Baronij hoc die in martyrium Gordiani.

Ianuarius presbyter.

Ianuarij admonitio ad Gordianũ.

His auditis Gordianus: Quid, inquit, si dictis tuis audiens fuero, num quid tu mihi facinorum meorum omnium suppliciorumque veniam promittis? Imo verò, inquit presbyter, non modò veniam sed insolitum quẽdam iustitiæ splendorem insuper pol-

liceor.

liceor; qui tãto te gaudio perfundet, vt facilè cognoscas nullam vitam esse, vna Christianorum præstantiorẽ. Hęc audiens Gordianus protinus ita animo commotus est, vt ingenti lachrymarum vi ex oculis profluente ad vxorem Marinam nomine, se reciperet: eique Ianuarij monita panderet. Eadem itaq; noctis hora vxor arrepta manu viri sui, ad Ianuarium abijt, seque vnà cum marito ad pedes viri sancti abiecit, orans atque obsecrans vt salutari lauacro vtrumque expiare dignaretur. At Ianuarius: Videte, inquit, num toto corde credatis, & eam quam decet conscientię puritatem circumferatis. Scio enim quàm arctè hominem constringant quamq; potenter vinciant huius mũdi honores quibus vos Imperator affecit maximis. Maxima cum hæc proponentem audiret presbyterum, continuò eum in suum cubiculum adduxit, & Iouis simulacrum tripodemq; ei ostendit, vt eadem ad vsus quoscũ que vellet destinaret. Sanctus autem accenso confestim igne ea conflauit & in cloacam proiecit, & ingenti cũ gaudio Gordianum virum clarissimum cum vxore Marina & promiscui sexus familia ad tres & quinquaginta sacris aquis expiauit.

Gordian⁹ cum vxore & 53. è familia sua baptizatur.

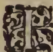
Eodem tempore post dies quatuor decim, Iulianus misso ad Gordianum Clementiano tribuno, scire voluit num Ianuarius ad deorum cultum animum appulisset: cumque tribunus familiari colloquio multa de viri sanctissimi constantia quæreret, Gordianus: ò Clementiane, inquit, profectò si veritatis lumen admittere & Christum verum æternumque Deum cognoscere velles, spretis hominum minis terroribusque, sempiternam vitã cum ineffabili gaudio contemplareris, quam ego mihi paratam intueor. Nam ad Presbyterum Ianuariũ quod attinet, tantum abest vt ego eum supplicio afficiam, quin potius magno me honore affectum putarem si vel pedes eius humi prostratus exosculari merear. His auditis Clementianus concito gradu ad regiam properauit: multisque clamoribus cum eiulatu excitatis, Ianuarium presbyterum sępius magum appellauit, quòd magicis artibus Gordianum eiusque coniugem cum tota denique familia dementasset: & deos in massam redactos conflatosque, intolerandis contumelijs affecisset. Tum verò Iulianus iracundia inflammatus Gordianum catenis vinctum in custodiam dari, vxorem verò perpetuæ rusticorum serui tuti, in pago quodam quẽ, ad aquas Syluias vocant, mancipari iussit Clementianus autem à Iuliano in Gordiani dignitatem subrogatus pro sua potestate virum clarissimum sanctissimumque multis iniurijs onerare & mortem acriter minitari cępit: nisi proiecta deorum sacrificia repeteret, solitumque ijs honorem deferret. Tandem cum præcisè constanterque nefarium dæmoniorum cultum exe-craretur, plumbatis cæsus capite plexus est: & corpus canibus, vt ab iis deuoraretur, obiectum. Sed illi tyranno ipso humaniores, lugubri admodum vlulatu mortem sanctissimi viri prosecuti sunt, illudq; ab incursu ferarum tamdiu tutati, donec è familia vnus fida Christianorum manu adiutus sancti martyris corpus in Cryptam, in via Latina vno ab vrbe milliario intulit: vbi iampridem S. Epimachus insigni virtute ac pietate vir sepultus fuerat. Quo in loco memoria eorum multis virtutibus ac miraculis clara, in hodiernum vsque diem celebratur.

Cęditur capite S. Gordianus.

S. Epimachus.

VITA S. IOB PROPHETÆ.

Per D. Isodorum Episcopum Hispalensem scripta.

IOb filius Zare de Bosra, Rex Idumæorum quartus, post Esau successor Bale filij Beor, homo gentilis, fidelis, stabilis, humilitate summus, hospitalitate præcipuus, in disciplina mansuetus, in eleemosynis largus, diues in censu, exemplum factus

10. Maij. S. Iob Rex Idumæorum.

ctus egenis, locuples in liberis.

Quibus repente orbatus tentationi traditur, sed contra tentationem fide religionis armatus, fit gloriosus in certamine, æquanimis in dolore: damna rerum pertulit, funera pignorum doluit, corporisque vulnera patiẽter excepit, & inter supplicia sem per Deum glorificauit, mala sua sapienter sustinuit, coniugis verba & amicorum rationes superauit. Pro rata virtute sapientiæ, duplici in fine subleuatur remuneratione, & post rerum casum, multiplici claritate donorum. Nam post noctis tristitiam diem genuit. Post fœtorem vlcerum, cassiæ odore flagrauit: sed & post abiectionem eorum, inunctionem regni promeruit, & stibium in accetũ laudis assumpsit. Vixit autem post plagã centum septuaginta & octo annis & mortuus est, atque sepultus in regione sua. Hunc verò Hebræi asserunt nõ fuisse de genere Esau, sed de Nachor fratris Abrahæ descendisse stirpe, & fuisse cum temporibus Patriarcharũ. Nachor enim genuit Hus, de cuius stirpe Iob creditur generatus, secundùm quòd in exordio voluminis eius notatur, inquiens: Vir erat in terra Hus nomine Iob.

GESTA BEATI ANTHIMI Presbyteri, Sisinni Diaconi, & aliorum sanctorum Marty.

Ex ijs quæ apud Surium extant.

11. Maij.

Pinianus Asiæ proconsul.

Pinianus ducta in vxorem Lucina egregia nobilitate matrona, cum acceptis à Diocletiano & Maximiano Augustis codicillis, Asiæ proconsul declaratus esset, vt gratũ Imperatoribus obsequium exhiberet, acerrima persecutione Christianos exagitabat. Habebat autem à consilijs Chæremonem quendam hominẽ mente sacrilega & valde peruersum, qui cum multiuarijs tormentorum generibus Christianos interimeret, à malo dæmone arreptus, & per multa horarum spatia miserrimè vexatus, tandem Sanctos, quos interfecerat, inuocans expirauit.

Chæremon à dæmone arreptus expirat.

Quo viso Pinianus nimio terrore correptus in morbum incidit, qui nulla medicorũ arte curari poterat. Cernens autem Lucina non aliam huius morbi causam esse, quàm quòd Christianorum cędibus pollutus, aditum in se inimico patefecisset, magno studio Christi Confessores perquisiuit, eosq́; clam è vinculis liberatos ad se adduci curauit. In ijs Anthimus erat presbyterij honore insignis, & Sisinnius diaconus, alijque religione præstãtes, Maximus, Bassus, Fabius, Diocletius & Florentius: quibus Lucina opes amplissimas, & liberam abscedendi facultatem proposuit, si maritum ab ea, qua tenebatur ægritudine, liberare possent. Ad quam Anthimus: Si, inquit, maritum tuum saluum & incolumem vis, hortare eum vt relicto dæmoniorum cultu Christiana sacra pura mente amplectatur: & dicto citius optata salute gaudebit. Illa, his auditis, mox ad Pinianum ingressa, quę ab Anthimo acceperat exposuit; eumque vt Christianis sacris se initiari pateretur, sedulò admonuit. Ille verò cum se à medicis destitutũ, nullamque salutis spem relictam cerneret: Profectò, inquit, valde illum desipere oportet, qui nõ credat eum verum esse Deum, qui desperatam salutem reddere, & homines è mortis faucibus eripere potest.

Lucina itaque egressa, protinus Anthimum & Sisinnium introduxit, eosque honorifica sede ac loco excipere voluit. At Anthimus: Non, inquit, huc sedendi causa ingressi sumus, sed vt Christianæ fidei dogmata semianimi Piniano proponamus; quibus si acquiescere velit, optatam salutem consequi poterit. Ad quæ Pinianus cum aures animumque erigeret, & se promptum paratumque ad Christiana sacra suscipienda esse diceret, Anthimus sine mora luculenter sanctissimæ Trinitatis mysterium, & ortum lapsumq́; humani generis exposuit.

Anthimus Piniano sã mam doctrinæ Christianæ exponit.

Postre-

Postremò cum ardenti pietate de redemptione & Christi supplicijs disserere inciperet, Pinianus sublatis in cœlum manibus, & corde & ore Christum confiteri, Christum adorare & supplex scelerum suorum veniam postulare cœpit. Qua cōfessione Anthimus & Sisinnius vehementer gauisi, humiq́ue prostrati, vnanimiter precibus incubuere. Et ecce illis orantibus subitò ingens fulgor emicuit, totumq́ue illum locum mirificè illustrauit: simulq́ue Pinianus pristinam salutem consecutus est.

Pinianus credit.

Tum verò in Christi benignitate incredibili gaudio exultans, Maximum, Bassum, Diocletium, & Florentium è carcere ad se vocauit, quibus cum septem diebus in precibus perstitit: & clariore Dei cognitione imbutus sacris aquis cum coniuge totaque familia expiatus est. Interea vt percepti beneficii memorem animum declararet, nequaquam functionem proconsulis abiecit, sed anno integro in eadem perseuerans Christianos à metallis & ergastulis domo sua exceptos benignè habebat, pedes lauabat, manus exosculabatur, & suppeditato sumptu rebusq́; necessariis ad propria dimittebat. Et quia numerus magis indies magisq́ue excrescebat, prædia sua & vicinam prouinciam, vbi amplissimas apud Auxium oppidum possessiones habebat, eis distribuit.

Postquam verò annis admodum tribus Sisinnius, Diocletius, & Florentius, cum alijs permultis vno in loco Deo pariter vacarent consedissent, & sine vlla molestia debitā Christo seruitutem impendissent, tali modo ad martyrii palmā peruenisse dicuntur. Erat ibi conuentus hominum quorūdā, qui impuris sacrificiis semel quolibet triennio à dæmonibus responsa postulabat. Cum ergo statuto temporis spatio euoluto solitas impietates offerendis sacrificijs exercerent, negarunt dæmones se cōsueta oracula dare posse, nisi Sisinnius, Diocletius, & Florentius, sacrificarent. Itaque sacrilegi violenta manu Sanctos ad simulacra perrrahentes, cum nullo modo ad sceleris cōsensionem eos inducere possent, lapidibus in ipso monte obruerunt: vbi post discessum malignæ plebis, Christiani debito sepulturæ honore reliquias eorum prosequuti sunt.

Cades Sisinnij, Diocletij & Florētij.

Porrò Anthimus Presbyter non lōgè ab vrbe via Salaria apud prædia Piniani latitabat. Accidit autem vt rusticis Syluano sacrificātibus, is qui erat eorum sacrificiorū auctor, à diabolo arreptus fureret, omnesq́ue ipsi occurrentes gladio cæderet. Ea res cum ad Anthimum perlata fuisset, is fidei clypeo armatus, homini furioso & in obuios quosque crudeliter sæuienti occurrit, dixitq́ue: In nomine Domini mei Iesu Christi sta vinctus catenis spiritalibus, gladiumq́ue, quem ad hominum faciendas cædes corripuisti, abiicito. Ad hanc vocem protinus ille fixus permansit, quem Anthimus manu arreptum ad suum domicilium perduxit; & precibus ac ieiuniis triduo vacans, non modò hominem à mētis furore, sed quod multò præclarius fuit, à nefaria superstitione liberauit, & ad Christum adduxit. Nec ille tantùm sed multi insuper alij eius virtute atque exemplo prouocati nomina Christo dederunt: adeo vt locum illum Syluano dicatū securibus exscinderent, & Deo omnipotenti consecrarent.

Anthimus hominē furiosum liberat, et ad Christū adducit.

At verò alii nonnulli pestifera simulacrorum religione dementati, eaq́ue re grauiter offensi Priscum Consularem adduxerunt, vt euersa ab Anthimo simulacra restitueret & debitum de eo supplicium sumeret. Sed cum is in Christi confessione immobilis permaneret, & minas suppliciaq́ue contemneret, ligato ad collum eius ingenti saxo, in Tyberim præcipitatus est. Angelus autem Domini, qui clara luce se illi conspiciendum præbuit, ruptis vinculis in locum orationis eum restituit. Altera igitur luce cum Gentiles eum saluum & ad populum concionantem viderent, tā ad-

Anthimus in Tyberim iactatur, et ab Angelo educitur.

admirando spectaculo attoniti ad genua eius sese abiecerunt, & pœnitudine ducti impietatem execrati sunt. His auditis Priscus Anthimum sibi sisti iussit, quem cum vinculis & minis & terroribus frustra superare conatus fuisset, neque vlla posset ratione permouere, vt idolis immolaret, capitis eum sententia damnauit.

Anthimus necatur.

Eo autem vita functo & honorificè à Christianis in oratorio ipsius sepulto, Maximus, qui Anthimo perquam familiaris fuerat, venerari cœptus est: qui paulo post ab eodem Prisco in vincula missus, & fustibus grauiter cæsus, eandem martyrii palmam cum Anthimo percepit. Eo igitur etiam ablato, Bassus eodem in loco perculsos Christianorum animos egregia oratione confirmabat, hortabaturq; vt in Sanctorum passionibus lætarentur potius quàm lugerent. Accidit inde vt multi ad mercatum (qui tum in loco, quem Forum nouum appellabant, habebatur) confluerent & Baccho sacrificarent; cumque Bassum ad eadem sacrificia impellerent, & is cõstanter ac præcisè negaret, eosq; execrandæ impietatis argueret, & flatu oris sui simulacra euerteret, illi in furorem versi impetu facto calcibus, pugnis, & fustibus eum ceciderunt, donec spiritum exhalaret. Fabium verò tradiderunt Prisco, à quo diuturna maceratus custodia, cum omnino respueret sacrificia dæmoniorum, capite plexus est. Atque ita omnes isti, Anthimus, Maximus, Bassus, & Fabius illis locis cæsi sunt, in quibus orare consueuerant via Salaria. Porrò Sisinnius, Diocletius, & Florentius eo in loco humati sunt, quo lapidibus obruti fuere, iuxta Auximũ oppidum. Eorum autẽ martyrio multum gratulabatur Pinianus illustriss. qui fidei & integritate & moribus insignis migrauit ad Dominum.

Maximus verberatur & inde capite plectitur.

Cædes Bassi.

Item Fabij.

Mors beati Piniani.

Lucina autem coniunx eius iã marito orbata, diu noctuq; in precibus perseuerans, castissimum Deo exhibebat famulatum. Cumque supra vires inedia & triduanis ieiuniis se maceraret. Sebastianus martyr Domini ei apparuit, locumq;, in quẽ ipsius corpus sacrilegi abiecerant, indicauit. Quod illa mox extractum venerabili da sepeliuit: atque ab eodem martyre se admonitam referebat, vt quotidiano ieiunio contenta, cibum, post datam à Sacerdotibus in Missæ sacrificio benedictionem, sumeret: & moderatum etiam vini vsum admitteret. Eodem tempore cæsis Simplicio & Faustino fratribus via Portuensi, eorum soror Beatrix, postquam funera debito cum honore & pietate curasset, ad Lucinam se contulit, vt reliquum vitæ spatium in diuino cultu cum ea exigeret Sed mensibus vixdũ septem eo studio transactis, cum Lucretius quidã vicinus Beatricis possessor prædium quoddam eius luculentum iniqua cupiditate expeteret, Beatricem comprehendi & ad sacrificandum duci iussit. Cumq; illa constanti animo recusaret, vir nefarius noctu eam à seruis præfocari iussit: quam Lucina suis ipsa manibus apud fratres eius sepeliuit. Porrò Lucretius, occupato prædio cum amicis operam daret, & inter pocula sanctis martyribus insultaret, ecce infans fœminæ cuiusdam in has voces erupit: Audi Lucreti, occidisti & inuasisti, itaque datus es in manus inimici. Ad quæ verba pallore & tremore correptus Lucretius, & mox à dæmone grauiter tortus post horas tres impiũ exhalauit spiritum: cæterisque, qui conuiuio intererant tantum sua morte incussit timorem, vt simul omnes ad Christianos confugerent & ex animo nomina sua Christo darent.

Lucina religiosa vita.

S. Beatrix præfocatur in carcere.

Lucina autem fugã meditante propter persecutionis acerbitatem, S. Beatrix ei apparens ab ea mente illã reuocauit, dixitq; illo ipso mense pacem Ecclesię restitutam iri. quod ita factum est. Vixit autẽ castissima matrona annis nonaginta quinque eleemosynis, ieiuniis, precibus & hymnis intenta: quibus operibus mirificè ornata tandem lęta ad Dominum migrauit.

VITA

VITA S. GANGVLPHI Martyris.

Ex ea qua extat in Surij Commentarijs.

11. Maij. Angulphus præclaris in Burgundia ortus natalibus, à parentibus adhuc puer Christianæ religionis disciplinis apprimè eruditus est, & in tenera illa ætate cum esset egregia indole & forma eleganti, consuescebat crebris piorum interesse conuentibus, fauosque diuinorum eloquiorum suscipiens ab ore illorum, Catholicas sententias mandabat memoriæ: ita vt fragili corpusculo impressam iam liceret cernere effigiem & exemplar sanctitatis. Crescente autem ætate nulla non morum honestate præditus, ludicra malè ociosorum hominum spectacula tanquam voraginem quandam deuitabat, & petulantium iuuenum lubrica consortia respuebat. Postquam verò amplissimæ opulenti patrimonii possessiones & facultates ad eum deuolutæ sunt, tanta benignitate pauperibus & egenis consuluit, quantam sanè verbis vix explicare possumus.

Patria ei'.

Pietas pueri.

Ducit uxorem. Vbi autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem duxit generis quidem nobilitate ipsi non imparem, sed moribus longè dissimilem, quam præpotens Deus ideo potissimùm ei sociasse videtur, vt per illam beati viri patientiam & innocentis vitæ simplicitatem probaret egregiè: qua vsque adeo virtutum suarum merita occulere studebat, vt ab inuidis non rarò inertia torpere diceretur. Atque ne vllum otio vel torpori locum daret, plerumque venatione se exercebat, eaque ratione innata vitiorum alimenta repellebat. Cum autem eo tempore Pipino regi qui regni Franciæ gubernacula ea tempestate tractabat, præcipuam quandam inter fortissimos exercitus viros operam nauaret, & regio ministerio perfunctus in patriam redire vellet, iter per Campaniam habuit. Vbi verò sumpturus ientaculum & equis pabulum præbiturus nonnihil à via deflexisset, fortè in locum perspicuo fonte irriguū, & læto gramine amœnum incidit, in quo postquam consedisset Dominus loci superuenit, quem vir beatus, vt erat humanissimus, ad pariter sumendum cibum inuitauit. Inter edēdum autem de fonte illo emendo agere cœpit. Id verò vt possessor audiuit, intra se tacitus virum sanctum ridere cœpit, existimans id non ab animi puritate sed quadam stoliditate proficisci. Attamen cum putaret se & pecuniam recipere & fontē nihilominus retinere posse, indicauit pretium centum nimirum solidos, quos protinus vir beatus numerari iussit. Inde sumpto cibo, cum ascensis equis Virennas venisset, (qui locus basilica in eius honorem extructa celebris habetur) vxori quid egisset narrauit: quæ eius facta malignè interpetrās clam eum & hebetem & vecordem, & rerum suarum prodigum dicere cœpit. Non diu autem post cum ad loca domui suę propinqua exiuisset, & aquā faciei manibusque abluendis non haberet, scipionem quem fortè manu tenebat solo defixit: & plenus fide ad famulum conuersus iussit eum, euulso scipione, aquam, quæ illic emersura esset, haurire. Et ecce mox extracto per famulum scipione, ingens aquarum vis eximia tetræ visceribus scaturiit, & fons ille, quem auarus venditor se perpetuò retenturum sperabat, euanuit; vel potius diuina virtute translatus est, qui vsque hodie saluberrimè scaturiens beati Gangulphi suffragijs multis sanitatē adfert.

Militat regi Franciæ.

Emit fontē, isque diuinitus alio trāsfertur.

Fons ille morbis medetur.

Vxor autem beati viri rupta coniugij fide, cum quodam è clero nefaria commixtione sese polluit. Cuius rei indignitate permotus vir beatus debitas ab ea pœnas exigere statuebat: sed veritus, nè, si illi causa necis esset, superioris vitæ innocentiam alieni sceleris næuo obscuraret; tandem rem totam diuino iudicio commisit. Accidit interim vt die quodā cum sola coniuge prędii fines lustrādo

do circuiret, & ad quendam fontem veniret: vbi vxorem his verbis compellauit: Multa quidem de te, coniunx, passim feruntur fęda & indigna natalibus tuis, quæ verane an falsa sint, certo mihi non constat: sed diuina prouidentia, quam nihil fugit, vt se res habeat, iam certis declarabit indiciis. En fons hic propositus est, nec frigidus valde, nec immodicè calidus. In hunc igitur manum immitte, & è fundo lapillum extrahe: & siquidem à culpa es aliena, nihil mali patieris, sin autem polluta es non sinet Deus latere scelus tuum. Tum illa, cum intrepidè iurando, falsos de se rumores sparsos assereret, & illos beati viri sermones contemneret, ve cordiæque ascriberet; incunctanter in fontem manum iniecit. Ecce autē simulatque lapillum ad se retrahere conata est, membris omnibus obriguit, abstractaq; à digitis & brachio, quousque aqua pertigerat, cute, nihil aliud misera nisi repentinum interitum expectabat. Tum Gangulphus ad eā: Optaram quidē, inquit, si fidem seruasses, omnia tecum vitæ huius discrimina perpeti, & prospera atque aduersa omnia, vtcumque fors tulisset, æquo animo susciperes. Sed quandoquidem hoc te scelere ob strinxisti, morte quidem digna es, sed meis manibus nolim tibi necem adferre: diuino potius te iudicio relinquo. Et si quidem dignos pœnitentiæ fructus egeris veniam à Deo impetrabis. Si autem tantę nequitiæ finem non imposueris, cum auctore eius diabolo flammis gehennæ inextinguibilibus concremaberis. Meo sanè deinceps cōtubernio nequaquā frueris. Habeas autem tibi, vnde possis vitam sustētare, meam propter nuptias donationem. His dictis, cum suos conuocasset, ascenso curru, ad prędia sua procul in Auabēsi territorio sita profectus est, pietatis illic & misericordiæ vacans operibus, nullumq; tempus solitis virtutum studijs vacuum abire sinens.

Diuinitus proditur cō iunx adultera.

Discedit ab adultera vxore.

At mulier infœlix iam suæ relicta libertati eum detestando illo Clerico solitæ libidini indulsit: & nè fortassis zelo inflammatus Gangulphus ambos aliquando interficeret, nefaria de eius morte consilia agitare cœperunt. Totus igitur malo dæmone obsessus clericus, capta & temporis & loci opportunitate, cum virū sanctum famulorum ministerio destitutum sciret, clam eius cubiculum ingreditur vt dormientem opprimat. Cumq; pendentem ad caput eius gladium è vagina educeret, strictumque in ceruicem abdere niteretur Gangulphus experrectus ictum declinās in coxam accepit. Tum profanus ille proiecto gladio & equo conscenso fuga euasit. Gangulphus verò atrociter vulneratus, cum aliquot post diebus viuendi finem adesse sentiret, Dominici corporis & sanguinis perceptione exitum suum muniens fœliciter è corpore ad Dominum migrauit. Porrò duæ amitæ eius religiosæ fœminæ eo in loco, qui Varennas dicitur, sanctitatis & castitatis studijs vacantes, VVildetrudis & VVillegosa comperto obitu eius, ad funus accesserunt, ablatumque corpus cum crucibus & cereis, diuinorumque hymnorum melodia, ad eum, quem diximus, locum nō sine miraculorum gloria deportarunt, atque in basilica, quam vir sanctus in S. Petri Apostolorum principis honorem constru xerat, condiderunt: in quem sanè locū ante obitum suum admodum benignum, beneuolum ac liberalem sese declararat, & necessarios redditus illic Deo seruituris suppeditarat. Vt autem de eius sanctitate & beatitudine certiores fierent mortales, ad communem omnium vtilitatem & profectum virtutibus & signis Dominus eum celebrem reddidit & mirabiliter illustrauit.

Atrociter vulneratur.

Reddit spiritum.

Quæ verò pœna sit consecuta auctores cædis eius, non est silentio prętereundum. Itaq; Clericus eum properè tam atrox facinus suum detestabili mulieri tanquam nuncium letissimum indicasset, & mutuò sese ea

imma-

immanitate obiectassent, miser abijt ventrem exoneraturus. Mox adest cęlestis vindicta, & cum fęcibus corporis viscera quoque in cloacam deponit, & infęlicem animam in tartarum præmittit. Fœmina autem, vt audiuit ex quadam puella sua, multa diuinitus collata esse beneficia ijs in locis, per quæ S. Gangulphi exanime corpus fuisset deportatum, furore & amentia percita dixit: Perinde efficit virtutes & signa corpus Gangulphi atque auus meus. Dixit illa & nefariam impuri oris vocem mox obscœnus quidam ani crepitus consecutus est. Erat autem dies Veneris, quem Christiani sextam dicunt feriam, quo id accidit: semperq; deinceps quo ad vixit, quot illo die verba protulit, totidem à parte corporis posteriori fœdos reddidit sonos, inaudito quodā diuinę animaduersionis exemplo. Cuius rei tam celebris fama toto regno diffusa est, vt is, quem diximus, rex Pipinus illac iter faciens, aliquos miserit percunctatum, num hæc ita se haberent. Illi autem ad regem & proceres, quæ auditione & oculis compererant, bona fide retulerunt.

Vlsio diuina in percussorē uiri anšti.

Item in adulterā uxorem.

VITA SANCTI MAIOLI Abbatis.

Ex ea quę est ab Odilone presbytero conscrip. Successit hic Ademaro anno Domini 944. peruenitque vsque ad annū 993. numeraturque quartus cœnobij Clumacensis Abbas.

11. Maij.

Beatissimus Maiolus pręclaro stemmate ortus, & à nobilibus parentibus ab ipsa infantia per uigili cura nobiliter educatus, postquā nutu & prouidentia Dei totum adolescentiæ tempus sine vllo castitatis dispēdio transegisset, iuuenili accedente ætate Lugdunum profectus est, vt altiora & præstantiora quæque in diuinis libaret. Erat ibi vir quidam Antoninus nomine, sapientiæ & eruditionis laude eum primis celebris, cui se in disciplinam tradidit, vt postea magni illius Antonij eremitæ & Christi discipuli exempla longè acrius, quā hui⁹ Antonini philosophi, sectaretur. Posteaquam verò animum humanarū diuinarumq; rerum cognitione egregiè imbuisset, Lugduno ad Maticensem ciuitatem à proceribus patriæ, nempe cognatis & amicis reuocatus est: apud quos cum aliquamdiu non sine admirabili virtutis splēdore versatus fuisset, episcopus loci illius, quem tantus virtutum splendor latere non poterat, eum ecclesiæ suæ archidiaconum constituit: quod ille ministerium, imperante episcopo, sola obedientiæ virtute suscepit.

Lugdunum studij causa proficiscitur.

Fit Archidiaconus.

Ea autem ciuitas habet vicinū monasterium multis spiritualibus studijs decentissimè ornatum, cuius præfectus & fratres crebro eum ad se inuitabant, eiusque colloquio & spirituali contubernio vehementer delectabātur: prorsus vt vnicè eum sibi fratrem adsciscere cuperēt, quem postea etiam patrem habere mererentur. Et huc quidem cum omnis ille Domini grex intentus esset, tū verò Hillebrandus quidam senior adeo eius amore ardebat, vt nullum non moueret lapidem quo tanto thesauro, qui in eius pectore latitabat, cœnobium aliquando potiri posset. Interea post dulcissima colloquia, & mutua syncerissimę charitatis officia & obsequia, gratia Dei in eius animo sęculi contēptum parere cępit. Quid multa? Posito ecclesiasticæ dignitatis officio, spreto mundanæ nobilitatis fastu & supercilio, posthabito blandissimo illo parentum & amicorum consortio, totum se cęlesti magisterio subdidit. Nec enim multo post ad monasteriū veniens, ad exequenda monasticæ vitæ instituta, mira animi promptitudine & alacritate non solum Abbati sed etiam fratribus sese subiecit: tantaque inter eos virtute ac sanctitate versatus est, vt facilè in quouis pietatis humilitatisq; studio primas sibi vendicaret.

Fit Religiosus.

Sexto

Sexto autem conuersionis suę anno, cum beatus Adamarus Abbas, cuius monitis & iussis tota animi intentione parebat Maiolus, non solùm viribus destitutus, sed etiã luminibus orbatus esset, communibus fratrum omnium votis in Abbatẽ electus est; cui electioni inuitus planè & interdicto ad ictus tandem acquieuit. Igitur cum tanti cœnobij tantarumque & spiritalium & temporalium rerum curam subterfugere non posset, non minus prudenter quàm strenuè rem aggressus est. Erat vir omnium membrorum conuenienti dispositione decẽtissimè compturus, sed virtutum omnium ornatus, qui ex vultu oculisque, atque totius denique corporis habitu clarissimè elucebat, animum planè diuinum cuiuis exhibebat.

Fit Abbas.

Virtutes et miracula eius.

Quantum autem vir sanctus Deo placuerit, docere possunt signa & miracula, quę eius meritis Dominus effecit, quando, vt multorum fidelium fidissima affirmat relatio, multis diuersis affecti morbis, plerique etiam, quorum iam desperata erat vita, ab eo vt sitati, per gratiam Dei pristinæ sunt incolumitati restituti: complures oculorum detersa caligine, lumen recuperarunt: non pauci multiuarijs vexati febribus, eius precibus sunt liberati: multi, vt ferunt, serpentum, luporum, canum morsibus infestati, dęmonum quoque ludibrijs exagitati, Dominicę Crucis signo eius dextera impresso salutis remedia perceperunt. Multi in periculis fluminum, ictibus fulminum, alijsque incommodis eius orationibus sunt seruati. Etsi autem non excitauit corpore mortuos, alia certè potiora pręstitit; per eum Dominus miracula edidit. Quod si verò anima plus est quàm corpus, multo excellẽtius est animas semper victuras à peccati morte excitasse, quàm extincta corpora ad vitę huius pericula & ærumnas reuocasse. Porrò eorum, quos ab animæ horrenda morte & immani vitiorum voragine ad vitam reduxit, suisque exẽplis in vitę vias perduxit, tantus est numerus, vt soli Deo cognitus sit.

Innumeros cõuertit ad Christum.

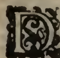
His ergo atque id genus alijs clarus virtutibus Deo & hominibus charus extitit. Principes viri & reges potentissimi summa eum veneratione atq; honore colebant, pectusque eius diuino spiritu plenum humillimè exosculabantur. Hugo Gallorum Rex, qui illi deferebat plurimum, cum in vltima senectute ad se vocabat, vt sancti Dionysii monasterium eius cõ silio & ope rectius posset constitui: cumque regiæ voluntati lætus obsecundans Syluiniacum peruenisset, plenus dierum & sanctitatis ex hac vita migrauit quinto Idus Maij, sexta feria illucescente post sacratissimã solennitatem, qua Christus in cęlum ascendit, & fideli seruo suo Maiolo post se scandendi viam ostendit. Quẽ vbi comperit Hugo Rex, sua præsentia & regiis muneribus eius exequias cohonestauit & tumulum, vbi pręstãte Domino multa facta sunt & fiunt miracula, permultisque plurima & pręstita sunt, & pręstantur beneficia, quæ prę nimia & multitudine & magnitudine commemorari nõ possunt.

Hugo Rex Gallorum.

Beati viri obitus.

SS. NEREI, ET ACHILLEI, itemque Domitillæ, & quorundam aliorum illustre martyriũ.

Ex eo quod optima fide apud Sur. extat.

Domitilla virgo nobilissima Domitiani Imperatoris neptis, cum Aurelianus consulis filius incredibili eius amore inflammatus, eam sibi cõiugem expeteret, illa vt vicissim oculis eius placeret maximè ingentem curam & studium in corporis ornatu & cultu diu noctuque impendebat. Habebat autem Nereum & Achilleum eunuchos à cubiculis quos beatissimus Petrus Apostolorum princeps Christo lucratus fuerat. Illi itaque cum dominam suam gemmis & vestibus auro splendidè intertexris fulgentem quo-

12. Maij. Domitilla neptis Domitiani.

quotidie cernerét audacter dixerũt: Profectò si id studij & operę quod in corpore ornando, vt Aurelianum maritum consequaris ponis, ad animę ornatum transferres immortalẽ Dei filium omnium seculorum regẽ sponsum & maritum habere posses: qui te eadem immortalitatis gloria donaret: neque de ornamentis quicquam vllo tempore decidere pateretur. Ad hęc Domitilla: Ecqua verò maior potest esse charitas, quàm matrimoniũ cõplecti, suscipere liberos, per quos dulcissima posteritas propagetur, & tam generis quàm nominis dignitas sempiterna memoria conseruetur? Constat autem quàm sit asperum & immane omnibus vitæ huius oblectamentis sibi interdicere, & tanquam viuens cadauer in hac luce versari. Ad quæ Nereus: Tu quidem, inquit, ò domina, momentaneas huius vitę delectationes ob oculos tibi proponis, sed diuturna, quæ postea sequuntur, pericula non vides. Nam vt cętera sileam, ecquid matrimonium secum non adfert molestiarum? quare, te quæso, corporis tui dominum hominem extraneũ eligere vis, qui ingenuitati tuę ne parentes quidem dominari passa es? An non Christo Domino & mentis & corporis castitate cum incredibili animi voluptate & certissimo gloriæ cœlestis pręmio seruire malis, quam instar vilissimi mancipij mortalis hominis dominio & voluntati te subijcere? Elige nũc igitur, ò Domitilla, vel hunc Regem regum omnipotentis Dei filium ineffabili pulchritudine decorum, suoque fulgore Solis radios obscurantem, tibi perpetuò blandientem delicias cęlestes, gaudiaque sempiterna conciliantem: vel hominem mortalem mulris in hac vita miserijs & doloribus obnoxium, & omnibus fortunæ ludibrijs subiectum, cũ quo eius pariter deliciæ sunt interituræ.

Matrimonij multa incommoda.

Hæc & id genus alia multa cũ Nereus & Achilleus prosequerentur, Domitilla ab imo pectore suspiria trahens: Vtinam, inquit, iam olim diuina hæc scientia mihi obtigisset, certè nunquam sponsæ nomen suscepissem: sed quemadmodum in baptismate idolorum cultui valefeci, ita hac ratione instructa, carnale hoc cõmercium respuissem. At nunc cum Deus sermone oris vestri animã meã lucrati voluit, non dubito quin etiã rationem vobis indicaturus sit, qua possit per vos effici id, quod pro eius amore optamus. His auditis Nereus & Achilleus ad Clementem Pontificem abierunt, eique Domitillæ propositum explicarunt humiliter rogãtes ne grauaretur virginem manuum suarum impositione Deo consecrare. Ad hæc Clemens: Video, inquit, adesse tempus quo & ego, & vos, & illa, ad martyrij palmam pertingamus. Agite igitur fratres, nullus vos timor inuadat, contemnamus hominẽ mortalem modisque omnibus principi vitæ sempiternę parere nitamur. His dictis ad Domitillam abijt, eamque consecrauit.

Clemẽs Pontifex consecrat virginem Domitillam.

Interea Aurelianus furijs exagitatus impetrauit à Domitiano principe vt virgo in Pontiam insulam relegaretur, si sacrificare nollet: sperãs se illo in exilio animum virginis à perseuerantiæ proposito deducturũ. Cum igitur in ea insula exsularet, adessentque ei Nereus & Achilleus, erant etiam illic duo malefici Simonis Magi discipuli, Furius & Priscus, qui magicis præstigijs pœnè omnes insulæ incolas eo adduxerant, vt Simonem Magum ceu Dei filium colerẽt. Quibus cum Nereus & Achilleus sese strenuè viriliterque opponerent, venit Aurelianus in insulam, vt Domitillam à fide & virginitatis voto auerteret: cœpitque Nerei & Achillei animos muneribus pertentare vt virginis mentem eo, quo volebat, impellerent. At illi dona eius execrantes cum Domitillæ fidem magis magisque in Domino confirmarent, grauissimis sunt verberibus affecti, & Taracinam missi, Memmioque Rufo cõsulari traditi, qui eos eculeo & flammis ad immolandum idolis compellere

S. Domitilla exilium.

Furius & Priscus Magi.

Cruciatus Constantia et cędes SS Nerei & Achillei.

lere nitebatur. At illi cum nulla sup pliciorum atrocitate vincerentur, & idem capite cæsi sunt. Eorum autem corpora rapuit Auspicius discipulus eorum, nutritor sanctæ virginis, & in crypta arenaria sepeliuit via Ardeatina, miliario vno & dimidio ab vrbis muro iuxta monumentū, quo condita fuerat Petronilla, Apostoli Petri filia.

Cum Aurelianus cęsis Nereo & Achilleo, Domitillam ad sibi consentiendum inducere moliretur, dictum est illi à quodam, maiorem ei intercedere amicitiam cum Euthyce, Victorino, & Marone, quàm cum Nereo & Achilleo intercessisset. Itaq; à Nerua principe eos sibi, si sacrificare nollēt, donari impetrauit. Sed illis viriliter agentibus, & minas Aureliani contēnentibus, ex insula amotos tanquam seruos per sua prædia diuisit: Euthycen decimo & sexto ab vrbe milliario via Numentana, Victorinum milliario sexagesimo via Salaria, Maronem centesimo tricesimo eadem Salaria via: iussitque eos tota die terram fodere, & cātabrum edere. (Sic enim habet historia: quid autem Cantabrum sit incertum habeo, nisi fortè Cantabricam herbam velit accipi, cuius meminit Plinius lib. 25. cap. 8.) Sed Deus omnipotens in locis peregrinis multis gratijs & miraculorum virtutibus eos illustrauit. Euthyces enim filiam cōductoris illius à dęmone liberauit: Victorinus loci vicedominum, triennio ex paralysi decumbentem, precibus sanauit: Maro hydrope vexatum curauit. Loquebantur interea populis, multosq; ad Christi religionem traduxere, ornatique presbyterio, credentium numerum egregiè auxerunt. Id non ferens Satan, Aureliani animum ira inflammauit, qui missis eo satellitibus multiplici pęnarū genere eos cruciauit: & Euthycen quidem media via cędi iussit, donec exhalaret spiritum: cuius corpus Christiani multo cum honore sepelierunt, & noua ecclesiæ fabrica super illud extructa decorarunt. *Cædes Euthycetis.* Victorinum autē apud Cotilias, vbi putentes & sulphureæ emanāt aquę, *Item Victorini.* in ipsas aquas capite deorsum verso, trium horarum spatio deprimi mandauit, iterumque sustolli. Quod cum triduo vir sanctus pro Christi nomine pertulisset, migrauit ad Dominū. Corpus fuit postridiè, quanquam vetante Aureliano, ab Amiternensibus sepulturæ mandatum. Denique Maronem voluit ab amico suo Turgio *Item Maronis.* ingenti saxo opprimi. Itaque in eius humeros imposita est petra immanissima, quā homines septuaginta ęgrè possent trochlea adducere. Eam autē vir sanctus tanquàm leues paleas ad duo milliaria portauit illæsus, eoq; loci eā reposuit, vbi solitus erat Domino preces offerre: cuius sanè facti admiratione eius prouincię populus ad fidem Christi adductus est, & sacro baptismate expiatus. Porrò Consularis, acceptis ab Aureliano muneribus, S. Maronem occidit. Populus verò in ea petra, quam humeris suis gestarat, sepulchrum excidit, ibique eum condidit, & in eius nomine Christo ecclesiam fabricauit, in qua pręstantur beneficia Domini vsq; in pręsens ad sui nominis gloriam.

Postquā igitur Sanctos omnes, qui S. Domitillæ erant solatio, è medio sustulit Aurelianus, dixit ad Sulpitium & Seruilianum illustres iuuenes: Scio collectaneas Domitillæ Euphrosynam & Theodoram vos habere spōsas, virgines sapientię opinione celebres. Nunc igitur vbi Domitillā ex insula in Campaniam reuocauero, illę inuisendi gratia ad eam accedant, vt sua persuasione eam ad mihi obsequendum inducant. Itaque Domitilla ex Pontia insula Taracinas *S. Domitilla Taracinas perducitur.* perducta, Euphrosyna & Theodora ad eam venerunt. Cumque ad epulas ventum esset, illisque prandentibus, Domitilla ieiunijs & precibus operā daret, dixerunt Euphrosyna & Theodora: An nobis nuptiæ & cibus moderate sumptus impedimento esse poterunt, quo minus Deum tuti colamus? Quibus Domitilla: Vos, inquit, spon-

sos habetis viros nobiles, sed si ignobiles & humili loco nati ab illis vos auocare & sibi matrimonio stabili iũgere vellent, num vos illis pareretis? Responderunt illæ protinus: Auertat hoc Deus à mentibus nostris. Tum Domitilla: Auertat, inquit, & à mente. Magnum enim ego sponsum habeo Dei filium, qui se vitam æternam daturum promisit ijs, qui in eius gratiã perpetuam corporis castitatem seruant: secumque in thalamum suum sempiternum ducturum, vbi cum angelis exultent, & sine fine splendidissimè epulentur. Et vt huius promissi certitudinẽ haberemus, cæcis visum reformauit, leprosos curauit, morbos omnes depulit, mortuos excitauit. Atque hoc modo verum se Dei filiũ declarauit, multosque è tenebris eripuit, atque ad sui nominis cognitionem perduxit.

His auditis Theodora: Est, inquit, mihi frater iuuenis Herodes, iam anno integro oculorũ lumine orbatus, illum si tu in Dei tui nomine sanare potes, dictis tuis fidem adhibebo. Euphrosyna verò: Tu quidem Romę, inquit, fratrem cæcum habes, ego autẽ hic habeo nutricis meę filiolam, quæ ex morbo loquendi beneficio priuata est, simulq; puellam acciri curauit & Domitillę obtulit. Quæ statim toto corpore humi prostrata multis cũ lachrymis pro salute puellę Deũ precata est; surgensq; manus ad cęlũ sustulit & signum Crucis in os puellæ imprimens dixit: In nomine Domini mei Iesu Christi loquere. Mox puella in hæc verba prorupit: Verus est Deus tuus Domitilla, veraque sunt, quę ore tuo depromsisti. Tum ambę se ad pedes virginis abiecerũt & credentes Christianæ religionis mysterijs initiatæ sunt. Frater etiã Theodoræ cæcus eò adductus, Domitillę precibus & mentis & corporis lumen obtinuit. Porrò omnes vtriusque sexus homines, tum serui, tum ingenui, qui ex vrbe eò aduenerãt, visis his signis, in Christum crediderunt, domusque illa instar Ecclesiæ erat.

Muta puella loquitur precib^9 Domitillę.

Cęcus videt.

His ita gestis, Aurelianus cũ duobus, quos diximus, sponsis adueniẽs, tres secum qui organis canerent, adducebat tanquã triplices vno die nuptias celebraturus. Sulpitius autẽ & Seruilianus, vt viderunt mutam loqui, & Herodem visum recuperasse; cognitis etiam omnibus, quę dicta fa ctaq; fuerant, crediderunt: cumq; Aurelianus multa instantia hortaretur eos, vt vno die nuptias celebrarent, illi vt viri prudentes dixerunt ei: Da honorem Deo, cuius virtute & muta loquitur, & cęcus videt. At ille neglectis ijs, quæ ab eis dicebãtur, per vim iussit Domitillam includi intra cubiculum, vt securus voluptates suas expleret: positisq; organis, & cantibus & tripudijs se oblectare cępit, aliosq; ad eandem mentis insaniam prouocare. Porrò cęteris saltãdo defatigatis, ille duos admodum dies totidemque noctes in vano gaudio & tripudio illo perseuerauit; donec nimia lascitudine oppressus animam ponderE peccatorum grauatã expiraret. Ea re perterriti omnes ad saniorem mentẽ redierũt, & ex animo nomina sua Christo dederunt. Luxurius autem Aureliani frater ab Imperatore Traiano potestatem in eos petiit, vt si sponte nollent, diris supplicijs ad sacrificandum eos impelleret. Itaque Sulpitiũ & Seruilianum Præfecto vrbis Aniano tradidit, qui eos in Christi confessione mirè cõstantes capite plecti iussit: quorum corpora fideles in prędio eorum via Latina secundo milliario posuerunt: quo in loco exuberat virtus martyrij eorum vsque in præsentem diẽ. Post hęc Luxurius abijt Taracinas ad virgines Christi, & vt vidit pręcisè constanterq; dæmoniorũ cultum execrantes, ablatis omnibus, quæ habebant, eo in cubiculo, in quo pariter morabantur, subiectis flammis eas exussit. Altero die sanctus Cęsarius diaconus eò veniens castissima sacrarum virginum corpora prorsus illæsa reperit: quę in nouo condens sarcophago, humo altius effossa, sepeliuit.

Sulpitius et Seruilian^9 credunt in Christum.

Aureliani interitus.

Sulpitij & Seruiniani cædes.

Ite Domitillę, &c.

MAR-

MARTYRIVM SANCTI Pancratij.

Ex eo quod syncera fide apud Surium habetur. Passus est anno Christi 303. ætatis suę 14. Marcellini Papę anno 7.

12. Maij.

Llis fortè temporibus, quibus Diocletianus & Maximianus Imperatores Christianos diris cruciatibus ad simulacrorum venerationem compellebant, fuit apud prouinciam Phrygiam Cledonius quidã vir egregia nobilitate clarus, qui ex amissa coniuge filium habebat nomine Pancratium. Cumque post aliquod vitę spatiũ corporis infirmitate correptus ad alteram sibi vitam migrandum esse cerneret, vocato ad se Dionysio fratre, vnicè ei filium suum Pancratium commendauit, orans atq; obsecrans, & per omnipotentem Deum quoq; adiurans, vt vniuersas facultates, quas relinquebat, amplissimas fideliter & accuratè nepoti suo conseruaret. Ita mortuo Cledonio, Dionysius summa fide Pancratium curandum suscepit, tantaq; beneuolentia ac studio tractauit, vt paterni amoris affectus maior i non potuisset. Post triennij autem tempus Romam cum Pãcratio profectus, in monte Cælio cum omni familia & dæmoniorum suorum simulacris sedem fixit. Ibi tum propter persecutionis acerbitatem Romanus Pontifex in vico Dionysij & Pancratii latitabat: cuius egregias virtutes Dionysius vt cognouit, quomodo populum cum idolorum cultu miserrimè conflictantem in æternæ salutis viã reduceret, vehementer eius amore inflammari cœpit: prorsus vt viam omnem modumque exquireret, quo cum Pancratio eius conspectu & colloquio frui posset. Itaque die quadam pedibus Eusebii totius sanctitatis viri (is Ianitoris officio apud Pontificem fungebatur) aduoluti rogarunt, vt ad Pontificem adduci mererentur. Fuere continuò benignè admissi (cœlesti namque oraculo de eorum aduentu Pontifex monitus erat) & peramanter excepit. Illi autem demisso corporis habitu ad terram vsque Pontificem venerantes, Christum sibi, quem hactenus ignorassent, prædicari postularunt.

Cledonius pater Pancratij.

Dionysius patruus Pãcratij.

Tum Pontifex maiori delibutus gaudio eorum postulato satisfecit egregiè, atque post dies admodum viginti sacris aquis expiatos intra sanctæ matris Ecclesiæ limina recepit. Eo igitur beneficio affecti, adeo in Dei timore animis feruere cœperunt, vt etiam vltrò sese persecutoribus offerrent. Non multo post Dionysius Deo charus ex hac misera & caduca vita ad alteram illam in omni sæculorum æternitate beatam migrauit. Cum autem paganorum in Christianos furor indies augmentum caperet: adeo vt Christi cultores etiam indicta causa ad supplicia & mortem raperentur, inter alios comprehensus etiam Pancratius propter natalium splẽdorem Diocletiano oblatus est. Tyrannus autem viso Pancratio vehementer ad vultus eius pulchritudinem obstupuit; & sine fine admirans, quòd in tantilla ætate ad mortem pro Christi gloria sese offerret, sic eum affatus est: Infantule, consulo tibi vt omissa, qua teneris, vanitate, mihi consentias, & ab hac Christianorum insania discedas: reddasque te natalibus tuis. Ego enim te, propter patrem tuum, qui mihi in vita amicissimus fuit, honoribus & diuitijs auctum loco filij habebo. Quod si verò spreris pietatis meæ monitis Christo adhærere pergis, iubebo te crudeli internecione deleri, & corpus tuũ flammis exustum etiã sepulturę honore spoliari.

Dionysius & Pancratius post catechesin baptizantur.

Dionysij obitus.

Pancratius comprehenditur.

Ad hęc Pancratius animo planè virili respondit: Noli frustra errare, domine Imperator, vt dum me vides puerum annorum duodecim, credas mihi minus aut sensus aut sapientiæ superesse. Dominus enim noster Iesus Christus eam nobis mentem & intelligentiã contulit, vt nullos prorsus

Pancratius puer praclare respõdet Diocletiano.

sus aut principum aut iudicum terrores timeamus. Porrò dij tui, quos me hortaris colere, plani & impostores fuere, qui nec suis pepercere parentibus, & fratrum suorū se stupris contaminarunt: ita vt ego satis mirari nequeam, quomodo non fœdum & turpe sit apud te, illos colere, quorū si similes esse scires famulos tuos, iure in eos animaduerteres. Diocletianus his auditis, iussit eum sine mora in viam Aureliam abduci, & capitis ibidem sententiam subire: nè à puero victus sempiterna ignominia notaretur. Itaque ministri Pancratium ad designatum locum abduxerunt & capitis supplicio affecerunt. Octauilla autem corpus eius noctu sublatum cum aromatibus in sepulcro condidit 4. Idus Maias. Eodem tempore Soteris claris natalibus orta, virgo sacratissima, martyrii palmam adepta est; Diocletiani Nono & Maximiani Octauo (incertum vtrum Imperij vel Consulatus) anno Porrò Pancratius quam præclaris post mortem miraculis floruerit, testatur Gregorius Turonensis, qui ait: Si cuiusquam mens insana iuramentum inane proferre voluerit, prius quàm sepulcrū eius adeat, hoc est, ante quàm vsque ad cancellos, qui sub arcu habentur, vbi clericorum psallentiū stare mos est, accedat, statim aut arripitur a dęmone, aut præceps in pauimentum ruens amittit spiritum.

Capite truncatur.

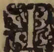
Vide Bar. Tom. 2. anno Christi 304.

Lib. 1. c. 39. de glo. mar.

VITA S. MODOALDI Treuirorum Episcopi.

Ex ea quæ est per Stephanum Abbatem Leodiensem. Vixit circa an. Dom. 720.

12. Maij.

INter præclaros & præcipuos summa sanctitate & ingenuitate viros, quorum fide, doctrina, moribus, & virtutibus sancta fulget Ecclesia S. Modoaldus inclyta Aquitanorū prosapia ortus haud postremas obtinet. Etsi autem propter vetustatem aut scriptorum abolitionem minus nobis compertum sit, quibus auis aut maioribus vel quàm digna radice tam insignis arbor prodierit; tamen ex propinquis & cognatis, nomine, gloria, & honore, terra marique celeberrimis, quorum virtute publica res floruit, quorumque potentiam totus orbis extimuit, tam charta quàm fama genus eius incognitum non est. Nam soror eius, Irta nomine, mulier admodum venerabilis, stabili matrimonij vinculo clarissimo Duci Pipino cōiuncta fuit, quæ defuncto marito, propriæ domus fastigia, spe secundarum nuptiarum procis multis incisa, in ecclesiam cōmutauit, & à sancto Amando Traiectensi Episcopo sacrum velū sanctæque religionis habitum suscepit. Iam verò quàm clarè genus & nobilitas Modoaldi ex liberis & nepotibus venerandæ sororis eius elucescat, Grimoaldus paternæ dignitatis ac pietatis hæres, & duæ sorores eius Gertrudis & Begga egregiè declarant. Nam Grimoaldus, pręter illam, qua domi militięque viguit, industriam, duo illa pręclara monasteria, Stabulaus & Malmundarium ex proprio construxit: soror verò eius Gertrudis spretis omnibus diuitiis & mundi honoribus contemptis Christum in terris sponsum elegit: cui tanta fide ac deuotione adhęsit, vt pluribus post mortem miraculis ab eodem decorari meruerit. Begga verò quę Ansigiso nobilissimo Duci matrimonio iūcta fuit, & septem ecclesias, vbi & corpus eius à sacris virginum choris honoratur, construxit, egregijs etiam eximię sanctitatis monumentis claruit. Huius autem filius Pipinus nomine, vt nomen aui, ita & virtutem cum dignitate referens, mortuo rege Childerico, eò magnitudinis excreuit & potentię, vt in tota Austria, etsi non regio nomine, regia tamen dominaretur potestate. Iam verò Carolus quem idem Pipinus sibi superstitem tam dignitatis quàm & virtutis suę reliquit hęredē, quàm mirabiles triumphos de ducibus ac regibus, de popu-

Nobile & præclarum genus S. Modoaldi.

Irta soror eius.

Grimoald. filius Irtæ.

Gertrudis soror Grimoaldi.

Itē Begga.

Pipinus filius Beggæ.

Carolus Pipini filius.

populis & Barbaris nationibus reportauit, difficile est explicare. Nam & Saracenos, tribus eorũ regibus peremptis, vsque ad internecionem fudit Vnde & cognomen Tudetes, à tũdendo accepit, eo quòd à Sclauis vsque ad Hispanos, tot regna, tot vrbes, tot castra & oppida, tam Saracenorum quàm Christianorum ferrei instar mallei rudens, propitio Deo, transuolasse dicitur potius, quàm superasse.

Carolus Tudetes cur dictus.

Quid verò de filiis eiusdem Caroli, Carolomano scilicet ac Pipino dixerim? è quibus Carolomanus post plurima bella & nobiles triumphos, relicta sęculari militia, in monte Cassino cœlesti se militiæ monachis consecrauit. Pipinus verò virtutum suarum meritis excrescens, primus in hac stirpe regium nomen obtinuit.

Carolomãnus & Pipinus Breuis Caroli Martelli filij.

Iam veniamus ad illum gloriosissimum Imperatorem Carolum Magnum huius Pipini filium, cuius nomen & gloria, virtus & victoria, per tanta tempora adhuc quasi recens ore vniuersorum cum tanto studio & admiratione celebratur; vt si litera sileat, sola fama quasi viuere credatur.

Carol⁹ Magnus Pipini Breuis fil.

At verò de filio eius Ludouico quid dignum referre valeã, qui post patris obitũ imperialia sceptra, vt nullus dignius suscipiens, præter cætera quæ bello fortiter gessit, maxima suæ pietatis monumenta exhibuit.

Ludouicus Pius.

Quod etiam de Clotario huius Ludouici filio dixerim, qui paternæ religionis hæres existens, post plurima tam sapienter quàm & fortiter gesta, regnum filijs suis diuisit; relictoque sęculo ac sanctæ conuersationis habitu suscepto, in monastica professione cursum vitæ fœliciter consummauit.

Clotarius.

Sed iam considerata horũ potentia & nobilitate, quid vltra tot Carolos & Pipinos, tot Clotarios ac Ludouicos, aliosq́; reges & Imperatores, qui de hac gloriosa stirpe vsq; ad nostra profusi sunt tempora, necesse est commemorare, cum ex his præclari B. Modoaldi ingenuitas luce clarius eniteat; Hoc tantùm in summa narrationis nostræ dixisse sufficiat, de nulla stirpe, quã nouerimus, tam præclarum tamq́ue nobile germen regum pullulasse, qui tantum potentię Gallico regno addiderint; totq́; & tã mirabiles triumphos de ducibus & regibus & Barbaris nationibus reportauerint.

Igitur gloriosus ac venerabilis Modoaldus tam claris ortus natalibus, despecta carnis nobilitate, omnibus huius mundi honoribus, diuitijs ac delicijs, mentis nobilitatem proposuit: & liberalibus studiis ac cęlestibus disciplinis animum tam præclarè in tenera adhuc ætate erudiit, vt omnes gloria anteiret Christiq́; tyrũculus inuidiam virtute superauerit. Postquam verò adulta ætate campus illi ad omnes honores & voluptates pateret latissimus, ipse contra ad maiora spiritalis militiæ studia sese accinxit: assiduisq́; ieiuniis ac vigiliis carnis voluptatem frenauit, adeoq́; sui ipsius contemptu gauisus est, vt paupertatẽ pro diuitiis amplexatus sit. Vnde etiam nulla illi cura quàm ecclesiæ & pauperũ antiquior. Cũq́; in eius pectore iamdudum accensa inualuisset flamma cęlestis desiderii, nihil ocii, nihil quietis patiebatur, vt ad ocium & quietem diuinæ contẽplationis peruenīret.

Benignitas eius in pauperes.

Quam ob rem remotiora loca quærere, & ab aulicorum tumultu sese occultare modis omnibus elaborabat, vt quãtò occultius tãtò liberius pulcherrimæ sibiq́; dilectæ Rachelis amplexibus posse inhęrere. Verùm quoniam non est in hominis potestate via eius, sed cõtra spẽ votumq́; sępe à Domino gressus eius diriguntur, beatus Modoaldus Lię laboriosę in nocte huius vitę iungitur; dũ primoribus regni & primoribus palatii quasi vtilis in verbo, prouidus in consilio, diuina prouidẽtia licèt repugnans socius accitur.

Inuitus cogitur regiæ suam nauare operam.

Interea venerandus Antistes Sebaudus ecclesię Treuirensis rebus humanis excessit. Cui successor non impar sanctitate dum ab omnibus cum omni affectione quęritur, Dei gratia procurante, & certis indiciis pręsignan-

te, haud longè dignissimus reperitur. Itaque concurrunt pariter omnium vota, Rex & dux æquissimus Pipin⁹, aliĳq; optimates, Clerus & populus, omnis sexus & ætas: Modoaldum nō tam eligunt Pontificem quàm à Deo iamdudum electum & sibi promissum exigūt. Igitur nequicquā reclamans in Domo Domini, & in atrijs Dei nostri plantatur, tanquā palma florens, & vt cedrus Libani multiplicatus.

Eligitur & consecratur Episcopus.

Nam sicut palma virens & in altum tendens fidei virore & vitæ altitudine ad profectum ecclesiæ florebat, & sicut cedrus Libani multiplicabatur, dum odore sanctę conuersationis virus serpentis antiqui à subditis expelleret, & dum multo virtutū candore dealbatus, per altitudinē contemplationis ad cęlestia euolaret. Sed interim omissis illis, quæ in interiori homine Deo tantū teste & sanctis Angelis eius operatus est: quis vel illam solicitudinem, qua Pater vigilantissim⁹ cōmisso sibi gregi prçerat, dignè valeat explicare? Quē tanta docendi perfectione, tāta magisterii arte informando instituebat, vt quasi illa prophetica mēsa intus labrū reflecteret, id est, ad cor sermonē reuocaret, qđ loqueretur attēderet, operaretur qđ prædicaret. Deniq; verbum doctrinę opere commendans misericordiæ, sic erga interiora subditorum studia seruebat, quatenus eis exterioris vitæ prouidentiam non negaret: nè si cura exterioris vitę ab eo negligeretur, quasi iure à percipienda prædicatione gregis animus frangeretur.

Solicitudo eius in Episcopatu.

Exod. 25.

Interea cum domus Dei decorem diligeret, & ad referendas dignas cōditori laudes ardētissimo semper amore flagraret, super ripam Mosellę oratorium in honore beati Symphoriani martyris extruxit, opere quidem exiguum, & artificiosi schematis decore minus ambitiosum: sed, quod nobilius est, clarissimis virtutum gemmis ac pulcherrimis virginei candoris margaritis multo splendidius spectabiliusque quàm fuerit illud celeberrimum Salomonis templum, auro & argento, ac tot mirificis expolitū argumentis. Ibi quippe congregationem sanctarum virginum, tanquam dulci sonos adolescētularum choros, in nuptiis Christi & Ecclesiæ iugiter laudes canentium, instituit: quibus ad regularis vigorem disciplinæ seruandum sororem suam nomine Seueram præfecit. Quæ plusquam materna pietate & iucunda quadam seueritate virgineam illam aciem instruxit egregiè, & exemplo sanctitatis in omni constantia disciplinæ confirmauit.

Extruit monasterium virginum.

Seuera soror eius Abbatissa.

Qua fęliciter defuncta, vir sanctus Modoaldus æterni Regis miles iam emeritus, ad præmium & palmam fęlicitatis æternæ cœpit ardentius anhelare, ad quam germanam cum exultatione Angelorum translatam se nouerat præcessisse. Cumque ex fidei & operum securitate & spei certitudine dignam iam à Deo posset missionē petere, tamen quasi adhuc multa in se arguenda forent, nouis & acrioribus tormentis exquisitis de se supplicium sumebat, seque in se crudelis exactor persequebatur: in illa iam quasi vltima ætate, quam profectò non tam natura, quàm ipsemet continuis laboribus vrgendo accelerauerat.

Mortua sorore uir sanctus ardentius aspirat ad cælestia.

Cum ergo sub graui corporis labore die noctuque desudaret, totoque mentis desiderio ad cęlestem patriā properaret, nihil de consueta vitæ austeritate remittebat; donec inter verba orationis cum admiranda sanè sanctitatis significatione spiritum in manus Creatoris exhalaret. Interim dum sacrum funus de more cōponitur, à circunstante psallentium choro nunc pijs lachrymis defletur, nunc psalmis & hymnis honoratur. Cuius ad Christum fœlix & liber transitus sicut festino gaudio supernis ciuibus extitit, ita totam penè † Austriam nimio quodam & inconsolabili mœrore concussit: Vnde tota penè prouincia insigni luctu deformata tanti patris exequias cohonestauit. Ingens pauperum multitudo à feretro dependens voce lachrymali

Feliciter abit è uita.

† Alij Austrasiam vocant.

mali patrem se suum amisisse querebatur. His famularibus baiulis cęlum suo clamore pulsantibus, charissimũ corpus in dilectam sibi Ecclesiam defertur, quã supra diximus, ab eo fundatam, & in honore beati Symphoriani martyris dedicatam. In qua etiam non sine graui gemitu multisque suorum lachrymis, prout decebat tantũ pontificem, cum dilecta sorore terrę mandatur. Vbi in testimonium sanctitatis eius, tot & tanta miracula quotidie coruscare videntur, vt nunc demum verius cum Christo viuere credatur.

Miracula ad eius tumulum. Post obitum viri sancti indomita Nortmannorum gens quasdam Gallię & Germaniæ partes occupauit: & sceleris sui immanitate efferata ingentem vbique stragem edidit. Cumque horrenda illa tempestatis procella vrbem etiam Treuirensem inuaderet, & iam iam præ oculis omnium mortis imago volitaret, sacræ Deo dicatę virgines, quas in beati Symphoriani martyris oratorio beneficio Modoaldi collocatas supra memorauimus, pro vita pręsenti, quam despexerant nihil solicitæ, pro castitate seruanda quam deuouerant, ad consueta orationum præsidia confugerunt: & ecce mirabile auditu, mirabilius visu, nè mala, quæ pro sexus fragilitate metuebant, videre cogerentur, in pace lecto decubantes intra dies triginta, meritis & precibus Modoaldi, quem assiduò in rebus desperatis implorabant, omnes præsenti vita decesserunt: quarum corpora eodem in oratorio condita sunt.

Cùm igitur eiusdem adhuc tempestatis residerent vestigia, longaque solitudo pleraque sanctorum cohiberet loca, fiebat nimirum vt ille sancti familiaris Angelus pro sui quidem dignitate parum obtineret reuerentiæ, neglectu verò ciuium omni custodia destitutus, etiam pateret iniurię. Sed ea mortalium incuria nostro pontifici auctioris gloriæ facta est materia. Quidam enim viri, genere Franci, sug gentis haud ignobiles, sanctæ deuotionis gratia vrbem Treuirem accesserant. Cumque sancti Symphoriani ecclesiam viderent incultam, iniuriæ opportunam, & à ministris ciuibusque neglectam, flagitium arbitrati nõ sunt, si, quauis arte, sacras Præsulis reliquias inde secum asportarent Remotis ergò arbitris, noctis ingressi tempore, pia, sed audaci violentia mausoleum sanctissimo fœcundum corpore effringunt: dehinc vnus cæteris paratior manum temerè iniiciens, quicquid tenaci digitorum pectine concludere potuit, sibi recòdens fugam cum socijs maturat inuadere. Quod facinus licèt amore sancti licenter perpetratum sit, non tamen sancto placuisse, rerum sequẽtium documento comprobari potuit. Simul enim cum illius extractis artubus, mirum dictu, sanguis copiosus erupit. Qui dum abundè tanquam de patenti vulnere proflueret, tenebris tamen visum arcentibus, raptores ipsos nihil huiusmodi, aut videntes, aut sentientes ante prodidit, quàm à cępto deterruit. *Ex reliquijs S. Modoaldi furtim a latis copiosus manat sãguis.*

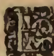
Interea die terris reddito, cùm matutina plebs ex more ad orandum cępisset concurrere, animaduertunt ecclesię pauimentum largo perfusum sanguine; cumque diu multumque incerta suspicione agitarentur, tandem exploratis omnibus, recentis indicia fracturæ, nocturnæ temeritatis damna aperuerunt. Nec visus est labor difficilis fugitiuos insequi, cùm sanguis à direptis emanans ossibus, nusquam locorum reos suos desereret; donec illos conscientia trepidos, nec satis periculi securos, suis vestigijs, & quidem haud obscuris, manifestos efficeret. Mittuntur ergo expediti equites iniuriam persequi, temeritatem corrigere: qui celerrimè fugientium terga prementes, eosque facili negotio à fuga retrahentes, delicti quidem gratiam faciunt, omnibus tamen admirantibus, receptas integrè summi Pontificis reliquias ad vrbem referunt: & ne quid simile deinceps perniciosa crearet licentia, corpus Sãcti in propatulo positũ ab ecclesia in ora-

Trãsfertur corpus eius ad S. Paulinum. oratorium S. Paulini transferunt, cęlestemque thesaurum firmioribus apothecis, & tutiori ærario commendant.

IgiturS. Paulini ecclesia nouo illustrata hospite in magnam breui claritudinem peruenit. Sed postquam diuturna quies ocium, ocij verò securitas corruptos mores pepererat, totâque vrb[illegible] faciem immutatam pro religione diuinorum contemptus incesserat, sustinenda erat necessariò supernæ correctionis sententia, quę pollutam licentiam sub freno districtionis coerceret. Itaque intempestæ noctis silentio idem oratorium subitò conflagrauit incendio, totaque ædificiorum moles subuersa est. Ibi tum res mira, & sæculis nostris inusitata accidit. Remota enim, quæ omnem superficiem contexerat, incendiorum congerie, cuncta pręter spem quæ sancti erant, integra reperere, ipsumque loculum totius expertem iniuriæ, vt aurum crederes de fornace productum, purgatum non corruptum. Fulsit pręterea multis alijs pręcipuæ sanctitatis miraculis, quæ tanta tamque præclara sunt, vt Tullianis etiam insultent ingenijs, & eloquentiæ. *S. Paulini ædes cõflagrant.*

VITA S. EPIPHANII Constantiæ Episcopi.

Ex ea qua est apud Metaphrasten. Superstes fuit vir sanctus ad annum vsque Arcadij Imperatoris Septimum. Vincentio, & Fravitta Coss. qui scribitur à recentioribus annus Domini quadringentesimus primus. Vixit autem annis centum, & quindecim, minus mensibus tribus, adeoq; spectata sanctitatis vir fuit, vt licèt aduersus Arianos semper strenuè decertasset, ipsi tamen Ariani, & eorum patronus Valens Imp. eum veneriti, quicquam molestiæ ei inferre ausi non sunt. Quod autem alicubi Constantia, alicubi Salamine Episcopus dictus reperiatur, mirandum non est: nam Salamina etiam Constantia dicta est, vt expressè testatur S. Hieronymus. *In Epist. 27 in Epitaph. S. Paulæ ad Eustochiũ.*

EPIPHANIVS genere Phœnix, ex ea regione, quæ est circa Eleutheropolim oriundus, patrē habuit Agricolam, tenuioris fortunæ, & conditionis hominem, qui cum sua coniuge duriter satis victum quærebat: quo mortuo, mater sola alendę familiæ curam sustinere debuit. Ea autem quanquam exigua (vnicam enim præter Epiphanium filiam Calitropem tantùm habebat) ingentes tamen ei sæpè molestias, propter facultatum angustias, pariebat; adeo vt extrema ciborum inopia coacta, iumentum vnicum idque adhuc indomitum per Epiphanium ad nundinas venale transmitteret. Erat tunc annos natus decem Epiphanius, cum accepto iumento ad nundinas properaret; cumque in emptorem fortè Iudæum Iacobum nomine incidisset, & is Epiphanium, ante quàm de precio conueniret, sedulò de religionis professione percunctaretur, & puer sanctus se Iudęum esse diceret, Iacobus: Benè, inquit, se habet: cum igitur simus eiusdem generis, non debet inter nos peccatum intercedere: sed cum Deus noster iustus sit, iustum etiam iumenti precium constituamus, nè quo maledicto inuoluamur. His auditis Epiphanius Iacobi maledictionem pertimescens, protinus iumentum retraxit, negauitque sibi fas esse illud vendere, eò quòd insolens, & indomitum esset. Et quanquam acerbissimæ famis necessitate impulsus, vt matris, & sororis angustias subleuaret, eò adduxisset, nè tamen iusti iudicis iram incurrat, se nulli mortalium damnũ inferre velle. *12. Maij.* *Patria, & parētes ei°.* *Epiphanius Iudæus.*

Iacobus tam admirabile pueri responsum miratus, mox tres de crumēta nummos deprompsit, & collaudata pueri volunrate, domum illum cum iumento remisit. Accidit interim, vt Epiphanius, dum iter ad matrem faceret, in hominem Christianum incideret Cleobium nomine, qui viso iumento, id sibi venale postulabat. Cũque ad verba Cleobij Epiphanius gradum *Cleobius Christian°.*

dum figere vellet, animal insolens, im petu facto, sessorem suum excussit, humiq; grauiter allisit: adeo, vt flens eiulansq; puer se loco mouere nō pos set. Tum Cleobius propius accedens allisum puerum trina vice Cruce signauit, & ab omni dolore sanatum erexit. Deinde conuersus ad iumentū, vt insolentiam eius compesceret. Tibi, inquit, dico, in nomine Iesu Christi crucifixi, non amplius ex hoc loco excedas. Hæc vbi dixit, animal in terram ruens expirauit. Quo viso, admirans Epiphanius studiose à Cleobio percunctari cœpit quęnam illa virtus esset, qua in Christi Iesu nomine res adeo stupendas effecisset. Respondit Cleobius; illam esse non suam, sed Christi, quem Iudęi in crucem egissent, omnipotentis Dei filij potestaté. Epiphanius his auditis se Iudęum esse tunc quidem indicare pertimuit, cuncta tamen sedulò cum mente sua pertractabat: & pium quendam Christianæ religionis amorem concipiebat. Post hęc domum rediens matri cuncta ex ordine narrauit: quę reditu filij sui vehementer quidem gauisa est, sed cum omni vitæ solatio se destitutam cerneret, rursus curis ingentibus opprimebatur; suadebatque filio, vt se alicui spectatæ probitatis viro in seruum traderet: quò suis laboribus, & arte durum desolatę matris, & sororis paupertatis onus nonnihil subleuaret. Hęc cum secum agitarent, venit ad eos Iudęus quidam vir admirandæ religionis Tryphon nomine, qui Epiphanium summa matris eius voluntate, ac gaudio in filiū adoptauit, & Mosaicæ legis disciplinis diligenter erudijt, & in omnibus accurate instituit, vt filiam ei vnicam matrimonio stabi'i coniungeret. Sed accidit, vt filia eius paulò post è vita excederet: & ipse Tryphon eodē fato eam sequeretur, omnesque suas facultates sanè amplissimas Epiphanio relinqueret: qui cum sorore sua (matre paulò post defuncta) in summa vitæ tranquillitate degebat.

Tryphō adoptat Epiphanium.

Accidit interim cum die quodam equo vectus amplissimas suas circūquaque possessiones lustraret, & Lucianus vir insigni eruditione, & monasticæ vitæ opinione pręstans ei occurreret; vt pauper quidam ad pedes eiusdem Luciani sese abijceret, & panis frustum triduana inedia cōfectus humiliter postularet. Cumq; vir Dei, nihil, quo eius inopiæ succurreret, haberet, ꝓtinus se suo amictu exuēs eum illi hilari vultu tradidit, vt eo diuendito panem sibi compararet. Spectabat hoc ex propinquo Epiphani*, viditque Lucianum hoc modo nudatum candida de cœlo stola vestiri: & mirabili splendore decorari. Quo viso tanto est affectus timore, vt pronus è iumento, cui insidebat in faciē cadens Christianis à Luciano sacris se initiari postularet: & omnibus valere iussis, in monasticę vitę societatem adoptari. Ea re gauisus Lucianus eum cum sorore episcopo obtulit, qui vtrumque post exactam fidei institutionem vitalibus aquis expiauit. Fertur autem cum Epiphanius ad ecclesiam pergeret, quòd in ipso graduum ascensu calcei è pedibus illi exciderint: neque deinceps vllo calceamentorum genere vsus fuerit, sed nudis reliquo vitę tempore pedibus incesserit.

Lucianus monachus insignis.

Baptizatur Epiphanius

Postquam igitur hoc modo in albo ecclesiæ adscriptus esset, Christianæ quoque militiæ annos natus sexdecim sub eodem Luciano nomen dedit. Habebat is in castris suis spiritualibus decem egregia sanè pietate monachos: in quibus Hilarion signis & virtutibus admirandus: qui ex præcepto Luciani Epiphanium, in ijs quę ad monasticæ vitę disciplinam attinent, instituendum susceperat. Porrò Hilarion cum incredibili ciborū parsimonia carnem maceraret, & hebdomadarum frequenter inedia se affligeret, Epiphanius non segnis pręceptoris sui æmulator, idem vitæ institutum strenuè viriliterque imitabatur. Erat autem locus ille, quem incolebant, omni aquarum solatio destitutus, ita vt fratres ad quinq; milliaria,

Fit monachus.

S. Hilarion.

liaria, idque noctu tantùm aquarentur. Cumque die quodam viatores vino onusti in maximis Solis ardoribus eò diuerterent, & propter aquæ penuriam extrema lassitudine confecti de vita periclitarentur, Epiphanius hominum calamitatem miseratus, extensa dextera: Credite, inquit, fratres, quòd qui aquam vinum fecit, vinum quoque aquam faciet. Eo dicto vtres, qui vino pleni erant, protinus aqua redundarunt, & miseros viatores mortis angoribus oppressos à præsenti periculo liberarunt. Ea res cum Epiphanij nomen maximè celebre faceret, & longè lateque miraculum diuulgaret; vir sanctus, vt hominum celebritatem famamque sanctitatis vitaret, clanculùm ex eo loco in vastam agrestemq; solitudinem profectus est.

Vinum Epiphanius in aquam mutat.

Pergit ad eremum.

Accidit autem Saracenis quadraginta per illam solitudinem iter habere, visoque Epiphanio, rati sunt hominem parum sanæ mentis esse: vnde multis eum iocis, & scommatibus prosecuti sunt. Vnus autem, qui altero oculo orbatus erat, moribus ferinis, & ingenio crudeli, stricto ense eum inuadere voluit; & ecce cum magna vi gladium vibraret, oculus ille lumen recepit: vndè ingenti pauore correptus barbarus constitit immobilis, ensemq; proiecit: & alij pariter stupore oppressi Deum esse clamabant: tantaque eum sunt veneratione prosecuti, vt se sine illo saluos non posse consistere existimarent. Sequutus itaq; illos trium mensium spatio vir sanctus, insolentiam eorum comprimebat, & pijs sermonibus ad omnem modestiã, & mansuetudinem informabat. Illi verò eodem, ex quo cum eis recesserat, loco, opera sua domum illi ędificarunt: & virtutem fine fine mirati, ibi Christo in pace seruientem reliquerunt. Ego autem (*hic est auctor historiæ viri sancti discipulus*) qui vnus eram ex ipsis, adhæsi Epiphanio, ab eoque, quæ ad fidem pietatéque attinent, institutus, post menses sed ad magnum Hilarionem cum eo perrexi, vt signaculum fidei in Christo ab eo consequerer. Quo obtento, trãsactis cum eo, & fratribus diebus admodum tribus, ad horrida, & inculta eremi loca regressi sumus. Ad secundum autem à monasterio lapidẽ obuiam habuit adolescentem insolenti dæmonio obsessum, quem verbo in Christi nomine eiecit, & horrendas iactantem minas expulit. Immundus aurem dęmon se illam iniuriam haud inultam passurum minabatur, sed Persarum regem in eum cõcitaturum: vt diris eum cruciatibus afficeret. Nec multò post Imperatoris filia ab eodẽ dęmonio correpta, easdem, quas ante adolescens, afflictiones patiebatur. Exagitabat autem illam miserandum in modum, & nisi Epiphanius Phoenix veniret, cuius potestate se eum in uasisse ca umniabatur, nullo modo ex ea se migraturum affirmabat. Rex hæc audiens, missa continuò ingenti hominum in Phœniciam multitudine, Epiphanium adduci pręcepit. Et quidem post multas itinerum molestias tandem eum in Spanydrion (is locus habitationis eius erat) inuenerunt. Cũque ad ostium cellulæ pulsassent, & vir sanctus diuinis intentus laudibus eorum clamores negligeret, vnus eorum cęteris audacior stricto ense fores effringere aggressus est: & ecce manus eius continuò virtute sua destituta penitus exaruit. Quod cęteri, vt viderunt ingenti correpti formidine diffugerunt. Tandem Epiphanius expleto diuinarum laudum studio prodijt: & hominem illum misericordiã postulantem sanitati restituit.

Discipulus Epiphanij Iohannes.

Dæmoniacum sanat.

Spanydrion

Manũ aridam sanat.

Reliqui autem, qui non modico interuallo ab eo separati hęc spectabãt, posita inani formidine accesserunt: & Epiphanium cum discipulo honorificè iumentis impositum ad regiam duxerunt. Fuit continuò regis filia adducta, quam vir sanctus Crucis signaculo à teterrimo dęmonio liberauit. Commouebat ea res ingẽtem regi admirationem, adeo, vt demisso corporis habitu Epiphanium veneraretur, & opes auri, & argenti immensas, & maximam gemmarum copiã in grati animi

Persarũ regis filiam à dæmone liberat.

animi significatione offerret. Vir sanctus a se cuncta reijciés pauperibus ea distribui iussit: regemq; vt relicta superstitione, Christum cognosceret in stanter hortatus est. Transactis autem decem in aula diebus, ad suum in soli tudine domicilium remeauit: cumque elato vix pede, adolescentem vnius ex proceribus filium magica arte à malefico nefariè necatum efferri cerneret, vt eum de gentis more, canibus deuorandum obijcerent: Epiphanius misericordia erga miserum motus constitit; & mortuum suo indumento (erat enim nudus) operuit. Tum sublatis ad cęlū manibus Christum, qui triduanum Lazarum suscitauerat, cum lachrymis inuocauit, vt eadem virtute defunctum ad vitā reuocaret. Vix orationem compleuerat, & ecce adolescens surgens Epiphanium amplexatus est. His ita gestis venit in Spanydrion, vbi extrema siti confectus precibus suis è terra fontem elicuit: tantamque deinde olerum vbertatem tellus illa protulit, vt etiam lætissimum humanis oculis spectaculum pręberet. Cumq; ferę bestiæ suo incursu ea depopulari inciperent, vir sanctus tanquam rationis compotes sic eos affatus est: Nolite mihi exhibere molestiā, Deus qui hoc mihi olerum prębuit solatiū ad alimentum, vobis præcipit nè meas herbas depascatis. His verbis, mirabile dictu, feræ protinus cesserunt, neque damnum deinceps vllum viro sancto intulerunt.

Mortuum excitat.

Fontem eli cuit è terra.

Feræ ei obe diunt.

Post hęc Saraceni illi, qui primam Epiphanio cellulam extruxerāt, tres alias domos ei ædificarunt: vt numerus discipulorum, qui ad quinquaginta auctus erat, laxius commodiusque cum eo degeret. Porrò cum illi die noctuque in magna vitæ tranquillitate Deo famularentur, inimicus humani generis, absente quodam die Epiphanio, insidias struxit. Nam sumpto per simulationem habitu eius, ad monasterium Spanydrion venit, cui cum discipulorum vnus tanquam fœlicem patri reditum officiosa mente gratulaturus occurreret, statim à maligno spiritu obsessus est. Quo cognito Epiphanius mox aduolauit, & dicto citius impurum dęmonem eiecit. Latebat in ea sylua non procul à monasterio leo immanis, & seuus, qui plurimis illac iter facientibus necem intulerat. Huic vir sanctus, cum omnes locum illum adire trepidarent, accessit, & flammantibus oculis obuiam sibi venientem solo intuitu prostrauit. & iter infectum omnibus magno multorū gaudio, & stupore expeditum reddidit.

Expellit dæmonem.

Leo crudelis eo conspecto moritur.

Post hęc cœpit Spanydrion, & discipulorum numero, & pręclaro omnium virtutum germine magis magisque florescere: nam pręter assiduam diuinarum rerum cōtemplationem vir sanctus sedulò sacros voluebat codices, eorumque vim discipulis luculenter exponebat, & frequenter cum admiranda eruditionis opinione varijs de rebus ad eos disserebat: prorsus, vt cum alij, tum Epiphanius Edesę philosophus, & orator insignis, ad eum confluerent, quo doctrinæ eius participes fierent. Porrò hic philosophus cum anno admodū vno varijs de rebus cum viro sancto disceptasset, neque vllo modo veritatis lucem syncera mēte inspicere posset, accidit die quodam, vt homines sexaginta numero, Agricœtum adolescentem truculento dęmone vexatū, & catenis vinctum, ad Epiphanium deferrent: vt pro solita sua in omnes benignitate, ac misericordia hunc etiam miserum ab ea calamitate liberaret. Et quidem Epiphanius philosopho illum obtulit, spondens, si deorum suorum virtute, quibus verā diuinitatis rationem tribuebat, dæmonem expelleret, se protinus relicto Christo ad deorum istorum cultū, & religionem accessurum. Sin verò ipse Christi potentia, & gratia immūdum spiritum eijceret, petebat nè diutius pertinaci mente cum certissimo animæ suę periculo, reluctaretur. Hæc dicentem Epiphanium ridebat philosophus, neque vllo modo persuadere

Epiphani⁹ philosophus venit ad S. Epiphaniū.

dere

erante, suis quoque precibus repressit.

Hilarion in Cypro. Degebat id temporis in Cypro S. Hilarion, cuius conspectu & benedictione vt frueretur eo properauit. Post mutuum autem congressum & colloquia suauissima, Epiphanius cũ solitudiné repetere statuisset, vetuit Hilarion, eumque vt Salaminam pergeret, & habitationis locum ibi eligeret, monuit. Sed Epiphanius & Hilarionis monita negligebat, & conscensa naui Ascalonem iter instituit. Et ecce ingenti subito tempestate coorta, nauis periclitari cępit, totoque triduo mortis imagine perpetuo ob oculos versante, vi vndarum iactata est: & tandem, frustra fluctus euitante magistro Salaminam delata. Erant id temporis Episcopi congregati, vt defuncto loci illius antistiti alium subrogarent. Dumque magno studio pro grege soliciti, dignum eo munere virum exquirunt, fuit Pappo Cypriç Episcopo (qui eam dignitatem annis quinquaginta cum eximia sanctitatis laude & gloria etiam martyrij administrauerat) per visum de Epiphanio reuelatum. Itaq; Pappus Epiphanium ad forum abeũtem, vt vuas victui necessarias emeret, cum duobus Diaconis subsequutus est: & data salutatione benigne eum ad ecclesiam secum inuitauit. Recordatus cõtinuò verbi diuini Epiphanius, quod dicit: Lętatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domũ Domini ibimus. relictis, quas empturus erat, vuis, hi lariter subsecutus est. Cumque ad altare ventum esset, Pappus sacris eũ ordinibus (adhuc enim laicus erat) initiauit, & Episcopum ritè consecrauit. Ea re, cum præter exspectationẽ accideret, cõmotus Epiphanius animo vehementer angi, & largissimo fletu dolorem testari cœpit: & omnibus modis se eo munere indignũ clamans nitebatur impositam humeris dignitatem abijcere. Sed cum Pappus Dei voluntatem per visum oblatam exponeret, tandem acquieuit: totisque se viribus ad sacram functionem sanctissimè obeundam accinxit.

Pappus Episcopus in signis.

Epiphani⁹ initiatur sacris & consecratur Episcopus.

Tribus autem post diebus vir quidam venerandus Eugnomon nomine, ære centum nummorum Draconi cuidam clarissimo ciuitatis illius viro obstrictus in vincula coniectus est. Cumque omni liberationis spe (erat enim Romanus) destitutus vitam in squalore & luctu graui exigeret, Epiphanius, qui summa erat erga calamitosos benignitate, vt misero subueniret, relictos in Episcopatu ad ecclesiæ ministerium nummos totidé Draconi tradidit: & Eugnomonem ex insperata salute mirificè exultantem in libertatem restituit. Eo autem pietatis studio Diaconus quidam Charinus nomine (qui magna auiditate, quãquam admodum diues, lucro inhiabat) grauiter offensus sanctissimũ Antistitem calumniandi ansam arripuit. Itaque non destitit nomen Epiphanij apud alios traducere, & quibuscunque modis poterat iniuria afficere. At vir sanctus acceptæ iniuriç immemor parem semper animi beneuolentiam erga Charinum conseruabat. Accidit interim vt vir sanctus die quodam omnes ecclesiæ suæ ministros conuiuio exciperet. Cumque de more ex sacrosancto Euangeliorũ codice pia monita inter prandendum depromeret, coruus, qui in eadem forte domo alebatur, intense vocem emisit, & secundo ac tertio crocitauit. Tum Charinus in medio conuiuarum: Ecquis, inquit, vestrum intelligit, quid sibi hic coruus crocitando velit? Cęteris autem silentibus dixit Epiphanio: Annuncia mihi & ego te meorum omnium dominum constituam. Cui Epiphanius: Coruus hic te amplius Diaconum non futurum prædixit. Sublata dein mensa & oratione peracta, Charinus repentino correptus tremore in morbum incidit, ex quo altera luce vita defunct⁹ est. Eius vero coniunx insigni pietate matrona decem annorum decursu ex manu altera paralysi laborabat, quę, intellecto viri sui repentino interitu, cuncta sua Epiphanio obtulit: à quo non sine ingenti miraculo ma-

Debitorem Romanum è carcere liberat.

Charini repentina mors.

manus sanitatem obtinuit.

Idē de Carpo scribit Dionysius Areopagita

Porrò vir sanctus cum in more positū haberet, oblationis tempore nō prius tremendum altaris sacrificium peragere, quā cęlesti visione aliquod diuinæ propitiationis signum haberet: accidit die quodā quòd nulla ei post vota precesque visio offerretur. Vndè conturbatus sanè vim lachrymarum profudit, timensque nè fortè per humanam fragilitatem aliquam peccati contagionem cōtraxisset, eni xius Deum precatus est, vt causam, quò minus solita visio ostenderetur, indicaret. Et ecce stantem à sinistris Diaconum repentè in fronte lepra deformatum vidit, cui protinus benignè, vt relicto ministerio, domum se conferret, annuit. Abijt ille, eoq; amota, solitum diuinæ clementiæ signum Epiphanio sese conspiciendum præbuit. Peracta autem oblatione, accersito Diacono, causam ex eo repentinę lepræ sciscitatur. Tum ille, hac, inquit, nocte, ô pater, à luxurioso vxoris concubitu, quemadmodum oportuit. non abstinui: & nihilominus diuinorum cum alijs mysteriorum particeps fieri volebam. Quo audito vir sanctus cælibes tantùm, & perpetuo castitatis voto sese astringentes ad sacras functiones assumpsit.

Nota quales voluerit habere Ecclesia ministros.

Draco homo impius.

Erat in diœcesi eius vir quidam diuitiarum existimatione facilè princeps Draco nomine: qui multis virū sanctum iniurijs afficiebat. Is filium habebat aduersa valetudine satis periculosè laborantem, pro quo frustrà in medicos ingentes opes consumpserat. Cum autem aliquando Epiphanius illac iter haberet, vbi is Draco inter alios viros potentes honoratus sedebat; fuit omnium iocis indignè acceptus Aderat etiam Draconis filius diuturna tabe exhaustus. Cumq; appropinquasset Epiphanius nihil illis iocis, & iniurijs, quas in eum iaculabantur, motus, ægrum illum manu apprehendit, & ait: Draco, tu quoque esto sanus. Ad ea verba æger statim conualuit; & cunctis stupentibus exilijt. At pater eius tanta fuit admiratione perculsus, vt timore, & tremore correptus in morbum incideret, quem vir sanctus suis etiam precibus depulit: pro quo beneficio Epiphanio quinque nummorum millia obtulit, quæ vir sanctus accipere noluit, dicens: Cur mihi onus imponis, cum ego grauari nolim. Vnica hoc corpusculum tunicella cōtentum est, & pręter panem potumque aquæ omnibus communem nihil desiderat. Nō multò post Synesij filium hominis gentilis Eustorgium nomine defunctum, ad vitam reuocauit, vnde multorum animi magnitudine rei defixi, ac noua dein lætitia perfusa diuinam Christi potentiam agnouerunt: & extemplò ad Deum conuersi sunt.

Aegrum sanat.

Excitat mortuum.

Iohannes Episcopus Hierosolymitanus.

Administrabat id temporis Sedem Hierosolymorum Iohannes, qui eum viro sancto olim quandoque in Hilarionis monasterio Christo militauerat. Is cum animum simul cum honoribus permutasset, auaritia cęcus immensas domi diuitias cumulauit: nec poterat illa auri fames vlla satietate expleri. Quod, vt intellexit Epiphanius, conatus est eum ad benignè pauperibus faciendum allicere. At is aurum suum quouis charitatis officio pręferebat: neque vllam pauperum curam habebat. Tum Epiphanius callidè per speciem mutui argenti pondus circiter mille quingentarum extorsit, potius quàm impetrauit: totūque illud mira hilaritate egenis distribuit. Interiectis autem diebus aliquot Iohannes importunus exactor argentum repetijt. Epiphanius autem leniter, & placidè se redditurum promisit. At ille instare, & vrgere, & vim inferre, & virum sanctum impostorē appellare cœpit: & multis eum iniurijs afficere non destitit. Epiphanius autem nihil commotus in faciē eius expuit, & statim cęcitate percussus pronus in terram cecidit: & sic demum agnito turpissimo auaritię vitio cum lachrymis sceleris sui veniam postulauit. Tum Epiphanius quanto se crimine obstrinxisset, docuit: & impositis capiti manibus dextero oculo lumen

Iohannem propter auaritiā cęcitate percutit.

men restituit. Orauit autem Iohannes, & pro sinistro: cui tamen sanitas restituta non est: vt eo signo admonitus modestiam deinde conseruaret; & auaritiæ pestem cautius subterfugeret.

Post hæc cùm fama miraculorum eius longè latèque increbresceret, Romam quoque delata est, quo tempore Archadij, & Honorij Imperatorum soror periculoso admodum morbo laborabat. Morbus enim ille, qui ad totius corporis contagionem serpit, manum eius inuaserat, & miserrimè depascebat. Itaque Epiphanius missis ab Imp. nuncijs Romã euocatus fuit, vt miseræ mulierculę à medicis tum destitutæ opem aliquam, si posset, adferret. Venit vir sanctus, & apprehensam manum eius trina vice signauit, omnemque dolorem cum pestifera contagione illicò depulit. Fertur quoque eodem tempore eiusdem matronæ filium vita functum à mortuis excitasse.

Filiã Theodosij Imperatoris sanat.

Consueuerat vir sanctus pro salute miserorum in precibus pernoctare. Cumq; aliquando extrema fames cunctos oppressisset, & Faustinianus ingentem frumenti vim domi congestã haberet, Epiphanius, vt pauperum inopiæ subueniret supplex ab eo frumentum postulabat. At ille ab omni misericordia alienus, & silice durior preces reiecit: & per contemptum, vt à Christo Deo suo opem postularet, obiecit. Tum Epiphanius noctu pro consuetudine Sanctorum cœmiteria martyrum reliquijs ornata ingressus, Deo supplicauit, vt aliquod in extrema calamitate miseris refugium ostenderet. Erat autem templum quoddam regio signaculo munitum, quod à Tutela Iouis nomen obtinebat. Huic templo si quis appropinquasset à malo dæmone statim morte mulctabatur. Epiphanius verò iussus est à Deo templum illud ingredi, & aurum quod ibi reconditum erat efferre, vt eius precio frumẽtum compararet. Fecit, vt erat cęlesti oraculo admonitus, & omne frumẽtum, quod Faustinianus in horrea congesserat, emit, ac pauperibus erogauit. Nõ multò post idẽ Faustinianus inopia rei frumentariæ constrictus seruos suos in Calabriam mittere coactus est. Putabat enim suo homine, & magnificentia indignum esse ab Epiphanio aliquid coemere. Sed sceleratus mox dignas sua duritie, & superbia pœnas dedit. Nam vt sex eius, & quinque nauigia frumento onusta ex Calabria in portum Constantiæ delata sunt, coorta ex improuiso tempestas cuncta disiecit, & fluctibus oppressit: & ipse postremò Faustinianus subitanea morte sublatus est.

Faustinianus durus, & auarus.

Templum Tutela Iouis.

Vltio diuina in Faustinianum.

Erat quidam Ruffinus nomine, Diaconus, qui cacodæmonis instinctu viro sancto necem meditabatur. Ei autem, cum secundas in ministerio teneret, ex officio Episcopi thronum adornare incumbebat. Itaque homo sceleratus, & audacia singulari pręditus acinacem sub veste stragula recondidit, vt is nihil minus suspicanti antistiti ad Sedem properanti in viscera penetraret. Sed vir sanctus, quẽ insidię latere non poterant, cum ad Sedem venisset, mandauit Ruffino, vt stragulas vestes tolleret, quo recusante, Epiphanius eas sustulit, simulque gladius casu, dextero insidiatoris pedi infixus est. Tum antistes; Cessa deinceps ò fili, inquit, ab hac insolentia, nè periculum, qđ alteri struis, in caput tuum redundet.

Ruffinus necem molitur Epiphanio.

Contulit aliquãdo sermones cum Aetio Valentinianorum Episcopo. Erantque Constantię multi huius hęresis sectatores. Cum igitur pertinaci verborum contentione superaret Aetius, & intolerandas in Deum blasphemias euomeret, dixit Epiphanius: Obmutesce Aeti, & intellige istam tuam insolentiam Deo hominibusq; execrabilem esse. His dictis planè obmutuit impius diebus sex, septimo verò vitam cum morte permutauit. Eo miraculo plurimi ad orthodoxam fidem conuersi sunt, & Epiphanij virtutem sine fine admirantes hæreticorum impietatem (quorum

Impio heretico obstructum os.

S ingens

ingens erat Constantiæ numerus, & diuersitas, execrati sunt. Laborabat eodem ferè tẽpore Theodosius Imp. paralysi. Cumque sex mensibus lecto affixus à dolore vinceretur, Epiphanium è Cypro in regiam euocauit, vt eius precibus sanitatem consequeretur, quam ei vir sanctus Crucis virtute benignè impertijt: obtinuitque vt omnes Catholicæ fidei aduersarios, si rectis dogmatibus patere recusarent, ex Cyprorum regione eijceret: nè sæua contagio ad totius corporis perniciem paulatim manaret.

Theodosiũ Imp. paralysi laborãtem signo Crucis sanat.

Imperatoribus deinde valere iussis conscensa naui Cyprum repetijt: & ecce post multa in concauo nauis colloquia cum discipulis habita, post monita, & preces singulos suauissimè amplexans è corporis custodia migrauit. Ibi verò cum discipuli Patris amantissimi mortem amatissimè deflerent, vnus ex nautis amota veste eius num circumcisus esset indagare voluit. Epiphanius autem sublato pede dextero tanta vi in faciem eius impegit, vt ad nauis vsque puppim proiectus expiraret. Tertio verò die nautæ socium hoc modo vita functum ad sanctissimi viri pedes deposuerũt: quorum contactu mox ad vitam reuocatus est. Fuit deinde prospero vento, cum ante sæua admodum tempestas fuisset, nauis cum sacris reliquijs Cõstantiam delata: quibus summo cum honore, ac reuerentia ad ecclesiã deportatis, magna sanè contentio exorta est. Nam cum pia plebs honorifica eas sepultura in ecclesia dignari vellet, Longinus, & Petronius Diaconi hæretica Valentiniani prauitate adhuc infecti, pertinaciter obsistebant: communi lege pugnãtes qua cautum erat nè cadauera in ciuitate condirẽtur. Decem itaque diebus acerrimè decertatum est, cum sacrum sancti viri corpus crebris interim miraculis coruscaret, & alijs sanitatem corporum, alijs visum, alijs deniq; alia atq; alia beneficia concederet. Quibus cõmotus Sabinus Diaconus cũ Dracone viro venerabili, arrepto ligone sepulcrum effodere cœpit. Cumq; Longinus, & Petronius eadem qua prius animi pertinacia sese opponerent, & rudem plebeculam ad turbas ciendas commouerent; Sabinus voce magna, & luctu amarissimo exclamauit: Sancte Pater Epiphani, scio, & credo quòd cum in hac caduca vita plurimum apud omnipotentem Deum potueris, nunc certè amplius aliquid vales: quare te oro, vt Longinum, & Petronium comprimas: & impiam eorum contentionem refellas. Hęc cum dixisset, Longinus statim humi prolapsus exspirauit: Petronius verò, & linguæ, & manuum officio priuatus, quarto dein die vitam cum dolore finiuit: & sic demum cum gaudio & honore sacrum corpus in ecclesia sepultum est.

Obitus viri sancti.

Stupendum miraculum.

Vide quid Sancti post mortẽ possint si inuocati cũ fide fuerint.

Imperator autem Archadius intellecto sancti viri obitu, diebus quadraginta in luctu versatus est missoq; Maximo viro militari, & egregiè pio sepulturam in ecclesia contra legem latam factam confirmauit. Is verò Maximus ab immundo obsessus spiritu dirè interdum torquebatur. Itaque Constantiam ingressus magna sanè de Patris Epiphanij benignitate concepta fiducia, monumentum adijt, & fusis cum ardentissima pietate precibus contra immundum merita precesque sanctissimi viri implorauit, statimq; fugato dæmone sanitatem obtinuit.

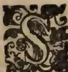
Maximus inuocãs S. Epiphaniũ à dæmone liberatur.

DE S. SERVATIO Tungrorum Episcopo.

Ex Gregorio Turonensi hist. Francor. li. 2. cap. 4. & 5. Interfuit Concilio Sardicensi, & Agrippinensi, celebrato post Consulatum Amantij, & Albini anno 346. Praeclaram eius etiam mentionem facit S. Athanasius in Apologia ad Cõstantium. Porrò quod Sigebertus in Chronica eum Domini nostri Iesu Christi consanguineum secundum carnem fuisse, & plusquam trecentis annis vixisse scribat, quid sentiendum de eo sit consule Baronium, qui portentosa ea esse putat.

San-

13. Maij.

SANCTVS Seruatius Tungrensis Episcopus, vir eximiæ sanctitatis, vigilijs, ac ieiunijs vacans, & crebro lachrymarũ imbre perfusus, Dei misericordiam assiduò deprecabatur, nè vnquam gẽtem Hunnorum incredulam (quam rumor erat in Gallias velle prorumpere) eò sæuire permitteret. Sed cum se à Deo (delictis populi hoc exigentibus) repulsam pati per spiritum intelligeret, vrbẽ Romam petijt, vt adiunctis sibi Apostolicæ virtutis patrocinijs, quæ humiliter à Deo flagitabat, facilius obtinere mereretur Accedens ergo ad B. Petri Apostoli tumulum multis diebus biduo triduoq; interdum, sine omni cibo potuque in precibus perseuerabat Cumq; in tali corporis afflictione imminentem iram à ceruicibus populi sui depellere niteretur, responsum accepit: immutabili Dei voluntate constitutum esse ꝙ gens illa Gallias depopularetur: oculos tamẽ eius mala illa non visuros. Acceleraret igitur Galliasque velociter repeteret, & funeri suo necessaria pararet.

Romam petit S. Seruatius.

Igitur relicta Roma, quãta potuit celeritate maxima, Tungrorum vrbẽ ingressus est, & clericis reliquisq; vrbis ciuibus valedictis Episcopalem Sedem Traiectum transtulit: illisque cum magno fletu, & eiulatu eum prosequentibus abijt: & Traiectum accedens mox leni correptus febri, paulò post è corpore recessit: ablutusque à fidelibus, iuxta ipsum aggerem publicum sepultus est.

Apud Traiectũ S. Seruatius moritur.

Porrò hoc sanè inter alia eius miracula admiratione cumprimis dignum est, quòd cum maxima vis niuiũ hyemali tempore de cœlo decidat, & omnia in circuitu loca repleat, nũquam tamen eius sepulcrum operuerit; donec industria ciuium basilica super illud ædificata est. Et quidem pia fidelium deuotio studiumque non rarò oratorium de tabulis ligneis leuigatisque construebat, sed protinus aut rapiebantur à vento, aut sponte ruebant. Credo idcirco ista accidisse, donec veniret, qui dignam tam glorioso Antistite fabricam ædificaret. Procedente verò tempore Monulphus Episcopus, templum insigni opere in eius honorem construxit, ornauitque: in quod multo studio, & veneratione translatum corpus, magnis pollet virtutibus.

Vide rẽ admirandam.

Monulphus Episcopus.

VITA S. IOHANNIS Episcopi Silentiarij, Lauræ Abbatis Sabæ.

Ex ea quæ est per Cyrillum monachum. Floruit temporibus Zenonis Imp. agens iam tum annum quartum supra centesimum.

13. Maij.

IOHANNES Silentiarius ex Nicopoli parentibus insigni generis nobilitate, & opibus claris oriundus, patre Encratio, matre verò Euphemia, quarto anno Imperij Martiani natus est. Cumque à parentibus Christianis sanctissimis disciplinis à teneris vnguibus institutus esset, ipsamq; quodammodo sanctitatem cum lacte imbibisset, vtroq; parente piè, & sanctè vitæ munere perfuncto, Deo se totum, octauodecimo ætatis suę anno consecrauit, & in ipsa Nicopoli ex proprijs facultatibus templum Virgini matri sacrum ædificauit: in quo assumptis decem fratribus eximia pietate viris cœnobiticam vitam instituit. Ibi tantis tamq; egregijs virtutum omnium exemplis cęteris pręluxit, vt Sebastiæ Metropolitanus fama eius commotus, ciuitatis illius, quæ Colonia dicitur, antistitem eum cõstituerit. Is autem cum inuitus Pontificatum suscepisset, ita dignitatem illam administrauit, vt de monasticæ vitæ seueritate nihil remitteret. Cũque ieiunijs, & orationibus assiduis operam daret, tum præcipuum in castitate, & corporis, & mentis studiũ collocabat: prorsus, vt toto vitæ tẽ-

Eius patria & parẽtes.

Templum cõstruit, sit que monachus.

Ordinatur Episcopus.

pore nunquam ſeipſum oculis nudis inſpexerit. Hinc tanta mentis puritate vigebat, vt quamuis corpore in terris, cogitatione tamen ſemper in cęleſtibus verſaretur. Hinc alios etiã plurimos ſuarum ſplẽdore virtutum illuſtrauit, & potenti exẽplo ad amorem honeſtatis pertraxit.

Pudicitia eius.

Tranſactis autem decem in Epiſcopatu annis, cum cerneret indies magis magiſque pietatem ab hominum malitia pręfocari, nihilque amplius ſanctum, nihil ſyncerum in hominum moribus inueniri, ſtatuit relictis omnibus huius turbulentæ vitæ negoeijs, in tranquillum religionis portũ ſecedere. Itaque omnibus inſcijs cõſcenſã naui Hieroſolymam abijt, vbi ante quàm nouo alicui inſtituto penitus ſe addiceret, votis precibuſque Dei voluntatem exquirere ſtatuit. Itaque in oratorio Georgio martyri ſacto in fundendis ad Deum precibus longo tempore cum verſaretur, ecce vidit nocte quadam ſtellam inter alias omnes admirando ſplendore rutilantem, & viuificæ Crucis figura inſignitam. Eam cum attonita mente contemplaretur, viſus ſibi audire vocem eſt, vt eam lucem ſequeretur, ſi vellet ſine errore ad veram rectamque ſalutis viam peruenire. Itaque ſine cunctatione ad illam lucem greſſus dirigens, ad maximam Lauram cẽtum, & quinquaginta Anachoritis celebrem, quibus omnibus Sabas pręerat, peruenit. Erat autem locus ille omni ferè ſolatio humano deſtitutus, ſed tantis tamque eximijs ſpiritualis vitæ delicijs floridus, vt nihil eo præclarius, nihil iucundius videretur. Ad hanc igitur accedens Iohannes, ſe Sabæ in diſciplinam tradidit. Fuit continuò ad OEconomum miſſus, vt ei in ijs quæ ad victum, & Lauræ munditiam ſpectabant, inſeruiret. Fecit hoc vir ſanctus tanta alacritate, vt pręter excipiendorum hoſpitum curam, omnibus inſuper, & ſingulis patribus incredibili humilitate, & manſuetudine miniſtraret. In ea autem miniſterio poſtquam anno

Abit vir sãctus Hieroſolymam.

Viſio eius.

Degit in monaſterio Sabæ.

vno cum laude verſatus fuiſſet. Sabas viſa admiranda viri pietate, ab omni externa occupatione, & congreſſu hominum eum ſeparauit, vt tota mente diuinis rebus incumberet. Itaque accepta ſilentij cella, tribus admodũ annis in admiranda vitę auſteritate vixit. totis quinque hebdomadæ diebus cibi potuſque expers à nemine videbatur. Sabbatho autem, & Dominica cum reliquis quidem ad diuina veniebat, ſed ab omnibus ſemotus mente oculiſque cœlo intentus ſtatutum pſalmodię officiũ explebat. Quo peracto protinus ad tutiſſimum ſilentij, & ſolitudinis portum confugiebat. Expleto autem triennij tẽpore Sabas OEconomiæ Lauræ eum pręfecit, & ignarus adhuc conditionis eius, ad Eliam ſanctæ ciuitatis Archiepiſcopum eum adduxit, vt ſacerdotio initiaretur. Cumque eò ventum eſſet, vt manuum ſuarum impoſitione antiſtes eum conſecraret, Iohannes neceſſitate compulſus Eliam ſecretum petijt, eique quis eſſet cum multis lachrymis aperuit. Obſtupuit non mediocriter antiſtes, vocatoq; ad ſe Saba, dixit fieri non poſſe, vt Iohãnes, ſacrorum ordinum gradus conſcenderet. quare nè quis ei moleſtiam exhiberet, ſilentium ei concederet.

Degit ĩ magno ſilẽtio.

Ea re magno animi dolore affectus Sabas, totum ſe ad deprecãdum Deũ contulit, vt, num quo crimine obſtrictus eſſet Iohannes, intelligeret. Et ecce poſt crebras preces, & lachrymas per viſum ei eximia Iohannis ſanctitas reuelata eſt: & quomodo ſpreta dignitate terrena ad ſingularem animæ puritatem conſequendam ad ſolitudinem confugiſſet. Tum vehementer gauiſus ſenex quietem illi conceſſit, aſſignatoque ei miniſtro annos quatuor ab omni familiari hominum colloquio congreſſuque abſtinere permiſit. Quo tempore vir ſanctus nunquam pedem foras extulit: niſi quo die ſolennis Lauræ dedicationis memoria cum feſtiuo gaudio recolebatur.

Abbati Sabæ diuinitus reuelatur quis eſſet hic vir ſanctus.

Expleto verò quadriennij tempore

nouorum incolarum insolentia offensus secessit in desertum Rubæ, quinquagesimo ætatis suæ anno; vbi annis nouem ab omni humana consuetudine remotus in spelunca soli Deo cognitus delituit. Cumque die quodam ad colligenda in vsum cibi melagria sua sponte nascentia solitudinem oberraret, viarum ignarus in inuia quędam præcipitia incidit; è quibus nullo modo se extricare poterat: prorsus vt propemodum exanimis humi laberetur. Ecce autem repente diuinæ virtutis visitatione in altum sublatus, non secus ac Propheta Abacuc in sua est spelunca inuentus.

Degit in deserto Rubæ nouē annis.

Venit aliquando frater quidam ad eum anachoreticæ vitæ vt apparebat cupidus Sed is paulò post talis philosophiæ tædio affectus, instāte Paschali festiuitate, Iohannem vt secum ad Lauram pergeret, obnixe rogare cœpit. Erat enim summa ibi rerum omnium penuria, & frater ille lautiori aliquātum cibatu fractam inedia carnem roborare volebat. Cui Iohannes nullo modo acquiescebat, sed hortabatur eum instanter, vt Dei benignitatem præstolaretur, qui potens esset in vasta solitudine, non modò quæ ad necessitatem, sed quæ ad uoluptatem etiam faciunt abūdè suppeditare. Sed ille his alijsque minimè persuasus, relicto Iohanne, ad Lauram abijt: sed errabundus, quò desiderabat, peruenire non potuit. At venerandus Pater Iohannes, eo absente, multis fuit à superueniente quodam amico donis ac muneribus affectus, pane optimo, vino, oleo, caseo recente, melle, & ouis. Alter autem triduana inedia & labore confectus tandem redijt, & ingenti pudore affectus eum demum esse diffidentiæ & inobedientiæ fructum intellexit.

Eodem tempore Alamundares Sicices Arabiam & Palęstinam inuasit, & flamma ferroque cuncta populatus solitudinem peragrabat. Cumque omnes vnicum in fuga salutis suę pręsidium constituerent, Iohannes nullo modo Rubā desetere voluit. Quid enim, dicebat, si Deus mei curam non gerit, quid viuo? Itaque cęteris omnibus in fuga salutem quærentibus, ille altissimum suum refugiū posuit, & animo imperterrito aduentantes barbaros expectauit. Ecce autem admirabilem diuinæ prouidentiæ bonitatem, & paternam suorum curam in omni sęculorum æternitate prędicandam. Leo immanis, & terribilis sanè die noctuq; viro sancto assistens barbarorum vim repulit, & ferocius irruentes ipse ferocior repressit. At Sabas Nicopoli veniens Iohannem adijt, & multis rationibus persuasum, ad Lauram quam alio in loco à Barbarorum incursione immunem construxerat, secum abduxit. Ibi autē in cella ignotus latuit, donec Angelo reuelante ad aliorum omnium ꝓfectum, & vtilitatem mirabiliter innotuit.

Leo defendit virum sanctū ab incursione Barbarorū.

Quod qualiter contigerit nō erit abs re paucis explicare. Atherius Archiepiscopus ex Asiæ regione religionis ergò Hierosolymam sacra loca visurus venerat; cumque votis precibusque ex animi sententia persolutis in patriam maturaret, fuit contrario vēto nō sine periculo Ascalonem repulsus: post duos verò dies nauigationem restaurans ab Angelo secundùm quietam admonitus fuit, vt reuersus Hierosolymam Iohannem olim antistitē, & omni laude sanctitatis prædi tum in Lauræ Sabæ Abbatis delitescentem conueniret. Tali igitur monitus oraculo Hierosolymā repetijt, & Iohannem conueniens, quæ ab Angelo acceperat, enunciauit: & iureiurando adegit, vt genus suum, & conditionem ad illum diem omnibus incognita panderet. Igitur Iohannes per nomen Domini ab Atherio adiuratus, multis cū lachrymis, & genus, & dignitatem, cui sponte renunciauerat, aperuit; cunctis sanctissimi viri virtutes vehementer admirantibus.

Locus autem in quo inclusus erat sanctus senex habebat altissimum ab Occidente præcipitium, eratque ex petra excisus, & omni humore desti-

destitutus Quadam verò die accepto vnius caricæ semine dixit Theodoro, & Iohanni discipulis: Si Dei clementia huic semini, & petræ durissimæ virtutem donauerit, vt fructum ferat, indicium erit, quòd mihi dono largitur Deus regnum cælorum. Hoc cum dixisset, infractæ illi petræ admouit caricam, & germen paulatim in altũ crescens cò magnitudinis peruenit, vt etiam ramis suis tectum operuerit: & tres post aliquod tempus ficus produxerit. Quos senex cum lachrymis deosculans comedit, & plenus dierum atque bonorum operum tandem in pace quieuit.

Res sanè stupenda.

Hæc quidem pauca ex multis monumentis mandaui: eius verò certamina, quæ aduersus Origenis, & Theodori Mopsuestiæ dogmata suscepit: & persecutiones, & pericula, quę pro orthodoxa fide sustinuit, victoriasq; & res ab eo gloriosè gestas alijs narranda relinquo. Trigesimo octauo ætatis suæ anno Pontifex ordinatus fuit, decem verò annis in episcopatu transactis, ad Lauram se contulit: in qua annos nouem exegit: & nunc angusto loco conclusus, in quo vsque in diem hodiernum silet, quadraginta septem annos Dei gratia impleuit Et licèt iam ætatis suæ annum cẽtesimum quartum attigerit, est tamen vultu hilari, & prompto alacriq; animo ad omnes labores pro Christi nomine perferendos.

His habes auctorem historia.

Ex hoc loco constat Iohannẽ ad hue vixisse dũ auctor vitam eius conscribe-ret.

MARTYRIVM SS. VICTO-ris, & Coronæ.

Ex eo quod est apud Metaphrastem.

14. Maij.

VO tempore Antoninus Romanum administrabat Imperium, ingens aduersus Christianæ fidei, & pietatis cultores persecutio desæuijt: Erat autem miles quidam genere Italus, & eximia in Deum pietate ante alios clarus, quem Sebastianus dux exercitus comprehendi, & ad immolanda dijs sacrificia compelli iussit. At Victor (hoc namq; militi Christiano nomen erat) spreto Sebastiani mandato præcisè, & constanter respõdit: se nullo modo dijs sacrificaturum. si vellet corpus varijs supplicijs excarnificare, se paratum esse: cum pbè certoq; sciat animam in manu Dei esse, quam nullo modo attingere posiet. Dux hoc accepto respõso obstupuit, & nũm certum deliberatumq; ei esset mortem ita intrepidè oppetere quęsiuit. Ad quæ Victor: Hanc ego mortem esse nequaquam existimo, quę vitam conciliat sempiternam his, qui breuia hęc tormenta ad extremũ spiritum fortiter perferunt. Tum Dux digitorum Victoris cõpages confringi, & à cute auelli iussit. At Victor quasi iam martyrij primitijs decoratus, in eo supplicio incredibiliter exultauit. Dux verò fornacem vehementer accendi, & martyrem in eam conijci iussit. Factum fuit quod imperatũ erat celeritate magna, & nè qua martyris ossa superessent, triduò occlusa fornace in ea detentus fuit. Tertio verò die cum opinarentur eũ penitus ab igne consumptũ, reclusa fornace, præter omnem opinionem martyrem viuum, & vultu totoq; corpore decorum Deum laudantem, & psallentem inuenerunt.

Victoris cõstantia.

Crudeliter torquetur S. Victor.

Qua re cõturbatus Dux carnes pestifero infectas veneno ei comedẽdas obtulit. Quæ cùm à venefico quodam ei porrectæ fuissent, sanctus martyr, Mihi quidem, inquit, vsus carniũ concessus non est, sed vt intelligas veneficia tua nihili esse, eas comedam: statimq; precatione prius peracta, eiusmodi carnibus vesci cœpit: neq; mali quicquam passus est. Veneficus autẽ pudore suffusus, alia quædam obtulit prioribus peiora, aitque: Profectò si, & huius veneni vim superaueris, ego quoq;, derelicta arte magica, protinus ad Deũ, quẽ tu colis, accedam. Cum igitur Victor eadẽ qua prius, facilitate ea sumpsisset, exclamans Magus: En, inquit, vicisti, & animã meã æternis supplicijs deputatam ab inferis.

A veneno nihil læditur.

Cõuertitur veneficus ad Christum.

feris liberasti: statimque libris suis Vulcano traditis, Christo ex animo nomen dedit.

Tunc furore accensus Sebastianus iussit totius corporis martyris neruos diuelli, & feruens oleum occultis corporis partibus infundi. Quo facto beatus martyr: Tam mihi, inqt, suaue hoc oleum feruens visum est, q̃ aqua gelida, quæ ab homine nimio æstu laborante potari solet. Tũc Dux intolerabili furore correptus martyrem in ligno suspendi, & ardẽtes eius lateribus faces admoueri iussit: & cõuersus ad martyrem: Sacrifica, inquit, dijs, diu enim te pertuli. Cui Victor: Minimè faciam quod tu vis, sed quod vult Deus meus: quem precor, vt sacrificium purum, & castum meipsum illi offerre possim, in cuius potestate, & anima, & corpus meum est. Tunc Dux, venenum aceto mistum in eius fauces ingeri, & oculis eum priuari iussit. At beatus Victor: Cum, air, corporis mei visum excęcaueris, tunc interiori animæ sensu acutius videbo. Corporei enim oculi mundi huius vanitatem aspiciunt: ar cordis acies veram illam lucem intuetur. Cogis me, inquit Dux, multa, & magna tibi inferre tormenta. Ille autem: Et ego gratias ago Deo meo, qui facultatem, & robur eadem perferenda mihi præstat. Vt igitur libet, me crucies, neque vlla in re mihi parcas: paratus enim sum omnes, quascunq; mihi attuleris, ærumnas libenter perpeti, Deo ipso mihi vires suggerente.

Tunc Dux in rabiem cõuersus: Suspendite, inquit, hominem istum obuerso in terram capite, quoad anima cum sanguine per nares defluat. Illo igitur suspenso milites discesserunt. Triduo in eo supplicio perseuerauerat, cũ milites redeuntes, quem mortuum existimabant, viuum reperere: Sed fertur ipso accessu omnes lumini bus orbatos fuisse, quæ tamen martyr suis precibus restituit. Itaque restituta militibus videndi facultate illi abierunt, & Duci quæ acciderant, retulere. Tum verò ille furore æstuans, militibus, vt Victorem degluberent, pręcepit. Cumque ferro armati appropinquarent, beatus martyr: Licèt, inquit, corporis cutem abstuleris, mentem tamen, & cogitationes meas non superabis. Aderat ibi militis cuiusdam vxor, Stephana nomine, annos nata sexdecim, quæ voce magna Victorem fœlicem, & terq; quaterque beatum prædicare cœpit, & depromptis varijs scripturæ locis mirificè exhilarare. Tandẽ verò hęc accidit. Ecce video duas è cœlo coronas demissas, vnam maiorem, alteram minorem: & maiorem quidem illam, tibi allatam ab angelis duodecim, minorem verò ad me missam audiui. Nam etsi vas infirmũ ego sum, nihilominus tamen, & ipsa parata sum certamen subire.

Tres dies reuolute in terrã capita manet suspensus.

Cutis ei detrahitur.

Stephanas Grçcè, Latinè, Corona.

Hæc cum audijsset Dux iratus valdè, fœminam illam ad se adduci iussit, quam sic affatus est: Quænam es tu? Christiana, inquit illa, ego sum. Tum Dux, quot annorum es? Cui Stephana, quindecim, & mensium octo. Quæsiuit pręterea Dux quãdiu cum viro, quicum iuncta fuerat, vixisset. Respondit illa, se annũ vnum, & menses quatuor cum eo vixisse. Et quare, inquit, tam citò mundum reliquisti? Ad quę Stephana: Reliqui breuem, & fragilem mũdi huius decorem, & terrenas, ac fallaces corporis voluptates, vt fidenti animo Saluatori meo Iesu Christo, quẽ expectamus, occurrere valeam: illi videlicet diuino, & cęlesti sponso, terrestris.n. ad tempus est, & mortalis. Tum Dux: Desistas ab ista nugacitate inutili, & ad deos accedens illis sacrifices, nè nouis, & grauioribus tormentis te cruciarã consumam. At illa dixit: Ego vocor Stephana, cui in cœlis corona reposita est. Quamobrẽ sacrificia ista vestra nõ offerã, vt à vero illo certaminũ pside Christo coronam recipere possim.

Prælata Corona cõfessio.

His auditis Dux ille furore nimio accensus, iussit Stephanam duabus palmarum arboribus incuruatis alligari: & repentè arbores illas dimitti. Quo facto bellatrix, & martyr Stephana

Discerpta abijt in cœlos.

phana per medium discerpta est: prçclaroq; ornata martyrio ad cęlos migrauit. Sanctum autem Victorem iussit securi percuti. Qua sententia mirabiliter gauisus Victor in has voces prorupit: Gratias ago Deo meo, qui me tali, ac tanto dono dignatus est. Cumq; ad supplicium duceretur, prophetico spiritu excitatus, dixit Quæstoribus: Post dies septē oratores vestri morti succūbent, & vos post duodecim eadem mors cōprehendet. Dux verò post dies viginti quatuor ab aduersarijs in captiuitatem abducetur. Porrò hoc meū corpusculum post annos tres ab hominibus nostris in locu los iampridem mihi paratos deferetur. His dictis securi percussus est, statimque sanguis, & lac non sine ingēti omnium admiratione ex vulneribus eius profluxerunt. Quo miraculo multi Grçcorum permoti ad fidē accesserunt: in qua postea, exitu certissimo martyris vaticinia probante, mirificè confirmati sunt. Martyrio autem functi sunt S. Victor, & beata Stephana in vrbe Damasco, imperante Antonino, & Sebastiano Duce.

S. Victor securi percutitur.

Prophetia eius.

VITA S. BONIFACII Episcopi Ferentini in Tuscia.

Ex ea quæ est per D. Gregorium Papam lib. 1. dialog. cap. 9. Claruit circa tempora Iustini Imperatoris.

14. Maij.

ANCTVS Bonifacius nutritus in obsequio Gaudētij presbyteri ciuitatis illius, quę Ferentis dicitur, Antistes, & vitæ sanctitate, & miraculis claruit Habebat is vnicum paupertatis suæ solatium vineam exiguam, quę quodam die ita grandine irruente vastata est, vt in ea paucis vitibus vix parui rariq; racemi remansissent. Pro quo magnas vir Dei omnipotenti Deo gratias egit, q maiori se inopia affligi cerneret. Sed cū iam tēpus vindemię immineret, quadā die mandauit Cōstantio psbytero nepoti suo, vt cuncta vini vascula, doliaque omnia, vt ante cōsueuerat, pice superfusa prępararet Quod cum nepos illius presbyter audisset, valde admiratus est, quòd quasi insania prçciperet: vt vini vascula prępararet, qui vinum minimè haberet: iussis tamen obtemperans omnia ex more præparauit: Tunc vir Dei collectis racemis ad torcular abiit, & eiectis omnibus, solus ibidem cum puero remansit, à quo paucissimos illos racemos calcari fecit. Cumque ex ijsdem racemis parum aliquid vini defflueret, cœpit hoc vir Dei per omnia dolia vasaque, quę parata fuerant, pro benedictione diuidere: vocatoque ad se presbytero iussit adesse pauperes. Tunc protinus tanta vini copia torcular redundauit, vt omnia pauperū vascula implerentur. Quibus cum se idoneè satisfecisse conspiceret, apothecam clausit, atque impresso sigillo proprio munitam reliquit: moxq; ad ecclesiam rediji. Die verò tertia, prædictum Constantinum vocauit, & oratione facta apothecam aperuit, & vasa in quibus tenuissimum liquorem infuderat, vbertim vinum fundentia inuenit: ita vt pauimentum omne excrescentia vina inuaderent, si ad hæc episcopus tardius intrasset. Tunc terribiliter presbytero præcepit, nè quousque ipse in corpore viueret, hoc miraculum cuiquam indicaret: pertimescens videlicet, nè vir tute facti, fauore humano pulsatus, inde intus euanesceret, vnde foris hominibus magnus appareret.

Paupertas ecclesię Ferentina.

Insigne miraculum.

Alio quoque tempore cum Beati Proculi martyris natalitius appropinquaret dies, vir nobilis Fortunatus magnis precibus ab eodem venerabili viro postulauit, vt cum apud beatum martyrem Missarum solemnia ageret, ad benedictionem dandam in suam domum declinaret. Vir autem Dei negare non potuit, quod ab eo ex Fortunati mente charitas poposcit. Peractis igitur Missarum solennijs, cum ad prędicti Fortunati

venisset

venisset mēsam, priusquā Deo hymnū diceret, sicut quidam ludendi arte ci bum solent quærere, repente ante ia nuam cum simia vir astitit, & cymbala percussit. Quem sanctus vir dedignatus audiens sonitum dixit: Heu heu, mortuus est miser iste. Ego ad mensam refectionis veni, os adhuc in laudem Dei non aperui: & ille cum si mia veniens percussit cymbala. Sub iunxit quoque & ait: Ite, & pro charitate ei cibum potumque tribuite: scitote tamen, quia mortuus est. Qui infœlix vir, dum panem ac vinum ex eadem domo percepisset, egredi ianuam voluit: sed saxum ingens subito de tecto cecidit, eiq; in verticem venit. Ex qua percussione prostratus, in manibus iam semiuiuus leuatus est. Dic verò altera, secundùm viri Dei sententiam, funditus finiuit vitam.

Vir sanctus abominatur iacculatorem.

Alio tempore Constantius nepos eius, equum suum duodecim aureis vendiderat, preciumque in arca reposuerat. Tunc subitò ad episcopum pauperes venerunt, qui importunè precabantur, vt eis aliquid ad consolationem inopiæ largiretur. Sed vir Dei, quia, quid tribueret, non habebat, æstuare cœpit in cogitatione, nè ab eo pauperes vacui exirent. Cui cū repentè nepotis equus & preciū eius in arca reconditum in mentem venisset, accessit ad arcam, & piè uiolētus claustra arcę comminuit, ex qua duo decim aureos tulit: eosque indigenti bus, vt placuit, diuisit. Itaque Constantius presbyter reuersus ex opere, arcam fractam reperit, & caballi sui precium, quod in eam posuerat, non inuenit. Tunc voce magna perstrepere, & cum furore nimio clamare cœpit: Omnes hic uiuunt, solus ego in domo hac uiuere non possum. Ad cuius voces cum multi accurrerent, tum episcopus voce blanda eius furorem mitigare uoluit. At ille, cum iurgio, solidos suos reposcens nulla antistitis persuasione placari poterat. Tum uir sanctus importunis eius clamoribus coactus, B. Virginis ecclesiam ingressus est, & expansis ad cęlum manibus, stando orare cœpit; vt ei redderet, vnde presbyteri furétis insania mitigari potuisset. Cumque subitò oculos ad vestimentum suum inter extensa brachia reduxisset, repentè in sinu suo duodecim aureos inuenit, ita fulgentes, tamquam si ex igne producti eadem hora fuissent. Qui mox de ecclesia egressus eos in sinum furentis presbyteri proiecit, dicens: Ecce habes solidos quos quæsisti: sed hoc tibi notum sit, quia post mortem meam, in huius ecclesię episcopum non eligeris, propter tuā auaritiam. Ex qua sententia veritatis colligitur, quia eosdem solidos presbyter, pro adipiscendo episcopatu, præparabat: sed viri Dei sermo præualuit: Nam idem Constantius in presbyteratus officio vitam finiuit.

Benignitas eius in pauperes.

Diuinitus ei aurei redduntur.

Venerunt quandoque ad eum, hospitalitatis gratia, duo Gotthi, qui Rauennam se festinare professi sunt. Quibus ipse paruum vas ligneum, vino plenum manu sua præbuit, quod fortasse in prādio itineris habere potuissent, ex quo illi, quousque Rauennam venerunt, Gotthi biberunt. Aliquantis autem diebus in eadem ciuitate morati sunt, & vinum, quod à sancto viro acceperant, quotidie in vsu habuerunt. Sicque vsque ad eundem venerabilem Patrem ferentes, reuersi sunt, vt nullo die cessarent bibere, & tamen vinum eis ex illo vasculo nunquam deesset, ac si in illo vase ligneo, quod Episcopus eis dederat, vinum non augeretur, sed nasceretur.

Vinum in vasculo auescit.

Quadam die vir sanctus hortum ingressus cum magna erucarum multitudine eum coopertum inuenisset, quæ omne olus depascebantur, conuersus ad easdem dixit: Adiuro vos in nomine Domini Iesu Christi, recedite hinc, atque hæc olera comedere nolite. Quæ statim ad Dei verbū ita omnes egressæ sunt, vt nec vna quidem intra spatium horti remaneret. Sed quid mirum quod hęrede episcopatus eius tempore narramus, quando

Erucas iussit pelli ex horto.

do iam ab omnipotente Deo, ordine simul & moribus creuerat: dum illa magis miranda sint, quæ adhuc puerulus gessit. Nam eo tempore quo cũ matre sua puer habitabat, egressus hospitio, nonnunquam sine linea cerebro etiam sine tunica reuertebatur: quia mox vt nudum quempiam inueniret, vestiebat, hic se expolians, vt se ante Dei oculos illius mercede vestiret. Quem mater sua frequenter increpare consueuerat, dicens quòd iustum non esset, vt ipse inops pauperibus vestimenta largiretur. Quæ die quadam horreum ingressa, pœnè omne triticum, quod sibi in expendium totius anni præparauit, inuenit à filio suo pauperibus erogatum: cumq; semetipsam alapis pugnisque tunderet, quod quasi anni subsidia perdidisset, superuenit Bonifacius puer Dei, eamque verbis, quibus valuit, consolari cœpit. Quę cum nihil consolationis admitteret, hanc rogauit, vt ab horreo exire debuisset, in quo ex omni eorum tritico parum, quod inuentum est, remansisset. Puer autem Dei se illic protinus in orationẽ dedit, qui post paululum egressus ab horreo matrem reduxit: quod ita tritico plenum inuentum est, sicut plenum antea non fuerat, vnde mater illius totius anni sumptus se congregasse gaudebat. Quo viso miraculo compuncta mater, iam ipsa cœpit hortari vt daret, qui sic celeriter posset, quæ petijsset, accipere.

Adhuc puer quã fuerit larg⁹ in pauperes.

Precib⁹ magnã tritici copiam obtinet.

Hæc itaque in hospitij sui vestibulo gallinas nutrire consueuerat: sed eas ex vicino rure vulpes veniens auferebat. Quadam verò die, dum in eodem vestibulo puer Bonifacius staret, vulpes ex more venit, gallinam abstulit. Ipse autem concitus ecclesiam intrauit, & sese in orationẽ prosternens, apertis vocibus dixit: Placet tibi Domine, vt de nutrimentis matris meæ manducare non possim? Ecce enim gallinas quas nutrit vulpes comedit. Qui ab oratione surgens, ecclesiam est egressus. Mox autem vulpes redijt, gallinam, quam ore tenebat, dimisit, atque ipsa moriens ante eius oculos in terram decidit: & sic exauditus est in rebus vilibus puer sanct⁹ & simplex, vt in paruis disceret, quantum de Deo præsumere in magnis petitionib⁹ deberet.

Precib⁹ vulpem interfi cit.

HISTORIA INSIGNIS Pontij Martyris.

Ex ea qua apud Surium est. Passus est anno Christi 246. Fabiani Papæ 8. Philippi Imperatoris 5.

Beatus Pontius patrem habuit vrbis Romanæ Senatorem, Marcũ nomine, matrem Iuliam. Ea prægnans cum templa, falsorum deorum munera oblatura, vna cũ marito suo obiret, ad templum Iouis peruenit. Illud ipsa ingrediente, fortè stabat sacerdos velato capite infula ornatus ad aras. Is à dæmone arreptus, velamen cum infula discerpsit, eiulansq; mirum in modum templum clamoribus impleuit, ita dicens: Hæc mulier filium vtero gestat, qui grande hoc fanum funditus euertet & deos illi⁹ comminuet. Quas voces cum i... ntidem repeteret, Marcus & Iulia in vicinas ædes aufugerunt: correptoque saxo Iulia ventrem & latera sua tundebat: Vtinam, inquiens, non concepissem eũ, qui hoc magnum delubrũ & eius numina euertet. Satius profecto fuerit me cũ illo pariter interire.

14. Maij. S. Pontij parentes.

Post vbi aduenit pariendi tempus, infantem formosum enixa est, nulla macula aspersum, existimãtibus alijs abortum edituram matrem, propter vim, crebris ictibus, corpori eius illatam. Et illa quidem volebat etiam natum puerum perdere, sed pater obsistebat, dicens: Si vult Iupiter vlciscatur hostem suum, atque ita conseruatus est paruulus, cui Pontio nomẽ indiderunt. Nolebant autem vnquã in templa idolorum eum introducere. Postquam creuit, doctissimis pręceptoribus adhibitus, diuersarum artium

Nascitur Põtius prater opinionem formo sus.

tium & philosophiæ studijs imbutus est, tenaci memoriæ omnia commendans. Cum autem primo diluculo aliquando ad præceptorem suum pergeret, audiuit Christianos, quibus Pontianus Romanus Pontifex præerat, psallentes & dicentes: Deus autẽ noster in cęlo, omnia quæcunque; voluit fecit. Simulacra gentium argentum & aurum, &c. Id ille audiens diuinitus compunctus, suspirãs fleuit: sublatisq́ue ad cęlum manibus: Deus, inquit, cuius laudes isti concelebrãt, fac me, quæso, ad tui notitiam peruenire: moxq́ue fores pulsare cępit. Qui statim à Pontifice, Spiritu sancto pueri aduentum ei reuelante, benignè humaniterq; admissus est. Ingressus igitur puer cum adolescentulo Valerio condiscipulo suo, de fide instructus est: & sedulo deinceps, posthabitis magistris suis, Pontifici de rebus diuinis differenti, aures præbuit.

Pontianus Põtifex Romanus.

Pontius instruitur in fide Christi à Romano Pontifice.

Interea accidit vt reuertentem illũ parens Marcus interrogaret, quidnam è suis præceptoribus didicisset, cui respondit puer: nunquam se tam bene institutum, quàm hoc biduo. Tandem eo progressus est, vt parenti suo vanitatem idolorum demonstraret: eumq́ue ad Pontianum Pontificẽ introduceret, qui breui eum ad Christum adduxit, & lustralibus aquis expiauit. Eo autem postea vitæ munere sanctè perfuncto; filius Pontius, quãquam inuitus & reluctãs in patris locum cum honore substitutus est. Porro in regia tanta morum suauitate & modestia versabatur, vt mirè omnibus charus esset. Per id tempus fœlici obitu Pontianus decessit è vita, eique Anterus successit; qui vno tantũ mense Ecclesiæ Dei præfuit. Ei subrogatus Fabianus beatum Pontium haud secus atque filium suum dilexit. Ille vero iam perfectus, omnes facultates suas, per manus S. Fabiani, in pauperes erogauit.

Pater eius cõuertitur.

Sic scetis Onuphrius, licet aliter Platina habeat de Antero.

Erat autem etiam familiariter notus & amicus duobus Philippis Imperatoribus patri & filio. Ij vero anno Vrbis conditę millesimo, vt deos sibi propitios redderent, & grati animi significationem ostenderent, q̃ eos in annum Romanæ vrbis millesimũ perduxissent, sacrificia offerre voluerũt. Pontius autem, cum eum ad societatem, vt amicum inuitarent, multis modis subterfugere nitebatur. Sed cũ nullus subterfugiendi locus, aut occasio daretur, audacter ad Imperatores conuersus dixit: o pijssimi Imperatores, cum Augustum vobis à Deo imperium in homines collatum sit, cur non eum potius honoratis à quo tanto estis beneficio aucti. Respondis Philippus: Ego verò ea causa magno Deo Ioui sacrificare cupio, quòd ab illo hæc mihi collata sit potestas. At Pontius subridens; Ne erres, inquit, Imperator. Est Deus præpotens in cę lo, qui omnia condidit verbo suo, & spiritus sui gratia animauit. Quid plura? Imperatores his, & alijs eius sermonibus permoti, crediderũt, & à Sancto Fabiano Papa sacris aquis lustrati sunt. Porrò Fabianus, & Pontius magni fani idola omnia confregerunt, & ipso templo funditus subuerso ingẽtem populi multitudinem ad fidem traxerunt.

Vide Baro. Anna.tom. 2.an.Christi 246. de duobus Imperatoribus Philippis ad fidẽ per Pontium cõuersis.

Conuertit duos Imperatores.

Postea autẽ Valeriano & Gallieno imperantibus, & dira in Christianos persecutione sæuientibus, beatus Põtius ab Italia egressus, ad Cimelam vrbem se contulit. At Claudius pręses pro tribunali sedens iussit eũ coram se adduci, dixitq́ue ei: Tune es ille Pontius, qui Romanam vrbem ue scio qua excitata seditione turbasti, atque etiam piorum principum animos abalienasti? Respondit S. Põtius: Ego verò neque turbaui quenquam, neque subuerti: sed à malorum dęmonum cultu & errore ad Deum verum conuerti. Cumq́ue non posset ad sacrificandum induci, Præses omnium tormentorum instrumẽtis productis, primo eum in eculeo tanta seueritate distendi iussit: vt per omnia membra pœnæ diffunderentur. Videbimus, inquiens, num Deus eius sit eum ex manibus meis erepturus. At beatus Pontius ait: Tametsi tu putas imbecillum esse

esse Deum meum, mihi tamen planè persuasum habeo, pœnas tuas in eius nomine mihi nullum prorsus doloré irrogaturas. Cum ergo in eculeo tenderetur, & ministri cochleam impositis vectibus promouerent, cum magno fragore ruptus est eculeus, adeoque in puluerem redactus, vt nusquā appareret: quique præsentes aderāt, repentino fulgore exanimes reddebantur.

Diuinitus è tormentis eripitur.

Tunc verò Pontius hilari ad Præsidem vultu: Vel nunc tandem, inquit, incredule disce, Deum nostrum pios posse de tentatione eripere: vos autē iniquos & impios in die iudicij æternis ignibus cruciandos destinare. Iussit autem Præses apparari amphiteatrum, & beatum Pontium in arena deponi. Vbi tum ex consilio Anabij assessoris eius, duo venatores cū taureis vrsos in eum incitarunt: sed illi è caueis egressi, ipsos venatores miserè discerpserunt, ita vt humana forma pœnitus destituti viderentur. Porrò S. Pontio blandientes nullam prorsus molestiam attulerunt. Id conspicatus populus sublatis in cęlum clamoribus dicebat: Vnus est Deus Christianorum, quem Pontius colit. Ijs vocibus efferatus Præses, præcepit Christi martyrem, iniectis in eius manus & pedes catenis, in media arena statui, magnamque lignorum struem & omne genus fomitis comportari & incendi. Sed ecce flamma lambens materiam omnem, atque fomitem, nihil eius relinquit non combustum & absumptum: at sancti martyris ne fimbriam quidem vestimenti lædit. Pudefactus ea re Præses, hortatur martyrem vt Apollini sacrificet. Ille verò respondit: Ego corpus meum sacrifico Deo meo, qui me ab idolis vestris hactenus incontaminatum conseruat. Vobis autem & principibus vestris breui aderit cęlestis vindicta, qui iniustè seruos Christi persequimini.

Vrsi blandiuntur S. Pōtio.

Cernens Præses eius constantiam, iussit eum in saxo, quod riuulo immi nebat, decollari, corpusque eius deorsum proijci. Non multo post completus est sermo martyris propheticus. Valerianus enim Imperator à Sapore Persarum rege captus, ludibrio est habitus cunctis diebus vitæ suæ: ita vt quotiescunque rex Sapor equum conscendere vellet, in eius curuatum dorsum & ceruicem posito pede, pro scabello eo vteretur: Gallienus verò apud Mediolanum à militibus suis comprehensus & gladijs cōfossus est. Porrò Claudius Præses & Anabius assessor eius, eadem hora, qua capite plexus est S. Pontius, arrepti à dæmonibus præfocati sunt. Claudius linguam suā morsibus particulatim discerpsit; Anabij oculi è suis sedibus præ nimio dolore extrusi, pellibus tenuissimis per ora pendebant: denique momento temporis ambo animas expirarunt.

Decollatur S. Pontius.

Cælestis vī dicta in tyrannos.

VITA S. BONIFACII
Archiepiscopi Moguntini, Germanorum Apostoli & martyris, post VVillibaldum primum Eistetensem Episcopum.

Ex ea quæ est apud Surium fide integra. Quo tempore floruerit ex actis constat.

Cum gens Anglorum sub fidei iugum, beatissimi Pontificis Gregorij studio, missa fuisset, & eius suffragantibus meritis, prę multis nationibus sanctorum virorū ferax & fertilis imprimis esse cœpisset, quorum doctrinis tanquam luminibus quibusdam hominum pectora obcæcata illustrarentur; inter illos etiam sanctum Bonifacium, ceu Luciferū quendam, cæteris syderibus illustriorem edidit. Is verò magna parentum cura educatus, magnarum quoque virtutum, pro ætatis incremento, factus est studiosus. Et quidem cum adhuc puellus esset, si quem fortassis siue Clericum siue laicum audisset diuini verbi notitiam deferentem, mox quā tum

14. Maij. Quo die eū Vsuard⁹ habet. Ado autem Nonis Iunij.

Anglia sanctorū virorum ferax.

tum ea permitteret ætas, secum expendere solebat, quidnã inde ad suos vsus & profectus accommodare posset. Cumque eiusmodi meditatione diuturna ad superna & cęlestia appetenda se erigeret, patri aperuit mentem suam, orans vti ne deesset proposito suo. Vt verò audiuit isthuc pater, primò quidem obstupuit: deinde eum obiurgans nunc minis, nunc blãdimentis, ad mundi huius curas conatus est pertrahere: & vt animum teneru facilius à sententia deduceret, promisit se eum, post obitum, omniũ facultatum & prædiorum suorum hęredem scripturum.

Pater eũ retrahit à uita monastica.

At puer sanctus iam virtute diuina plenus, quantò eum pater enixius reuocabat ad ea, quæ sunt mundi huius, tantò proposito suo tenacius inhæsit, & ad sacrarum studia literarũ ardentius aspirauit. Itaque miro diuinæ moderationis iudicio factũ est, vt pater, qui solus resistebat, repentino correptus morbo, à sua sententia discederet, puerumq; per idoneos homines ad monasterium, quod prisco vocabulo Adescancaster dicitur, mitteret, commendans eum VVolfhardo venerabili eiusdem monasterij Abbati. A quo sanè, pro monasticę vitæ instituto, benignè susceptus, fratribusq; cõmendatus, vniuersa religionis exercitia, quæ illa ętas admitteret & probè inchoauit & in dies melius prosecutus est. Vbi autem è pueritia excessit, vsqueadeo in venerabilium Patrum instituta & sacrã lectionem incubuit, vt momentis omnibus, sua in illo virtutes capesseret incrementa. Cum verò in illo monasterio propter doctorũ hominum penuriam, inexhausto suo sacras Scripturas cognoscendi desiderio non posset facere satis, permissu Abbatis ad monasteriũ quod hodie*Nutscelle dicitur, se contulit, & beatæ memoriæ VVinberti Abbatis, qui tunc illi præerat, magisterio se subdidit. Ibi verò optata eruditione potitus, adeo cępit haberi celebris, vt fama doctrinæ eius passim diffusa, alios etiã alliceret, vt se in eius traderent disciplinam. Cũ igitur insigni iam præditus sapiẽtia, alios nihilominus humilitate & subiectione anteuerteret: & illũ alij partim sapientię eius opinione incitati, partim saluberrima eius doctrina imbuti, honore ceu patrẽ afficerent, cunctique eum laude & prędicatione efferrent, & singulis Ecclesiastici ordinis gradibus dignũ affirmarent; tandẽ ætatis suæ anno plus minus trigesimo sacerdotio initiatus est. Eam verò adeptus dignitatẽ, qualem se exhibuerit ex operũ eius testimoniis certius ac melius quàm vllis verborum indiciis colligi potest.

S. Bonifacius religioni se dat.

Discẽdit an ad aliud potius monasterium.

**Ferrè Nontscella.*

Fit Sacerdos.

Per id tempus regnante in Occidẽtali Anglię regione Saxonum rege nouus extitit tumultus, cuius compescendi causa regis iussu & procerum eius consilio Synodus iudicta est: ad quam cunctis confluentibus & controuersiam nuper ortam dirimentibus, visum est sapientibus quibusdã, vt, quæ illis definita essent, ad Brichtvvaldi Cantuariensis Archiepiscopi notitiam perferrentur. Tum verò inter omnes Bonifacius tantę rei expediendæ idoneus inuentus est. Itaque Bonifacius ea legatione sibi demandata, pręclarè eo munere apud Archiepiscopum functus est: & regem & omnes Dei seruos magno gaudio affecit. Ea autem re nomen eius, tam apud eos qui in Clero numerantur, quàm homines laicos, adeo celebre euasit, vt deinceps sępissimè rogatus sit, vt se in ipsorum Synodis prǽsentem exhiberet. Sed quia ab humano fastu abhorrebat pluri[...]ũ, cœpit tractare seriò, quemadmodum relictis parentibus & cognatis omnibus, ad loca remotiora Christi causa emigrare posset. Qua in cogitatione eũ diu & quidẽ accuratè versaretur, eam tandẽ supradicto Abbati aperuit: qui vehementer eũ talia moliri admiratus, primò eius voluntati pcisè relu[c]tatus est: ad extremũ tamen, Bonifacio cõstanter in proposito & precibus perseuerante, assensus est: prorsus vt diuina prouidentia id agente, & sumptus

Synodus Anglię.

Legatione fungitur.

ptus erat iter necessarios & duos fratres eumprimis fideles, quorū & corporalibus & spiritalibus adminiculis fulciretur, suppeditauerit. Ita ergo vtriusq; hominis solatijs instructus, prospero cursu iter ingressus est, peruenitque ad locum, qui antiquitus Anglo Saxonū vocabulo dicitur Cuudenvvic: nec multo post abijt in Dorstet, vbi aliquandiu moratus, die ac nocte debitas Deo persoluit laudes.

Ea tempestate inter Carolum Francorum Principem et Ducem egregiū, Frisonumque Regem Rathbodum, hostilis orta dissensio populos vtrinque perturbabat, & maxima ecclesiarum pars, quæ in Frisia dirioni Francorū subditæ fuerant, Rathbodo persequente & Christi seruos profligante, vastata & destructa est: dæmonumq; cultus prophanis extructis fanis miserandum in modum instauratus.

In Frisia Christi Ecclesia destruuntur.

Cuius rei indignitate permotus vir Dei ab illis locis recessit, peruenitq; Traiectum, vbi Rathbodum Regem pijs monitis & precibus à tanta impietate reuocare conatus est. Deinde peragratis eius terræ locis cum frustra se illic verbi Dei sementem facere cognosceret, vacuis spiritali fertilitate aruis relictis ad natale solum se recipit. Interea monasterij sui pater vitę munere persunctus fuerat, cuius obitu valde afflicti fratres, sancti viri spiritalibus colloquijs recreati sunt, hortantis eos vt in monasticę disciplinæ obseruantia permanerét, & aliquem sibi rectorem eligerent. Illi verò vnanimiter eum precabantur, vt pastoris apud ipsos vice fungi ne recusaret. At ille altiora animo volutans, non quidem illorum preces vllo superbiæ fastu contempsit: sed ait se patriæ honoribus & facultatibus despectis, pro Christi amore & aliorum salute peregrinationes meditari. Quod vt illi audierunt summa beneuolentia eius proposito assensere. Vt autem maior accederet auctoritas loci eius antistitem Danielem adijt, vt eius benedictione & literis Romam iturus frui mereretur.

Abbatis sti tionem recusat.

Ea igitur benedictione fretus mox valedicens fratribus itineri se dedit, collectisque non paucis eodem spiritu feruentibus, tertarum & maris lōga spatia & ignotas vias emensus est: ac tandem Romam delatus, Apostolicæ Sedis Pręsulem Gregorium II. allocutus est, eique tum causam aduentus sui, tum desiderium, quo diu flagraret, exposuit. Mox Pontifex hilari vultu eum intuens, peramanter excepit, seduloq; deinceps cum illo sermones conferens, per omnem Germaniam prædicandi ei munus demandauit. Igitur acceptis à venerabili Papa literis; profectus est inde ad Longobardorum regem Luitprandū. A quo honorificè susceptus aliquamdiu apud illum hospitio vsus est. Portò ab illo discedens, ardua & prærupta Alpium iuga transcendit, ignotosq; Baioatiorum & Germaniæ fines perlustrans, in Thuringiam peruenit; accuratè explorans vbique instar apis prudentissimę, vbi postmodum nectarea sanctæ fidei mella colligere & cōportare posset. Cumque dies aliquot in Thuringia hęreret, omnes interim illius prouinciæ principes, ad sacram fidem & religionem inuitauit: Sacerdotes quoque, quos variis deditos flagitijs comperit, sermonibus Euangelicis ad institutionis Canonicæ normam correxit. Audita autem Rathbodi Frisonum regis morte, qui per id tempus magnā in Christianos persecutionem exercuerat, multo affectus gaudio, in Frisiam nauigauit, ibiq; verbi diuini semina spargens, permultos ab errore idololatriæ retraxit.

Venit Romam cum socijs.

Gregori II cōmittit illi Euangelij munus per Germaniā.

Venit ad Thuringos.

Item in Frisiam.

Eodem tempore venerabilis VVillibrordus, Traiectensis ecclesiæ Præsul, buccinam cęlestis doctrinę in Frisia inflauit, cuius studiis S. Bonifacius mirificè gratulans & adhærens, triennio apud illum suam nauauit operam. Erat autem VVillibrordus deuecta prorsus ætate, suggerentibusq; discipulis, hunc Dei seruum, senectutis suæ solatium, ad suscipiédum Episcopi munus obnixè rogauit. At ille tanta

Mãet apud VVillibrordum.

tanta se functione indignum reputãs respondit, se euangelizandi causa à B. Gregorio Papa in Germaniam missum esse, & in eas nationes Barbaras delatum, sponte se sua ditioni eius subiecisse. Itaque non licere, posthabito Pontificis mandato, aliud quodnis negocium suscipere, sed in illas regiones, ad quas missus esset, fine mora properandũ. His auditis VVillibrordus illi bene precatus, abeundi potestatem fecit.

Recusat episcopatum.

At ille proficiscens, venit Amanaburgum; cumque ingentem populum in Frisia Christo lucrifaceret, & plurimos ardentioribus charitatis radijs illustraret, tum collectis non paucis fratribus, monasterium extruxit: atque inde in Hassiam siue Catthorum regionem, prędicandi causa pro fectus est. Ibi verò multa hominum millia salutaribus vndis tinxit, ac prosperos Euangelii successus Romano Pontifici nunciauit: simulque de rebus variis, quæ ad quotidianã populi recens conuersi necessitatẽ pertinebant, eundem Pontificem consuluit. Literæ fuere magno cum gaudio acceptæ, & responsum ad propositas quæstiones conuenienter datum: & ipse vir sanctus Pontificis literis Romam euocatus. Mox igitur ad summum obedientiæ gradum contendẽs, fratrum agmine stipatus, Italiam petijt, & humiliter se suaq; omnia Pontifici subiecit. Pontifex autem post multos vltro citroque sermones habitos, aperuit ei, ꝙ decreuerit illum Episcopũ ordinare, vt ampliori Apostolicæ dignitatis auctoritate suffultus, tantò apud omnes eius cõciones gratiores essent, quantò certius constaret, à Præsule Apostolico ipsum, vt concionetur, esse destinatum. Tum vir Dei omnia sagaciter perpendens, metuensq; nè illud Propheticum in ipsum cõpeteret, Noluit benedictionem & elongabitur ab eo, tantæ benedictionis gratiam minimè recusauit. Vt autem adfuit dies ordinationis eius, qui fuit pridie Kalendas Decembris, id est, in sancti Andreæ Apostoli ferijs, Pontifex eum & consecrauit episcopum, & Bonifaciũ deinceps dici voluit, cum antea VVinfridus diceretur: & vt obedientiam sibi suisq; successoribus exhibendam, omnemque sacræ fidei traditionem obseruãdam arctius eum astringeret, iuramẽtum ab eo exegit & accepit.

Extruit monasterium.

Romã Pontificem inuisit.

Psalm. 108

Cõsecratur à Pontifice Episcopus.

Bonifacius antea VVinfridus dictus.

Eo autem iuramento præstito Põtifex vicissim eum quibuscunque potuit modis prouehere & venerari studuit: datisque ad reges & viros principes atq; antistites literis, eum omnibus & singulis tuendum commendauit. Quarum literarum auctoritate fretus in Germaniam ad Carolum Martellum profectus, exhibitisque Romani Pontificis literis, se eius ditioni & patrocinio commisit, illoq; annuente ad Catthorum, quos Hessos vocant, quibus iam ante prędicare cœperat, regionem abiit. Illos autem pręter spem atque opinionem, Christiana religione abiecta, in varios incidisse errores reperit. Alii enim lignis & fontibus sacrificabant: alij pręstigias & incantationes sectabantur: plerique aliis nefandis sacrilegiis erant addicti pauci verò in via veritatis quam semel didicerant, persistebant: quorum quidem consilio arborem quandam mirę vastitatis, quã prisca voce Iouis arborem nuncupabant, in loco qui Geismere dicitur, seruis Dei ipsis assistentibus, excindere tẽtauit. Accurrit autem magna ethnicorum multitudo, illum tanquã hostem suum necare volentium. Sed cum arbor paulũ cęderetur, mox qua si diuinitus agitata, in quatuor partes dirupta est. Quod cernẽtes ethnici illi, Dominum laudantes, fidem cõplexi sunt. Sanctus autem Přęsul ex illa ingenti vastæ arboris mole oratorium in beatissimi Petri Apostoli honorem construxit.

Errores Hessorum.

Arborẽ ingentem diuinitus subuertit.

His ita gestis, in Thuringiam profectus est, vt eius gentis principes hęretica prauitate corruptos ad sanitatem adduceret. Quidam enim pseudochristiani, Dorthuuinus, Bertherus, Eanberbertus & Humedus apud

Hæresis auctores in Thuringia.

eos hospitio recepti hæreseos illis auctores fuere. Cumque illi ipsi impuri scortatores & adulteri viro Dei certamen excitassent, ab illo egregiè confutati, dignam suæ vesaniæ mercedem retulere. Manabat interim longè latèque fama prædicationis eius, & credentium numero magnæ fiebãt accessiones, templa instaurabantur, monasteria construebantur: in quibus id quod in Ordorff in honorem S. Michaelis Archangeli conditũ est facilè primas tenet. Omnes enim qui se Deo ibidem consecrabant Apostolico more viuentes, iustis laboribus, quæ ad victum vestitumque necessaria sunt, sibi comparabant. Qua autẽ de causa illud Archangelo potissimũ dedicatum fuerit, non erit abs re explicare. Cum vir Dei in Thuringia prædicando Euangelio incumberet, & nocte quadam apud Oraham flumen fixis tentorijs permaneret, lux cœlitus diffusa totum illum locũ mirabiliter illustrauit: atque in ipsa luce S Michael Archangelus apparens, cum in Domino confortauit. Mane vir Dei cœlesti delibutus consolatione Missarum solẽnia illic celebrauit: ac deinde prandium sibi parari iussit. Dicente autem ministro deesse cibũ, quo vesceretur, ille respondit: Itanè qui tot hominum millia in deserto annis quadraginta pauit manna, mihi indigno seruulo suo non potest vnius diei alimoniam suppeditare? His dictis iubet apponi mensam. Interea auis quædam piscem ore ferens aduolauit, eumq; ante mensam deposuit. Tum verò sanctus Præsul gratias Deo agens, piscem illum ocyus per ministros preparatum sumpsit, & reliquias in flumen proiici iussit. Inde cęptum carpens iter, Thuringiamque peragrans, loci illius, vbi ea visio ipsi fuit oblata, dominum inquisiuit: cõpertoque eum Hugonis senioris esse, eum sibi donari petiit: quem Hugo primus apud Thuringos, hæreditatẽ suam, venerãdo Pręsuli tradidit: post eum Alboltus, pluresque alij prædia loco illi vicina donarunt: quibus adeptis sanctus Bonifacius templum extruxit.

S. Michael ei apparet.

Nota rem miram.

Postquam verò multa hominũ millia tam per se, quàm per suos contermaneos, quos ad societatem tam præclari facinoris euocauerat, ad Christi religionem traduxisset, defuncto Gregorio secundo Sedis Apostolicæ Pontifice, tertioque Gregorio eandẽ Sedem obtinente, Romam legatos misit, qui cum nouo Pontifice prioris amicitię fœdera renouarent, & pristinam beneuolentiam atque humanitatem eius erga ipsum expeterent. Pontifex, auditis legatis, omnia amicitię & beneuolentię officia pollicitus est: maioraq; quàm expetita fuerant pręstitit. Quibus mirificè gauisus Bonifacius Deo laudes gratesque agens mox duas ecclesias construxit: alterã quidem in Fritislar, quam Apostolorum Principi Petro dedicauit: alterã verò Amanaburgi in honorem S. Michaelis Archangeli consecrauit: duo quoque monasteria duabus adiunxit ecclesijs, non minima illic adunata Deo seruientium congregatione: vbi etiam hactenus laudis & cultus diuini officia peraguntur.

Gregorius Tertius suc cedit Gregorio Secundo.

S. Bonifacius duas ecclesias construit.

His ita confectis S. Bonifacius Baioariorum regiones, quibus per id tempus dominabatur Hughebertus Dux, inuisit, prædicationisque munus apud illos studiosissimè exercẽs, Ermvvolfum hæreticum pestilentẽ, magno diuinæ æmulationis feruore incensus, ex Canonum præscripto damnauit, & ab Ecclesia eiecit: ac deinde ad suę diœcesis homines reuersus, omnia circuibat, instaurans ea, quę ecclesiarum cura poscere videbatur. Eodem tempore multa Francorum, Baioariorum & Britannorum stipatus caterua Romam profectus est, vt noui Pontificis conspectu frueretur: à quo peramanter acceptus, & muneribus, ac Sanctorũ reliquiis honorificè donatus est. Ea tempestate cum Carolus Dux inclytus, vitę suę cursum exegisset, & filii eius Carolomannus & Pipinus ei in imperio successissent, cum ad nutum Carolomanni,

Ermvvolfus hęreticus.

Iterum Romam proficiscitur.

ni, qui erat maior natu, omnia pater ni regni iura disponerentur, S. Bonifacius eum accessit, modisque omnibus petiit, vt Christianæ religionis cultum, quem pater eius animo propensissimo inchoauerat & exercuerat, ipse quoque, pro Dei amore & regni sui stabilimento, atq; pro omnium sibi subiectorum salute, eadem beneuolētia prosequeretur. Quibus ille verbis haud aliter atque diuino oraculo permotus, omnes suæ ditionis homines tum clericos tū laicos, qui à Christiana religione defluxerant, ad viā iustitiæ reuocare studuit: & cūcta monasteria multis beneficijs auxit: nihilque non fecit, vt instituta religionis pietas, per Bonifaciū ad perfectionē duceretur. Cum itaq; Carolomanno auctore & protectore, multi non solū clerici quilibet, hæretica prauitate infecti, sed etiam episcopi capitaliū criminum maculis infames, extra Ecclesiæ communionē pellerentur: tum etiam Geruilio Moguntinę Sedis Antistes, suæ dignitatis munere defunctus est: qd qualiter acciderit operæ precium est commemorare.

Adit Carolomanum.

Geruilio Moguntinus Episcopus.

Ea tempestate Saxonibus Thuringiam vastantibus, eius Prouinciæ homines Carolomanni opem implorabant. Ille mox coacto exercitu (cui Geroldum Moguntinum Episcopum, Geruilionis patrem præfecit) firma periclitantibus subsidia misit. Vt verò pugna commissa est, in ipso conflictu, Geroldus cum aliis quibusdā primæ nobilitatis viris occubuit. Geruilio verò filius eius, qui tum adhuc laicus in aula degebat, in clerum asciscitur, leniendique doloris causa, quem ex patris more conceperat, eidem in Moguntino pontificatu subrogatur. Non diu post Carolomannus militem contra Saxones ducturus, Geruilionem secum sumpsit. Exercitu autem vtroque, vltra citraq; ripam fluminis Visurgis consistente, Geruilio quendam ex suis ad hostium castra transmisit, vt interfectorem patris eius inquireret: eumque benignè ad colloquium inuitaret. Abijt famulus, inuentoque patrati facinoris auctore Dominum suum certiorem facit eum, qui cum sermonem miscere cupiat, adesse. Tum Geruilio, aduentu eius denunciato, ad necem paternam vlciscendam obuiam processit, hominemque, simulata humanitatis specie excipiens, post pauca admodum verba, vltro citroque habita, educto clam pugione, quem ad illum vsum abdiderat, confodit: qui mox ex equo corruens, in ipso flumine exspirauit. Repente autem comperta cæde sublato clamore, vtrinque ad arma concursum, & atrox sanè prælium commissum est: in quo Carolomannus, victis Saxonibus, præclaram victoriam obtinuit. Porrò Geruilio, quanquam eo facto nullum non modò homicidii crimen, sed laudem potius sibi peperisset, tamen quia humano se sanguine cruentauerat, functionibus sacris renunciare debuit. Quod quidem fecit minimè inuitus, sed libens episcopali se munere abdicauit: cui protinus à Carolomanno & Pipino S. Bonifacius substitutus est: atque ut eius dignitas foret eminentior, Moguntinam ecclesiam, quæ tum alteri subiecta erat, in totius Germaniæ metropolim, summa Romani Pontificis voluntate, prouexerunt.

Geruilio interfectorē patris sui occidit.

S. Bonifacius fit Archiepiscop. Moguntinus.

Ea verò fretus auctoritate S. Bonifacius cœpit vigili cura pestifera Sathanæ zizania extirpare, diuinaque in cordibus hominum sementa iacere: & ecclesijs suis solertissimos pastores præficere. Nam præter multos iam ante ab ipso institutos antistites, in quibus fuere VVilliboldus Eistetensis, & Burchardus Herbipolensis, etiam Gregorium Traiectensi vrbi ordinauit episcopum, & Lullum, sibi adhuc viuenti, in Sede Moguntina substituit. Denique quanta cura, beneuolētia, ac humanitate suos, quos in Christo genuit, filios prosecutus fuerit, nulla vis orationis explicare potest. Hinc non immeritò Germanorū omniū pater dici meruit, quos tātis laboribus Christo genuit,

Episcopi à Bonifacio ordinati.

S. Bonifacius Germanorū Apostolus.

exemplo confirmauit, ac postremò fortiter viriliterque, pro eorum salute pugnando, sanguinem fudit. Nec mirum sanè quòd tanta suos charitate complecteretur, qui Deum incenso adeo amore colebat, vt in illius recordatione & quasi amplexu assiduò conquiesceret.

Episcopatus tres à S. Bonifacio instituti.

Præclarè hoc ad commissi sibi gregis salutem & commodum, atque ad splendorem dignitatemque Romanæ Ecclesiæ excogitauit, vt prouinciam in tres parocchias partiretur: tresq; præcipuas in Germania Sedes episcopales constitueret. Vnam in VVirtzburg, alteram in Buriburg, tertiã verò, in loco qui Erphesfurt dicitur, ordinauit: quas deinde Zacharias Papa sua auctoritate confirmauit, anno Imperij Constantini 24. Monasterium quoque, in vasta solitudine construxit quod à Fulda fluuio Fuldense appellatum est: atque in eo viros seuerioris disciplinæ amantes, sub Benedicti regula militantes, constituit: cui Sturmis Abbas primò præfectus est, qui ex eiusdem sancti Bonifacij consilio, tot tantisque locum illum virtutibus adornauit, vt cum alij per multi, splendore earum mirificè illustrarentur; tum ipse etiam Carolomanus, relictis omnibus mundi huius opibus & honoribus (rarum profectò virtutis exemplum) ad Cassinum montem, vbi tunc arctissima monasticæ vitæ disciplina vigebat, profectus fit: ibidemque in sanctissimam monachorum societatem sese receperit.

Item Fuldense monasterium.

Sturmis primus Abbas Fuldensis.

Carolomãnus fit monachus.

Per idem tempus, clericus quidã inculpatæ vitæ, Adalgerus nomine, S Bonifacio adhæsit, eique fidelem in omnibus operam præstitit. Non diu post, is idem morbo graui correptus, cum se in extremis positum sentiret, prædia omnia, quæ ex paterna hæreditate, ad ipsum deuoluta erant, S. Martino tradidit. Eo verò defuncto, fratres eius Aspetus, & Trurmundus omnia, quæ testamento legauerat, sibi vendicarunt: & iuramento affirmarunt eam extremam fratris voluntatem fuisse, vt exclusis cæteris omnibus, soli ipsi, ex asse hæredes essent. Ei iuramento Episcopus cum interesset, dixit Asperto: Maior vrsus te occidat, & conuersus ad Trutmundũ: Nunquam, inquit, ex te proles nascatur. Illi, cum nefario iuramento parta hæreditate exultarent, propheticum sanctissimi Antistitis spiritum abeuntes paruifecerunt: sed mox diuina eos vindicta subsequente, didicerunt, magno suo malo, quàm seuerus vltor eiusmodi scelerum Deus esset. Nam paulò post, Asperto ad mensam sedenti, cum nunciatum esset insolitæ magnitudinis vrsum in agris discurrere, ille ascenso equo, non exspectatis socijs, cum venabulo cœpit vrsum persequi. Sed ex equo delapsus, membris omnibus confractis periit, ita vt serui ad illum properantes iam extinctum inuenirent. Id vbi Trutmundus audiuit, cernens sanctissimi viri vaticinium in fratre completum, valde pertimuit; moxque per nefas ablata prædia, ad altare sancti Martini restituit.

Vltio diuina in periuros.

Interea vir Dei, cum sparsa inter Germaniæ & Galliæ fines, diuini verbi semina, vberem satis fructum producere cerneret, statuit ad Frisones redire, vt quos, fallente diabolo, ad Ethnicismi errores relapsos didicerat, ad viam veritatis reduceret: vel certè, vitam, quæ à termino suo non longe aberat, pro Christi causa, cum cruciatu & suppliciis, ibidem finiret. Ante verò quàm se tam periculoso itineri committeret, propriis ouibus Lullum, fidissimum prædicationum & laborum suorum comitem, præfecit: lætusque, cum delectis ad illud iter sociis, ad Frisonum regionem peruenit. Ibi tum, nouo quasi afflatus spiritu, circumquaque progrediens, multa virorum ac mulierum millia, Christo lucratus est, multas ecclesias extruxit: & collapsa vbique pietatis fundamenta ita erexit, vt profligata omni impietate, mirabilis virtutum splendor, longè lateque manaret. Inter alios autem laborum

Redit in Frisiam S. Bonif.

Multos conuertit.

Eobanum Traiecti Episcopū ordinat. rum suorum socios, Eobanum imprimis fidelem habebat, quem etiam, vt labantibus senectutis viribus subueniret, Traiecti Episcopum instituit: reliquos verò VVintrugium, VValterum & Adalherum presbyteros, & totidem diaconos Stirebaldum, Harmuntum & Bosonem, prçclaros martyrij sui comites habuit.

Bortna fluuius. Cum enim per latas Frisonum terras discurrissent, & ad Bortnam fluuium peruenissent, S. Bonifacius solis comitibus stipatus, iussit ibi tentoria figi; vt ibidem, lustralibus nuper aquis expiatos, vnctionis gratia ad spiritalem pugnam confirmaret. Iamq; instabat dies eidem confirmationi destinatus; cum ecce ingens neophytorum turba, ex filijs, in lictores mutati, ad spiritalia castra, cum horrendo armorum strepitu, aduolarunt. Id cernentes famuli, sumptis armis, contra illam furentis populi multitudinem sanctos tueri nitebantur. At Bonifacius, audito tumultuãtis turbç impetu, primò quidem, ad spiritalis prçsidii asylum confugit: arreptisque Sanctorum reliquiis, quas secum circumferre solitus erat, è tentorio processit; famulosque ad resistendum paratos, mira orationis lenitate compescuit, dicens: Fratres charissimi si qua vobis cura diuini amoris, si qua apud vos mearum admonitionum residet memoria, hac hora iã declarate. Iamdiu optatus adest dies, iam tempus illud aduenit, quo de laboriosa sçculi huius ærumna, ad æternæ beatitudinis gaudia inuitamur. Cur ergo tantam gratiam, tantam gloriam à nobis excludere vultis? Nolite, obsecro, diuturna inuictarum mentium prçlia, in hoc tẽporis puncto amittere, nolite improbis gentilium blandimentis eneruari: sed hoc prçsentissimum mortis discrimen, quod nobis impendet, pro illius amore, qui nostra causa passus est, constanter & viriliter perferre, vt cum illo, æternùm gaudere possitis. *S. Bonifacij oratio ad socios, instante martyrio.*

Necdum sanctus Antistes, huius salutiferæ exhortationis verba absoluerat, cum ecce furens illa paganorum turba, cum gladijs & omnis generis infesta armatura, in eos irruit, cruentisque manibus, barbara quadam feritate trucidat. Inde ad tentoria eorum properantes, in libros & sacrarum capsulas reliquiarum inuolant, arbitrantes se magnos, in eis, argenti & auri thesauros reperturos. Mox ad naues digressi, parum quod ibi vini repererunt, hilari inter se compotatione absumpserunt. Postea tractarunt de diuidendo inter ipsos thesauro; quem se inuenisse falsò existimabant. Cumque longa disceptatione, nihil inter se, pacificè constituere possent, repente inter eos immanis extitit discordia, quæ eò vsque processit, vt eodem furore, eadem vesania, iisdemque armis, quibus sanctos Martyres, suç salutis ministros iugularent, mutuò se conficerent. Ea cçde peracta, qui ex iis supererant, iterum spe pecuniarum incitati, ad thecas illas properant; iisque confractis, pro auro & argento codices & diuinç doctrinæ chartas inueniunt. Tum furore & amentia perciti codices illos per campi planitiem abiecerunt: frustratique sua spe carnifices, domum tristes abierunt. Vbi autem vicini Christiani, eam sanctorum necem percepere, terras latronum illorum, armata manu, inuaserunt: & tanti sceleris conscientia pressos trucidarunt. *Trucidatur cũ sociis vir sanctus.*

Non diu post Traiectensis ecclesiæ Clerici, corpus viri sanctissimi Traiectum, multa cum veneratione, deportarunt & in monumentum, tanto Pontifice dignum, intulerunt. Id postquam resciuit sanctus Lullus, cõuocatis permultis, tam clericis quã laicis, eis antistitis necem exposuit: hortatusque est omnes, vt sacrum eius corpus, à Traiectensibus repeterent. Illi sese promptissimos certatim obtulerunt, & partim nauibus, partim equis subuecti Traiectum properarunt At Traiectenses cognito illorum aduentu, sese ad resistendum *Sepelitur Traiecti.*

comparatum: cumque de sacro pignore, vtrinque contentio oborta esset, campana ecclesiæ, nullo mouente, insonuit. Quod audientes incolę, qui se ad pugnam parauerant, nutu diuino perterriti, sancti viri corpus petentibus reddendum censuerunt. Atque ita venerabiles legati, sacrum corpus honorificè & sine remigantiũ labore, tricesimo ab obitu eius die, Moguntiam attulerunt. Quo accepto pignore, Moguntinenses incredibili perfusi gaudio, exultarunt: atque vt eo in loco, vbi episcopum egerat, conderetur, à Lullo postularunt. Et quidem vsque adeo omnium sententia præualebat, vt propemodum etiam ipse Lullus consentire videretur. Sed cuidam venerabili Diacono Otberto, Sanctus Bonifacius per visum apparens, mandauit, vt corpus ad monasterium suum, in quo viuens adhuc sepulchrum delegerat, sine vlla hæsitatione, transferretur. Multis autem huic visioni fidem derogantibus, Sanctus Lullus voluit Otbertum ad sanctorum reliquias iurare, se non nisi vera loqui: Quod cũ ille incunctanter fecisset, omnes mox in eam iuere sententiam, sacrumque corpus hymnis & canticis & psalmodia, ad monasterium, prosecuti sunt. Ad eius autem tumulum, multa, con grua fide, petentibus, vtriusque homines contingunt beneficia. Vixit in episcopatu annos triginta sex, mēses sex, & dies totidem. Passus verò est cum socijs, anno peregrinationis suæ quadragesimo: incarnationis autem Dominicę septingentesimo quinquagesimo quinto, regnante eodem Domino, cui laus est & gloria in omni sęculorum æternitate. Amen.

Corpus S. Bonifacij deportatur Moguntiā.

S. Bonifacius fuldā trāsfertur.

VITA SANCTI PATRIS Pachomij.

Ex ea, quæ est apud Simeonem Metaphrasten. Huius res gestas Græcè conscriptas Dionysius Abbas Romanus cognomento Exiguus sanctitate & eruditione clarus Latinè conuertit, ante annos plus mille ac centum.

Pachomius gentilibus ortus maioribus, cum admodum iuuenis à parentibus ad locum quendā, idolorum sacrificijs celebrem, perductus fuisset, & ipse Sacerdos, qui tunc fortè nefandis sacris intentus erat, nullo modo sacrificium peragere, vel consueta à dæmone oracula extorquere potuit. Id verò cum non alia de causa, quàm, ꝓpter iuuenis præsentiā accidere intelligeret, magna cum indignatione & furore, Pachomium è fano eiecit. Qua re parentes, sanè, conturbati sunt & sollicitè inquirere cœperunt, quidnam esset, quod eorum filius, nunquam, libaminum vinum à se haustum, retinere posset. Verùm cum eius rei causam indagare nequirent, tristes conquieuere: & Aegyptiacis literis apprime eum erudiri curarunt.

14. Maij.

Vide rē mirā in Pachomio puero.

Cum autem post varias persecutiones quibus Ecclesia diu grauiter que quassata fuerat, Constantinus Imperator aduersus tyrannum expeditionem susciperet, ad eamque insigni robore ac virtute iuuenes, ex variis prouinciis deligerentur, inter alios & ipse Pachomius, annos tum natus viginti sese tyronibus illis adiunxit: & conscensa cum reliquis naue, prospero satis ventorum flatu in quoddam, Thebaidis oppidum appulit. Interea cum omni penu exhausto, extrema rerum omnium inopia premerentur, Christiani quidam, pietatis & misericordiæ memores, benignè admodum eis fecerunt: & non modò cibo potuque, sed recentibus etiam fructibus, aliisque recuperandæ valetudini rebus idoneis recrearunt. Id tacitus secum admirans Pachomius, & sedulo virorum istorũ benignitatem charitatemque cōtemplans, studiosè inquirere cœpit, quæ gens illa esset, quam religionem

Pachomius dat se militię sub Constantino.

secta-

sectaretur, & quid demum, ad tantam humanitatem hominibus peregrinis præstandam, eos impelleret. Cumque eos homines Christianos esse, & nihil, vnica in Deum & homines charitate, antiquius habere intelligeret, repente flammam quandam diuini amoris concepit: prorsus vt se continere nequiret, quin supplices ad Christum preces, cum lachrymis funderet, vt eadem fide se illustraret & hominibus tam sanctis, & tam pijs aggregaret.

Pachomius adhuc gētilis Christū precatur.

Hæc postquam ardenti cum pietate precatus esset, insequente luce ventis vela fecit. Interea cum adhuc inter militares turbas, & mille peccandi licentias versaretur, precum suarū memor omnis carnis illecebras & noxias voluptates constanter repellebat. & corporis imprimis mentisque castitate, cęleste numen sibi propitium habere studebat. Quamobrem, vt primùm Constantius, profligatis, hostibus, tyrones suis rude donauit, Pachomius statim in superiorem Thebaidem profectus, ad Christianæ militiæ castra se contulit: & primùm in vico, quem Chenoboscìam appellabant, lustralibus aquis expiatus, Christo nomen dedit. Nocte verò illa, qua cœlestis epuli particeps factus fuit, secundùm quietem, rorem cœlitus in dexteram suam descendentem vidit: qui mox in mellis crassitudinem vt concreuit, audiuit vocem sibi dicentem. ò Pachomi, intellige quę hic in manu tua peraguntur mysteria, ea enim indicium sunt collatæ tibi à Christo gratiæ, quam etiam atque etiam, vt retineas, vide.

S. Pachomius baptizatur.

Visio eius.

Hac visione excitatus vir Dei, totusque Christi amore saucius, se planè vni Christo, sub monastica disciplina, consecrare decreuit. Itaque summa festinatione, ad anachoretam quendam, Palamonem nomine, virū in palæstra spirituali egregiè exercitatum, contendit: eique sese, prompto ac hilari animo, in disciplinam tradidit. Ibi pariter orationibus, die noctuque vacabant, & indefesso manuum labore, sibi pauperibusque victum comparabant. Palamon autem, cum inter nocturnas preces, Pachomium peruigilio fessum, somno grauari cerneret, eum protinus secum assumebat, & sportas arena plenas de loco in locum transferre iubebat: nè vel leui torpore oppressus quicquam de intento orationis, laborumq; studio remitteret.

Abit ad Palamonem anachoretam.

Vide quid faciat contra torporem.

Quodam autem die, de more, illis diuinarum rerum meditationi incumbentibus, quidam foris aduenìens, hospitium apud viros sanctos precabatur. Quo libenter concesso, luculétus ei protinus est focus extructus: vt fessa membra refocillaret. Cumque pariter assidentes, de cœlestibus rebus sermonem instituerent, externus ille superbiæ spiritu inflatus, confidenter ait: Si qui vestrum syncerам fidem adeptus est, is surgat, & nudis plantis prunas has calcare nō vereatur; vt nobis fidei suæ testimonium præbeat. Audiens hoc Palamon statim tantam verborum eius insolétiam increpauit, & temeritatis eum, quòd rem tantam, nulla vrgente necessitate, proponeret, redarguit. Is autem maiori elatus superbia, in carbones, nudis pedibus, prosiluit, & dæmonum operatione, illæsus, eos superauit: atque viris sanctis, quòd infima vel nulla fide præditi essent, impiè exprobrauit. Cumque callidus dęmon eum, hoc modo, in fraudem impulisset maiore dolo, in eum grassari constituit. Itaque, assumpta formosæ mulieris specie, quodam die, ostium cellę eius pulsauit; finxitque se, ęre alieno grauatam, à creditoribus inquiri: cuius rei periculum vt euitaret, infimis precibus cellę ipsius latebras petiuit. Is autem recenti superbię suę vitio adhuc occęcatus, iudicare non potuit dęmonis illam elusionem esse: itaque ipsum dęmonem, in forma mulieris latentem excepit, & sine vlla insidiarum suspicione, sermones cum eo miscuit. Cumque dæmonem iam nihil eorum quę in animo illius

Vide dęmonis versutiam.

agebantur, lateret, cœpit eum carnis illecebris titillare; qui mox cupiditate victus, totus in libidinem miser exarsit. Cumque iam in amplexus, cæca mente, ruere vellet, dæmon eum verbere excepit, humique prostratū pene exanimem reliquit. Non multo post, ab eodem dæmone miserè agitatus, emota mente, per syluas montesque cucurrit: ac tandem in fornacem balnei semetipsum præcipitans, statim combustus perijt. Hæc cum Pachomius per ordinem cerneret, nequaquam frigidè in Dei gratia laborandum esse didicit, multoque minus aduersario vel in re leuissima aditum concedendum. Vt igitur omnes illi vias præcluderet, vtque collatas sibi gratiæ opes multiplicaret, tanta virtute annisus est, vt ipsi etiā seni, ingentem interdum admirationem commoueret.

Patiētia S. Pachomij.

Erat non procul horrida quędam solitudo, vepribus & spinis obsita, quam nudis sæpe pedibus, lignandi gratia, inambulabat. Ibi cum aspera quæque perferret, & saucias, grauiter plantas, post se traheret, sustinebat lætus, memor clauorū quos Christus Dominus, scelerum nostrorum ergò pertulerat. Porrò quanquam spiritu solitudinis delectaretur plurimum, nunquam tamen proximi curā deponebat; sed ardentissimas semper pro omnium salute ad Dominum preces fundebat. Cumque aliquando è cella egressus, per inculta eremi loca solus inambulans, ad vicum Tabennese peruenisset, audiuit, inter ipsa orationum suarum suspiria, vocem sibi dicentem: Pachomi, mane hic, & constructo monasterio, curam eorū', qui salutis causa ad te confluent, suscipe confidenter. Hac voce attonitus Pachomius, constitit: & ecce Angelus Dei illi astitit, tabulamque in qua monachorum regulæ & optima viuendi norma congesta erat, ei tradidit: quàm vir sanctus suis deinde discipulis præscripsit, ad quam, in hodiernum vsque diem, Tabennesiotæ vitam instituunt.

In solitudine etiam de aliorum salute multū sollicitus est.

Porrò Palamon deuexa tum ætate vir, tande corporeis vinculis, lætus ad cęlos migrauit, Pachomius autē, cum in eadem vitæ austeritate perseueraret, paulò post fratrem suum naturalem, Iohannem eiusdem vitæ socium habere meruit. Post quindecim autem annorum decursum, quo tempore vigiliarum & inediæ patientissimus multa præclara cum aduersario certamina sustinuerat, recordatus promissi, qđ per Angelū de salute animarum plurimarum acceperat, amplissima noui monasterij fundamenta iacere cępit. At frater, qui secessum & solitudinem meditabatur, ea amplitudine offensus, Pachomio succēsuit, multisq; rationibus voluntati eius se se opposuit; quin etiam asperis eum verbis increpuit: quasi in cilicio & sordibus, nominis celebritatem quęreret. Pachomius verò ea contumelia affectus, multum quidem commotus fuit, ab omni tamen verborum iniuria abstinuit Erat enim miti mansuetoque ingenio. Sequente autem nocte, de illa animi cōmotione, quę in pectore oborta fuerat, tantum dolorem concepit, vt quasi grauissimorum scelerum reus, assiduos lachrymarum imbres funderet: suamque fragilitatem acerbissimè deploraret. Timebat enim nè aliquando obicem diuinæ gratiæ opponeret, & ex timore Dei incautè excideret. Consueuerat totis noctibus extensis in formā crucis manibus stans, Dei misericordiā deprecari: & aduersus inimici rugientis sæuitiam opem implorare.

De regulis S. Pachomij meminit Gennadius de viris illust. c. 7. Ipsas Pachomij regulas Latine reddidit S. Hierō. Vide Baron. in notis hoc die.

Vide quantis lachrymis vir sanctus leuissimum delictum planxit.

Interea cum monasterium, magna animi alacritate, ædificaret, dęmones acrioribus inuidiæ stimulis concitati, varias ei insidias struebant: & cū irruptione & aperta vi nihil se proficere intelligerent, vanis imaginibus eum à mentis & precum puritate retardare conati sunt. Sed vir sanctus omnes eorum insultus constanter eludebat: prorsus vt eandem animi tranquillitatem, in mediis tempestatibus & clamoribus, semper conseruaret. Accidit quandoque, vt vir e

Dæmonum in eum insidiæ.

san-

sancto, post preces ad opus sedenti, malignus, suscepta specie galli, insultaret, & continuas scuasque voces ederet: simulque in capillum inuolaret & vnguibus acerbè eum feriret. Is autem crucis signo in fugam quidem eum compulit: sed alias mox insidias sensit. Ecce enim ingens dęmonum turba, vno consensu, folia ex arbore concutere visa est, allatisque funibus ea alligabant. Tum verò vtrinque stantes se inuicem hortabantur, vt ea folia tanquam immanis pôderis saxum totis viribus traherent. Hoc autem ab eis excogitatum erat, vt re adeo ridicula, sanctissimi viri mentem, ad leuitates risumq; dissoluerent. Sed Pachomius, visa eorum, impudentia, ingemuit, & Christi virtute cunctos repente in fugam conuertit. Eo autem sępe ad mensam sedente, dæmones, in habitu mulierũ, se ei obtulerunt, quos ille, clausis oculis, auersatus repellebat. Tanta autem menti eius inerat fiducia, tanta fides, vt scorpiones & serpentes, illesis calcaret plantis: & Crocodilis, in traiectu fluuiorum, pro nauiculo vteretur. Cum autem videret in se, perpetuos dęmonum insultus, vt generosus & perfectus athleta veritatis, petiuit à Domino, vt die noctuque aduersus inimicum, in acie, insomnis persisteret. Qua petitione concessa, omnis penè somni expers, vitam producebat, & inuicta planè virtute, hostiles impetus sustinebat.

Viuit fine omne fer somno.

Paucis inde diebus, nocturnis precibus inuigilanti, interim angelus Domini, clara se luce ei conspiciendum prębuit, tertioque eum, vt hominum genus Deo conciliaret, monuit: & protinus recessit. Hac visione oblata, nouus multoque quàm ante maior hominum concursus ad eum factus est. Ij autem erant ferè omnes ex eorum genere, qui scelerum conscientia grauati, cum Deo in gratiam redire cupiebant. Hos itaque summa beneuolentia excipiens Pachomius, in viam reduxit, & mortuas ac planè putentes animas, non fine miraculo, Christi gratia, in vitam restituit. Et quidem alios seuerioris vitę disciplinis idoneos, ad monasticam vitam allexit: alios mente corporeque fragiliori, Deo conciliatos, communem viuendi viam ingredi permisit: omnibus autem salutis monita dabat, quĩ bus instructi, læti alacresque, suauissimum Christi iugum portabant.

Angelus ei apparet.

Peccatores ad se venientes Deo conciliat.

Hæc aliaque pręclara pietatis officia, cum soror eius audiret, perfectioris vitæ studio incensa, ad eum venit, locumque paulùm à monasterio semotum obtinuit, in quo, Pachomio fratre instructore, solitariam vitam instituit, multasque fęminas ad eandem, suo exemplo, societaté allexit.

Soror eius ad eum venit, & mundo renunciat.

Interea cum Pachomij nomen, propter multiplicem sanctitatem, celebri sermone in ore omniũ versaretur, multiq;, indies, spretis voluptatib. & perituris mundi honoribus contemptis, ad religionis portũ confugerent, inter alios, Theodorus quidã, illustri admodum familia ortus, annos natus plus minus 14. in magna spe dignitatis & honoris educatus, studio tã admirabilis virtutis, quã oculis intuebatur, incensus, honores contempsit, opes deseruit, parentum lachrymas despexit, & in monachorũ societatem sese recepit. Nec mirũ sanè quòd omnes sese certatim Pachomio in disciplinam tradere cuperent, qui commissum sibi gregem, tanta dexteritate ac suauitate regere, & spe minimè dubia, ad salutis portum deducere nouerat. Quidam exercitator multorum fratrum, inter alios quendam instituendum habebat, qui ad sacrorũ ordinum dignitatem, quamuis ineptus, importunè & opportune aspirabat. Pręfectus verò cum eum tali functione indignũ cerneret, preces eius repudiabat, neque vllo modo promouere volebat, Cumque frater ille, suã importunitate, pręfectum vincere cõtenderet, & variis molestiis afficeret, Pręfectus eum Pachomio obtulit: vt quod vtile iudicaret, de eo statueret. Ille autem, auditis de fratre illo que relis, nequaquam asperioribus eum

Theodorus iuuenis illustris fit monachus.

monitis excepit,sed,nè hominem desperationis barathro absorberet,Prȩfecto mandauit, vt diutius eius volũtati,nequaquam resisteret,sed cuncta quæ postulabat,benignè concederet. Prudenter enim dicebat, virũ malũ, si beneficio afficiatur,ad sensum boni perduci posse. Itaq; Prȩfectus,hoc accepto responso, fecit quod iussus fuerat.Frater autem ille,audita hac Pachomii in se beneuolẽtia, cum lachrimis reuersus ad pedes eius procidit & ait: Homo Dei magnæ tibi grates debentur, qui vincas in bono malũ. Si enim leni in me animo non fuisset, sed seueritate vsus, Præfecto subdidisses,profectò,relicto habitu, sȩculi commoda repetissem.Nunc autem benedictus es tu à Domino, quoniam, per te,salua est anima mea. His auditis, vir sanctus, fratrem peramanter amplexans, hortatus est, vt dignam sua professione, vitam ostenderet, nè deteriores in futuro pœnas lueret. Et hac quidem lenitate erga infirmos & in cursu pietatis adhuc teneros vtebatur: Robustos verò, & qui longa bellandi consuetudine viriliter decertarãt,variis modis exercebat. Inter quos Theodorus: quem sanctum vir sanctus durius increpare,& nullo ipsius demerito, ad functiones quaslibet inutilem appellare non verebatur.

Industria eius in alio rum animis regendis.

Inter hæc aliaque virtutum insignia cœpit etiam miraculis clarescere. Quædam mulier, ex iis quæ illic vitam agebant, cum laboraret profluuio sanguinis, neque vlla recuperandæ salutis spes in arte medica,reliqua esset,concepta de Pachomii sanctitate fiducia, contactu cucullæ ipsius repente pristinam sanitatem obtinuit. Alia item puella, à sæuo dæmone, propter violatam castitatis fidem,correpta,oleo sacro,per Pachomium liberata fuit. Sed & filius viri cuiusdam optimi, immani obsessus dæmonio, pane per eum benedicto, eoque sumpto, repente sanatus fuit.

Miracula eius.

Venerunt quandoque ad viri sancti discipulos hæretici quidam arrogantia tumidi,qui vt impietatem cilicio occultabant,ita miraculorũ virtute, ad certamen fidei eos prouocare non verebantur.Agedũ,dicebãt,vt liquidò cõstare valeat, quorum fides syncera & integra est,pedibus hũc fluuiũ transmittamus. Hȩc cũ discipuli ad Pachomiũ retulissent, vir sanctus respondit:o imposturã:ò fraudem callidi serpentis: Nescitis illud Apostoli: quòd Deus secundùm duritiem eorũ & cor impœnitens tradidit eos in reprobum sensum, vt sint inexcusabiles? Et illi quidem,Dei permissione, fluuiũ traiicere possent, opem eis ad hoc ferente diabolo,quò hæresi eorũ hoc modo cõfirmata, arctioribus eos, qui iam decepti sunt,impietatis vinculis constrictos,post se captiuos trahat.Mihi verò hoc non est à Deo propositũ, vt pedibus fluuium transmittã,aut feris imperem, quas ab initio Deus homini subiecit,sed vt,Dei virtute, diabolicas transiliã insidias: & me totũ, meaq; omnia ad Dei mei voluntatẽ,componã. Quod vbi fecero, reliqua omnia,mira facilitate, protinus consequentur.Post hæc voluerũt quidã viri de rebus diuinis, cũ eo sermoné instituere, qui falsa sanctitatis & doctrinæ opinione se venditabant. Fuere illi benignè à Pachomio admissi, collatoque sermone, sensit protinus vir sanctus fœtorem intolerabilem.Cumq; tetri odoris causam ignoraret, iis dimissis, enixè Deum rogauit, intellexitq; mentes eorum prauis opinionibus corruptas, impietatis virus per linguas effũdere voluisse.Tum protinus eos insecutus,quæsiuit, num Origenis opera lectitassent. Illis autem negantibus Cauete, inquit,nè vos nefaria viri illius hæresi contaminetis.Testor enim coram Deo, quòd omnis qui Origenis dogmata tuenda suscipit, pȩnam inferni nequaquam euadet.

Hæretici oppugnant discipulos eius.

Cum hæreticis differẽs tetrum sensit odorem.

Eius de Origene sententia.

In commisso sibi grege & animis singulorum moderandis,mira eius industria & solertia fuit. Et quidem non omnes vna eademq; via(quod in quibusdã animarũ moderatoribus valde

vituperandum est) ad studium virtutis adducere conabatur, sed despiciebat in primis, quod ingenium, & qua ratione tractandum esset. Cum aliquā do sedulus pastor monasteria sua peragraret, fortè in ipso itinere, fratris cuiusdam, qui negligenter admodum vitam traduxerat, funus obuiam habuit: qđ parentes, maxima pompę celebritate, in monumentum deferebāt. Quo viso, vir sanctus psallentium voces protinus conquiescere, vestesque funebres omnes comburi iussit: atque ita, sine vllo honore, aut precum solennitate, reliquias sepulchro tradi. Parentibus aũt, & cognatis eam rem admirātibus, rogantibusq; vt iusta ei fieri permitteret, rñdit: vos quidē solius corporis curam habentes, per eũ, quem defuncto defertis honorē, maiorem illi pęnā conciliatis, ego verò, quanquam vobis crudelis, & inhumanus videar, per hanc ignominiā, vincula peccatorum eius, quibus anima eius cōstricta tenetur, laxanda curo. Deus.n. qui est fons bonitatis, occasiones quęrit, per quas suam in nos benignitatem effundat abundè: vt nō solùm in hoc, sed ēt in futuro sęculo, peccatorũ veniam consequamur. Propterea rogo vos, quò is qui decessit, à malis imminentibus liberetur, eum sine Psalmis sepeliatis. Hęc enim salutaris ignominia ad expiationem animę ei cedet.

Obserua quomodo vir sanctus etiam post mortem peccata soluit.

Accidit, vt eũ fratrum cellas quandoque lustraret, in Romanum quendam maximæ auctoritatis virũ incideret. Is autem, multis pręteritæ vitæ peccatis onustus, vehementer se ab eo onere, per salutarem confessionem exonerare cupiebat. Sed nemini, pręter vnũ Pachomium, arcana cōscientiæ suæ concredere volebat. Interim Pachomius, cum Romanę Grecęq; linguę prorsus ignarus esset, cerneretq; & illum, & alios non paucos, propter linguarum ignorantiam, periclitaris fidenter ad Dominum accessit, precibusq; donum linguarum osum postulauit, obtinuitq;, prorsus, vt sibi, in dicendi facultate, secundum non haberet. Hinc innumerabilem perditorum hominum multitudinem in viā salutis reduxit, eunctisq; ea pietatis monita dedit, quibus facilè, sine vlla offensione, ingrederentur, & dęmonis insidias, quas erat expertus plurimas, mira dexteritate, subterfugerēt. Itaq; post plurima cœlestis philosophiæ extructa domicilia, post infinitos labores, & certamina, quę pro sua suorumq; salute, inuicta mente, sustinuit, lætus hilarisq;, animam Saluatori tradidit, mensis Maij quartodecimo.

Diuinitus obtinet notitiam omnium linguarum.

Obitus S. Pachomij.

MARTYR. S. DYMPNAE, Regis Hyberniæ filiæ.

Ex actis, quæ Petrus Cameracensis cōscripsit. Claruit circa annum Dom. 600.

VIT in Hybernia, rex gentilis, qui vanis idolorum cultibus, & maxima opum potentia, & militari gloria admodũ celebris, ex illustri coniuge, quam propter eximiam formæ pulchritudinem, singulari diligebat affectu, filiam susceperat, decoris venustate matri valde similem, meritis, & nomine Dympnam; vt ex ipso vocabuli pręsagio postea Deo digna iudicaretur. Quæ in domo patris nobiliter educata, transactis pueritiæ annis, cælesti lumine illustrata, regales luxus, & voluptates omnes aspernari cępit: ac tandem occultè sacris aquis expiata, Christo nomē dedit, & castitatis voto, perpetuùm, se eius seruituti addixit. Interea matre eius regina defuncta, eũ rex, ea causa, superuacaneis doloribus laboraret, tandem, habito cum proceribus cōsilio, statuit virginem adolescentulam, genere, & forma spectabilem regi alicui stabili matrimonio coniungere. Cumq;, eā in rē, milites morib. & eloquentia pstantissimi, per varias regiones, & vrbes missi fuissent, vt aliquē, regio stēmate prognatum inquirerēt, tandē, re infecta, redierunt, regiamq; ingres-

15. Maij.

S. Dympna clam baptizata castitatē vouet.

ingressi, ac rege salutato, huiu smodi ad eum orationem instituerunt: Nos quidem, ô rex excellentissime, maiestatis tuæ iussis obtemperantes, nullo modo regium adolescentem tua filia dignum reperire potuimus. Sed, si placet, ecce filiam tuam Dympnam, diuina præditam pulchritudine, iube tibi potius fœlici matrimonio copulari. Vix hæc effati erāt, cùm mox diabolus, qui virginem sacram ad infandam superstitionem reducere volebat, regem amore incesto, & impudicitiæ facibus inflammauit. h

Eius pater vult eā habere coniugem.

Itaque rex cupiditate parum honesti amoris inflammatus, cœpit animū puellæ blanditijs pertentare, & opes mundique gloriam promittere, si eas nuptias, pari amore, ac voluntate amplecti vellet. At Christi virgo præcisè constanterq; se tantum nefas nunquam admissuram respondit. Neque enim vel iustitiæ, vel legibus consentaneum esse, vt filia patris thorū com maculet: atque, eo scelere, omni posteritati perpetuam ignominiæ notā inurat. Cumq; ille vehementius instaret precibus, & illa fortius negaret, tandem rex iratus, dixit, eam vel ingratis acquiescere oportere. Tunc illa quasi obtemperatura, quadraginta dierum petiuit, ad cautelam, inducias. Interim ornamenta, & gemmas, & vestium splendorem cultumq; puellarem sibi dari deposcit, vt elegantius ornata gratiosior patri appareret. Rex ea re mirificè lætatus, omni ambitione, puellæ postulatis satis fieri curauit. Interea virgo, vt patris libidinem effugeret, assiduis precibus Christi opem implorabat. Cogitabat enim, patria relicta clam ad ignotas terras confugere.

Gerebernus insignis presbyter.

Erat tunc temporis, in Hybernia, eximiæ sanctitatis, & doctrinæ sacerdos quidam, Gerebernus nomine, qui occultè conuertendis ad Christum animabus strenuam nauabat operā, reginæq; defunctæ, Christum in hac vita colenti, & animæ labes per confessionem frequēter expianti, aures præbuerat; & ipsam quoque Dympnam sacro fonte lustrauerat, & non rarò, cęlesti pane vtramque refecerat. Hūc beata virgo clanculum accersens docuit quanto in periculo versaretur: rogauitq; multis cum lachrymis, vt sibi, & consilio, & precibus subueniret: ne in tam horrendę turpitudinis barathrum demergeretur. Tum vir sanctus tutissimum in fuga præsidium esse dixit, hortatusq; est eam, vt patrio solo relicto, pauper spiritu, pauperē Christum sequeretur. Nec mora. Capto tempore fugę opportuno, virgo sanctæ adiunctis sibi sancto Gereberno, & ioculatore patris sui, cum eius vxore, vt sub ioculatorum specie, secretius proficisci possent, propositum iter ingressa est: peruenientesq; ad portum nauem conscendit, & auris, ac vētis prosperantibus. Andouerpiam appulit. Ibi aliquandiu commorati, cū mētes Christo deuotę, sęculares strepitus ferre non possent, solitudinis secessum meditari cœperunt: tandemq; per nemorosa, & deuia, ad pagū quendam, cui Ghele nomen est, peruenere. Erat ibi ecclesia vnica beato Pontifici Martino sacra, in qua etiānum sanctissimæ virginis corpusculum requiescit. Non procul autem ab ea ecclesia, in loco qui Zammale appellatur, construendum sibi habitaculum elegerunt. vt ibidem, ab omni mundano strepitu remoti, per contemplationis dulcedinem, Deo famularentur. Extirpatis igitur arboribus, & spinis, domicilium sibi congruum extruxerunt, in quo tribus non amplius mensibus, ieiunijs & orationibus vacantes, vitam produxere. Nam Pater, cognita fuga, scissis vestibus, post gemitus, & dolores diu repetitos, maxima militum stipatus caterua per ciuitates, & montium solitudines solicite eam quęsiuit. Qua non inuenta, mare adijt, & Andouerpiam, cū multiplici suo comitatu appulit. Egrediēte autem illo de naui, magnus populi concursus, vt moris est, certatim ad eum videndum ruit. Ipse verò morā ibidem faciens, varios per adiacentes prouincias misit legatos, si quem fortè de

S. Dympna fugit è patria.

Venit Andouerpiam.

Inde Ghelam.

Pater Andouerpiam veniens filiam requirit.

tè de filia rumorem percipere posset. Proficiscentibus autem diuersis, per loca varia, quidam illorum ad villã turensem, cui VVesterlo nomen est, peruenerunt: cumque hospiti, apud quẽ nocte diuerterant, nummos suos depromerent, ille, ijs inspectis, dixit, se illis valde consimiles habere, quorum tamen præcium penitus ignoraret. Et requisitus ab eis, à quo talem pecuniam recepisset, respondit, ignarus cur id quærerent, se à virgine alienigena, corpore & aspectu pulcherrima, propè in deserto habitante, eã habere: quæ pro emendis alimentis id genus nummos semper mitteret. His auditis illi statim in spem maximam recuperandę Dympnæ regis filiæ venerunt. Itaque se eò adduci curarunt, virginemq; inter cęteros, procul stantem, cognouerunt protinus. Tum summa celeritate Andouerpiam regressi, visa & audita regi, magno cũ gaudio, retulerunt. Eo nuncio incredibiliter gauisus rex iter cum suis ad locum arripuit, eaque inuenta cernens, faciem eius, macie nonnihil deformatam, libidinis igne accensus, blandissimis hisce verbis eam affatus est: O vnica filia mea Dympna, amor meus, desiderium meum, & dulcedo; quæ te compulit necessitas, vt regali dignitate contempta terram tuæ natiuitatis relinqueres, innatæq; ab ipsa natura dilectionis oblita, patrem regem desereres, istiq; seni decrepito, sacerdoti, tanquam filia adhæreres: & amarissimis eius mandatis, tanta alacritate, obtemperares? Cur regni Hyberniæ vnica, post patrem, hęres, aulam regiam spreuisti? Nostro igitur acquiesce consilio, & nobiscũ ad Hyberniam reuertere: quoniam si paternis affectibus assensum præbueris, diademate regali coronaberis, & super omnes principes, matronas, ac virgines regni mei, principatum obtinebis. Quin, & templum de marmore candidissimo, inter deas tibi ædificari, statuamque ex auro purissimo fabrefactam, & gemmis inæstimabilis præcij rutilantem, ab omnibus adorandam, tibi collocari iubebo. Ad hęc cum virgo respondere vellet, Gerebernus responsionem eius anteuertens, regem dura seueritate redarguit, eumque sceleratissimum, & abominabilem inclamauit: quòd filiam propriam fœdare vellet, à quo scelere impurissimi etiam scortatores abhorrerent plurimùm. Monuit insuper vir sanctus virginem, nè vnquam regi, in tam nefario opere, consentiret: nè æterni regis, cuius dulcedinẽ iam gustasset, indignationem incurreret. Ea monitione rex proceresq; grauiter offensi, Gereberum morte dignũ clamarunt: amouentesq; eum à virgine multis iniurijs exagitarunt: ac tãdem violentas manus afferentes crudeliter peremerunt. Sic gloriosus martyr Domini, ex tyranno triumphum referens, capitis amputatione, perfectam martyrij coronam à Domino accepit.

S. Dympna à patre suo inuenitur.

S. Gerebernus interficitur.

Tunc rex, iterum conuersus ad virginem, roseo decore nitentem, vt sibi acquiesceret, acrius instare cœpit: multisque blandicijs virginis cõstantiam infringere conatus, dicebat: ò filia mea cur pateris patrem tuum tantis angi doloribus? misereri cur renuis, & illum spernis quem allicit amor tui? Tantummodò mihi aures prębe, & nihil tibi deesse patiar. Nomen tuum per cũctos regni mei fines inter deas sacratissimas celebrabitur. Tunc virgo Deo deuotissima patri cũ indignatione respondit: Cur infœlix tyranne promissis fallacibus, à pudoris proposito auertere me conaris? Putas, miser, quòd à stabilitate propositi mei resiliam, corpusque meum offendam? Tuas ego regales delicias, tota mente contemno, & illas promissiones Domini mei Iesu Christi, quæ cuncta superant desideria, iam totis visceribus concupisco. Pro dea haberi respuo, & honorem statuæ vilipendo. Talem mihi deinceps noli frustra adhibere sermonem. Tunc rex animo ferus, libidini deditus, atque cultor idolorum pręcipuus, quantò magis fidem Christi in ea feruere cognouit, tanto furiosius in eam, totis viribus, incur-

S. Dympna egregia constantia.

incurrit dixitque: Vide, malitiosa, nè de cætero nos fatiges: exple statim quod opto, & dijs nostris sacrifica, aut, certè, mortis tuæ exemplo, efficies, nè regum filiæ, paternis imperijs contradicere ausint. Ad quæ virgo: Qua de causa, crudelis tyranne, egregium Domini sacerdotem, nulli crimini affinem occidisti? Dei omnipotē tis iudicium non euades. Deos deasque tuas, vt figmenta detestor: & Domino Iesu Christo, tota me deuotione committo. Ille sponsus meus, gloria mea, salus mea, & desideriū meū. Pœnas omnes, quas inferre potes, læta mente parata sum, pro Domino meo, perpeti.

Hęc audiens rex nimio furore incēsus, iussit eam celeriter capitis affici supplicio. Sed cum nullus tam crudele præceptum exequi auderet: ipsemet crudelis rex, antiquæ nobilitatis, & regalis clementiæ oblitus, gladio, quo fuerat accinctus, sacrum caput prȩclarȩ virginis amputauit: atque inde, cum suo comitatu, ad propria remeans, Sanctorum corpora volatilibus cęli, & bestijs terræ deuoranda reliquit. Cumque ea, dies aliquot, à feris, & auibus intacta, in nuda humo iacuissent, à quibusdam, iuxtà habitantibus, in specu cōdita sunt. Excolebatur tunc quidem temporis Ghele raro inhabitatore: erant enim in ea non nisi quindecim domus, eæque nemorum densitate ferè per sex milliaria circumseptȩ. Post multa verò annorum curricula, cum pagus ille hominum frequentia iam valde celebris redditus esset, pro stupēda signorum exhibitione, quæ fiebant illic erga quibuscunq; languoribus occupatos, Clerus & populus congregati in loco sepulturæ, Sanctorum corpora inquirere cœperunt, res mira, & omnibus seculis inaudita. Cum enim fodientes terram eiecissent, angelicis manibus prȩparatos, niue candidiores sarcophagos duos, è petra excisos repererunt. Inde extractas, sine difficultate, tumbas circumquaqs accuratius contemplantes, nullum in eis,

S. Dympna à suo parente iugulatur.

Vide rem admiratione dignam.

vel iuncturæ, vel fracturæ signum cōspiciunt, imò verò sanas, & integras comperiunt Sanctorum corpora continentes. Qua re valde attoniti non hominum, sed angelorum id opus esse cognouerunt: perque tumbas niue cādidiores, Sanctorum castitatem significari intellexerunt.

Igitur cum ad Xanthense oppidū, quod ad Rhenum situm est, fama virtutum, & miraculorum huiusmodi peruenisset, eius incolæ sub peregrinationis specie sitū loci sagaciter explorarunt: & per aliquot dies coram sanctis corporibus excubantes, clanculum preciosas reliquias, cum tumbis lapideis, quadrigis impositas auexerunt. Quo comperto Ghelenses vehementer commoti, mox ad arma cōcurrunt: accensisq; animis à tergo viriliter insequuntur. Igitur sono immensȩ multitudinis, martyrum gestatores exterriti, tumbas, magna celeritate, in terram deposuerunt: vnamque in frusta redigentes, in qua sancti Gereberni corpus erat, cum eo effugerunt: & prospero itinere, ad Xanthense oppidum peruenerunt: vbi Gerebernum, vniuersa multitudine cū canticis, & hymnis, & cereorum luminaribus eis obuiam ruente, honorificè sepelierunt. Ghelenses verò, qui insecuti eos fuerant accedentes ad locum, fracta B. Gereberni tumba, S. Dympnæ tumbam absque vllo læsionis signo repererunt. Quam cum ad propriam vellent reducere ecclesiam, nullo modo, corpus loco mouere quiuerunt: prorsus, ac si radicitus fixum in terra teneretur. Cumque, quid facto opus esset, ignorarent, nocte vna quędam anus, secundùm quietem admonita est, vt vitulum, quem habebat in stabulo, nouellum, bigę iungeret, & virginis corpus reduceret, qđ multi, peccatis eorum obsistentibus, mouere non poterant. Mane itaq; facto, mulier visionis seriem filio suo enarrauit, eumq; monuit, vt citius, à Domino iussa compleret. At puer matrem suam delirare existimans, eam deprecari cœpit, vt ea de re sileret, nè

Xanthēses auferunt sacra corpora.

S. Dympna corpus loco moueri non potest.

ambos

ambos simul risui exponeret. Sed illa nihil morata, vitulum nondum cornua producentem applicuit, & rectà, non sine multis, & immodicis incidentium iocis, ad locum tetendit. Sequebantur eam parui, & magni, pàrìque mulierem, planè delirare, & desipere credebant. Tandem loco appropinquans, custodes sacri thesauri obnixè rogauit, vt bigæ suæ eum imponerent. Quidam eam risu, & cachinno excipiebant, quidam cum indignatione repellebant: alij verò, precibus eius importunis victi, manus operi admouerunt: & sine vllo grauamine corpus sustulerunt, impositumque bigæ summa cum lætitia ad propriam ecclesiam reduxerunt. In qua, per venerandæ virginis, & martyris Dympnæ merita, quotidie innumerabilia coruscant miracula. *Nota mira culum.*

Postea verò nobiliores loci incolæ, sacrum corpus theca ex auro, & argéto, ac preciosis lapidibus confecta exceperunt. Itaque Episcopus Cameracensis, eum immenso vulgi comitatu eò veniens, de tumba lapidea sacrum virginis corpus, in thecam illam ex auro, & argento fabrefactam, transtulit. Aperta autem tumba, inuenire antistes, in sacro venerandæ virginis pectore, lapidem rubeum, cum inscriptione nominis, Dympna. Dubium non est eum ab angelis pectori sanctissimę virginis impositum fuisse, vt per eum martyrium cūctis innotesceret. Prædicta autem corporis translatio, magna cum celebritate, decimaquinta Maij peracta est: eoque die, memoria martyrij eius, cum festiuo gaudio instituta: quanquā eam coronam tricesimo mensis die adepta sit.

Et quoniam diuersa conscripta miracula omni admiratione digna, quæ Dominus noster Iesus per gloriosam hanc virginem, & martyrem mundo ostendere dignatus est, longum foret enarrare, breuitatis causa à nobis omittuntur. Certè obsessi à dæmonibus, cum ad eius venerabile templum in Ghele afferuntur, quotidie, per eā liberantur. Porrò alia beneficia infinita deuotis suis cultoribus impetrat apud Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sęcula sempiterna. Amen.

VITA S. DOMNOLI EPIscopi Cenomanensis.

Ex ea quæ est Haduini Præsulis iussu, à quodam Domnoli familiari amico conscripta. Claruit temporibus Clotarij Regis Francorum filij Clodouei, & eius filij Cheriberti, ac successoris eius Chilperici circa annum Domini 571.

BEATISSIMUS Domnolus ex generosis procreatus parentibus à primis annis insigni morum probitate vitęq; integritate, cunctis pręluxit, & ad Cenomanicam vrbem in multorum salutem diuinitus transmissus fuit. Cum alibi ad Episcopalem dignitatem non sine magno honore euectus fuisset, relicta patria, parentibusq;, & cunctis, quas possidebat, rebus, Romam orationis ergò profectus est: vbi cum ad sacra Apostolorum limina, animi sui deuotioni fecisset satis, post longa itineris emensa spatia, Domino gubernāte ad Cenomanos appulit; quos, propter obitum sui Pontificis, magno offendit animi mœrore affectos. Iampridem enim beatus Innocens ad Dominum migrarat: & laboris sui pręmia consecutus, maximum sui desiderium reliquerat. *16. Maij. Obijt 1 Decembris.* *It Romam orationis causa.*

Cumq; Clerus, & populus vniuersus alium eo loco, & honore dignum exquireret, viso Domnolo, protinus, vnanimi consensu, omnes id honoris in eum contulerunt: & inuitum, ac reluctantē planè, eū dignitatis gradū ascendere compulerunt. Compulsus itaque cathedram subijt: illudque nobilitatis insigne perpetuò gestauit, quo, Christo, die ac nocte, alacri, & iucundo animo gratam exhibebat seruitutem. Neque tamen, vel à generis *S. Domnolus fit Cenomanensiū Antistes.*

Quodam Quadragesimæ tempore, cum vir sanctus in cellam Anisolæ monasterij sese abdidisset, vt liberius diuinis rebus, in silentio, & solitudine vacaret Francus quidam regi valde familiaris, quandam eius ecclesiæ villam, Bonallem nomine, in pago Stadinēse sitam, ad se rapuit Eam iniquitatem vir Dei molestè ferens, trāsacta Paschali solennitate, per se vindicare statuit. Itaq; præpotentis Dei auxilio fretus, animo intrepidus eò se contulit: vt res suæ fidei creditas recuperaret. Francus autem, qui tunc fortè eadem in villa amicis operā dabat, bellosque admodum agebat homunculos, vt primùm de aduentu antistitis certior factus est, animo commotus, à tota villa iussit eum excludi prorsus, eijcique. Et quidem Episcopus non recalcitrans, dedit locū iræ: sed mox diuina vltio in sacrilegū est excitata. Nocte enim illa, viro sancto in precibus persistente, sacrilegum febris inuasit: & mane altero infœlicem ab illo extorsit animam Eius tam repentino interitu cæteri, qui eodem scelere sese constrinxerant, metu correpti, ecclesijs ablata restituerunt, & antistem, vt par erat, reueriti sunt.

Puerulus quidam, Rainerius nomine, oculorum auriumque, & linguæ, ac pedum officio miserè orbatus, crucis signo à viro sancto munitus, & sacro inunctus oleo, totus reualuit. Quodam die, in villa ecclesiæ, quam Baladonem vocant, sancto Episcopo, pontificale exequenti ministerium, Magnarius quidam oblatus est, qui die Dominico, magna temeritate audaciaque, ab opere nō cessans, Deo vlciscente, luminibus orbatus fuerat. Vir sanctus, expresso Crucis signo, cęcitatem depulit, visum reformauit, monuitque hominem nè deinceps diē vni Deo consecratum violare præsumeret. Cum aliquando vir sanctus nō longè à carcere quodam, in quo plurimi vincti tenebantur, iter haberet, & miserabiles damnatorum voces, & eiulatus audiret, misericordia motus, per ministrum custodi mandauit, vt vinctos illos absolutos pateretur abire. Illo autem recusante vir sanctus, cum lachrymis pro eorum redemptione Dominum rogauit: & ecce, die tertio, spontè aperto carcer, omnibus abeundi potestatē fecit. Plurimos etiā dæmonio obsessos liberauit: dæmonesq; solo Crucis signo profligauit. Aegros quoque, & malè affectos diuersisq; languoribus laborantes, nullo negotio curauit: adeo, vt miraculorum assiduitate fama eius longè lateque cum admiratione vagaretur. Porrò tanta dicendi vis, & facultas ei inerat, vt vix quisquam tam ferreo pectore viseretur, quem eius conciones ad lachrymas non mouerent. Totus in eam curam intentus erat, nè ad supernam illam ciuitatem solus ascenderet, sed socios eò secum quamplurimos adduceret. Nihil in eius actionibus cernebatur, quod ad Deum nō pertineret: nihil in sermonibus eius ociosum percipiebatur. Ad altare rarò sine lachrymis, ad mensam nunq̃ sine pauperibus conuiuis accessit. Multa animi deuotione, opera benignitatis, & misericordiæ prosequebatur, studebatq; adesse desolatis, egentes alere, vestire nudos, & si re ipsa non posset, prompta animi beneuolentia, omnibus ferre opem. Porrò peracto iam militię certamine, cum se ad alteram vitam à Domino vocari intelligeret, præclara admodum pietatis monita discipulis dedit, & antiqui hostis insidias ei detexit, monuitque, vt bonis operibus intenti ad brauium gloriæ sempiternæ viriliter aspirarent: & sic demum Kalendis Decembris è corpore fęliciter migrauit. Humatus est à discipulis magno luctu deformatis, in ecclesia beatorum martyrum Laurentij, & Vincentij quam ipse cōdiderat: in qua meritis, & precibus eius, multi morbidi gratiam sanitatis obtinent. Nam, tertio translationis eius die, energumenus quidam in seipsum valde crudelis, eò adductus, post triduum, cum parentibus sospes abscessit, multisq; annis, sanus

Carcerem suis precibus aperit.

Concionum eius efficacia.

Obdormit in Domino.

ſanus permanens, Deo ſe deuotum exhibuit cultorem. Quarto dein die, cœci tres ad tumulum eius veniẽtes, redintegrata luce, incolumes inde abiere. Nimis prolixi erimus, ſi audita viſaq; omnia literis mandare velimus. Pauca, quæ retulimus, ad faciẽdam fidelibus fidem abundè ſufficere exiſtimamus. Sedit autem in epiſcopatu annis 46. menſ. 11. dies 19. & interfuit Synodo Turonenſi, cui ſubſcripſit: numeraturque nonus eius Sedis Antiſtes.

MARTYRIVM S. TORpetis Pauli Apoſtoli familiaris.

Ex eo quod in præclaro quodam M.S. Codice extat.

Maij 17. S. Torpes magnus apud Neronem.

SANCTVS Torpes, qui apud Neronem Imperatorem, dignitate auctoritateque, valuit plurimum, vt primùm eius pietas, & admirãda religio innotuit, Nero compręhẽſum eum cuidam ſuo propinquo Satellico tradidit: vt eum, ſi quo modo poſſet, ad deorum ſacrificia impelleret. Sed cum ſanctus martyr, diuina egregiè virtute roboratus, in Chriſti confeſſione, immobilis perſiſteret, cõmotus Satellicus, alapis eum cędi iuſſit: & ad columnam ligatum, verberibus tam immaniter affici, vt purpureo ſuo ſanguine, ſolum vndiq; rigaret ornaretque. Eo ſupplicio diu multumq; nequicquam fatigatus, tandem rotæ alligatus eſt. Inde feris à Syluio Satellici filio obiectus, nihil tamen mali paſſus, præclaram vbique de hoſte victoriam reportauit. Hac eius conſtantia animiq; virtute perſpecta Euellius Neronis conſiliarius, perfidiam, & impietatem execratus, fidẽ amplexatus eſt: & 5. Kal. Maij luſtralibus aquis expiatus, Chriſto ex animo nomen dedit. Torpes verò, iubente Syluio, extra Piſanam ciuitatẽ ductus, capitis abſciſſione, martyrium compleuit, tertio Kal. Maij. Corpus eius, ſceleris miniſtri, penè fractæ, & nimia vetuſtate conſumptæ nauiculę impoſuerunt, ſimulq; cum cane, & gallo in decurſum fluminis demiſerunt. Porrò Angel' Domini venerabili cuidam matronæ, Celerinę nomine, ſecundùm quietem apparens mãdauit, vt martyris corpus perquireret, ſepeliretque. Quod illa nequaquam ſurda aure accepit, ſed inuentum ſanctiſſimi martyris corpus magno honore, ac reuerentia excepit, & in monumẽtum intulit: quod poſtea ceſſante perſecutione, noua eccleſiæ fabrica, inſigni opere viſenda honorauit; ſuiſqne facultatibus mirificè exornauit. Cuius feſtiuitas, propter tranſlationem, hoc die, celebrius recolitur.

Crudeliter caditur.

Feris obijcitur ſed nihil læditur.

Euellius cõſiliarius cõuertitur.

Torpes capite truncatur.

VITA S. DVNSTANI Archiepiſcopi Cantuarienſis.

Ex ea quæ eſt per Osbertum Monachum Cantuarienſem. Migrauit ex hac vita anno Domini 988. anno ętatis ſuæ ſeptuageſimo, cum ſediſſet annis triginta tribus.

17. Maij.

BEATVS Dunſtanus, nobiliſſima gentis Anglorum proſapia ortus, eò nobilius, in huius mundi lucem prodijt, quò ſub materni ſinus adhuc anguſtia clauſo, diuino miraculo, deſignatum eſt, præclarum mundo per eum lumen oriturum. Cum etenim mater eius eo grauida, ſpe prolis futuræ lætaretur, dies Purificationis B. Matris Dei feſtiuus illuxit. Cũque vtriuſq; ſexus homines plurimi, accenſis de more cereis, ad eccleſiam confluerent: inter eos pater S. Dunſtani, Herſtanus nomine, cum Chinedrita matre eius, ad Dei ſeruitiũ properabant, ambo cereos, quos pro ritu ipſius diei, Deo offerrent, deferentes. Tum ſubitò, cœlo admodum ſereno, cunctis admirantibus, cuncta ſimul luminaria extincta ſunt. Dumque pro

Parentes eius.

Mira res.

rei nouitate attoniti starent, & quid certi de tali euentu sentire deberent, ignorarent, erectis vultibus, intuentur flammam ignis cœlitus labi, & cereum, quem mater Dunstani manu ferebat, ex ea accendi. Accedunt itaque singuli ad lumen cœlo demissum, & inde recipiunt lumen amissum. Ex eo autem tempore prægnantẽ mulierem, & Herstanum virum eius, maiori omnes sunt veneratione prosecuti: prolemque spe maximi boni expectarunt. Dehinc, instante partus tempore, puer eleganti forma nascitur, & post dies paucos, sacro fonte regeneratus, Dunstanus nuncupatus est. Qui teneris infantiæ annis superatis, mox literis adhibitus est; quibus die, ac nocte intentus, languore graui corripitur, & gemebunda in dies vexatione tortus, vsque ad exhalationem vltimi flatus producitur. Sed cum iam, velut morti contiguus iaceret; & confluens viciniorum cœtus, desperata planè salute, mortem expectaret: ecce noctis medio, præter omnium opinionem integræ sanitati donatur; cunctisque stupentibus, lecto desiliens, ad ecclesiam, pro reddita sibi sanitate, Deo gratias acturus, impiger tendit. Cuius deuotioni diabolus inuidens, simulato teterrimorum canum globo, immani latratu, ac terrifico impetu in eum ruit. At ille, inuocato Christi nomine, signo se sanctæ Crucis armauit, arreptamque, quæ fortè in via iacebat, virgulam contra illorum malignorum incursus, vibrauit: omnesque instar fumi dissipauit, & in effusam fugam compulit. Post hæc ad ecclesiæ ianuas veniens, eam vndique obserratam inuenit. Huc igitur illucque deambulans, scalam ad parietem templi erectam offendit, quam nescienter ascendens, atque ad fastigium ecclesiæ ascendendo pertingens, nullum, quo ingredi posset, aditum reperit: indeque statim ex altera tecti parte descendere cœpit. Deus autem, qui delectabatur innocentia cordis eius, viam inter inuia ipsa disponebat gressibus eius. Tunc repente Angelico ministerio sublatus intra ecclesiam omni ex parte clausam, coram altari depositus est. Cuius rei euentum, qui ipsum egredientem secuti fuerant, contemplantes, fidele testimonium diuino miraculo perhibuerunt.

Dunstanus nascitur.

Diuinitus à morbo sanatur.

Profligat dæmones.

Vide mirã rem.

Interea adolescentiæ decus Dunstanus induere cœpit, cum morum grauitate, & sapientia cunctis admirabilis, in sortem Domini transijt, sacrisque initiatus, omnibus mundi oblectamentis calcatis, laudabilem Deo seruitutem exhibuit. Videres igitur illum in fouendis pauperibus esse assiduum, die nocteque precibus vacantem, meditationibus, & diuinorum lectioni librorum sedulo incumbentem. Audita inter hęc fama venerabilis Achelmi Cantuariensis Archiepiscopi, patrui sui, eum adijt, & quò maiorem virtutum omnium perfectionem hauriret, sedulus ei adhæsit. Verùm cum elapso aliquanto tempore, Pontifex vitæ eius integritatem animique prudentiam clarius cerneret, ipsum regi Ethelstano magno affectu fouendum pioque studio protegendum commendauit. Quem ipse, benigna mente suscipiens, multo synceri affectus amore percoluit. Dunstanus itaque, licèt corpore in regia versaretur, mente tamen in cœlo degebat: & quò labilius, inter plurima vitiorum fomenta gradiebatur, tantò firmius, nè ab ipsis, aliquo modo deijceretur, pręcauebat. Vt autem iners otium, omnium malorum sentinam deuitaret, varijs operibus, animum intendebat. Peritia namq; scribendi, pingendi, sculpendiq;, & in auro argentoq; quiduis fabricandi ita claruit, vt à multis, quàm maximè admirationi haberetur. Super hęc instrumentis musici generis, quorum scientia plurimùm excellebat, non tantùm se, sed & multorum animos à turbulentis mundi negocijs sępè demulcebat, & in meditationem cęlestis harmoniæ frequenter concitabat.

Minores ordines accepit.

In aulã regis Angliæ adducitur.

Vt sit vsus musicis instrumentis.

Hęc inter opera sua, à quadam insigni pietate, ac religione matrona, ad horarium pro ministerio ecclesiæ inaurandum, inuitatus fuit. Accessit matronam Dunstanus, cumque opus in manibus haberet, cythara eius, quam secum fortè detulerat, parieti affixa, cœpit per se, nullo hominis attactu, Antiphonam istā distinctis vocibus resonare: Gaudent in cœlis animæ iustorum, qui Christi vestigia sunt secuti: & quia pro eius amore sanguinem fuderunt, ideò cum Christo gaudebunt in æternum. Ad hæc ingens omnes, qui aderant, admiratio comprehendit, & oculis menteque ad cytharam intenti auidè chordarum vocem captabant. Dunstanus verò cytharam istam, verè angelico modulamine administratam, ita accepit, quasi ex sensibili Dei præsentia, quid sibi deinceps agendum foret, doceretur.

Nota miri quiddam.

His ita constitutis, qui primò virum Dei ardentiori amore complectebantur, tunc, mutata voluntate, prouectibus eius inuidere, & sinistris eū artibus vti calumniati sunt: fecerūtque, dissipato nequissimo rumore, vt ipse rex, & multi ex primoribus eum auersarentur: caneque peius, & angue odirent. Quod Dunstanus aduertens, malignorum hominum iracundiæ cessit, regiaque relicta, ad cognatum suum Elphegum VVentanum episcopum, cognomine Caluum, profectus est: Præfatæ autem, malitiæ commentores, comperto eius discessu, viam obsidentes, eum interceperunt, equoque deiectum malè mulctarunt, multisque affectum iniurijs, acriter flagellatum, ac vinctū, in horridum cœnum pręcipitatum reliquerunt. Ne autem pęnitus perimeretur, impedimento fuit ingens quędam molossorum multitudo, quæ, ex insperato, in eos, horridis latratibus, irruēs, adolescentem defendit. Profectus dehinc venit ad memoratum antistitē, eximiæ religionis, & pietatis virum, cuius consuetudine, ac familiari colloquio permotus, de monasticę vitæ instituto amplectendo, secum pertractare cœpit. Nec multò post, cum ante, magno impetu, de ducenda vxore cogitasset, carnalibus funditus renuncians illecebris, perpetuam Deo de Christi gratia confisus, castitatem deuouit, monasticæque vitæ propositum amplexus est: ac legitimo deinde tempore, per canonicas sacrorum ordinum successiones, & iam ad sacerdotij gradum, ab eodem antistite euectus est.

Patitur obtrectatores.

Ab æmulis multa patitur.

Canes eum tuentur.

Vouet castitatem.

Fit Sacerdos.

Tum verò totus Christi amore inflammatus, ad ædem Glasconiam, Virgini Matri sacram perrexit: ibidemque domicilium, longitudine quatuor non amplius pedum, latitudine vero duorum cum dimidio, sibi construxit. Altitudo autem staturam hominis non excedebat. In eo igitur, vt vni Deo per omnia placeret, psallere, orare, manibusque strenuè operari non destitit: prorsus, vt pijs eius exercitijs aduersarius inuidens, insidias ei struere aggressus sit. Quadam enim vice, humana specie tectus, fenestræ ipsius astitit: obnixè ab eo nescio quid operis postulans. Ille pietatis affectu motus, intermissis his quæ faciebat, ad satisfaciendum postulanti se parabat. Sed mox ex formę verborumq; mutatione, dęmonem esse depręhendens, sumptis tenaculis fortiter ignitis, monstrum per nasum arripuit, & strictissimè tenuit: ac postremò, summo notatum dedecore, à se abegit. At ille deiectam suam superbiam nō ferens, querula, per plateas, voce cursitans, illatam à Dunstano iniuriam vindicare nitebatur: sed mox ab omnibus cognitus, ingenti fœtore relicto, prorsus euanuit. Ex eo tempore, tanta cordis munditia, & corporis pudicitia in Dunstano claruit, vt omnes, qui vitam eius nouerant, Angelo similem iudicarent. Vnde cōplures vtriusque sexus homines, quotidie, ad eum confluere, & de salute consulere cœperunt: quos, pijs monitis sanoque consilio ita instituit, vt maximo se affectos beneficio singuli gauderent.

In arctissimo degit domicilio.

Egregiè tractat dæmonem ipsi illudere volētem.

Interea

Interea Ethelstanus rex, regio munere simul cum vita perfunctus, Edmundum fratrem successorem reliquit: qui missis ad Dunstanum nunciis, eum in regno, à consilijs habere voluit. Non recusauit vir sanctus, sed eius se, libens, salua tamen ordinis reuerentia, imperio subiecit: tantaque fœlicitate, consilio, & virtute, regni gubernacula direxit, vt non modo vulgus, sed Rex ipse eum sine fine coleret: nihilque prꝫter eius voluntatem attentare præsumeret. Sed his fœlicibus rerum successibus rursus irritatus dæmon, primum dolo cuniculisque, deinde irruptione, & aperta vi, in eum grassari constituit.

Regi Edmũdo egregium se exhibet adiutorem.

Itaque per idoneos malitiæ suæ ministros, non solum de pristino eum honore deiecit: sed etiam regi proceribusque inuisum, curia depulit. Sed accidit deinde die tertio cum Rex in syluam venatum abiret, vt equo, per montis altissimi præcipitia ruente, in vltimum vitæ discrimen veniret: cumque, desperata salutis spe, trepidaret, occurrit animo eius, illata Dunstano iniuria. Itaque grauissima ab imo cordis trahens suspiria, celeri sponsione, si præsens mortis periculum euaderet, promisit, se optimam cum Dunstano in gratiam redirum. Exauditæ fuere continuò à Deo preces: equusque illicò subsistens regem à periculo subduxit, & incredibili gaudio ex insperata salute exultantem, domum deuexit. Tum verò Rex adunatis in aula principibus, cuncta quæ acciderant exposuit, & Dunstanum in pristinos non modo honores restituit; sed amplissimo quoque fundo, in quo natus erat donauit: vt de eo, pro libertate arbitrii, sui, disponeret. Itaque Dunstanus cui præcipua animarum cura, sub pectore viuebat, locum illum diuino cultui consecrauit: regiaque adiutus liberalitate, magnum fratrum numerum congregauit, quibus ipse Abbas præfuit, & paterna plusquam benignitate, mirabiliter profuit. Et quia omnium salutem ardẽter expetebat, sic suos disciplinis informabat: vt innumerabiles ab eo prodirent, qui collapsa per Angliam pietatis fundamenta, & collabantem ecclesiæ statum fulciebant. Factumque est, vt sicut, quod supra diximus, ex cereo matris totus Ecclesiæ conuentus lumen amissum recuperauit: ita ex hoc loco ipsius Dunstani doctrina instituto, omnes ecclesiæ Angliæ veræ religionis lumen sumpserunt.

Opera obtrectatorum à regis aula pellitur.

Rex in summum periculum adductus, vt sua ferit.

Extruit monasterium.

Inter hæc Diabolus solitis inuidiæ stimulis concitatus, cum aperta vi fraudibusq; eum de statu tam sancto tamque fęlici deturbare non posset, totis hoc saltem viribus annisus est, vt puritatem orationum eius mẽtisque splendorem impuris cogitationibus obscuraret. Vndè in lupi, & vulpeculæ interdum effigiem demutatus, horridus apparebat, & varijs anfractibus, & iocosis motibus animum mentemque eius dissoluere nitebatur. Sed fuit semper cum dedecore repulsus, nouamq; potius in dies gloriosi triumphi materiam Christi militi suppeditauit. Die quodam ab Edmundo rege ad colloquium inuitatus, in medio itinere dæmonem sibi obuiam habuit, qui mimo similis, coram eo ludere, subsilire, & multis modis lætitię fręna laxare cępit. Cognouit protinus, diuinitus edoctus Dunstanus, quid sibi illa intempestiua inimici gaudia vellent. Ait itaque spiritu prophetico: Rex noster, mortí iam proximus, multis regnum tempestatibus obnoxium successori relinquet. Quam sententiam, die septimo, veritas subsecuta est. Regi nãque, in aula, à suis miserè interempto, Edredus frater successit, vir pietate, & prudentia egregius: qui, pręter spem omnium iniquam, parì amore, & honore Dunstanum amplexus est: prorsus, vt antistitem eum multis modis creare niteretur. Sed vir sanctus, vt ab omni honore plurimum semper abhorruit, ita eam dignitatẽ constanter recusabat. Interea Edredus, aduersa correptus valetudine, Dunstanum in monasterio suo tunc

Dæmon varijs modis orationes eius impedire nititur.

Prophetia eius.

Edmundi regis cædes.

Episcopatũ recusat.

temporis degentem, per nuncios ad se vocauit. Qui cum ascenso protinus equo, ad ægrotum festinaret, in ipso itinere, vocem cælitus delapsam audiuit: Rex Edredus in pace quiescit: statimque ad eum vocis sonitum, equus, cui vir Dei insidebat, humi corruens extinctus est.

Egredi regio obitũ feliciter diuinitus cognoscit.

Post Edredum, Eduinus Edmundi filius omnis prudentiæ inops, & rerum gerendarum planè expers, regni gubernacula, fœlici parum omine suscepit. Mente namque, & corpore iuuenis, per omnia libidinum genera vagabatur, & regnum tyrannide opprimebat, suaque sæuitia, & crudelitate, rebus omnibus, tam sacris, quàm prophanis vastitaté inferebat. Gemebat in istis Dunstanus, & viam omnem modumque inquirebat, vt regem, tanto mentis agitatum furore, ad sanitatem reduceret. Sed frustra Rex enim euncta eius monita repellebat, & scelera sceleribus cumulans, quocunque impietatis, animus eum vocabat, sequebatur. Tum Dunstanus, relicta regia, Glasconiam, ad monasterium suum secessit: atque Eduinus, carnis illecebris inescatus, duabus mulierculis, impudico nimis amore, assiduè adhærebat. Accidit autem, die ipso, quo regio diademate sceptroque donatus, regale totius regni proceribus conuiuium extruxerat, vt post epulas, solito mentis furore, ad impudicas illas fœminas se cederet: nihilque tantorum virorum consessum reueritus, honestè parum amori operam daret. Qua re cognita, optimates sanè indignati, Odonem Cantuariensem Archiepiscopum, qui dignitate auctoritateque cęteris eminebat, hortati sunt, vt regem ab illicito, & impudico fœminarum congressu, reduceret. Sed ille pusillo animo regiam offensionem pertimescens, se excusauit: regemque, publica afficere ignominia, nefas esse dixit. At proceres de regnis regniq; salute solliciti, Dunstanum monuerunt, vt eam rem sua virtute, ac sanctitate dignã exequeretur intrepidè. Tunc verò

Eduini regis infaustum imperium.

S. Dunstanus relicta regia ad monast. suum abit.

Vide S. Viri zelum.

Dunstanus cum summa grauitate, ac modestia cubiculum ingressus, primò asperis sanè verbis, in mulieres impudicas inuectus, lasciuias earum detestatus est. Deinde leni ad regem vultu, voceque conuersus, vt se tanti opprobij exortem faceret monuit: ac submisse, vt secum ad proceres rediret, suaque eos præsentia exhilararet, precatus est. Qui animi furore, & vultus rubore perfusus, dum se rediturum negaret, Dunstanus appræhensa illius manu, è medio fœminarum eum abstraxit, impositoque capiti eius diademate, ad conuiuantes introduxit. Quam ignominiam altera fœminarum non ferens, se eam, quouis modo vlturam, garrula contestatione, deuouit. Nec quieuit fœmineus furor, malitiaque, ante quàm apud regem efficeret, vt vir sanctus, è regni totius finibus expulsus, cunctis etiam, quæ in monasterio habebat, spoliaretur. Tulit eam iniuriam Dunstanus animo magno, & in alto diuinæ prouidentiæ iudicio quiescens, Gandauum in Flandriam abijt. nefanda interim fœmina, eum vbique inquirente, vt oculorum priuato lumine, ad ludibrium abuteresetur. Sed omnipotens Deus, qui nunquam suorum gloriam iniquis persecutionibus, penitus obscurari patitur: non multo post quosdam magni fluminis Humbrę potentes excitauit, qui impium regem aut occidere, aut regno priuare moliti sunt: Et ipsum quidem in effusam fugam vltra Thamesim compulerunt: sceleratam verò meretricẽ eius, iuxta ciuitatem Glauuornensem, mala morte perdiderunt. Quibus patratis, Edgarum fratrẽ illius, super totam terram, à prædicto Humbræ fluuio, vsq; ad Thamesim flumen, regem fecerunt: regnumque hoc modò, quod prius vnum erat, in duo diuisum est. Thamesi suo illud alueo disterminante. Edgarus itaq;, percepta regali dignitate conuulsum regni statum restituit, & obscuratã religionis pietatisque faciem, nouo virtutum splen-

S. Dunstanus proscribitur.

Abit Gandauum.

Ecce tibi vltio diuina in impium regem, & scortum impurum.

S. Dunstanus reuocatur in Angliam, & VVigorniensis Episcopus creatur. splendore, reformauit. Dunstanum quoq; missis in Flādriā nuncijs, honorificè ab exilio reuocauit: & ad VVigorniensis ecclesię episcopatū, quanquam inuitum, euexit, ac se suaq; omnia, eius sapientiæ, & consilio moderanda, commisit.

Interea Eduinus vitę pręsenti subtractus est, & anima ipsius, Dunstano precibus intento, à teterrimis dęmonibus euestigiò præsentata. Cuius pęnas miseratus vir sanctus, suarum immemor iniuriarum, pro eius liberatione, immensos Deo lachrymarum effudit imbres, donec se pro eo exauditū agnouit. *Edgarus rex Angliæ.* Posthęc Edgarus totius regni hęres effectus profligatis bellis, ac seditionibus desideratam diu requiem, ac pacem, in oēs regni partes, inuexit. Exin defuncto Londoniensi episcopo, Dunstano eam quoq; sedem administrandam cōmisit: quam summa necessitate compulsus subijt: *Dunstanus creatur Londoniēsis episcopus.* suoque exēplo, ac vitę integritate, à corruptis moribus ad verum religionis, & iustitię cultū reduxit. Cum.n. clericos ibidem degentes, nec à prauitate sua conuertere, nec inde, q̃ potentia, & nobilitate oēs pręstarent, posset eliminare, construxit contiguū penè ipsi ecclesiæ monasterium: in quo, cū suis, tanto tamq; eximio virtutum omniū splendore, Christo seruiebat; vt vulgus, ea virtutum pulchritudine captum, dissolutos clericos contemneret, monachosq; incredibili amore, ac honore susciperet: prorsus, vt ipsi clerici, propriæ conscientiæ testimonio redarguti, vel recederent, vel in eandem vitæ societatem cōmigrarēt.

Inter hęc fœlicissima pietatis quotidianæ incrementa, Odo Cantuariorum Archiepiscopus, sua morte, ingentem omnibus Anglorum ecclesijs luctum intulit: populosque innumeros acerbo mœrore percussit. Dumque alius, sede illa primaria dignus, exquiritur antistes, post vnum atque alterum, tandem ipse Dunstanus, vnanimi omnium acclamatione, solus tanto honore dignus pronunciatur. Et quanquam ipse manibus (quod aiunt) pedibusque; eam à se dignitatem repellere niteretur, repetitis tamen acclamantium vocibus victus superatusque, primatem totius Britanniæ sedem regendam suscipere coactus est. *Fit Archiepiscopus Cātuariensis.* Itaque accepta temporis opportunitate, Romam ad Pontificem profectus est, vt si ei visum foret, stola sui Apostolatus decoraretur. Quod Pontifex ei honorificè ac decentissimè præstitit: & multis magnisque affectum beneficijs, pastorem eum genti Anglorum, ac salutis eorum prouisorem destinauit.

Porrò Dunstanus, qua virtute, & iustitia, qua pietate, & religione, eam sedem administrauerit, quę orationis vis dignè satis explicare poterit? Certè hoc constat, tam excellentibus omnium virtutum meritis eum claruisse, vt tota ipsa Anglia, vsque hodie eius sanctitatem miretur, virtutes prædicet, iustitiam, & æquitatem laudet; meritoq;, de tam insigni Patrono, glorietur. Et quidem cum omnia, quæ cum admiranda iustitiæ, & pietatis opinione gessit, explicari nequeant, è paucis, quæ subijcimus, reliqua metiri debemus. Comes quidam præpotens cognatam suam, illicito sibi matrimonio copulauerat, & à Dunstano semel, secundò, & tertiò redargutus, incestum suum diuortio expiare nolebat. Quapropter gladio Spiritus sancti, à viro Dei percussus, à liminibus est sanctæ Ecclesiæ separatus. Qui typho tactus superbiæ, regem adit, & Dunstanum immoderatæ, & impiæ seueritatis accusat, regia sanctione, se ab eius tyrannide liberum constitui, querula voce, precatur & impetrat. Sed Dunstanus, qui regis ea in re auctoritatem nihili faciebat, vbi vidit illum, contumaci spiritu; contra se furere, minarique, omnem ei fidelium communionem, donec à sua prauitate discederet, interdixit. *Excommunicat hominem contumacem.* Tunc ille immani furore correptus, legatos suos Romam destinat; & talibus, assueta quorundam Romanorum corda, & ora, in suam causam, largo

munere, largiorique promissione, permutat. Quid deinde? Præsul Apostolicæ sedis, Dunstano, verbis, ac literis, vt homini peccatori condescēdat, eumque ecclesiæ gremio integrè conciliet, hortatur, monet, imperat. Ad quæ Dunstanus itá respondit: Se præceptis Domini Papæ libenter pariturum, cum illum sui delicti pœnitudine ductum, scelus detestari cerneret. Auertat hoc Deus, dicebat, vt ego, causa alicuius mortalis hominis, vel pro redemptione capitis mei, postponam legem, quam seruandam in Ecclesia sua statuit idē Dominus meus IESVS Christus. Hac viri constantia perterritus Comes, abdicato illicito coniugio, pœnitentiæ sibi cultum imposuit: docuitque palàm, quanti excommunicationis fulmen, à viro sanctissimo vibratum, faciendum sit. Dunstano namque generale totius regni concilium celebrante, ipse suimet oblitus, nudis pedibus, laneis amictus indumentis, virgas manu ferens, Concilio sese medium ingessit: & gemebundus, ante viri sancti pedes corruens, admirando nouoq; spectaculo, cunctos ad lachrymas prouocauit: & ab anathematis vinculo absolutus, fidelium cō munioni restitutus est.

Vide notabile exemplū publicæ pœnitentiæ.

Alio verò tempore, monetarij tres, cum falsa moneta capti, ad subeundam pœnam, hominibus per totum regnum promulgatam, sunt adiudicati. Die ergo Pentecostes, idem Pater, Missarum solennia celebraturus, cum ob diei reuerentiam, statutam Dei populo iustitiam, in alium diem translatam intelligeret, mox ab offerendo sacrificio pedem retraxit: negauitque se ante, pro omnium salute, Deum precaturum, quàm homines nefarij meritas pœnas dedissent. Cum enim pauperum viduarum, ac pupillorum defensor esset eximius, & singulari eos patrocinio foueret, palàm denunciabat, Deum iustum Iudicem, benignas supplicantibus non præbiturum aures, nisi tantum nefas, debito iustitiæ rigore, expiatum esset. Ea res, quanquam crudelitatis plurimum habere videretur, & multi tantam, in antistite seueritatem damnarent, Deus tamen preclaro sanè miraculo, quàm sibi ea iustitia grata esset, declarauit. Nam, vt primùm, à peracto supplicio, inter Missarum solennia, sacras manus extendit, niuea columba, multis intuentibus, de cęlo descendit, expāsisq; supra caput eius alis, permansit, donec sacrificium, nō sine maximo lachrymarum imbre, ritè consummatum esset.

Nota seueritatē S. Viri, ī eos qui monetā adulterarāt.

Colūba cęlitus veniēs sacrificātis capiti insidet.

Moris erat viro sancto loca sancta, vno tantùm fidele comitatus socio, noctu peragrare, & se inibi, per cordis contritionem, Deo mactare. Accidit autem frequenter, cum prolixius diuinis intentus meditationibus, mente, per cęlestia regna vagaretur, vt angelicos concentus audiret, & quasi præsens sanctorum choris interesset, res admirandas contemplaretur: adeò vt ab ipsa beatissima virgine numeroso virginum choro stipata, summo cum honore, exceptus, & ad ecclesiam, quò tendebat, deductus fuerit. Hinc visa cognitaque semel animarum sanctarum pulchritudine, incredibili salutis omnium amore flagrare cœpit: prorsus, vt volentes, nolentesq; secum ad regna cęlorum abriperet. Præsidebat ea tempestate VVentanæ ecclesiæ pręsul Atheluuoldus, vir eximiæ sanctitatis, & educatione patris Dunstani, non parum insignis. Is, cum ecclesiæ suæ canonicos, per abrupta vitiorum ruere cerneret, neque posset vllis monitis, vel exemplis, homines carnis illecebris irreticos ad meliorem frugē reducere, cunctos, obstinata mente, in scelere persistentes, de ecclesia eliminauit, cęteros verò ad monasticæ vitæ professionem, non inuitos, adduxit: effecitq; vt canonicorum ordo, in veræ pietatis domicilium, ac monasterium, mutaretur. Ea re, Clerici, qui eiecti fuerant, offensi plurimùm, citato gressu regem adeunt, & iudicium atque iustitiam de illata sibi iniuria fieri postulant. Indicitur ex regis præ-

gis præ-

gis præcepto, VVintoniæ, omnium Ordinum concilium, vt huius negocij querela determinetur. Surgunt hinc inde lites, quas Dunstanus, propositis rationibus, destruit: docetq; clericos, qui à sorte Domini, per vitæ suæ prauitatem dissilierant, nihil sibi ex iis vendicare posse, quæ ecclesiis, ad subsidium eorum qui in culpata vitæ integritate, Deo seruiunt, data sunt. Quibus auditis rex, & ex principibus plerique, omissa controuersia, concilio excesserũt: sed mox clericorum precibus permoti, sese deprecatores exhibuerunt apud Dunstanum; vt, vel hac vice, veniam tribuat: eiectosque in pristinũ statum restituat. Silet ad ista vir sanctus, cumque, demisso capite, quid facto potissimùm opus esset pertractaret; & reliqui interim, suspensis animis, ad pontificis responsum aures arrigerent: ecce subitò Crucifixi imago, quæ in edito loco pendebat, cunctis audientibus dixit: Non fiet, non fiet. Iudicastis benè, Mutaretis non benè. Tremefacto in his vniuerso simul conuentu, intulit Pater Dunstanus, & ait: Quid amplius vultis, fratres mei? Diuina sententia definitum audistis negocium præsens.

Ecce rẽ sanè stupẽdã.

Et hoc quidem modo, monasterio eliminatis planè Canonicis, pax concessa fuit, sed non multò post filij eorum, vt amissam illam in parentibus suis hæreditatem recuperarent, Bernelinum quendam admirandæ eloquentiæ virum, magno conductũm prętio, contra Dunstanum adduxerunt. Cumq; omnes Clericorum filij, armati rhetore illo, pręcipua victoriæ suæ spe, antiquæ calumniæ iurgia apud Dunstanum promerent; vrgerentq;, vt bona ablata restituerentur, vir sanctus: Nostis, inquit, calumniam istam, quam mouetis, diuino ore, olim definitam: & ego iam grandæuus, multisque laboribus exhaustus, quod reliquum est vitæ, in pace, transigere cupio. Hactenus, pro virium mearum facultate; laboranti ecclesiæ opem tuli: amodò totius laboris impatiens, Domino Deo causam Ecclesiæ suę, contra insurgentes hostes, tuendam committo. Dixit, & ecce solarium, in quo consistebant, euestigio cecidit, omnesque pariter præcipitatos, in suo casu, non modicũ læsit. Vbi verò Dunstanus cum suis consedebat, nulla ruina domus, nullus casus emersit. Hoc ergo modo omnis calumnia clericorum sopita, & ipsa sanctorum monachorum conuersatio adeo stabilita est; vt aliis, eadem vitæ ignominia notatis clericis, de suis ecclesiis eiectis, monachi, in eorum locum substituti sint: adeo, vt aucta per Angliã religione, quadraginta & octo monasteria instituta fuerint.

En iterum rem admirandam,

48. Monasteria sub Dunstano instituta.

Inter hęc, sopito negocio, quod Edgarum regem à diademate remorabatur, Dunstanus, cunctis gaudentibus, & exultantibus, regni coronam illi imposuit. Ipso autem, à biennio, quo hęc facta sunt, immatura morte præuento, Eduardo filio suo, totum regnum, hęreditario iure reliquit. Illo verò post aliquot annos, per fraudem nouercæ suæ, interfecto, Ethelredus filius illius malæ mulieris, matris ignominia magis, quàm patris sui solertia prediditus, in regnum substitutus est. Cuius prouectio, quanquam animo Dunstani minimè sederet, ius tamen regium ei compleuit. Attamen regali solio potitum, seuero quodam verborum tonitruo, quia per sanguinem fratris sui, regnum obtinéret, increpauit: & prophetico spiritu, totam illam terram, per plurima sęcula, depopulandam prędixit. Quæ licèt se viuente euentura negarit, euentura tamen esse, nimis veraci prophetia, teste calamitate pręsenti, asseruit. Accelerabit, cum sibi placuerit, omnipotens Deus, quam subsecuturam promisit liberationẽ, per tanti vatis sui merita, & intercessionem.

Vir Sanctus, p omnem vitã, & dæmonũ insidias, & cęlestes con solationes expert⁹ est.

Porrò vir sanctus, vt nunquam ferè, in vita, cęlesti consolatione, & admirandis visionibus, & Angelorum etiam colloquio destitutus fuit: ita assiduos penè dęmonum insultus sustinuit. Et quanquam sępè sese ab eo

victum confusumque meminisset inimicus, ab eius tamen infestatione cohiberi non potuit. Nam suatum artium versutijs confisus, hoc vnum moliebatur assiduè, vt saltem puritatem mentis obnubilaret: & efficaciam precum eius infringeret. Itaque die quodam in vrsi effigie hispidus, orantem aggreditur, & hiante rictu, insurgens, horrore sui, ab oratione deterrere nititur. At ille, zelo diuino correptus, arreptum baculum, quē manu ferre solebat, in hostem vibrat, eumq; cædendo tamdiu persequitur, donec idem baculus, in tres partes cō minutus, confringeretur. Inde verò alium sibi scipionem confecit, in cuius summitate argento egregiè decorata, dentem Beati Andreę Apostoli, quem singulari honore, in omni semper vita coluit, inclusit. Et quidem in ijs sanctissimi Apostoli reliquijs, tantum, contra malignorum spirituū incursus, munimen sensit, vt deinceps congressum formidarent, oblatamque vltro pugnam detrectarent.

Nota vim reliquiarū.

Itaq; deuexa hoc modo ætate, post plurima dęmonum certamina, Christi auspicio, fœliciter superata, post multa, ab inimicis, propter pietatis studium, intentata pericula, post prę clara sanctitatis suæ testata miracula, diuinitus de obitu suo præmonitus, suauiter ex hac vita excessit: & angelicis eum choris ducentibus ad Christum migrauit.

Fœlicissimè migrat ad Christum.

Postquam verò vinculis mortalitatis solutus est, miracula, quæ in vita patrare cœperat, multo maiorem longè lateque de se splendorem dederunt: quin & nouis adeo coruscauit, vt aperto, quantæ sanctitatis meritique apud Deum esset, luce meridiana clarius, testarentur. Cæci tres, non sine maxima astantium admiratione, lumen ad tumulum eius, adepti sunt. Paralyticus quidam, pręter nobilitatis, & diuitiarum gloriam, presbyterij etiam honore clarus, hortantibus amicis, vili turbę admixtus, confestim sanitatem consecutus est. Sed is idem, cum instructo amicis, & vicinis conuiuio, vt ipsius saluti congratularentur, inter epulas illi Deum laudarent: quòd potentes non abijceret, sed inter mites, & pauperes ipsis quoque gratificaretur; presbyter, superbiæ spiritu tumidus, negauit se instar inopis, à Dunstano curatū: quin inquit etiam, sine Dunstano, mihi salus restituta fuisset. Vix ea verba miser compleuerat, cum ecce pristinus morbus redit: & acerrima vi animam infœlicem, ab ingrato, & inflato extorquet. Ea res effecit, vt metus, & reuerentia erga beati viri sacras reliquias exeresceret, multique ex longinquis locis eò confluerent, tum, vt morbis liberarentur, tum vt eius intercessione veniam obtinerent peccatorum. Plurima insuper, diuina virtute, edidit miracula, quę nos, nè nimis prolixitate lectorem oneremus, prętermittimus.

Miracula post obitum eius.

VITA S. PETRI DE MORONO, qui ex Anachoreta, summus Pontifex creatus, dictus est Cælestinus quintus.

Ex ea, quæ est per Reuerendissimum D. Petrum de A.liaco, Cardinalem Cameracensem scripta. Claruit Anno Domini 1294.

PETRVS vir eximia virtute, in Aprutijs, in partibus Italiæ natus, spiritu q̄ carne, & animo quā origine nobilior, patrem habuit Angelerium, qui ex Maria coniuge sua, instar patriarchę Iacob, filijs duodecim à Deo ditatus, parem cum sancto Patriarcha Deo seruitutē exhibere studebat. Vacabat sedulò pietatis operibus, & quantū per facultates licebat, curandis pauperibus, assiduò operam dabat: & sine intermissione, multis gemitibus, & indefessis orationibus, vt vnū ex oībus filijs, diuino seruitio dignum eligeret, postulabat vterq; Nec sua fuere spe frustrati Nam ex duodecim fratrib. velut alterū Ioseph à Deo singu-

19. Maij. Parentes eius.

singulariter dilectum, diuina prouidentia, multis indicijs ac signis mirabilibus declarauit.

Defuncto patre, mater tali prole beata, filium hunc suum studio literarum tradidit. In ea autem nocte, qua puer literis incumbere cœpit, defunctus pater, cuidā in somnis apparuisse visus est, monens hortansq; vt matrem incitaret ad filium omnibus maximarum artium disciplinis imbuendum. Nec hoc sine numine diuino factum esse credendum est. Nam humani generis inimicus, fœlicibus huius pueri successibus inuidens, per se suosque ministros, sanctum matris conatum impugnare satagebat. At constans ac fortis mulier, à suo se proposito diuelli nō sinebat. Interea puer vt primùm literis à limine salutis, mētem vocemq; ad orationem formare didicit, aspectu imaginis Christi, pro nobis in crucē sublati, mirum in modū delectari cępit. Cumq; puerili simplicitate ardētius interdum obtutus in eam speciem defigeret, virginemq; Matrem & Iohānem sub Cruce stantes contemplaretur: visus sibi videre est Apostolum, (præcipue si quid eo die correptione dignum admisisset) ad se venientem, monentemq; vt vitam moresq; componeret & Christi vestigijs sedulò insisteret. Inde paulatim culmen perfectionis ascendens, tota mente, die noctéq;, cęlestia pertractare cępit: & matri, signis minimè dubiis, spem quam de eo conceperat, certam ostendere.

Dæmonis aduersus eū machinamenta.

Porrò eum puer adhuc trium annorum, ligno præacuto, in dextero oculo percussus, excęcatus fuisset, mater à medicis destituta, ad quandam B. Virginis ecclesiam, cum filio pergēs, totam ibi noctem in sacris vigilijs ac precibus exegit: & mane oculum filij sanum & incolumem reperit.

Oculus eius læsus diuinitus curatur.

Itaq; puer sanctus, vt primùm adolescentiæ annos attigit, incredibili amore solitudinis & eremiticæ vitæ flagrare cœpit. Et nè qua dęmonis fraude circumueniri posset, Romam prius adire decreuit, vt consilium ab ipso Pontifice, sanum saluberrimumque acciperet. Solus igitur, omni humano destitutus consortio, iter aggreditur: in quo, post multos labores, terrores atque pericula, ad montem quendam peruenit, vbi, omisso Romani itineris proposito, paruam corpusculo suo aptam formauit foueam, in qua annos tres, in summa admodum vitæ austeritate peregit. Hoc ergo in loco, inter multas diuinæ bonitatis consolationes, mirum quantas in suæ conuersionis principio, diabolicæ malignitatis pertulerit insidias: & quàm inuicta virtute, insultus inimici repulerit. Exacto autem illo annorum spatio, Romā perrexit, vt sacerdotali benedictione ac beneficio dotatus, multò virilius, pro sua aliorumque salute, contra hostem decertaret. Itaque sacro presbyterii affectus munere, mox ad montem Muronis abiit, vbi in crypta quadam, annis quinque, angelicæ vitæ puritatem æmulatus, vixit. Cumque degens ibidem omnium terrenarum rerum & corporis etiam consuetudinis oblitus, indies magis magisque cœlesti splendore illuminaretur, sentiretque interim humanæ carnis fragilitatem spiritui obluctantem, & interdū nocturnis pollutionibus necessariò succumbentem, animo vehementer angi cœpit, an deinceps sacrosancta immaculati corporis & sanguinis Christi mysteria offerre deberet. Ea fluctuatio cum in dies vehementius eum perturbaret, putaretq; iam prorsus numen sibi diuinum grauissimè offensum, iterum Romam petere decreuit: vt contractas per illam carnis fragilitatem animi, vt ipse existimabat, labes dignè expiaret: simulque consilium peteret, quid post nocturnas pollutiones faciundum esset. Ecce autem, nocte illa, quæ itineris propositi diem præcedebat, visus ei in somnis ipse Christus assistere, qui vanos illos conscientiæ stimulos à malo spiritu fraudulenter immissos, sustulit: docuitque ac monuit propter innatam corporis consuetudinē

De vita solitaria desiderio & abitione eius ad eremum.

Degit triennio in fossula.

Romæ Sacerdotio initiatur.

Molestia scrupulorum eius.

immun-

immunditiamque, quandiu illis illecebris animus repugnat, à spiritaliũ exercitio mysteriorum neutiquã cessandum esse.

Hac igitur infœlici laniantis conscientiæ miseria ac pœna liberatus, magno est gaudio delibutus: & vt prę clariora de hoste trophęa erigeret, vastiorem expetens solitudinem, ex Muronis ad Magallæ montem se trãstulit; in quo nouas variasque dæmonum insidias rursus expertus, gloriosum semper triumphum de hoste reportauit. Nec defuere, in medijs procellis angelicæ consolationes, spiritusque cœlestes, qui appositis dapibus, illi ministrarunt: & ingenti perfusum gaudio recrearunt. Nec mirũ sanè, adeo namque diuinis assueuerat alloquiis, vt corporeo cultu & cibo potuque planè neglectis, dies noctesque precibus & hymnis & diuinis meditationibus iungeret, & fatigatos vigilia cadentesque oculos, tandiu in opere contineret, quoad somno & lassitudine oppressus, vbi sors ferret, tandem aliquando succumberet. Et quanquam exhausta ieiuniis membra promptissimè spiritui obtemperarent, ne tamen insurgentes interdum rebelles carnis motus, tranquillum animi statum labefactarẽt, asperrimo corpus cilicio domabat, catenaque ferrea, lasciuientes lumborum motus comprimebat.

Migrat ad montem Magalla.

Summa vitę eius austeritas.

Igitur cum tantus hic virtutum splendor, & rutilans charitatis flamma vim suam longè lateque exerceret, multos ad sanctæ vitæ societatẽ suique imitationem allexit: adeo vt noua quotidie fratrum multitudine ad eum confluente, varia pietatis domicilia extruxerit, & præclarè admodum, contra dæmonum insultus & graue paupertatis onus fratres suos cœlesti consolatione tutatus sit. Et nè pusillus grex, quẽ sanctitatis exẽplo & verbo, Christi ouili aggregauerat, dispersus aliquando periret: eum in Lugdunensi Concilio, sub Põtifice Gregorio, ei⁹ nominis decimo, confirmari postulauit, impetrauitq; vt sub Benedicti Regula, quæ multo rum vitiis tunc obscurata iacebat, ordo sacer in ecclesia Deo militaret. Itaque religione eius per Pontificem confirmata, animum ad salutem omnium sedulo promouendam adiecit; breuique admodum sex & triginta loca Deo dicauit: in quibus sexcenti fere fratres, variis virtutum & bonorum operum exercitiis insudabant.

Ordo coelestinorum in Lugdunensi Concilio sub Gregorio decimo cõfirmatur.

Iam verò quot animas è diaboli faucibus extraxerit, quot à via prauitatis ad rectam virtutis semitam reduxerit, nullis verbis explicari potest. Et quis benignitatis studium, quod in pauperes impendebat, exprimere valeat? Cuncta quæ possidebat, pauperum esse patrimonium dicebat. Nam vt inopibus alimenta, dotes virginibus, remedia infirmis, & oppressis subsidia largiretur, oues & boues, argenteos calices, & sericas vestes, & alia denique preciosa ecclesiarum ornamenta distrahebat: quò miserorum inopiam subleuaret. Cum autem tanta sollicitudine morituræ carni succurreret, tum verò animæ multo sollicitius, cęleste pabulum ministrabat. Et quanquam magna literarum scientia præditus non esset, diuino tamen illustratus lumine, cunctos sa luberrima informabat doctrina, & innumeros sui imitatione ad virtutũ opera prouocabat. Hoc autem de eo admiratione dignum narratur, quòd nullus erat tot vitiorum laqueis irretitus, aut tantorum peccatorũ pondere pressus, qui ex faciei illius conspectu, verbisque mellifluis, ad conscientiæ compunctionem non rediret, & ingẽti consolatione perfusus, ab eo recederet. Et quia maximus quotidie populi concursus ad eũ fiebat, qui sermonis ei⁹ dulcedine frui cupiebat, alium locum ab omni hominum familiari accessu remotissimum expetiit, qui in montis Magellæ vertice situs, vel solo aspectu, cunctis horrorem ac formidinem incutiebat. In quo cum plurimis item miraculis inclaresceret, eo relicto, iterũ ad Muronis montem rediit, vt ibidẽ vlti-

Valde profecit.

Benignitas eius in pauperes.

Efficacia sermonum eius.

Reuertitur ad montem Muronis.

vltimum vitæ actum, in omni sanctitate transigeret. Sed cum ibi per anni & mensis vnius spatium habitasset, fuit ad noui certaminis campum euocatus.

Nam cum Sedes Apostolica ab obitu Nicolai Papę Quarti, propter Cardinalium discordiam, biennio & amplius, pastore viduata fuisset, vnus eorum, qui primæ vocis honore fungebatur, in medio Patrum consessu, Petrum de Muronem in summum nomi nauit Pontificem. Ad quam vocem cęteri stupefacti pariter in electionem consenserunt. Cumque populus vniuersus, de hoc eius honore lætus, prosiliret, ille incredibili mœrore repletus, indignum se tanti honoris titulo clamabat. Et quia multis obtestationibus ac lachrymis frustra eū à se repellere nitebatur, spem omnē, in salutari fuga, quam vnico cum socio clam meditabatur, constituit. Verùm subita populi multitudine circumuentus, cum iam euadendi spes non esset, summum illud honoris fastigium, vt magis adactus, quàm voluntate, ascendit. Ea dignitatis gloria decoratus, tantum abest vt de adiecto sibi honore blanditus fuerit, vt etiam multo magis quàm ante, se deiiceret & præteritæ humilitatis propositum mirum in modum auxerit.

Eligitur in summum Pontificē.

Fugam capessit, sed retinetur.

Vnde, cum audita electionis eius fama, reges Siciliæ & Hungariæ, veloci cursu, ad eum peruenissent, vt debita cum reuerentia & obsequio ad Aquilam ciuitatem deducerent, ipse non magnum equorum apparatū sed paruum sibi asellum adhiberi præcepit. Neque potuit vnquam vllis regum & Cardinalium precibus adduci, vt ab incepto humilitatis studio desisteret. Et certè quàm fuerit hoc summo illi omnium Pontificum Pontifici Christo gratum, singulari voluit miraculo declarare. Nam cum multi variis infirmitatibus oppressi, post eum portarentur, vt contactu vestimenti eius (erat enim totius populi mira erga eum fidei deuotio) sanarentur; homo quidam, filium suum ambobus pedibus claudum deferens, cum ad virum sanctum, præ multitudine, accessus non pateret, asello, de quo descenderat, puerum imposuit: qui sanitate recepta, ab illa hora firmiter ambulauit.

Nota insigne miraculum.

In dicta igitur ciuitate Aquila, vocato Cardinalium cœtu, cum Apostolatus insignibus coronandus esset pater sanctus, quia, in terris habitans, tota im mente, in cœlis erat, Cœlestini nomen accepit. Et nè quid inter quotidianos aulæ strepitus, de percepta Dei gratia deperderet, in augusto palatio, cellam ligneam, angustūque sibi habitaculum construxit: vt inter turbas solitarius, & inter diuitias pauper, liberius orationi ac contemplationi vacaret. Ibi ergo assiduo cū mente sua pertractare cœpit, quomodo, tanta dignitatis sarcina abiecta, ad antiquam solitudinem repedaret. Quid plura? Cum ipse anno quasi dimidio, non sine magna laude, Apostolicæ Sedi præfuisset, tandem in Vigilia S. Luciæ, depositis pontificalibus insignibus, de alta Petri Sede descendens Cœlestinus, vt cęlestem sedem conscenderet, ad pedes eorum, quibus pręfuerat, humiliter Petrus prosternitur: nec prius è terrę puluere (o rarum humilitatis exemplum) surgere voluit, quàm istius honoris compedibus solutus, voti sui compos fieret. Hæc dum fierent, multique dubio mentis iudicio fluctuarent, inter laudem & admirationem ipsius, diuinum numen præclaro miraculo animi eius altitudinem, terrenarumq; rerum contemptum comprobauit. Nam cum post Missarum solennia, quidam claudus, contractis membris, sese ad pedes ipsius prosterneret, accepta ab eo benedictione, sanus erectus est. Hoc igitur honore, velut onere mortifero depulso, ad suaue Christi iugum in pristina solitudine ferendum, lętus redire satagebat. Sed cum iam magna propter adeptam libertatem, lętitię spiritalis signa oculis ac fronte gestaret, maior tempestas, vnde minimè putabatur, subi-

In pontificatu Cœlestinus vocatur.

Ex studium solitudinis.

Abdicat se Pōtificatu.

subito oborta, terra eandem caligine inuoluit. Bonifacius namque qui ei in Sede Apostolica, non sine ambitio ne successerat, terribilibus ei verbis præcepit: nè pedem foras efferret. Timebat enim nè fortè vir sanctus à deuoto sibi populo, tanquam Summus Pontifex coleretur: & vniuersos honores, vni Apostolicæ Sedi debitos secum asportaret. Sed cęlestinus optimo conscientiæ suæ testimonio fretus, eaque sola comitatus, relicta curia, clam abscessit, & gaudens atque exultans, pristinam vitę consuetudinem repetiuit. Et nè quis eam fugam inobedientiæ aut alterius culpæ viá esse crederet, Deus iterum testato miraculo eam confirmare dignatus est. Nã in via mulier quædam filiam suã vtriusque manus officio destitutam, ei sanandam obtulit: quam solo Crucis signo ita sanam & incolumem reddidit, vt cunctis diebus vitæ suæ de percepto beneficio gauderet.

Bonifacius Pôtifex eũ persequitur.

Signo Crucis sanat paralyticam.

At Bonifacius tumore ade~tæ gloriæ turgidus, & timore amittendæ turbatus, missis idoneis viris è fuga eum retrahere, & volentem, nolenté, ad se adducere præcepit. Ipse verò quanquam corporis viribus destitutus, & propter vltimam senectutem, ocio & quieti, quàm itinerum labori habilior, ad partes Apuliæ in obscuram syluam, per loca abscondita & ignota, vno tãtum fratre comitatus, latitandi causa, fugere cogitur. Cum autem nec in illis quidem partibus occultari posset, mare transire dispo suit: sed cum per 15. milliaria, prospe ro male vento nauigasset, ad terram iterum appulsus, iuxta ciuitatem, cui nomen Vestia est, applicuit. Ibi verò, cum circa maris littus, tranquillum nauigandi tempus expectaret, ciuitatis illius gubernator, captum eũ detinuit, ac Pontificis iussu Romam destinauit. Quacunque autem iter habebat, ingens populi multitudo, non secus ac Pontifici ei occurrebat, tantoq; honore excipiebat, vt nocte media, iter aggredi cogeretur, nè de die populi corona circundatus, Pontifex ab omnibus acclamaretur. Nec deerant, qui viro sancto persuadere conabantur, vt denuo Pontificiam sibi dignitatem vendicaret, cui saluis legibus diuinis pariter & humanis, renunciare minimè potuisset. Ipse verò constantis animi, licèt semel atq; iterum ac sępius interpellatus, firmus in proposito perstitit: asserens si nondum ea solutus esset, omnem moturũ lapidem, quo eadẽm demũ solui posset. Postquam igitur ex regno Sicilię in Campaniam delatus fuit, Bonifacius, spreto Cardinalium cõsilio, qui virum tãtum, tamque pręclaris vbique miraculis coruscantem, ad solitudinis quietem remittendum esse pronunciabant, proprię crudelitatis vsus consilio, in turri, ad Fumonis castrum, fortissima eum reclusit: adhibitisq; triginta & sex custodibus, omni humano solatio & colloquio destitutum, arctissimè seruari præcepit. Quanquam autem tantæ essent loci illius angustiæ, vt duo illius fratres, qui propter rem diuinam rite peragendam, ei concessi fuerant, eas nullo modo ferre valerent, indeque graui languore oppressi, egrederentur; vir sanctus tamen, non solùm patienter, sed etiam gaudenter, huius carceris ignominiam, multo magis, quàm antea Papalis aulæ gloriam sustinuit.

Capitur uir sanctus & Romã mittitur.

In castro Fumonis uir sanct^s detinetur.

Postquam autem fidelis athleta diu ac legitimè certasset, & annos quinque & sexaginta, inuicto animi robore, hui^s vitæ labores pertulisset, post decimũ, in eo squallore mensem fortiter exactum, sanctissimum Deo spiritum tradidit: cuius venerandũ corpus, debito cum honore ac celebritate, à Bonifacio, in ędem S. Antonij de Ferentino translatum, ad maius altare sepultum est. Et quia vitę eius sanctitatem eximiam, omnipotẽs Deus, vt in vita, ita etiam post mortẽ, multiplici miraculo comprobauit: anno restauratæ salutis 1313. ab eius autẽ transitu 11. Clemens eius nominis quintus, propter admirandam eorũdem claritatem, quam oculis hauriebat,

Obitus viri sancti.

Sanctorum catalogo asscribitur.

bat, sanctorum Confessorum catalogo eum, magna cum celebritate annumerauit: eiusque annuam festiuitatis diem, 14 Kal. Iunij instituit, qua, post huius vitæ ærumnas, in Christi pace fœlicissimè quieuit.

VITA SANCTI IVONIS Presbyteri & Confessoris, omnium Iurisconsultorum Patroni vnici, ideoque tantò studiosius ab eis colendi: Relatus est in numerum Sanctorum à Clemente Papa Sexto, anno Domini 1347. hac ipsa die.

19. Maij.

Vo tempore mundus insolitis quibusdam tenebris ac procellis agitabatur, & in magnum salutis periculum adductus, propter impunitam flagitiorum omnium licentiam, periclitabatur: opportunè nouus quidam splendor diuinæ bonitatis è Britannia minore exortus, horrendam caliginem dissipauit, & gratum adeo pietatis ac religionis iubar attulit, vt hoc ipso tempore, quò rarius, tantò preciosius & admirabilius omnium in oculis sit; ideoque ab omnibus Iurisconsultis (quorum est Patronus) studiosè colendum, vt eodem pietatis officio, facili atque expedita via, eandem cœlestis gloriæ coronam consequi mereantur. Fuit autem hic Iuo claris sanè natalibus, patre Aheloro Cancieti militis filio, matre verò Azona ortus. Et quidem antequam in lucem ederetur, in pago S Martini, non longe ab vrbe Trecorensi, multis & admirandis sanè, matri secundùm quietem visionibus ostensum fuit, quantis inter mortales miraculis corusca ret: & suæ virtutis exemplo, vera solidaq; pietatis fundamenta penitus collapsa restauraret. Quod qua via modoq; perfecerit, dignum est, vt attentissima mentis consideratione perpendamus. A primis ætatis annis ad supremum vsq; vitæ diem ita rationis habenas moderatus est, vt vix vnquam vel minimũ quid insurgeret, qđ eius animum, turbulẽto motu cõcuteret: vel ad hui⁹ mũdi honores car nisq; illecebras sectandas impelleret.

Parentes eius.

Vbi ad quartumdecimũ plus min⁹ ætatis peruenit annum, Parisius profectus est, vt parentum amicorumq; vanis destitutus solatijs, liberius ac solutius sese, quoad fieri posset, à flagitiosa corporis consuetudine abduceret: mentisque aciem in cœlestem splendorem intenderet. Postquam autem animum, omnibus bonarum artiũ disciplinis egregiè imbuisset, Lutetia Aureliã se contulit; vt Iuris Põtificii & sacræ Theologiæ studiis sese traderet. Vbi sanè vino & lautioribus ferculis, vitæque huius oblecta mentis & deliciis, quantum potuit, sibi interdixit, corpusque suum varijs modis macerauit. Considerabat enim omnem inprimis cupiditatis immanitatem coercendam, totumque animũ à contagio corporis auocandum, illi qui cupit in veræ sapientiæ studio proficere, & diuinas opes in sacris literis abditas intueri. Cum autem in his studiis, iam diu, cum non mediocri laude versatus esset, à quodã Rhedonensi Archidiacono accitus est, vt iudicis ecclesiastici officio, apud illũ fungeretur. Ille verò memor illius Propheticæ sententiæ: Beati qui custodiũt iudicium, & faciunt iustitiã, in omni tempore, eam functionẽ gratis in se recepit: & quæ facienda erant, benignè, amanter, & absq; dilatione exequi conatus est: nec tamen committere voluit, quin sacræ Theologiæ prælectioni interesset quotidie, & corpus suum multiplici abstinentia afficeret. Cum autem fractis hoc modo rebellibus corporis motibus, summa contentione animi, puritatẽ conseruaret; tum verò illa sanctissima piacula reputabat, quæ diuini iuris & cultu & hominum charitate ac beneuolentia continentur. Itaque benignè faciendi disciplinam colebat assiduè, iudiciorum æquitatem sanctissimè conseruabat, iniuria oppressos subleuabat, pupillis opem afferebat, viduarũ causam suscipiebat, & vt

Parisiis dat operam literis.

Aureliam abit.

Abstinet uino, &c.

Psalm. 105

Iudicis officio fungitur.

Vide preclarum mores ratũ Iurisconsulti officium.

vt summatim concludam, orphanos, afflictos, calamitosos homines incredibili humanitate & patrocinio fouebat. Inter discordes pacem & amicitiam conciliabat: & si quando sententia in iudicio proferenda esset, id non sine maximo lachrymarum imbre faciebat. Denique vsque adeo se totum in hæc studia contulerat, vt nocte dieque nihil aliud meditaretur quam vt iudicia, pecuniæ cupiditate corrupta, restitueret: iudicesq; suo exemplo informaret, vt priscorum iudicium, seueritatem, sanctitatemque imitarentur.

Interim cum hæc tam admiranda iustitiæ & sanctitatis eius opinio inclaresceret, fama ad Treecorensis Episcopi aures perlata est, qui eum donis & ingentibus promissis ad se allexit: & iudicem diœcesis suæ generalem constituit. Id officij vir sanctus non illibenter admisit, dona verò & promissa contempsit. Cum autem in eo munere strenuè & fideliter aliquã diu versatus esset, acriore diuinarũ rerum amore inflammatus, eo se officio abdicauit, atque ad ecclesiam de Lohaneto, cuius erat moderator, se contulit, totumque se diuinis rebus mancipauit: prorsus vt vestibus mollibus & delicatis, quibus antea pro status sui ratione vsus fuerat, illico abiectis, panno albo eoq; rudi & exigui precij contentus, pauperum monachorum instar sculponeis vteretur. Carnem verò edomabat cilicio, q; indusio crassissimo tegebat, ne sub cuiusquam conspectum veniret. Porrò ieiunia omnia ab Ecclesia instituta & indicta ita obseruabat, vt pane & aqua solum famem sitimque profligaret: In cibaru quotidiano pane & pulmento vilissimo cõtentus erat. Somni parcissimus in nuda humo cubabat: neque prius somno indulgebat, quam lectione vel itinere fatigatus, necessitate opprimeretur. Ad hęc incredibili ardore in precibus & meditationibus persistebat, adeo vt quodam tempore, septem dies continuos omni cibo abstinuerit, cęlestiq; consolatione refectus, nulla omnino perseuerantis inediæ incommodo senserit. Nullo non die sacrificium, nisi legitimè impeditus esset, offerebat: nocturnis verò diurnisque precibus, attentissima cura semper intererat.

Abdicat se iudicis officio.

Admirãda vitæ austeritas.

Septem dies perpetuo orat, nihil comedens.

Quodam die, offerente illo sacrificium, cum ex more sacram hostiam eleuaret, globus igneus, magni splendoris, ipsam ambiebat, caliceque eleuato ac rursus deposito, repente disparuit.

Porrò ex hoc tam incenso in Deũ amore, egregia nimirum illa charitas in proximos redundabat: quos (præcipuè pauperes & egenos) tanto amore complectebatur, vt quicquid poterat, totum id in eos conferret. Semper aliquos inopes, mẽsæ suæ volebat esse participes: & haud secus eos quàm fratres suos fouebat. Hominem quendam inopem, cũ vxore & liberis quatuor, nouem plus minus annis, domi suæ benigne aluit, cunctaque quæ ad victum cultumq; pertinebant, liberaliter suppeditauit. Eiusmodi autem pietatis officijs, certas assignarat ædes, in quibus iis semper vacare posset. Conuocabat enim calamitosos omnes, quibus se mirè comem & affabilem exhibebat, eorumque pedes propriis abluebat manibus, appositisque dapibus eos recreabat. Et vt charitati, qua feruebat, abundè satisfaceret, ipse sibi vltro res vitæ degendæ necessarias subtrahebat, & vt pauperibus benignè faceret, vestes & alimenta sua illis impertiebatur. Accidit quandoque quòd in summa frumenti caritate, vnicus tantum viro sancto panis esset, quem cũ pauperibus elargiri vellet, vicarius eius, ingenti ex ea re molestia affectus, querulabatur. Tũ vir Dei, dimidia parte vicario relicta, alteram, pauperibus distribuit. Sed cũ iam tempus eos ad prandium inuitaret, vicarius dimidium illum panem, quem diligenter absconderat, reperire non potuit. Ecce autem, diuino nutu, pia quædam matrona illico adest, & tres panes satis magnos, mensę illius

Studia erga pauperes & peregrinos.

illius infert: nec vltra à quoquam videri potuit. Alio die cum inopes plurimi, lachrymabili voce, stipem ab eo peterent, paucis panibus, diuino implorato auxilio, omnibus satisfecit. Quod nequaquam viro sancto insolitum fuit. Tanta namque fiducia, diuinæ bonitati & potentiæ innitebatur, vt quotiescunque proximi calamitas vrgeret, cuncta sine vlla dubitatione exhauriret: & tamẽ nihil imminutum cerneret. Aegrotos, languidos, & malo dæmone obsessos, mira facilitate curabat: & omnes omnium hominum necessitates, ipse vel precibus vel præsenti virtute subleuabat. Domum quandam flamma vorax vastabat: eumq; vicini ei remedium adferre frustra conarentur, vir Dei intellecto periculo, furentes flammas precibus illico extinxit. Sed hæc omnia minima sunt, si cum ea virtute & benignitate conferantur quam in pupillis & orphanis præstabat: quorum causa, diuersis in locis adibat iudicia, solaque pietate & iustitia permotus, patronum se illis, sane perquam vigilantem exhibebat: adeo vt tota illa in regione, Aduocatus pauperum merito appellaretur.

Panes diuinitus augẽtur.

Morbidos & dæmoniacos curat.

Incendium precibus extinguit.

Aduocatus pauperum.

Valebat autem dicendi facultate plurimum: & quia in vna sua parochia, Euãgelii cura ei commissa erat, tam luculentis verbis, de regno Dei differebat, vt plurimos è cœno vitiorum extraheret, & à diaboli seruitute ad Christi obsequium traduceret. Cum aliquando diuersa loca, seminandi euangelij causa, peragraret, venit ad flumen quoddam, cuius pontẽ inundantes aquæ planè operuerant. Edito igitur Crucis signo, aquas diuisit, liberumque iter & sibi & famulo à Deo impetrauit. Fuit etiam contemplator egregius, adeoque frequẽter ad cælestia toto animo suspensus, vt angelica visitatione refici & recreari meruerit. Sedenti quandoque ad mensam, pauper vili indutus habitu & planè, vt videbatur, miserabilis, supplicem se illi præbuit: quẽ illico comiter & multa cum humanitate vir sanctus excepit, suoque lateri assidere fecit. Sed cũ extremis vix labijs cibum degustasset, mox à mensa surgens: Dominus, inquit, vobiscũ, & ecce, qui visus fuerat abiecto habitu & deformis, iã pulcherrimus multaque luce coruscans & candida amictus veste concipitur: qui immenso splendore & iucunditate animum illius mentemq; perfusam reliquit.

Multos ad pietatem conuertit.

Crucis signo aquas diuidit.

Angelus in pauperis forma ei apparet.

Tandem multis ieiunijs & laboribus exhaustus, cum diuinitus obitus sui tempus edoctus esset, omni medicamine neglecto, humi se prostrauit, oculisque in Crucis imaginem perpetuo defixis, multis cum lachrymis & suspiriis Deũ precatus est, donec spiritum redderet. Corpus eius fuit in Trecorensi ecclesia humatum, vbi in numeris coruscans miraculis, animã in cælo perpetuo viuere testatur: quẽ Clemens eius nominis sextus, diligẽti prius de virtutibus miraculisque eius facto examine, Sanctorum catalogo solenni ritu asscripsit: cuius diploma his gestis per omnia astipulatur.

Sanctissimè obit.

VITA B. AVSTREGISILI Archiepiscopi Bituricensis.

Ex ea quæ est apud Surium. Floruit temporibus Heraclij Imperat. anno Domini 627. numeraturque tricesimus eius Sedis Episcopus.

Beatus Austregisil⁹ apud vrbẽ Bituricensem patre Gundino natus, Gũtrãno regi à puero inprimis charus fuit. Postquam enim literis mediocriter imbutus fuisset, parens enim regi, vt suam ei operam nauaret, tradidit. Itaque cum tempus non exiguum in regis aula exegisset, & parentes eum ad matrimonium ineundum, hortantes sępius hac de re molestiam inferrent, ille, quamuis totamente à carnali copula abhorreret, ne tamen grauiorem aliquam eis męstitiam inureret: recepit se eis obtemperaturum. Interim cum animi anxius

20. Maij.

In aula Gũtrãni regis degit.

xius valde fluctuaret, cui vir potissimùm insisteret, venit illi fortè in mẽtem haud procul habitare viros tres, eiusdem nationis & pari facultate. Eorum itaque nomina chartæ inscripta, altari imposuit, simulque voto se obstrinxit, tres noctes in precibus ibidem exacturum, ac deinde manu ad chartulas missa, quam primam apprehendisset, eius viri filiam stabili sibi matrimonio iuncturam. Prima igitur nocte, non difficulter sine somno peracta, altera adeo prægrauari cœpit, vt eius importunitate victus, flexo poplite succubuerit. Ecce autem per visum duo decoro vultu senes ante altare ei assistunt, atque alter ad alterum: Cuius filiam hic Austregisilus ducturus est vxorem? Respondit alter: Itane ignoras, quia iam sibi desponsam habet iusti iudicis filiam. Sub his verbis Austregisilus expergefactus cum animo suo voluere cœpit, quænam illa esset iusti iudicis filia. Cumque certi nihil consequi posset, animi dubius ibat ad aulã regis, peruenitque ad diuersorium quoddam, vbi hospites inuenit senem pauperẽ cum Vetula coniuge. Ibi Vetula viso Austregisilo, somniũ qđ ea nocte habuerat, narrare cœpit. Videbar mihi, dicebat, magni cuiusdam soni audire fragorem, & quasi festiuo cantu nuptias Austregisili celebrari. Cumque mirificè exhilarata, cum multa alacritate ad plateam sponsæ tuæ vultum visura progrederer, tu quidem veste ornatus nuptiali apparuisti, sed puellam quam te ducturum audierã, nequaquam videre potui. Sed codicem euangelij manibus te gestantem vidi: quem omnes dilectissimam tibi à Deo sponsam datam esse asserebant. Hanc visionem Austregisilus, vt audiuit, omni humano coniugio posthabito, intellexit se ad sacram sacerdotij functionem, à Deo vocari, quarè enixius vigilijs precibusque instare cœpit, summaque contentione anniti, vt vocationem suam, bonis operibus certam faceret.

Visio eius.

Sed totius malitiæ architectus, liuidusque humani generis hostis, diabolus, cum videret eum toto desiderio ad illam veram vereque beatam æternæ patriæ gloriam aspirare, fraudulẽtis machinationibus à sancto proposito eum retardare conatus est. Erat per id tempus in regia, Betellinus quidam, homo potens, qui magnam pecuniæ vim ex regio fisco, per fraudem auerterat. Cum autem rex cũ eo de furto expostularet, ille per calumniam in Austregisilum culpam conferre nitebatur. Illis igitur inter se disceptantibus, rex ira vehementer commotus, iussit eos duello inter se decertare, vt fallax diuino iudicio demonstraretur. Iam certaminis aderat dies, & Austregisilus mane surgens, præmissis per pueros suos, clypeo & iaculo in agrum, vbi rex confligentes spectare consueuerat, ipse ad ædem S. Marcelli, precandi causa se contulit, factaque oratione, conscientia innocentiæ suæ fretus, imperterritus ad certaminis locum properabat: vbi cum sustineret aduersarij aduentum, ecce quidam è Betellini ministris, nunciat regi anhelus & vultu lugubri mortuum esse Betellinum. Diuina enim vltione eum persequente, ex equo quem alioquin mansuetissimum ascenderat, deiectus fuerat, eiusque calcibus, miserandum in modum protritus, infœlicem animam efflauerat.

Duellũ inter Austregisilũ et Betellinum.

Horrenda mors calumniatoris.

His igitur insidijs dęmonis fęliciter superatis, Austregisilus bonis operibus quotidiana adijciebat incremẽta, totoque nisu, ad sacros ordines aspirare cœpit. Acceptis igitur à rege literis, summa cum ipsius voluntate, Antisiodorum abiit: & à B Aunario antistite decisa cæsarie, in clerũ adoptatus est. Deinde ad Aethereum Lugdunensem episcopum profectus est: à quo ingenti cum gaudio susceptus, presbyter & B Nicetij Abbas ordinatus est. Cum autem iam tempus à Deo præfinitum venisset, quo eum ad sublimiorem honoris gradũ euehere decreuerat, mortuo Bituricensi Episcopo Apollinari, in eius locum,

S. Austregisilus fit presbyter.

cum, omnium vnanimi consensu, suffectus est Austregisilus, quā functionem annis duodecim, præclarè administrauit, quemadmodum ab angelo ei, ante prædictum fuerat. Porrò quātis eam sedem virtutibus ac miraculis adornauerit, explicatu est difficile. Toto illo tempore, quo dignitatē illam administrauit, nullus quauis calamitate vel morbo oppressus, virtutis illius expers fuit. Cæci, claudi, membris omnibus contracti, & à dęmonio vexati, ad eum ferebantur, quibus vel precibus, vel oleo benedicto, vel crucis denique signo salutem conferebat. Friuola puella, parentibus charissima, apud Brioderum, sęuo adeo dæmone cruciabatur, vt cuncti tantillam ætatem, in tanta acerbitate, durare posse mirarentur. Adducitur tandem ad virum Dei. Ille sentiens hostis versuti vexatione puellam exagitari, iussit eam altari propius admoueri. Tum corpus Domini prius ab eo confectum sumptumque etiam puellæ tradidit, statimque inconditos eius clamores cōpescuit. Deinde vestes eius benedixit, & religioso indutam habitu à vino carnibusque abstinere præcepit. Quo facto, profligato dæmone, puella pristinæ incolumitati restituta est.

Notant tractat dæmoniacam puellam.

His alijsque innumeris, quæ singulatim prosequi nimis prolixum foret, miraculis clarus, vir sanctus, è corporis ergastulo, ad cęlos migrauit: in cuius exequiis noua itidem increbrescere cęperunt miracula. Cum autem adhuc in humanis ageret, peruigili admodum cura, commissam sibi ecclesiam, à luporum faucibus seruare studebat. Cū enim ex aula Theodorici regis, Guarnerius homo sęuissimus, auaritiæ & turpi lucro addictus, ad Bituricensem vrbem, pecuniam à ciuibus exacturus, venisset, Austregisilus, vt populum suum, ab iniqua exactione liberaret, intrepidè se furibundo Guarnerio obiecit, & asperis sanè verbis increpitum, repulit. Ea iniuria, vt ille putabat, grauiter commotus, ad regem abijt, eiq; illatam sibi iniuriam grauiter cōquestus est. Deinde nouo armatus furore, vt simul cum exactione, vindictā repeteret, ad vrbem redijt, sed vir sanctus in pace obdormiuerat. Sulpitius verò, qui ei in illa dignitate successerat, ingenti formidine oppressus, neque viam neque modum inueniebat, quo imminentem cladem, à sua suorumque ceruicibus propulsaret. Ingressus itaque in vrbem Guarnerius, spretis Sulpitij precibus, qui eum ad lenitatem, misericordiamq; inflectere nitebatur, ingentem pecuniæ vim, à ciuibus extorsit, rebusque iam pro voto expeditis Austregisili, tanquam preces oblaturus, ecclesiam adit. Vt vidit autem monumentum viri sancti, à fidelibus Christianis, auro argentoque mirificè ornatum, dixit sanè arroganter; aurum argentumque illud in pauperes erogari debuisse, & nequaquam sepulchrum exornari. Cumque his dictis, à sepulchro discedens, in ipsa basilica inambularet, lignum quoddam ex alto ruens, graue capiti illius vulnus inflixit. Quo vulnere accepto, voce, qua potuit, exclamauit; Austregisilus dū viueret, hostili semper in me animo fuit, & nunc mortuus, pœnè me interfecit. Hinc acriore feruens malitia, Augustodunum ire instituit, vt eius loci episcopum perderet: sed in ipso itinere, cum à mensa, ad exonerandum ventrem surgere cogeretur, infęlicem animam, cū intestinis & visceribus, in cloacam dimisit. Cuius repentino interitu, regii ministri deinceps compressi fuerunt, ne ab vrbe Bituricensi eiusmodi pecunias extorquerent.

Migrat è corpore.

Nō patitur plebē suam insolita exactione premi.

Sulpitius eius successor.

Exactor improbus diuinitus punitur.

Postea, cum Pipinus Francorū princeps, aduersus Eudonem Aquitaniæ principem pugnaturus, ad Bituricense oppidum venisset, Barbari in villa quæ Carobeias dicitur, domum sancti Austregisili inflammare voluerunt, nihil fracti admonitionibus vicinorum, qui illis dicebant, multa diuinitus illic edi miracula. Sed simulatque flammas domui iniecerunt,

arrepti à dæmonibus, partim se in ipsas flammas præcipites dederunt, partim dentibus se laniarunt, partim mébra sibi corporis truncarunt. Vbi Pipinus id cognouit, exercitu eius, ea re valde exterrito, edicto cauit, ne quisquam res aut villas S. Austregisili attingeret. Non multo post, Eudo eandem vrbem obsidens, Agnum virum primarium in monasterio S. Austregisili manere iussit. Ille verò auaritia cæcus res monasterij omnes comitibus suis distribuit: sed paulò post, in mensa, repentina morte, pœnas tanto scelere dignas luit.

Expillator rerum eccle siasticarũ diuinitus punitur.

VITA S. BERNARDINI Senensis, Professi. Franciscani.

Ex ea, quæ est integra fide, apud Surium. Obijt in ciuitate Aquila XX. Maij anno Domini 1443. Sedente Eugenio 4. Relatus est in numerum Sanctorum à Nicolao Papa V. anno 1451.

20. Maij.

IN Senensi vrbe, ex nobili familia Albizeschorum, Bernardinus, patre Tollo, matre verò Nera ortus, ab ipsa infantia præclarum sanè virtutis de se specimen semper præbuit. Et quidem à teneris benignè faciendi disciplinam adeo studiose sanctèque coluit, vt sibi alimenta subtraheret potius quam inopem à se non refectum dimitteret. Senis, literarum studijs adhibitus, in scholis triuialibus, Onuphrio vsus est præceptore, miraque discendi celeritate coætaneos suos superauit omnes; eisque, à sacris concionibus, quibus singulari attentione semper intererat, quæ memoria retinere poterat, puerili quidem simplicitate, sed magna tamen dexteritate, referebat: omnesque & singulos, ad virtutis & pietatis studium, acriter sectandum hortabatur. Fuit autem vsque adeo quoddam honestatis & integritatis exemplar omnibus, vt si forte adolescentes, de rebus parum honestis, inter se verba miscerent, eo adueniente, protinus conticescerent. Postquam adoleuit, relictis studijs philosophicis, in quibus præ cęteris excellebat, animum ad sacros canones & sacrarum literarum studia appulit, iu quibus, triennio, magno cum fructu exacto, adeo earum amore captus est, vt reliqua omnia præ eo contempserit.

Parentes eius.

Adhibetur literis.

Vbi decimum & septimum ætatis annum attigit, sedulò, de aliquo vitæ genere deligendo, consilium cum Tobia consobrina sua, insigni pietate ac sanctitate fœmina, init. Tandem, post multas preces & lachrymas, post plurima benignitatis opera, miseris præstita, post varias corporis afflictiones & ieiunia, in spectatam religionis sodalitatem, quam vulgò confraternitatem disciplinatorum B. Mariæ Virginis vocant, concessit. Fuit enim locus ille, qui in domo hospitali de la Scala est, multo tempore veræ pietatis & religionis exemplar & speculum: ex quo omnes ferè Italię laicorum piæ exercitationes vel deuotionis studia manarunt. Itaque Bernardinus fratrum omniũ consensu admissus, preces, corporis afflictiones, aliaque tum iucunda tũ aspera exercitia, noctu diuque illic vsitata, præ cęteris, ipse copiosius sectatus est.

Deliberat de aliquo vitæ genere eligẽdo.

Domus hospitalitatis de la Scalã, in Italia.

Seuiente peste illa terribili & generali, anno 1040 innumeri peregrini Romam euntes atque inde redeuntes, ad celeberrimam illam, toto orbe Christiano, domum hospitalem beatissimæ Mariæ Virginis, quę Senis est, confluxere: augebaturq; valde numerus ęgrotorũ, è quibus, quotidie, interdum 18 pestilenti cótagione laniati, vitam cum morte miserè, profectò permutabant. Ad eam calamitatẽ accedebat hoc mali, quòd fratres duo & viginti, fœminę octodecim, sacerdotes nouem, clerici quinque, pharmocopolę sex, pueri triginta sex, famuli sexaginta, cuncti ęgrorum ministeriis deputati, eadem calamitate absumpti fuerant: neque vlli ferè supererant, qui ignem pestife-

Pestis Sanæ anno 1040.

rum omnia vastantem repelleret, vel miseros, eo iam infectos, subleuaret. Ibi tum Bernardinus vltro sibi eam de omnibus bene merendi occasioné deposcit: & quia se vnum ad tantam morbidorum multitudinem recreandam sufficere non videbat, religiosos duodecim, pietate & charitate præcipuos, ad se vocat: hortaturque, vt vna secum Christi pauperes curarent: & vitam suam pro illius amore, qui suam, infinitis supplicijs, pro nobis obtulerat, libenter in quoduis magnum discrimen inferrent. His Bernardini monitis & exemplo allecti adolescentes, iucundis animis & magno feruore, curam ægrotorum cum ipso suscipiunt. Ipse verò, diu noctuq; ægrotantibus astabat, pharmaca parabat, cibos, pro singulorum qualitate, porrigebat; sordes omnes ipse, ante omnes, sua voluntate, amouendas suscipiebat: non labore, non vigiliis, non intolerandis fœtoribus non incommodis vllis frangebatur: sed ea semper alacritate illis seruiebat, ac si vel parentes vel fratres vel filios, sanè, proprios tractasset.

Egregia Bernardini charitas, erga peste laborantes.

Cum autem iam mẽsibus quatuor & eo amplius in ea domo sedulo ministrasset, peste sopita, domum se recepit. Ecce autem, quemadmodum ipse Christum Dominum, in pauperibus eius, morbo laborantibus, visitarat, ita Christus bonus Dominus rursus illum visitat. Nam, hospitali egressus, paulo post, acerrima febri exterreri cœpit. Ea vero vt, post menses quatuor liberatus fuit, ad pristinum pietatis & humanitatis studium illico se recepit: atque interim tota mente, ad sanctiorem viuendi rationem aspirans, diurnis nocturnisq; assiduo, precibus insistebat, vt in optimam cœlestis vitæ viam, à Deo duceretur. Cumque, sollicita mente, secum pertractaret, cui vitæ generi sese potissimum addiceret, cœleste numen, in visione, illi adfuit, signisque minime dubiis ad beati Francisci instituum pertraxit.

Corripitur febri.

Diuinitus ad S. Francisci institutũ nocatur.

Vt igitur vota sua in rem conferret, contulit omnia sua consilia cogitationesque cum Iohanne Tristorio Franciscano Senensi, vitæ integritate, & prudentiæ opinione pręstantissimo: cuius consilio fretus, cũctas possessiones, & quidquid habebat pecuniæ, in gratiam Christi Domini, pauperibus distribuit, & collocandis matrimonio puellis benignè impartiuit: vt nudus nudũ Christum expeditius sequeretur: præfixoque die, qui fuit natalis beatissimæ Virginis Matris, in cœnobio Franciscanorum Senensium, Christianæ militiæ nomen, ex animo, dedit, anno salutis 1401. Erat tunc annos natus duos supra viginti, quo tempore adeo rigidus corporis sui domitor erat, vt hominibus terrenę sapientiæ nimium deditis, non tam Deo seruire, quàm delirare videretur.

Feruor spiritus eius.

Interea hostis malignus tantam tamque eximiam in iuuenili animo pietatem non ferens, callide ei insidias struere, modisque omnibus vt eum in fraudem pelleret, conari cępit. Erat Senis matrona quædam, cum suo marito, fratribus D. Francisci mire addicta, quam diabolus, sub magno pietatis prætextu, tandem cupiditate impuri amoris, erga Bernardinum inflammauit: adeoque ea libidinis igne deuastata est, vt diutius se eius amplexibus carere, sine vitæ periculo, non posse existimaret. Itaque quo tempore vir sanctus panem ostiatim, de more, mendicabat, illa venientem procul Bernardinum conspicata, benignis ad se verbis inuitauit: vt largiorem aliquam eleemosynam acciperet. Ille vero nihil insidiarum suspicatus, pedem in domum intulit: quo ingresso, mox detestabilis mulier turpem ei amorem suum explicauit, aperte illi asseuerans, ni consentiret, se vociferaturam, vim sibi ab ipso inferri. Tum Bernardinus in hasce se angustias coniectum cernens, tacitus ad orationum præsidia, vt solebat, in quouis periculo, confugit.

Mulier sibi dinosa eum ad carnis voluptatẽ solicitat.

En vt mulierem nefariam acceperit. Cuius menti diuinū numen mox præsens suggessit consiliū: vt diceret mulieri, si cupitis vellet frui amplexibus, se totam illico vestibus nudaret. Quod cum illa faceret, vir sanctus flagellum, quod clam secum deferre solebat, corripuit, eáq; egregiè cecidit, donec omnis illa tētatio euanesceret.

Fit sacerdos. Post hæc sacerdotio Bernardinus initiatus est, & cōcionandi munus ei demandatum est: in quibus sane admodum se mirabilem exhibuit: adeo vt minister Ordinis, perspecta eius virtute & sermonis efficacia, terræ sanctæ Ministrum eum instituerit: *Minister terra sancta.* quo non modo apud Christi fideles, sed etiam à Christiana religione alienos fructum facere posset. Deinde Italiæ fratribus Cismontanis præfectus est: in quo officio, ita sua vsus est potestate, ad gloriam Dei, vt trecenta amplius monasteria reformarit. *Iterum Legatus Pontificis.* Itaque Romanus Pontifex eius, animi prudentiam singularem cum tanta pietate coniunctam non ignorans, præcipuum quoddam legationis munus ei commisit: quo ita perfunctus est, vt celeberrima passim ei fama diffusa sit. Erant igniti eius sermones, & vita virtutibus illustris; in cuius argumentum, solem manu gestans pingi solet, quanquam eius symboli alia etiam ratio est. *Cur pingatur solem manu gestans.* Cum enim in ampla quadam ciuitate, de rebus diuinis concionem ad populum haberet, homines adeo illius sermonibus permoti sunt, vt tesseras, tabulasque lusorias, quarum magnus erat ibidem abusus, flammis absumerent. Qua re indignatus faber, qui ex iis haud mediocre sibi lucrum acquirebat, ad beatum virum accessit, eique conquestus est, se iam ad inopiam esse redactum. Sciscitante Bernardino, num aliud calleret artificium, illoque negante, Bernardinus circino circulum expressit, in eoque Solem depinxit, & in medio solis, sacrosanctum nomen Iesu, cuius, ita vt par erat, præcipuus fuit venerator & cultor: imo, vt quidam affirmant, Romę tam luculenter sublimiterque, de illo dulcissimo nomine concionatus est, vt quidam, eius verba non capientes, hæresim ei impingere voluerint: at postera die, illo concionante, vt superioris concionis veritas miraculo indicaretur, nomen IESV, in eiusmodi forma, qualem eum pinxisse diximus, miro splendore coruscans, supra illum apparuit. Hanc igitur effigiem iussit illum fabrum, deinceps sua arte imitari: ex qua pauper ad diuitias haud mediocres peruenit.

Offendunt eius conciones Mediolanensem principem. Porrò, in concionibus, acriter vitia perstringebat, quæ res Principis Mediolanensis animum in ipsum concitauit: prorsus, vt se mala morte ipsum mulctaturum minaretur, nisi eam cōcionandi rationem illico mutaret. At vir sanctus, tantum abfuit, vt illius minis cederet, vt etiam infracto animo, ipsum Ducem, in magna populi frequentia horrendo verborum tonitruo, ita perfregerit: vt, ne minima quidem molestia eum afficere ausus fuerit. Sed is, vt illum insigni aliqua ignominia afficeret, atque auaritię & turpis lucri crimine notaret, misit illi, per quendā vinum primariū poculū aureis nummis refertū. Illo autem recusante, iterum atq; iterū ad illum remisit, multisq; sermonibus animū eius pertentauit. Tum Bernardinus virū nobilem qui munus offerebat, se sequi iussit, duxitq; hominem ad carcerē, in quo ingens vinctorū multitudo, qui alieno obstricta, tenebatur: *Multos è carcere liberat.* omnesq; illa pecunia, duobus tantum exceptis, è vinculis liberauit. Duobus verò promisit, si alia redēptionis occasio se non offerret, se in illorum locum successurum. Quo charitatis humanitatisque officio cognito, ciues eos è vinculis dimiserunt.

Cum autem fama sanctitatis eius longè lateque dimanaret, à tribus ciuitatibus, Senense, Ferrariense, & Vrbinate, Episcopus electus est; sed ille, vt posset vberiora animarum lucra cōcionando facere, eos honores recusauit. Pontifex autem Eugenius, tanto magis eo honore illum dignum exi-

existimans, suis ipse manibus mitram capiti eius imposuit: quam ille, magna cum animi submissione deponés, Pontifici gratias egit: orans atq; obsecrans, nè vellet ijs compedibus, à salute proximi procuranda, cum vincire. Romam, quandoque ad concionem iturus, in ipso itinere, claudum, miserabili voce, opem eius imploran tem vidit. Cui Bernardinus: credis, inquit, in Christi nomine, me tibi sanitatem reddere posse. Illo respondente: credo vtique, posse me, à Deo, eam, per preces tuas, adipisci. Tum vir sanctus porrecta manu, è terra eum subleuauit: prorsusque incolumen à se dimisit.

Recusat episcopatum.

Claudum sanat.

Post hæc aliaque miraculorum signa in Apuliam iturus, in ipso itinere, morbo prægrauatus, Aquilam declinauit, vbi, in quodam sui Ordinis cœnobio, lętus, ex mortali corpore, ad cœlos migrauit, ætatis suæ anno 63. Corpus eius, cum ad monasteriũ, extra vrbem illam situm, deferretur, surdus quidam virtute aquæ illius qua ablutum fuerat, auditum recepit. Quo audito miraculo, mox in vrbem relatum est, in Franciscanorum cœnobium, vbi præter alia admirandæ virtutis miracula, iuuenis quidã vita functus, excitatus est.

Obitus eius

DE HOSPITIO RECLVSO ex Gregorio Turonense. Hist. Francorum lib. 6. c. 6. & 7.

21. Maij.

Viderat am abstinẽtiã.

Apud Vrbem Niciensem, Hospitius, magnæ abstinentię vir, ferreis cathenis, ad corpus cõstrictus, indurusque desuper cilicio, sicco pane, cum paucis dactylis, vitam sustentabat. In diebus autem Quadragesimæ, solis herbarum radicibus, quibus Eremitæ in Aegypto vtuntur, alebatur. Magnas autem per eum virtutes Dominus dignatus est operari. Nam quodam tempore, diuinitus edoctus, Longobardorum in Gallias aduentum cognouit: & ciuitates septem, propter impunitam flagitiorum omnium licentiam, deuastandas prædixit: monuitque cunctos, vt tempestiua fuga, eam calamitatem deuitarent. Quibusdam autem pietatis cultoribus, qui pia ab eo monita frequenter hauriebant, dicentibus, se nullo modo eum deserere velle, ait: Nolite pro me timere: futurum enim est, vt iniurias quidem mihi inferant, sed nequaquam morte mulctare poterunt. Non multo post furibunda gens, eò veniens, cuncta depopulata est: cumque ad locum, vbi sanctus reclusus erat, peruenisset, aditum, quò ad eum ingrederetur, inuenire non potuit. Tum verò, duo ex eis, tectum per vim deiecerunt, viso que viro cathenis cincto & aspero induto cilicio, arbitrati sunt eum maleficum esse: vocatoque interprete, sciscitati sunt ab eo, quid mali fecisset, vt tali supplicio arctaretur. Ar ille homicidam se esse, omnisque criminis reum fatetur. Tunc vnus, euaginato gladio, capite eum truncare voluit, & ecce, dextera, in ipso ictu, suspensa diriguit: nec eam ad se reuocare potuit. Hæc videntes socii, clamore in cœlum sublato, flagitarunt à sancto, quid agi oporteret. Ipse igitur imposito salutis signo, brachium sanitati restituit. Ille autem, eodem in loco, Christi se obsequio totum mancipauit, ac tonso capite, sub seueriore monasticæ vitæ disciplina, strennuè omnipotenti Deo militauit. Multi autem à dæmonis correpti exagitabantur miserè, quibus vir sanctus, imposita manu, sanitatem restituebat.

Longobardorum in Gallias aduentũ prædicit.

Signo Crucis sanat brachiũ.

Post hæc quidam Andegauensis incola, nimia febre exhaustus, linguæ auriumque officium perdiderat, qué vir Dei, vocatum ad se, oleo sancto ori verticique eius infuso, protinus sanum & incolumen reddidit. Quo permotus miraculo quidam à natiuitate cęcus, duobus aut tribus mensibus, in monasterio orationi ac ieiuniis se totum tradidit: tandemque à sãcto Hospitio vocatus, oleo bene-

Vide quæ faciat oleo benedictoe signo crucis

dicto inunctus, in Christi nomine lumen recepit. Dehinc mulier quædam tribus dæmonijs obsessa, ab eodem viro sancto, oleo sancto & crucis signo benedicta, à sæuis hospitibus liberata est. Sed & aliam puellam, immundo vexatam spiritu, benedictione sanauit.

Cum autem iam dies obitus eius appropinquaret, vocauit ad se ciuitatis Niciensis antistitem, vt eum post mortem sepelire dignaretur. Instante igitur mortis hora, cathenas, quibus vinctus erat, deposuit, & corpusculum, quod, scatentibus vndique vermibus, intolerabili cruciatu afficiebatur, humi prostrauit: deinde, tota mente precibus intentus, vim lachrymarum profudit: eleuatisque ad cœlum manibus, gratias Deo agens, spiritum tradidit.

Vide rigiditatem vitæ.

Obitus ei⁹.

VITA BREVIS S. MARTIANI Rauennatis Archiepiscopi. Vt habetur lib. 1. historiar. Hieronymi Rubei, de gestis Rauennatum.

22. Maij.

Anctus Apollinaris, Rauennatũ Apostolus, diuinitus factus certior, fore, vt breui Rauenna exularet, ac subita opprimeretur calamitate, capiteq; oppugnaretur: ne Rauennatẽ ecclesiam, absq; pastore relinqueret, duodecimo postquã accesserat vno, sacerdotes binos instituit, Aderitum & Calocerum, Diacones verò Martianum virum nobilissimum & Eleochadium, summum philosophum Cæso igitur Apollinare, post Eleochadium, in Rauennati Archiepiscopatu, Martianus, à Deo demissa columba electus, sufficitur: natus sublimi loco vir, tam piè, iustè, ac temperanter vitam degebat & tanto concitus ardore animi, Christum prędicabat, vt in animis Rauennatum, ardorẽ excitaret omnium virtutum amorẽ: multiq;, nullis rerum aduersarũ ictibus frangi, neque oppugnationibus nefariorũ, de gradu pietatis deijci potuerint: sed calamitates omnes, tãdemq; necem pro Christo libenter pertulerint. Plurimos sacris initiauit: cumq; rerum admirabilium gloria clarissimus esset, cęlestem in patriam abijt, vndecimo Kal. Iunij: atque, vti ex vetustissimis scriptis collegimus, in D. Eleochadij, sepulturæ traditus est, Anno Domini septimo & vigesimo supra centesimum dum Aelius Hadrianus imperaret.

Martianus diuinitus designatur Episcopus.

MARTYRIVM SANCTOR. Donatiani & Rogatiani.

Ex eo quod optima fide, apud Surium extat, cui vetustissima ad stipulantur Martyrologia.

Vm Diocletianus & Maximianus Romani Imperij sceptra tenerent, suisque pręceptis & edictis crudelibus, Christianum nomen, obliuione sempiterna, conterere niterentur, erat in vrbe Nannetica, iuuenis quidam, Donatianus nomine genere clarus, sed fide multo clarior; qui in ipso iuuentutis suæ feruore, maturioris animi fręno, turbulentos adolescentię motus temperabat: & ne, inter spiritalis nequitiæ procellas, lapsum incurreret, in timore Domini, prosperè vitę cursum dirigebat. Qui mox, vt despectis idolis, lustralibus aquis expiatus, Christo nomen dedit, sine metu aliquo, triumphũ Christi, oris sui buccina, viriles fortissim', in populo decantauit, & instar optimi agricolæ, fruges beatæ fidei in gẽtilium pectora seminauit. Qua sancti viri opinione florente, germanus eius Rogatianus, adhuc in cultu idololatrię consistens, blãdo suauissimi oris eius odore impletus, ad fratrem, ętate licet minorem, seniorem tamẽ credulitatis ordine, festinus accurrit, deprecans vt, ante quam persecutionis colluctatio appropinquaret, Christiani baptismatis munere dotaretur: ne tam fœlix certamen adhuc paganum

24. Maij.

Donatian⁹ egregius iuuenis.

Rogatianus à fratre iuniore ad Christum adducitur.

vel

vel catechumenū inueniret, vt à fratre nihil minus in pugna, nihil minus obtineret in palma. Et ne sacro fonte continuò ablueretur, audita persecutione fugitiua sacerdotis fecit absentia; sed fusus martyrij cruor, fontis inopiam suppleuit.

Interea Nannetensem ciuitatem, fauente gentilium turba, persecutor, cum instrumento iniquitatis, ingrediens, ab vno è circunstantibus ciuibus, ad Donatianum & Rogatianum fratres comprehendendos, acerrimis verborum stimulis incitatus est. Tunc præses dolore commotus, Donatianum suis fecit aspectibus præsentari, ac talibus eum verbis compellauit: Audiuimus, Donatiane, te Iouem & Apollinem Deos nostris conuiciis proscindere, ac prædicatione inani, ad crucifixi religionem cōpellere. Aut igitur prædicationi superfluæ finem impone, aut si id recusas, pœnis nostris & cruciatibus subiaceto. Cui Donatianus respondit: Minas, quas mihi prætendis, despicio: frustraque ab eius me cultu reuocare contendis, cui creata omnia prō ptè deseruiunt. Hinc Præses furore succensus, iubet sanctum compedibus vinctum, in custodiam retrudi, vt tormentorum violenta feralitas, non perferentis fidem frangeret, aut saltem ne alij in Christum crederēt, impediret.

Donatian⁹ sistitur corā præside.

Truditur in carcerē.

Tunc eius germano in conspectu populi constituto, cœpit Præses, sub blandimenti dulcedine, persuasionis iniquæ venena miscere, vt qui iussioni non cederet, oblectationis arte colla laxaret. Quem molliter appetens, in hæc verba prorupit: Audio, Rogatiane à deorum cultu te velle inconsultè recedere. Sed caue, ne vnius Dei confessione, plures Deos in tuam perniciem ire compellas. Sed quia adhuc nescio quo baptismate non teneris infectus, si voluntas obstinata te non decipit, deorum indulgentia concessa, recipies, vt in Imperatorum palatio & aula deorū, possis, cum vitæ fruitione fortiri dignitatis augmentum Rogatianus respondit: optimè promittis peruersa, cum sis ipse peruersus: qui primum polliceris Imperatorum gratiā, post decorum Sed qua ratione, in arce diuinitatis colendi sunt, qui ipsis hominibus videntur esse posteriores ordine, licet inter vos habeatis participationem miseriæ: cum illi sint de metallo, vos ad meliores habitus surdi: illi spiritu careant, vos sensu. Siquidem qui in saxis religionem suam constituit, non aliud fit ipse, quàm quod colit. Tunc Iudex, ministris imperans, dixit: Et hic insensatus, cum doctore insipientiæ, in carcerem detrudatur, vt sequenti die, dijs ac principibus illata iniuria, vltore gladio, censura publica vindicetur. Sic tenebrarum in lecto, duo fidei luminaria reconduntur: sed plus carcer illustrabatur ex gloria, quàm martyres grauarentur ex pœna. Beatus autem Rogatianus, sine baptismatis gratia, se præuentum esse contristabatur: sed hoc sibi, ex fide, credidit esse pro lauacro, si fratris sui Christiani osculum mereretur. Quo comperto beati Donatianus, pro germano fudit ad Dominum preces, vt promptam eius voluntatem, fidemque puram aspiceret; & sanguinis effusionē, pro baptismatis sacramēto acciperet.

Rogatiano blanditur præses.

Rogatian⁹ ducitur in custodiā.

Itaque vigiliis noctis in oratione transcursis, simul lumine cum die relato, & carnificis vulnera, & Domini sui præmia alacres expectabant. Sequente vero die, Præses, pro tribunali sedens, confessores Christi, in conspectu populi, præcepit assisti. Educitur interea de carcere lugubri, gaudium cęli, de sterili sede, fructus Ecclesiæ, de spinarum germine, flos coronæ. Constricti vinculis, liberi erāt votis, quos in Christo ipsa tormenta reddiderant fortiores. Quibus coram positis, affatus eos est Iudex: Cum indignatione, inquit, ordior, ne dum vos molliter alloquor, seueritatis publicę vis frangantur: qui deorum religionem aut non colitis, ignorando, aut (quod est grauius) non nesciē-

Iudex terret martyres sed frustra.

ſciendo, calcatis. Tunc martyres reſponderunt: ſcientia tua, quæ deterior eſt totius ignorantiæ ſtultitia, ſi milis ſit dijs veſtris, quos in metallis ſenſu carentibus adoratis, Nos verò pro Chriſti nomine, quidquid terroris inueneris, excipere parati ſumus: quia non hic vita noſtra diſpendium patitur, ſi illi reddatur, à quo ſumpſit exordium, & in futuro multiplicatæ lucis fœnore muneretur. Tunc dolore præſes impulſus, iuſſit eos in equulei cataſta ſuſpendi: vt, ſi animos eorum non mutaret, tamen membrorum lineamenta ſoluerentur in pœna: credens furori ſuo ſe conſulturũ, ſi carnifex, licèt ad animam non perueniret, vel per tormenta corpus mactaret: ad hæc miniſtris imperans, vt poſt irrogata ſupplicia, à ſpiculatore eorum capita truncarentur. Tunc lictoris inſania, vt de crudelitate iudici complaceret, vel magis vt creſcerent ornamenta martyrij, lancea militari perfoſſas ceruices beatiſſimorum, gladio vibrante præcidit. Sic ad Chriſti gloriam veniẽtes, dum B. Donatianus lucratur germanum, & meruit germanus martyrium; iſte fit illi cauſa ſalutis, ille fit iſti palma mercedis, & multiplicis gratiæ pignore redundante, conſummatione fœlici, ſpe remunerationis ſuffulti, ad æterna præmia meruerunt accedere, per vulnera laureati: Pręſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat in ſęcula ſęculorum. Amen.

Caduntur capite martyres.

VITA S. ZENOBII Epiſcopi Florentini.

Ex ea quæ eſt per Iohannem Archipresbyterum Aretinum. Ex vita conſtat quo tempore floruerit.

25. Maij.

Parentes eius.

Zenobius, Luciano patre, claro inter Florẽtinos ciue, & Sophia inſigni fęmina matre natus, anno reſtauratę ſalutis trecenteſimo triceſimo quinto, Pontificatus Syluestri anno XVII. & Imperij Conſtantini 22. à teneris pueritiæ ſuæ annis, inſignem iuſtitię & pietatis ſe ſplendorem præbuit. Nam vt literarum ſtudijs adhibitus, liberales diſciplinas mira ingenij dexteritate complexus eſt, inſita naturæ præſtãtia & ingenita vultus hilaritate atque oculorum gratia, omnes homines mirum in modum ſui amore ac ſtudio capiebat: eoſdemque ad ardentiſſimum pietatis ſtudium excitabat. Cumque ob iecta vitiorum blandimenta, vniuerſumq; mundanę cupiditatis fomitẽ virili animo in ſe extinxiſſet, anno ætatis ſuæ octauodecimo catechumenus, beato Theodoro Florentino Epiſcopo traditus eſt: quo tempore poeticis Gentilibuſque ſtudijs relictis, quibus in teneris annis ad eruditionem ludere conſueuerat, animum ad res diuinas ſerio contemplandas appulit. Porrò cũ vigeſimum ætatis ſuæ annum ageret, parentes eius eximia pulchritudine & prudentia, virginẽ & natalibus clarã, magna cum dote tradere ei decreuerunt. Qua re comperta, Zenobius protinus in Theodori Florentini antiſtitis ſinum gremiumq; confugit: eique ſeruandæ virginitatis propoſitum, & Deo ſanctiſſimè famulandi exponit, orans atq; obſecrans, vt regenerationis lauacrũ ſine mora ei impertiretur. Cuius tam pium, tamq; ſanctum deſideriũ nequaquam remoratus Theodorus, omni Clero Florentino protinus conuocato, Zenobium proprijs manibus honorificè ac celebriter luſtralib⁹ aquis tinxit. Id verò ad parentum eius aures, vt famæ celeritate perlatum eſt, illi eueſtigio famulorum cuneis ſtipati, Zenobium quæſituri, Theodorũ Epiſcopũ adeunt: inq; eum, ira & furore perciti, ſummis conuicijs & contumelijs exarſerunt. At Zenobius parentum furorem lenire cupiens, impetrata antiſtitis benedictione, pios in cęlum oculos ſuſtulit: tantaque exemplo, pia eloquij vbertate, parentum animos perculit, vt impio furore depoſito, mox in nuda humo ad pedes Epi-

Egregia pueri indoles.

Fit catechumenus.

Zenobius baptizatur.

Item parentes ipſius.

Episcopi prostrati, baptismi lauacrum, quod in filio culpauerant, non sine lachrymis postulauerint Quo obtento, summa cum lætitia domum regressi sunt. Zenobium verò sanctus Antistes á suo latere auelli deinde nõ est passus, sed mox Clericum meũ, deinde cathedralis ecclesiæ Canonicũ, postremò subdiaconum ordinauit. Cuius vita cum, & religione in Deum, & charitate in homines indies excresceret, semperq; seipsa fieret auctior, Archidiacono Florentino per id temporis vita functo, Zenobius vicem illius sortitus est, anno ætatis suæ tricesimo secundo Quo tempore cũ omnes pœnè ecclesiæ, toto orbe, sub nomine pacis, Constantij regis Arrianorum consortio polluerentur, vir Dei Zenobius, strenuus, & indefessus Catholicæ fidei propugnator, quotidianis aduersus hęreticos Arrianos, vel prædicationibus, vel disputationibus acriter insistebat. Neque verò minus opere, quàm verbo orthodoxum populum instruebat. Nam sibi exiguo admodum victu, & tenui reseruato, quicquid ex reditibus superesset, in vsus pauperum dispartiebatur. Verũ anno á promotione ipsius elapso, Cõstãtius Arrianus Imperator moritur, & ad imperium Iulianus execrabilis tyrannus sublimatur. Qui cum occulta impietatis fraude multos in sẽpiternam perditionem pertraheret, Zenobius illius perfidię impietatem, ingẽiemq; nequitiã, & publicis, & priuatis sermonibus increpare non destitit: adeo, vt commissas suę fidei oues, non modò conseruaret, sed ex paganis, & hæreticis plures quotidie ad Christi Ecclesiam aggregaret.

Fit Archidiaconus.

Interea mortuo iam tyranno, vir sanctus Ambrosius ad episcopatũ Mediolanensem assumptus, fama, & crebro rumore Zenobianæ sanctitatis excitus, in Florentinam vrbem Zenobij visendi studio aduolauit: cui vera, & singulari amicitia, & Christi glutino deuinctus est. Inde cum recto itinere ad Damasum, maximum Christianorum Pontificem Ambrosius proficisceretur, sibi & vniuersæ ecclesiæ gratulans, quòd Christanæ religio tali viro, qualis Zenobius erat, esset ornata, mores illius, & instituta vitamque omnem ei enarrauit. Cumque per dies coram Pontifice fama eius magis increseeret, iussit Damasus ad se acciri virum. Qui sine mora iussui obtemperans, cum Ambrosio concitè ad eum properauit: á quo peramanter susceptus, & benignè detentus fuit. Cumque plura multo indies, & maiora tum sanctitatis tum eruditionis in eo comperiret exẽpla, quam fama detulerat, non multò post renitentem, ac diutius reluctantem, sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac Sedis Apostolicę diaconum prorsus instituit, anno ætatis ipsius 38. & secundi anni Pontificatus sui principio. Ea dignitas calcaria quædam, ac stimuli augẽdæ sanctitatis Zenobio fuere. Cum enim alios moribus, & sanctimonia ante vicisset, seipsum in ea dignitate vicit Quod etiam Dominus, manifestis miraculis per eum editis, ostendit. Nam die quadam ad ecclesiam S. Mariæ trans Tyberim, cum Damaso ibidem celebraturo contendens, á filio præfecti, qui fortè paralyticus lecto iacebat, protinus accersitur. A quo precũ importunitate lacessitus, ac multis lachrymis exoratus, in orationem se pro eo dedit. Qua expleta, manu ægrotum cepit, signoq; Crucis edito, super ægroti corpore, sanum hilaremque leuauit.

S. Ambrosius inuisit S. Zenobiũ.

S. Zenobius accitur à Damaso Pontifice.

Crucis signo sanat paralyticũ.

Alio quoq; tempore, cum in Oriẽtis partibus, pestilens hęresis cuiusdam nouæ contagio omnem pietatem depopularetur, ad illam profligandam, missus á Pontifice Zenobius, Cõstantinopolim venit: vbi acerrimis disputationibus, & vitæ sanctimonia miraculorũ virtute consignata (nam duos á dęmonibus miserabiliter obsessos, coram omni populo, sua oratione liberauit) errorẽ ita repressit, vt nemo eam hæresim admodum asserere, per omnia tempora ausus fuerit. Quibus rite peractis, Romam reuersus est. Interea Theodoro Florentino

Epi-

rumore admirabilium Zenobij virtutum excita, ad eum, ex ipso itinere, visendi studio diuertit. Cuius vitæ sanctissimæ meritis ædificata, vnicũ suum filium, ex itineris incommodis debiliorem factum, viro Dei studiosè commendauit. Sed accidit, vt is idẽ, absente Zenobio, vitam cum morte permutaret. Quod vt cognouit inclyta mulier, luctu lachrymisq; miserabiliter deformata, puerile cadauer ad pedes viri sancti proiecit, orans, & per omnes miserationes obtestans, vt filium, vnicam familiæ totius spem, pręter omnium suorum mentem secũ ex patria aduectum, sibi restitueret: alias nunquam se ab integro patriam visurã: sed in perpetuo luctu, & squallore inuisam lucem abrupturam. Sanctus rei nouitate, & muliebri lamentatione attonitus, & matris lachrymã tis gemitus, & depositi apud se pignoris interitum miseratus, sacra Orien tem versus genua deflexit, & oculis manibusq; ad cęlum sublatis, pias orando lachrymas fudit: formatoque super cadauere Crucis signo, puerum manu cepit: atque ab oratione surgens, illum pariter rediuiuum erexit.

Oratione, & crucis signo mortuũ vitę reddit.

Interim parentibus suis è corpore commigrantibus, Zenobius possessiones hæreditarias paulatim distraxit, earumque pracia mira benignitate in pauperes erogauit. Porrò quas apud Pastinianum, agri Florentini, possessiones habebat, diuino cultui mancipauit: constructoq; ibidem amplo cœnobio, duodenarium in eo monachorum numerum instituit, qui septi claustris, vitam sub Abbate cœnobiticam ducebant. Sed nec illud tacendum, quòd quendam multos annos cœcum, præ foribus templi mendicare solitum, Crucis signo illustrauerit, & cum lumine corporeo fidei lucem mirabiliter contulerit. Alio verò tempore cum Ambrosianam ecclesiam sedulus pastor peragraret, funus adolescentis cuiusdã nobilis obuiam habuit. Quod cum studiosè declinare vellet, ciuium corona preuentus, non potuit. Ibi igitur omnes cõclamare cœperunt, vt conciuem resuscitaret, qui peregrinę mulieris filium vitę reddiderat. Sanctus autem, vt arrogantiæ crimen euitaret, negauit Gallicæ mulieris filium, suis meritis, sed matris fide, suscitatum esse. Quam illi excusationem cum nullo pacto reciperent, Sanctus eorum fide perspecta, se in orationem dedit. Qua completa pariter cum adolescẽte viuo, & incolumi, non sine maximo omnium stupore, surrexit.

Cœnobium extruit.

Excitat defunctum.

Puer quidam matris suę viduę vnicus, annorum quinque, in via iuxta cathedralem ecclesiam Saluatoris ludibundus, à prętereunte aurigæ curru miserabiliter oppressus expirauerat. Quem ca sum mœstissima mater, vt resciuit, lamentabili planctu plorans, filium sustulit, pannisq; inuolutum beato Zenobio, per Eugenium diaconem eius, offerendum curauit. Quem vir sanctus benignè suscipiens multis cum precibus, & copioso lachrymarum imbre Deo obtulit, qui solita misericordia seruum suum respiciens, puero integram sanitatẽ restituit, prorsus, vt nullum in eo læsionis vestigium appareret.

Item aliũ.

His alijsq; virtutibus, & operibus sanctissimis clarus Zenobius, deuexa iam ætate, in morbum incidit, cuius vi acerbissimè conflictatus, tandem cum insigni sanctitatis significatione, è vita migrauit, anno ætatis suæ nonagesimo Instauratę verò salutis quadringentesimo vigesimo quarto. Reliquit vir sanctissimus vniuersę ecclesiæ magnum sui desiderium, cũ multis lachrymis, & insigni luctu cõiunctum. Corpus fuit ab electis Clericorum ipsius aromatibus conditum, & ad Ambrosianam ecclesiam deportatum, vbi multo ante locum sibi sepulturę elegerat, & honorificentissimè in monumentum marmoreo decorum opere illatum.

Moritur vir sanctissimus.

Post Zenobium verò ad episcopalem cathedram, Andreas ciuis Florentinus euectus fuit, qui visis quæ in Ambrosiana ecclesia ob Zenobij merita à Domino fiebant miraculis, hunc

hunc honorem primariæ Saluatoris ædi potius deferendum statuit. Itaq; quinto præsulatus sui anno loculos viri sanctissimi pontificum humeris imposuit, qui magna cum populi celebritate, & festiuo gaudio, ad maiorem ecclesiam eos deportarunt. Ecce autem dum quisque pro viribus eos contingere conatur, pōtifices, tumultuantis populi compressione, de casu periclitantes, vt lubricantes firmarent gressus, manum ad aridam, & antiquam valde vlmum extenderunt, quæ sacri corporis contactu protinus floruit, & emortuas multo tempore vires recuperauit. Quæ cum indies à deuoto populo per frusta discerperetur, Florentini ciues, in perpetuam tantæ rei memoriam, marmoream cū Cruce, eodem in loco, columnam erexerunt: quæ in hodiernum vsq; diem permanens, omnibus tam præclari miraculi virtutem testatam facit.

Trāsfertur corpus eius.

Insigne miraculum.

Adiuti igitur episcopi, resumptis viribus, corpus sanctissimum ad ecclesiam detulerunt, ibidemq; in quadam catacumba honorificè collocarunt. Ad quod cum plures diuersis oppressi languoribus, pro obtinenda salute confluerent, inter alios puer quidam à dæmone miserabiliter obsessus, nulla via, vel modo ingressum in ecclesiā inuenire poterat. Nam hic cum olim febribus laboraret, & ob contractam sitim, matri nocturno potissimum tēpore, poculum offerenti ingentes molestias adferret, illa tandem fessa, & somno oppressa, cum iterum à puero excitaretur, indignanti animo poculum cum dira hac deprecatione tradidit, dicens: Vnà cum hoc diabolum bibe, quod nec minus secutum est. Mox enim malignus præstò adfuit, qui sæua adeo crudelitate eum exagitauit, vt vix vllis vinculis constringi, remedio verò nullo liberari potuit. Tandem pijs quorundam precibus, & ieiunijs adiutus, aditum ad S. Zenobij monumentum inuenit: vbi à malo hospite, non sine adstantiū horrore, tandem liberatus fuit.

Vide imprecationē matris in filiū.

VITA B. ALDELMI EPIscopi Schireburgensis.

Ex ea quæ est apud Surium, cuius etiam Beda præclarè meminit Ecclesiast. hist. Anglor. lib. 5. cap. 19. Excessit ex hac vita anno Domini 709.

BEATVS Aldelmus splendidissimo Anglorum stemmate, & regia prosapia ortus, patrem habuit Kennetum, Iuæ Occidentalium Saxonū regis fratrem germanum. Qui post exactos pueritiæ annos, liberalium disciplinarum studijs eum admouit: in quibus tantos breui tempore progressus fecit, vt ipsos etiam magistros suos, quos Græcos Latinosq; habuit doctissimos, multis parasangis anteuerterit. Postea verò quàm cana quadam animi prudentia, variam, & instabilem rerum humanarum conditionem, & lubricum naturæ statum, insita turpitudine, & flagitio præcipitantem, & cœco impetu in pestem ruentem, satis expendisset: nè iisdem aliquando sceleribus implicaretur, ad tutissimum religionis portum, in Meldunensi monasterio confugit, seq; ab imminente vitiorum tempestate subduxit: & summa contentione, Christi gratia adiutus, ad perfectionis apicem aspirauit. Domabat incredibili austeritate corporis petulantiam, frāgebat precibus, & vigilijs rebelles motus, & assidua cælestium rerū contemplatione, vagos animi motus cōprimebat. His igitur virtutibus clarus, primò ad presbyterij, inde mox ad Abbatis honorem euectus est. Interim fama eius nouis, nouisque illustrata preconijs, vltra mare se transtulit: atque Pontificis ad aures cū admiratione peruenit. Qua incitatus Sergius (is enim tunc temporis summum illud honoris fastigium conscēderat) scriptis literis eum ad se acciuit, venientemque honorificè suscepit.

Maij 25.

Patria, & parētes e°.

Fit Monachus.

Vita eius austeritas.

Fit Abbas.

Cum autem die quodam in Lateranensi

ranensi ecclesia diuinum sacrificium peregisset, casulam exuens, per humeros dimisit, ratus aliquē ex ministris præsentem fore, qui eam exciperet. Sed cum nemo ministrorum adesset, mox diuina prouidentia, splēdor quidam eximius, per fenestram immissus, Solaris radij instar, eam sustinuit: in cuius miraculi memoriam, casula illa in Meldunensi ecclesia hactenus asseruatur.

Per idem tempus puer quidam ex incestu genitus, diuulgato prauorum quorundam hominum rumore, Pontificis filius ferebatur. Qua re commotus sanè Aldelmus, multumq; dolens, Pontificem haud vulgari sibi amicitia deuinctum, eiusmodi fœdari infamia, puerum non nisi dies nouennatum exhiberi iubet: eiq; in virtute, & nomine Iesu Christi imperat, vt edicat, num Sergius Pontifex, eo se scelere obstrinxerit. Cui infans distincto apertoque respondit sermone: Pontificem illi crimini nequaquam affinem esse, nihil illum fœmineo cum sexu commercij habere. Atque ita Aldelmus, & ab amico Pontifice depulit infamiam, & sibi gratiam cumulauit.

Infans nouem dierū loquitur.

Ea tempestate à Berthvvaldo Archiepiscopo ad colloquium accitus, cum ad littus maris iter haberet, nautæ quidam, quòd sordido viderent habitu indutum, illum habere ludibrio atque contemptui non verebantur. Ecce autem aduerso spirante vēto mare intumescit, sæuaque tempestate nautas in summum vitæ periculum adducit. Cum autem præsens iam mortis imago ob oculos eorum versaretur, ad pedes viri sancti prostrati, commissum in eum crimen, cum lachrymis, detestati sunt. Ille veò pia eorum pœnitudine accepta, pro ferenda ope scapham ingreditur, quam simulatque corpore suo pressit, ad omnem tranquillitatem mare se composuit, nautæq; cum naui ad littus incolumes appulerunt.

Miraculū.

Construxit etiam vir sanctus tria monasteria, quę posteà à Danis euersa sunt. Diuitiarum fuit contemptor egregius, adeò vt omnia sibi collata, in pauperes expenderet. Corporis verò domitor sanè admirandus, vtpotè qui carnem suam in fonte frigidissimo humero tenus domaret (qui fons ab eâ re Aldelmi dictus est) nihilque acerrimo frigore absterritus, per noctes illic in precibus, & psalmis persistebat.

Obserua, vt vir sanctus carnem domarit.

Quodam tempore Roma per Alpes iter habens, altare ex marmore candido secum deferebat, quod lubricante gressu iumenti, in duas partes casu graui scissum est, ipsumque iumētum miserrimè contritum. Cuius læsione ad dolorem lachrymasq; commotus Aldelmus, toto corde ad Deum conuersus preces fudit, impartitaque benedictione, & iumento sanitatem, & altari integritatem restituit. Fertur autem hoc altare in prouincia Somersetana, etiamnum rupturæ eius vestigia, in miraculi memoriam reseruare.

Miraculū.

Tandem verò VVestsaxoniæ plagæ episcopatus, in duas parochias distributus est, præfectusque est Daniel VVintonię, Aldelmus verò apud Schireburgiam Heddæ episcopo subrogatus est, qui vtrique loco pręsederat. Deinde plenus dierum, & sanctorum operum, migrauit ad Dominum, octauo Kalen. Iunij: & in monasterio suo Meldunensi magno cum honore tumulatus est. Decessit autem è vita anno Domini 709. postquam annos quatuor supra triginta Abbatis, & episcopatus munere, quatuor functus fuisset. Porrò eluxit in viro hoc præcipuum quoddam religionis argumentum, & pręstantis eruditionis indicium, quod præclaris scriptorum suorum monumentis, posteris omnibus testatum reliquit.

Fit Episcopus.

Obitus eius.

VITA S. AVGVSTINI EPI-scopi, & Confessoris, qui missus à B. Gregorio Papa, primus Anglorum genti Christi Euangelium prędicauit.

Ex ea quæ est per venerabilem Bedam.

Lib. 1. c. 23. *Migrauit ex hoc sæculo anno Domini sexcentesimo nono.*

Maij 26. ANno ab Incarnatione Domini quingentesimo 92. Gregorius eximia pietate ac Religione vir, anno Imperij Mauricij decimo, ad Romanæ Ecclesię regimen summumque honoris culmen euectus est: qui gentis Anglorum salutis mirifico flagrans desiderio, anno eiusdem Imperatoris quartodecimo, Anglorum verò in Britanniā aduentus centesimo quinquagesimo, misit seminandi Euangelij causa, in Angliam Augustinum insigni pietate, & eruditione virum cū alijs non paucis præcipuis Christianæ militiæ athletis: vt gentem illam è miserrima dæmonum seruitute in Christi libertatem vindicarent. Sed, vt primum alacri mente Pontificis mandato obtemperantes opus aggressi sunt, ita post, cum itineris aliquantulum confecissent, turpi formidine victi, domum potius redire, quàm barbaram feramque gentem, suauissimo Christi iugo subdere, decreuerunt. Nec mora, Augustinum quem Pontifex Gregorius, si à gente susciperentur, Antistem eius constituerat, Romam ad Gregorium cum supplicatione remittunt, ne peregrinationem tam incertam, tam periculosam, & exitu formidabilem subire cogerentur. At Pontifex, vt erat vir animo maximo, & insigni in Deum fiducia, literis non minus amanter quàm piè ac religiosè scriptis, inanem illum timorem eis ademit: hortatusque, vt constanter diuina ope confisi, prouinciam susciperent, effecit, vt sua confirmatione roborati, ad opus diuini verbi intrepidè redirent. Itaque Augustinus religioso agmine, numero ferè quadraginta stipatus, Christiana signa in Britanniam intulit: & Edelberto regi aduentus sui causam, per idoneos interpretes, significauit. Rex autem, qui iam ante multa de Christianæ religionis pręstantia audierat, (habebat enim coniugem Christianis sacris initiatam, Bertham nomine, quæ sanguine Francorum nata, ea se conditione vinculo matrimonij ei alligauerat, vt cum episcopo suo Luidhardo inuiolatam fidei, & religionis suæ libertatem conseruaret) in Insula Taneros commodum satis manendi locum eis assignauerat, nec habito cum suis consilio, quid eis faceret, statueret.

Augustinus mittitur cū socijs in Angliam.

S. Gregorius mutantes cōfirmat.

Insula Taneros.

Post dies igitur aliquot, Rex honorifico septus comitatu, ad Insulam venit, residensq; sub dio, Augustinum cum socijs ad suum ibidem colloquiū adesse iussit. Cauerat enim, ne in aliquam domum ad se introirent: vetere vsus augurio, ne superuentu suo, si quid maleficę artis habuissent, eum superando deciperent. At illi non dęmoniaca sed diuina virtute prædit, Crucem pro vexillo argenteam, depictamque in tabula Saluatoris imaginem ferentes, litanias canebant, & pro sua, simul eorumq; propter quos, & ad quos venerant, salute æterna, supplices Domino preces fundebant. Cumque iubente rege, de vna in Deū fide, & religione, & de premijs cęlestis gloriæ, omnibus Christi cultoribus constitutis differere incepissent; rex admiratione captus: Pulchra quidem, inquit, sunt verba, & promissa, quæ affertis: sed quia noua, & incerta, non possum his assensum præbere, relictis ijs, quæ tanto tempore, cū omni Anglorum gente seruaui. Verum quia ab omni vos fraude doloq; remotos video, nolumus vobis molesti esse; quin potius benigno fauore prosequentes, quæ victui sunt necessaria ministrari, sicut hactenus, curabimus: nec prohibemus, quin omnes, quos potestis, fidei vestræ religionis prædicando, societis. Hæc vbi dixit rex,

Augustino fit copia prędicandi.

rex; mansionem eis in Dorouernensi ciuitate, totius Imperij sui metropoli, assignauit.

Augustinus igitur, hac regis beneficentia inuitatus, tota mente, cũ suis in opus Euangelij incumbere cœpit. Et primum quidem ieiunijs, vigilijs, precibusque assiduis, diuinum numen propitium habere studuit. Inde se incredibili mentis ardore paratum ostẽdit, pro Christi sanctissima religione, necem, & cruciatum, si ita opus fuisset, oppetere. Quid mora? Nonnulli, perspecta tanta viri charitate, & omnium salutis desiderio, Christo crediderunt, seseque aquis lustralibus, ab omnibus delictis mundatos, ad parem vitę innocentiam totis viribus sectãdam excitarunt.

En zelum S. Augustini pro salute omnium.

Erat non procul ab ipsa ciuitate tẽplum, ab ipsis Romanis Britanniam olim incolentibus, extructum S. Martino sacrum, in quo Regina precibus, & religionis Christianæ mysterijs operam dabat. In hoc ergo, cum Augustinus cum suis rem diuinam frequenter ageret, & statis solennibusq́, cęremonijs, diuinorum beneficiorum, ac munerum amplitudinem in oculis, & aspectu omnium constitueret: & luculenter interim de religione Christiana dissereret, ipsum tandem regem inter alios Christi amore inflammauit, sanctissimisq́; disciplinis ita illustrauit: vt paucis post diebus multis cum lachrymis, & insigni pietatis significatione sacris aquis se expiandum cõmiserit. Cuius exemplo alij mox prouocati, certatim ad salutarẽ fontem confugerunt. Quorum fidei, & conuersioni ita congratulatus rex esse perhibetur, vt nullum tamen ad Christi fidem suscipienda cogeret, sed tantummodo credentes arctiori dilectione quasi conciues sibi regni cęlestis amplecteretur. Didicerat enim à doctoribus auctoribusq́; suæ salutis, voluntarium sacrificium, non vi mala coactum, ab hominibus expeti, neq; vim mentibus inferendam, sed voluntates ad studium verę religionis allici, & inuitari debere.

Templum S. Martini vetustum.

Rex Edelbertus credit.

Item alij multi.

Interea Augustinus fęlicibus hisce initijs gauisus plurimum, venit Arelatem, & ab Archiepiscopo eiusdem ciuitatis Aethereo, iuxta volũtatem, S. Pontificis Gregorij, Archiepiscopus genti Anglorum ordinatus est: reuersusque in Britanniam, misit continuò Romam Laurentium presbyterum, & Petrum monachum, qui Pontificem rerum omnium, quę propitio Christi numine gesta fuerant, certiorem redderent.

S. Augustinus fit Archiepiscop.

Tum verò Gregorius, cum esset studio Christianę religionis propagandę vehementer incensus, rursus alios sacerdotes, pietatis opinione pręstãtes, in illam regionem misit, vt communibus operis eos, qui nondũ erant lustralibus aquis expiati ad Christi fidem perducerent: & eos qui iã Christo nomen dederant, clariore disciplina cõfirmarent. Misit pręterea sacras vestes, & vasa, & codices diuinos, sanctorum etiam reliquias, aliaq́; ecclesiæ ornamenta plurima, vt ijs omniũ animos acrius studio Christianę pietatis incenderent.

Vide studiũ S. Gregorij Papæ ad Anglorum gentem.

At verò Augustinus, vbi in regia ciuitate, episcopali fultus auctoritate, consedit, Ecclesiam, quam ibi Romanorum antiquorum fidelium opera factam fuisse didicerat, recuperauit: & legitimis sacris, à dęmonum cultu expiatam, Christo Saluatori consecrauit. Insuper monasterium, non procul ab ipsa ciuitate, à fundamentis extruxit, quod Edelberthus Rex, regia magnificentia ditauit, vt in eo, & Augustini, & omnium episcoporum Dorouerniensium corpora, ab obitu conderentur. Interea vir sanctus, vt Britonum animos, ab vnitate ecclesię multum diffidentes conglutinaret, omnes Britonum prouincię episcopos vnum in locum, qui vsque hodie lingua Anglorum Saxonum Augustineizat, id est, robur Augustini appellatur, conuocauit. Vnde autem locus ille nomen istud sortitus sit, non erit abs re, latius explicare. Britones enim, præter alia plurima vnitati ecclesię contraria, Paschæ diem à quarta decima vsque

Augustineizat locus in Anglia vnde dictus.

vsque ad vigesimam Lunam obseruabant: neque poterant vllis, vel monitis, vel rationibus, vel precibus ab ea temeritate deduci, & persuaderi, vt sese ecclesiæ, totum per orbem diffusæ, accommodarent. Vnde Augustinus ne quid intentatum relinqueret, quo laboriosæ, ac longæ disceptationi finem imponeret, hominem quendam oculorum lumine orbatum adduci præcepit: statuitque, vt quæ pars precibus suis misero lumen restitueret, ea demum certaminis palmam obtineret. Hac conditione tam æqua, tam iusta proposita, aduersarij licet inuiti conticuere, & ægrum nequicquam restituere conati, tandem ab inutili ministerio cessauere. Post quos Augustinus iusta necessitate compulsus, genua ad Deũ flexit, preces fudit, & tandem diuinam clementiam pro cæco exorauit, Britonesque dedecore notatos egregiè confudit. At illi confitentur se non ignorare Augustinum optimis rationibus nixum errorem confutasse: non posse tamen absque suorum consensu priscos mores penitus abdicare. Postulabant igitur, vt secundo episcoporum concilium indiceret, in quo ea controuersia sopiri posset.

Augustinus cæcum il-luminat.

Accidit interim, vt septem Britonum episcopi alijque prudentiæ opinione præstantes viri ad concilium ituri, primò ad quendam anachoretam sanctitate, & prudentia celebrem diuerterent: eiusque sententiam ea de re sedulò consulerent. Is verò respondisse fertur: Si quidem Augustinum mitem humilemque, & timore Domini repletum inuenirent, incunctanter illum sequerentur: eiusque traditiones haud secus, ac de cœlo missas amplecterentur. Sin autem hominem elato animo, & superbia tumidum cognoscerent, eum negligerent, eiusque sermones tanquam pestiferos execrarentur. Atque, vt huius rei certissimum possent habere indicium, monuisse fertur: vt diligenter prospicerent, quo ipse prior Synodi locum ascenderet. Et si quidem illis appropinquantibus assurgeret, nihil dubitarent, quin ipse verus Christi famulus ad eorum salutem procurandam missus esset. Sin autem assurgere negligeret, eum vicissim spernerent, nulloque prorsus honore dignum iudicarent.

His ita constitutis accidit, vt illis aduentantibus Augustinus in sella sederet. Quod illi videntes, mox in iram, & indignationem versi, eum superbiæ notantes, cunctis, quæ dicebat, summa contentione contradicere laborabant. Augustinus autem cum cerneret eos pertinaci mente cõcordiam ecclesiæ proscindere, minitans dixisse perhibetur, quòd si pacis, & vnitatis studia accipere nollent, bellum ab hostibus acciperent, & quia viam vitæ Anglorum nationi prędicari recusabant, ab eadem gente pœnas tanto scelere dignas reciperent. Nec fefellit sanctissimi viri multo ante prolata sententia: siquidem Edelfridus rex collecto grandi exercitu tantam in ea gente stragem edidit, vt præter alios vtriusque sexus homines, monachos mille ducentos, qui omnes in monasterio Bancor manuum suarum labore victum quęritabant, crudeli internecione deleuerit.

Britones cõtemnũt Augustinum.

Monasterium Bancor.

Anno Dominicę Incarnationis sexcentesimo quarto Augustinus Britannorum Archiepiscopus duos antistites Mellitum, & Iustum ordinauit, quibus etiam pro sua benignitate possessiones necessarias assignauit. Post quæ vir sanctus plenus dierum bonorumque operum, lętus ex carcere corporis huius ad cœlos migrauit. Cuius corpus in Ecclesia monasterij ab eo ædificati beatis Apostolis Petro, & Paulo sacra sepultum est.

Obitus viri sancti.

VITA

VITA B. QVADRATI Athenienſis Epiſcopi, Apoſtolorum Diſcipuli.

In lib. de viris illuſtrib. *Per Diuum Hieronymum presbyterum ſcripta.*

26. Maij.

QVADRATVS Apoſtolorum Diſcipulus, Publio Athenarum epiſcopo ob Chriſti fidem martyrio coronato, in locũ eius ſubſtituitur, & Eccleſiam grandi terrore diſperſam, fide & induſtria ſua congregat. Cumq́ue Hadrianus Athenis exegiſſet hyemem, inuiſens Eleuſinem, & omnibus penè Græciæ ſacris initiatus dediſſet occaſionem his, qui Chriſtianos oderant abſque præcepto Imperatoris vexare credentibus, porrexit ei librum pro religione noſtra cõpoſitum, valdè vtilem, plenumq́ue rationis, & fidei. & Apoſtolica doctrina dignum: in quo, & antiquitatem ſuæ ætatis oſtendens, ait: plurimos à ſe viſos, qui ſub Domino varijs in Iudæa oppreſſi calamitatibus ſanati fuerant, & qui à mortuis reſurrexerant.

Liber à S. Quadrato compoſitus.

VITA S. BEDAE PRESBYTERI Angelici ex Trithemio Abbate, Lib. 3. cap. 155. De Viris Illuſtribus.

Sigebertus eum obijſſe ſcribit anno Dom. 731. Trithemius vero 33. anno ætatis ſuæ 72. ſub Leone Imper. Conſule Baronium in notat. hoc die.

27. Maij.

BEDA vir doctrina, & ſanctitate toti obrbi conſpicuus, in extremo orbis Angulo natus, puer ſeptennis in monaſterio SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli in Anglia artium maximarũ diſciplinis imbuendus à parentibus eſt traditus: in quibus tanta claritate eluxit, vt maximum ſua eruditione eccleſiæ vniuerſæ ſplẽdorem attulerit. Anno ętatis ſuæ nonodecimo Diaconus, triceſimo verò, ſumma cum opinione virtutis, presbyter ordinatus eſt. A quo tempore ad vltimum vſq; vitæ ſpiritum, totũ ſe diuinis literis tradidit cõſecrauitq́; : adeo, vt nihil ſibi dulcius nihil ſuauius fateretur, quã diuinas opes in ſanctis literis abditas, & recõditas ſedula mente dies noctesq́; ſcrutari. Et quidẽ tanto in pretio doctrina eius habita fuit, vt ipſe Pontifex Sergius fama virtutũ, & eruditionis eius cõmotus, eum ad ſe accerſiri curauerit: quò diuino eius ingenio in arduis Eccleſiæ rebus vti poſſet.

Traditur literis in monaſterio ſepteñis.

Sergius Põtifex eum ad ſe vocat.

Erat ei in more poſitum. vt poſt lectiones ſacras ad ardentiſſimum orationis ſe conferret ſtudiũ, quo & mentis ſuæ habitaculum orationibus, & Eccleſiam doctrina illuſtraret. Tanto aũt diuinarum rerũ amore æſtuabat, vt ne momento quidem tpis ab ijs ſe auelli pateretur. Hinc cum puer omnis literaturæ rudis, & ignarus monaſterium ingrederetur, in tantũ ſtudio, & labore profecit, vt omnes etiam in prophana ſciẽtia Angliæ doctores longè ſuperauerit. Artes quas vocant liberales ſcriptis ſuis egregiè illuſtrauit. Grecæ, & Hebraicæ linguæ haud mediocriter peritus fuit. Diſcipulos, quos habuit multos eoſq́ue egregia probitate conſpicuos ſuo exemplo, & ſtudio ad aſſiduum ſcripturarum amorem prouocabat. Nec ſolũ ſtudijs, ſed quod ijs amplius eſt, religione, & ſanctitate quos docuit fecit inſignes. Fuit aũt vir per oĩa magnificus ſcientia, & morum honeſtate venerabilis.

Egregia ei9 eruditio.

Erat autem decentis ſtaturæ, inceſſu grauis, voce ſublimis, ore facundus, vultu decorus; & quædam mixta iucunditati ſeueritas. Vnde bonis, & ſtudio pietatis deditis erat affabilis, ſuperbis aũt, & negligentioribus terribilis. Manſuetudine aũt, & humilitate ſibi in monaſterio parem põ habebat. Quicquid autem ſtudio, & meditatione de ſcripturis haurire poterat, ſine inuidia cõmunicabat ijs, quos idoneos viderat, & in amore ſcientiæ ſa-

tiæ salutaris flagrantes. Confluebant ad eum vndiq; innumerabiles, qui eius sese disciplinis subdere cupiebāt. Et quid multis? Certè talis, ac tantus erat, vt omni laude maior esset.

Tandem post multos labores, quos scribendo, & docendo impenderat, animo toto suspirans ad patriam, in debilitatem incidit, continuisque septem hebdomadibus ante mortem, stomachi indignatione cibos nausean tis laborans, & angusto spiritu halitum producens, studium tamen literarum nequaquam omisit; sed totis ijs diebus (præter debitum Psalmodiæ pensum) illi intendebat: Euangelium Iohānis ijs diebus Anglicana lingua interpretatus est. Discipulis autem discendi amorem ingerens dicebat: discite filioli, quamdiu vobiscum sum. Feria autem tertia ante Ascensionem Domini, modicus tumor in pedibus apparuit: tunc accita congregatione cęlesti epulo, quo corpus, & sanguis Christi Domini continetur, viam suam muniuit: osculoque cūctis libato, futuram sui memoriam à singulis implorauit. Nonnullis etiam ob familiarem amicitiam Xenio la, quæ in secretis habebat, largitus est. Die autem Ascensionis Domini subiecto cilicio decumbens, illibato sensu, & hilari vultu spiritum in manus creatoris efflauit. Mox tam suauis est odor subsecutus, vt cuncti, qui aderant, in paradyso se esse existi marent. Corpus eius primò fuit in cœnobio sepultum. Postea verò cum sancto Cuthberto (à quo eius acta fusius scripta testatur Molanus) in Dunelim translatum dicitur. De eo verò quod oculis orbus fuisse fertur, deque sepulchri ipsius epitaphio, quod Petrus in Catalogo refert his verbis: Cum, inquit, discipulus eius, ipso defuncto, titulum sepulchro pone re disposuisset, vnico carmine Leonino sic incipiens: Hac sunt in fossa. Velletque finire: Bedæ sancti, vel presbyteri ossa. nec metrum stare posset, nec vllum ei vocabulum aliūde occurreret, tædio affectus, tandem iuit dormitum: & ecce mane in tumulo Angelicis manibus repertus insculptum. Bedæ venerabilis ossa. Vide Baronium, qui ea ex scriptis Trithemij fabulosa esse dicit. Certè Tritheninis testatur longè aliud epitaphium sepulchro eius inscriptum fuisse, quod refert lib. 3. cap. 155. De viris illustribus Ord. S. Benedicti. estque huiusmodi.

Moritur vir sanct.

In notat. hoc die.

Presbyter hic Beda requiescit carne sepultus.
Dona Christe animam in cælis gaudere per æuum.
Daque Sophia illum inebriari fonte, cui iam
Suspirauit ouans intēto semper amore.
Hac sunt in fossa Beda Venerabilis ossa.

VITA BEATISS. GERMANI Parisiensis Episcopi.

Ex ea quæ est per Fortunatum Pictauorum episcopum. Migrauit ex hac vita anno Domini 578. numeraturq; decimus nonus eius sedis episcopus.

BEATVS Germanus Parisiorum Pōtifex in territorio Augustodunensi patre Eleutherio, matre verò Eusebia honestis honoratisque procreatus parentibus, ante quàm lucem aspiceret haud dubia futuræ sanctitatis signa in vtero materno dedit. Cum. n. eius genitrix ab edito partu, breui post tempore hoc fętu se grauidam sentiret, muliebri mota pudore, nitebatur ante partum infantem extinguere. Et accepta potione, vt abortiuum proijceret, cum venena lædere non valerent, incubans in ventrem pondere sui corporis præfocare cum conabatur. Hac pugna inter mulierē, & viscera durante aliquamdiu, renitebatur paruulus, certabatque cum matre, vt eam à tanto crimine præser uaret. Itaque expleto partus tempore puer processit incolumis, matremque simul

28. Maij.

Patria, & parentes.

Mater grauida eum vult, nec potest extinguere.

simul innocentem reddidit. Hoc autem matris certamine fœliciter deuicto, mox aliud ab auia in eum excitatum fuit. Vt enim vetula auaritiæ peste turpiter infecta, incredibilem habendi sitim illius hæreditatem per fas perq; nefas explere posset, nefaria secum consilia de adolescentis nece tractare cœpit. Nec mora, cæca cupidine inflammata, potionem in ampullam condit, vinumque in alteram ponit præcipitque puellæ, vt redeunti à scholis Germano cum Stratidio pro pinquo, illi vinum, huic verò maleficium propinet. Sed ministra per ignorantiam vinum Sancto Germano, venenum verò dat Stratidio: & dum insonti præparatur interitus, auctor cadit in laqueum.

Item auia.

Hoc igitur modo secundò iam dæmonis fraude elusa, paulò deinde securius in pietatis studio versari ei cõcessum est. Prorsus, vt ætatis suæ quintodecimo anno, dignus habitus sit, qui à beato Agrippino Diaconus institueretur: & sequenti deinde triẽnio presbyter consecraretur. Hac sacri muneris functione decoratus tam egregium virtutum de se effudit splẽdorem, vt paulò post à venerabili Pontifice Nectario ad Abbatis officium in Sancti Symphoriani monasterio assumeretur. Ibi verò præter alias virtutes studiosè admodum benignè faciendi disciplinam exercuit: adeo, vt nec panem quidem fratrum sustentationi necessarium reseruaret, sed eum cum reliquis rebus pauperibus distribueret. Quæ res cum fratrum animos in eum concitaret, ille in cellulam se abdens lachrymis ibidem dolorem suum lenire cupiebat: & ecce dum murmur fratrum quietẽ eius perturbat, & ille precibus ad Dominum confugit, Anna quædam matrona nobilis plena omni annona car penti mittit vehicula: ita, vt monachi viso miraculo terrerentur. Episcopus autem bonis eius operibus inflammatus in custodiam eum detrusit: cui diuino nutu ergastulum apertum fuit, sed is pedem efferre noluit, nisi supplici episcopalis daretur benedictio.

Fit Diaconus inde presbyter.

Itẽ Abbas.

Eius Eleemosyna.

Dehinc crebris adeo miraculis inclarescere cœpit, vt dæmonia passim eum prædicarent, & ipsa naturæ iura legesque à Deo præfixæ illius virtuti subijcerentur. Fugabat morbos, languores pellebat, & in vltimum vitæ discrimen adductos, precibus suis sanitati restituebat. Nec mirum sanè, vtpote qui angelica quadã mentis puritate vigebat, & intimo amoris vinculo totus per contemplationem Deo coniunctus erat. Hinc ante annos ferè quatuor quàm episcopi dignitatem capesceret, diuino in somnis oraculo admonitus, ad Parisiorum se curam vocari intellexit. Inde precibus vigilijsque, & præcipuè benignè faciendi studio viam ad eum gradum muniuit quotidie. Postquam verò ad illud honoris fastigium euectus fuit, virtutes quas ante multo mente parturierat aperto sinu plenè effundere cœpit. Quicquid, vel res ecclesiæ, vel populi oblatio, vel regis denique munificentia illi conferebat, id totum larga manu pauperibus erogabat, tantaque vigilantia omnium inopiæ consulebat, vt cuncti à graui paupertatis onere antistitis sui beneficio subleuatos se gauderent. Nec minus interim animarum saluti consulebat quippe, vt eas ex cœno peccatorũ extraheret, corpora quouis morbi genere vexata, vel precibus, vel crucis signo curabat. Tantam quoque in dęmones potestatem obtinebat, vt venientem passim formidarent, atque ex ipsis corporibus quæ obsidebant, deprecarentur, vt eiectos saltem liceret per syluarum solitudinem miseros errare. Fuit præterea tanta miraculorum gloria clarus, vt summi infimique tãquam salutis omnium pręsidem, & à supernis demissum sedibus intuerentur. Nos si singula, quæ cum admiranda sanctitatis opinione gessit, miracula prosequi vellemus, vix iusto volumine cuncta comprehẽdere possemus. Itaq; plenus dierum, & bonorum operum, cum iam cęlitus de suo

Crebra eius miracula.

Cognoscit diuinitus se episcopum futurum.

Eximia eius benignitas in pauperes

Moritur fœlicissimè.

de suo ad alteram vitam transitu edoctus fuisset octogenarius læto hilarique animo è vita decessit victorque ad cęlos euolauit.

CERTAMEN SS. MARTYR. Sisinnij, Martyrij, & Alexandri.

Ex eo quod est per Sanctum Vigiliũ Episcopum Tridentinum, & Martyrem. Passi sunt Anno Domini quadringentesimo, quo Romanæ Ecclesię præerat Anastasius. Mediolanensi autem Simplicianus. Honorij imperatoris anno 6. quo etiam consulatu S. Vigilius ab ijsdem Gentilibus occisus est.

29. Maij.

QVO tempore Tridentinæ Ecclesiæ sanctus, ac venerabilis præside bat Vigilius, qui postmodum ipsam sedẽ sui sanguinis effusione decorauit, vt quandam regionem Anagniam nomine, quæ vigintiquinque milliaribus ab vrbe Tridẽtina distat, vetusta gentilis erroris caligine occęcatam Christianæ fidei lumine illustraret, tres ad eam viros pietate, & prudentia insignes destinauit. Ex quibus Sisinnius ciuis Cappadociæ, genere Grecus ipsa senecta venerabilis, & diaconatus munere insignitus, vt minister altaris ministerium verbi Euangelici consummaret intrepidè in hostilia castra pedem intulit, Barbareque nationi nouam Christiani nominis pacem annunciauit. Huic Martyrius pari constantia, ac pietate vir Lector, & Alexander Ostiarius Martyrii consanguinitate germanus, socij in opus Euangelij dati fuerent, qui dum coniunctis viribus nefarium dæmoniorum cultum delere conantur, & per multa temporis spatia paulatim semen diuini verbi spargunt, fructus minimè pœnitendos colligunt, truculenta gentilitas pietatis odio prouocata aduersus Dei seruos pugnatura surrexit. Sancti autem priuata mansuetudine publicum furorem superabant: sed dum quodam die infando ritu victimas dęmonibus offerrent, & ad eandem impietatis societatem sanctos cogerent, illi deposita mansuetudine constanter, & præcisè nefarijs operibus cõmunicare recusantes, scelus eorum fulmine quodam verborũ detestati sunt: eosque à tantis tenebris ad veritatis lucem omni via modoque transferre conati sunt. At illi, & furore mentis, & vino ebrij arreptis, quæ sors offerebat, armis sanctorum membra funesta cęde laniarunt: Sisinniumq; turba, & securibus confossum in lectulo penè exanimem reliquerunt. Vna interim nocte dilata, mox peruenitur ad pręmium.

Sisinnius Ethnicus Christum predicat.

Martyrius Lector, & Alexander Ostiarius.

Cęduntur atrociter.

Nam erumpente aurora, cæteris matutinas horas Deo hymnis, & psalmis celebrantibus, gentilium manus securibus atque pręustis armata sudibus subitò irruit; sæuaque direptione diuina mysteria conculcat. Interea S. Martyrius circa Sisinnij curam depręhensus exhalanti iam penè spiritum vitalem quendam aquæ succũ instillabat. Cumq; audito irruentium clamore, in horti secreta, qui ecclesiæ contiguus erat, secedere vellet, à virgine horti illius proditus ab inimicis comprahenditur. Comprahensus stetit intrepidus, gratias agens vulneratus cęso capite, totus iterum baptismate proprij cruoris. Inde trãsfossus stipitibus ad idolum ducebatur: in quo ibi here preciosam gemmam reddidit Christo, & antę victima promeruit esse, quàm ad aram diaboli perueniret.

Martyrij ces.

Post hæc studiosè à militibus quæsitus Alexander ad fores ecclesiæ in precibus excubans comprehenditur, qui præclaro certamine gloriosissimam martyrii palmam obtinuit. Nã apprehensis sanctorum corporibus, suspensoque ex collo Sisinnij tintinnabulo, Alexandrum manibus pedibusque vinctum in medio eorum vinum collocarunt: raptumque hoc modo per aspera loca torquebant, donec ad vitę terminum veniret. Neque hac

Item Alexandri.

hac in martyres crudelitate satiati impias in Christum blasphemi voces iactabant dicentes: Nunc vendicet te Christus cuius gloriam & virtutem tantis sæpe præconijs extulisti. At verò vt primùm ad prophanum veteris Saturni templum venrum est, præmissis in pyram copiosam geminis sanctorum corporibus flagellatis, Alexander iterum confessurus statuitur, vt si vellet euadere flammam præsentem, cæremonijs obediret. Verùm vir ille impiorum munera reprobans calore fidei succensus gloriosi triumphi materiam arripuit, eandemque cum socijs martirij palmam elegit.

Taliter ergo consummata sanctorum victoria, atque illis in cælesti sede collocatis, non defuit terror impijs. Nam cum hæc sexta feria completa fuissent, subitò horrenda quædam nubis caligo totam regionem inuoluit, fulmina discurrerunt, coruscationis rutilus ignis emicuit, vt eā ipsi impij non iniustè pro sanctorum nece se sentirent suscipere vindictā. Vnde nec multò post, oues quæ in errore positæ pastorem non agnouerāt, pastoris sanguine ditati sunt: & vbi diuersorum simulachrorum portenta abundauerant, nunc sanctorum martyrum templa superabundant. Quo etiā in loco basilica tribus hisce martyribus sacra constituta est: ad quorum limina fideles concurrentes, pro fidei suæ capacitate vulnerum lauacra, & medicinam conquirunt.

Vltio diuina.

VITA S. MAXIMINI Episcopi Treuerensis.

Ex ea, quæ est per Lupum quendam. Fuit hic vicesimus sextus Treuirorum Episcopus. Interfuit Concilio Agrippinensi, & Sardiceno.

29. Maij.

MAXIMINVS vrbis Aquitanicæ Pictauorum indigena, clarissimis ortus natalibus patrem habuit Maxentium virum, & stē matis nobilitate, & diuinarum humanarumq; rerum cognitione in primis clarum. Is post alia atq; alia mundanæ gloriæ insignia tandem Pictauorū antistes electus eam dignitatem multis virtutibus egregiè adornauit. Maximinus verò genitali solo diuino instinctu relicto in Galliam Belgicam commigrauit: vbi sese Agritio Treuirorum episcopo sanctitatis opinione tunc celeberrimo disciplinis imbuendum tradidit. Qui optima adolescentis indole plurimum delectatus in clerum eum adoptauit, & pręcipua ecclesiasticæ functionis munera, ppter insignem probitatem, ei commisit. Interim Quiriacus quidam mira sanctitate pręditus beati Eucharij Ecclesiam nocturno tempore precandi studio ingressus, obuersantem sibi angelum, non per quietem sed vigilando intueri, eiusque vocem corporeis auribus haurire promeruit, pręcipientis, vt Maximinum ex diuina iussione redderet certiorem, quod Agritio Episcopo ad superna gaudia intromisso, mox esset ipse pastorale officium subiturus. Id Quiriacus properè dum compleuisset. Beatus Maximinus pro priæ fragilitatis rigidus æstimator, huic honori modis omnibus se imparem fatebatur: imminentemq; humeris sarcinam quauis via declinare satagebat. Sed Agritius angelico ministerio admonitus, vt eum sibi successorem instituat, sine mora diuino parens imperio, suis benedictionibus confirmatum, post se futurum designat pontificem. Nec multò post Agritius corporeis vinculis solutus, in glotiosissimum beatorum confessorum cętum commigrauit Maximinus verò consensu sacrorum ordinum totiusque plebis annisu à vicinis episcopis in defuncti cathedram honorificè est collocatus. Quàm autem strenuè, quàm sanctè, quàm prudenter eā sedem à rabie Arrianorum tutatus sit præclaro D. Hieronymi testimonio satis superq; constat: qui Maximinū inter omnes Orthodoxæ fidei antistites ijs temporibus maximè clarum fuisse

Patria, & parētes eius.

Maxentius Pictauorū Episcopus.

Maximinus venit Treuiros ad S. Agritium.

S. Agritius decedit. Ei Maximinus succedit.

fuisse scribit. Certè ea pietate, & fidei lumine inter densas errorum tenebras, & horrendas tempestatis procellas eluxit, vt non modò ipse violatæ fidei contagia declinauerit, sed hæreticorum nefarios conatus magna sæpè cum laude represserit: nec repressit modò, sed omnibus propter fidem pietatemque exulibus tutissimum ad se refugium præbuit. Nam cum Athanasius Alexandrinæ ecclesiæ antistes à Constantio ad pœnam quæreretur, Maximinus spreto regiæ potestatis iniusto impetu Athanasium non sine magno periculo, si nō vitę at certè dignitatis amplexus est, atque in vno ipsius capite totam pęnè ecclesiam tutatus est. Vnde liquidò apparet quantum iustitiæ pondus huic sancti Maximini constantiæ tribui debeat.

Athanasi⁹ venit ad Maximinū

Quanto præterea studio pro conseruanda fidei integritate excubauerit, aliàs etiam demonstrauit, cum Agrippinæ Synodali euocato conuentu Euphratam episcopum, hæretica prauitate corruptum, cum his, qui frequentes conuenerant pontificibus, ecclesiastica vsus potestate gradu mouit. Is enim insanis accedens hæreticis IESVM CHRISTVM non esse verum Dei filium prædicabat. Nec miraculorum gratia defuit sancto Maximino, quibus editis, suæ prædicationis fidem tardioribus faciebat. Siquidem cæcis lucem infundebat optatam, paralyticorum solutos artus in pristinum reformabat vigorem, & eos qui dæmonum persuasione humanam mentem exuerant fœdo prorsus dominio liberabat.

Synod⁹ Coloniēsis contra Euphratam.

Miracula S. Maximini.

Erat ei solennis consuetudo sanctorum lustrare memorias, eorumque opem summis precibus flagitare. Cuius rei gratia cum Romam tenderet, opinatissimum confessorem Martinum conuenit: iunctique Pontifices, diuinis rebus intenti, laborem itineris non, vt alij, sentiebant. Illis itaque in vlteriora progredientibus, fortè asellum, qui sarcinas beatorum ferebat, vrsa offendit, eumque protinus deuorauit. Hic Maximinus in nomine Domini feræ dicitur imperasse, vt quia iumentum non abegerat, sed consumpserat, ipsa iumenti onus assumeret. Mira res valde. Illa è uestigio successit oneri, & quoad reuersi ad locum, qui Vrsaria villa dicitur, deuenirent, subuectioni mansuetissimè famulata est. Ibi denique à sancto viro pristinam vagandi potestatem recepit, prius tamen licentia quenquam lædendi erepta. Verùm quia vt praui sibimet sunt graues, ita boni mutuo semper delectantur consortio, sanctus Maximinus beatum Martinum Treuirorum vrbem secum coegit inuisere, suoque populo duplicata benedictionis reuexit commercia. Ibi Martinus spiritualem sibi filium Lubentium Maximino erudiendum commisit. Cuius ille parens voluntati, & eum sacris instruxit literis, & imposito gradu presbyterij, in vico, cui Cubruio vocabulum est, præfecit. Ipse autem piè memor propinquorum, patriam repetiuit, suorumque vsus contubernio multò post ibi vita excessit, sanctorumque laborum suorum fructum cumulata mercede à Domino est consecutus.

Obitus S. Maximini.

Succedens in episcopatum Paulinus, qui fidei suæ veritatē exilij perpessione firmauit, communicato cum Clero & populo Treuirorum consilio, sanctum Maximinum ab Aquitania, vbi situs erat, reuehendum constituit. Itaque facto agmine, Clerus populusq; Aquitaniam versum tendentes, emensis prolixis viarum spatijs, tandem haud lōgè à loco, vbi ille claudebatur thesaurus admodum fatigati substiterunt. Mox celeberrima fama rem dissipante, immanis excitata manus Aquitanorum, Treuiros moliebatur loco arcere: potuissetq; committi facinus pessimum, ni Treuiri Christianitatis fraternitatem opponentes, orandi tantùm studio se conuenisse firmassent. Aquitani Treuiros sui timore perculsos arbitrantes, hinc remissi lætitia vino indulgent,

& quod

& quod erat consequens, somno grauiori soluuntur.

Interea beatus Lubentius angelica monitus visione, adiuncto aliorum presbyterorum cœtu, clanculum ecclesiam ingreditur, exoptatumq; thesaurum asportans, cæteris foris expectantibus exhibet. Tum Treuiri abitum maturantes Aquitania excedunt. Aquitani verò comperta veritate, coacto exercitu recedentes triduo insequuntur. Cumque intra mutuum conspectum vterque populus constitisset, Aquitani crebris coruscationibus tonitruisque, quorum nihil Treuiros contingebat, repulsi, non sine rubore ad propria rediere. Treuiris cœptum iter carpentibus, cœcus quidam spe recuperandi visus deduci se flagitabat ad feretrum. Cuius, vt eum vmbra tetigit, mox caligo inolitę cæcitatis abscessit. Cumque Mosomagum castellum peruenissent, paralyticus quidam beato Maximino saluandus offertur. Nec irrita fuere vota fidelium. Namque, vt sine dilatione optatæ redditur sanitati, speciosissimum spectaculum intuentibus præbuit. Vtque gratiam referre viderentur eius loci habitatores, ecclesiam Deo sub honore S. Maximini, vbi sacræ eius reliquiæ fuerant positæ, condiderunt. Hinc reliquiarum baiulis Euiouium castellum ingressis fœmina quædam maligno spiritu obsessa ab eius ludibrio liberata est. Inde ad castellum quod Arlonis dicitur, perlato corpore duo leprosi credula mēte suffragium eius implorantes, integram sospitatem adepti sunt.

Treuirēses ex Aquitania asportant S. Maximini reliquias.

Cœcus videt.

Paralytic⁹ curatur.

Item dæmoniaca.

Item duo leprosi.

Tot, ac tantis diuinis celebratis miraculis Treuirorum quondam Pontifex Maximinus, vrbi, quam olim egregiè rexerat, propinquabat. Iam verò, quanta tunc ad eum multitudo festino cum gaudio confluxerit, vix verbis explicari potest. Cremabantur preciosi odores, cereorum copia resplendebat, distinctæ sacrorum acies ordinum psalmos, & cantica personabant. Ita exceptum deductumque sacratissimum Maximinum insignis Confessor Paulinus in ecclesia beatissima Iohannis Euangelistæ magnificè sepulturæ tradidit. Huc postea cœcus quidam à natiuitate ex territorio Beneuent ano dedu ctus, Creton nomine, confestim lucis commercium recepit.

Cœcus à natiuitate recipit lumē.

Præterea in crypta, vbi ossa venerandi Pontificis condita fuerant, interiectu temporis aqua ad latitudinem vnius cubiti excreuit: dictuque mirabile ita sepulcrum omne suo ambitu cinxit, vt tamen ab eius crepidine absistens, non paruum intuentibus stuporem inijceret. Igitur venerabiles episcopi Hildulphus, Clemens, atque Gosbertus, conuenientes in vnum, & quod euenerat diligenter examinantes, trāsferenda beati viri ossa ad locum in quo nunc sita sunt, indicauere. Quod diuina voluntate statutum fuisse, exitus indicauit. Et quidem præter alia miracula, illud in primis admiratione dignum, quod Carolo principi contigit, refertur. Is enim, cum longa febrium tabe exhaustus in vltimum vitæ periculum adductus esset, S. Maximinus secundùm quietem ei apparens, mandauit, vt se abeuntem sequeretur. Expergefactus Carolus satellitem sibi fortè assistentem percunctatur, num videret beatum Maximinum, qui paulò ante secum contulisset sermonem? Illo negante: Modò, inquit, foras egreditur, iussitq;, vt eum continuò sequerer apud tumulum eius salutis compos futurus. Ita illo lectica deportatum, & in soporem resolutum iterum sanctus Maximinus alloquitur: monetque, vt iam Domini clementia sanitatem adeptus, deinceps ab omni peccati cōtagione sese diligentissimè intactum conseruet. Mox igitur euigilans Carolus, totum se à molestissima febriū vi subleuatum sensit, qui triginta diebus proximis cibi potusque fastidio laborauerat. Vnde non immemor beneficij cœnobium sancti Maximini prædixit, auxit: fecitque, vt multo

Translatio reliquiarū.

Carol⁹ princeps à mortis periculo liberatur.

multo quàm ante commodius Christi serui ibidem famularentur.

Verùm præter tantam virtutum vbertatem, speciali quadam gratia fugandorum dæmonum potestas Beato Maximino concessa videtur. Rex Pipinus Magni Caroli genitor, quendam suum clericum Brunconem impuris obsessum spiritibus, per Hellarium Archidiaconum ad tumulum Beati Maximini destinauit: qui, vt sacra eius limina tetigit illicò purgatus diuinam in Maximino potentiam magnis vocibus prædicauit. Eiusdem Pipini regis ex filia nepos, nomine Conibertus, atrociter à dæmone vexatus, multis ante locis circumitis, vltimò ad sanctum virum perductus, tandem ab ea peste purgatus est. Et vt à singulis ad turbam liberatorum transeamus, quondam ad festiuitatem beati Pontificis triginta septem homines à dęmonibus oppressi confluxere, qui omnes eodem die curati sunt. Sequenti verò anno eadem solemnitate viginti, & duo mūdati sunt: porrò tertio anno tredecim à sancti viri cœnobio salutis gaudia retulerunt. Cæterùm si velimus omnia quę diuina virtute aduersus impotentem dęmonum vim gessit, conscribere, vix modum tenebimus, & erudito lectori similia frequenter narrando, tædio erimus. Quare hac multiplici, quam retulimus, virtutum specie satis superque instructi, ita vitam moresque nostros ad imitationem Sancti Maximini componamus, nè qua vnquam dæmonum infestatione in peccato vincamur.

Dæmoniaci multi liberantur.

PRAECLARVM MARTYR. Beatissimi Andreæ de Chio, qui Constantinopoli obijt anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimoquinto Pauli Secundi Summi Pontificis primo.

Ex eo quod est per Georgium Trapezuntium.

ANNO ab Incarnatione Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto, cum vir quidam, quem honoris causa non nomino, ex Trapezuntina vrbe ortus, Peripateticorum philosophiæ professor, abnegata Cruce Domini per summam perfidiam Mahumeti nomen daret, Turcarum rex elatus, alium quēdam maioris fidei, ac constantiæ virum similiter Trapezuntium militiæ peritissimum in carcerem coniecit: dignū ratus, vt Philosophum conciuem suum volens nolensque imitaretur, cupiebat enim eius opera in re militari vti. At ille animo martyr: Philosophus, dicebat, in delicijs educatus, maiore spe ipsarum, Christi Crucem negauit: ego qui tot tantosque labores, cum Scythis bella gerens tuli, vulneraque excepi, (dixit, & aperto pectore cicatrices ostendebat) pro Imperatore cælesti mortem timebo? absit à me tanta insania. Quæ mens præterea esset mea, vel potius quæ stultitia, veritatem doloris fugiendi causa prodere, ac æterna cælestiaq; regna repudiare, ac Mahumetique adhærere, vt bellorum labores subeam, pericula magna pro Imperatore mortali suscipiā, gladios in Christianos Christianus ipse natus distingam? & denique in mortem ruere, quam fugiendā censuit Philosophus, vt in æternam, ac veram mortem deferar præceps?

29. Maij.

Quidam abnegat fidem Christi.

Constantia cuiusdam Christiani.

Hæc dum Constantinopoli fierent, Andreas febribus grauiter laborans perpetuam Virgini matri castitatem vouebat, si euaderet. Sedatis illicò febribus paulò post quasi ex morte surgens albis se vestimentis induit, vt eo symbolo admonitus nunquam oblati Creatoris matri voti obliuisceretur. Inde recuperatis iam planè viribus Constantinopolim petijt, non aliqua cupiditate magnarum vrbium visendarum captus (erat enim iuuenis viginti, & septem annorum summâ grauitate atque constantia: prorsus,

Voti effect°

Integritas & probitas Andreæ.

vt ne verbum quidem vnum ab ore ipsius vanũ prodiret) sed gratia Dei procul dubio eò allectus, vt & ipse martyrij palmam perciperet, & Philosophi siue breuitate, siue errore conturbatos, sua constantia in fide confirmaret.

Igitur mox vt vrbem applicuit, ab Ægyptijs mercatoribus apud iudicem accusatus fuit, quod magnũ cum Christianis commercium haberet, homo qui Alexandriæ Crucem negauerat, conculcauerat, sputis fœdauerat: & Mahumetum publica confessione summis laudibus extulerat. Hac accusatione in iudicio iniquo recitata, Andreas nunquam se à Chio, vbi natus educatusque fuit, nisi tunc recessisse affirmabat: idq; testibus multis approbabat. At iudex iniquus Christianorum testimonio reiecto, quod ea in re nullum esse dicebat, Mahumetistarum recipiebat. Tunc Christianorũ multitudo summa contentione iniquum esse clamitauit, aduersariorum testimoniũ admittere, petijtq; vt prætermissis testibus, res ipsa digno examine excuteretur. Dicebat igitur vt circuncisionis signum in membris eius exquirerent; nam si ad Mahumeti disciplinam accessisset, necessarium fore vt in genitalibus mẽbris circũcisio inueniretur. Interea spoliatur vestibus miles Christi, nudusq; à tanta multitudine adspicitur, sed nullũ in eo indiciũ, nulla circuncisionis macula, nullũ Mahumetistarum apparet vestigium. Exclamant Christiani incredibili lętitia exultãtes, confunduntur aduersarij, & victi penitus prosternuntur: nisi diabolico astu adiuti, exposuissent moris esse in Ægypto, minoris homines ætatis circuncidi: maioris, si ad Mahumetum Dei prophetam conuertantur, nullo modo ad circuncisionis legem impelli. His rationibus iudex, quia sectæ suæ fauebat, sententiam ad Regem transtulit, quemadmodum in rebus ambiguis & arduis lege cautũ est.

Falso defertur ab Aegyptijs mercatoribus.

Conuincuntur mendacij accusatores.

Itaque Christi milite in carcerem coniecto, Regem consultum adijt: cui cùm & ætatem floridam & inuictum iuuenis robur referret, rex talium hominum in militia cupidus: Vade, inquit, & si nostræ voluerit obedire voluntati, Centurionatum offerto. Sin beneficijs nostris nihil commouetur, minis atque terroribus ipsum concutias, & si neutra poteris prçualere via, capite plectas. Altero igitur die, producto ipso, primũ Regis pollicitationes proponuntur mirabili cum amplificatione. Verùm cùm Martyr Christi nihil respondendo contemnere oblata videretur, qui circunfusi erant veritatis hostes, alij vestes, alij argentum atque aurum, alij supellectilem variam pollicebantur: cumque in silentio acrius perseueraret. Quid, inquiunt, ne verbis quidẽ tuis nos dignos putas? Digni quidem, ait, vos estis multò maioribus, quàm ego dicere aut excogitare queam: sed res, quas offertis, nulla responsione dignę sunt. Quid enim caducam hanc vitam atque mortalem putatis magni aliquid habere, quo cæle sti sit prçponenda? Erras ipsi respondent: nam nos & ad illam tibi viam aperire studemus, & hanc insuper tibi fœlicem reddere conamur. Non cohærent, inquit, caduca ęternis, non fœlicibus misera, non prophana beatis. Sed quid opus est verbis? Ego fœlicitatem huius sęculi nihil facio: ego Crucem, passionem, sepulturamque Christi mei nunquam, auxilio illius fretus negabo. Statuite in me quicquid malueritis: vnum rogo, ne me verbis amplius tentetis.

Turcarum princeps eũ allicit oblatis honoribus, minis atque terroribus.

Ille omnia contemnit.

His dictis coniectus illicò in carcerem, vinculis catenatus, pedibus atque manibus alligatus, ad meridiem sequentis diei, qui fuit 20 Maij, iacuit. Post meridiẽ è carcere eductus in partem vrbis, quæ Orientem spectat, prope mare trahitur: vbi manibus pedibusque ad palum alligatus tanta crudelitate cæditur, vt pœnè supplicij atrocitate victus animum abiecisset: cumque principio fla-

Caditur flagellis.

flagellorum & verborum toto corpore vehementer cótremisceret, fertur manibus ad pectus contractis ac digitis in pugnum compressis magna exclamasse voce: Virgo Maria adiuua me. Inde pedibus altero ad alterum adductis, stetit in iisdem vestigijs ad Solis occasum vsque rectus. Interea dũ miles Christi his cruciatibus exercetur, Trapezuntius ille, de quo supra retuli, è fenestra turris prospiciens clamabat: ò fœlicem Christianum, ò beatam quæ te genuit insulã, ò nobilissimum atque omni laude dignum genus, vnde ortus es: Vtinam eadem tecum pro Christo supplicia subire liceat. Hæc aliaque martyrij coronam desiderans vociferabatur. Carnifices autem Andrea reducto, multis pretiosa membra flagellis, lorisque fœde dilacerata vnguentis vngunt, & cibum potumque ad fulciendam in corpore animam de Medicorum consilio, quorum multi ac peritissimi aderant, offerunt: ac aquam, in qua non paruum defœcati auri pondus bullierat, offerunt ad bibendum. Id faciebant, quo longior vita eius aliquid ad negationem Crucis afferret: simulque ostenderent quanti vitam eius facerent. Fortè etiam quia non ignorabant quòd Christi martyres per diem cruciati, nocte diuino beneficio pristinam solent, imo maiorem frequenter & corporis & animi pulchritudinem recuperare. Quare timentes nè id diuinitus eueniret, medicamentis suis occultare veritatem studebant.

Inuocat beatam Virginem in supplicijs.

Magna cura adhibetur vulneribus eius.

Vicesima prima eiusdẽ mensis die, rursus producitur, denudatusq; ferreis vnguibus, tergora, quæ pridie eius diei fuerant flagellata, dilacerãtur: nec quidquam aliud fecit, dixitque miles Christi, quanquam prius contremuit, manusq; ad se adduxit, digitos in pugnos contraxit, pedes in iisdem vestigijs tenuit, magnaque voce clamauit: Virgo Maria adiuua me. Sic Trapezuntius etiam eadem quæ prius vociferabatur, è turri iterum atque iterum repetebat. Adueniente nocte, vnguentis illinitur, similiter medicamentis atque aquis, in quibus magna virtus auri fuerat infusa, sustentatur: quasi charam Crucis hostes salutem eius haberent, Spiritus sancti gratiam in Medicorum peritiam, cibique ac potus commoditatẽ deriuantes. Illucescente namq; die, sanus omnino martyr Christi apparuit, quæ res medicamentis fieri non potest: quæ cum naturaliter agerent, longiore indigent tempore, vnde constat solam Christi virtutem opẽ mar tyri contulisse.

Curatur diuinitus.

Vicesima secũda die eiusdẽ mensis post meridiem similiter producitur, tantaque crudelitate & manus & pedes torquentur, vt ne vnum quidem membrum suo loco maneret, sed salirent omnia: prorsus vt ipsi inimici Christi hominis constantiam mirarẽtur vehemẽter. Hoc interim in Christi martyre admiratione dignum est, & meritis beatæ Virginis tribuendum, quod post illos clamores quã Virginis opem implorabat, dicens: Virgo Maria adiuua me: ne minimum quidem doloris signum ediderit. Interim Trapezuntius ille magnis vocibus non desinebat martyris fœlicitatem è turri prædicare, & eandem sortem expetere: medici verò omni diligentia, vt collapsas in martyre vires restaurarent, laborabant.

Atrocissimè cruciatur.

Miraculũ de B. Virgine.

Vicesima tertia die sanus & incolumis non medicorum arte, sed illius primi martyris & Domini omnium Iesu Christi productus Andreas, nouo genere cruciatus vexatur: humeros carnibus per gladios denudant, studentes semper, nè celerior mors ipsum inuaderet. Sperabant enim si nõ acerbitate ac magnitudine dolorum, attamẽ diuturnitate se victuros, sed derisi tandem iacuerunt. Declinato die reducitur, sicuti diebus superioribus, dictis factisque, medicamentis quoque non aliter quàm prius adhibitis.

En tibi immanem cruciatum.

Die vigesima quarta eiusdem mensis eodem in loco, quo prius clunes carnibus nouaculis spoliantur, non

subi-

subitò, sed cum mora, vt doloris acerbitas inuictum athletæ Christi animum superaret. Cætera omnia similiter acta, vt in superioribus diebus, dictaque eodem modo etiam à Trapezuntio, animo atque voluntate martyre: qui illis diebus quibus Andreas patiebatur, similiter è turri clamitabat.

Die vigesima quinta, partes pedũ quæ inter genua clunesque sunt carnibus similiter denudantur: cætera eodem modo dicta gestaque fuerunt. Vigesima sexta suræ similiter carnibus nudatæ miserabile valde spectaculum astantibus præbuere. Vigesima septima femur, quæque circa ipsum sunt, excoriantur. Vigesima octaua die totum corpus à capite ad pedes verberibus cæditur, vt doloribus renouatis tandem moueretur. Maxilla quoque vna vno ictu denudata carne fuit, quam Christiani magno studio raptam, in monasterio B. Francisci, inusitato odore fragrantẽ, condiderunt.

Horrendi cruciatus.

Vigesima nona die eiusdẽ mẽsis producitur iterũ Andreas, martyr Christi præcipuus, corpore sano & viuaci, vultu læto, ac facie decora. Mahumetistæ his rebus moti, medicamentorum virtute id factum afferebant, & ingratitudinem illius accusantes clamabant: Non vides, ô Andrea, te Mahumeti gratia & medicaminũ virtute, sanitatem adeptum. Agnosce miser beneficium prophetæ nostri, nè mala morte intereas. At Andreas: Nõ est, inquit, mors illa, sed vita. Quare nolite me verbis istis inanibus terrere. Non me vestra medicamina, sed Crux Domini nostri Iesu Christi, ad hunc vsque diem incolumem conseruat. His dictis caput intrepidè securi subiecit, & ad cælestia regna è corporis ergastulo euolauit. Tunc mortis eius ministri, truncum cum capite corpus, maris fluctibus immergere voluerunt. At Christiani, effusis lachrymis, circunstantes mortuum sepeliendum esse exclamabant. Inter ea lis ad regem defertur, qui auditis cruciatibus & inuicta martyris fortitudine, dignum esse pronunciauit, vt summo cum honore, vir adeo fortis sepeliretur. Itaque Christiani apposito capite corpori suo, ad Galatã deportarunt. Aderat innumerabilis vtriusque sexus multitudo & Mahumetistarum etiam multi, admiratione commoti, non pauciores quàm decies decem millia, spectaculo intererant. Alij lachrymas præ gaudio fundebant, alij laudes eius prædicabant, alii constantiam ac robur animi, alii prudentiam atque grauitatem, alii contemptum humanarum rerum extollebant. Multi fidem in Iesum Christum, & piam erga immaculatam Virginem deuotionem commemorabãt.

O rem admirandam.

Securi percussus abit è vita.

Sepelitur honorificè.

His ita gestis, Rex magna exarsit cupiditate viri illius Trapezũtii, de quo supra diximus, liberãdi; sed quia honestè id facere, nisi rogatus, posse non iudicabat, per quasdam, vt dicebatur, mulieres effecit, vt vxor illi*, pro marito suppliearet suo. Sic mors Andreæ atque martyrium illum quidem palam, sed multos quoque alios à periculo liberauit, multos in fide orthodoxa confirmauit: & Mahumetanos pudore confudit. His omnibus ego vehementer commotus, ardebam desiderio videndi corpus eius: vidique ipsum in sepulcro nimium profundo, & situ horrido, ea tamen integritate membrorum omniũ, eo totius corporis colore & dignitate formæ, tali vultus splendore & habitu, vt non animam expirasse, sed dormire mihi leniter, sub vmbra videretur, atqui iacebat loco ita humido, vt omnibus iam indumẽtis quibus erat inuolutum corpus, putrefactis, nudum totum conspiceretur, præterquam quod genitales partes, fragmento lini obtegebantur.

Inde verò cum post pia vota & desideria, quibus ardebam tangendi & osculandi pedes, manus, & faciẽ præcipui martyris, decimooctauo die Martij soluerem, ipsa soluendi hora, in non paruum incidi periculum, nimbis contra flantibus, inque saxa

nauem

nauem depellentibus. Imploraui subitò martyris auxilium, promisiq́ue, si ad meos, Romam, incolumis deuenirem, perpetuis literarum monumentis martyrium eius traditurum. Euasi maris & latronum pericula, quodq́ue miraculo est, senex ægrotusq́ue hinc recessi, iunior sanusq́ue ac multò robustior remeaui.

Auctor nũcupat votũ martyri, & liberatur à periculis.

HISTORIA S. PETRONILLÆ virginis filiæ Beati Petri Apostoli.

Maij 31. Petronilla paralytica.

SAncta Petronilla Petri Apostoli filia, incredibili pulchritudine virgo, fertur, multo tempore, ex patris voluntate, paralysi laborasse, membrorumq́ue omnium officio destituta, lecto decubuisse. Cumq́ue die quodam, inter alios discipulos, Titus pariter adesset, & discumbentes familiares de rebus diuinis sermones conferrent, fertur, cum quadam admiratione, dixisse Petro, quid causæ esset, quòd cùm alijs optata sanitatum largiretur beneficia, filiam, ab ea, qua detinebatur, lecto affixa, calamitate nõ liberaret. Cui Petrus, sic animæ eius saluti, quæ corporis longè præferenda est, expedire respondit. Veruntamen ne qua hoc putaretur diuinæ gratiæ inopia fieri, ait ad filiam: Surge Petronilla, nobisq́ue ministra. Ad quam vocem illa protinus viribus integris exiliens, discumbentibus ministrauit: cunctis rei admiratione defixis. Expleto autem ministerio, iussit eam ad lectulum redire. Redijt illa: moxq́ue febribus correpta, grauiore cœpit molestia conflictari. At verò cum ea omnia, summa mansuetudine perferret, ageretq́ue tam in aduersis quàm prosperis Deo grates, paulò post, diuino beneficio integræ sanitati restituta, & sibi & alijs plurimis oratione sua miram Dei gratiam impetrauit.

Sanatur à patre ad tẽpus.

Interim cùm formæ eius præstantia esset eximia, multiq́ue insano capti amore eam deperirent, Flaccus Comes coniugem eam sibi postulauit: armataq́ue manu, ni spontè consentiret, eam abripere voluit. Cui virgo: Quid, inquit, ad virginem inermem cum militibus venis. Me si tibi vxorem deposcis, honestas potius virgines matronasq́ue post triduum ad me mittito: vt earum comitata obsequio, cum honore tuas ad ædes spontè veniã Hoc dicto gauisus vehementer Flaccus triduum ei concessit, quo toto Petronilla precibus & ieiunijs, cum Fœlicula virgine collectanea intenta, diuinam assiduò opem flagitabat. Tertio verò die, Nicomedes presbyter eam inuisens, diuina ibidem celebrauit mysteria: eamq́ue sacrosancto Christi corpore & sanguine refecit: & ecce sumpto epulo illo cælesti, mox beatum Creatori suo spiritum tradidit. Corpus eius honorificè sepulturæ mandatum, constructo desuper nobili cœmeterio ad basilicã Vaticanam translatum, honorificentissimè asseruatur.

Flaccus Comes eã vxorem sibi poscit.

Excedit è vita sũpto venerab. Sacramento.

IVNIVS
CERTAMEN SS. MARTYRVM
PAMPHILI, VALENTIS, PAVLI, SELEVCI, Porphyrij, Theoduli, Iuliani, & Sociorum.

Ex eo quod est per Eusebium Cæsariensem.

Iunij 1.

MAGNVM hic, & gloriosum profectò oculis nostris offertur spectaculū, Pamphili, & sociorum virorū admirabilium, nā sicuti neruorū, vel vocū cantus, plurium sonorum varietate temperatus suauiter aures animumq; oblectat: ita virtus in duodenario hoc martyrum numero, in quibus eiusdem virtutis splendor, æquali inæqualitate, mirificè congruit, non potest non animos nostros, sui admiratione defixos, ad se rapere, & summa quadam voluptate perfundere. Sunt enim hic adolescētes, simul, & senes, serui simul & liberi, eruditi, & rudes, obscuri generis homines, vt multis videbatur, & gloria insignes, fideles simul cum catechumenis, & diaconi cum presbyteris; qui oēs tanquam à sapientissimo musico, nempè Dei verbo vnigenito, variè pulsati, clarissimos numerosissq; & cōcinnos admodum, in iudiciis sonos ediderunt.

Pamphili encomion. Inter quos Pamphilus, & fortitudine, & sapientia primus, Cæsariensium ecclesiæ ornamentum, presbyterij honore insignis, ex Berythensium ciuitate oriundus, omnibus diuinarū humanarumq; rerum disciplinis egregiè imbutus, à carnis mundiq; illecebris semper se illibatum conseruauit. Cumque, & generis dignitate, & diuitiarum gloria præstaret plurimum, delicias respuens, amplissimas possessiones, prædiaque sanè luculenta, pauperibus distribuit: & multò ante, quàm ad hoc certamen veniret, vitæ asperitate, egregium se Deo martyrem exhibuit. *Distribuit sua pauperibus.*

Secundus aūt post ipsum Valens senili prudētia vir, canitie ornatus, ipsoq; aspectu venerandus diaconatus, in Elìensium ecclesia, officio cū laude summa fungebatur. Tertius verò erat Paulus, ex Iamnitarum ciuitate oriūdus, vir acerrimus, & spiritu feruēs, qui etiam in martyrio per cauterij tolerantiam suscepit certamen cōfessionis. His in carcere duobus annis squallore contritis, martyrij occasio fuit Aegyptiorū quinq; aduētus, qui post grauē afflictionem è metallis dimissi, cum domum reuerterentur, in ingressu portæ Cęsariensium à custodibus quinam essent, & vnde venirent, interrogati sunt. Cumq; qua erāt animi fortitudine nihil celarent, sed intrepidè se Christianos esse faterētur; perindè, ac malefici in ipso furto deprehensi, statim cathenis vincti sunt. Inde ad Pręsidem adducti, & in carcerem coniecti, sequenti die, qui quartus decimus erat Kal. Martij, vnà cū Pamphilo, & sociis, Firmiliano oblati sunt. Ille autem Aegyptiorum solùm periculum faciens, omni ratione ante tormenta eos exercuit. Atque eorum quidem principem cum adduxissent, studiosè de nomine, & patria quæsiuit. Ille verò cęlestem Hierusalem patriam suam omniumq; Christianorū esse respōdit. Iudex autem *Valēs martyr Diaconus.* *Paulus Iānites.* *Martyres quinque Aegyptij.* *Nota responsum martyris.*

tem

tem cogitatione ac mente humi defixus, quænam illa ciuitas esset, & vbi terrarum sita accuratè perscrutari cœpit: & illatis tormentis vrgere, vt verum sine ambagibus fateretur. Existimabat enim tyrannus ciuitatem illam Romanis infestam, summum esse Christianorum robur. Vnde animi dubius instabat vehementer tormentis, & curiosè de ciuitate illa Hierusalem multa inquirebat. Cùm autem adolescentem diu flagellis cæsum, nullo modo ab animi constantia, & ab ijs, quæ prius dixerat, dimoueri posse cerneret, capitis eum sententia damnauit: reliquosque Ægyptios simili palæstra exercitos, idem supplicium subire fecit.

Pamphili cædes.

Deinde ad Pamphilum transiens, percunctatus est ab eo, num tantis supplicijs, quæ mente oculisque in alijs hauserat edoctus, sanioribus statueret parere monitis. Cùm verò ab vnoquoque eorum responsum præclaris martyribus dignum accepisset, in eos similiter capitis sententiam tulit. Aderat tunc ibi Porphyrius, spectatæ indolis adolescens, nondum totos octodecim annos natus: qui vt primùm latam aduersus dominum suum cognouit sententiam, in media multitudine exclamans: Rogo, inquit, vt corpora humi mandentur. Iudex autem quauis fera agrestior, eam vocis libertatem indignissimè ferens, Porphyrium corripi, totisque viribus à tortoribus cruciari iubet. Cùm verò sacrificare præcisè recusaret, ferro viscera ossaque scrutari, & latera tormentis exagitata pilorum textis atteri, ac deinde, lento & molli igne, generosum martyrem torreri iubet. Licebat videre Porphyrium, instar inuicti athletæ, corpore puluerulentum, vultu læto, animoque exultanti, ad mortem progredi. Cumque ad rogum appropinquaret, eadem animi alacritate in medias flammas ingressus, notos ac familiares suos consolabatur: ac tandem Christi Iesu nomine, sine intermissione, inuocato, lætus, martyrij palmam apprehendit. Atque hic quidem cùm ante Pamphili consummationem, postremus accessisset ad certamen, prior, è corpore excessit ad Dominum.

Porphirius adolescens insignis.

Immanissimè torquetur.

Comburitur.

Eo hoc modo coronato, Seleucus lætabundus, Pamphilo fœlicem eius exitum nunciauit: cumque osculo salutasset martyres, comprænhensus illico à militibus, capitis supplicio affectus est. Is erat è Cappadocum regione oriundus, & præclara militaris virtutis indicia, in Romano exercitu, varijs dignitatibus ornatus, ediderat. Quin etiam statura, viribusque & magnitudine corporis, reliquos omnes longè superabat: ipso quoque aspectu, tam propter magnitudinem animi, quàm corporis pulchritudinem, omnibus erat admirabilis. Atque in principio quidem persecutionis, varijs in certaminibus, iam admodum clarus euaserat. Postquam autem à militia separatus fuit, totum se ad pietatis studium appulit: prorsus vt pupillorum & viduarum patrocinium solicitè gereret, & paupertate alijsque calamitatibus oppressos mirificè recrearet. Quamobrem meritò dignus habitus fuit, eà martyrij corona, quam vno & eodem die athleta, decimus, fortiter viriliterque apprændit.

Seleucus cõprahenditur.

Eius encomion.

Seleuci deinde vestigijs institit Theodulus, vir & morum grauitate & cana prudentia admodum venerandus, qui primum honoris locum inter Præsidis seruos & morũ & ætatis gratia, & maximè, propter beneuolentiã, qua trium filiorum pater suos complectabatur, obtinuerat. Is autem, quòd exemplo Seleuci, properantes ad certamen martyres, osculo salutasset, ad Dominum adducitur: Crucique affixus martyrium subiit.

Theodulus senex eximius.

Cùm post hos, vnus adhuc restaret Iulianus, is ea ipsa hora, qua peregrè veniebat, ne ingressus quidem ciuitatem, statim, vt erat ex itinere lassus, ad certaminis locum perrexit; visaq; sanctorũ corpora humi hinc inde strata, vnumquodque eorum peramanter amplexibus strinxit, & fusis, præ gaudio, lachrimis rigauit. His pietatis operibus

Iuliani præstãs virtus

operibus intentum comprehendunt lictores, adductumque ad præsidem, ex eius mandato, lento igni subijciunt. Iulianus verò incredibili gaudio, inter ipsas flammas exultans, magnaque voce, Deo, qui tantis eum bonis dignatus esset, gratias agens, in choros martyrum assumptus fuit. Erat autem is quoque genere Cappadox, pietate plenus & fide, vir ingenio admodum miti, mansuetoque: ideoque tantorum martyrum consortio dignus. Et quidem quatuor dies, totidemque noctes, sanctissima martyrum corpora, bestijs carniuoris exposita fuere. Cùm autem, diuino beneficio, ab omni ferarum incursu, salua & integra permanerent, à fidelibus, debito sepulturę honore, excepta, in ædibus templorum reposita fuere: vt à populo fideli, ad maiorem Christi gloriam perpetua veneratione colerentur.

Comburitur.

VITA SIMEONIS MOnachi Treuirensis.

Ex ea quæ est per Eueruuinum Abbatem monasterij Doleiensis. Obijt vir Sanctus Anno 1035.

IR Dei Simeon, patre Græco Antonio, matre Calabrica, in Sicilia, ciuitate Syracusana, nobilissimis parētibus procreatus, genitus, optimæ indolis puer, à patre, militari virtute claro, Constantinopolim deductus, literis ibidem imbuendus, viris eruditissimis traditus est. Adultus itaque, & singulari iam virtute pręditus, cum cerneret quosdam eximios pietatis, & religionis cultores, Christi sepulchrum, supplices adire; ipse eodem religionis studio vehementer inflammatus, parentibus, & patria relictis, Hierosolymam abijt: vbi pijs votis persolutis, vt arctiori amoris vinculo, Deo sociari posset, solitudinem expetiuit: inuentoque, ad ripam fluminis Iordanis, viro quodam multis virtutibus claro, & sanctitatis opinione conspicuo, eidem se in disciplinam tradidit. Is autem ab omni hominum congressu, in turri quadam inclusus morabatur, & admiranda vitę seueritate seipsum ad cęlitum vitam excitabat. Hunc verò Simeonem ad se venientem benignè quidem complexus est: sed cum cerneret aduentantium turbas propositū sanctitatis studium plurimùm impedire, clanculum ex eo loco recessit. Simeon autem tanto patre orbatus, anxius animi, quid ageret cogitare cœpit: cumque neminem haberet, qui cum vitæ suæ consilia conferre posset, sedulò Patrum vitas legit quotidie, ex quibus tandem intellexit valde periculosum esse tyronem vastæ se eremo committere, & inermem cum potestatibus tenebrarum die nocteq; confligere. Itaque maturo secum habito consilio, Bethleem adijt, seque in monasterium S Mariæ admitti petijt. Qua petitione benignè concessa, annos admodum duos, diaconi interim fungens officio, ibidem, in omni sanctitate exegit. Inde ad mōtem Sinai abijt, vbi in loco, qui ardētis Rubi Mosaici visione celebris habetur, aliquot annos sub Abbate, Christo strenuè militauit. Crescente autem perfectioris vitæ desyderio, summa ipsius Abbatis voluntate, ad oram maris rubri secessit: vbi in spelunca quadam, duos fermè annos, in omni disciplina sese exercuit. Panem ei monasterium suppeditabat. Aquam verò, stillicidia rupis in qua latitabat, sitienti haustum pręebant.

1. Iunij. Parentes et patria Simeonis.

Studet Constantinopoli.

It Hierosolymam.

Viuit apud quendam eremitam.

Degit in monasterio.

Item in spelunca.

Hic cum tota mente diuinis intentus rebus, Deo famularetur, paulò post ab Abbate reuocatus, monasterium in vertice montis Sinai situm, omni habitatore, propter incursantes Arabes planè desertum, incolere iussus est. Nec mora. Simeon, qui omnia sanctitatis officia ex vna obedientiæ virtute metiebatur, eò abijt, seseque & ad prædonum incursiones & ad dæmonum infestationes sustinendas, promptum paratumq; exhibuit. Ibi verò nouas & miras sanè dæmonum insidias est expertus. Nocturnis horis, hostis, Angelica specie assumpta,

Monasterium in uertice montis Sinai.

Tentationes dæmonis.

pta, in somnis ei apparebat, monens atque impellens, vt sacra quotidie mysteria perageret: neque pateretur locum semel Deo consecratum, à diuinis mysterijs vacuũ permanere. Cumque vir sãctus se ea sacri muneris functione præditum pernegaret, dæmon renitẽtẽ, de lectulo educebat, & ante altare vigilantem statuebat, districtè præcipiens nè cunctaretur sacrosancti corporis & sanguinis oblationem facere. Tunc sanè turbatus Simeon cum sacris ornatus vestibus, ab ipso dæmone stola induendus esset, virtute orationis & signo crucis inimicum repulit, seque delusum ingemuit. Post hęc ad monasterium Abbatis regressus, hebdomadarum se inedia macerauit, & dolens gemensque, dæmonis insidias omnibus exposuit.

Mira abstinentia.

Eodem tempore, tam dira fames Ægyptum inuasit, vt in vna ciuitate Babylone, cẽtum hominum millia extincta fuerint. Qua sanè calamitate constricti monasterij fratres, quotidie precibus & vigilijs, contra inopiam instanter pugnabant: adeo, vt mirabili Dei beneficio, nullum in exiguo frumenti tumulo, qui supererat, detrimẽtum senserint, quamuis ex eo, larga manu, præter domesticas necessitates, pauperibus subuenirent. Interim Abbas vt aliquod sibi suisque solatium præstaret, liberam omnibus quouis abeundi potestatem fecerat. qua occasione arrepta Simeon, qui iam ante incredibili solitudinis desiderio tenebatur, ad eremum abijt: & nè quis itineris vestigia molli sabulo impressa sequeretur, eumque ab instituto retraheret, arte, qua poterat, destruebat.

Nota famẽ ingentem in Aegypti Babilonia, quę et Mẽphis.

Egregium miraculũ.

Tandem post longa eremi spatia emensa, ex altissima rude, paruam contra morem eremi, raro virentem germine prospexit planitiem, seque illuc, non sine magno periculo contulit. Fons natiuus gratum præbebat potum, cibatum caulium semina, quæ trigesimo quoque die iucundum preferebãt fructum. Cum capreolis tamen alijsque eremi bestiolis, quò pabulatum veniebant, frequens gerebat prælium.

Viuit in loco ualde solitario.

Post multos verò dies, dira fame iã extincta, fuit imperio Abbatis, ad monasterium reductus, vt operam suam, quæ multis, propter eam, qua pollebat, industriam, vtilis admodum erat, omnibus collocaret. Ibi tum vir sanctus in partes occidẽtales destinatur, vt certam quandam pecuniæ summam monasterio debitam exigeret. Sed cùm Babylonem appulisset, mox tanquam vrbis explorator, in vincula est coniectus: at paucis post diebus, cognita viri innocentia & probitate, honorificè dimissus est. Inde verò nauem armis & munitione egregiè instructam conscendit, quanquam non ignoraret eam à piratis vastandam. Hortabatur nauclerũ, vt mora vnius & alterius diei, imminentem cladem euitaret: sed is robore nauis & virtute sua confisus, sanè eius consilio, nullo modo acquiescere voluit. itaque solutis anchoris, vela ventis commisit, sed insequenti die, in pyratas incidit: qui statim tormentis acriter nauem expugnandam susceperunt, sed vbi se nihil aperta vi & irruptione proficere intellexit, dolo malo grassari instituit. Signo igitur pacis sublato ad colloquium admitti petijt. Quo cõcesso mira verborum blanditie archipyrata nauclero persuasit se ad maris defensionem, non autem vt cuiquam exitium inferret, constitutum esse. Existimasse autem nauem illã propter admirabile robur & multiplicem munitionem hostilem fuisse. nam certum esse quasdam istiusmodi oberrare, quæ in mercatorum perniciem conspirassent. Hoc verborum lenocinio persuasus nauclerus, latrones illos in nauem suam recipit vt cõmunibus viribus imminens malum repellerent. Inter ea prædones depositis armis pacem simulant, familiares cum omnibus sermones miscent, de naue in nauem commeant, & conceptum animo scelus mira calliditate tegunt. Postquam verò hoc modo omnẽ fraudis suspicionem nauclero ademissent, repente ex insidijs prosiliunt, gladios impiè stringunt, & ipsi nauclero ante omnes caput amputant. Inde inimica

cæde in reliquos debacchantur, omnesque ad vnum crudeli internecione iugulant. Solus Christi famulus Simeon in puppe supererat, quem cũ certatim mactandum cl amarẽt, vnusque stricto ense in eum irrueret, ille reiecta veste, in mare desilijt, nandoque cædem effugit. Et illi quidẽ mul ta post eum spicula mittebãt, sed frustrà conabantur interimere, quem Christus volebat saluare Ergo per vices natando, per vices in fundo gradiendo, tandem nudus & extrema lassitudine confectus ad litus peruenit. Inde ad proximum vicum tetendit, sed gentis istius linguam, quanquam Ægyptia, Syria, Arabica, Græca & Romana instructus eloquentia, intelligere non poterat. Biduo igitur & nuditate, & fame, sitique miserrimè conflictatus est. Tertia dia quidã tantam calamitatem miseratus, vilissimum ei indumentum proiecit: quo indutus illico per incredibilem miseriarum cumulum, pedibus iter Antiochiam confecit. Ibi à fidelibus peramanter exceptus & benignè habitus, breui Patriarchæ & vniuersis principibus notissimus euasit.

Vir Sãctus mittit se in mare et euadit eadem tyrãnorũ.

Venit Antiochiam.

Ea tempestate Richardus Abbas pietatis & religionis studio celebris, sacra Hierosolymę loca obire voluit. Dum ergo itineris necessitate compulsus Antiochiam deflecteret, captus insigni Simeonis probitate, socium eum itineris assumpsit. Sed accidit cum ad ciuitatem Bellegradum (quæ in confinio Bulgarorum & Hungharorũ sita est) appulissent, vt princeps ciuitatis illius Simeoni transitum prǽcisè negaret. Igitur flens simulque Deo gratias agens tristem flentemque similiter Abbatem reliquit. Per multas denique angustias & latronum insidias ad mare reuersus est. Quo prosperè transmisso Roma in Franciam Rothomagum appulit. Ibi verò omni spe pecuniarum, propter quas tam multa viarum & latronum pericula emensus fuerat, frustratus est. Comes enim Richardus, qui censum monasterio assignatum persoluebat, vitã cum morte permutauerat. Itaque vir sanctus infinitis vndiq; circumseptus angustijs nihil habebat aliud, quàm vt in altissimo diuinæ prouidentiæ consilio quiesceret. Occurrit interim animo, vt charissimum sibi patrem Richardum Abbatem, eiusque comites iterum inuiseret, quod fecit: & egregium se apud illum exemplar sanctitatis præbuit.

Rothomagum venit Sanctus.

Interea Poppo Treuirensis Archiepiscopus religionis ergò Hierosolymam pergens hunc Dei famulum itineris sui comitem habere voluit: cuius vitæ innocentiam mentisque puritatem cum satis mirari non posset, ei post reditum suo in episcopatu manendi facultatem præbuit, præmissque, vt maneret allexit. Hac non tam benignitate, quàm diuino prouocatus instinctu Simeon, paruum tugurium in turri, quam antea portam nigram vocare solebant, elegit: vbi ipsa festiuitate Diui Andreæ solenni ritu à Poppone & Clero vniuerso tanquam huic sęculo planè mortuus reclusus est. Ibi verò quanta vitæ austeritate rebelles corporis mot*, quã quam iam ante vehementer fractos, domauerit explicatu est difficile. Nec defuere continuæ dæmonum impugnationes & insidiæ: quas certè nisi gratia Christi mirificè roborat* fuisset, nequaquã sustinere diu potuisset. Per noctes enim horrendi leonum rugitus, luporum vlulatus, porcorum grunnitus aures animumq; percellebant: cęterę; bestiarum diræ infestationes non rarò ipsum tugurium subuertere videbantur. Et si autem immensos clamores auditu perciperet, penitus tamen videbat nihil: vnde nõ dubitabat dęmonum eas esse præstigias. Tandem ab hac tempestate liberatus, nocte quadã peruigil in oratione, totam sensit fabricã turris illius funditus concuti, & quasi facto terrę motu in profundum demergi. Sed eo terrore nihil motus vir Dei perstitit in precibus immobilis, & ecce cellula immenso illustrata lumine admirandum valde spectaculum præbuit.

Poppo Archiepiscopus Treuirensis.

Simeon apud Treuiros in turrì degit solitarius.

Tẽtationes dæmonis.

Sathan enim in Angelū lucis se transfigurans, hac ratione inuictum athletam in fraudem impellere conabatur. Sed Simeon, cuius mens radijs sancti spiritus multo clarius fulgebat, protinus insidias cognouit, lumenq; per dæmonem illatum ne oculis quidem suis aspicere dignatus est. Cum verò clausa aliquamdiu lumina rursus aperiret: ecce ibi monstrum horrendum, hostis antiqui teterrima species, ipse inquam cacodæmon multis modis in eum sæuiens, si non planè superaret, saltem vt prosterneret, nitebatur. Sed Simeon quanquam primo aspectu expauesceret, mox tamen oratione & crucis signo hostem confidenter inuasit, cumque in fugam compulit.

Videt cacodæmonem horribili specie.

Tum verò inimicus cum omnes machinationes per se illatas in nihilum concidere cerneret, seruos suos in eum armauit, multoq; per eos, quàm per se, maiorem vim intulit. Ea tempestate aquarum flumina vehementer excreuerant, multisque oppidulis & varijs locis exitium minabantur. Eius mali causam dæmonis satellites Simeoni imputabant, eumque maleficum esse, & propter multiplicem eius impietatem, cladem illam à Deo immissam esse clamitabāt. Vnde, facto ex ciuitate impetu, lapidibus eius tugurium obruere conati sunt. Iamque fenestram perfregerant, & in furore perstabant, cum Simeon in sui persecutione exultans, solis precibus furorem eorum impetumque repressit.

Patientia viri sancti in persecutione atroci.

Post hæc decursis annis aliquot, diuinitus de obitus sui die certior factus, totum se ad cœlestia contemplāda multo studiosius composuit: donec Kalendis Iunij sanctam animam benignissimo suo Creatori redderet. Corpus eius exanime altera die sudorem optimè satè fragrantē præbuit. Tricesima verò die, quo toto tempore propter odoris suauitatem inhumatum permansit, mulier omnibus contracta membris ad sepulchrum eius salutem adepta est. Ab eo verò tempore tantis deinceps miraculis coruscauit, vt à Benedicto Papa nono, Poppone Archiepiscopo petente, statim ab obitu in diuorum sit numerum relatus.

Obitus ei⁹.

ILLVSTRE CERTAMEN Clarissimorum Martyr. apud Lugdunum Galliæ Photini eius vrbis S. Episcopi, Diaconi, Epagathi, Maturi, Attali, Pontici Biblidis, Alexandri & Blandinæ cum alijs: quorū fortia & iterata certamina Christiani Viennenses & Lugdunenses descripsere. Habetur apud Eusebium Cæsariens. Eccles. Histor. lib. 5. cap. 1. & 2.

Magnitudo afflictationis, quæ hoc loco ingrauescit, ingens gentilium odium contra sanctos incitatum, supplicia, quæ beati Martyres placidè sustinuerunt, neque dicendo accurate explicari, neque scribendo facilè à quoquam comprehendi possunt. Nam aduersarius noster omnibus viribus, vt dicitur, Christianos adortus, adeo vbique in nos grassatur, vt publicis non modo ædificijs, balneis & foro nobis interdictum sit: sed etiam vt nostrum nemini vsquam locorum in conspectum prodire liceat. At gratia Dei pro nobis cum diabolo decertauit, & hos, qui sunt paulo remissiore animo è periculo eripuit: illos autem, qui patientia armati, tanquam firmæ fidei columnæ, non modo impetum hostis nostri diaboli facilè laturi videbantur, verumetiam in sua ipsorum capita eundem quodammodo prouocaturi, ex aduerso opposuit: qui tum in acie fortiter cum aduersario conflixerunt, omne opprobrij & supplicij genus toleranter sustinendo: tum celeri gradu ad Christum maturarunt, ea mala, quæ erant ingentia & grauia, exigua, & pœnè nulla existimando: perspicueque reuera ostenderunt: quod non sunt, condignæ passiones

2. Iunij. *Persecutio immanis in Gallijs.*

siones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.

Ac primùm cruciamenta, quæ confertim erant, & tanquam cumulo multitudinis in illos coacernata, viriliter & magno animo subierunt.

Mittuntur in carcerē. Cumque à Tribuno plebis alijsque magistratibus, qui ciuitati præerant in forum deducti, coram vniuersa multitudine esset ab illis de fide quæsitum, & eam illi liberè confessi fuissent, continuò in carcerem coniecti ad Præsidis vsque aduentum, conclusique sunt. Deinde cum ad Præsidem ducti fuissent, & ille in iudicando omni crudelitatis genere vteretur, Vetius Epapathus, vnus ex fratribus, illam iudicij iniquitatem haud æquo animo ferens, audacter liberam pro fratribus in pleno consessu respondendi facultatem postulauit: perspicuè se probaturum asserens, nihil sceleris nihilue impietatis in nobis omnino posse reperiri. *Vetius Epagath' Christianorum aduocat'.* Contra quem cum multitudinis frequentia, quæ tribunal circunsistebat, admodum vociferata fuisset (erat enim inter illos illustris atque eximius) simulque Præses propositam ab eo postulationem minimè tolerare posset, sed solùm istud ab eo quæreret, vtrum esset Christianus, ille tunc, clarissima voce, hoc ipsum confessus in sortem & numerum martyrum relatus est, ac deinceps aduocatus Christianorum appellatus. *Martyrib' Epaghatus adiūgitur.*

Dum hæc geruntur, alij fortè astabant animo planè fracto & molli, qui decem numero aerem certaminis impetum formidantes à confessione resiliebant. *Decem à Christo deficiunt.* Qui profectò non modò magnum dolorem mentibus nostris & immensam acerbitatē inurebant, verumetiam aliorum, qui martyribus in acerbissimo cuiusque generis cruciatu iacentibus, præsto semper aderant, alacritatem penitus retundebant. Nec tamen deerant, quotidie, qui digni martyrij corona, illorum numerum supplerent. Cum autem propter incertum confessionis metum graui essemus metu perculsi, & ipse Præses omnes passim perquireret, quidam, Ethnici nostrorum serui vna capti, tormenta, quæ sanctos tolerare cernebant, reformidantes, Thyesteas cœnas, & incestus Oedipodis, contra nos falso commenti sunt. *Calūniæ in Christianos* Quæ sanè cum essent fama & sermone hominum passim dissipata, omnes, velut immanes belluæ contra nos furere cœperunt: ita vt si qui antea necessitudine nobis deuincti moderatius se gessissent, tunc veluti rabie quadam incitati, dentibus frendere, insanireque propè videbantur. Vnde de cætero sancti maiora quædam cruciamenta, quàm quæ possunt oratione explicari, sufferre cogebantur.

Supra modum igitur & Præsidis, & satellitum, & multitudinis denique vniuersæ, lethale odium in Diaconum nomine Sanctum, Viennæ pro gnatum, & in Maturum etiam recens quidem baptizatum, sed generosum tamen Christi athletam, efferbuit: in Attalum porrò genere Pergamenum, columnam & stabilimentum cō tinuum ecclesiarum quæ hic sunt: in Blandinam denique virilis animi fœminam, & omnibus cruciatibus longè superiorem tanta rabie debacchati sunt, vt cum à primo mane ad vesperam vsque eam omni suppliciorum genere afflixissent, propè labore fessi languescerent, seque tum ab illa victos, tum nihil amplius habere cruciamenti reliquum, quod ei irrogarent, faterentur: atque adeo magnopere mirarentur quo pacto, cum totum eius corpus ita dilaceratum esset, perseuerans spiritum duceret: palamque testarentur, vnum tormenti genus satis habuisse virium ad vitā ei eripiendam, nedum tam multis & variis opus fuisse. *Sāctus Diaconus.* *Maturus.* *Attalus.* *Blandina.* Verùm beata martyr, sicut generosum athletam decet, in ipsa fidei confessione vires colligebat, atque prolatio istorum verborum: Christiana sum, & Nihil apud nos admittitur sceleris: erat dolorum, qui eam vrgebant summa le- *Blādina ad miranda cōstātia.*

 uatio,

uatio, fomentum cruciatus, & cuiusque molestiæ depulsio.

Itē Sāctus. Diaconus ille, Sanctus nomine, supra omnem humanum captum, verbera à carnificibus impacta toleranter sustinens, cum scelerati illi carnifices assiduitate & magnitudine tormentorum sperarēt se aliquid, quod indecorum & eius professioni parum consentaneum videretur, ab eo audituros, ipse tanta animi celsitudine & constantia illis ex aduerso restitit, vt ne nomen quidem vel suum, vel gentis, vel ciuitatis vnde fuit, neque vtrum vel seruus an liber illis vellet dicere: sed ad omnia rogata, ita latino sermone responderet Christianus sum: Vnde tam graui & acerba bile animus cum Præfecti, tum tortorum contra illum inflammabatur, vt cum nihil haberent supplicij, quod ei deinceps imponerent, ad extremum laminas æneas feruentes & ignitas tenerrimis corporis membris affigerent. At ille quanquā vulneribus & vicibus totus cruentatus, firmus tamen, constans, & immutabilis in fidei confessione perstitit. Paucis verò post diebus cum rursus impii carnifices, membris superiore cruciatu tumidis, eadem supplicia accumulare vellent, vt illum tandem vel tormentis extinctum alijs horrori obijcerent, vel euictum à Christi cultu abstraherent, tantum abfuit, vt eiusmodi aliquid in illo contingeret, vt etiam præter omniū hominum opinionem, corpus in illis posterioribus tormentis recreatum, formam priorem atque vsum membrorum recuperaret: adeo vt secunda illa carnificina, non inflicta pœna, sed medicina per Christi gratiam adhibita videretur.

Laminis ignitis torquetur.

Vide mirā Christi virtutem.

Porrò Biblidem vnam ex eorum numero, qui inani formidine victi à confessione resilierant, cum iam diabolus prorsus à se absorptam putaret, cupiens etiam per blasphemiam in Deum condemnationem eius augere, ad supplicium deducendam curauit, eamque velut fractam & ignauam, impia in nos & flagitiosa probra loqui impulit. At illa in tormento velut ex profundo somno excitata, præsenti supplicio quodammodo submonita, de æterna gehennæ pœna serio cogitare cœpit. Et contra, quàm diabolus expectabat, maleuolis Christianorum obtrectatoribus ex aduerso sic respondit: Quomodo eiusmodi viri liberos suos deuorare in animum poterunt inducere, quibus ne licitum quidem sit, sanguinem animalium ratione carentium comedere? Atque ab eo tempore se Christianam ingenuè confessa est, & sorti numeroque martyrum adiuncta. At cum tyrannica crudeliaque illa suppliciorum genera frustrà imposita irrogataque viderentur, diabolus inuictam martyrum patientiā Christi virtute firmatam, longo carceris squalore vexandam suscepit. Igitur alij in locis horrida caligine obsitis & plenis molestiarum miserè iacebant: alij crassis compedibus vincti distendebantur: alij fœtido odore & loci angustia suffocati è vita excedebant. Non pauci tamen omnibus his malis coarctati, & cura omni humanoque solatio destituti superstites manebant: & admirabili virtutis exemplo cæteros ad fidem cōstanter tenendam tuendamque incitabant: gratoque sanè solatio subleuabant.

Biblidis resipiscentia & constantia.

Moriuntur quidam pre carceris fætore.

Dum hæc fiunt, beatus Photinus vir & ætate (nonagesimum enim annum excesserat) & episcopatus honore, & rerum gestarum gloria clarus, ad tribunal propter corporis languorem gestatus est: vbi sanè præclarum fidei testimonium perhibuit. Cum enim à præside rogaretur quis esset Christianorum Deus? respondit: Si tu ea re dignus sis, cognosces. Inde igitur asperè & immisericorditer raptatus, varias plagas excepit, cum ab his, qui stabant in proximo, qui manibus pedibusque contumeliosè in illum insultabant, tum ab illis qui longius erant remoti. qui obuia quæque in illum iactabant: idque propterea, quòd ita se decorum

Photini Episcopi martyrium.

rum

rum suorum, causas vindicaturos arbitrarentur. Ille autem & decrepita ætate & nouis cruciatibus planè fatigatus in carcerem coniectus biduo post animam efflauit.

His ita peractis Maturus, Sanctus, Blandina & Attalus die præstituto ad bestias ducebantur, quò publicum & commune gentilibus spectaculum, plenum inhumanitatis & sæuitiæ exhiberent. Atque Maturus & Sanctus in amphiteatro omne genus tormentorum denuo subeunt, perinde ac si nihil cruciatus antea perpessi fuissent, imo verò vt generosi Athletæ, qui modò aduersarium per varias certaminum vices streuuè profligassent, & postremum iam certamen pro corona in manibus haberent, de integro tum verberum traiectiones, quibus homines illic plecti solent, sustinent: tum crudeles ferarum tractus, tum alia omnia cruciamentorum genera, quæ insana & furiosa plebs magna cum vociferatione alij aliunde illis infligi postulabant, tum ferreas denique cathedras & ignitas membris eorum supponebant, quibus corpora miserè frixa & exusta astantibus horrorem sanè incutiebant. Cæterùm sancti cum tantis supplicijs excarnificati nihil omnino de pristina animi fortitudine remitterent ad extremum securi percussi, gloriosas certaminum suorũ coronas perceperunt.

Matur' & Sanctus denuo immaniter cruciantur.

Securi caduntur.

At Blandina trabi ligneæ sublimis affixa, prędа bestijs incursantibus obijcitur: quæ quoniam & in crucis specie suspensa cernebatur, & ardenter preces fundebat, magnam concertantium mentibus alacritatem iniecit. At cum nulla bestia eius carnem tangere vellet, à trabe mor abrepta, in carcerem iterum truditur, & ad aliud reseruatur certamen, vt suo exemplo fratres pariter ad constantiam incitaret: quæ licèt imbecillis & propè abiecta virgo esset, armatura tamẽ Christi induta, & aduersarium superauit & perillustre illud certamen coronã immortalitatis assecuta est.

Blandina praeclara virtus.

Attalus item clarus & magni nominis vir, importuno multitudinis rogatu ad supplicium euocatus, ob rectè factorum conscientiam alacri animo certamen ingreditur. Ac cum vndique per amphiteatrum circunduceretur, tabula in qua Latinis literis hæc inerat inscriptio: Hic est Attalus, Christianus illum præcedebat: cumque in eum petulanter admodum populus insultaret, Præses, vt Romanum esse cognouit, eum denuo ad carcerem cum reliquis remisit: vt Cæsaris sententiam de omnibus expectaret. Tempus verò, quod interea intercedebat, illis quidem neque ociosum, neque infrugiferum fuit. Nam inter mortua Ecclesiæ membra, viuorum subsidiis fuerunt ad vitam reuocata: atque ita noua quadam lætitia mater Ecclesia exultauit, cum eos, quos abortu tanquam mortuos eiecerat, viuos & incolumes recuperasset. Cum autem ad vitam essent restituti, viribus confirmati, ad tribunal spontè accesserunt, vt iterum à Præside de fide rogarentur. Nam cũ Cæsar per responsum omnes Christi fideles tympanis torquendos esse renunciasset, eos verò qui fidem inficiarentur in celeberrimo Lugdunensium mercatu dimittendos; Præses beatos martyres, tanquàm gloriosum vniuersæ multitudini de illis spectaculum præstiturus, ad tribunal deduci iussit: & Romanos quidem municipes capitis, reliquos autem ad bestias damnauit. Ibi tum Christi gloria, in his præcipuè, qui ante fidem abiuerant, præter omnium Gentilium opinionem magnoperè illustrata fuit.

Attali certamen.

Resipiscunt qui à fide exciderat.

Constantia eorum qui antea defecerant.

Cum in quæstionem vocati fuissent, Alexãder quidam genere Phryx, arte & scientia medicus, doni & muneris Apostolici nequaquam expers, & omnibus eximiè charus cum astaret tribunali, & nutu fratres ad fidei confessionem hortaretur, & mente oculisque præclarum aliquid parturiret: populus, cõfessionem eorum, qui ante inficias ierant, ægrè ferens, cõtra Alexandrum, tanquam eius rei caput

Alexandri virtus & martyriũ.

& auctorem vociferari cœpit. Vbi verò Præses eum instaret, sciscitareturque quisnam esset, & ille intrepidè se Christianum esse responderet. Præses in furorem versus protinus eũ ad bestias condemnauit. Igitur postero die eandem eum Attilo dimicationẽ Alexander ingreditur. Hi duo in amphitheatro omnes machinas ad eorũ cruciatum excogitatas tanquam prætervecti, maximumq; certamen perpessi, ad extremum gladio feriuntur. Alexander autem neque ingemuit, neque verbum quidem vllum protulit, sed mente, & cogitatione cum Deo sermones contulit.

Attali certamen.

Attalus verò vbi in ferrea cathedra iam candenti esset impositus, & eius incendio ambustus quãdo nidor, & fumus è corpore in sublime ferebatur, Latino sermone multitudinem sic affatus est: Ecce, ecce, hoc, quod vos præstatis, est homines vorare. Nos verò neque voramus homines, neque aliud quicquam sceleris patramus.

Quibus omnibus confectis, postremo die singularium certaminum aduentante,

Blãdina, et Pontici pueri martyriũ

Blandina, & adolescẽs Ponticus, circiter quindecim annos natus (hi autem quotidie ad reliquorũ supplicia contemplanda introducebantur) in amphitheatrum adducti omnibus tormentorum generibus obiecti sunt. Sæuiebat cõtra illos asperè, & ferociter vesana multitudo, & sine intermissione nunc hanc, nunc illum per ipsorum deos iurare impellebat. Cæterùm hoc nullo modo efficere poterant. Nam Ponticus, qui à sorore erat exsuscitatus, vt gentes eam esse animaduerterent, quæ illum cohortata fuisset confirmassetque, post omnes cruciatus viriliter, & magno animo toleratos, extremum spiritum edidit. Beata Blandina omnium postrema tanquam nobilis, & generosa mater, vbi liberos animauerat ad pœnam, & victores ad Christum Regem præmiserat, ipsa eosdem cum liberis certaminum cursus remensa, ad eosdem lætitia gestiens, ac de ipso vitæ suæ exitu permagno gaudio exultãs, properabat, non quasi ad bestias crudeliter proiecta, sed ad cœnam sponsi amicè inuitata. Atque post verbera, post bestiarum laniatus, post sartaginis exustionem, ad extremum in rete inuoluta, tauri rictibus obiectatur.

En rarum supplicij genus Blandinæ adhibitũ

Quæ cum ab animali illo diu multũque ista exagitataq; fuisset, nullumque doloris sensum, propter spẽ quã Dei promissis firmè adhærescebat, dedisset, tandem ense iugulata gloriosissimam longi certaminis coronã promeruit. Vnde gentes ipsæ palàm testabantur, mulierem apud se nũquam tot tamque acerba tormenta tam constanter pertulisse.

Verùm eorum rabies, & crudelitas in Sanctos ne sic quidem exarurata fuit. Nam in cadaueribus martyrum suam deintegrò contumeliã cœperunt, & maleuolentiam exercere.

Corpora Sanctorum canib. obijciuntur.

Etenim corpora eorũ quos carceris pestifer odor, & cruciatus suffocauerat, canibus lacerãda obijciunt: & mẽbra, quæ nec bestiæ adhuc vorarant, nec ignis absumpserat, partim minutatim dilaniata, partim instar carbonum ambusta, dies cõplures militum excubijs insepulta custodiunt. Vnde sanè magno mœrore affecti sumus: quòd neq; nox ad hanc rem aliquid afferre præsidij, neq; magna pecuniæ vis eorũ animos flectere, neque preces vllæ ex parte placare poterat. Postq̃ verò sex dies continuos sacra martyrũ corpora sub dio iacuissent, maximaq; ignominia affecta fuissent: ab impijs, & facinorosis carnificibus exusta, indeq; cineres redacta, in Rhodanum fluuium dispersa sunt: nè vllæ illorũ reliquiæ super terram restarent.

Cineres Sãctorum corporũ in fluuium sparguntur.

Ista verò eo cõsilio ab illis patrata sunt, quòd Deum se posse vincere, & illis regenerationem corporum prorsus eripere arbitrarentur: quò nè vlla quidem (sic enim dicebant) spes resurrectionis reliqua sit ijs: qui prompto atque alacri animo ad mortem properarũt. Eiusmodi persecutionis tempestas imperante Antonino Vero, istis Christi Ecclesijs obtigit.

MART. SS. MARCELLINI, & Petri.

Ex eo quod Damasus lector conscripsit, & postea Episcopus eorum sepulcrum nobili Epitaphio exornauit. Passi sunt anno Christi trecentesimo secundo Marcelli Papæ 6. sub Diocletiano, & Maximiano anno imperij eorum 19. sub Sereno Vicario.

Vide Bar. Annal. T. 2.

Iunij 2.

VIGEBAT Romæ in Christi fideles sæuissima persecutio: quando inter alios Petrus clericus exorcista, sæpè confessus, sæpè est detrusus in carcerem. Cum autem in vinculis esset, Arthemius carceris custos Paulinam filiam à dæmone lugebat arreptam. Cui Petrus: Si in Christum credis, Arthemi, salua erit filia tua. Ad quem ille: Miror valde imprudens consilium; nam licèt tu credas, Deus tamé tuus te liberare non potest, imò quotidiè plagas, & vincula pro eius nomine miser perferre cogeris. At Petrus: Non semper liberat nos Dominus noster: sed vult, vt patiendo clariorem coronam consequamur. Si ergo cum me vinculis liberum videris, paratus es credere, certus sum, quòd ab his me Deus noster soluet.

S. Petrus mittitur in carcerem.

Cósensit Arthemius: & nè quid humanitus possit accidere, duplicat illi catenas, & claustra quoq; carceris có muniuit. Cum verò abijsset domum, ac de his sermonem haberet cũ Candida vxore, atq; hominem derideret, diceretq; nimijs confectum afflictioni bus delirare, & aliena loqui, illa verò prudentior commendaret: ecce ex promisso Petrus mox adfuit concitatus, Crucis trophęum manu gestans, cum, quæ tunc aderat vnà simul, Paulina filia, corruens ad pedes eius, fuit, pulso dæmone, liberata. Perculsi illi his magnis prodigiis, crediderunt & vnà cum ipsis alij plures, qui in domo erant, ad Christum accesserunt: quin etiã, & vicini fama rei gestę exciti viri amplius trecenti, plures verò fœminæ, cõuenere, qui omnes à S. Marcellino presbytero lustralibus aquis expiati sunt. Porrò Arthemius in percepta Christi gratia totus exultans, ad eos, qui in vinculis tenebantur, abijt: omnesq; ad eandem gratiæ participationem benignè inuitauit. At illi, & Arthemij oratione, & diuina gratia excitati, protinus ad eius domũ venerunt: vbi ab eodé Marcellino ad Christũ adiuncti sunt. Accidit aũt peropportunè, vt Serenus iudex homo in Christianũ nomen incredibili furore accensus, aduersa valetudine laboraret: quo tempore Marcellinus, & Petrus iam baptizatos clariore disciplina confirmabant.

Mire modo ex carcere uenit ad Arthemiũ, & Paulina eius filia sanatur.

Multi credũs in Christum, & baptizantur à Marcellino.

Post dies verò quadraginta Serenus pristinę valetudini restitutus, per Commentariensem Arthemio nunciauit, vt vinctos in carcere Christianos tribunali offerret. Ille verò dimissis, qui voluissent abire, Christianis, manè eotam Vicarió, quod à Petro gestũ esset, publicè narrauit: qui, his auditis, mox Arthemium ipsum custodem carceris mandat plumbatis cædi, & catenis alligatum in custodiam trudi: Marcellinum verò, & Petrum preconis voce admissos interrogat primò verbis pacificis; sed nihil proficiens, Marcellinum Christi nomen magna gloria prędicantem, pugnis grauiter cædi iussit, cæsumq; mãcipari custodię, ibiq; supra vitri fragmenta nudum sterni.

Arthemius cæsus truditur in custodiam.

Marcellinus cæditur, & dirè cruciatur.

Post hæc de Petro quæstionem habuit, quam his iudex paucis absoluit: Nolo, inquit, existimes, te iterum equulio, & lampadibus esse torquendum: sed ad pal m cras ligaberis, & feris lacerandus traderis. Hisq; dictis, recipi eum iubet in carcerem, & ligneo quoque compede coarctari; sed licèt sæuiat iudicantis, hæcque præcipientis immanitas, tamen qui in eorum curam ac ministerium inuigilat Angelus, soluit eum rursus, ac potius frangit vincula, ac demit eos è carcere, liberosq; ducit ad eos, qui nuper fuerant baptizati, vt eos roborarent in fide, iam breui passuros; eosq;

Petrus in carcerem ducitur.

Angelus ambos liberat.

per dies septē perfuncti officio ad Serenū Vicarium redire iubetur. Cū interim iudex, nō inuētis illis in carcere, Arthemium & vxorem eius Candidam atque Paulinam filiam comperisset esse Christianos, nec admoniti resipiscere, & sacrificare voluissent, prolata in eos mortis sententia, rudetū mole obruendos definiuit.

Cum autem ad supplicium ducerentur, Marcellinus & Petrus magnaque Christianorum multitudo eos affectātium illis occurrūnt. His perterriti, qui eos ducebāt, fugam arripuissent, nisi à Christianis retenti fuissent: quibus parentes distulerunt eorum necē tanto temporis spacio, quousque Marcellinus Missas in proxima Crypta perficeret. Quibus absolutis, Atthemium gladio percusserunt, Candidam & Paulinam in Cryptam impulsas, vt iussum fuerat, obruerunt: Marcellinum verò & Petrum spónte seipsós dantes arbori alligarunt, donec quid de illis esset agendum, mandaret Serenus. Qui eos vt maleficos, nè nouis prodigiis alios (vt hactenus fecerant) ad Christo credendum impellerent, longius amandans ab vrbe, ad Syluā nigram (quæ hodie in honorem illorum Sylua Candida appellatur) perduci, ibiq; capite truncari iussit. Quò cum peruenissent Marcellinus & Petrus seipsum osculo salutantes, flexis genibus, sacras ceruices gladio submiserunt. Fuerunt tunc ex Christianis qui viderunt animas eorum mira claritate tanquam sponsas ornatas in cœlum ferri. Sed & Senatoriæ fœminæ Christianæ Lucilla & Firmina, S. Tiburtij martyris propinquæ, diuinitus admonitæ collegerunt corpora Marcellini & Petri, eaque in Crypta inferiori apud S. Tiburtium, adiuuantibus eas duobus accolythis, sepelierunt. Is verò, qui eos decollauit, nomine Dorotheus, postea sub sancto Iulio Pontifice pœnitudine ductus, ætate grauis, reatum suū sacris aquis & copioso lachrymarum imbre expiauit: omnibusque SS Martyrum gesta, & animarum eorum ad cœlos tendentium immensam pulchritudinem indicauit: & sic demum gloriosa confessione ad Saluatoris misericordiam peruenit, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum.

S. Marcellinus Missas facit. Arthemius cū vxore & filia perimitur.

Marcellinus & Petrus capite plectuntur.

Dorotheus baptizatur & pœnitentiam facit.

PASSIO SS. PERGENTINI & Laurentini fratrum martyrum.

Ex ea quæ est apud Surium.

Decius Cæsar cum furore in Christianos ebrius, varias cū ministris suis regiones peragraret, vt omnes religionis Christianæ cultores internecione deleret, tandem Aretium delatus multa ibidem de duobus fratrum Pergentini & Laurentini pietate & sacrarum literarum studio auditioue percepit: quos statim Tiburtius, qui Cæsari à consilijs erat, suo conspectui offerri præcepit. Capti à militibus, cum ad tribunal ducerentur, Pergentinus ad fratrem conuersus: Mi frater, inquit, iam nostrū certamen propinquat. Cui Laurentinus: Noli formidare præsentis vitæ tormenta, sed illa potius quæ omnibus impijs & perfidis in omni æternitate constituta sunt, timeamus. Tum Pergentinus Eamus igitur virili animo, spretoque tyranni imperio, fidei nostræ præmia consequamur. Sed tu, inquit, frater iudici responsa redde, qui me ad respondendum instructiores, & dicendi facultate vales plurimum.

Iunij 3.

Interea ventum ad Tiburtij conspectum, qui eos insaniæ stultitiæque arguere cœpit, quòd Christum à Iudæis in Crucem sublatū pro Deo colerent. At illi è contra Christi virtutem & diuinitatem prædicantes, potius insanæ mentis esse dixerunt, dijs omni turpitudine iniquitatis nullaque videndi vel audiēdi facultate prę ditis diuinos honores impiè tribuere. At Tiburtius quanquam eo responso martyrum ad iram prouocatus fre-

Offeruntur iudici fratres.

mens,

meret, illæsos tamen abire permittens, ait: Propter generis vestri nobilitatem in præsens quidem parco vobis, sed si secundò ad me delati fueritis, multiuarijs vos supplicijs excruciatos interficiam.

Abeuntes igitur omnes iustitiæ ornamentis multò quàm ante diligètius animos suos excoluere, & precibus diuiniq́ue verbi prędicatione aliorũ etiam mentes clarissima sanctitatis specie ad Christi fidem allexerunt: Quorum studio, & virtutibus permoti infideles, iterum comprehensos ad Tiburtium adduxerunt, immanè vociferantes magicis eorum artibus totum populum euerti. Quod cum audiret Tiburtius è sede magno cum furore exiliens scidit vestimenta sua, iussitque Sanctos fustibus diutissimè cædi. Illi verò inter verbera Dei opem, & auxilium sine intermissione implorabant: & ecce carnificum brachia subitò arefacta sunt, stupenteq́; Tiburtio, haud exigua astantium turba vnà cum carnificibus, qui martyrum precibus restituti sunt, Christum prędicarunt: eumq́ue verum cœli terræq́ue Dominum esse confessi sunt.

Secundò capiuntur, & ducũtur ad tribunal.

Tum verò Tiburtius timore perculsus festinanter martyres ad carcerem abduci, & cibo potuq́ue destitutos fœdoque ergastulo reclusos relinqui iussit. Illi autem post triduanum ieiunium, & angelica visitatione, & pane cęlesti per eos allato refecti sũt. Carcer verò immenso lumine illustratus, custodes adeo exterruit, vt viribus, & sensu destituti humi haberentur. Deinde illi, qui crediderant vnà cum Pergentina sorore eorum magnis cum muneribus supernenere, carceris custodes rogaturi, vt ipsis copiam ad Sanctos ingrediendi facerent. Sed cum, & carcerem apertum, & custodes humi stratos mortuorum instar inuenirent, summo perfusi gaudio ad pedes martyrum sese abiecerunt, multisq́ue cum lachrymis precati sunt, vt sese è mortis periculo subducerent. Quod martyres constanter recusabant, imò durioribus eos verbis increpabant quòd oblatam cælestis gloriæ coronam blandimentis suis eripere conarentur: Cumq́ue hæc via charissima sibi capita è carcere abstrahere non possent, obnixè per omnes sanctitates rogarunt, vt eorum saltem misererentur, qui nondum vndis salutaribus expiati de salute periclitabantur. At martyres eis Cornelium quendam sacerdotio initiatum indicarunt, vt illo in salutis negotio vterentur, qui eos iam ante, & parentes sororemq́ue eorum aquis lustralibus tinxerat. Illi igitur his martyrum monitis acquiescentes ad Cornelium abierunt, qui viros circiter sexaginta, & fide instruxit, & vndis salutaribus expiauit.

Cælesti pane reficiuntur martyres.

Martyres verò paulò post à Tiburtio ad idolis sacrificandum euocati cum eadem constantia recusarent, ignitas prunas calcare iussi sunt. Sed mox prunæ extinctæ sunt. Tum iudex allatam Iouis statuam adorare iussit. At illi flexis ante statuam genibus preces ad Dominum fuderunt: & ecce idolum mox instar ceræ liquefactum est. Tunc verò magni in populo animorum motus facti sunt, & viri amplius ducenti ad Christum conuersi. Gentiles autem facto in Sanctos impetu, eos atrociter mactatos, ac cæsos diutissimè, semiuiuos reliquerunt. Porrò Tiburtius prolata mortis sententia capitis eos damnauit: quam læti extra vrbis portam exceperunt. Christiani autem cum Pergentina sorore eorum, noctu corpora martyrum ad mille ferè extra Aretium passus condiderunt.

Illæsi calcant ardentes prunas.

Multi conuertuntur ad Christũ.

Plectuntur capite.

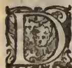

MAR-

MARTYRIVM S QVIRINI episcopi Scisciani.

Ex eo quod extat apud Surium optima fide.

Iunij 4.

Diocletianus Imperator cùm diuersis persecutionum tempestatibus Christi Ecclesias ventilaret, tum per Illyricum præcipuè in fideles sæuiebat, multosque egregia pietate sacerdotes & Christi ministros sacrilegis suis legibus, vel parere cōpellebat, vel atrocissimis supplicijs cōfectos vita spoliabat. Inter quos Quirinus Scisciianus Antistes à Maximo Præside comprahensus, iussus est idolis immolare, ni mallet inauditis tormentis priùs excarnificatus vitā cum morte permutare: atque post mortem ignominia notari quæ nulla vnquam temporis longinquitate delēda esset. Cui Quirinus: Eam, quam tu mihi ignominię notā proponis, summa apud nos gloria est: & mors, quam minaris, si tamen promereor, vitam dabit æternam. Præses cernens viri constantiam istiusmodi minis non frangendam, fustibus eum cędi iussit, cęsum, ni resipisceret, Amantio Pannoniæ Pręsidi se transmissurum minatus est: qui suppliciorum atrocitate facilè illum superaret, vel certè morte crudelissima deleret. Post hasce verò minas amplissima ei dona ac munera proposuit, & primam, inter honoratos Iouis sacerdotes, dignitatem obtulit. Quirinus verò Maximo respōdens: An ignoras, inquit, summum apud nos sacerdotiū esse, seipsum Deo vero & viuo sacrificium offerre. Ideoque si tu me maioribus supplicijs afficere pergis, tū maiore sacerdotij honore decorabis.

Quirinus comprahenditur.

Præses ea martyris constantia victus, ac pudore suffusus, iussit eum cathenis oneratum in carcerem abduci. Quem vir sanctus lætus subijt, fusisq; protinus ad Deum precibus media nocte immensus splendor apparuit, tantaque admiratione Marcellum carceris custodem perculit, vt aperto carcere sese ad viri sancti pedes prosterneret: supplexque in numerum fidelium admitti postularet. Post triduum verò sacer Antistes ad Amantium Pannoniæ Præsidem transmissus est, à quo cùm de fide & religione interrogaretur, tale respōsum dedisse fertur: Apud Scisciam verum Deum confessus sum: Ipsum colui semper, ipsum corde teneo. Neq; tibi persuadeas velim, vllis vel minis vel supplicijs ab eo me separandū. Ad quæ Amantius: Miseret me ætatis tuę, quā tu mētis quodā furore contra naturæ leges crudeli supplicio obijcis Sed resipisce, quæso, vitamq; tuam deorum sacrificio redime, vt carna illa senilis ætatis prudentia cum gaudio & honore perfruaris. Cui rursus Quirinus: Ego à Deo meo didici, vt temporalem huius vitæ terminum despiciam, si cupiam ad illam vitam, quæ nulla mortis intercisione clauditur, peruenire Tū Pręses: quandoquidem nullis verbis animi tui duritiem molliendā cerno, eris mortis tuæ exēplo omnibus Christianis terrori: prorsus vt deinceps vitæ illos tędebit. Hęc cùm dixisset, post alia atq; alia illata supplicia, iussit virum sanctū molari lapide collo eius appenso in vndas demergi. Cumque de ponte in fluuium præcipitatus fuisset, diutissimè supernatans, spectantes fideles præclara oratione hortatus est, nè ve suo exemplo fracti à confessione deficerent. Hæc aliaque verbis sanè luculentis identidem repetens tandem submersus spiritum Creatori tradidit. Cuius corpus non longe ab eodem, quo demersus fuerat, loco inuentum, honorificè à fidelibus in Scarabatēsi basilica sepultū est.

Mittitur in carcerem.

Marcellus custos carceris credit.

Mittitur vir sāct⁹ in Pannoniā.

Ligato ad collum Saxo in flumē deijcitur.

Facta autem Barbarorum in partes Pannonię incursione, populus Christianus de Scarabensi vrbe Romam fugiēs, sublatum sancti martyris corpus secum asportauit, & via Appia tertio ab vrbe milliario, in loco qui ad Catacumbas dicitur, Sebastiani martyris sepultura celebri, cōdidit, extructaq; nomini eius Ecclesia gloriosum certamē dignis laudibus prosecutus est.

Corpus eius Romā trāsfertur.

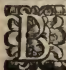
Vitam

Iunij 5. Vitam S. Bonifacij Archiepiscopi Moguntini, & Martyris inueniet lector 14. Maij, vbi per errorem collocata est.

VITA S. CLAVDII ARchiepiscopi Bisuntini.

Ex ea quæ est apud Surium fide bona. Interfuit Synodo Epaunensi, cui & subscripsit. Migrauit ex hac vita anno 4. Childeberti 3. Regis Francorum.

Iunij 6.

BEATVS Claudius illustri Salinensium siue Palatinorum Principũ ortus familia, ad annũ ætatis suæ vsque septimum in domo parẽtum summa cura, ac studio nutritus est. *Familia eius.* Inde liberalium artiũ disciplinis admotus preclaro doculiq; ingenio insignem eruditionem assecutus est, qua lubricos adolescentiæ annos tam egregiè moderatus est, vt nihil in eo puerile, nihil à summa prudentia, ac grauitate alienum cerneretur. Inerat ei sermo sale sapientiæ mirè conditus, prorsus, vt omnium in se studia, & affectus prouocaret.

Crescente verò prudentiæ, & sanctitatis eius opinione cum iam vigesimum ætatis attigisset annum, contempta militia seculari in Bisuntinæ ecclesię Canonicorum collegium sese recepit: vbi in sanctis operibus, & sacra doctrina breui temporis spacio adeò clarus euasit, vt in tota Burgundionum ditione parem sibi non haberet, quemadmodum ex editis ab illo lucubrationibus, quę hodiè etiamnũ in Iurensi monasterio asseruantur, facilè perspici potest. *Fit Canonicus.* Quotidie, dẽptis Dominicis, & solenrioribus diebus, ieiunabat. Crebrò noctes orando, legendo, meditando peruigil exigebat. Castitatis verò propositum, & mẽtis, & corporis precipuo quodam studio conseruabat. Deniq; tanto virtutum splendore lucebat, vt cunctí eum pro pter sanctitatis studium tanquàm ciuem quendam cęlestem sine fine mirarentur.

Interim duodecimo à suscepti canonicatus eius anno, Bisuntinus Antistes aduersa correptas valetudine decedit: & ecclesia suo orbata pastore in luctu, & lachrymis versatur. Cũque de eligendo pastore omnes soliciti dies noctesq; precibus iungerent, ecce vox cęlitus demissa iubet eos, omissis lachrymis, beatum Claudium creare antistitem. *Diuinitus designatur Episcopus.* Ea voce cuncti mirificè exhilarati virum sanctum confestim aduocant (recesserat enim ad parentes, vt eam dignitatem, quam si bi imminere prçuidebat, subterfugeret) & precibus lachrymisq; cogunt, vt orbam pastore ecclesiam regendam tuendamque suscipiat. Victus his pre cibus, simulque ne diuinę resistere vo luntati videretur, electioni consensit, quam Summus Pontifex ratã habuit confirmauitque anno à Christo nato sexcentesimo vigesimo sexto. Factus autem Archiepiscopus eandem, quã prius animi humilitatem, ac modestiam in omnibus seruauit: placideque se ad omnes, quæ occurrere pote rant, molestias viriliter ferendas cõposuit: annisq; admodum septem cum summa sanctitatis laude eam dignitatem administrauit.

Eo temporis spatio exacto, diuino eum amore magis, ac magis perurgẽte, omnes mundi opes, & põpas adeo fastidire cœpit, vt episcopatu se abdicauerit: quo posset Christi spiritu suauius perfrui. *Relicto episcopatu fit monachus.* Cumque varia cum animo suo, de loco, vbi Deo famulari posset, consilia agitaret, ab Angelo est admonitus, vt in S. Eugendi mona sterio Bisuntinæ diœcesi finitimo, S. Benedicti institutum complecteretur. Eo igitur se contulit vir sanctus, vbi tam prçclaro perfectionis, & sanctitatis lumine omnibus prçluxit, vt iniuriosus eius monasterij tunc Abbas, vir sanè eximia tum sanctitate tum prudentia monasterium ei regendum obtulerit. Quod quidem vir sanctus cum recusaret modestissimè, & omnĩ via ac modo honores declinaret, post annos tamen quinque Abbati Iniurioso cum magna meritorũ copia ad *Fit Abbas licet inuitus.*

Do-

Dominum migranti succedere, vel inuitus coactus fuit.

Eius praeclarū regimen. Porrò in ea prelatura constitutus breui non ad suos tantùm, sed ad exteros sanctitatis suę radios diffundere cœpit, prorsus, vt & intra illa tecta parietesq; angelorum in humanis corporibus quidam conuictus videretur: & multi omnium ætatum, ac ordinū homines, Claudij consuetudine exēplisq; incitati, ad monasticæ vitę disciplinam confugerent.

Anno autem quarto Childeberti Regis Francorum cū iam annis quinquaginta seruis Christi in hoc monasterio multa cum laude prefuisset, de uexa planè ætate, leni quodam morbo correptus est. Inde magno lachrymarum imbre perfusus, cęleste epulū *Moritur.* vltimum vitæ nostrę solatium recepit, atque ita defixis in cęlum luminibus sanctissimam animam reddidit Creatori. Corpus eius vsque in pręsens in illa S. Eugendi ecclesia cunctis aduentantibus incorruptum, & integrum monstratur innumeris miraculis coruscans.

VITA S. NORTBERTI Episcopi Magdeburgensis, & primi auctoris Ordinis Pręmonstratensis.

Ex ea quae est ab Hugone in regimine monasterij successore eius syncerissimè cōscripta. Obijt diem anno Domini 1134. numeraturq; Sedis Magdeburgensis decimus quintus Episcopus.

Iunij 6.

REGNANTE Henrico iuniore Cæsare Augusto, Paschali verò Sūmo Pontifice Sedis Apostolicæ regimen administrante, anno restauratę salutis 1115. Nortbertus illustri Francorū, & Germanorum ortus prosapia, vir eximia, & animi, & corporis indole, summo Dei beneficio à miserabili errore certoq; æternę vitæ periculo, in quod cœca mente, & iuuenili furore adolescens ruebat, ad rectum salutis iter reuocatus fuit. Natus fuit patre *Parentes eius.* Heriberto, matre verò Hadevvige in municipio Xanctis, quod antiquitus Troia dicebatur, cumq; haud ita seuera disciplina à suis educatus fuisset, atque ab ipsis incunabulis profanos admodum hausisset mores, adulta iam ætate, in aulam Imperatoris concessit: vbi domi forisq; in honore *Est in honore apud principes.* habitus ætatem aliquamdiu in omni seculi vanitate miserabiliter consumpsit. Inde aulicis iam planè imbutus moribus ad Fredericum Coloniēsem Archiepiscopum, vbi pari mentis vesania per omnia vitiorum genera impetu consuetudinis abreptus est, se cōtulit. Veruntamen cum altissimo peccatorum cœno sepultus quodammodo iaceret, ab alto pectore suspiria frequenter trahebat: pręsertim quando liquidò cernebat, quantum fucata, & insidiosa voluptas à vero, & solido gaudio distaret. Tandem verò summa animi ægritudine, quam ex istiusmodi voluptatum nausea cōtraxerat, affectus, pedem ab aula retraxit, ac domi desidens expectabat, & quasi tyrocinia quędam futurę conuersionis exercens apud se disponebat: & quicquid paupertatis, quicquid afflictionum, quicquid certaminum accidere posset infatigabili pręmeditatione leuabat. Imbutus itaq; noua interioris virtutis gratia cum dies instaret, quo sacri ordines solent in ecclesia ex more celebrandi, vir Dei pia exultatione repletus, festinanter Fredericum Archiepiscopum adijt, eidemq; ad pedes procidens, cū lachrymis, & gemitu peccatorum suorum veniam postulans, omnia sua consilia, & cogitationes de imitatione Christi exposuit. Deinde nè se à sacrorum Ordinum communione repelleret rogauit. Antistes vehementi admiratione cōmotus, primò conticuit, cumq; vir Dei vehemētius instaret, & precibus lachrymisque vim inferret, Fredericus agnita virtute dexteræ excelsi tandem annuit, certus omnipotētem Deum pręclarum aliquid per eum moliri.

Interim

Interim adueniente die Ordinationi præstituto, inter alios Nortbertus corporis ornatu elegantissimus aduenit, cunctis spectaculo rei nouæ commotis. Cumque custos sacrarij sacras ei vestes offerret, ille, in cuius pectore Spiritus sanctus iam templum suũ inchoauerat, astanti sibi famulo annuit, vt vestem pelliceam agninam, quam ad huiusmodi opus præparari iusserat, depromeret. Qua recepta, cunctis ad spectaculum auidè confluẽtibus, indumentum auro gemmisque fulgens, quo indutus erat, reiecit: vesteq; vilissima, & loci illius hominibus prorsus insolita, sese alacer induit: ac fune præcinxit. Tunc ad sacrarij custodem manum conuertens, oblatis ornamentis ad sacros Ordines ritè suscipiendos se composuit.

Hæc est mutatio dexteræ excelsi.

Sacris ergo omnibus initiatus, ne pallio tenus philosophus foret, omni sibi ope enitendum putauit, vt illa exterioris humilitatis indicia ad intimos animi recessus transferret. Confestim igitur ad Sigebersense monasterium, quod tunc opinione sanctitatis celebre habebatur, sese contulit, vbi diebus admodum quadraginta diuinum numen intenta supplicatione propitiare sibi non destitit.

Degit aliquandiu in Sigebergẽsi monasterio.

Inde domum reuersus sacro presbyterij numere apud suos (erat enim maioris Ecclesiæ canonicus) sanctissimè fungi cœpit Cum verò die quodam celebriori Decanus cæteriq; vrgerent, vt sacra Missæ mysteria perageret, paruit ille: sed vbi lecto Euangelio ad oblationem pergendum erat, zelo quodam diuini feruoris mirabiliter accensus, ad ecclesiæ vestibulum se conuertit, ibidemque adeo luculenter conuocata cõcione de breuitate vitæ huius, eiusque vanis, & perituris gaudijs disseruit, vt nõ pauci quos præceps in omnem licentiam natura cupiditasque corruperat, eius sermone permoti ad meliorem frugem sese receperint. Post hæc verò non destitit palàm, priuatim, opportunè, importunè, corruptos hominum mores, & præcipuè canonicorum corripere, hortarique omnes, vt datum sibi tempus ad negotiationem salutis æternæ diligenter expenderent. Cum autẽ multas propterea insidias, & persecutiones pateretur, iterum se ad Sigebergense cœnobium conferebat, aliquando verò ad canonicorum monasterium, cui Roda nomen est, sepius autem ad Lidulphum quendam miræ sanctitatis, & abstinentiæ virũ eremiq; cultorem insignem: ad quos ideo diuertebat, vt fessum spiritum, & mundanæ conuersationis puluere aspersum, diuinis sermonibus purgaret recrearetq;. Inde rursus ad intermissum prędicationis munus redibat. Et quia diuinæ glorię salutisque omnium mirè studiosus erat, nè quid impedimento esset, quò minus liberè diuini verbi semina spargere, & vberes inde fructus colligere posset, primò quicquid beneficiorum, & redditũ, quibus plurimùm abundabat, in ecclesia consecutus fuerat, Archiepiscopo resignauit: paternamque hæreditatem cũ lautissima suppellectili pauperibus benignè diuisit, nihilque sibi ex omnibus, pręter decem marcas argenti, & mulam reseruauit. Hoc tam exiguo viatico instructus exẽplo Patriarchæ Abrahę, spõtaneam adijt peregrinationem. Cumque ad castrum quoddam Hoyum nomine peruenisset, ibi quidquid habuit pecuniarum, totum id in Christi domini gratiam pauperibus distribuit. Inde rectà ad Gelasium Papam, qui Paschali successerat, contendit: cui cũ animi sui propositum magna animi submissione pãderet, Pontifex viri sancti ingenio, & moribus delectatus, eum secum retinere voluit. At Nortbertus, nè id fieret, qualiter seipsum in aulis regum, ac pompis pontificum lasciuiẽdo dissipasset, exposuit; orans atque obsecrans, vt quod reliquum esset, in studio pœnitentię, & salute proximi procuranda exigere concederet. Pontifex igitur visa hominis constantia, & animi ardore, publico diplomate euangelij munus ei confirmauit. Quo fretus Nortbert⁹ nudo pede, tunica lanea indutus,

Cum mul to feruore concionatur apud Xantenses.

Lidulphus eremita.

Abdicat beneficia ecclesiastica.

Vendit omnia sua.

Põtifex Gelasius ei facit concionandi potestatem.

ductus, sine tecto, sine certo domicilio, in opus euangelij tota mente, ac virtute incubuit. Tanta enim menti eius in Deum inerat fiducia, tãta charitas, vt nec frigoris asperitas, nec inedia, nec corporis lassitudo ab eo qđ cœperat, illum reuocaret.

Venit Valẽ tenas. Cum igitur lætissima Euangelij sata vbiq; seminaret, tandem Valencenas delatus vnum ibidem è Burchardi Cameracensis episcopi familia suæ prædicationis comitem inuenit. Is erat Hugo vir iam ante miro religionis studio incensus, qui sanè fidelẽ se *Hugo se ei adiungit.* diuini verbi ministrum exhibuit. Eo adiutore multo ardentius in Euangelij munere versari cœpit, prorsus, vt non tantum mansuetos humilesq; & ad studium pietatis sua sponte propensos, sed feros quoslibet, & barbaros homines aggredi nõ dubitauerit: vt instar boni agricolæ non tantũ rectas, & fructuosas arbores, sed etiam deprauatas excoleret. In primis autem pacis conciliandæ fuit studiosissimus, tantaq; solertia in mortalium *Pacis erat studiosissimus.* animis à discordia ad vnitatem traducendis, vt vbicunq; pedem poneret, homines illum, vt pacis, & concordię angelum venerarentur. Et sanè quos rationibus à veteris odij rixis reuocare non poterat, diuina virtute, vel inuitos à tetra peste liberabat. Cum aliquando in villa Cobrois de pace, & concordia ad populum verba habuisset, fuit à concione quidam ad eum delatus, quẽ inuidię tabes miserè confecerat: qui tamen viro sancto optimè monenti nullo modo aures prębere volebat. imò cum acriori verborũ stimulo premeretur, foras exiliẽs equum ascendit (miles enim erat) vt fuga se è conspectu viri sancti proriperet. Sed cum admotis equo calcari- *Vide miraculum.* bus fugam tentaret, equus in ipso vestigio immobilis persistit: prorsus, vt omnium cachinnis miser exciperetur. Northbertus interim precibus in sistebat, ad quem reuersus supplex miles scelus suum agnouit, prostratoq; in terram corpore veniam petijt.

Hoc eodem anno, qui fuit sæculi istius 1118. Gelasius Pontifex Maximus vita functus est, in cuius locum *Gelasi° pamoritur, & Calixt° succedit.* Calixtus Viennensis antistes summo omnium Patrum consensu substitutus est: qui cognita Nortberti probitate, ac vitæ sanctimonia, voluit eum ecclesiæ B. Martini, quæ in suburbio Laudunensi sita est, cum potestate præesse. Quod munus obediẽtiæ cum subterfugere non posset, admisit quidem: sed cum degentes ibidem canonicos vita, & moribus dissolutos ad seueriorem disciplinam reuocare nõ posset, noluit ibidem diutius oleum, & operam perdere; neque tamen loco excessit sed priuatis pietatis operibus strenuè sese die nocteque exercens, Pontificis voluntatem præstolabatur.

Interea Bartholomęus Laudunensis antistes, hominem quibuscunque modis poterat fouere, & quotidianis precibus fatigare non destitit, vt aliquem sibi manendi locum in Laudunensi episcopatu ex omnibus eligeret. Circumducebat eum quotidie, si quæ fortè ecclesia, si qua solitudo, si qua terra culta, vel inculta arrideret. Victus tandem ipsius, & aliorum precibus, locum valde desertum, & solitarium, qui ab incolis antiquitus Præmonstratum vocabatur, delegit. *Pręmõstratũ sibi deligit vir Dei.* Transacta igitur hyeme, vir Dei Cameracum abijt, vt ibidem pro more, diuini verbi semina iaceret. Ibi verò cum de iustitiæ pulchritudine, & sua uissimo Christi iugo dissereret, quidam egregia indole iuuenis Euermo- *Quidam se ei adiũgunt* dus, statim relictis omnibus, ei adhęsit, tamq; arctè intimo amoris vinculo ei colligatus est, propter admirabile virtutis studium, quod oculis intuebatur, vt non nisi mortis violentia se ab eo separari passus sit. Perueniẽs deinde Niuellam, alium quẽdam pari pietate, ac virtute iuuenem, Antoniũ inuenit, qui similiter in eius discipli nam magno spiritus ardore concessit. Hi duo, & tertius, quem prius receperat, & radices, & fundamentum fuere futuræ multitudinis, quæ paulatim subsecuta est. Ante verò quàm

Niuella discederet, procacem dæmonem è puella duodenaria, quam misere valde exagitabat, eiecit.

Vir Dei venit Coloniã

Inde Coloniam abiens, fuit honorificè admodum à clero populoque vniuerso exceptus. Decreuerat ibidē vir sanctus fratribus suis aliquod pietatis domicilium erigere, illudq; sanctorum reliquijs, quarum fœlix Colonia diues est, quàm decentissimè exornare. Hac de causa ipsum Archiepiscopum adijt qui ei benignè omnia concessit, & auferendi reliquias potestatem fecit. Qua obtenta, indicto suis ieiunio, diuinam opem instanter implorauit, vt preciosa virginum, & martyrum corpora, quæ varijs in locis abdita non dubitabat, ostendere dignaretur: & ecce nocte vna, virgo quædam, ex numero vndecim millium, cuidam per visionem, & nomē, & locū vbi iacebat, designauit; quod mane integrum inuentum est. Sequenti verò die, Nortbertus diuinitus admonitus, in medio monasterij S. Gereoni martyri sacro, vbi nullum alicuius sepulchri patebat vestigium, terram aperiri præcepit, vbi corpus S. Gereonis nobilissimi martyris integrum, absque cerebro, repertum, honorificè, & cum omni diligentia collocatur. Susceptum est itaque corpus cum festiuo gaudio & honore tāto martyre digno, parsque inde viro sancto data; quod reliquum fuit magnificè à clero, & populo repositum. Assumptis, non diu post, reliquijs, collectoque fratrum collegio, quos Deo prædicationis verbo genuerat, reditum maturauit. Cumq; iam nominis celebritate vbiq; clarus, Namurcum veniret, nobilis comitissa Ermensendis, eum excipiens, villam ei Floreffiam obtulit, vt eam religioni consecraret, & monasterio, diuino cultui accommodato exornaret. Accepit vir sanctus piam matronæ voluntatē, egitque, vt debuit, gratias, ibidemque altero reliquiarum vasculo relicto, Præmonstratum festinauit.

Inuenitur corpus integrū sanctæ virginis.

Item S. Gereonis.

Monasterium Floreffia.

Adunatis igitur clericis fermè quadraginta, & laicis quamplurimis, visum est viro sancto de stabilienda religione quàm maximè ad Dei gloriā animarumque salutem consulere. Ad eam quippe diem communi tantum officio, ac pietate ducti, sine certis, ac proprijs legibus vixerant. Ergo precationibus, ieiunijs, & sacrificijs, in eam rem, quàm accuratissimè adhibitis, placuit post alias atq; alias consultationes, nominatim in regulam beati Augustini iurare.

Amplectitur cū suis regulam S. Augustini.

Interea pium hoc religionis institutum maiorem in modum crescere cœpit, multiq; certatim, ad militiam spiritalem, Nortberto nomina dederunt. Cumque locus ille planè incultus, arbustis, & paludibus, & cæteris incommodis occupatus, multis horrorem incuteret, suaq; asperitate Dei famulos terreret. Nortbertus, intenta supplicatione, diuinam mentem cō sulit, vt alium quendam ædificandæ magis idoneum ostenderet: & ecce per visionem, eo in loco vbi nunc ecclesia sita est, Christus in cruce pendens apparuit: ad quem, ex quatuor mundi partibus, innumerabilis peregrinorū multitudo confluere videbatur. Loco autem hoc modo cælitus ad ædificandum assignato, mox vir sanctus fundamenta iacere, & architectos operi necessarios præficere non distulit: vt dum ipse ad extera loca, animarum saluti daturus operam, excurreret, illi sine intermissione operi, instarent. Sed accidit, vt dæmon, his tam fœlicibus successibus inuidens, insidias fratribus moliretur. Ipsa meridianæ luce, dum quisq; pro viribus labori incumberet, ecce ibi armata phalanx (dæmonum hoc præstigium erat) in eos impetum facit. Illi verò non segniter ad resistendum se comparant, arreptisque, quæ sors offerebat, armis, irruentes repellere conantur. Cumque diu multumque certatū esset, alij quidam fratres aliundè venietes, quorum oculi ijs præstigijs minimè tenebantur, illos insania correptos existimabant. At illi qui pugnabant; an non aspicitis, aiunt, quanta nobis vis ab inimicis inferatur. Iam pæne

Visio de Præmonstrato.

Dæmon eos infestat quibusdam præstigijs.

pænè in frusta concisi, summo cũ dedecore, morimur, & vos insaniam esse dicitis? Tunc fratres scientes eos infestatione dæmonum illudi, aquam benedictam sparserunt, signoq; crucis malignorum spirituum turbam in effusam fugam compulerunt.

Vide vim aquę sacrą. & Sanctą Crucis.

Sed quanquã hoc modo victi è prælio excedere cogerentur, nequaquam tamen victoriæ spem abiecerunt: sed nouis semper insidijs, præcipuè idiotas, simplicioresque, agressi sunt. Et quidem nonnullos, quos per carnis illecebras arctius aliquãdo possederat, falsa suæ illusionis sapientia ita repleuerunt, vt qui prius literarum planè rudes, ne legere quidem nouerãt, iam ex libris magna quędam dicerẽt: & quasi prophetico afflati spiritu, stupenda prædicerent. Et sanè eò vsque progressa erat dęmonis arrogantia, vt in Angelum lucis mirè transmutatus, in publica cõcione, sermonem ad eos instituere non dubitaret. Et tamen miseri diuinitus se afflatos esse putabant, dæmonumq; pręstigias diuinæ virtuti impiè ascribebant. Hæc autẽ omnia, viro sancto absente, & Euangelij operi intento, acciderunt: cuius aduentu, & dæmonis fraudes dissipatę, & obsessa ab eo corpora liberata sunt.

Simplicioribus quibusdã illudit dæmon.

Inter hæc fama viri Dei, rerum gestarum gloria admodum celebris, longè lateq; percrebruit, & ad aures Godefridi Comitis VVestphalię peruenit. Is sanctitate viri permotus, relictis omnibus, in eius disciplinam se tradidit. Certamen ingens. Vxor, frater cognatiq; omnes eius proposito se opponebant, ac totis viribus reluctabantur. Sed cum ille, monitis Nortberti instructus, egregiè pugnam sustineret, non modò vxoris vicit blanditias, sed fratrem etiam adeo permouit, vt leonino deposito furore, vnà cum illo religionis habitum susciperet.

Comes quidam cõuertitur, & fit monachus.

Post hæc Nortbertus, vt Pontificis diplomate, institutam à se religionem firmaret, Romam profectus est: vbi à Papa Honorio honorificè susceptus quidquid iustè petijt, ab eo, liberaliter admodum impetrauit. Inde verò Herbipolim iter habuit, quæ ciuitas, pastore tunc temporis orbata, magno in luctu versabatur. Aduentu autem viri sancti nonnihil recreata petijt ab eo, vt missam celebraret, hostiasque Deo pro vtroq, orbatę lumine salute offerret. Paruit ille, & ecce mulier peracta oblatione accedens, afflaturis eius, visum recepit. Post hæc vir sanctus maioribus indies miraculis clarescens, ad Antuerpiẽsem ecclesiam gubernandã euocatus fuit, quæ propter pastoris sui negligẽtiam & mores planè corruptos, per præceps, in vitia ruebat, & per multos errorum aufractus, miserè deuiabat.

Roma vir sanctus honorificè à Põtifice excipitur.

Cæca restituit lumen.

Venit Antuerpiam vir Sãctus.

Qua occasione arrepta, seductor quidam, & miræ subtilitatis hæreticus, Tanchelinus nomine, in eadem gente locum suę imposturæ inuenit. Is cum ex occasione in hominum cœtus sese insereret, verbisq; venenatis, clericorum vitam, ac mores summam in inuidiam vocaret, eò dementiæ populum pertraxit, vt lectiones eius biberent, & reliquiarum loco absportantes, reconderent. Præterea filias, in matrum præsentia, sponsasq;, maritis videntibus, corrumpebat, eosque infœlices dicebat, qui huic nefariæ coniunctioni misceri non meruissent. Hæc autem detestanda hominis impostura, tam altas radices egerat, vt ne pòst mortem quidem eius extirpari posset: licèt duodecim clericorum cõgregatio, ab Episcopo, in subsidium sacerdotis, qui solus, in Ecclesia D. Michaeli sacra versabatur, instituta esset. Tum verò clerici euidenti necessitate cõpulsi, patri Noitberto, eiusque fratribus, summa Episcopi volũtate, hanc ecclesiam, cum quibusdam redditibus, tradiderunt: confidentes, quòd Deus eorum meritis mortiferæ pestis auferret sæuitiam, & depulsis ignorantiæ tenebris, lumen veritatis repararet. Suscepta est ecclesia, & clerici, eodem in oppido, aliam virgine Matri sacram ædificarunt, quarum vtraque, in hodiernum vsq; diem, Dei seruitio

Tãchelinus hæretic⁹ dementat Antuerpiẽses.

Ecclesia B. Mariæ extruitur Antuerpiæ.

seruitio mancipata permanet. At Pater Nortbertus assumptis fratribus, & pietate, & eruditione præstantibus, mortifero vulneri salutare medicamentum adhibere cœpit, breuiq; Deo bene iuuante, pestem ita profligauit, vt homines vtriusq; sexus plurimi, luctu lachrymisque, ob contractas animi sordes, deformati, sacrosancta corporis, & sanguinis Domini mysteria, quę in cistis, & foraminibus per decem, aut quindecim, & eo amplius annos abdiderant, viro sancto tum demum proderent.

Cum aliquando noctem totam insomnem orando transegisset, astitit retro eum sathan, horribilis vrsi aspectu, dentibus, & vngulis impetum in eum faciens. Cumque primò sanè expauescere[t], mox tamen cognitis persecutoris sui insidijs, in fugam eum, virtute diuinorum verborum, compulit.

Per eos dies religione optimè iam, ac firmissimè constituta, vt sanctissimam Christi fidem latius propagaret, fratribus suis vltimum vale dixit, certamque pecuniæ summam, quæ in alimenta centum viginti pauperum sufficeret, dono dedit: idq; eâ ob causam, quòd aliquando fratribus succensuerat, quòd se absente, quingentos pauperes, extremæ famis tempore, alendos sumpsissent. Eam offensionis notam culpamq; vt expiaret, posterisq; beneficentiæ exemplum relinqueret statuit, Assignata certa pecuniæ portione, præfatum numerũ perpetuò ibidem alendum. Hoc postremo virtutis exemplo suis relicto, iter ingressus est: ac primò Spiram delatus, inuenit Saxones, & Clericos Parthenopolis ciuitatis, coram Lothario rege congregatos, vt Archiepiscopum Parthenopolitanis patre orbatis eligerent. Nec longa fuit consultatione opus, cum proximus aduenienti Nortberto omnium suffragijs, volenti nolentique, ea dignitas obtrusa est. Cũque vir sanctus, graui dignitatis sarcina onustus, ad sedem duceretur, conspecta procul ciuitate; illicò detractis sibi calceis, nudis pedibus incedebat. Inde cum iam ad aulam ventum esset, & alij viri principes, magno vestium splendore fulgentes, ingrederentur, Nortbertus, vili amictus pallio, ab ostiario non agnitus, repulsam patitur. Dicebat enim: Iam ingens pauperum numerus intromissus est, non decet, vt te importunè ingeras, & principem, ante alios, locum præoccupes. Hæc cum alij ponè sequentes, cernerent, magnis vocibus, ianitorem increpare cœperunt, & illum ipsum quem repellebat, antistitem esse clamabant. Tum ille confestim fugiens, latitabat, patre Nortberto eum reuocante, & subridendo, dicente. Ne fugias, mi frater. Melius enim me nosti, & perspicaciori oculo intueris, quàm illi, qui ad tam alta palatia me compellunt, ad quæ non debueram, qui tam pauper, & abiectus appareo, sublimari.

Liberalitas Præmonstratensium in pauperes.

Creatur vir Dei Madeburgi Episcopus.

Vide Sancti viri humilitatem in tanto honore.

In eo igitur honoris fastigio constitutus, mox animum ad dissipata, & à principibus, per fas perque nefas occupata ecclesiæ bona colligenda appulit, quò haberet vnde pauperum necessitatibus, pro viribus (sicut decet episcopum) subueniret. Hic quàm ingentem molestiarum cumulum deuorauerit, dictu est difficile, cum ij, qui prius immensis laudibus eum extulerant, tunc, propter sacram auri famem, vituperijs, & improperijs deijcerent. Sed nihil mouebant virum sanctum improborum calumniæ: qui sua constantia non modò direptas ecclesiæ possessiones recuperauit, sed amotis etiam clericis, quorum vita, ab omni spe melioris frugis longè aberat, ordinis sui fratres in ecclesiam, cui præsidebat, introduxit: perpetuisq; temporibus Dei cultum, ab ijsdem ibidem prosequendum, constituit. Fremebant interim Saxones, fremebãt Parthenopolitani, ac diris odij, & inuidiæ stimulis concitati, nefaria de eius morte consilia captabant. Aderat dies, memoria vltimæ illius cœnæ à Christo cum discipulis peractæ celeberrimus, quo homines

Sicarius specie pœnitentis

A a

tis immitti tur ad cędē dum virum Dei.

mines contractas animi sordes per sacram confessionem eluere solent: cum ecce quidam, sub specie pœnitentis, pallio amictus, ad Episcopum intromitti postulat. Cumque semel atque iterum repulsam passus esset, tãdem, cum alia populi multitudine, irruit. Sed mox, vt conspectui antistitis oblatus est, iussus pedem vlterius non inferre, substitit. Tum aduocatis ministris pallio, quo indutus erat, spoliatus est, sub quo cultellum, vtraque parte acutum, abdiderat, vt eo ipso viro sancto necem inferret. Quæsitus deinde cur sic armatus venisset, tremens stupensque, vtpotè nefandæ crudelitatis sibi conscius, ad pedes viri Dei se abiecit, seque ad necem illi inferendam, à viris quibusdam primarijs, promissionibus inductum esse confessus est. At vir iustus, hilari facie, & vultu sereno: Quid mirum, inquit, si hostis antiquus, per instrumentum suum, hæc in nos molitur, qui in hac sacratissima nocte, ipsum caput nostrum, Christum Iesum ijsdem insidijs aggredi non dubitauit. Alia verò quadam nocte, Clericus quidam nefarius, ex insidijs, eum ad diuina properantem petiuit, sed errore deceptus, alium pro eo vulneribus concidit. Neque hic tamen inimici rabies conquieuit, sed nouo quodam furore, populum vniuersum adeo in virum sanctum concitauit, vt strictis gladijs, diuinis in templo rebus intẽtum peterent, seque nõ prius recessuros clamitarent, quàm pontificem suum, mortis, vt ipsi dicebant, reum, vita, ac dignitate spoliassent. Hic autem tantus populi furor, ex sparsa de viro sancto calumnia, originem traxerat: quòd nimirum, cum vniuerso Ecclesiæ thesauro, fugã meditaretur. Iamque eò rabies eorum peruenerat, vt quidam ex eis, qui antistem iam trucidatum existimabant, vnum ex eius cubicularijs fœdis vulneribus miserè laniarent; cum ecce vir sanctus contempto mortis periculo, in mediam turbam prosilit, vt ab alijs sibi charissimis, suæ potius vitæ interitu, mortem propulsaret. Cernens autem eum ille idem, qui ministrum eius, mortiferis concisum vulneribus, penè exanimem reliquerat, diabolico furore plenus, euaginatum eumque cruentum adhuc gladium, summis viribus in eum vibrauit, sed ictus quanquam sanè validus, nullã omninò lęsionem, cunctis ad tantę rei miraculum stupescentibus, viro sancto inferre valuit. Neque tamen potuit concitatus semel furor, tam pręclaro etiam miraculo sopiri: sed paulò post, coactis iterum peruersis conuenticulis suis, sese delusos asserebant, sensusque arte magica, ac tenebrarum caligine perstrictos fuisse dicebant, quod hominem illum viuere permisissent, qui honorem ipsorum, dignitatemque vrbis violare non metueret. Consultatione itaq; nefaria habita, certa dies cædi eius destinata est, & nè qua ratione, ab audaci facinore tardarentur, statutum est, vt singuli certam vini mensuram exhaurirent, quo mente magis effrænata sanguinem funderent. Estque præterea inter ipsos sancitum, vt qui cunque decreto huic non obediret, domus eius, totaque suppellex direptioni subiaceret. Adfuit interea dies præfixus, cum subitò ciuitas immensis clamoribus perstrepere cœpit. At sacer antistes, comperto nefario eorum conatu, quòd fratres eius, ecclesia eijcere vellent, subridens, ait: Plãtatio, quam plantauit pater cælestis, eradicari non potest. Ipse tamen eorum furori cessit, & in suburbium ciuitatis, ad Abbatiam S. Iohannis sacram concessit, inde Hallam ad quoddam episcopatus sui castrum: sed ab inimicis præoccupatum inuenit. Inde omni humano auxilio destitutus, totus ad opem diuinam, de more, confugit, qua tantum valuit, vt omnium voluntates repẽte immutatæ fuerint: vt qui ad perimendum venerant, ex hostibus, in defensores prodirent. Et has quidem aliasque graues, sanè molestias, anno põtificatus sui tertio pertulit, quinque verò alios, quos in ea functio

Seditio populi excitatur in virũ Dei.

Illustre miraculum.

Nouus in eũ tumultus excitatur.

functione compleuit, maiori tranquillitate, ac fructu animarum vberrimo exegit. Cum enim & nominis eius fama, bonusque odor virtutum manaret quotidie latius, vndique ad eum concursus fieri cœptus est: vt à viro tanto tantaque constantia, in rebus dubijs & afflictis, & consilium, & opem peterent. Quibus ille sanè benignè admodum consulebat. Bonos incredibili amore cóplectebatur, schismaticos, & sanctæ Ecclesiæ perturbatores persequebatur, pauperes, & orphanos viduasque, singulari patrocinio defendebat, ac larga manu sustentabat: deniq; cunctis se affabilem ac comem exhibebat.

Inter hæc fuit ab Innocentio, qui ad summi pontificatus honorem, ac regimen legitimè electus fuerat, euocatus, vt secum vnà Romam pergeret. *Petri Leonis Antipapa nefarij actus.* Quidam enim Petrus Leo dictus, vi atque armis, sanctam sedem inuaserat, humanisque viribus fretus, contra Innocentium sese munierat: vt, si fortè vis inferretur, eam summa contentione propulsaret. Itaque, vt sacrilegum illum, quem spiritalis gladius, quo iam sæpissimè concussus fuerat penetrare non poterat, materialis tandem conficeret, expeditione in Italiam facta, Romam peruenerunt, *Innocentius in sua sede collocatur.* Papamque Innocentium, inuitis hostibus, & aduersarijs, in sancta sede collocarunt. Eo negotio fœliciter peracto, Nortbertus Parthenopolim reuersus est. *Fœliciter vir sanctus migrauit è corpore.* vbi non diu post, graui ægritudine correptus, eadem, post menses quatuor, pœnitus confectus, è vita migrauit, anno restauratæ salutis millesimo centesimo trigesimo quarto. Octauo Idus Iunij. Pontificatus Innocentij Quinto, regni verò Lotharij nono. Corpus eius diebus aliquot inhumatum, in maximis æstatis caloribus, ab omni corruptione, ac fœtore illæsum permansit: ac tandem, cum multis suorum lachrymis, præ desiderio eius, fusis, ante Altare Sanctæ Crucis, in medio monasterij sepultum fuit. Inde verò, post annos aliquot, vt tanti Patris memoria perpetuò ante oculos eorum versaretur in claustrum illud transtulerunt, vbi in tumulo honorificè adornato conquiescens, diem, certá resurrectionis, & gloriæ spe expectat nouissimum.

VITA S. PAVLI ARchiepiscopi Constantinopolitani.

Contra impietatem Arrianam bellatoris egregij. Martyrium subijt anno Domini 355. Arbetione, & Lolliano conss.

ONSTANTIO Cóstantini Magni filio regnante, cum Arriana persecutio acerrimè in Orthodoxæ fidei cultores deseuiret. *7. Iunij.* Alexandro Bizantinæ vrbis antistiti fœlici morte sublato Orthodoxorum suffragijs suffectus est Paulus vir, & doctrina, & virtutibus per omnia clarus. *Paulus succedit Alexandro in Episcopatu Bizantino.* Sed Constantius cum haud ita multò post Antiochia Constantinopolim rediisset, iratus electo, quod ex eius sententia non processisset, cógregato Arrianorum conciliabulo condemnauit Paulú, & Eusebium Arrianæ factionis hominem ex Nicomediæ antistite vrbis regiæ creat episcopum.

Interim Paulus è sede sua eiectus *Eijcitur è sua sede.* cum Athanasio alijsque non paucis insigni virtute episcopis Romam abijt; vt illatam matri ecclesiæ, ac ipsi Christo iniuriam apud vicarium eius Iulium iustitia, ac pietate vindicaret. Quod viro sancto nequaquam difficile fuit. Iulius enim mox cognita aduersariorum fraude atque calumnia non modo Paulum, sed & ipsum Athanasium cęterosque Catholicæ fidei antistites suis sedibus restituit. *Paulus recipit sedem suam.* Sed Constantius, vt cognouit Paulum restitutum, misit continuò Hermoginem exercitus sui Ducem, qui eum ex ecclesia exturbaret. Et ille quidem cum venisset Constantinopolim non segniter Imperatoris sui voluntatem exequi voluit: sed populus

tantarum in antistitem suum iniuriarum impatiens, & illum arreptis armis interemit: & domum eius flammis absumpsit. Cuius rei fama commotus sanè Constantius, ipse indignatione, ac furore repletus Bizantium venit, & Paulum quidem ciuitate expulit: ciuitatem verò multis ornamentis, & præcipuo quodam rei frumentariæ beneficio à patre eius vrbe collato spoliauit. Beneficium autem illud octoginta millia panum quotidianorum summam excedebat.

Rursus expellitur.

Paulus autem hoc modo pulsus iterum Romam venit, & Iulio Pontifici illatas denuò iniurias exponit: qui rursus, & suis, & Constantis Imperatoris literis eum munitum ad Sedem remisit. Fuit quidem magno ciuium gaudio exceptus, sed Constantius ea re grauiter offensus statim eum exilio mulctauit, ac Macedonium per vim intrusit. Impius autem Macedonius cum Philippo præfecto, collecta militari manu, ecclesiam inuasit, crudeli prius ferro tribus hominum millibus, & quinquaginta miserabiliter deletis.

Iterū redit, & paulò post in exilium deportatur.

Cum autem triēnio hoc modo suis pastoribus, & vero fidei cultu ecclesiæ spoliatæ iacerent, Constans Imperator, qui orthodoxæ fidei partes strenuè tuebatur, literas ad Constantium fratrem dedit, quibus vt Athanasium. & Paulum suis restitueret sedibus persuadere conabatur: ni faceret, intentabat minas, se vi & armis impetraturum, quod æquitate, ac iustitia consequi non poterat. His sanè perterritus Constantius Paulum quo minus rediret non prohibuit; Athanasium verò literis peramanter scriptis ad Sedem occupandam inuitauit. Sed hos fœlices successus Magnētius impia tyrannide mox subuertit. Nam & Constantem Imperatorem interemit, & sopitas nonnihil Arrianæ insaniæ procellas turbulenta tempestate vehementius excitauit. Itaque Athanasius rursus fuga sibi salutem quærere, & Paulus Armeniæ pietatis defensor Cucusum relegatus iniquorum ibidem insidias declinare coacti sunt. Quo in loco hic, impijs nostu irruentibus, per laqueum martyrio consummatus est.

Paulus relegatur Cucusum, & ibi strangulatur.

Interea Arriana hæresis liberè grassabatur donec pietate Theodosij exterminata, vera fides longo exilio reuocata est. Quo tempore celeberrimū illud Concilium œcumenicum Constantinopolitanum sacratissimas sancti viri huius reliquias è Cucuso maxima cum celebritate transferendas decreuit. Ibi tum videre licuit ingentem populi frequentiam ad eam trāslationis solennitatem confluentem: præsertim cum tanti tamq́; eximij Patres, qui Concilio præfuerant ipsi per se id muneris obirent: & eum honorem sanctissimi viri corpori deferrēt, quod reconditum fuit in ecclesia Macedonianis nuper ablata: quorum sæuitia sæpius pulsus, & quater exilio mulctatus grauissima passus fuerat.

Celeberrima reliquiarū eius translatio.

VITA S. ROBERTI Abbatis Cistertiensis Ordinis in Anglia.

Ex ea qua optima fide apud Surium extat. Migrauit ex hac vita anno Domini 1159.

ROBERTVS optima indole puer ex Eboracensi prouincia oriundus literis, & pietate ab infantia imbutus, propter morum probitatem adulta iam ætate animarum curæ in ecclesia quadam præfectus est. Sed cum periculosum admodum illud regimen sibi esse prudenter intelligeret, eo protinus abdicato monasticæ disciplinæ in VVitebiensi cœnobio sese tradidit. Per id tempus Richardus monasterij S. Mariæ Eboracensis locum quendam à Turstino Archiepiscopo accepit, vt in eo Cistertiēsium mores (qui præcipua quadam sanctitatis opinione florebant) vitamque æmularetur. Præstitit hoc egregiè:

Iunij 7.

Monastico se subdit instituto.

prorſus, vt nocte dieque in laboribus verſaretur, & in ſumma vitæ aſperitata propter conſcientiæ puritatem incredibili ſanè gaudio exultaret. Iis vitæ ſpiritalis deliciis captus Robertus, eandem in ſodalitatem ſumma Abbatis ſui voluntate conceſſit: in qua annis admodum quinque exactis tantam ſanctitatis apud omnes opinionem conſecutus eſt, vt nobilis quidam in Northumbriæ regione amplisſima poſſeſſione eum inuitauerit, vt nouum monaſterium ibidem extrueret, ſuiſque precibus mala cuncta profligaret. Paruit ille, & Abbas loci illius conſtitutus, tanta cura, ac ſolicitudine pro commiſſi ſibi gregis ſalute inuigilabat, vt cælitus quandoque vocem audiret preces ſuas à Deo exauditas eſſe.

Creatur Abbas.

Porrò quàm grata ea ſolicitudo, quam pro omniũ ſalute gerebat, Deo fuerit, non erit abs re exemplo declarare. Cum quandoque per nouum caſtrum iter haberet, incidit in copioſam iuuenum turbam, inter quos vnus procaci vultu huc atque illuc diſcurrebat, & quaſi ad rem arduam extimulabatur. Animaduertens vir ſanctus id eſſe dæmonis ludibrium, iuſſit illum relicto officio ſe ſequi. Confeſtim ille demiſſo vultu Abbatis veſtigia tanquam ad caudas equorum alligatus, per lutum platearum, cunctis ad eam rem valde attonitis ſe quutus eſt. Vbi autem extra vrbem ad ſemitarum diuerticula ventũ eſt, ſtatim vir Dei: Quiſnam, inquit, tu es, & tibi cum illis quid rei erat? Ad quem ille: Quis ego ſum non te latet, & conatus meos probè noſti. Nuptiæ magna cum pompa in vico illo celebrantur: & ego eam in curam intentus eram, vt ſponſus ab æmulis ſuis in conuiuio cæderetur, ſicque ira, & ebrietate occæcati mutuis ſe vulneribus conficerent. denique, vt intra vrbem ſeditione concitata, multorum animæ, trucidatis corporibus, in noſtras manus peruenirent. Iamque mihi perſuaſeram de parta victoria gaudium ingens me principi meo allaturum: at nunc per te diſſipato conſilio vacuus. & inanis abſcedo. His auditis vir Dei, nequitiam eius execrans, præcepit ei in nomine Domini, vt ad deſerta ſe loca conferret, neque deinceps hominibus illuderet. Ad eam iuſſionem nequam ſpiritus euanuit ingenti horrore relicto, prorſus, vt equi vix vllis habenis cohiberi poſſent.

Dæmonis malignos conatus impedit.

Nocte quadam vir ſanctus vidit malignum ad chori aditum conſiſtere, & fratrum actiones attentè obſeruare, ſi quid fortè in iis depræhenderet, quod calumniari poſſet. At vir Dei inſtantius pro fratrum ſuorum ſalute orare, & ſingulos ſui officij monere cœpit, hoſtemque tandem indignatione repletum expulit. Mox tamen reuerſus reperit iuuenem quẽdam inter nouitios animo ad illicita euagantem, imò clandeſtinam fugam meditantem. Animaduertens igitur illum ſuæ ſortis eſſe, fuſcinula apprehenſum in fiſcellam ſuam coniecit, & celeriter inde ſe proripuit. Cernens id vir Dei anxius pro ſalute illius preces multiplicauit, ſed ille ante auroram vagus, & profugus, excuſſo ſuaui iugo Chriſti, ſequutus erat inimicum. Adiunxit autem ſe hominibus ſceleratis, dedituſque latrocinijs non diù poſt captus eſt, & capite plexus miſerrimè è vita exceſſit.

Videt dæmonem fratrũ culpas explorantem.

Apoſtata miſerè perit.

Gedricus vir pietate, & eruditione inclytus, qui Roberto confitenti aures præbere ſolebat, vidit animam eius niueo candore fulgentem, cum è corpore migraret, angelorum manibus ad cœlos deferri. Corpus verò in terris conditum multis admodum miraculis clarum, cuius apud Deum meriti eſſet, egregiè declarauit.

VITA S. MEDARDI
Episcopi Nouiomensis.

Ex ea qua est per Fortunatum presbyterum. Migrauit ex hac vita anno Domini 516.

Iunij 8.
Patria eius

BEATISSIMVS Medardus egregiæ sanctitatis vir, patre Nectardo, matre verò Protagia genitus apud Salentiacum, hæreditariam prędecessorum suorum possessionem, natus atque altus est. Puer itaque sanctus sub parentum tutela diligenter educatus, studioque literarum adhibitus, breui temporis spatio prę cæteris consodalibus suis scientiæ limine eminentius claruit. Porrò adhuc puerulus præcipuo quodam pauperum alendorum studio tenebatur: adeo, vt frequenter, & cibum, & vestitum sibi necessarium detraheret, ac pauperibus beneuolè admodum largiretur. Et quanquam non rarò eapropter parentum indignationem incurreret, pius tamen puer, cui pauperum cura assiduò sub pectore viuebat, nullo modo ab eo benefaciendi studio reuocari poterat.

Benignitas eius in pauperes.

Cum die quodam parẽs eius ex itinere fessus, equos suos in prato viridi custodiendos committeret, & fortuitò hominem quendam ephippijs onustum pertransire videret, percunctari puer cœpit, qua de causa tam graui onere onustus incederet: cum ipsa via satis laboris, ac molestiæ adferret. Cumq; ille tristi voce responderet, equum suum casu deperijsse, puer, qua erat benignitate, statim vnum ei ex patris sui equis obtulit, ac hæsitanti viatori pœnè inuito obtrusit. Eques tam insperato munere exhilaratus cum multis gratiarum actionibus lætus abscessit.

Post eius discessum cum iam instructo prandio puer per quendam seruitorum ad mensam vocaretur, ille qui ad id missus venerat, eminus prospiciens, vidit puerum propter effusam imbrium vim latebras quærentem: & ecce aquila expansis super eũ alis volitans tam congruenter puerũ cooperuit, vt cum circumquaq; pluma illa grassaretur, puer tamen nullam eius iniuriam perciperet. Quo viso seruulus ingenij sanè admiratione captus concitus reuertitur, & parentibus totique familiæ, non sine multa stupefactione, aquilę super puerum ex ordine pandit obumbrationem. Illi auditis mirabilibus ruunt certatim ad locum, si fortè visu etiam probare possent, quod auditu didicerant. Vbi verò illo ventum est, intuentur diligentius, & ipso suorum oculorum testimonio miraculum veraciter confitentur Pater, & mater præ gaudio super filio illachrymantes Deo puerum cõmendant, ac non sine multa deuotione charissimæ suę sobolis innocentiam retractant. Inter hęc milites, quibus equorum cura incumbebat, recensitis equis, vnum deesse reperiunt: quem à puero indagantes, blãdè, ac leniter paruulum demulcent, instanter ab eo requirentes, si quam per eum damni huius adinuenire possent recuperationem. Cumque à famulis ea de causa, & priuatim, & publicè argueretur, appropinquans patri rem ei ex ordine pandit. Miratur pater filij benignitatem, & licet damni aliquantulum sibi non ignoraret imminere, tamen de optima pueri indole sibi gratulatus est plurimum. Interim Christus Dominus, qui nulla re magis, quàm benignè faciendi disciplina delectatur, ipso eodem momento, magnum subitò dignatus est declarare miraculum. Nam cum denuo equorum suorum solicitè recenserent numerum, diuina sic operante maiestate, totam eorum integritatem ex improuiso reperiunt. Mirantur astantes, familia cuncta lętatur. Pater cum matre filium q; familiariter amplexatur, & vt in altiora se subrigat, lachrymabiliter cohortantur. Fili, aiunt, oia nostra tua sunt: Tuo, aiunt, & nostro, vt tibi visum fuerit, in Dei gratia vtere patrimonio; vt nos tecũ con-

Aquila eũ à pluuia tuetur.

Equus diuinitus restituitur.

consortes perênis vitę habeas in prę-mio. Non diffidebant enim se eius ora tione saluari, quem rantis à Deo virtutibus illustrari videbant.

Accidit postmodum, vt inter indigenas de terminis non modica orire-tur altercatio. Cumq; post longam cõ tentionem ad dirimenda agriculturæ suæ processissent eonfinia contigit, & puerum Medardum adesse. Vbi verò ventum est ad locum, cum diuersi di-uersa sentirent, puer cernens lapidem terræ fixum, qui agrorum terminos distinguebat, super eum pedẽ iniecit, dicens: Hic est terminus, & huius con tẽtionis limes certissimus. Et ecce ad leuissimum eius contactum lapis ille ita subsidit, velut cera à facie canden tis ferri liquescit. Apparet equidẽ fi-gura plantæ pedis eius in eadem cau-tè adeo subtiliter expressa, vt nullo artificio expressius exsculpi possit Ita contentione sedata, Dominũ, qui ma gna operatur in minimis, glorificantes, redierunt in sua Extat idem lapis in hodiernum vsq; diem, magnæq; a-pud omnes venerarionis habetur.

Vestigiũ pedis eius in saxo perdurat.

Perspicientes autem boni parentes bonæ sobolis suę indolem, Episcopo eum, qui tunc Viromandensi pręerat ecclesiæ, commendauerunt; qui eum beneuolè amplexatus in omni disci-plina ingenuè, & liberaliter admodũ educauit. Decursis autem magna cum sanctitatis laude inferiorum graduũ ordinibus, tandem sacerdotale coa-ctus est ad officium. Postquam verò sacerdotio initiatus est, De⁹ per mul ta eum insignia mundo non dedigna-tus est declarare. Interea Viroman-duensis antistes magno sui relicto de-siderio ad superos migrauit. & Medar dus licet inuitus ad ecclesiastica gu-bernacula admotus est. Quod verò inuitus suscepit fœliciter, & intentè administrauit. Plurimos siquidem de ipsis mortis faucibus ad vitã, & ver-bo, & exemplo reuocauit. Verum cũ vniuersa ferè Gallia ante deuastata esset, q̃ ad eam Sedem promoueretur, & adhuc infinitis subiecta miserijs, in tolerabiles VVandalorum, Hunnorũ, Hungarorum, & aliarum gentium ir-ruptiones lamentaretur: prorsus, vt præ nimia desolatione ad internecio-nem vsque indigenæ omnes pœnè de-uenissent; vir sanctus Viromanduen-sem Sedem, sano satis vsus consilio, Nouiomum transtulit. Dum autem hæc finiunt Eleutherius Tornacensis Antistes (qui à puero intima familia ritate Medardo coniunctus fuerat) vitę munere sanctè perfunctus ad cę-los migrauit; & Medardus regis, ac procerum, ac plebis denique totius voluntate, eiusdem ecclesiæ curã su-scipere cogitur. Igitur cum importu-nis populi clamoribus volens nolens-que ad eam pariter dignitatem trahe retur, paruit vir sanctus, & duas il-las ecclesias, vtriq; tamen Cathedra-li suo honore permanente, vnam fe-cit. Ibi verò quot, & quantas à fera, & barbara planè gente, & idolorum superstitioni nefariè addictæ, passus sit iniurias, nullis verbis explicari potest. Vicit tamen viri sancti con-stantia impios eorum conatus, qui-bus non rarò ad supplicium eum ex-petebant. Vicit, inquam, & duriora adamante infidelium corda pietatis studio ita emolliuit, vt ferocem illã Flandrensium gentem suæ Nouio-mensi ecclesiæ associasse gauderet: quas totis quindecim annis, licet ali-quo itineris interuallo remotæ es-sent, ad diuinum cultum informare non destitit.

Fit Sacerdos.

Creatur Viromãdensis Episcopus.

Episcopat⁹ Nouiomen. instituitur.

Suscipit curã ecclesiæ Tornacẽsis.

Huius autem temporis spatio in omni sanctitate transacto, grauissima corporis infirmitate correptus migra uit ad Dominum. Ijs forte diebus Clotarius Rex decumbentem inuiserat, atque, vt se post mortem Suessionem transferri pateretur, & precibus, & auctoritate peruicit. Itaque, vt pri-mum obitus eius certior factus est, per medias plorantium lachrymas cũ Episcopis irrumpens, rex suis ipse hu meris corpus sanctissimum sustulit, & ad vrbem Suessionicam transtulit. In via verò cœcus quidam ad fere-trum accessit, eiusque contactu, fidei virtute qua mirabiliter incẽsus erat,

Obitus eius

Rex Clotarius suis humeris corp⁹ gestat.

oculorum lumen recepit.

Cum verò ad locum sepulturę peruentum esset, quidam vastis cathenarum loris brachia surasque deuinctus, per medias sese properantium turmas nō sine multa difficultate iniecit. Cui mox, vt sancti Confessoris concessum est tangere operimentum, omnia dissiluere repagula cathenarum, diruptisque compedum vinculis, cum multa gratiarum actione lætabundus exultabat. Postquam verò sacratissima membra tumulo clausa fuere, duę niuei candoris columbæ cælitus demissæ alarum applausu sancto gratulari visæ sunt: & ecce alia quędam de tumulo descendens pari candore cum duabus illis ad cœlos euolauit.

Peractis autem beatissimi athletæ inferijs, Rex Clotarius viri sancti corpus nouæ ecclesię fabrica honorare voluit, sed morte pręuentus id negotij Sigeberto filio suo commisit; qui ecclesiam, sanè insigni opere visendam, construxit; & auro atque argento, ac necessarijs in officio ecclesiastico ornamentorum varietatibus exornauit egregiè; ac postremò censu redditibusque regijs excellenter ditauit: & quod multò præclarius est viros pietate, & eruditione pręstantes vndecunque euocauit, qui die nocteque diuinas ibidem Deo laudes exoluerent. Ibi verò per beatissimj Pontificis Medardi meritum gloriosa fulgent miracula: ibi varijs detenti infirmitatibus grata consequuntur remedia: ibi peccatores graui conscientię pondere pressi subleuamen sentiunt, & Christi gratiam abundanter obtinent: quam nobis idem Dominus sancti Confessoris sui intercessione quoque largiri dignetur.

MARTYRIVM SS. PRIMI, & Fęliciani.

Ex eo quod est apud Surium. Passi sunt anno Dom 303. Marcell. Pap. 7. Diocles. & Max. 10.

RIMVS, & Fęlicianus ciues Romanii, ac Christianæ religionis cultores eximij, eam maximè ob rem comprehensi & in vincula missi sunt: quòd idola negarent se responsa dare posse, nisi prius hi duo athletæ dijs sacrificarent. Sed cum illi Christi bonitate egregiè confisi, non modò vincula, sed mille mortis genera impio dęmoniorum cultui præponerent, lętique carceris squallorem vincti subirent, nocte concubia Angelus Domini fractis cathenarum vinculis illæsos abire concessit. *Iunij 9.* *Angel' eos è carcere liberat.*

Post dies verò aliquot iterum compręhensi, Imperatoribus Diocletiano, & Maximiano oblati sunt, qui eos ad phanum Herculis deduci iusserūt, vt thura idolo offerrent. At illi, spreto eorum imperio, constanter amentiam redarguerunt, impietatemq; detestati sunt. Igitur carnifices cum cernerent beatos martyres in confessione Christi immobiles mortem in desiderio habere, virgis eos crudeliter exciderunt: sed eo supplicio virtutē illis, constantiamque maiorem addiderunt. Quod cum ex militum relatu Imperatores audirent, irati vehementer, tradiderunt eos Promoto Numentanę ciuitatis pręsidi, qui eos ferro vinctos, tertiodecimo milliario, via Numentana, in carcerem misit: vbi sancti martyres precibus, & hymnis Dei bonitatem nunquam celebrare cessarunt. Post multum verò temporis, in foro ad tribunal producti dijs sacrificare iussi sunt. Cumque eadem constantia, qua prius tam immane scelus execrarentur, alter ab altero separatus est, vt diuisos facilius ad impietatem impelleret. Et primò quidē Fęliciano minę pariter, ac blanditiæ *Caduntur atrociter virgis.* *Rursus in carcerē mittuntur.*

ditiæ adhibitæ, quas ille cum irrideret plumbatis immaniter cæsus est. Cæsum deinde Præses interrogat: velletne potius diis immolare & iucundos cum gloria dies eligere: quã nouis iterũ supplicijs macerari. Cui Sanctus: Quos tu mihi dies iucundos commemoras? Octoginta iam ætatis annos habeo, & triginta plus minus Christi cognitione illustratᵘ, illi summa cum animi mei voluptate deseruio & iã tu mihi caduca & vana huius mundi oblectamenta arripienda persuadebis? Ego verò Christo Deo meo Optimo & Maximo, ad extremum vsque vitæ spiritum adhærere decreui, qui me tuis è manibus liberabit. Hæc & his similia dicenté Præses, ad stipitem ligari & manibus pedibusque acutos clauos infigi præcepit. At ille confixus in Christi laudibus permansit immobilis, totoq; triduo variis tortus suppliciis, Deo sine fine gratias agebat, cœlestique alimonia refectus, tyranni inuidiam mirabiliter superabat. Ea res præsidem habebat pessimè. Itaque præcepit vt flagellis cæsum è ligno deponerent, & omni solatio destitutum in custodia seruarent.

Felicianus plumbatis uerberatur.

Atrocissimè cruciatur.

Eo amoto confestim Primum adduci iussit, cui falsò persuadere conatus est, Felicianum, abiurato Christi cultu, dijs immolasse. At Primus ab Angelo iam ante de Feliciani constantia edoctus, constanter Præsidem mẽdacij redarguit, dixitque fratrem suum in vinculis pro Christi nomine coniectum, haud secus atque in Paradyso lætari. Tunc Præses fustibus eũ validissimè cædi, & latera lampadibus exuri iussit. At ille in eculeum leuatus & lampadibus vstus psallebat. Igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. Post hæc, Domine, dicebat, benedico te, Iesu Christe, Rex meus, quia in te confidens nihil sentio eorum, quæ mihi à Sathanæ ministris inferuntur. Præses his auditis in furorem conuersus, iussit eum de eculeo deponi, simulque bulliens plũbum in os eius infundi. Hęc autẽ supplicia, præsente Feliciano, ei inferebat, vt is, horrore eorum victus, à cõfessione resiliret. At Primus plumbũ, instar aquæ frigidæ exhausit, dixitq; Præsidi: Ecce non est à me separatus quem tu dicebas diis vestris immolasse. En adunati sumus in gloriam redemptionis, nè vlla nos tenebrarum caligo circumueniat.

Primus fustibᵘ immaniter caeditur.

Psal. 65.

Vide tyrannidem.

Tunc Præses, ceu furijs quibusdã agitatus, iussit eos in amphitheatrũ deduci, simulq; duos leones ingẽtes, quorum rugitus omnes eius vrbis ciues exterruit, immitti. Sed leones cum impetu currẽtes, mox vt ad martyres venere, ad pedes illorum se volutantes, mirè illis blandiri & gratulari visi sunt. Voluit igitur Præses vt illis reuocatis, vrsi ferocissimi dimitterentur, sed illi quoque omnis feritatis obliti, ad eorum se vestigia prouoluebant. Tum verò martyres: En Præses inique, inquiunt, feræ agnoscunt creatorem suum, & vos cęcitate mentis percussi, non agnoscitis eum, qui vos ad imaginem & similitudinem suam creare dignatus est? Tum verò populus inter se fremitus dare & infinitos in cœlum clamores tollere cœpit: & viri amplius quingenti fidem ex animo, amplecti & Christo cum omnibus suis nomina dederunt.

Leones in martyres immissi mã suefiunt.

Item vrsi.

Multi credunt.

Cernens verò Præses se illos superare non posse, permultosque eorum constantia permotos, ad Christũ accedere, capitis in eos sententiam protulit: quam læti martyres exceperũt. Corpora autem illorum canibus proiecta sunt: sed neque canes, neq; aues, neque muscæ quidem ea attigere. Porrò noctu à Christianis fidelibus rapta, & ad Arcus Numentanos intra arenarium deportata sunt. Vbi hymnis & psalmis per dies triginta fideles vacantes honorificè ea sepelierunt. Magna verò illic beneficia in præsentem vsque diem exuberant. Annis autem aliquot euolutis, cessante persecutione, honorificam eis basilicam ibi cõstruxerunt quartodecimo ab vrbe Roma milliario.

Caeduntur capite martyres.

PAS-

PASSIO ET MORS SANC. Pelagiæ virginis Antiochenæ.

Ex præclaris Encomijs S Chrysostomi.

Iunij 9.

Eata virgo Pelagia tanta cũ voluptate ad mortem cucurrit, vt neque carnificum manus expectarit, neque in iudicium ingressa fuerit, sed proprij animi studio & summa alacritate illorum sæuitiam anteuerterit. Parata erat ad cruciatus, tormentaque, & omne suppliciorum genus perferendum: sed metuebat tamẽ ne virginitatis coronam perderet. Cum enim capta à militibus, ad iudicem duceretur, illa se cõsilium mutasse prudenter simulauit: atque vt eius rei fidem faceret, vultu ipso hilaritatem præ se ferebat. Figmento igitur illo milites capti & puellæ hilaritate decepti, humanius in illam se gerere cœperunt. Quæ cum ab ipsis petijsset, vt tãdiu liceret abesse, quoad ornatum sponsæ conuenientem sibi indueret, eundi potestatem milites ei concesserunt, quippe qui ea re non solum illi virgini gratum facturi essent, sed futurum etiam cogitabant, vt à iudice ipso magis laudarentur, si puellam veste ornatam duxissent. Illa verò consilij sui compos facta, statim se veste induit, quæ verè decora est. Cum enim animi fortitudine & resurrectionis spe multa se corroborasset, ad ipsius tecti vestigium cucurrit, & illinc seipsam præcipitẽ dedit.

Mira alacritate properat ad mortem.

Virgo sancta se præcipitio interficit.

O puellam genere quidem & sexu fœminam, animo autem ipso marem. O virginem duobus nominibus extollendam, quod in virginum grege, & martyrum choro numerata sis. O puellam ita continentem, vt neq; aspectu quidem ipso fruendi facultatem intemperato iudici prębueris. Huius igitur puellæ temperantiam & nos imitemur, & contra voluptates ipsas victoriæ trophæa erigamus.

MARTYR. SANCTORVM Getulij, Cerealis, Amantij & Primitiui.

Ex eo quod est apud Surium. Passi sunt anno Christi 138. Sixti Papæ 8. Hadriani Imperat. 19.

Etulius diuinæ legis peritissimus, Hadriani Imperatoris temporibus, in Sabinorum regione, haud procul ab vrbe Roma degẽs, studio religionis Christianæ propagandæ mirifice flagrabat. Itaque permultos quotidie, tum ex Italia, tum Græcia conuocabat, quos ad omnem pietatem diligenter instituebat: & alimẽtis rebusq́ue omnibus ad vitam necessariis sustentabat. Eius rei fama cum ad aures Hadriani peruenisset, misso confestim Cereale Vicario eũ comprehendi iussit. At Cerealis ingressus cubiculum, vbi Getulius magna cum audientiũ voluptate & profectu de rebus diuinis disserebat: Audistine, inquit, quæ à principibus edicta sint proposita? Cui Getulius: Itane principum iussis parere necesse est? Tu ipse, quæso, edicito, cui obtemperare æquius sit? Mortali ne homini & mox in putredinem abituro, an verò præpotentis Dei filio? Tum Cerealis: Velim, inquit, edoceas quo signo nosse liceat, eum verum Dei filium esse, quem vos tantis laudibus extollitis. Respondit Getulius. Certè non potest nõ fides adhiberi ei qui mortuos solo verbo suscitauit, cœcos illuminauit, leprosos mundauit, siccis plantis mare inambulauit, ventis & tempestatibus imperauit, dæmones ex obsessis corporibus profligauit: & postremo diuinam virtutem omnibus in rebus declarauit. Cerealis his auditis animo in Christi fidẽ propendere cœpit. Getulius verò, vt eius incredulitatem pœnitus expugnaret, Amantium tribunum fratrẽ suum aduocauit, qui Hadriani metu latitabat. Porrò Cerealis tantam ex Aman-

Iunij 10.

Getulij humanitas in Christiãos.

Amantius tribun⁹ frater Getulij.

Amantij conspectu voluptatem hausisset, vt Imperatoris edicti planè oblitus, sermonem cum eo conferre vehementer cuperet. At Getulius vehementius eum impellere cœpit, vt nefario dæmoniorum cultu relicto, Christi fidem amplecteretur. Similiter & Amantius vrgere non destitit, ne oblatam cœlestis vitæ coronam negligeret.

Cerealis victorius Hadriani conuertitur. Tum verò Cerealis pijs eorum hortatibus inflammatus, paratum se ostẽdit, etiam pro Christi gloria sanguinem fundere. Getulius verò ea re mirificè exhilaratus, triduanum omnibus ieiunium indixit, vt toto illo tẽpore, inienta supplicatione, diuinam mentem consulerent, quo ordine Cerealis in numerum fidelium referendus esset. Vna igitur nocte in vigilijs & precibus exacta, dilapsa cœlitus voce, admoniti sunt, vt Sixtum Romanæ vrbis Episcopum vocarẽt, qui eum cœlesti lauacro expiaret. Porrò Cerealis cum sacro latice tingendus esset, videns Spiritum sanctum è cœlo descendentem, ignarus quid esset, exclamauit: Ecce video lumen quoddam ipso Sole illustrius in me delabi. *Cerealis baptizatur.*

Eodem tempore officiarij Cerealẽ quærentes, intellexerunt eum, relicto idolorum cultu, Christianis sacris initiatum esse. Qua re vehementer offensi, Hadriano detulerunt, qui protinus Licinio viro consulari in mandatis dedit, vt sacrificare recusantem ignibus cremaret. Igitur Licinius vrbem Sabinorum ingressus, Cerealem, Getulium, Amantium, & Primitiuum, diuinis rebus intentos inuenit, quos statim vinculis constrictos, in carcerem abduci iussit. Inde in ciuitate Tyburtina suo oblatos tribunali, atrociter cędi iussit; cæsosque iterum carcere concludi: vbi diebus septem & viginti in precibus & gratiarũ actione mirabili alacritate perdurarunt. *Sancti martyres in carcerem mittuntur.*

Post hæc Hadrianus certaminum illorum certior factus, furore percitus flammis eos exuri iussit. Ducti igitur sancti martyres ad flumen Tyberim tertiodecimo ab vrbe Roma miliario, manibus pedibusque arctissimè ligatis, in rogum iniecti sunt. *Flãmis obijciuntur.* Porrò Getulius in medijs flammis illæsus persistens, alios luculentis verbis ad constantiam hortabatur, & solutis vinculis, Christi gratiam, summis laudibus extollebat. Qui tandẽ, post alios omnes, fustibus crudeliter verberatus, gloriosam martyrij palmam adeptus est. Quorum corpora beata Symphorosa Getulii coniunx in arenario prædii sui honorificè sepeliuit. Quæ non longè post eundem ipsum martyrem cum septem filijs, pari virtute ac constantia secuta est: nam 27. eiusdem mensis, gloriosè, de hoste triumphata, cum charissimis pignoribus cœlos conscendit. *Symphorosa cum septem filijs necatur.*

VITA S. MARGARETÆ Reginæ Scotiæ.

Ex ea, qua est apud Surium.

Mortuo Edmundo rege cũ primis strenuo, qui ab Angelis, propter insuperabilem fortitudinem, ferrei lateris cognomen acceperat, Canutus rex, Angliæ conquestor, filios eius Edmundum & Eduardum, propter fœdus cum patre illorum ictum, præ pudore ferire nõ valens, ad regem Sueuorum feriẽdos transmisit: qui pietate motus, eos vlterius ad regem Hungarorum Salomonem, viræ reseruandos misit. *10. Iunij.* Edmundo verò sine liberis decedente, Eduardus frater eius Agatham Imperatoris filiam duxit, ex qua sanctam Margaretam, postea Scotiæ reginam progenuit. *Parentes S. Margaretæ.* Quæ cum, primæua adhuc florente ætate, insigne pietatis specimen de se præberet, suorum magis quàm propria voluntate, Regij Scotorum Malcolino in matrimoniũ collocatur: Vbi licet ea quæ mundi sunt, agere compelleretur, attamen mundi rebus & desyderijs postpositis, pietatis operibus sedulo incumbebat. *Nubit Malcolino regi Scotiæ.*

In loco, vbi nuptiæ eius fuerant celebra-

lebratæ, sanctissimæ Trinitati nobilẽ ecclesiam construxit: eamque variis magni precij ornamentis decorauit. Liberos suos cum omni diligentia nutriri, & honestis moribus institui voluit: eosque frequenter ad Dei timorem hortabatur, & præcipua fidei nostræ capita docebat.

Rege cum magno comitatu aliquò proficiscente, comites & satellites eius tanta seueritate coercebat, vt nemo vel leuem alicui iniuriam inferre præsumeret. Porrò nè qua peccati macula in illa resideret, crebro suũ admonebat cõfessarium, vt quicquid in ipsius dictis vel factis reprehensione dignum inueniret id secretò indicare non dubitaret. Quod cum ille rarius & remissius, quàm ipsa vellet, faceret, importunam se illi ingerebat, somnolentum illum & suæ salutis incuriosum ac negligentem vocitans.

Cum autem in gente illa Scotorũ multa contra vniuersalis Ecclesię cõsuetudinem illicita fieri videret, varia adhibuit consilia, vt ad veritatis viam errantes reduceret. Solebant Scoti, neglecta Dominici diei reuerentia, quemadmodum alijs diebus, laboribus insistere. Quod illa summę impietatis esse, & ratione & auctoritate peruicit. Illicita etiam nouercarum cõiugia, similiter & vxorem fratris defuncti superstitem ducere, quę ibi antea fiebant, nimis execranda ostẽdit, & à fidelibus, velut ipsam mortem deuitanda. Multa quoque alia contra morem Ecclesiæ inoleuerant, quæ pia regina de regni finibus extirpauit.

Scoti nõ colebant diẽ Dominicũ.

Illicita Scotorum coniugia.

Quando prodibat in publicum, miserorum, orphanorum, viduarum greges, quasi ad matrem pijssimam confluebant. Interdum quicquid erat regis proprium, egenis erogandum abstulit, Neq; enim sua dumtaxat, sed seipsam quoque, si licuisset, pauperibus libenter impendisset: atque interim omnibus pauperibus suis, erat ipsa pauperior. Illi enim non habentes, habere cupiebant: illa verò, ea quæ habebat dispergebat Neque modo pauperibus indigenis, verumetiã omnium pęne nationum, sua munificentiam impendit, innumerabilesq; captiuos, dato precio, libertati restituit, quos de gente Anglorum hostilis Scotorum vis in seruitutem abduxerat. Occultos etiam exploratores per prouincias misit, vt qui duriore premerentur seruitute, eius liberalitate redimi possent.

Liberalitas in pauperes

Christi seruos & à mundi strepitu separatos summa veneratione prosequebatur, eorum alloquio gaudebat plurimùm: Diuinis laudibus & precibus in Ecclesia persolui solitis, summa cum attẽtione, semper intererat. Quibus finitis, in cubiculum rediẽs, sex pauperum pedes lauabat: eosque pecuniis aliisque rebus necessarijs iuuabat. Deinde parumper sopori indulgebat Mane facto surgens, nouem infantulos orphanos, omni auxilio destitutos, prima diei hora, ad se introductos, cibis mollioribus flexis genibus reficiebat Præter hæc, trecentos pauperes in aulam consuetudo erat introduci, & clausis ostiis, rex ab vna, regina verò ab altera parte, Christo in pauperibus, seruiebat, ciboſq; specialiter præparatos offerebant. Quo facto regina ad ecclesiam se conferens, prolixis precibus & lachrymis atque gemitibus, seipsam Deo sacrificium immolabat. Ante refectionem, 4 pauperes, magna cum humilitate eis ministrando, reficiebat. Deinde tenui cibo potuque seipsam potius refocillabat, quàm reficiebat. Quadraginta ante Pascha & natalẽ Christi dies, incredibili abstinentia se affligebat semper, sed propter nimium ieiunii rigorem, usque ad finẽ uitæ suæ, acerrimos passa est stomachi dolores: nec tamen ægra corporis valetudo virtutem operis debilitare potuit. Sacris lectionibus & precib⁹, die noctuque intenta, animum ad cęlestia erigebat.

Nota eximiam regis & reginæ pietatem.

Confitenti ei aures præbebat Turgotus secundus Dunelmię Prior. Illo ergo ad se accersito, vitam suam

cum

cum profuso lachrymarum imbre detegere cœpit. Cumque de necessariis sermonem pertexuisset, se suosque liberos ei commendauit, vt eorum curam gereret; & cum quemlibet eorũ ad culmen terrenæ dignitatis euectũ conspiceret, illum strenuè officii sui admoneret: nè propter mundi prosperitatem, æternæ vitæ fœlicitatem, sua negligentia, amitteret.

Dimidio post hæc anno, ingrauescente morbi molestia raro è lecto surgere potuit: quarto autem ante obitum suum die, cum rex Malcolinus in expeditione esset, tristior soli to effecta assidentibus ait: fortè hodie tantùm mali regno Scotorum accidit, quantum vix multis retrò temporibus. Post dies aliquot, nunciorũ relatione, eodem die, quo regina dixerat, regem cum filio Eduardo fuisse occisum cognouerunt: quem illa, ceu futurorum præscia, multum prohibuerat, nè quoquam tunc cũ exercitu progrederetur. Et quanquam multis esset angustiis oppressa, in altissimo tamẽ diuinæ prouidentiæ cõ filio conquiescens, Christo Domino gratias agebat: quòd eam, in hac potius vita, quàm in futura, ab omni peccati macula, multiplici afflictione mundare dignaretur.

Malcolini regis cædes.

Cum verò mortis circumuenta doloribus iam anima è corporibus ergastulo vocaretur, Christi Iesu nomine suauiter inuocato, ad cœlos migrauit, fœlicitatis eorum particeps effecta, quorum virtutis est exempla secuta. Facies, quæ tota in morte palluerat, ita post obitum rubeo candore perfusa est, vt dormienti magis quàm mortuæ similis appareret. Corpus eius fuit in ecclesia Sanctissimæ Trinitatis, quam ipsa construxerat, ante altare honorificè tumulatum.

Fæliciter migrat ad Dominũ.

VITA S. BARNABÆ Apostoli.

Ex ea, quæ est per Alexandrum. Castigata tamen ad Eruditissimi Cæsaris Baronij Chronologiam, qui plurima à diuersis de hoc Apostolo scripta refutat.

Beatissimus hic vir Barnabas de tribu Leui ortus, auorum & proauorum stẽmate valde clarus fuit. Qui vt diuitiarum, ita multo magis religionis opinione, apud omnes celebres ac honorati fuere. Cum autem bellorum tempestas ingrueret, ad Cypriorum regionem migrarunt, nè aliquod religionis suæ detrimentum paterentur. Porrò quòd diuitiarum & possessionum amplissimarum gloria excellerent, non hoc ex cupiditatis vel superbiæ radice, quasi vitium pullulabat, sed eam maximè ob' rẽ facultates multas Hierosolymis, & agrum propè vrbem, ædificiorum magnitudine valde illustrem possidebant: quod Isaias Propheta ita scriptum reliquisset: Beatos illos fore qui semen in Sion haberent & domũ in Hierusalem. Cuius Prophetiæ sensum, Hebræorum filij, carnali sensu interpretantes, diligentissimè operã dabant, vt aliquid Hierosolymis possiderent.

11. Iunij. Barnabas Leuitica stirpe ortus.

Porrò parentes eius in Cypro cum degerent, ex sanctissimo matrimonio, hunc Barnabam, eleganti forma puerum procrearunt. Cui mox nato, Ioseph nomen imposuerunt, vt simul cum nomine veteris illius Patriarchæ vitam moresque tanto ardentius æmularetur. Cum verò ætate iam adulta, literarum studiis idoneus esset, parentes eum Hierosolymam perduxerunt; & Gamalieli, qui cognitione rerum diuinarum admodum celebris habebatur, legem ac Prophetas edocendum tradiderunt. Habuit autem studiorum suorum sodales Paulum & Stephanum, viros, quo-

In Cypro natus. Barnabas primo Ioseph dictus.

Traditur Gamalieli instituendus.

quorum memoria in omni æternitate, apud omnes viget. Barnabas verò tum virtute, tum eruditione, mirificè quotidie proficiebat; prorsus vt tenaci memoria leges & reliqua diuina scripta tam excellenter compræhenderet, vt literarum monumentis non admodum indigeret. Quam ob rem apud omnes nomen eius in magna existimatione & gloria erat.

Accidit autem vt, tempore illo, Dominus Iesus Christus Hierosolymam veniret, & paralyticum in probatica piscina sanaret, aliaque sanè quàm plurima admirandæ virtutis signa & prodigia in templo ederet. Quæ Barnabas cum attentè consyderaret, sanè obstupuit, ac statim ad Christi pedes se abijciens, eius benedictionem precatus est. Cui Christus sacratissimis manibus benignè, quod petebat, impertiens, eum diuini sui congressus participē fecit. Qua Christi charitate magis magisque inflammatus, quamprimum adijt domum Mariæ materteræ suæ matris Iohannis, qui postea Marci nomen obtinuit. Ad illam igitur vt peruenit cuncta quæ à Christo patrata viderat miracula, enarrare cœpit: addiditque multis, illum ipsum, qui venturus erat, Messiam videri.

Fit Christi Discipulus

Hæc cum audisset mulier illa, relictis omnibus, concito gradu ad Iesum, in templum perrexit: eiusque se pedibus prosternens, vt ancillæ suæ domum subire dignaretur humillimè rogauit. Eius petitioni Christus Dominus assensus est: quem mulier illa credibili gaudio delibuta, in cœnaculum suum accēpit. Ex illo igitur die, quoties Dominus Hierosolymā venisset, illic vnà cum discipulis versabatur, quibuscum & Pascha illic fecit, & mysteriorum sacramenta eosdem discipulos suos edocuit. Porrò Barnabas ex illo die Christo adhærens in Galilæam Hierosolymis reuertentem secutus est. Cum autem indies credentium numerus excresceret, & multi ad cum confluerent, designauit septuaginta illos discipulos, quorū dux & antesignanus erat Barnabas. Fuit autem hoc nomen viro sancto impositum propter sanctitatis præstantiam, qua omnibus consolationi fuit: vt quemadmodum Iacobus & Iohannes propter virtutem filij tonitrui, ita & Barnabas virtutis suæ causa, filius consolationis appellatus sit.

Hospicium Christi in Hierusalē.

Septuaginta discipuli

Cum autem Dominum docentem audisset, vt quicunque nunquam deficientem in cœlis thesaurum inueni re vellet, venderet quæ possideret, faceretque sibi sacculos qui non veterascūt, Barnabas nihil moratus preciosissima cuncta à parentibus sibi relicta vendidit, & egētibus distribuit: vnico tantum agro in alimentum sibi reseruato. Postquam verò à morte & resurrectione Domini, vberiori spiritus sancti gratia afflatus fuisset, illum etiam agrum vendidit: preciumque ad pedes discipulorū deposuit, ac exemplo suo, omnes ad eandē virtutem allexit. Post hæc fidei Christianæ propagandæ cupidissimus, vbique mirabili pietatis splendore, horrendas impietatis tenebras fugebat. Ardebat autem incredibili cupiditate lucrandi Saulum, & non rarò cum illo disputationem instituebat: sed Saul' accurata legis institutione subnixus, Barnabam tanquàm in fraudē impulsum irridebat, & in Christum maledicta iaciens, fabri filium, idiotam & agrestem hominē appellabat, quem vt & morte violenta sublatum deridebat. Verùm cum expleto in Stephanum furore, Damascū pergeret, vt Christi Ecclesiam internecione deleret, cęlitus à Christo in terram prostratus, tandem errorem agnouit, mētisque aciem ad cœli celsitudinem erexit. Cum verò Hierosolymam reuersus esset, dabat operam, vt Christi discipulis adhæreret, quem tamē omnes, hominis sæuitiam formidantes, fugiebant. At magnus Barnabas illi occurrens auditis ijs, quæ in via illi acciderant, manu appræhensum duxit ad Apostolos eisque ait: Quid pastorem fugitis, lupum existimantes?

Luc. 12.

Barnabas omnia sua vendit & dat pauperibus.

Disputat cū Saulo.

Barnabas Paulum ad Apostolos ducit.

rei? Cur bellatorem optimum, vt proditorem execramini? Hunc sibi Dominus pro pastore elegit. Tunc Paulus fusius narrauit quomodo sibi Dominus in via prostrato, tanquam abortiuo apparuisset & singulari benignitate ab ipsius mortis sempiternæ faucibus ad vitam reuocasset.

His auditis Apostoli obstupuere, & lachrymis præ gaudio profusis in oscula & amplexus eius ruerunt, iterumque eum Damascum Euangelizādi gratia destinarunt: Barnabam verò Antiochiam miserunt, vt adunatū ibidem Christi gregem fidelis pastor regendum susciperet. Postea ad Aegypti vrbem Alexandriam venit: vbi, sparso diuini verbi semine, omnes deinde vrbes peragrauit, quoad iterum Hierosolymam veniret. Cumque florentem Ecclesiæ Antiochenæ statum percepisset, rursus eo contendit: atq; vt omnibus tandem bonis eam mirificè exornaret Tarsum abiit, vt Paulū secum in opus Euangelij Antiochiam perduceret. Ibi verò vterque cum annum integrum incredibili cū fructu exegissent, fideles, primum Christianos appellarunt. Igitur cum eam ecclesiam bonis omnibus mirificè efflorentem reddidissent, rursus Hierosolymam, quartodecimo à nece Christi anno, ascenderunt. Completo autem ministerio, dextrisque ab Apostolis datis & acceptis, vt ipsi gentium salutem procurandam susciperent, descēderunt Antiochiam, Marco in ministrum assumpto. Inde impulsu Spiritus sancti Cyprum venerunt, totamque insulā peragrantes Salamina Paphum vsq; Euangelium prędicarunt.

Barnabas Antiochiā mittitur.

Paulum Antiochiā ducit.

Inde multis iam ad Christum conuersis, discedentes venerunt Pamphyliam. Ibi tum Marcus cum videret Apostolos in hoc mūdo inglorios degere, & infinitis mortis periculis expositos intrepidè certamina quæuis subire, ipse turpi formidine victus ad pericula subeunda claudicare cępit: prorsus vt relictis Apostolis Hierosolymam ad matrem suam rediret. Sed cū paulò post eosdem varijs mortis periculis & verberibus constanter superatis robustiores & multis honoribus claros videret, inconstantiæ suæ pœnitudine ductus, supplex Barnabam cum lachrymis adiit, orās vt superioris errati venia concessa, iterum in beatam sortē admitti posset. Quibus permotus Barnabas benignè cum suscepit, hortatusque, vt omisso luctu, animum ad cōstantiam firmaret, eum se sequi iussit. Interea Paulus omnes vrbes cū Barnaba peragrare: & maiora quæque ad Christi gloriam moliri constituit. Tunc Barnabas vt Marcum, itineris illius socium admitteret, rogauit. At Paulus contra, Marcum rogabat vt hominē periculorum & mortis timidū & fragili adhuc fide præditum domi residere permitteret. Hinc inter eos pia quædam animarum dissensio oborta est: prorsus ut alter ab altero separaretur: diuina prouidentia vtiliter id permittente, quæ Marcum populorū & gentium multarum pastorē ac magistrum destinabat. Neque enim iracundiæ aut furoris impulsu à se inuicem separati sunt, sed magno pietatis zelo: cum Paulus accuratam cē surā Apostolicæ professioni congruē tem requireret; Barnabas verò ad humanitatem propensior, aliquid humanæ imbecillitati tribuendū putaret.

Marcus ab eis recedit.

Assumitur iterum à Barnaba.

Paulus & Barnabas à se inuicem separantur propter Marcum.

Igitur Barnabas assumpto Marco Cyprum profectus est, ac visitatis cōfirmatisque quæ ibi erant ecclesijs In Italiam nauigauit, & in Liguria Euangelium prædicauit, nobilissimamque Mediolanensium ecclesiam erexit, ac longè lateq; Christi fidem fœliciter propagauit. Postremo Salaminam petiit vbi cum incredibili ardore Iudæorum perfidiam in Synagoga expugnaret, quidam è Syria Iudæi legis Mosaicæ scientia tumidi venerunt, qui maledicta in eum iacientes turbam concitarunt vt hominem (quemadmodum ipsi dicebant) perfidum & Deo ipsi contrarium supplicio traderent: meritasque de eius blasphemia pœnas expeterent. At Barnabas cum à Christo admonitus vltimum

Vide Bar. Tom. 1. Annal. vbi docet falsum esse Barnabam Romæ Euāgelium omniū primum prædicasse.

timum

timum sibi certamen instare nõ ignoraret, conuocatis fratribus postremã ad eos orationem instituit, luculenter sanè multa de spe vitæ æternæ & fluxa huius mundi gloria differens, hortans vnumquemque vt in percepta Christi gratia & fide perseueraret. Hæc aliaque cum suis dixisset, diuina mysteria, insigni cum pietate peregit, populo interim vberrimo fletu & crebris singultibus doloré, qué ex imminenti, vt prædixerat, recessu conceperat, attestante.

Missam celebrat.

Post hæc Synagogam ingressus igne diuina amotis mirabiliter incẽsis, iterum Iudæis Christum prædicauit. At illi furore perciti, coniectis in eũ manibus, in obscuram quendam Synagogæ illius cellam vsque ad multam noctem custodierunt. Tandem educentes multis eum cruciatibus affecerunt, ac postremò lapidibus obrutum flammis exurendum tradiderunt. At sacræ reliquiæ ab igne planè illæsæ permanserũt, ac postridie Marci vigilantia ex impiorum ludibrijs subductę in spelunca quadam, stadijs ferè quinque ab vrbe distante, sepultæ sunt: vbi postmodum infinitis admodum miraculis eius sanctitas coruscauit: adeo, vt multo tempore ab eius morte, propter multiplicem beneficiorum gratiam, quæ omnibus ælijs atque alijs calamitatibus oppressis ibidem conferebantur, Regionem illam sanitatis locum appellarent.

A Iudæis in Cypro interficitur.

Marcus eius corpus sepelit.

Sanitatis locus.

Cum autem causam copiosæ illius gratiæ incolæ ignorarent, qua demũ ratione idipsum cunctis innotuerit non erit alienum explicare. Ea tempestate qua Zeno Isaurus imperium tenebat, Petrus Fullo dolo acriter in ecclesiam grassabatur, & Antiochenæ vrbis sedem inuaserat: eoque audaciç & impietatis homo nefarius prorruperat, vt spretis Patrum decretis, postquam innumerabilibus malis Orientis ecclesias affecisset, etiam Salaminæ vrbis Episcopatũ sibi subdere contenderet. Ei tunc pręerat Anthemius vir cunctis virtutibus egregiè ornatus & vitæ innocentia admodum clarus: sed in hæreticorum versutiis coagnoscendis superandisque pęnè nullus. Is igitur cum ancipitis animi cogitatione fluctuaret, incertus num pro Ecclesiæ defensione Constantinopolim proficisci deberet, vidit secundùm quietem virum quendam diuina specie prçditum, & multo luminis splendore coruscantem: qui blandè placideque cur tanta tristitia absorptus iaceret, quæsiuit; nihilque ab aduersariis mali passurum promisit. Anthemius hac visione perterritus corpus è strato corripuit, ac humi stratus multis cum lachrymis Deum precatus est, vt secundo, & tertio, si ea consolatio diuina foret, ostendere dignaretur. Interea Episcopus, vt precibus attentius vacaret, ab omni hominum congressu remotus degebat: & ecce nocte insequenti idé qui prius sacro decorus habitu apparuit, eumque monuit vt prompto animo Constantinopolim pergeret. At Episcopus peractis Deo gratijs multum anxius, tertiam visionem præstolabatur: & ecce tertia nocte idem astitit vultu graui, & ad seueritatem composito, increpans eum vt sine mora iter Constantinopolim susciperet nihil ab aduersarijs mali passurus. Tum Anthemius: Quæso, inquit, Domine quis es tu, qui mecum loqueris. Tum ille: Ego sum Barnabas Christi Iesu discipulus. Huius rei signum hoc habebis. Egredere extra vrbem Occidentem versus stadijs quinque, in eam regionem quæ Sanitatis locus appellatur, & sub arbore Siliqua effodias, speluncam ibidem atq; arcam inuenturus: in qua corpus meum integrũ & Matthæi Euangelium manu mea propria scriptum recondita iacent. Et quia aduersarij tui sursum & deorsum omnia miscentes, Antiochiæ sedem Apostolicam esse contendunt: tu cõtra ius tuum opponas, sedem quoque tuam Apostolicam esse quippe qui Apostolum habeas in patria tua. His dictis Barnabas discessit.

Petrus Fullo persecutor Ecclesiæ.

Anthemius Salamina Episcopus.

S. Barnabas apparet Anthemio Episcopo.

Iterum ei apparet.

Itemque tertio.

Anthemius verò, clero populoque vniuerso conuocato eoque in modũ

sup-

supplicationis celeberrimè instructo, ad locum abijt, quo paulùm effosso, speluncam lapidibus obstructam inuenit. Quibus sublatis apparuit arca illa: qua detecta, venerandas sanctissimi Apostoli reliquias suauissimum odorem spirantes inuenerunt, codice Euangelii super pectus eius decenter imposito. Tum Episcopus incredibili gaudio exultans, fine mora Constantinopolim abiit, & coacto Concilio Patriarcham Fullonem illum ad dirimendam litem prouocauit. Adfuit ille superbia tumidus facile que sibi victoriam promittens, sublatis superciliis Anthemium despexit. At ille paulùm moratus Salaminam quoq; sedem non minus Apostolicam quàm Antiochenam esse dixit: vtpote quæ Apostoli Barnabæ sanctarum laudum præconiis celeberrimi integris reliquiis diues adhuc esset. Hoc cum Anthemius opposuisset, aduersarii responso illo tam iusto perculsi conticuere: Imperator verò Zeno vt eius rei certior factus est, ingenti admiratione permotus, Cypri antistitem ad se accersiri iussit, pleniusque ab eo edoctus valde gauisus est, quòd tam illustri miraculo Deus Imperii sui tempora illustrare dignatus esset. Itaque Antiochenæ vrbis episcopum illinc expulit, & Salaminam sedem integra libertate donauit. Porrò Euangelium illud precibus ab Anthemio impetrauit, & Constantinopoli honorificè asseruari præcepit. Barnabæ verò in Cypro templum insigni opere construxit, vt sacrum tanti Apostoli corpus multo maiore cum honore illic requiesceret.

S. Barnabæ reliquiæ reperiuntur.

Anthemius Fullonem confutat.

Zeno Imperat. extruxit templum S. Barnabæ.

VITA SANCTI PARISII Bononiensis, excerpta ex libris Iacobi de Voragine à doctissimo viro Carolo Sigonio.

Beatus Parisius Bononiæ natus circa annum salutis 1150 magna à primis annis singularis & insolitæ cuiusdam in illa ætate probitatis, ac sanctitatis argumenta dedit. Postquam verò sese corroborauit, eodem illo religionis studio sic exarsit, vt se culo relicto, Camaldulensibus adscribi se cœnobitis voluerit. Ibi verò cũ per annos aliquot ita vixisset, vt non dubium omnibus summæ temperantiæ, eximiæ castitatis, omnisque demum monasticæ moderationis opinionem attulisset, visus est cœnobii præfectis idoneus qui sacerdotis officio, quem Capellanum appellant, monachas S Christinæ Taruisij gubernaret. Quam curam libenter ille obedientiæ Christianæ causa suscepit, ac munus illud plurimos annos maxima cũ sui laude administrauit, vita assiduè in ieiuniis, vigiliis, diuinis precationibus, corporis afflictionibus, & manuum operibus sine vlla omnino hominum obtrectatione, aut virginum ipsarum querela, traducta.

12. Iunij. Parisij patria.

Fit Monachus Camaldulensis.

Præficitur monialibus.

Quin etiam in eo officio iam effœtis corporis viribus, vt qui annos circiter centum sexdecim ageret, expirauit, cum annus salutis ageretur 1267. tertio Idus Iunias. Cæterùm cum & viuens & mortuus aliquot miraculis editis hominum in se oculos conuertisset, Albertus Episcopus Taruisinus homo grauissimus faciendum sibi putauit, vt vitam eius, certis adhibitis de morte Ecclesiæ testibus, exploraret: atque constanti eorum testimonio cognitum est, superiorem omnem longissimæ illius vitæ consuetudinem morti sanctissimæ obitæ, & multis signis illustratæ, facilimè respondisse.

Valde grandæuus decedit.

VITA S. ONVPHRII Eremitæ.

Ex ea, quæ est à Paphnutio Anachoreta conscripta.

12. Iunij.

Vodam die incredibili desyderio inreriorem solitudinem penetrandi accensus, inueni in quadam spelunca impressum hominis vestigium: quo viso magnam in spem adductus sum aliquem ibi sanctitate admirabilem latitare. Cumque integro ibi die hominis egressum vel aduentum præstolarer, ecce à longè inter bubalorum gregem vidi quendam veste nudum, pilis autem toto corpore tectũ. *Eremita inter Bubalos* Qui vt primùm me conspexit, ratus spiritum esse, constitit: ego verò eam opinionem illi adimens, vt me ad cellulã suam perduceret enixè rogauit.

Fecit hoc perquàm libenter, & me instante, totius vitę suæ seriem in vasta illa eremo transactam narrauit, quam ad aliorum vtilitatem & profectum abs re non erit explicare: Is itaque non sine lachrymis & crebro singultu dæmonis fraudem in quam miserè impulsus fuerat pandebat. Cum enim ex Thebaidis cęnobio maioris perfectionis studio in eam solitudinem concessisset, quędam religiosæ vitæ fœmina paulò post eo venit, cuius ille miser amore inflammatus turpi se libidine contaminauit: & mẽses admodum sex in eo scelere permãsit. Postea verò singulari Dei Beneficio è tantis mentis tenebris ereptus, commissum facinus agnoscere acerbissimeque lamentari cœpit: ac protinus ab impuræ se mulieris conspectu subducens, in vastam illam solitudinem & horridam sanè speluncam confugit. Ibi verò cum rerum omnium indigus degeret, nihilque, præter vnam palmam quæ tenuem ei victum suppeditabat, inueniret, cœpit acerbissimis iecoris doloribus conflictari: prorsus vt iam iam mortis aculeo se contigendum putaret. Cumque abiecta spe vitæ prostratus iaceret, subitò vir quidam insigni ornatu decorus astitit, qui manus suę con tactu languorem depulit, & integras planè corporis vires restituit dicens: *Diuinitus iecur eius curatur.* Ecce iam sanitati restitutus es: vide nè deinceps aliqua te peccati contagione macules, sed quod reliquum est vitæ, id strenuè in Dei seruitio expendas. Hæc mihi Timotheus (hoc namque viro illi sanctissimo nomen erat) cum narraret, ego quasi facibus quibusdam accensus, eandem cum illo societatem vitæ expetij: sed illo dehortante ac dicente maiores dæmonum insultus esse, quàm à me superari vt possint mœstus acquieui: eiusque munitus benedictione eandem solitudinem latius peragrare cępi. *Timotheus eremita.*

Cumque septemdecim dierum iter in magnis angustiis & frequenti mortis periculo confecissem, vidi procul virum venientem aspectu valde terribilem, hirsutum pilis, eisque toto corpore instar feræ tectum. Erat veste nudatus, lumbos herbarum folia velabant. Aspectus eius tantum mihi terrorem incusserat, vt homicidam eum existimarem; quare concito gradu montis cacumen conscendi, illo interim anhelo spiritu subsequente, & clamante, vt eius me conspectui sisterem, & sermones conferrem. Parui tandem, ac cognita protinus viri sanctitate, humi ad eius pedes me abieci enixè contendens vt vitæ suæ rationem ac seriem panderet. Consedimus pariter, ac primùm debitis Deo laudibus persolutis, sic exorsus est: Quid est quod me serue Dei & Sanctorum amice ita fugeres? Homo sum, nec quicquam à me humani alienum puto. Sexagesimus iam annus agitur, ex quo in hac vasta eremo me Deo consecraui, quo tempore hominem omnino nullum, te solo excepto, videre merui. Cum enim antea in cœnobio in vrbe Hermopoli Thebarum degerem, & multa de admiranda sanctitate Eliæ, & *Onuphrij forma terribilis propter nimiã asperitatem.* *Sexaginta annis nullum vidit hominem.*

Præ-

Præcurſoris Chriſti eorumque vita planè cœleſti, quam in eremo Angelicæ puritati conformem duxerant, auditione perciperem, idem inſtitutum vehementer æmulari cœpi: ac tandem Chriſti gratia adiutus è cœnobio in hanc ſolitudinem Angelo duce commigraui. Hæc ego cum audirem gauiſus plurimùm rogaui vt ſi quos conflictus cum aduerſario ſubiiſſet, enarraret. Tum ille ingemiſcens: Mi pater, inquit, labores quos primo ingreſſu ſuſtinui nullis verbis explicari poſſunt. Sed cum maxima eorum mole oppreſſus diuino auxilio me planè deſtitutum putarem, tum plerunque ſplendor diuinæ bonitatis in horrendis tenebris emicabat, qui pulſa deſperationis caligine, incredibilem animo tranquillitatem inferebat. Cum autem extrema inedia exhauſtus nihil haberem quo languentem naturam roborarem, Angelus Domini quotidianum mihi alimentum ſuppeditabat: prorſus vt tanta Dei bonitate mirificè conſolatus, nullas deinde afflictiones formidarem. Iam enim re ipſa cognoueram Chriſti ſeruis nihil omnino non modò quæ ad neceſſitatem, ſed & quæ ad voluptatem faciunt, vnquam deeſſe. Exultabam itaque die nocteque in tantæ Dei erga nos clementiæ cōſideratione, & in vaſta hac ſolitudine tanquam munitiſſimo propugnaculo ſecurus ac lætus dormio & requieſco.

Angelus ei cibum ſuppeditat.

Hæc aliaque ſuauiſſima ſanè conſolationis verba vir ſanctus cum dixiſſet: Ecce, inquit, Paphnuti Pater, hodie è corporis huius ergaſtulo à Domino uocor: ac ſtatim inſitæ pietatis & admirandæ religionis documenta præbens placidiſſimè corporis vinculis ſolutus, in cœlum Angelorum comitatus obſequio, qui ſuauiſſimo cantu eum proſequebantur, immigrauit.

MARTYR. S. AQVILINÆ Virginis.

Ex ea quæ eſt apud Metaphraſten.

IN vrbe Paleſtinæ regionis, quæ Biblos dicebatur, inter alios inſigni pietate viros, qui ab ipſis Apoſtolis Chriſti cognitione imbuti fuerant, Entelmius ſacro matrimonij uinculo alligatus, Aquilinam genuit, puellam egregijs ſanè Chriſtianę uirtutis trophæis inclytam. Cum enim Volusianus, Diocletiani Imperatoris anno ſeptimo, prouinciæ Paleſtinæ adminiſtrationem accepiſſet, homo nefarius, ut terreni Imperatoris oculis placeret, eiuſq; animum grato obſequio ſibi deuinciret, inaudita quadam tyrannide omnes pietatis cultores perſecutus eſt. Cumque multi admiranda animi fortitudine certamina maxima ſuſtinerent, Aquilina nullo modo Chriſtianæ pietati pro ſua parte defuit; ſed quotidie, quaſcunque poterat virgines & matronas, ad ſuum colloquium pertrahebat: eiſque & Chriſtianæ religiouis præſtantiam & impium idolorum cultum ardenter ſanè exponebat. Hæc cum fortè Nicodemus quidam audiret, ſtatim ad Proconſulem detulit, Aquilinam, ſpreto Imperatorum edicto, Chriſtianam religionem colere, & diabolica fraude multas uirgines matronaſque à deorum cultu auertere.

Iunij 13.

Aquilinæ patria & parentes.

Volusianus crudelis Paleſtinæ Præfectus.

Aquilina fœminas piè prouocat ad fidē.

Hac accuſatione audita Proconſul Volusianus, ſuo eam tribunali ſiſti iuſſit. Annum tunc agebat uirgo ſanctiſſima duodecimum, eratque pulchritudine eximia, & ſpecie adeo liberali, ut Proconſul multis blanditiis eam frangere cuperet, nè magno animi ſui dolore, tam teneram tamque præclaram uirginem carnificum manibus tradere cogeretur. At illa cum Proconſuli aſſiſteret, eiuſque blanditias & ampliſſima promiſſa audiret, animo planè uirili reſpondit: Nolo ut me miſericordia proſequaris:

Aquilina ſiſtitur Volusiano.

Conſtantia S. Aquilinæ.

ruinam ea, quę à te misericordia ęstimatur, maiori me damno afficiet: quare peto vt ferocem te ostendas, & sęvitiam in me maximam exprômas; quò cognoscas vires nostras Christi sanguine roboratas, nullis supplicijs frangi posse.

Colaphis ceditur. Hęc cum Volusianus puellam dicentem audiuisset, iussit carnifices colaphis eam cędere, & insultans, ait: Vide, Aquilina, num istę tormentorum primitię tibi suaues & iucundę videantur. Ad hęc Aquilina: Tu quidem, tyranne, non veritus es Dei imaginem colaphis fœdare; sed nec tibi Deus iu die iudicij parcet. Proconsul, vt conceptum animi sui furorem exprimeret, iussit eam à duobus carnificibus distentam acriter verberari. At Christi martyr in eo supplicio exultans, tyranni cruciatus contemnebat. Volusianus autem *Candētib' subulis perforatur.* aures eius ignitis subulis perforari, ac cerebrum ipsum candenti ferro exuri iussit: Eo cruciatu virgo sancta aliquamdiu fatigata, tandem concidit, & oppressis, prę́ dolore, sensibus, instar mortuę iacuit. Proconsul itaque ratus eam vitali spiritu destitutam, corpus eius canibus ac volucribus proijci iussit. Cum verò Aquilina totum diem tanquam exanimis in via, ludibrium vulgi, proiecta iacuisset, ecce nocte concu- *Ab Angelo sanatur.* bia, Angelus Domini eam erexit, & integra sanitate cum admirabili decore restituta, ad portam vrbis perduxit: qua statim patefacta, Vade, inquit, ad Volusianum, eiusque insaniam constanter redargue.

Iuit illa, & Proconsulem his verbis affata est: Nondum, ô tyranne, Christi potentiam agnosces? Etsi enim cordis lumine à patre tuo diabolo priuatus es, at corporeis saltem poculis crede. Ego sum Aquilina, quę hic incolumis, vt vides, assisto. Proconsul ingenti stupore oppressus, animum in omnes partes tacitus versabat. Tandem ait: Pessima *Sententia Volusiani in eam.* hęc Christianorum sectę propugnatrix, quę veneficiis suis vim tormentorum superat, gladio feriatur. Hac lata sententia virgo Christi, pręgaudio exultans Creatori suo gratias egit. Vt autem ad locum certaminis ventum est, obtento orandi spatio, hora vna, ardenti spiritu Christi numen precata est: & ecce ante quã cru- *Expirat nec dum cęsa à carnifice.* entus carnifex gladium in virgineam eius ceruicem vibraret, placidissimè animam efflauit. Carnifex tamen vt sententiam Proconsulis exequeretur, sacrum eius caput pręcidit, ex quo pro sanguine lac in terram defluxit. Christiani autem cum pręstò essent, eius reliquias gemmis pręstantiores sustulerunt, & preciosis vnguẽtis ac linteis nouis inuolutas in monumentum apud vrbem Biblon sepelierunt.

VITA S. ANTONII Olyssiponensis, professione Franciscani.

Ex ea quę extat apud Surium. Migrauit ex hac vita anno Domini 1231. Sequenti verò anno à Gregorio Nono Rom. Pont. receptus est in numerum Sanctorum.

OLyssipone in regno Lusitanię templũ est Virgini matri sacrum, in quo B. Vincentij martyris sacrũ corpus honorificè asseruatur. Ad *Iunij 13.* eius templi partem occiduam B. Antonij parentes domicilium habuere *Patria S. Antonij.* ipsius templi foribus valde propinquum. Ibi natus Antonius (qui in sacro fonte Ferdinandi nomẽ accepit) ab ipsis incunabulis multa morum probitate, ac vitę integritate admirabili, optimorum parentum studia, sedulò ęmulatus est. Pater eius vir nobilis Alphonsi regis miles, Martinus nomine, honoratus fuit. Mater eius Maria non infimo genere nata, *Parentes eius.* virtutum splendore, generis quoque claritatem superauit.

Vt autem puer rationis capax factus est, à parentibus in ea, quam diximus, ecclesia literis traditus est im- *Traditur literis.*

buen-

buendus, simulque Christi ministris cuius erat futurus præco, ad omnem vitæ sanctitatem informandus. Cum verò accedentibus annis improbos corporis motus spiritui acriter reluctantes sentiret, nè impotenti eorum dominatu opprimeretur, ad Augustinianorum monasterium extra vrbis muros situm se contulit, vt ibidem apud viros spectatæ religionis, quos Canonicos Regulares vocant, ætaté fragilem à peccati illecebris tueretur. Igitur dulcissimo pietatis studio captus, spretis mundi oblectamentis, in eodem vitæ instituto, Deo se ibidem consecrauit. Sed cum biennio illo, quo apud eos mansit, crebra amicorum visitatione, ab ardentiore cælestium rerum meditatione, plurimũ retardaretur, locum deserere decreuit: vt apud exteros Domino tranquillius & liberius vacare posset.

Fit Canonicus Regularis.

Impetrata igitur à superiori recedendi copia, non vitæ institutum sed locum mutauit, ad monasterium S. Crucis de Conimbrica zelo seuerioris disciplinæ commigrans.

Cum autem per id tempus sanctorum martyrum quinque Franciscanorum reliquias, dominus Petrus Infans serenissimi Lusitaniæ Regis filius primogenitus, Marochio adduxisset, & se illorum meritis à magnis periculis liberatum per omnes Hispaniæ prouincias diuulgasset: Christi seruus Fernandus, multo cœpit desiderio flagrare, instar illorum, pro Christo hauriendi martyrij calicem. Itaque cum die nocteque intenta supplicatione Deum rogaret, vt menti ipsius adspirare dignaretur, quod & illius voluntati gratius & proximorum saluti vtilius esset, tandem summo Abbatis sui consensu ad D. Francisci institutũ transmigrauit. Et quia parentum suorum molestias vehemẽter formidabat, simul cum habitu nomen mutauit, ac deinceps Antonium se dici voluit.

Reliquiæ martyrum Franciscanorum.

Fit Franciscanus.

Nomen suum mutat.

Interea cum ardens martyrii sitis magis magisque eum extimularet, à fratribus ad Saracenos proficiscendi copiam postulauit. Qua impetrata celeriter se in viam dedit, sed præpotens Deus, qui eum plurimorum saluti seruabat, conatus eius vi morbi, qui eum in itinere inuasit, repressit. Qua re compulsus, vt affectam grauiter valetudinem curaret, ad natale solum nauigare constituit: sed ventorum impulsu in Siciliam se delatum sensit.

Cupit apud Saracenos mori pro Christo, sed impeditur.

Non longè tunc aberat dies, qui apud Assisium fratrum omnium conuentu celeberrimus habetur. Id vbi Messanæ ex fratribus vir Dei resciuit, eò licèt affecta valetudine profectus est. Eo autem conuentu soluto, cum ille, quem Ministrum dicunt, commissos sibi fratres ad loca sua remitteret, solus Antoni⁹, vtpote ignotus & pro homine nihili habitus, à nemine expetitus fuit. Itaq; vir Dei Antonius Fratrem Gratianum (qui tunc Ministri officio in Aemilia fungebatur) adiit, eumque supplex rogauit vt ipsum in Aemiliam, disciplinis regularibus illic erudiendum perduceret. Gratianus eius petitioni libenter assensus est, secumque eum in Aemiliam abduxit: vbi venia impetrata, ad eremum Montis Pauli, quietem animi captare volens, secessit. Perstitit illic vir sanctus in precibus & vigiliis, tantaque inedia carnem macerauit, vt hora refectionis ad fratres rediturus, nutante præ nimia imbecillitate gressu seipsum interdum sustentare non posset. Nec deerant illi crebræ dæmonum infestationes, quas mirabili constantia, spei suę anchora in cœlestibus solidissimè defixa, elidebat.

Ex Sicilia venit Assisium ad Capitulum generale.

Degit solitarius.

Accidit interim vt fratres sacris Ordinibus initiandi ad forum Liuij, quę est Aemiliæ ciuitas, confluerẽt: inter quos cum Antonius adesset, & Minister, instante collationis hora, singulos vrgeret, vt salutis monita depromerent, & illi recusarent, iussit tandem Antonium, de cuius eruditione nihil comperti habebat, quicquid spiritus Dei suggereret, in medium proferre. Et certè cũ tantus ille esset,

Celat diu scientiam suam. vt memoria pro codicibus vteretur, & mystici eloquij gratia mirè afflueret, petitior tamen apud fratres habebatur abluendorum culinæ vtensilium, quàm scripturæ sanctæ mysteria explicandi. Verum enimuerò cum ministri voluntati & omnium precibus parere cogeretur; primò quidem cum timore Domini simpliciter ad eos orsus est dicere, sed in orationis progressu tanto verborum splẽdore, tanta mysticarum sententiarum altitudine vsus est, vt omnes in summã admirationem adducerentur: nec affirmare dubitarent, eiusmodi sermonem se nunquam antehac audiuisse.

Non diu post huius rei fama ad aures Ministri perlata, illius voluntate compulsus est rupto diuturno silentio in publicum prodire & diuini verbi sata vbique dispargere. *Mittitur ad concionandum.* Igitur ex eremi cultore factus Dei præco, ad conciliandam proximorum salutem strenuè se contulit: eam in concionibus suis iustitiæ adhibens æquitatem, vt siue magnis, siue paruis loqueretur, veritatis iaculis indifferenter omnes feriret. Qui iam ante passionis calicem sitienter concupierat nulli mortis discrimini pro veritate cedebat: sed mirabili strenuitate etiam potentium tyrannidi sese opponebat. Videbatur quasi alter quidam *Zelus eius.* prodijsse Elias zelo Dei feruens, qui ignitis sermonibus tepida auditorum accendebat corda. Personas quasdam sublimes repræhensione dignas, tanta nonnunquam seueritate obiurgauit, vt plerique alij celebres concionatores ad intrepidam illius constantiam trepidarent, vultusque suos quodam pusillanimitatis rubore perfusi obtegerent. Circumibat per vicos, castra, vrbes, & agros, & plurimos quotidie è fęcibus peccatorum ad salutares pœnitentiæ fructus reuocabat. Arimini cum multos nefaria hæresi correptos inueniret, conuocata concione, versuta eorum dogmata luculenter confutauit. *Boniuillũ hæreticum conuertit.* In quibus Boniuillum hæresiarcham triginta annis errorum tenebris occæcatum ad sanitatem adduxit, effecitque vt ad mortem vsque Ecclesiæ mandatis deuotus staret.

Postea verò, priuato quodam negotio vrgente, à Ministro Ordinis Romam missus est: vbi ore tam fœcundo Scripturæ mysteria depromebat, vt Pontifex Maximus eum arcam Testamenti appellaret. *Arca Testamenti vocatur à Pontifice.* Nec immeritò à Pontifice hoc illi tributum fuit. Ita enim vtriusque instrumenti paginas memoriæ planè affixas habebat, vt instar Esdræ potuerit, si sic res postulasset, omnes scripturas diuinas in integrum de sua memoria, etiam codicibus omnibus prorsus abolitis, restituere.

Multa verò insignia Ordinis sui monasteria scientiæ lumine illustrauit. Cum enim per id tempus Ordo propter imperitiam apud plerosque in contemptu esset, ipse, consentiente beatissimo Patre Francisco, primus omnium Bononiæ in Theologica facultate suis præfuit, & scripturas diuinas è cathedra professus est. *Primus prælector in suo Ordine fuit.* Cum in ciuitate Podiensi, Guardiani, vt vocant, ministerio fungeretur, erat illic notarius quidam omnino lubricus, carni & mundo totus addictus. Eum vir Dei obuium sibi magna solebat veneratione prosequi. Ille verò existimans se ludibrio peti, eamque venerationem in sui derisionem *Lubrico homini præstat reuerentiã tanquam futuro martyri.* fieri, quodam die sanè exacerbatus dixit Antonio: Profectò nisi diuinum numẽ reuererer istud ludibrium quo me afficis ego ferro in te vindicarem. Quid ita me ridiculum facis? At vir beatus: Equidem libens, inquit, Deo me martyrem obtulissem, sed ego ea gloria dignus non sum. Tu verò prę clara martyrij corona ornatus cœlos conscendes. Oro itaque, vt vbi ad martyrij agonem perueneris, mei quoque memor esse velis. Hoc audiẽs risit ille: sed non multo post tempore Podiensis antistes Hierosolymam profect⁹, notarium illum itineris sui comitem habere meruit. Cumque episcopus ad Saracenos frequenter concionem haberet, & frigidius Chri-

ſti fidem propugnaret, notarius, instar Vincentii, facibus amoris diuini accenſus antiſtitem increpãs, multo cum feruore ipſe Saracenorum impietatem redarguit, & Mahumetem Satanę filium eſſe conſtanter aſſeruit. Qua hominis libertate pariterque conſtantia irritati Saraceni, per triduum diris eum ſuppliciis excruciãt: ac poſtremo martyrii palma inſigni tum ad cœlos tranſmittunt.

Verax eius prophetia.

Porrò Antonius vt liberius animarum ſaluti incumberet, ab omni fratrum regiminee abſolutus in opus Euangelij totus deſtinatus eſt. Habuit autem in concionibus tantã auditorum frequentiam, vt ad patentes ſeſe campos ex eccleſiarum ambitu transferre compulſus ſit, quo ita demum ſalutaris doctrinæ pluuia irrigaret ſitibundos Confluebat ex vicinis pagis, caſtris, vrbibus innumera propè hominum multitudo. Surgebant intempeſta nocte, & alii alios nitebantur anteuertere: & qui in multam lucem prius ſtertere conſueuerant, abſque vlla moleſtia vel tædio concionaturum vigiles expectabant. O quot ille tum odia inexpiabilia & implacabiles inimicitias ad pacem & concordiam reuocauit: quàm multos diuturna captiuitate miſeros libertat reſtituit, quot ille res, per vſuram & nefariam vim alijs ereptas, reſtituendas curauit. Cœperunt tum primum homines cateruatim ſeſe verberando, & pia cantica deuotè depromendo procedere. Atque ea conſuetudo à tanto auctore profecta, deinceps ſuis eſt aucta incrementis, ita vt in omnibus fere Italiæ locis accuratiſſimè hodieque obſeruetur.

Frequẽtiſſimum habet auditoriũ dum concionatur.

Fructus cõcionũ eius.

Fuit autem viri Dei id præcipuum ſemper, ſtudium & conatus perpetuus, vt peſtilentes hæreticorum ſectas inter necione penitus deleret. Tanta autem virtute fraudes & verſutias eorum detegebat, tantiſque viribus impios eorum conatus retundebat, vt paſſim ab omnibus indefeſſus hæreticorum malleus diceretur. Nec fuit ſine fructu labor viri Dei, pleriſque hæreticis cum ipſorum fautoribus ad veritatis agnitionem & obedientiam S. Matris Eccleſiæ reuerentibus. Cum aliquando in partibus Toloſanis in hæreſiarcham quendam inſiguiter perfidioſum incidiſſet, qui veritatem corporis ac ſanguinis Chriſti in Euchariſtia pernegabat, multis eũ rationibus & variis ſcripturæ locis ita preſſit, vt planè victus veritati accedere cogeretur. Tandem verò poſt multa & varia, per quæ elabi nitebatur, argumenta in hæc verba prorupit: Omiſſa verborum contentione ad res veniamus. Tu ſi miraculo teſtatum facere potes, verum corpus Chriſti in Euchariſtia contineri, omni perfidia abiurata, mox ceruices meas Catholicæ fidei iugo ſubmittã. Tum hæreticus iumentum quoddam triduana inedia maceratum, in populi conſpectum adduxit, & ex vna quidem parte pabulum ei propoſuit, ex altera verò virum Dei cum ſacroſancto illo pane conſiſtere voluit, aitque: Si iumentum, poſthabito pabulo ſuo, properauerit ad adorandum illum Deum tuum, veſtræ fidei decretis totus accedam. Aſſenſit vir ſanctus, & ingenti Catholicorum frequẽtia ſtipatus, hæreticorum etiam caterua nequiſſima concurrente, peracto Miſſæ ſacrificio, cum corpore Domini foras egreditur. Tum imperato ſilentio, bruto animanti, cum fiducia ait: In virtute & nomine Creatoris tui, quem manibus indignus geſto, tibi præcipio, ut confeſtim huc accedas & eam, quam par eſt illi reuerentiam exhibeas: ut hinc perſpicuè intelligat hęreticorum peruerſitas omnem creaturam ſuo creditori ſubditam eſſe, quem dignitas ſacerdotalis in altari contrectat. Nec dum Chriſti ſeruus dicendi finem fecerat: & ecce iumentum illud, neglecto pabulo, ad poplites uſque ſubmiſſo capite acceſſit, & coram illo uiuifico corporis Chriſti Sacramento genus curuauit. Mox ingenti gaudio

Eſt malleꝰ hęreticorũ.

Inſignî miraculo, mulus adorat Euchariſtiam.

petfusi Catholici, benedicit Deum, & hæresiarcha, abiurata coram omnibus perfidia, ex animo Catholicæ fidei nomen dedit.

Cum Patauii degeret vir Dei, Olyssipone duo ciues inexpiabili odio laborantes, mutuo sibi necem machinabantur. Accidit autem vt alter alterius filium hora vespertina per summam crudelitatem iugularet, & intempestæ noctis silentio, in horto parentum viri Dei facta fouea sepeliret. Mane facto cædis auctor, & cadauer diligenter quæsitum est, ac tandem in horto Martini inuentum. Itaque pater viri sancti cum tota familia in vincula coniectus, tanquam cædis reus habitus est. Eius rei vt per spiritum Patauii certior factus est vir Dei, eadem nocte magno miraculo Olyssiponem perductus est: & proxima luce ad iudicem se conferens, petijt vt insontes è vinculis dimissos, domum abire pateretur. Illo omnibus modis recusante, petiit cadauer perempti pueri ad se adferri: Quo allato iussit defunctum edicere num parentes cædis illius rei essent. Res stupenda puer defunctus corpore se erigens respondit illos cædis eius prorsus conscios non esse. Mansit toto illo die cum parentibus suis honorificè ab omni suspicione patratæ cædis absolutis, & mane angelico ministerio Patauium reductus est. Neque hoc solo miraculo sed aliis sanè plurimis admirandæ virtutis insignibus claruit.

Defunctus loquitur.

In vltima verò ætate cum signis minimè subdijs, terminum vitæ appropinquare cerneret, ab hominum turbis planè recessit, & arcta se solitudine conclusit, vt spiritum ab omni rerum terrenarum contagione repurgaret, & sic demum lætus ad cœlestia regna tenderet. Cum autem leni infirmitate correptus, eaque paulatim crescente, tandem ad extrema festinaret, sublatis sursum oculis Christum Iesum videre meruit, eiusque conspectu mirificè exhilaratus iunctis manibus psalmos, quos Pœnitentiales vocant, cum fratribus perlegit. Inde quasi dimidia elapsa hora inter adstantium manus dormienti similis leniter exspirauit.

Obitus viri sancti.

ILLVSTRE CERTAMEN Viti sanctissimi pueri, Modesti & Crescentiæ.

Ex eo quod est apud Surium. Passi sunt anno Christi 303. Marcelli Papæ 7. Diocletiani & Maxim. 20.

Iunij 15.

QVo tempore Valerianus Præses acerbissimã in Christianos persecutionem mouebat, Vitus Hylæ nobilissimi viri filius, insigni religione & pietate adeo clarus extitit, vt ipsi dæmones publica voce admirãda ipsius merita faterentur. Nam & cæcis visum diuina gratia conferebat, & dæmonia, mirabili virtute, ex obsessis corporibus profligebat. Hæc Valerianus vt rescivit, patrem pueri accersijt, eumque sedulo monuit, vt si filium saluum & incolumem vellet, à Christi cultu abduceret. Pater minis Præsidis vehementer exterritus, & de filij sui capite sollicitus, nullum non mouit lapidem, vt filium sibi vnicũ ab imminenti mortis periculo eriperet. Fili dulcissime, dicebat, discede ab hac mentis tuæ stultitia, qua inani labore mortuum hominem venerando conflictaris, nè princeps pro suæ potestatis furore sæuiat in te, ad tui perniciem & augmentum doloris mei. At Vitus ætate quidem paruulus, sed mente canus: Vtinam, dicebat, mi pater, veritatis lumen intra mentis tuæ penetralia admittere velles, profectò tu mortuum illum hominem, qui crucis supplicium pro pter scelera nostra voluntariè sustinuit, pari mecum veneratione prosequereris: à cuius charitate, quod te certissimum habere volo, nemo me vnquam quacunque afflictione poterit separare.

Hylas nobilissimus, pater Viti.

Nititur Vitum à Christo auertere.

Inter hæc Præses & Hylam & Vitum suo tribunali sisti iussit: Et Hylam

Sistitur ad tribunal.

Iam quidem blandè iterum atque iterum monuit, vt videret quo imminétem suppliciorũ atrocitatem à filio, & sempiternam ignominiã à familia sua ad eum vsq; diẽ illustrissima auerteret: Vitũ verò minis horribilibus terrere conatus est, vt relicto Christi cultu diis sacrificaret. At Vitus S. spiritu plenus intrepidè ait Pręsidi: Ego dæmonibus nõ assentior, neq; sculptilibus vllã venerationem impẽdo. Habeo n. Dei filium Deum viuum, cui fideliter seruit anima mea.

Baronius pro cathomo (Latomijs) restituendũ putat. In Notat. hoc die. Curat manum aridã Præsidis.

Pręses pueri constantia ad irã prouocatus fustibus eum mactari, mactatumq; cathomo cędi iussit. Sed cum ministri manus in eũ inijcere vellent, brachia eorum, & manus quoq; Præsidis protinus arefacta sunt. Tunc Valerianus. Hem, inquit, hic puer magicis nos artibus superat. At Vitus: Nõ magicis artibus, sed diuina vos vindicta persequéte hæc fiunt. Ego enim seruus Christi Iesu sum, cuius virtute manus tua restitui potest: & eleuatis ad cęlum oculis Deum precatus est, statimque sanam, & incolumen eam recepit.

Tentatur varijs modis S. puer.

Valerianus admiratione defixus Hylam aduocauit, traditoq; ei filio, mandauit, vt secum domum illum abduceret: & ad mentem, saniorũ deorumq; cultum reuocaret. Parens igitur, recepto filio, magna cum lætitia domum abijt: ac varijs illecebris piã pueri mentem emollire studuit. Tandem post cymbala, & organa, post epulas, & cantica, post varia puellarũ blandimenta nequicquam adhibita, cubiculum tapetijs, & inæstimabilis pręrij gemmis ornari, & omnibus delicijs instrui iussit: vt in eo puer luxurians, paulatim in obliuionem rerum cęlestium veniret. At Vitus flexis genibus sine intermissione Christi numen precabatur, nè à diabolo in fraudem pelleretur. Interim dum hæc fiunt, incredibilis quędam odoris fragrantia totum istud cubiculum impleuit: adeo, vt parens totaq; familia accurrerent: & studiosè tanti odoris causam explorare vellent. Sed cum Hylas introspicere vellet, ecce miser vtroque lumine orbatur. Erant enim cum Vito Angeli Dei, quos ille impuro mentis intuitu, cum vellet contemplari, protinus excæcatus est. Itaque amissis luminibus miser, præ nimio dolore horrendè eiulari cœpit: prorsus, vt ad eius clamores tota ferè ciuitas cum ipso Pręside conflueret. Porrò Valerianus, vt vidit Hylam inter seruulorum manus luminibus orbatum, & ingenti stridore clamantem solicitè perquisiuit, quinã id accidisset. Cui Hylas respondit, deos cũ filio in cubiculo agere, radiãtibus, instar stellarum, oculis, & aspectu planè fulgureo; quorum splendorem intueri cum vellet, oculorum acie priuatum esse. Tum Valerianus collaudata deorum potentia, ad Iouis fanum eum deduxit: vbi multis precibus, & votis diu frustra sudatum est: quò amissum lumen recuperaret. Sed cum acrioribus dolorum stimulis vrgeretur, domum redijt, & ad Viti pedes se abiecit. Tum Vitus: Si, inquit, sanitatem consequi velis, necesse est, vt repudiato idolorũ cultu, Christum verum cœli terræque Deum agnoscas. Ille doloris aculeo victus: Agnosco, inquit, mi fili, tãtum sanitatem restitue. Cui Vitus: Hęc confessio nequaquam ex fide procedit. Veruntamen, vt cognoscat omnis populus Christi Domini virtutem, eius potentia visum consequeris. His dictis, manibus oculis patris admotis amissum lumen illi restituit. At ille, qui iam erat dęmonis vinculis miserè astrictus, nequaquàm Christi gratiam agnouit, sed beneficiũ à Deo sibi collatum dæmoniorum virtuti impiè attribuit.

Hylas fit cæcus.

Recipit lumen Hylas per filium.

Modestus se Vito adiungit.

Hanc tam immanem patris sui impietatem Vitus cum execraretur, & pater interim animo volueret, quibus potissimum supplicijs filium suũ excarnificaret, fuit, angelo duce, ad locum quendam, quem Alectorium vocant, deductus. Adiunxerat se illi Modestus vir religione, & pietate haud mediocri, qui Viti curã iã ante habuerat.

rat. Itaque cum nauicula ad Silerum fluuium appulsi essent, fessa labore membra quieti tradiderunt. Ibi verò cum se totos pietatis studio traderét, & cælestium rerum meditatione puri tatem angelicam æmularentur, fuit illis aquilæ ministerio cibus porrectus, tantusq; ab hominibus eo quotidie confluentibus honor exhibitus, vt dæmonia, quæ ex obsessis corporibus fugabantur, eorum virtutes longè lateq; diuulgarent. Peruenit tandem fama eius ad Diocletianum, cuius filius ab impuro spiritu miserrimè exagitabatur. Nec mora Imperator, si quam fortè per Vitum filio suo opē adhibere posset, per milites suos eum adduci iussit. Adductus cum Modesto Vitus, Diocletiani filium non sine multorum strage infidelium, qui impias in Christi numen voces iactabant, à dęmone liberauit. Imperator, & pueri virtute, & formę eius elegantia raptus, blandè comiterq; hortari eum cœpit, vt dijs sacrificaret, seque ab omni suppliciorum ignominia vindicaret, & opibus, ac honoribus circumfluens inter regni sui primates ostentaret. Ad quæ Vitus: Ego verò, inquit, & regnum, & diuitias, & honores flocci facio: totusq; ex vno Christo Iesu Deo meo dependeo, qui stola immortalitatis me induet.

Aquila eis cibos affert.

Accitur S. Vit⁹ à Diocletiano.

Blāditur ei tyrannus.

Diocletianus hoc pueri responsum vehementer admirans, iussit eum vnà cum Modesto ferro octoginta pondo oneratum, teterrimo carcere concludi. Inclusi ac omni solatio destituti, votis precibusque, Christi opem implorarunt: & ecce repente ingenti terræmotu carceris fundamenta quassata sunt, & ferrea vincula, instar cineris, dissipata, & voces angelorum cū suaui melodia auditæ, aliaq; multa, quibus exterriti carceris custodes, pauidi cuncta Imperatori nunciarūt. At ille furore percitus, iussit Vitum in clibanum plūbo, resina & pice feruentem conijci. Mox autem adfuit Angelus Domini, qui excussa ignis flamma, puerum planè illæsum, & niueo candore nitentem eduxit.

Mittitur cum Modesto in carcerem.

In Clibanū ardentem conijcitur S. Vitus.

Imperator ex re in furorem, ac rabiem versus, ferocissimo eum leoni obiecit: quem Vitus, edito Crucis signo, ita domauit, vt prouolutus ad pedes eius, plantas illius lamberet. Tum Vitus: Nondum, inquit, ò impiissime, agnosces creatorem tuum, quem bruta animalia venerantur? Eo miraculo mille ferè homines permoti Christi fidem amplexati sunt. Diocletianus verò furiis totus agitatus, beatum Vitum cum Modesto, & Crescentia, quæ Viti prędicatione in Christum crèdiderat, in catasta atrociter torqueri iussit: adeo vt dissipatis ossibus viscera apparerent. Cum autem tam atroci supplicio cruciarentur, Vitus ingenti voce exclamauit: Deus in nomine tuo saluos nos fac, & in virtute tua libera nos. Statimq; terræmotus extitit, & terribiles fulgurum coruscationes, & crebra tonitrua omnes in effusam fugam compulerunt: & stragem ingentem cum ruina idolorum in populo ediderunt. Sancti verò martyres è suppliciis erepti, fuere angelico comitatu ad Silerum flumen perducti, vbi paulò post corporeis soluti vinculis ad cœlos migrarunt: & corpora eorum à fidelibus præciosis condita aromatibus honorificè in loco, qui Marianus dicitur, sepulta sunt.

Signo crucis leonem domat.

Multi credunt.

Torquētur SS. martyres atrocissimè.

Migrāt ad cœlum.

Porrò anno Dominicæ Incarnationis 836. Indictione 14. Ludouici Imp. anno 13. VVarinus Abbas monasterii noui Corbeiensis, obtinuit à viro religioso Hildeuuino Abbate monasterij S. Dionysij Parisiensis, beati pueri Viti Lucani sacratissimum corpus, (à temporibus enim Pipini regis Frācorum vsque ad illam diem, in eo loco, multis insigne miraculis, permanserat, postquam Folradus S. Dionisij Abbas, Roma in Franciam transtulit) illudq; magna cum celebritate, ac honore Saxonię finibus inuexit, atq; idibus Iunij in Corbeiam nouam perueniens, spem salutemq; patriæ, totiusque Saxoniæ specialem patronum, cū incredibili populorum gaudio, illic deposuit. Ab eo verò tempore, vt in Gestis

De Viti trāslatione.

Gestis Saxonicis legitur, sub tanti defensione aduocati, res Saxonum ita crescere cœperunt, vt dilatatæ iam ipsa sua magnitudine laborent. Vnde non solum in Saxoniæ, sed in cunctis pænè Europæ finibus, eius nomini permultis constructis, & consecratis templis, illius fidele patrocinium imploratur ab omnibus, quantiq́; apud Deum sit, miraculis declaratur.

VITA S. LANDELINI Abbatis Crispinensis.

Ex ea, quæ extat apud Surium, claruit anno Domini 660.

15. Iunij.

LANDELINVS clarris Francorum natalibus in villa, quam Vallem vocant, ciuitate Cameracensi, Dagoberti inclyti regis temporibus ortus, Autberto antistiti, qui eum de sacro fonte susceperat, literis, & pietate imbuendus traditus est. Cumque, & insita naturæ bonitate, & optima præceptoris educatione, non mediocres in omni virtute progressus faceret, prorsus, vt relictis mundi vanitatibus, se totum Deo cōsecrare proponeret; quidam eius cognati venenatis sermonibus eum ab amore rerum cælestium planè abduxerunt; falsisq́; promissis eò impietatis optimæ indolis iuuenem impulerunt, vt relicto clanculum Autberto, nefandis se totum sceleribus traderet, ac tandem cędibus, ac rapinis, prædonum instar, se suamque familiā turpissimè inquinaret. Et vt liberius per omnia flagitiorum, & cædium genera vagari posset, mutato nomine Maurosum se appellari voluit, scilicet ne nomen quandoque proderet eum, qui se in perditionis latebris totum abdiderat.

Autbertus Cameracensis Episcopus.

Landelinus seductus viuit flagitiose.

Maurosum se vocat.

Interea Autbertus Pontifex, quāquam incredibili mœrore affectus planè contabesceret, non tamen salutis eius spem penitus abijciebat: sed precibus varijsq́; corporis afflictionibus, die nocteque diuinum numen fatigabat, vt errantem ouiculam tādem aliquando in viam reduceret. Nec despexit Deus preces supplicantis. Cum enim nocte quadam, insigni flagitio, diuitis cuiusdam domum cum socijs diripere statuisset, & quidam ex eius complicibus è vita excederet, Landelinus morte eius vehementer afflictus, membra sopori dedit: viditque miseri illius animam (dictu mirabile) in Tartarum abduci. Cumq́; non sine ingenti tremore id adspiceret, adstitit ei Angelus Domini, & voce terribili hoc modo Landelinum compellat: En præmia laboris tui Landeline: vide vt anima socij tui, ad inferorum æterna supplicia pertrahatur: simulq́; consydera, vtrum tibi pręstabilius sit in barathum æstuantis gehennæ ita protrudi, an nobiscum potiri gaudijs perfrui sempiternis. Missa igitur fac opera satanę, & amplectere Christi militiam. Excute iam iam à ceruicibus tuis iugum diabolicę seruitutis, vt post breuis huius vitæ curricula, possis æternum regnare cum Christo. His alijsque multis Landelinus non mediocriter terrefactus relictis omnibus pedes Cameracum festinat, & S. Autberti pedibus se aduoluens, pro admissis criminibus pœnitentiæ mulctam sibi irrogari orat. Ille verò pius pater, gaudens pęnitētem suscipit, & quem diu à se profugum fleuerat, lętabundus sanctę matri Ecclesiæ restituit.

Per visum ab Angelo acriter admonetur, ut se corrigat.

Redit ad sanitatem, & agit pęnitētiam.

Itaque Landelinus, sathanico vulnere sanato, in monasterium se recepit, vbi corpus ieiunijs, ac vigilijs macerans debitum de sceleribus suis supplicium sumpsit: ac tandem diuturna pœnitentia excoctus cęlestis militiæ chlamidem se induit. Eo autem diuinæ gratię munere affectus, vt peregrinationis etiam labore se affligeret, Romam ad prędulcia Apostolorum limina, accepta antistitis benedictione, abijt: vbi persolutis votis precibusque, celeriter in Gallias redit: ac Diaconatus officium, virtutis, & sanctitatis opinione pręstās, ab Autberto ac-

Roma visitat limina Apostolorū

Fit Diaconus. to accepit. Præstitit verò illi Deus tãtum animi ardorem, vt communi pietatis officio minimè contentus, crebro lachrymarum imbre se perfunderet, nec vlla omnino seuerioris disciplinæ studia prætermitteret.

Non multò post secundò Romam petijt, expletisque pro voto, quæ illic facere constituerat, ad beatũ Autbertum rediit, qui eum presbyterij tunc honore insigniuit. *Fit presbyter.* Porrò ad eum honoris gradum euectus, tantùm sanctitate excreuit, vt omnibus ingentem sui admirationem commoueret. Volens autem sibi cumulare labores, licèt iam defessо esset corpore, tertiò se Romano commisit itineri, cum duobus discipulis, Adelino, & Domitiano, qui ei iam dudum in verbi Dei prędicatione adhęserant: adoratisque Apostolorum liminibus, fœliciter ad sua rediit: impetrataque à beato antistite facultate Haynauum locum Sabi fluuio adiacentem adijt, *Sabis vulgò Sambra.* qui à riuulo in hunc ipsum fluuium decurrẽte, Laubacus vocatus, atq; illic sibi, & discipulis monastica domicilia cõstruxit. *Construit monasteria.* Aliud quoque monasterium, in pago quem Alnam dicunt, ædificauit, quod sacris principis Apostolorum pignoribus egregiè ornatum, pręclaris eiusdem virtutibus communitur. His addidit tertium in pago Téplutensi, quod sicut, & superiora principi Apostolorum consecrandum curauit. Et hęc quidem duo postrema monasteria egregiè ditauit. *Laubiense monasteriũ.* Laubias verò regijs auxit muneribus, quæ regum liberalitate, & munificentia, passim per Francorum regna ei collata fuerant.

His ita gestis, diuino, vt credimus, instinctu ad alium quendam locum Hon fluuio vicinum concessit, vbi in sylua quadam Ambliagis, extirpatis virgultis, oratorium Virgini Mariæ sacrum construxit. Sed cum locum illum extrema aquę penuria laborantem fratribus inutilem cerneret, & omnia circumquaq; loca perlustrans, frustra huic malo remedium quæreret, fusis ad Deum precibus, bis scipione suo terram percussit, statimque fons crispantibus aquis largiter manans erupit: quæ res loco nomen dedit, viro sancto illum Crispinium appellante. *Fons'Y suis precibus impetrat. Crispinum.* Interim, & nominis, & sanctitatis eius fama vbique diuulgata S Martinus Papa prædicandi munus ei iniunxit, quod adeo nauiter impleuit, vt magnus quotidie, ex diuersis partibus, ad eum concursus fieret. At ille cum cerneret populi frequẽtiam diuinæ lucis radios multum impedire, quò minus mentis eius domiciliũ penetrarent, haud ita procul ab eo loco recedens, solitarium sibi habitaculum delegit. In loco autem vbi fons Crispinij in flumen influit templum principi Apostolorum sacrum condidit. Ibi verò non multo post leni febricula correptus fratres aduocauit, & in cinere ac cilicio iacens, astantibus, quos vndequaque ad Christum adduxerat charissimis filijs, animam bonorum operum floribus redimitam, Christo reddidit. Discipuli venerabile corpus multis cum lachrymis, quas desyderium eius prouocabat, eodem in monasterio honorificè condiderunt: vbi eius meritis, & intercessione multis, ac stupendis miraculis clarum requiescit.

VITA S. ABRAHAE Abbatis.

Ex ea quæ est per Gregorium Turonensem Episcopum. Claruit circa annum Domini 460.

BRAHAM super Euphratis fluuij littus exortus, à puero pietatis operibus mirificè deditus, adulta iam ætate Aegypti solitudinem visitare constituit. *15. Iunij. Abraha patria.* Eò autem eũ tenderet, à paganis comprehensus, & multis, pro Christo, verberibus affectus, in vincula missus fuit, in quibus annis admodum quinque, exultans, tandem ab Angelo libertati restitutus est. *Mittitur in carcerem à paganis.* Inde Occidentalem plagam, reli-

religionis ergò, lustrare volens, Aruernos aduenit vbi ad Basilicam Sancti Cyrici monasterium collocauit. *Miraculis claret.* Erat autem tantæ virtutis, vt dæmones fugaret, cæcis visum, & alijs quibusuis morbis oppressis, sanitatem restitueret. Cum autem festiuitas supradictæ basilicæ aduenisset, iussit Præpositum, populo qui solennitati intererat, cibum potumque ministrare, & vasa vino plena in atrio, ex more, componere. Monachus ea re offensus: Quid, inquit, vix nobis quatuor vini amphoræ supersunt, & vnde quæso tantam populi multitudinem reficerem? At ille: Aperite, inquit, mihi penum. Quo aperto, ingressus est, & mox eleuatis cum insita pietate ad cœlum manibus, ac infusis fletu luminibus: Domine Deus, inquit, ne deficiat, quæso de hoc vasculo vinum, donec cunctis ministretur in abundantia. *Vinum precibus obtinet.* Quo dicto vinum adeo redundauit, vt populo ex eo abundè promeretur, neque tamen, vel tantillum die altero minutum inueniretur. Ex hoc sancti viri virtus in populis declarata est. Obijt autem in ipso monasterio plenus dierum, ac operum bonorum, ibidemque cum honore sepultus, requiescit: cuius laudes Sidonius tunc temporis antistes, eleganti Epitaphio prosecutus est. Ad huius autem beati Abrahæ sepulchrum plerunq; frigoritici decubantes medicinæ cælestis præsidio subleuantur.

MARTYR. SS ET MAGNORUM MARTYRUM QUIRICI, & IULITTÆ.

Ex actis quæ Simeon Metaphrastes fideliter conscripsit. Suntq; (teste Baronio) alia ab ijs quæ Gelasius Papa inter apocrypha numerat.

IULITTA admiranda sanè pietate matrona, nobilissimo genere, Lycaoniæ Icono ciuitate oriunda, postquam marito, cui breui tempòris spatio sanctissimo matrimonij vinculo copulata fuit, orbata est, totum amorem suum ad Christum transtulit. *16. Iunij. Patria Quirici, & Iulitta.* Erat ei filius vnicus Quiricus triū admodum annorum puer, in quo, propter insitam naturæ bonitatem, magnam spem repositam habebat. Cum autem furor Diocletiani, qui ea tempestate imperium administrabat, acerbissimè in nomen Christianum sęuiret, locaque omnia pietatis opinione præstantia popularetur, Iulitta, vt à charissimo sibi capite imminens discrimen auerteret, relictis possessionibus sanè amplissimis, Seleuciam abijt. *Iulitta se confert Seleuciam.* Sed Imperatoris rabie loca omnia peruagante, cum nec Seleucię quidem diu agere liceret, inde Tharsum, non longo ab ea ciuitate interuallo distantem, confugit. *Inde Tharsum.*

Eam protinus Alexander præses, immani crudelitate pone insecutus est: & vix ciuitatem ingressam comprehendit. *Cōprehenditur.* Et quidem cū multis blanditijs frustra eam à Christi fide auertere conatus esset, iubet ipsam infante ab eius vlnis auulso, crudis bouū neruis atrocissimè flagellari: *Ceditur boum neruis* puerum verò osculis, & promissis deliniri. At puer manibus pedibusque renitens, & pro viribus repugnans, inimici oscula auersabatur, totoque animi studio ad matrem contendebat. Sed manibus pręsidis mox interceptus, iterum e laqueis venatoris, vnguibus faciē eius lacerans, pedibus verò latera pulsans, modis omnibus euadere cona-

conabatur. Tum pręses, homo natura ad cædem propensus, apprehenso pede ex alto tribunali subiectis gradibus lapideis eum allisit, vnaque cum sacro capite totum athletæ corpusculum aduersis petrarum aculeis, miserando valde spectaculo, contriuit. Sic corporis contracta compage victrix eius anima cœlos petiuit.

Infans à tyranno interficitur.

Porrò mater eius cũ cerneret dulcissimum ventris sui pignus glorioso triumpho coronatũ, incredibili gaudio exultans, his verborum insultibus Tyrannum sauciabat: Noli putare, dicens, me esse adeo timidi, & pusilli animi, vt vincar à tuis suppliciis? Non enim me terrebit carnis laniatio, neque me membrorum conturbabit ruptura, non ossium fractiones, non ignis minæ, nec mortis denique, quæ ea consequitur, me separabit à charitate Christi.

Fortissim. animus S. Iulitæ.

His verbis Iudex vehementer irritatus, & furore percitus in ligno egregiam victricem suspendi iussit, carnesque ferreis laniari pectinibus; ac bullienti ex lebete pice perfundi: & lacera matronæ membra inauditis suppliciis torqueri. Ea verò Christi spiritu roborata cum hisce tormentis omnibus inuicta animi fortitudine resisteret, seque sine intermissione Christianam esse diceret, postremo capitis sententia pręclarum certamen finiuit.

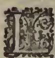
Valdè eius corpus laceratur.

Gladio cæditur.

VITA LVTGARDIS Sanctissimæ Virginis.

Ex ea, quæ est per Thomam Cantipratensem eius contemporaneum. Obijt anno Domini 1246.

16. Iunij. Patria Lutgardis.

LVTGARDIS virgo ex illa quondam Tungrorum celeberrima ciuitate patre ciue, matre nobili originem trahens, cum & insita quadam naturæ lenitate, & patris simul hortatu vehementer nuptias ambiret, mirumque in modum ornatu vestium delectaretur; mater, quæ tota pietatis studio dedita erat, modò minis modò blandimentis ab ea mundi vanitate eam auocare conabatur: hortabaturq; assiduò, vt Christo potius quàm mortali sponso nubere in animum induceret. His aliisque piæ matris excitata stimulis, anno ætatis suę duodecimo, in monasterio Sanctæ Catharinę, prope oppidũ Sancti Trudonis in Hasbania sito, diuino se seruitio mancipauit. Occulto namque diuini spiritus instinctu adeo mouebatur, vt iam tum amatoriæ leuitatis pertęsa nihil suauius esse crederet, quàm mundi vanitate calcata, totum amorem ad Christum transferre. Interim non deerant grauissimæ dæmonum infestationes per impudicos iuuenum quorundam amores excitatæ, qui eam sibi sponsam expetebant, sed illa Christi amore iam ebria mortale coniugium planè respuebat.

Tradit se monasterio.

Cumque assiduis precibus, & ieiuniis ad cęlestium rerum amorem indies magis magisque seipsam prouocaret, miserabiliter commiserationis affectu erga pauperes, & ægrotos permoueri cœpit, adeo vt nulla re magis, quàm miserorum calamitatibus affligeretur. Contulit autem illi Dominus gratiam curationum sanè admirandam: ita vt ad contactum saliuæ, vel manus eius affecta ægritudine membra sanarentur. Igitur, vt tantarum gratiarum fulgor omnibus appareret, vno omnium consensu, eodem in monasterio, ad Priorissę officium (neque enim Abbatissæ nomen consuetudo loci admittebat) electa est. Sed cum virgo humilitatis studiosissima, grauissima hac in re, iniuria se affectam putaret: diuino instinctu, & hortatu etiam Iohannis Lyrani Leodiensis diœcesis, viri eximia sanctitate prędıti, abdicato Priorissæ officio, ad Aquirianum Cisterciensis ordinis monasterium se transtulit.

Pius ei. affectus erga pauperes.

Fit Priorissa.

Transfert se ad Ordinem Cisterciensem.

Ibi verò cum incredibili spiritus feruore die nocteque Domino seruiret, & ardentes pro omnium salute

preces

Videt beatã Virginē preces funderet, vidit nocte quadam meditationi vehementius intẽta, Virginem Mariam vultu lugubri, & quasi graui luctu deformatam. Cui compatiens in visione Lutgardis cũ quęsiuisset ab ea unde tantus esset faciei squalor, quæ alioqui plena esset omnis gratiæ; beatissima virgo respondit: Ecce ab hæreticis, & pseudochristianis rursus conspuitur, rursus crucifigitur filius meus. Tu ergo assume tibi lamentum, & perpetuo septem annorum ieiunio imminentem vniuerso orbi diuini numinis iram placare stude. Grassabatur eo tempore sæuissima Albigensium hæreticorum pestis. Itaque virgo sacra, vt pro sua tum virium tenuitate pestem profligaret, & iratum Christi numen ad misericordiam inflecteret, toto septennio tale sibi ieiunium indixit, vt pane, & cereuisia contenta totam se lamentis daret: adeo, vt si aliquando superiorum voluntate coacta tentaret aliquid pulmenti ore haurire, protinus nauseante stomacho illud reijceret. *Assumit septenne ieiunium.*

Expletis autem septẽ illis annis, rursus aliud ei pro peccatoribus ieiunium iniunctum fuit, quod mirabili charitate alijs septem annis solo pane, & olere transegit. Porrò eo tẽpore sacratissimum Christi corpus sub specie panis singulis Dominicis diebus percipiebat: quod cum Agnes Abbatissa, parum cauto vsa consilio, ei interdixisset, pia Lutgardis æquo, & tranquillo id quidem tulit animo: sed admonebat illam Christum eam iniuriam vlturum. Nec defuit dicto fides. Nam Agnes paulò post intolerabili morbo correpta, nõ prius vel pedibus insistere, vel ecclesiam ingredi potuit, quàm agnita indiscretionis suæ culpa Lutgardem pristino more, cœlesti pane frui permitteret. *Aliud septenne ieiunium.*

Vt autem quarundam monialium, quę minus dignè de illa sentiebant, temeraria iudicia compescerẽtur, illiusque meritum clarius innotesceret, accidit, pręclaro sanè miraculo, vt die quodam Dominico ad altare pergens, cum præ nimia corporis debilitate sub graui casu periclitaretur, angelico fulciretur ministerio: prorsus, vt sacræ virgines viso splendore immenso, qui eam circundabat, timore perculsæ, summa eã deinceps veneratione prosequerentur. Quin, & aliorum quorundam sanctorum familiari colloquio Dominus eam in vita consolari dignatus est. Ipsa verò mira solicitudine afflictos, & tentatos consolabatur: adeo vt nemo non eius sermonibus se refectum gauderet. Vndecimo ante obitum suum anno, instar Patriarcharum Isaac, & Iacob ambobus est orbata luminibus, pro quibus cœlestis luminis splẽdoribus solito clarius perfusa, tandem ad liberas auras supernæ Hierusalem exultans, & lætabunda euolauit. *Ab angelis virgo sustētatur.* *Excæcatur sacra virgo.* *Moritur felicìter.*

VITA SANCTI AVITI Presbyteri.

Ex ea, quæ est apud Surium.

AVITUS apud Aurelianos plebeio sanguine natus matrem habuit ciuitate Virduno oriundam, quæ, vt inopię, & egestati suæ subueniret, Aureliam se conferre coacta est: vbi sacro matrimonij vinculo cuidam Belsicolæ sociata Auitum egregia indole filium peperit. Is autem in ipso suo ortu tanto cum lumine prodijt: vt obstetrices ab officio deterritæ, & miraculi stupore perculsæ, cælestem splendorem ausæ non fuerint intueri. *17. Iunij.* *Patria S. Auiti. A*

Cum autem puer infantiæ rudimenta superasset, ad Miciacense monasterium deuotus aduolauit, vbi tãto pietatis, ac religionis studio, Deo seipsum cõsecrauit; vt cibo suo clam egenis impartito, ipse ieiunus permaneret: detractisque sibi vestibus aliorum nuditatem tegeret. Abbas igitur cum cerneret eum cœlestibus rebus præ cęteris deditum, nè eius ieiunandi vigilandiq; assiduitas inuidiæ *Fit Monachus.*

uidiæ pateret, cellulam ei longè ab alijs semotam construxit, vt ibidem tranquillo animo totus diuinarū rerum studio vacaret. Vt verò omnes manifestis iudicijs vitæ eius integritatem cognouerunt, inuito prorsus cellarij munus demandarunt. Sed cū ab immitti familia, propter illam ministerij sarcinā crebris insidijs appeteretur, nocte quadam, depositis clā ad lectum Abbatis clauibus, relicto onere ad Calauniæ loca abditissima secessit: vbi constructa è vilibus virgultis cellula, multis diebus delituit, donec Maximino monasterij Abbate vitæ munere magna cum laude perfuncto, à fratribus tandem repertus, & in defuncti locum frustra reluctans constitutus est.

Secedit in locum desertum.

Fit Abbas sui monasterij.

Tum verò ingrato sub fasce humilitas sublimata gemiscens, rursus fugam meditatur. Vno igitur puero comite cōtentus, vastas Pictiacæ syluæ solitudines expetijt, vbi exigua ex corticum fragmentis domo congesta, longè à villarum culminibus clā destinum amplectitur exilium:& diu multumq; ruricolis ignotus, pomiferis dapibus, quas sylua ministrabat, sese sustentat.

Rursus fugit in eremum.

Per id tempus, vberrimos glādium prouentus nemus omne suppeditauit: cumque duo subulci immensam illam vastitatem lustrarēt, vnus iam olim mutus longo silentio fratrē per deuia comitabatur. Itaque pastorali ritu inter cęruleæ noctis spatia accēsis tedis vagantem pecudem illis sequentibus, subitò tedis ab immenso imbre extinctis, pecus ab oculis euanuit, nec vllam spem recuperandi luminis eremi vastitas offerebat. Interim formidantes gregi oculis maiori cura inuigilant. Tandem viso procul igne, instar stellę radiantis Olympi, mutus eò properat. Vbi ad tugurium beati viri peruenit, fixus in limine balbutienique protēsa teda nutibus rogat sibi ignem dari. At vir Dei in medijs deniq; noctis tenebris cernens hominem tetra facie, deformi capillo, vilibus pannorum fragmentis secte ctum, nonnihil perterritus, quòd putaret se aliquod immanis eremi monstrum videre, aut inter nocturnas tempestates dęmonem sibi apparere, mox ad orationis pręsidia suo more confugiens humi se prosternit, & diu multumque Dominum cum lachrymis deprecans tandem surgit: ac Crucis signum contra hominem manu pingens, sic affatur ignotum: Quisnam sis tam subitò meo illatus tugurio prorsus ignoto: sed per Christū omnipotentis Dei filium eruci suffixum te adiuro, vt cuius generis monstrum sis, vel quid in desertis his locis agas, mihi edicas. Mox ad imperantis vocem insontis lingua laxatur, voxque intra fauces renascitur: indicat homo quid necessariò petiturus venerit: fatetur maiora se accepisse, quàm petierit, quippè qui lumen solùm expetens, etiam vocē sine pretio referat. Deinde sentiens viri Dei virtutem, ad eius se pedes abijcit, immensas gratias pro collata sibi medicina agit.

Mutus loquitur à sācto viro interrogatus.

Porrò effrenis porcorum grex cum custode longius abscesserat, nec iam scirè potuit homo, vbi illum inter opaca syluarum, & noctis vmbras quęreret. Mox nouo iubilo complet nemus, & fratris nomen crebra voce compellat. Ille, vt nomen suum audit iactari per auras, obstupescit, iurbatusq; animo miratur quis, vel mutto reformarit vocem, vel importunis clamoribus ipsum audet appellare, vel prius incognitus eò aduenerit. Hæc autem illo inter arborum vmbras cogitantē, lumen obuium cō spicitur, aduentantisque vultus exploratur. Postquàm ergo prodente lumine fratrem incolumen vidit, irruit in collum eius, eumque complexans gaudia lachrymis permiscet, sciscitatur de medico, virtutis vim illo narrante cognoscit.

Sole orto ambo properant ad hominem Dei: prostrati ingentes agūt gratias, grandem pro impetrata sanitate porcum offerunt sacerdoti. Sed cum ille omnem sibi carnis esum penitus

Vir Dei perpetuò abstinet à carnium esu.

nitus interdixisset, noluit accipere, iubet suo gregi porcorum restitui; obsecrat, ne vel ipsum, vel locũ, aut rem gestam vlli reuelent. Sed celari diu non potuit, quod cælestis virtus, ipso Domino iubente, prodebat. Mox in vicinos rei gestæ fama diffunditur, & Auitus vbique celebratur. Vndique deuoti confluunt populi, languentiũ ingens turba eum attingere cupit. Morbus omnis depellitur, languores omnes curantur, tolluntur in cælum voces Deum laudantium. Cumq; vir Dei imméſa populi multitudine pressus, nocturnis horis occultiora loca exquirere vellet, tam populi quàm præsulum, & precibus, & auctoritate flexus monasterium eodem in loco ſanè egregiũ construxit, in quo in hunc vsq; diẽ priscorum patrum Pauli, & Antonij instituta incõuulsa seruátur.

Multi ad eum morbidi confluũt & sanãtur.

Monasteriũ construit.

Per id tempus Aureliam proficiscebatur liberaturus miseros, qui in ergastulis vincti tenebantur. Venit autem ei obuiam immensa turba languentium; è quibus paruulus vnus à natiuitate cæcus Crucis signo per eũ lumen recepit. Tantis autem, & tam egregijs vbiq; fulsit miraculis, vt ijs iudicum superba potestas permota vinctos omnes, eo rogante, relaxarit. Fertur quoque vita functum vir sanctus precibus ad vitam reuocasse, quemadmodum S. Leobinus Carnotensis antistes se ab ipso fratre, cui tantum beneficium collatum fuerat, didicisse testabatur.

Signo crucis caco reddit lumen.

Excitat uita functũ. Is S. Leobinus floruit anno Christi 535.

Tandem multis admodum virtutibus clarus vir beatus certaminis sui finem obtinuit, & spiritu ad cęlos abeunte, corpus Aniano coniunctum fuit, quorum virtutibus vrbs Aurelianorum circumsepta seruatur in medio. Porrò Childebertus Rex, inclytus Frãcorum princeps postquam illustri de Hispanis victoria potitus sospes. & triumphans in regnum redijt, insignem viro sancto ædem extruxit, vbi assiduis miraculis virtutum gesta clarescunt.

MARTYR. S. LEONTII, & Sociorum.

Ex ea, qua est per Cybum scribam. Extat in Metaphraste.

VO tempore Vespasianus Romanũ tenebat Imperium, Adrianus vir Senatorij ordinis, animo crudeli, & valde immani ab Imperatore potestatem petijt, vt quoslibet Christiani nominis studiosos supplicijs subijcere, & pro sua libidine excarnificare posset. Itaq; ea potestate obtenta, cum audisset in vrbe Tripoli virum Christianæ religionis opinione præstantissimum Leontium nomine degere, hilaritate non medio cri affectus, suum eò tribunum cũ manu militum destinauit: vt eius sanguine fauces suas auidè sitientes inebriaret. Cum verò tribunus militum caterua stipatus vrbi appropinquaret, repentina febre correptus triduo incredibili ardore æstuauit. adeo, vt miser humano auxilio destitutus deorum suorum opem sine intermissione implorare cogeretur. Nocte autẽ vna extremis angustijs oppresso, ecce Angelus Domini idololatræ astat, monetq; , vt si vellet optata salute potiri, Leontij Deo supplex cum militibus suis fieret: & ab eo sanitatẽ minimè dubiã expeteret. Hanc visionẽ, vt audiuit Theodulus, vnus è militibus, plus cæteris obstupuit, & ieiunio, ac peruigilio se macerans solicitè visionis illius rationem cognoscere studuit. Interim tribunus visioni parens protinus à febre liberatus, cælestique lumine illustratus idolorum vanitatem execrari cœpit.

18. Iunij.

Adrianus Senator sæuissimus.

Angelus apparet tribuno idololatra.

Igitur recuperata valetudine festi uè ad vrbẽ contenderunt, vt venienti Adriano Leontium vinculis alligatũ sisterent. Accidit autem, vt vir sanctus illis obuius fieret, comiterq; salutans omnes, quæsiuit quæ causa aduentus, ac tantæ festinationis esset. Tum illi: Missi, inquiunt, ab Adriano

huc venimus, vt Leontium quendam virum primarium, & militaris virtutis gloria insignem, & deorum etiam cultorem eximium, inquiramus? eūque, quo par est, honore Vespasiano Imperatori sistamus. Quibus Leontius: Quandoquidem, inquit, vos videam peregrinos, & huius regionis ignaros, adeste, ego vobis Leontium exhibebo, non quidem, vt vos existimatis deorum amicum, sed Christi Iesu fidelem seruum. His auditis illi dubitare, & secreta secum consilia inire cęperunt, quid facto opus esset. Tandem singulari Leontij humanitate inuitati alacres eum secuti sunt.

Vt autem domum peruētum fuit, rebusque necessarijs corpora refecerunt, Tribunus, & Theodulus vrgere cœperunt, vt quamprimum Leontiū eis indicaret: nè apud pręsidem breui affuturum malam gratiam inirent.

Leontius prodit sese.

Tum Christi martyr hilari fronte: Ego, inquit, sum Leontius ille quem vos quæritis: ego sum ille Christi miles: ego sum, quē Adrianus per vos insequitur.

Tribunus & Theodulus credūt, & baptizātur mirabiliter.

Tribunus, & Theodulus his auditis ingenti stupore perculsi in facies se prostrauerunt, & sceleris sui veniam postulantes dixerunt: Serue Dei altissimi, libera nos ab idolorum fœditate, & nos tecum pariter Christo associa. Tum verò Leontius præ gaudio lachrymas fundens, humi stratus prolixa admodum oratione Christi numen illis propitiauit: adeo, vt stupendo planè miraculo nubes aquę cœlitus dilapsa eos perfunderet, & à veteris vitæ delictis mirabiliter expiaret.

Eo miraculo Gręcorum multitudo permota tumultus ciere, Leontium magica arte imbutum clamare, minas iactare, ac mortem denique intentare cœpit. Dum hæc fiunt, & ciuitas ingenti seditione cōmota deorum iniuriā vindicare parat, Adrianus adueniens totus furore accensus tres Christi athletas in carcerem abduci: & mane primo diluculo Leontium verberibus contundi iussit.

Sācti Martyres mittūtur in carcerem.

Leontius verberatur.

At ille cum verberaretur, erectis in cœlum oculis: Tunc, inquit, Adriane putas cruciatum mihi adferre, qui teipsum crucias?

Hanc inter supplicia vocem cum accepisset Præses, cerneretque animi eius fortitudinem maiorem, ꝗ vt leuibus adeo tormētis superari posset, iussit illum in carcerem recipi: & tribunum, ac Theodulum carnificinæ adhiberi Et quidem tribunus è ligno suspensus vnco laceratus fuit: Theodulus verò in terram prostratus verberibus atrociter cęsus: Qui in medijs tormentis nullam aliam præter hanc vocem ediderunt. Salua nos Domine, quoniam defecit sanctus. Adrianus verò cum animos eorum in Christi confessione stabiles cerneret, capitis in eos sententiam tulit: quam sancti Martyres magno cum gaudio psalmi illius versiculum canentes: Tu es protector noster Domine, exceperūt.

Tribunus laceratur, & Theodulus cæditur.

Capite plectuntur.

Post hæc iterum adductus Leontius, à quatuor carnificibus humi stratus atrocissimè cæsus est. Inde in ligno suspensus hinc inde dirè laceratus: prorsus vt latera & crura carnibus nudata horrendum astātibus spectaculum exhiberent. Adrianus cum tam inuicti animi fortitudinem satis mirari non posset, è ligno solutum deponi iussit, dicens: Videte quanta dij nostri hominem istum beneuolentia prosequuntur, dum eleuatis ad cœlū oculis numē eorum precatur. Ad hæc Leontius: Pereas tu cum dijs tuis hominum omnium infœlicissime Ego enim Deum meum precor, qui mihi robur ac vires largitur, quo tormenta tua sustinere possim.

S. Leontius dirè torquetur.

Adrianus & martyris constantia inflammatus, iussit eum deuoluto in terram capite è pedibus suspendi, & ingenti saxo ceruici alligato vehementer cruciari. At Sanctus generoso, & forti animo cruciatus perferēs intentis cœlo luminibus Deum precabatur, vt eadem virtute, & constātia cum Tribuno, & Theodulo victoriam de hoste obtinere posset. Porrò Adrianus cum omnes furores sui conatus ab inuicto athleta irrideri cerneret,

Vide supplicij gemmane.

neret, iterum illum in carcerem abripi mandauit, vbi Angelica visitatione martyr consolari meruit. Insequenti verò luce denuo productus, primò ingentibus promissis à præside oppugnatus est, vt dijs aliquem honorem tribueret. Cumque illis Adriani sermonibus per summum contemptum ne aures quidem præbere vellet, diceretque ne totius quidem mundi opes, & honores tanti esse, vt vlla ex parte cum cęlesti gloria conferendi essent: Pręses incredibili furore agitatus hanc in eum sententiam tulit: Leontium deorum contemptoré iubemus è quatuor vectibus suspēsum tam diu plagis verberibusque fatigari donec animam tradat.

Inter verbera reddit spiritum. Cum igitur sanctus Martyr diutius cęderetur, vulneribus, ac plagis toto corpore concisus tandé beatum Deo Creatori suo spiritum tradidit. Corpus eius in ipsius Tripolis portu sepultum omnibus Christi fidelibus insigne virtutis monumentum reliquit.

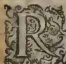
Hæc Commentaria beati Martyris Leontij Cyrus scriba in tabulis plumbeis exarata apud sancti Martyris monumentum deposuit: vt ex iis posteri gloriosi triumphi exemplum caperent.

Vitam SS. Geruasij & Protasij habet lector 28. Aprilis.
Item Vrsini & Vitalis.

VITA S. ROMVALDI Anachoretæ Camaldulensium monachorum patris.

Ex ea quæ est à Petro Damiano conscripta.

Iunij 19. S. Romualdi patria et genus.

ROMVALDVS Rauennę illustrissima Ducum stirpe ꝓgenitus, quanquā in prima adolescentia mundi vanitatibus supra modum deditus, ab omni religionis cultu penitus alienus videretur, insita tamen naturæ quadam bonitate in pietatis studiū acriter ferebatur: adeo, vt frequenter cū inter syluas, & lustra ferarum venationi operam daret, incredibili quodam desiderio eremum incolendi accenderetur; nemorumq; recessus ad melioris vitæ frugem eum inuitarét. Erat ei pater, Sergius nomine, homo *Sergius pater eius.* sęcularibus negotijs totus implicatus, qui propter terrenarum rerū possessionem, exorta cū propinquo quodam suo contentione, turpiter se homicidij crimine contaminauerat: ac filium etiam Romualdum ad eiusdé sceleris consensum vehementer allexerat. At Romualdus quanquam tota mente immane facinus detestatus fuisset, tā quia corpore pręsens fuerat, tantum ex admisso patris peccato dolorem concepit, vt ad Classense *Romualdi pœnitentia ob admissū à patre homicidium.* monasterium B. Apollinaris, homicidarum instar quadraginta dierum luctu scelus expiaturus, se receperit. Vbi cum se totum ex animo pœnitentiæ laboribus daret, mens eius continuis fletibus emollita, suaue Christi iugum appetere cœpit. Nec multò post monachorum pedibus prouolutus, precibus, & lachrymis habitum monasticum extorsit: totoq; triennio *Fit monachus.* admirabili vitæ austeritate rebelles animi motus compescuit, vnaque secum laxioris disciplinæ fratres ad arduam perfectionis semitam cum verbo tum exéplo impellere conatus est. Sed cum illi seuerioris vitæ disciplinam non modò despicerét, sed impia etiam consilia agitarent, vt cælestis *Improbi monachi ei necem moliuntur.* disciplinę cupidum interficerent, Romualdus, vt illis tantæ iniquitatis barathrum clauderet, ad Marinum quendam eremiticæ vitę cultu in Venetiarum partibus admodum insigné commigrauit.

Petrus Vrseolus Dux Dalmatiæ fit monachus. Eodem verò tempore, Petrus cognomine Vrseolus Dalmatici ducatus gubernator, ductus pœnitendine, quòd iusto parum titulo ad eum dignitatis gradum ascendisset, relictis diuitiis, spretaq; dignitate in Gallias ad S. Michaelis cœnobium confugit:

vbi sub Guarino eximia sanctitate viro diuino seruitio se mancipauit. Porrò hoc vitæ institutum ex Marini, & Romualdi consilio salubriter assumpserat, vt dignis pęnitentię fructibus sceleris sui reatum, quo astrictus erat, expiaret: atq; vt melius omnes inimici insultus, quibus acriter semper recens ad Christum conuersi impugnari solēt, sustinere posset, eosdem Marinum videlicet, & Romualdum, itineris, & habitationis suæ comites elegerat: qui tñ Petro in monasterio firmiter constituto, ad rigidiorem vitā, cui assueti fuerant, reuersi sunt. Quibus etiam Petrus peracto vix anni spatio ad eiusdem solitudinis districtionem aggregatus est.

Multi se Romualdo in disciplinam tradunt, & inter alios Sergius pater eius.

Interea Romualdus accenso mentis desiderio adeo in virtutum omnium studio crescere cœpit, vt cuncti se eius disciplinis submittere gauderent. Et inter alios ipse Sergius pater, filij sui exemplo permotus calcatis mundi pompis in eius disciplinam concessit: sed paulò post prauæ consuetudinis mole pressus in Aegyptum redire constituit. At Romualdi diligentia ab ea fuga retractus, & ad sanctæ conuersationis statum reductus breui post ex hac vita ad meliorem migrauit. Romualdus autē post fœlicem patris obitum ad paludem Classensem se cōtulit, vbi vili cōstructo tugurio horrēdas dæmonum infestationes sustinuit: adeo, vt non rarò ab eis terræ allisus multis plagis fœdatus fuerit. Sed malignus hostis cū cerneret se contra Dei famulum pręualere non posse, animos discipulorū eius concitauit, vt saltem alienæ salutis curam deponeret. Construxerat vir sanctus in Saxenati territorio monasterium B. Michaeli Archangelo sacrum, in quo non pauci praui dęmonis instinctu adeo in odium viri sancti exarserunt, vt facta conspiratione fudibus, & phalangis eū expellerent. Expulsus autem hoc modo Romualdus decreuerat suæ contentus, alienę salutis curam planè postponere. Sed hæc cogitantem tantus terror repente inuasit, vt ad sempiternos phlegontis ignes se abripiendum continuò existimabat, nisi protinus eà cogitationem missam fecisset. Itaque iuniore Otthone Imperatore Classensem Abbatiam ordinante, animarum ibidem regimen coactus accepit. Sed cum fratrum mores prauitate vitæ corruptos sanctioris instituti disciplinam pertinaciter respuere cerneret, illis relictis, cum Thamno, & Bonifacio viris clarissimis intima familiaritate regi iam ante coniunctis, alijsque quibusdam conuersis Theutonibus, ad Pereum, vbi dudum habitauerat, rediit: ibiq; his, & alijs fratribus non paucis aggregatis, & per cellas singulas constitutis, tanto feruore eremiticę conuersationis rigorem & in se, & in alijs instaurauit, vt illorum vita omnibus ingentem admirationem commoueret.

Romualdus multas dæmonum patitur infestationes.

Expellitur vir sanctus à monasterio à se constructo.

Præficitur ab Imp. Otthone Cassensi Abbatia.

Redit ad Pereum.

Interea Ottho Imperator in studium viri sancti pietate singulari incitatus monasterium in Pereo ad honorem S. Adelberti construxit, cui cōtigua Classensis cœnobij prædia contulit, & Abbatem ex Romualdi disci pulis constituit, quibus tamen omnibus ipse Romualdus suprema potestate præfuit, fratresque cœlestibus disciplinis ornatissimos reddidit. Post hæc ad ciuitatem Parentium transfretauit, vbi annis admodum tribus in admiranda sanctitate exactis, eam quoque ciuitatem nouo monasterio beatam effecit, & insigni virtutum omnium splēdore illustrauit. Inde ad Camerinæ prouinciæ Comites, nūtios destinauit, qui audito Romualdi nomine, quod longè lateque sanctitatis opinione admodum celebre erat, ingenti repleti gaudio cuncta suæ ditioni obtulere prædia, vt fratres sanctissimis eius disciplinis imbutos mitteret, qui eodem pietatis splendore terram illam illustrarent. Nec abnuit vir sanctus, sed locum cœlesti philosophiæ congruum, qui antiquitus Vallis de Castro vocabatur, fratribus suis elegit: vbi cōstructo monasterio maximos aīarum fru-

Ottho Imp. construit ei monasteriū in Pereo.

Monasteriū Vallis de Castro.

fructus fecit. Confluebant enim hinc inde ad illum homines, rebusque omnibus pauperibus benignè erogatis ad sanctæ cõuersationis ordinem spiritu feruido festinabant. Erat enim vir beatissimus flamma diuini amoris adeo æstuans, vt alios quocunque pergeret sanctæ prædicationis facibus mirabiliter incenderet. Instituit quoque eodem in loco sacrarum virginum monasterium: & in Parulphi Comitis possessione aliud pietatis domicilium erexit, tantisque virtutum ornamentis ea decorauit, vt vtriusque sexus homines innumerabiles in eius disciplinam è medio honorum, ac voluptatum decursu libēter immigrarent. Tanta enim erat viri sanctitas, tanta humanitas, tanta benignitas, vt ab eius cõsuetudine auelli non possent. Ipse verò tanto quoq; salutis omnium amore ardebat, vt rebus à se præclarè gestis nunquam cõtentus, totum quasi mundum à rebus perituris ad æternitatis studia traducere conaretur.

Monasteriũ virginũ

Magnus viri sancti feruor.

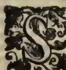
Hinc quoque monasterium nõ longè à Massiliano castro construxit, atque in faucibus Calliensium, montium aliquamdiu vitam transegit, ac deinde in Petranum montem nõ longè à monasterio S. Vincentij sitũ commigrauit: vnde tandem Syrriæ montem habitaturus ascendit. Ibi verò quot dæmonum insidias, quot hominum insultus sustinuerit, quot contumelias Christi causa libenter pertulerit non est nostræ facultatis euoluere. Certè hoc in mõte vir sanctus septem annos continuos ab omni hominum consuetudine angusto domicilio seclusus, in summa austeritate vixit: prorsus, vt Pythagorico quodam silentio sibi indicto mẽte, ac cogitatione assidua in cælis degeret; & quasi mortalitatis ergastulo planè solutus omnes corporis necessitates despiceret. Nam toto Quadragesimæ tempore nihil aliud neq; in cibo, neque in potu, præter pugillum farinæ, & succum quendam herbarum valde exiguum, admisit.

Silet integro septennio simul, & austerissimè viuit.

Post quę cum iam iter ad cęlestem patriã sibi instare pręuideret, ad monasterium in Valle de Castro à se constructum redijt: vbi in cellula arctissimè conclusus vltimum vitæ terminum in silentio expectauit: ac tãdem magno cum gaudio excepit. Vixit autem vir sanctissimus annis centum viginti, ex quibus viginti in sęculi huius vanitate, tres in monasterio, nonaginta septẽm in solitudine, ac eremiticæ vitæ proposito transegit, & collapsam in Italia eremiticam disciplinam restituit, ac mirificè propagauit.

VITA S. PAVLINI NOlani Episcopi.

Ex Gregorio Turonensi, D. Gregorio Papa, & Vranio presbytero, qui viro sancto familiaris fuit. Obijt anno Christi 431. iuxta fastos Onuphrij.

SANCTVS Paulinus Nolanæ vrbis Antistes, Burdegalæ nobili familia ortus, Therasiam pari nobilitate fęminam sortitus est cõiugem. Cumq; magna diuitiarũ gloria præstans splendidè vitam ageret, die quodam lectio illa Euangelica, quæ adolescẽti præscribit, vt omnia sua vẽderet, & pauperibus distribueret, si vellet thesaurum in cœlo consequi, ita animum eius perculit, vt statim venditis omnibus quę habebat, pauperib. erogaret. Exoneratus igitur à cũctis cupiditatibus gaudẽs, & exultans Christi vestigijs pręclarè institit, & cũ coniuge quasi peregrinaturus in aliam regionem perrexit.

Iunij 22.

S. Paulini patria.

Vendit sua & dat pauperibus.

Porrò cum esset ciuibus suis propter morum probitatem eximiè charus, fuit ab ijs magno studio requisitus, ac tandẽ casu à mercatore loci illius inuentus. paulò verò post, sacerdote Nolanæ vrbis vita functo, Paulinus in locum antistitis subrogatur. Erat enim vir cùm diuinarũ tum humanarum rerũ cognitione egregiè in-

Fit Episcopus.

structus, & dicẽdi facultate pollebat plurimum: adeo vt frequens de eius virtutibus, & præstantibus animi do tibus sermo in populo fieret: & ipse pręter hæc admirabili benignitatis studio omnium sibi animos deuincie bat; adeo, vt omnes diuitias, & possessiones amplissimas in pauperũ inopia subleuanda expenderet, nihilque maiore diligentia, ac studio curaret, quàm vt suis opibus suoq; etiam sanguine, si ita opus fuisset, calamitosis, & pauperibus subueniret: quod hac vna re sanè memorabili egregiè testatus est.

Cum sequentium Vandalorum tẽpore Italia in Campanię partibus depopulata fuisset, multiq; in Africam miseranda valde captiuitate abducti essent, vir Domini Paulinus cum iam omnes episcopatus sui prouentus in redimendis captiuis expendisset, & vidua quędam lachrymabili voce filium suum vnicum à regis genero captiuum teneri quęreretur, peteretq; à viro sancto redemptionis pręcium: ille mirabili alacritate: Mulier, inquit, pfectò auri argentive apud me relictum est nihil, sed memetipsum tolle, seruum me iuris tui profitere, atq; vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitutem trade. Quod illa audiens, ridiculum esse existimauit. At vir sanctus, quã erat dicendi facultate præditus, dubitanti fœminæ citius persuasit, vt antistem pro filij sui redemptione tradere non dubitaret.

Nota insignem tanti viri charitatem.

Adductum igitur ad regis generũ mulier offerre cępit, & summis infimisq; precibus rogare, vt filium sibi vnicum pro eo redderet. At barbarus quanq̃ typho superbię tumidus preces supplicantis fęminæ primò despiceret, venusto tamen hominis vultu motus nonnihil, ecquam artem nosset inquisiuit. Cui vir Domini: Artis quidem omnis planè rudis sum, sed in horti cultura multum valeo. Hoc audito vir gentilis protinus filio viduæ libertate concessa, eum recepit, & excolendi horti curã ei mandauit. Cũq; crebro gener regis animi recreã di causa hortũ ingrederet, cępit hortulani sui sermonibus mirũ in modũ delectari; prorsus, vt amicis familiaribus desertis, alijsq; omnibus neglectis, cum eo penè assiduò versaretur, & viri sancti prudentiam sine fine miraretur. Postquam verò intima familiaritate Paulinus ei coniunctus esset, quodam die monuit eum, vt prudenter secum de Vandalorum regno despiceret: nam regem breui vitã cũ morte permutaturum. Hoc ille continuò regi nunciauit, qui virum beatũ suo offerri conspectui iussit. Cumque rex subitò eũ conspexisset, intremuit, & accersito eius domino genero suo ait: Profectò vera sunt quæ audisti. Nam hac ipsa nocte in somnio sedentes cõtra me in tribunalibus iudices vidi, inter quos, & istum auctoritate nequaquam infimum: quorum iudicio flagellum, quod aliquando acceperam mihi tollebatur. Sed percunctare quisnam sit. Neque enim hunc tãti meriti virum popularem esse suspicor. Tunc regis gener Paulinum cuius conditionis vir esset dicere compulit. At vir sanctus quanquam primò adduci non posset, vt statum suũ proderet, magnis tamen coniurationibus constrictus episcopum se fuisse testatus est. Quo audito possessor eius valde pertimescens: Pete, inquit, à me quod vis, vt ad terram tuam magno cum munere reuertaris. Cui Paulinus: Vnum est quod mihi impendere beneficium potes, vt omnes ciuitatis meę captiuos relaxes. Qui protinus in Africana regione requisiri cũ onustis frumento nauibus Paulino tradi ti sunt. Paucis verò post diebus Vandalorum rex occubuit, & flagellum quod ad suam perniciem dispensante Deo pro fidelium disciplina tenuerat, amisit. Sicque factum est, vt omnipotentis Dei famulus, qui se in voluntariam seruitutem tradiderat, cũ multis à seruitute ĩ libertatẽ rediret.

Visio regis Vandalorũ

Multi captiui cũ illo dimissi sunt

Porro ante triduum quàm de hoc mundo ad cęlestem patriam vocaretur corporeis oculis S. Martinum, & Ianuarium Italicum martyrem videre

Ante mortem videt SS. Martinum, & Ianuarium.

dere meruit, qui cęlesti tunc gloria fruebantur: eumque ad eandem fortè beatitudinis inuitabant. Cum autem sancta illa anima è corpore migraret, cellula eius ingenti fuit terręmotu quassata, adeo vt astantes exanimati metu humi laberentur. Quod sanè mirum videri non debet si vnus angulus terræmotu concussus est, in cuius obitu totus pœnè orbis ingemuit. Fuit enim miti admodum, & suaui ingenio, etiam cum in superbia sęculi versaretur. Cum autē ad Christum conuersus est, aperuit horrea sua pauperibus, & apothecas suas ad uenientibus patefecit. Nam parum ei erat proximos alere, nisi etiam vndique euocaret quos pasceret atq; vestiret. Quantos iniquè oppressos erexit? quantos captiuos redemit? quantos ęre alieno grauatos à creditoribus reddita pecunia liberauit? Profectò tantum sui desiderium non modò Christianis, sed etiam Iudęis atque Paganis reliquit, vt cuncti scissis vestibus, & planctu valde miserabili deformati ad eius exequias conuenirent. Ereptum sibi patronum, defensorem, tutorem vna omnes voce lamentabantur.

Etiā Iudęi & Ethnici plangunt mortē eius.

Cum igitur debitum Deo spiritū reddidisset, ita niueo candore vultus eius, & omne corpus affectum est vt omnes inter singultus, & lachrymas benedicerent Deum. Post mortē verò hoc etiam ad meritum eius nobis innotuit: quòd Iohannes Neapolitanæ vrbis antistes, ante diem tertium quàm de hoc mundo ad Dominum migraret, retulit se vidisse Sanctum Paulinum angelica dignitate ornatum, syderea claritate fulgentē, verbisque suauissimis sibi dicentem, Solue vincula tædiorum tuorum, vt nobiscum post diem tertium eadem immortalitatis gloria fruaris. Quod sanè in Iohanne, qui tunc integra adhuc erat corporis valetudine, post diem tertium completum est.

Corpus defuncti niueo candore conspicuum.

ILLVSTRE CERTAMEN decem millium Martyrum, qui passi sunt sub Hadriano, & Antonino Imp. in monte Ararath propè Alexandriam. quæ iuxta Tigrim in Armenia sita est.

De huius certaminis veritate vide Baron. hoc die, in Notat.

VO tempore Hadrianus, & Antoninus rerum potiebantur Gadareni & Euphratenses facta cōspiratione (incertum qua de causa) aperta vi atq; armis imperiū oppugnare decreuerunt. Quorum rebellionē Imperatores, vt reprimerent, debitasq; de tanto scelere pœnas repeterent, collecto sexdecim hominū millium exercitu contra sceleratā hostium conspirationē instructi rebus omnibus processerunt. Sed visa incredibili rebellantiū multitudine (centum namq; hoīum millia ad confligēdum paratissima in acie stabant) diffisi de suorum animis in effusam fugā cum septem millibus conuersi sunt. Achatius verò primicerius, & Heliades exercitus totius dux ignauiā aliorum detestati, conuersi ad reliquā multitudinem: State viri, dicebant, & venite, vt deorum numina sacrificijs placemus, quò gloriosum de hostibus nostris triumphum referamus. Cumq; sacrificio intenti hedū de more excoriarent, maiori longè quā cæteri formidine subitò oppressi, proiectis armis, fuga similiter salutē quęsierunt. Accidit autē, vt cæteris hinc inde dispersis, Achatio adolescēs quidam admirabili splendore coruscans (is erat Angelus Domini) obuius fieret, eumq; huiusmodi ferè verbis ab ea formidine simulq; turpi fuga reuocaret. Quid mirum, si tantus vos pauor inuasit, qui spem, & robur omne in simulachris collocatis: sed audite me, & omisso simulachrorum cultu, Deum immortalem, qui cęli terræq; conditor est, inuocare, atq; spem ve-

Iunij 22. Gadareni, & Euphratenses rebelles Imp. Hadriano, & Antonino.

Achatij, & Heliadis magnanimitas.

Angelus apparet Achatio.

stram in Christo Iesu, qui sacrosancto suo sanguine vos expiauit, defigite: & clarissima continuò de hostibus victoria potiemini.

Hæc vbi dixit, Achatius de summa rei consultatutus suos in consiliũ vocauit, qui vno pariter consensu saluberrimis adolescentis monitis parendum esse dixerunt. Moxq; sublato ad cęlum clamore, salutare Iesu nomen inuocarunt: & impetu in hostiũ copias facto omnes in effusam fugam compulerunt.

Achati⁹ cũ suis copijs inuicat Iesum, & victoria potitur.

Ea victoria exultãtes, & summis laudibus Dei potentiã in cęlum tollentes Angelus Domini in mõrem Ararath quingentis quasi stadijs ab Alexandria distantem deduxit. Ibi verò alij septem angeli, humana tamen specie tecti, se illis adiunxerunt; & incredibili verborum suauitate singulare beneficium, quo ab omnipotenti Deo affecti fuerant, eis explicarunt: deinde omnia quæ ad æternã animarum salutẽ spectant plenissimè eos instruxerunt: postremò imminentem tyrannorum furorẽ prædixerunt: quem si pro Christi gloria forti inuictoq; animo sustinerent fore, vt cęlestem pro eo coronã breui perciperent. His dictis beati illi spiritus ex oculis, & conspectu eorum sublati sunt. At illi ingenti consolatione perfusi, lachrymas pręgaudio continere non poterant, simulq; præteritæ vitę peccata detestantes lachrymabili valde fletu numinis diuini misericordiam implorabant.

Triduo in diuinis laudibus perseuerant.

Postquam verò tertio iam die in hoc pietatis studio perseuerarẽt, missi cõtinuò ab Imperatoribus adsunt nuncij, qui gesta eorum explorarẽt. Ij vt laudes, & cãtica suauissima quibus Christum extollebant, audierũt eos, id quod res erat, Christianos factos esse coniectantes, festinanter Imperatoribus nunciarunt exercitum, pro victoria de hostibus potita, Christi numen mitè pręedicare, & deos opprobrijs, ac contumelijs petere. Quo nuncio cõsternati sanè Imperatores continuis 5. diebus in luctu, & squallore versati sunt, nulla non consilia agitantes, quibus fortissimos Christi milites ab ea mente, ac religione deducerent. Tandem placuit alios quinque reges, Saborem, Maximum, Adrianum, Maximinum, & Tyberianum in auxilium, & consilium vocate: qui protinus coacto ingenti exercitu præsto fuere, oblatisq; prius idolo suo sacrificijs ad nouos Christi milites perquirendos perrexerunt.

Quinque Reguli martyres persequuntur.

Sancti verò tota mente in cõsideratione diuinæ benignitatis absorpti, orationi incumbebant: quos Achatius tanquã dux, & antesignanus oĩum, vt venientes dæmonis ministros cõspicatus est, luculentis verbis ad constantiam hortabatur. Illis aũt ad quęuis supplicia pro Christi nomine excipienda sese offerentibus, & diuinas laudes concinentibus, vox huiusmodi ad eos cęlitus dilapsa est. Nolite furorem eorũ expauescere, qui corpori necem adferre possunt. Ego, mrerum oĩum Dñs vestri curã gero: ego vos protego, ego immortali vos gloria donabo.

Vox coelit⁹ missa Martyres confirmat.

Hac voce adeo animi omnium roborati sunt, vt flexo poplite, intuentium gladios nudis ceruicibus excipere vehementer cuperẽt. At milites accedentes regum eis mãdatum exposuere, vt sine mora illorũ se conspectibus sisterẽt. Tum Achatius pulcherrimã martyrũ aciem instructo ordine deducens regibus illã exhibuit: qui visa eorũ alacritate, & prõptissima pro Christo moriendi voluntate impiam lachrymarum vim profuderunt, quasi cœco quodam mentis furore in pestem, & exitium ruerẽt. Non tamen quicquã intentatum relinquerent, blãdissimis verbis ad idolorum sacrificia eos inuitarunt. Quibus illi vna voce omnes responderunt: Absit, vt tanta nos impietate contaminemus, vt idolis omni sensu destitutis thura offeramus: quin poti⁹ sacrificium viuum, & immaculatum Deo nostro nosmetipsos offeremus, qui tãto nos indignos peccatores amore psecutus est, vt sanguinis sui pręciosissimi effusione scelerũ nostrorum maculas abluere voluerit.

Egregia martyrum constantia.

Adria-

Adrianus cum tantam animorum virtutem satis mirari non posset, inquisiuit diligẽter, quę res in eam mẽtem eos ita subitò impulisset: Cui Achacius tanquam ex ore omnium luculenta sanè oratione, clarissima Dei beneficia ei exposuit, dixitque fieri non posse, vt vllis minis vel suppliciis ab amore Christi auellerentur. Tum verò Adrianus in rabiem furoremque conuersus iussit eos lapidibus obrui: sed lapides in lapidantiũ ora conuersi clarissimè testabantur sub omnipotentis Dei protectione eos latitare. Post hæc Imperator flagella expediri, & viritim eos cædi mandauit. Cumque horrendè in corpora eorum sæuirent, quidam Draconarius nomine suppliciorum atrocitate motus: ò fratres, inquit, iam oratione opus est, iam quæso virtutem nobis à Deo impetrate: nam quę patimur tormenta sanè grauia sunt. Cui Achatius perseuerate fratres in confessione hac salutari, nam breui post tempore amplissima imo sempiterna huius certaminis corona vos manet. Hoc cum dixisset, oculis ad cœlum, cum admirabili pietate sublatis Christi numen ardenti spiritu precatus est: & statim ingens terræ motus omnium animos vehementer exterruit: & flagellantium manus protinus arefactæ, cæteris ingentem pauorem incusserunt. Aderat in regis Maximi exercitu magister quidam militum Theodorus nomine, qui mille militibus imperabat: qui huius miraculi stupore percussus exclamauit: Domine Deus cœli & terræ qui dominaris vniuersæ creaturæ quique pro nominis tui gloria decertantibus admirabili virtute subuenis, dignare nos quoque indignos peccatores in tam beatam militum tuorum sortem recipere. Hac oratione expleta, protinus sublato signo se vnà cum suis omnibus ad castra martyrum transtulit.

Lapidibus martyres petuntur.

Flagellantur.

Achatius eos confirmat.

Theodorus cum mille militibus credit.

Ea re incredibili furore exagitati reges, animos in omnes partes versabant, vt de tanta contumelia vindictam sumerent, & dolorem suum aliquo modo lenirent. Iussere igitur sudes in cubi speciem figuratos per stadia viginti spargi vt martyres nudis plantis eos inambularent, vtque iis grauissimè sauciati alij super alios procumberent, & luctu & clamore, quemadmodum putabant, omnia complerent, eoque spectaculo conceptum eorum dolorem diluerent. Sed accidit, vt ea tormentorum instrumenta continuò ab angelis vno in loco cumularentur: & Christi militibus per ea stadia liber sine vlla offensione transitus præberetur.

Maximus igitur, (qui horum omnium cruciatuum primarius auctor erat) cernens omnes suos conatus in nihilum recidere, frendens gemensque præcepit, vt omnibus pœnis & supplicijs, quæ Christus pro humani generis redemptione libens sustinuit, excarnificarentur. Nec mora, ministri furore & amentia flagrantes virgarum nodis latera eorum dilacerant, & verberibus concidunt, & paulatim carpunt, vt non celeri morte doloribus acerbissimus finis imponeretur: deinde singulorum capitibus spineas coronas imponunt, iisdemque fere cruciatibus ac ludibriis, quæ Christus pro nobis pertulit, eos afficiunt. Illi verò omnem à corporibus suis dolorem, nomine Christi sæpius inuocato, depellebant, & illi gratias agebant, quòd sese tanto beneficio cumularet. Porrò Achatius cæteros vt supplicia libenter pro Christi gloria subirent, verbis sine intermissione exhortabatur, & interim hostium immanitatem impietatemque refutabat, & vultu oculisq; clarissimum triumphum ex eorum crudelitate victor agebat. Numerus verò militum, qui eos omni suppliciorum genere oppugnabat, fertur fuisse triginta millium, qui tamen Christianorum militum constantia perturbati, multò grauiora animis supplicia perferebant. Tandem cum diu multumque hoc modo in

Varijs tormentis afficiũtur martyres.

Achatius cæteros ad cõstantiã hortatur.

in corpora eorum sæuijssent, singulis crucibus affixerunt, & in eos non modò, sed in ipsum quoque Christum ludibria multa & blasphemias sacrilego ore iactabant. Cumque illi tum multò magnificentius Christi numini vota persoluerent, ingens terræmotus subitò exortus, & densa admodũ caligo hostes exterruit, atque in effusam fugam compulit. Martyres verò in mediis supplicijs constituti ad cõstantiam hortari se mutuò, diuinam opem in tali tantoque æternæ salutis discrimine expetere, Christi mortis cruciatibusque memoria repetitis ad eadẽ crucis supplicia fortiter perferẽda sese incitare: ac postremò Christiani officij in extremo illo spiritu memores supplices pro omnium salute preces ad Deum fundere, vt quicunque rebus in aduersis opem eorũ imploraret, Christi gratiam meritis ac precibus eorum abundè consequi mereretur. Postquam autem hoc modo omnia cruciamenta inuicto animo pertulissent, tandem in cœlum mortalitatis vinculis expediti migrarunt. Corpora eorum funere ab angelis in monte Ararath, qui tam præclaro eorum certamine celebris eua sit, honorificè tumulata: vbi eorũ virtus sanctitasque multis miraculorum signis egregiè clarescunt.

VITA S. EDILTRVDIS Reginæ & Virginis.

Ex ea, quæ est per venerabil. Bedam Histor. Ecclesiast. gentis Anglorum Libr. 4. cap. 19. Floruit circa annum Domini 680.

23. Iunij.

Diltrudis Annę regis Orientalium Anglorum filia, moribus & vitę integritate sanè admirabilis, primò principi cuidam viro Australium Giruiorum, nomine Tonbart, vinculo matrimonij sociata fuit: quo breui post tempore è viuis sublato, regi Egfrido sanctissimè copulata fuit. Cuius consortio cum annis admodum duodecim vteretur, perpetua tamen mansit virginitatis integritate gloriosa: ac tandem magna ipsius regis voluntate regali diademate contempto in monasterio Ebbæ Abbatissæ vni regi Christo se consecrauit.

Ediltrudis in coniugio permanet virgo.

Post annum verò fuit & ipsa in regione Elgę virginum monasterio præfecta, quas sanè sanctissimis vitæ cęlestis, exemplis & monitis ad omnem sanctitatem informauit: vnaque secũ plurimas ad portum salutis æternæ fęliciter perduxit. Vixit enim in magna vitę austeritate, linearum vestiũ vsu pęnitus sibi interdicto: diuinarũ verò rerũ meditationi ita dedita fuit vt à tempore matutinæ synaxeos ad ortum vsque diei incredibili spiritus feruore precibus & lachrymis intenta perseuerarat. Nunquam autem vel certè rarò admodum, idque non nisi corporis infirmitate vrgente, bina refectione in die vsa est. Multo verè ante, quam è corpore migraret, clarissima mente cognouit, quo genere mortis nimirũ pestilenti contagione moritura, multas virgines secum è suo monasterio de mundo raperet, & in cęlestem regionem referret.

Fit Abbatissa.

Perpetua abstinentia eius.

Postquam verò annis septem illud sacrarum virginum collegium rexisset, vita sanctissimè perfuncta in ligneo locello sepulta est. Successerat autẽ ei in Abbatissæ ministeriũ Sexburga soror eius Canconberti regis Cantuariorum quondã coniunx: quæ post decem annorum decursum, quo corpus eius tumulo illatum fuerat, voluit ossa eius celebriori loco sepulturæ honorare. Cumque aperto tumulo sacrũ sanctissimæ virginis corpus in lucem prolatum esset, ita incorruptum apparuit, ac si eodem plane die vitali spiritu destitutum esset. Neque corpus modò sed ipsa quoq; linteamina quibus inuoluta erat ita ab omni putredine & corruptione aliena inuenta sunt, vt ipso die viderentur castis eius membris esse circundata.

Abit è uita.

Post multos annos corp° defuncta in corruptum.

Porrò quod maiorem admirationẽ habet, quodque sanctitatis eius opinio-

Miracula ad uestes & loculũ eius.

nionem maximè auget, corundem indumentorum tactu dæmonia ab obsessis corporibus fugata sunt, & varij corporis languores pulsi: prorsus, vt multi certatim ad loculum eius confluerent, qui optata sanitatis remedia post preces Deo oblatas reportabant.

DE NATIVITATE SANC. Iohannis Baptistæ.

Ex R. P. Ludouico Granatensi.

24. Iunij.

Cur Ecclesia natiuitatẽ S. Iohannis celebret & aliorum sanctorum non item.

Vm Ecclesia in festis Sãctorum, non dies quibus in hanc vitam ingressi sunt, sed quibus in alteram demigrarũt solenni ritu honorare solita sit, eosq; natales eorum appellare, inquisitione dignum esse videtur, cur Ecclesia maiori solennitate diem hunc celebret, quo Iohannes in hanc vitam infinitis pęnè miserijs curisque refertam, est natus, quàm illum in quo per gloriosam mortem ad immortalem & beatam vitam fœlicissimè est renatus. Ad quod respondetur, Ecclesiam in Iohannis festo non illud inspexisse, quod illi cõmodius & gloriosius fuit, sed quod vniuerso orbi salutarius & iucundius erat. At Iohannis natiuitas Christi natiuitatem, cuius ipse præcursor erat, mundo nuntiauit: quo nuntio nihil mundo faustius atque fęlicius poterat nunciari. Hac igitur de causa (vt B. Maximus ait) rectissimè toto hodie orbe Christi Ecclesia Iohannis primordia lætissima festiuitate concelebrat, qui æterna mortalibus adesse gaudia stupenti mundo testis fidelissimus reuelauit. Quid enim salutarius aut iucundius annunciari mundo potuit, quàm quòd is conspecto saluatore dixit: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi? Qua ergo deuotione eius festum celebrare par est, qui Agni cęlestis aduentum (vt idem Maximus ait) post sacram Virginem & primus agnouit & solus ostendit? Hoc enim vno verbo malorum omnium remedium & bonorum omniũ cumulum mundo illatum esse testatus est.

Iohãnes primus à Virgine Christũ agnouit.

Inter omnes autem præcursoris laudes non postrema illa est, quòd Prophetas, quòd Angelos, quòd Euangelistas, quòd ipsum Dominum meruit habere laudatorem. Prophetæ illum appellant Angelum; Angeli magnum coram Domino prædicant. Christus Dominus maximum inter natos mulierum testatur. Euangelistæ verò gesta eius & mirabilem vitæ sanctitatẽ sacris literis commendarunt. Et quidẽ prima pręcursoris laus est, quòd à iustis parentibus sit prognatus. Adulterinæ namque plantationes nõ dabunt radices altas, nec stabile fundamentum collocabunt. Ab iniquo enim thoro semen exterminabitur. Fœlix itaque Iohannes parentum meritis sed fœlicior suis.

Praeconia S. Iohannis.

Malach. 3.
Matth. 11.

Nam genus & proauos (vt ait ille) & qua non fecimus ipsi.
Vix ea nostra voco.

Oui. 13. Met.

Secunda verò laus in qua beatissimus præcursor eluxit numeratur, illa quòd Iohannis nomen ei inditum fuerit (quod gratiam significat, & diuinæ gratiæ magnitudinem, quę in illum conferenda erat, declarat) cum autem duplex gratiæ genus Theologi definiant, alteram operantem, alteram cooperantem: hoc est, qua Deus nos ob immẽsam bonitatem suam ante omne meritum gratuitò præuenit (qualis est eorum gratia qui in vtero sanctificantur) alteram, qua ab eo excitati & adiuti nos cum illo & ille nobiscum operatur, Iohannes vtroq; gratiæ genere mirum in modum excelluit. Nam & magna atque miranda illi dona ante omnem meritum collata sunt, & magna atque admiranda idem diuina gratia adiutus, operatus est. Fuit enim Spiritu sancto in vtero matris repletus, & in gratia cõfirmatus, ita vt lethaliter peccare non poterat: & nihilominus innocentissimũ corpus suum tanta asperitate macerauit,

Iohãnes gratiam significat.

Duplex gratia.

Asperitas vitę ipsius.

rauit, vt in tenera ætate quæ ad eremiticæ vitæ labores perferendos imbecillior erat, solitudinem petierit. Quo quid admirabilius quod puer, qui propter ætatis infirmitatem plurium rerum adminiculis fulciendus atque sustentandus erat, deserti solitudinem atque extremam rerum omnium inopiam elegerit. Profectò homo, quem natura inermen, nudum & rerum omnium inopem genuit, animal politicum & sociale à Deo creatum est, vt multorum artibus & officiis, quod inopi naturæ deest, supplerentur. At Iohannes puerulus teneris sub annis, omnibus corporis huius necessitatibus despectis, in vastam eremi solitudinem se abdidit: & admiranda vitæ asperitate sanctissimam carnem suam afflixit, Erat enim (vt ait Euangelista) vestitus camelorum pilis, & zona pellicea circa lumbos eius, locustis, herbarum & radicibus quæ ignis vsu, nec vlla cõditura egebant, melleque siluestri victitabat.

Locustę & melsilustre quid sit vide Baron. Tom. 1.

Neque tamen solitudinis spiritu contentus ibi conquieuit, sed ab eremo, in qua à pueritia hominibus incognitus manserat, imperio Domini tandem egressus multos filiorum Israel miro vitæ exemplo & doctrinæ tonitru conuertit. Vsque adeo enim omnium in se oculos animosque rapuit, vt ad illum omnium ordinum homines certatim confluerent, adeo vt milites etiam Publicani & Pharisæi, hoc est, profligatissimum hominum genus, ad eum venirent confitentes peccata sua, & ab eo quærentes, quid sibi facto opus esset, vt à ventura ira, & inextinguibili igne, quem Iohannes improbis minabatur, seruarentur: quam Dei iram diuinis præco non verbis solùm, sed multo magis ipso corporis cultu & incredibili vitæ austeritate prædicabat. Hac enim docendi ratione dormientes, in peccatis homines excitauit, & ad salutis suæ curam agendam extimulauit. His etiam adde admirabilem veri cõcionatoris fortitudinem, qua sic noster Iohannes animatus erat, vt non modò Pharisæos, qui religionis nomine insignes habebantur, genimina viperarum appellarit, sed Herodẽ quoque regem, nõ per parabolas, vt olim Natham propheta, cum Dauid egit, sed aperta increpatione argueret dicens: Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Non enim ad fulgorẽ purpurpuræ obstupescebat, neque sceptrum regiamque dignitatem verebatur. Non personam spectabat, sed culpam, quæ eum ex rege tyrannum & supplicio dignum fecerat. Ideoque tanquam mortis reum adeo constanter & liberè arguebat, vt ne periculo quidem capitis deterreri potuerit, quo minus adulterii crimen ei acriter exprobraret. Quam eius constantiam Dominus in Euangelio commendauit, cum ad populum dixit: Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Non est (ait Guerricus Abbas) Ioannes arundo deserti, sed cedrus paradisi, sed columna cęli, gloria generis humani, miraculum mundi, virtute & merito vltra mensuram hominum, conditione citra naturam angelorum.

Prædicatio eius admiranda.

Confessio peccatorũ.

Hoc autem postremo loco vel maximè in Iohanne consideratione dignum est, quòd cum diuina bonitas tot tantisque virtutum charismatibus Iohannis animam ornauerit, longè tamen dissimilem corporis eius curam gesserit. Quæ enim oratio explicare poterit, quibus virtutum ornamentis, quibus cœlestium donorum opibus animam eius ab ipsis materni vteri præcordijs ad extremum vsque vitæ diem Spiritus sanctus excolendam atq; illustrandam curauerit? At corporis vitam quam vili pretio tradi passus est? Saltauit enim puella, cuius saltationi leui aliquo obsonio satisfieri poterat, attamen huius obsonij loco, sanctissimi viri caput ipsi donatum fuit. Quis non iure miretur tantam rei indignitatem, cum audiat enim, qui vincula peccatorũ soluerat, vinculis peccatorum alligari, vt vincta venia, locus veniæ non relinquatur. Herodes facit adulteriũ,

&

& Iohannes in carcerem mittitur: Herodes cum sua adultera epulatur, & nefandis peccatorum sordibus se contaminat; Iohannes verò sanctissimum corpus incredibili abstinentia macerat & omni contentione laborat, vt miserum regem ab animæ peste & interitu sempiterno liberet, & tamen saltatrici & adulteræ filiæ libidini per summum scelus permittitur.

Prudentia iustorum. Sed hæc est vera illa iustorum prudentia ad quam Iohannes, teste angelo, incredulos traducturus erat: nimirum vt quid animæ nostræ dignitati, quid corporis vilitati debeamus agnoscentes vtriusque curam pro dignitate geramus: Quisquis igitur ad Iohannis fœlicitatem & gloriam aspirat, is hoc mortalitatis corpore neglecto & in seruitutem spiritus redacto, totum studium suū in anima sua cunctis virtutum & gratiarum opibus excolenda ponat.

BREVIS VITA SANCTI Simplicij Episcopi Augustodunensis.

Ex Gregorio Turonensi Floruit temporibus Constantij Imper. Interfuitque vna cum S. Seruatio Concilio Agrippinensi celebrato post consulatū Amantij & Albini anno Domini 346.

24. Iunij. Simplicius continenter vixit cum vxore virgine.

Decedente Egemono beatus Simplicius non minus nobilibus quā diuitibus ortus natalibus, nobilissimæ coniugi sociatus Augustodunensi præponitur Ecclesiæ. Accepto igitur pontificatus ordine, beata soror, quæ non libidine sed castitate viro sanctissimo coniuncta fuerat, primò quidem molestè ferebat, se à thoro pontificis submoueri, existimans virum sanctum alterius alicuius mulierculæ amoribus implicitum propriam despicere coniugem. Cumque die quodam clāculum explorare vellet quid episcopus in cubiculo ageret, inuenit eum post meridiem dormientem, & agnum immensæ claritatis in pectore eius quiescentem Quo viso sanè perterrita velociter se à lectulo sancti remouit: nec adiecit vltra querere quid vir Deo plenus ageret in occultis, quē diuina celestiaqꝫ assidua mente agitare cognoscebat.

Sed sæua dæmonis inuidia contra Dei sanctos mox probrosa excitat bella, verbisque subdolis infamare nititur: Quid plura? Die illo, quo Christiani festiuo gaudio Christi pro nobis in terris nati memoriam recolunt, ciues improbi dæmones instinctu commoti ad beatam virginem rapido cursu contendunt, aiuntque fieri non posse, vt vir & mulier eadem in domo vinculo matrimoniali sociati à corporis commixtione abstineant. Salomonis enim sententiam esse: Neminem in sinu ignem sine combustione gestare posse. Itaque cum importunis clamoribus ciues instarent, eamque miris modis calumniarentur, virgo sanctissima illorum improbitate commota pontificem simili castitate pollentem aggreditur, replicatisque coram omni populo sermonibus quos audierat vocat puellam, (Arculam quæ tunc plenam, vt assolet, pro iniuria hyemis, carbonibus retinebat) expansoque pallio prunas ardentes suscipit, & ferè horæ vnius spatio tenens sacerdotem euocat dicens: Accipe mitiorem solito ignem, nequaquam tuis velaminibus nociturum, vt ostendant in nobis hæ flammæ extinctas esse flammas luxuriæ. Suscipiente verò pontifice nihil nocumenti velamini ignis intolit: prorsus, vt tanto miraculo populus incredulus protinus fidei lumine illustraretur & intra septem dies plusquam mille homines sacro latice tingerentur.

Ex hoc populi scandalo animaduerti potest, Episcop. nō licere vxorē habere.

Nota præclarum miraculum.

Ferunt etiam in hac vrbe simulacrum fuisse Berecynthiæ. Hanc cum pro salutatione agrorum ac vinearum suarum misero gentilitatis more deferrent adfuit Simplicius antistes haud procul aspiciens cātantes

Dea Berecynthia apud Gallos.

atque

atque psallentes ante simulacrum, gemitumque pro stultitia plebis emittens ait: Illumina quæso Domine oculos huius populi vt cognoscat simulachri huius vanitatem: & facto signo crucis contra Berecynthiam protinus in terram ruit, ac defixa solo animalia, quæ plaustrum, quo vehebatur, trahebant, moueri non poterant. Stupet vulgus, & deam læsam omnis caterua conclamat: immolantur victimæ, animalia verberantur, sed moueri non possunt. Tunc quadringenti de stulta illa multitudine aiunt ad inuicem. Si virtus vlla est deitatis, erigatur sponte iubeatque boues qui tellure sunt stabiliti, procedere. Certè si moueri nequit, manifestum est, nihil esse diuinitatis in ea. Tunc accedentes vnum de pecoribus immolarunt: cumque viderent deam nullatenus moueri posse, relicto gentilitatis errore, inquisitoque antistite Christo ex animo nomina dederunt.

BEATI IVANIS PRIMI IN Bohemia Eremicolæ, vitæ curriculum.

Ex annalibus Bohemorum per D. Nicolaum Salium Pragensem.

24. Iunij. S. Iuan regum prosapia ortus.

IVan Gestimuli Dalmatiæ Regis ex Elizabeta filius Latinè Iuanes dictus, salutatis parentibus in eremum Deo se credens profugit: & formidolosis syluarum flexibus duce Angelo pererratis, in Bohemiam adhuc idolis deuotam, Neclane rerum summam in ea administrante, deuenit: idque circa annum Domini 857. Cumque in specu quadam tribus circiter miliaribus à Praga disiecta molestissimis dæmonum incursibus biennio quateretur, fessus tanta insectatione eorum, locum mutans abibat. Ei sic eunti Beatus Iohannes Baptista obuiam factus percunctari ex eo cœpit, quonam se, & cuius rei gratia aliorsum ferret. Ille quod res erat, fateri, dæmonum immoderatis se & continuis vexationibus adeo conturbari, vt nec consistere nec moram ferre queat. Hic Baptista sanctus, rudé teneramque Tyronis Christi militiā miseratus, præsidio Crucis donatæ eam firmat. Qua ille fretus, intrepidè ad deserta castra redire, & contra ouantes hostes clamoribus eum incessantes, quòd ibi se balneum habere dicerent, infesto signo procedere. Cuius virtutem illi nō ferentes, quaquauersum dilabuntur: ille victoriā prosequitur, & vlterius ad eos penetrare. Vnus ibi teterrimus, appresso petræ corpore, proteruius hærebat dæmon, dirissimis vocibus, & immanioris rictu, deuoraturo similis frendens. In cuius ille putentem hiatum crucem coniiciens, adeo illum hoc ictu perculit, vt perfossa grandi petra foras erumpere coactus fuerit. Cernitur nunc quoque id altè ductum foramen, & profugi hostis pudendos conatus testatur. Sic coercitis dæmonum efferatis ausibus, pacatius deinde 40. & duobus annorum circulis eremitam egit Iuan nulli mortalium annis 14. visus, lacte interim ceruę diuina cura ei tempestiuè fœcunda vbera exhibere iussæ, pastus.

Cedit dæmonū infestantibus.

Iohā. Bap. ei apparet.

Dat ei crucem.

Iuā 14. annis nulli mortalium visus in eremo vixit, et ceruę lacte nutritur.

Quo tempore Barinoius Dux feras persequens ceruam hanc nutricem Iuanis & sagittis traiecit, & vestigijs eius hærens ad antrum viri Dei ignarus decurrit, miratus ceruam iacentem tam copioso lacte exuberare. Cū vir procero corpore, veste promissa, impexo & intonso crine, supercilijs oculos tegentibus, specu progressus seuerius cum Principe expostulare cœpit, quòd animal suum telis appetierit. Consternatus Princeps non ex spectata talis viri facie, prodigiosamque belluam existimans, vnā cum comitum manu pedem retro tulit. Deinde animosior factus, imperat ei per Christum (quem primus Bohemorū Principum fide agnouerat) edicere quid hominis sit. Ille adiuratus nomen, patriam, genus euentusq; suos palàm docet: quin & in petræam aulam

Barinoius principum Bohemorū prim⁹ Christianus.

lam qua exierat flagitanté hoc Principem inducit, & Dei circa se administrationem euulgat. Rogatusque enixius vt equo se in vrbem Tetinam deferri pateretur (ibi quippe Bociuoi vitam priuatæ similem cum Ludmilla tenebat) recusanit, & quòd equitandi omnino ignarus esset, & quòd commodius consequenti tempore id se obsequium Principi exhibere posse opinaretur. Monuit interim vt ceruam quam venator confecerat egenis dispertiretur. Verùm Ludmilla vidédi tanti viri auida Botiuoium perurfit, vt mysta suo, cum sex famulis & asino emissis, eum ad se deportarent. Cui aduentanti & illa & ille honoris ergò longe progressi aue detulerunt, & susceptum intra limina dignis eorũ nomine epulis honorarunt. Sed ille perpetua ieiunii lege appetitum gustatumque suum definiens nihil ex eis libare, nedum comedere elegit: sed ad suam specum anhelans, finito cum ijs de rebus diuinis colloquio, quamprimum reuerti contendit. Reuersusque est Sacerdote Paulo & sex comitibus stipatus, omnibus regiis aulis exesi sui antri præferens horrorem. Ad eum triduo post Paulus Mysta profectus, lapsibus vitæ veteris auditis, eum & expiauit, & re diuina ad adspectum eius facta, sacro Christi corpore refecit. Quo ille summa animi & corporis demissione sumpto, traditaque presbytero cruce parua, quam D. Iohannis Baptistę gratia, ad retundendos dæmonum impetus, acceperat, tertia die post Synaxim, ex spelunca tenebricosa cœli regiam adiit, corpore tantùm ibi (ná ita fieri poposcerat) deposito. Quo in loco Boriuoius monasterium sub nomine D. Iohannis Baptistæ à se ędificatum amplis prouentibus dotauit, duobusq; sacerdotibus eius curam pro tempore tradidit. Eò postea viri ad normam D. Benedicti viuentes traducti sunt.

Illius Ludmilę passio infra in vita S. Vēceslai describitur.

Sacramētis Ecclesię S. Iuan ante mortem munitus.

VITA S. PROSPERI Aquitaniei Episcopi Regiensis.

Ex ea, quæ est per Iohannem Antonium Flaminium Imolensem. Migrauit ex hac vita Anno Domini 466. Aduertat autem lector vixisse ijsdem temporibus in Gallijs alium eiusdem nominis Prosperum Episcopum Aurelianensem successorem S. Aniani, quem illum esse opinatur Baronius qui subscriptus habetur Concilio Vasensi atque Carpentoratensi, cuius acta quidam per errorem cum huius confundunt.

Beatus Prosper vir multiplici doctrina & sanctitate insignis, ex qua vrbe quibusue parentibus ortus fuerit non satis compertũ habetur. Illud autem satis cōstat Aquitanum eum fuisse, miraque in patriam futurę sanctitatis iecisse fundamenta. Cũ enim assiduus ac diligens sacræ scripturę esset lector, quodam die ex illo loco diuinitus ei oblato, vbi Christus ait: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes & da pauperibus, & veni sequere me, permotus fuit, vt continuò rebus omnibus diuénditis & in pauperes distributis seruis etiam & ancillis libertate donatis, Romam se contulerit; quo rerum terrenarum sarcina leuatus soli Christo vacare posset. Romanam sedem eo tempore Leo primus vir egregia eruditione ac sanctitate conspicuus administrabat, qui tantam ex viri sancti conspectu lætitiam hausit, quantam Petrum ex Pauli aduentu hausisse legimus. Videbat enim inter cætera, quæ lætitiam eius vehementer cumulabant, magnum sibi tempore maximè opportuno adiutoré à Deo missum, qui inualescentem quotidie magis magisque Nestorianam & Eutychianam hæresim euerteret. Neque eum summa de viro sancto concepta fiducia fefellit.

Nam aduersus hæresis Pelagianæ reliquias elegantissimus Catholicę fidei

25. Iunij.

Prosper Aquitanus.

Matth. 9.

Res suas pauperibus largitur.

S. Prosper scribit con-

tra Pelagianos. dei defensor acerrimè decertauit, & scripta beati Augustini, quæ pleriq; Pelagianæ hæresis fautores in vrbe Massiliensi velut maiorum sententijs aduersa calumniabantur, egregia cõcertatione defendit. Exstat eius ad beatum Augustinum iam senem epistola, qua breuiter hæreticorum que relas complectitur, atque eiusdem D. Augustini contra eosdẽ implorat auxilium: quo tempore Hilarius Arelatensis eiusdem argumenti ad eundem Augustinum scripsit epistolam: quibus responsurus Augustinus duos insigni eruditione, quorum primum de Prædestinatione sanctorum, alterum de bono perseuerantiæ conscripsit libros. Sed & cum defuncto Augustino quidam presbyteri non cessarent (cõuenientibus nonnullis Galliæ Episcopis) damnatis Pelagij sensibus inhærere, & apud imperitos Diuum Augustinum simulare, quòd in duobus prædictis libris multa cunctis Christi fidelibus meritò detestãda asseruisset; hi duo zelo fidei accensi Cælestinum Romanum tunc Pontificem adierunt, & querela apud eum deposita epistolam ab eo eruditissimam obtinuerũt, qua non tantũ fides Catholica ex prædecessorum ipsius Cęlestini Romanorum Pontificum decretis contra Pelagianos grauissimè defenditur, verumetiam adeo prædicatur Augustinus, vt vel huic non immeritò hactenus præcipuus Ecclesiæ Doctor habitus sit.

Fit Regiẽsis Episcopus. Cum autem beatus prosper & Leonis Pontificis precibus & cœlesti victus imperio Regiensis ecclesiæ cathedram ascendere debuit, ita sese ad omnem virtutis perfectionem composuit, vt etiam ex ipso vultu admirabilis quidam pietatis splendor eluceret, qui populum in tantum eius amorem accendebat, vt mœrorem omnem quem ex defuncti antistitis sui morte conceperat, protinus deponeret ac miro cum desiderio eum exciperet, multisque notis egregiè cuiusdã voluntatis insitam in eum charitatẽ demonstraret. Ipse verò summa vigilantia eorum saluti inuigilabat, ac crebris declamationibus, quibus nihil facundius aut efficacius dici poterat, illos ad rectam viuendi normam incitabat: quæ tametsi gratia & lepore admirabili ob innatam illi facundiam condiebantur, & sanctæ scripturæ testimonijs refertæ magnum apud populum pondus habebant: maiorem tamen vim & auctoritatem probatissimi eius mores & vitæ sanctitas illis adferebat. Nihil enim dicebat, quod ipse viuis virtutum exemplis in se prius non exprimeret. *Docet opere & sermone.* Erat illius pectus flamma charitatis ardens, erat præsentia mitis, omnibus affabilis: seueritas verò in delinquentes adeo temperata vt magis illos corripientis charitas quàm verborum asperitas moueret.

Cura viduarum & pupillorũ. Quid referam quanta pietate & cura pupillos & viduas prosequeretur: Non sexus, non ordo, non ætas erat in ciuitate quæ eius patrocinio non foueretur. Cumque omnibus esset benignus, omnibus affabilis, omnibus viscera misericordiæ aperiret, suam ipse carnem vigilijs, ieiunijs, oratione ac multiplici maceratione domabat Magno etiam charitatis impulsu finitimarum vrbium antistites crebro per epistolas hortabatur, nè dignitatis suæ, nè impositi sibi oneris obliuiscerentur. Quæ quidem omnia tanta faciebat modestia, tanta dexteritate, vt magnam sibi apud omnes nõ modò suos, sed etiam alienos gratiam & amorem conciliaret, vt non aliter ac omnium parentem illum diligerent ac venerarentur. Et quidem cum talis ac tantus præsul duos & viginti annos Sedem illam Regiensem administrasset, multisque virtutibus adornasset, corporis viribus destitutus cum admiranda insitę pietatis significatione ad cœlos migrauit. *Fœliciter abit ad Dominum.* Quã tum verò sui desiderium reliquerit totius ciuitatis mœror ac luctus testatus est. Vbique suspiria, vbique gemitus audiebantur, nec vllus erat lachrymis modus. Ductæ sunt deinde solenni apparatu, ac totius populi om-

omnium ætatum ac ordinum concursu, exequiæ: sepultusque est extra vrbem in templo, quod in honorem beati Apollinaris ipse consecrauerat.

Quam verò gratus Deo extiterit, & quem locum in angelicis choris adeptus sit, mira ad illius sepulcrum prodigia continuò subsecuta declarauerunt: ad quod nullus, quacunque detineretur ægritudine, frustra confugit. Claudi gressum impetrarunt, cœci visum: paralyticis confirmata sunt membra; ab obsessis corporibus dæmones fugati. Nemo verbis satis dignè consequi posset, quanto splendore diuinum Pontificem suum Deus populis omnibus, ac in Ecclesia sua veluti cœleste quoddam iubar fulgere voluerit: vt se tanto fœlicem Præsule ac Patrono Regiensis ciuitas meritò dicere possit. Neque tantus ad illius sepulchrum honor ac veneratio temporis longinquitate consenuit, sed ad hoc vsque tempus perdurat ac viget, nec vllius ad id piè accedentis diuina gratia fidem ac spem irritam esse sinit.

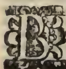
Miracula ad sepulcrũ eius.

Verùm quia extra vrbis muros erat sepultus & sæuientibus Barbarorum bellis, quibus vexata diu fuerat Italia, frequẽtari ex more sepulchrũ non poterat: Thomas vir vitæ ac morum sanctitate venerabilis, qui sancto Christi Antistiti in ea dignitate successerat, nè tanti Præsulis veneratio paulatim obsolesceret, simulque secundùm quietem admonitus sacrã ædem extruxit amplissimam: in quã sacræ transferrentur reliquiæ. Conuocatis igitur religiosorum omnium collegijs & populo, qui frequens confluxit, sepulcrum vetus, in quo vsque ad Luitprandi Longobardorum regis Christianissimi tempora quieuerat, apertum est: de quo tanta diuini odoris fragrantia effusa est, vt nulla ei aromata vel opobalsami riuuli, si per ædem fluerent, comparari possent. Ita eductæ sacræ reliquiæ cum ingenti omnium plausu atque lætitia nouo sepulcro magno cum honore illatæ sunt. Vbi mira quamplurima antedictis non dissimilia, meritis sancti Cõfessoris Deus cum omnium stupore operatus est.

Odor suauissimus è sepulcro S. Prosperi.

VITA S. ADELBERTI Confessoris & Leuitæ, discipuli S. VVillibrordi Episcopi.

Ex ea quæ est per Cœnobitas Medelocẽses.

Beatus Egbertus cœlesti afflatus desiderio, patria & parentibus ac cognatis relictis, studio peregrinationis in Hyberniam secesserat: vbi cum præclaro virtutum profectu & haud obscura vitæ sanctimonia in multorum admirationem venisset, Deo id agente, multos sui sectatores effecit. Inter eos autem qui certatim ad eum confluebant, seque in eius disciplinam tradebant, Adelbertus Regis Deirorum filius arctioris vitę institutã non segniter est complexus. Porrò vir Domini Egbertus quotidiana sanctitatis ea piens incremẽta, cum pro paruo duceret suæ vnius saluti consulere, summopere plurimis prodesse appetebat: atq; imprimis homines ethnicismi erroribus implicatos ad Christianæ religionis amplexum sanctæ prædicationis studio adducere cupiebat. Audiens igitur Germaniæ populos infidelitatis nexibus prę cæteris tenacius irretitos planè instituit ad eos commigrare; sed cum in hanc cogitationem & curam totus incumberet, diuino oraculo, nè eã ad effectum perduceret, retardatus est. Itaque vir sanctus cum neque posset, neque vellet diuinæ ordinationi reluctari, alios viros duodecim & meritis sanctitatis, & eruditionis efficacia tãtæ rei idoneos, instar duodecim Apostolorum delegit, quos ad Christi fidem Barbaris Frisonibus prædicandam destinauit. Et quidem his omnibus VVillibrordus Apostolicæ gratiæ [presbyter præfectus], inter alios hunc Adelbertum Leuitam discipulum habebat: in quo tanta fuit morũ

Iunij 25. S. Egbertus multos Christo lucratur.

Adelbertus Regis Deirorũ filius.

VVillibrordus presbyter.

Dd comi-

comitas, vt mirabili vitæ suauitate omnes ad sui imitationem alliceret. Quicquid sermone faciendum ostendebat, prius ipse factis declarabat: maximo se affectum detrimento existimans, si non verba & institutiones suas rei ipsa & exemplis optimis confirmaret. Inprimis autem veræ humilitatis studiosus fuit, afferens eius industria & cautione cætera omnia cōseruari. Quanta autem in Deum & homines charitate flagrauerit hoc vnū magno satis argumento est: quòd libenter propter eos regale patrimonium dimiserit, & suauissima patriæ, parentum, ac cognatorum consuetudine relicta alacriter ad feras ac Barbaras nationes commigrauerit: vt eiusdem beatitudinis eas secum participes faceret.

Summè coluit humilitatem.

Eiusmodi ergò eximius heros munitus & instructus apparatu, quoquo uersum proficiscens lucrandis animabus operam dabat. Vt plurimum tamen eo in loco hærebat, quem Egmundam vocant, ad cuius recessus ab importuna hominum frequentia veluti receptum quendam habere visus est: vbi inter complures, quos fama virtutum eius inuitarat, Eggo quidā ad eum venit, & breui tempore in eius se familiaritatem insinuans, accurate illi adhæsit, adeo vt vir Dei non rarò eius hospitio vteretur, fœlicíq; compensatione eius meteret carnalia, cui spiritalia seminabat: vtq; inter ipsos conflata charitas & beneuolentia esset confirmatior, eius filium è sacro fonte suscepit, & vt par erat, etiam pleraque secreta sua cum illo vel maximè communicauit. Itaque die quodam inter cœnandum cum se mutuis ex more colloquiis oblectarent, vir sanctus amico suo a petuit, velle se patriam parentesque reuisere, vt posset etiam illis aliquid gratiæ spiritalis impartiri. At Eggo nimis molestè tanti viri absentiam ferens, cum lachrymis ex eo sciscitabatur ad quod tempus rediturus esset. Tum vir Deo plenus, eius piæ sollicitudinis misertus, fragmentum pomi, quod fortè manu tenebat in ignē proiiciens: Cum huius, inquit, pomi grana in virgulta excreuerint, me, Deo bene propitio, tibi restitutum videbis. Deinde susceptam profectionem prosequens, emenso mari, in patriam venit: vbi aliquamdiu moratus verbis & exemplis non paucos ad sui imitationem illexit. Interea Eggo sponsionis viri Dei æstimator auidissimus, eius reditum mirè sitiebat; cū ecce hospitiolo illo quodam tempore voracibus flammis in fauillas redacto, vbi opportunum aduentauit tempus, ex eodem loco prodiit germen odoris Domini, & grana in ignem iacta rediuiuos protulere flores: nec tamen fructus afferendo tantam sui admirationem excitarunt, quantum attulit gaudii reditus optatus beatissimi Patris Adelberti: qui, vt promiserat, in Frisiam reuersus, tanto maiori omnium studio & beneuolentia accipitur, quanto eius sanctitas euidentiori miraculorum attestatione quoquouersum sese celebri diffundit.

Discurrens in opere Euangelij recessum suū in Egmunda capit.

Prædicit rem miram.

Insigne miraculum.

Postremò vir beatus omni virtutum exercitatione instructus ad ecclesiæ Traiectensis Archidiaconatū euectus est, quod munus cum præclarè aliquamdiu administrasset tādem post multorum Paganorum conuersionem multis miraculis clarus Christo sanctissimam animam suam reddidit 7. Kalen. Iulii, sepultus Egmundæ in Kenemaria. Vbi sub Theodorico primo Hollandiæ Comite corpus eius de tumulo leuatum est: cui Theodoricus Iunior paternæ deuotionis feruentissimus ęmulator construxit monasterium ordinis S. Benedicti, cui Egmondi nomen indidit totius Hollandię in dięcesi Harlemensi facilè celeberrimum.

Fit Archidiaconus Traiectensis.

Moritur.

MAR-

MARTYR. SS. IOHANNIS & Pauli. Item Gallicani viri clarissimi.

Ex eo quod est à Terentiano conscriptum. Quod & Ado Episcopus eodem ordine & modo in suo Martyrologio descriptū habet. Quam historiam etiam Baronius tanquam synceram approbat. Tom. 3. Annalium.

Iunij 26.

Vm Gallicanus Romani exercitus dux Persarum gentem, quæ Syriam inuaserat, insigni victoria profligasset, eaque de causa triumphalibus infulis sublimatus Augusto Cōstantino valde acceptus esset, Cōstantiam virginem sacratissimam filiam eius poposcit vxorem: idque eo tempore, quo Scythica gens, quæ Thraciam occupauerat, infestis sanè armis immmebat. Et quia auctoritate ac potentia valebat plurimùm, Comites & Præfecti cum vniuerso populo Romano, vt honestissimo eius postulato fieret satis magna vi precum instabant. Constantinus verò Augustus, cum sciret filiam suam, ne morte quidem proposita, à virginitatis amore auellendam, maximo animi dolore cruciabatur: incertus quo nam modo ab ijs se difficultatibus extricaret. At filia eius cœlesti lumine mirabiliter iam ante illustrata, cum patris solicitudinem studio sanctitatis conaretur excludere, dixit ad eum: Cum certa simmi pater, Deum cui nocte dieque deseruio, virginitatis meæ curam habiturum, quæso te vt hanc animi solicitudinem, quæ te excruciat, missam facias: teque me illi coniugem daturum promittas, ea conditione, vt si Scytharum gentem fœlici marte prostrauerit, me victor simul & Consul accipiat: porrò huius sponsionis gratia duas filias virgines, quas ex amissa coniuge suscepit vsque ad nuptiarum diem apud me esse finat; atque ipse Iohannem Præpositum & Paulum Primicerium meum apud se comiter habeat, vt & ipse me per familiares meos penitus cognoscat, & ego vicissim per eius filias clarissimam morum illius vitæque instituti cognitionem accipiam. Placuit Gallicano virginis prudentissimæ oblata conditio: & protinus Gallicani filiæ Constantiæ traditæ & eunuchi similiter summa cum humanitate accepti sunt. Porrò duæ illæ sorores, quarum altera ex ijs Attica, altera Arthemia dicebatur, cum essent liberalibus studijs apprimè eruditæ, facili negotio ad Christi cognitionem ac fidem ab Augusta adductæ sunt.

Gallicanus filiam Constantij vxorem poscit.

Constantia virgo sanctissima.

Interea Gallicanus Scythis bello fœliciter profligatis, glorioso triumpho elatus domum reuertitur, & antequàm vrbem Romam ingreditur, recta ad sacra Petri Apostoli limina pergit. Qua re Constantinus Imperator, totaque nobilium aula, quæ ad excipiendum eum debito cum honore parata stabat, vehementer admirati sunt: ipseque Constantinus Gallicanum toto mentis & corporis habitu supplicationi intentum accedens ait: Gallicane quidnam hoc rei nouæ est, quam ego in te conspicio: quòd ad bellum pergens Capitolium & templa ingressus dæmonibus immolasti, & iam victor è bello rediens Christum adoras & Apostolorum limina supplex veneraris? Cui Gallicanus: Desine, inquit, admirari, ò Imperator: Nam Christum verum cœli terræq; Dominum ex summa eius potentia cognoui. Cum enim cum Scythica gente confl ctuurus extremas essem in angustias redactus, ac pœnè mole belli obrutus, & sacrificijs interim insistens frustrà à Deo Marte opem implorarem: prorsus vt iam omnem in fuga salutem posuissem, Paulus & Iohannes Constantinæ filiæ vestræ Augustæ famuli, verbis me hortati sunt, vt Deo cœli votum nuncuparem: me Christianum fore, si perditis in rebus victoriam ex hostibus reportarem. Fateor, si-

Gallicani de scythis victoria.

mulatq; votum hoc ore prolatum est, apparuit mihi iuuenis statura excelsa glorioso Crucis trophæo præcedens: qui me stricto gladio suis insistere vestigiis iussit. Institi viriliter, & dextera leuaque euaginatum tenens gladium, ipso duce, ad regem perueni qui meis pedibus humi prostratus sanguinem suum infimis precibus à me deprecatus est. Ego pietate flexus, & illius, & omnium vitæ peperci: atque ita vniuersa Thracia à Scythis singulari omnipotentis Dei beneficio liberata, ipsos Scythas tributarios effeci. En habes quadruplicatum exercitum, habes Scythas tributarios, & omnem Thraciam in libertatem vindicatam. Quod reliquū est, hanc vnicam à te, ô Imperator, laboris mei mercedem reposco, vt me ab huius dignitatis sarcina exoneratum, deinceps religioni, quam didici, vacare permittas.

Gallicanus vouet se Christianū fore & vincit Scythas.

Insignis pietas Gallicani.

Imperator his verbis adeo commotus est, vt ruens in amplexus eius vix lachrymas teneret, narrauitq; quomodo duæ eius filiæ pari pietate ad Christum accessissent, atque eius in laudibus die ac nocte incredibili mentis alacritate perseuerarent. Interea deductus in Regiam Gallicanus, qua si gener Augustorum habitus est: & Consul in fascibus positus quinque millia seruorum libertate donauit, eosdemque ciues Romanos effectos, prædijs ac domibus ditauit: ac postremò omnibus facultatibus in pauperes distributis, in vrbe Ostiensi Hilarino se adiunxit, eiusque ædes pauperibus excipiendis accommodauit: in quibus innumerabilem peregrinorum multitudinem excepit, & singulari benignitatis studio fouit ac pauit. Ibi tum videre licebat egregium profectò atque admirandum pietatis studium: virum patritium & consulem Augustis amicissimum & omnibus mundanæ gloriæ titulis decoratum pauperum pedes lauantem, cibum potumque offerentem, aquam manibus effundentem, languentibus solicitè ministrantem, ceteraque sanctæ seruitutis officia mira alacritate ac gaudio exhibentem.

Manumittit 5000. seruorum.

Vide S. Gallicani humilitatē.

His alijsque eximiæ pietatis operibus clarus primus in Ostiensi vrbe ecclesiam extruxit, S. Laurentij monitis excitatus: qui clara luce apparens eum hortabatur vt ad multorū salutem ritè constituēdam ecclesiam fabricaret: quæ vsque hodie Laurentia nuncupatur. Interea ipse Gallicanus Christi gratia adeo multiplici illustratus est, vt etiam dæmones eius nomen perhorrescerent, eiusque conspectu ex obsessis corporibus continuò migrarent.

Potens in miraculis.

Cum autem decedenti Constantio Iulianus successisset, vt sacrilegæ suæ cupiditati satisfaceret, lege cauit, nè quid in hoc mundo Christiani possiderent. Porrò Gallicanus in pago Ostiensi villas quatuor, non tam sibi quàm pauperibus possidebat: quas mirabili Dei protectione contra impias Iuliani fraudes egregiè tutabatur: adeo vt ministri, quoties in eas impetum facere conabantur à maligno dæmone arrepti miserè torquerentur; atque quod grauius est lepræ etiam morbo subitò deformati alijs timorem incuterent, nè simili ausu virum sanctum lacesserent. Iulianus verò ea Gallicani virtute impiè prouocatus, iussit eum aut idolis sacrificare, aut patriam cum exilio permutare. Nec recusauit vir sanctus graues exilij miserias tantæ impietati proponere, sed relictis omnibus Alexandriam petiit, ibidemque anno integro apud Christi Confessores magna cum sanctitatis opinione transacto, tandem in eremum secessit: vbi à Rauciano Comite templorum, ob fidei constantiam gladio percussus gloriosam martyrij palmā adeptus est. Cui statim basilicam construxerunt, quæ eius miraculis ac virtutibus clara, gratissimum omnibus calamitosis præbet accessum.

Gallicanus abit in exilium.

Gladio percutitur.

Hilarinus autem qui quondam Gallicanum in vrbe Ostiensi susceperat, cum frustra à fidei Christianæ per-

Hilarini martyriū.

persecutoribus sacrificare cogeretur fustibus cæsus martyr effectus est: cuius corpus eadem in vrbe Christiani honorificè tumularunt.

Iuliani impietas. Porrò Iulianus sacrilega cupiditate acriter inflammatus, vt auaritiæ suę sitim expleret, omnibus Christianis per fas perque nefas facultates omnes & patrimonia auferebat: idque (proh scelus) magno pietatis prætextu: dicens Christi Euangelium illi suæ legi imprimis patrocinari: quo docet neminem posse Christi esse discipulum, qui non prius omnibus, quas possidet, rebus ex animo renunciet: Hac lege impiè stabilita, *Paulus & Iohãnes cõprahendũtur à Iuliano.* Paulum & Iohannem compræhendi iussit, quòd indies ingentem pauperum numerum, collatis sibi ab Augusta diuitiis recrearent, spretoque Regio ministerio contra nobilium morem vilissimis se officiis manciparent. Eos igitur seuerè monuit, vt protinus in aulam concederent, & solitum obsequium præstarent, ni facerent, se vi mala eos coacturum minatus est. At Christi martyres pręcisè constanterq; responderunt, se nunquam pedem in regiam illaturos, sed omnem vitam in Christi obsequio & pauperum cura expensuros. Iulianus hoc responsum in maximum sui contemptum cedere existimans, minacibus verbis inquit: Ecce decem dierum induciæ vobis conceduntur, qui bus elapsis, nisi ad saniorem mentem redieritis, & diis nostris thura obtuleritis, tanquam hostes publicos pęnis & suppliciis subiacebitis. Cui Sancti: Nihil opus est eo temporis spatio, ò Imperator, quin potius iam statim animi tui furorem in nos exprome, quos neque tempora neq; supplicia à Christi amore ac perpetuo eius cultu auellere potuerunt.

Iohannis et Pauli egregia pietas. Post hęc Iuliano magna cum indignatione surgente Iohannes & Paulus ad consueta pietatis opera magno studio se contulerunt. Conuocatis igitur vndique ad se Christianis assidua pietatis documenta dedere, & verbis diuino amore vehementer incensis cunctos obtestati sunt, nè se scelerati Imperatoris fraudibus in sempiternam animæ pestem impelli finerent: deinde totis illis decem diebus diu noctuque eleemosynis insistentes, ingentes thesauros ab Augusta sibi relictos expenderunt, modisque omnibus quàm accuratissimè ad certamen pro fidei constantia subeundum se compararunt. Vndecimo verò Terentianus Campiductor ab impio apostata cum aurea Iouis statua ad eos missus est: qui fortiter tam immanem impietatem execrantes, & Iouis statuam repellentes, vinculis constrinxit: & clam sine omni strepitu (hoc namque à Iuliano in mandatis acceperat) capite cęsos tumulauit. *Terẽtianus martyres occidit clam.* Inde constanri rumore per Imperiũ diuulgari iussit Iulianus sanctissimos Christi martyres in exilium relegatos mitius, quàm pro meritis, ab Imperatore habitos esse.

Sed quanquam nullum cędis eorum extaret vestigium, eorumque certamen obliuione sempiterna sepultum videretur, Deus tamen, qui suorum gloriam obscuritati inuolui non patitur, non diu post, eorum certamen atque virtutem pręclaris miraculis illustrauit. Nam Iuliano in bello aduersus Persas interfecto, cum Iouinianus successor optatissimam Ecclesiis pacem restituisset, extinctamque apud multos religionem egregia pietate excitasset, dæmones ex obsessis corporibus sanctorum martyrum gloriam in lucem proferre, cõstantiam prędicare, gloriosum mortis genus multis laudibus extollere, certaminis locum omnibus indicare; *Praclara miracula ad tumulũ SS. marty.* adeo vt plebs commota certatim in domum eorum conflueret, visisque miraculis, Christo cum euidenti vitę ac morum mutatione, nomina daret. Inter alios verò vnicus Terentiani filius, qui suis ipse manibus sanctis necem intulerat, cũ in domum illã veniret à dæmone correptus miserabili valde eiulatu crimen suũ fatebatur, & intolerabili cruciatu sanctorum virtute se exagitari

 cla-

clamabat. Terentianus tanta filij sui calamitate fractus, vix mentis compos, humi se prostrabat, & supplicibus verbis à Christi martyribus sceleris sui veniam postulabat: nec prius à luctu ac lachrymis destitit, quàm diuina benignitate à graui conscientiæ pondere se subleuatum sentiret. Tum verò in percepta Christi misericordia exultans ad proximum Paschæ diem lustralibus aquis à veteris vitæ delictis expiatus est, simulque misero filio precibus & lachrymis apud Sanctorum tumulum & corporis & mẽtis sanitatem impetrauit.

Terentian⁹ credit et baptizatur.

VITA S. VIGILII MART. & Episcopi Tridentini.

Qui passus est anno Domini 506 Habetur in fronte operum ipsius.

Iunij 26.

Igilius patria Romanus, illustribus ortus parentibus, Athenis liberales artes & sacras literas didicit, breuique tantum sibi pietatis & eruditionis thesaurũ per Dei gratiam comparauit, vt annos natus viginti, ab Aquilegiensi Episcopo, ad quem diuina delatus fuit prouidentia, pastor ordinaretur Tridentinorum, quibus mira fide & constantia Euangelium Iesu Christi prædicauit, & potentiam beneficentiamque eius, miraculis in Christi nomine designatis, commendauit. Cœcis enim visum & surdis auditũ reddidit, mutorum linguas soluit, & dæmoniacos, & variis morbis vexatos sanauit. Præterea stylum in hęreses strinxit & hæreticos, vt sinceritatem doctrinæ Apostolicæ plenè assereret & purgatam Ecclesiæ Christi contraderet. Extant hodie quinque eius libri contra Eutychen: non extant ea, quorum in quinto libro meminit Ait enim se libros aliquot composuisse de Conciliorum decretis & religiosa nominum nouitate contra Sabellium, Fotinum & Arrium.

Patria & parentes eius.

Fit Episcopus Tridentinus.

Porrò cum diuinæ bonitati iam visum esset, fidelem seruũm suum in gaudium Domini sui introducere, placuit ipsum prius martyrij quoque corona decorare. Quemadmodum itaque hæreses constanter impugnarat, ita idololatriam nefariam funditus extirpatam cupiebat. Prostabat autem in valle illa quæ flumen Sarchã fundit, Saturni æreum simulacrum, quod incolæ homines feri & agrestes magna religione venerabantur. In hanc itaque serendi Euangelici seminis gratia profectus Vigilius Randenam, fratribus germanis, Claudiano & Maiorano, Iuliano item presbytero comitibus peruenit, ac protinus in ipsum idolum incidit. Zelo itaque Dei exæstuans, spiritu lætus ac alacer Saturnum aggreditur, ac spurcum idolum deijcit, frangit, & in præterfluentem conijcit, vt turpissimæ rei vel memoria apud posteros interiret: solius autem Domini nomen sanctificaretur & regnaret. Mox verò in basin seu fulcrum deiecti idoli residens vir Dei, verbum Domini illis qui illius facinotis spectatores fuerant prædicare cœpit, testificans salutem veram non aliunde vel sperandam vel petendam esse quã à Iesu Christo Dei & hominis filio. Cæterum Barbari & impij idololatræ deum & religionem suam contumelia affectam putantes concurrunt, & seruum Christi animam suam Patri commendantem lapidibus sternunt, obtegunt atque collidunt anno ętatis eius quadragesimo, Episcopatus verò vigesimo. Floruisse videtur sub Imperatore Anastasio: quo tempore Gelasius Antistes Romanus & Fulgentius Apher floruere circiter annum Domini 500.

Confringit Saturni simulacrum.

Lapidibus obruitur.

VITA

VITA S. RVDOLPHI Episcopi Eugubini & Confessoris.

Partim ex Epistola B. Petri Damiani ad Alexandrum Papam, partim ex preclaro M.S. Codice.

Iunij 26.

Vdolphus claris admodum & diuitiarum gloria præstantibus ortus natalibus, magnum rebus à se insigni cũ pietate gestis splendorem attulit maioribus. Is enim cum insita naturæ quadam bonitate magno impetu in studium pietatis duceretur, labentibus huius mundi rebus maximè animo despectis, assidua voluebat mente qua via modoque ad propositam sibi metam pertingere posset. Tandem post multa consilia cum animo suo prudẽter agitata, spretis opibus, contemptis honoribus, voluptatibus aspernatis, matris lachrymis animo planè virili despectis, & castro quodam suo inexpugnabili munitione vallato, cũ omnibus quæ sui iuris erant prędijs, Petro Damiano traditis in eremum, quasi in tranquillum vitæ portum ab aduersa vitiorum tempestate confugit. Porrò Damianus in eius possessione egregium pietatis domicilium construxit, vbi Rodulphus tam excellenti vitæ integritate, tanta bonorum spiritalium affluentia, tanto denique tamque eximio virtutum splẽdore Christo seruiebat, vt genitrix & fratres eius Petrus primogenitus, studio tam admirabilis virtutis quã oculis intuebantur incensi, pari alacritate mundum desererent, & in eandem vitæ societatem commigrarent. Ibi verò quotidianis Rodulphi exercitijs prouocati non modo constanter omnes huius vitæ blanditias contempsere, sed etiam duras eremiticæ vitæ disciplinas tam districtè secuti sunt, vt magnam cunctis admirationem commouerent: & alios item ad eandem pietatis ęmulationem vehementer accenderent.

Parẽtes ei⁹ clari admodum.

Rudolphi egregia pietas.

Secedit in eremum.

Mater & frater eius Petrus eum sequuntur.

Et sanè quo rarius eo pulchrius admirabiliusque tantæ fuit virtutis exemplum, cum cernere liceret, fratres duos nobiles adolescentes in magnis opibus enutritos, & in summa spe dignitatis & honoris educatos, strenua virtutum ac pietatis æmulatione inter se contendere, ne alter ab altero aliquando vinceretur. Profectò ipse Petrus fratris sui Rudolphi virtutibus prouocatus, adeo mentem à corporis consuetudine pęnitus abduxerat, vt nihil cum terrena concretione commercii habere videretur: adeoque seuerè minutissima in se delicta plangebat puniebatque ac si grauissimorum criminum reus fuisset. Cum die quodam in familiari fratrum colloquio de monasticæ vitæ disciplinis disputatio instituta esset, & ipse in spiritali militia adhuc tyro, ex sæculari consuetudine verbulum à seniore disciplina nonnihil alienum protulisset, post longiora correptionum flagella, iussus est quadraginta diebus continuis ab omni planè vini vsu abstinere, eaque pœnitentia delictum expiare. Ea verò tam rigida pœnitentia eo solum spectabat vt animi eius constantiam ac patientiam probarent, quam ille non modo libenter, sed tanta etiam cum alacritate, cunctis ad tantam viri sancti patientiam stupentibus, peregit, vt interim durioribus etiam disciplinis clanculum se affligeret, carnemq; incredibili abstinentia maceraret.

Petri egregia sanctitas.

Porrò Rudolphus quanquam ætate iunior, tantam tamen tamque excellentem fratris pietatem cęlestis disciplinæ studio superabat. Ardebat enim animo & interdum à corpore abstractus in cœlum vehebatur: adeoque non propriæ tantum, sed omnium salutis desyderio tenebatur, vt nullo modo paterentur tantam in eremo virtutem diutius latitare, sed vel inuitum ad sacerdotalis officij iura promotum Eugubinę Ecclesię prę fecerunt. Ipse verò iacta iam ante in eremo senioris disciplinæ instituta non modo non deseruit, sed indies ma-

Item Rudolphi.

Fit Episcopus Eugubinus.

magis magisque potius adauxit. Terebat delicata corporis membra cilicijs sanè asperis, & cibo interim potuque tenuissimo fractam longo ieiunio carnem sustentabat. Cunctis verò officiosè demerendis atque omni ratione sibi conciliandis insistebat: adeoque omnium saluti intentus erat, vt corporeæ necessitatis pœnitus oblitus, officio, suauitate, clementia aliisque artibus, quas spiritus cœlestis ei suggerebat, duræ ceruicis populum emollire conaretur. Neque tamen adduci poterat, quamquam in alios clemens admodum existeret, vt quicquam carni aut sanguini daret, sed mox à pastoralis officij cura ad eremum commeabat, ibidemque intermissa cœlestis philosophiæ studia magno animi ardore repetebat. Dictu profectò mirum quanta seueritate vir sanctus in tenerum corpusculum sæuierit. Scabat frequenter in cellula, vtraque manu scopis armata disciplinis se conficiens, donec totum ex ordine psalterium intéta Deo supplicatione persolueret.

Admirãda vitę eius austeritas.

Dum verò in aliqua esset expeditione constitutus, quantalibet intempestæ noctis profunditate consurgens nudis cruribus pedibusque in precibus ac lachrymis auroram præstolabatur. Porrò ex tanta vitæ austeritate hunc fructum consequebatur, vt totus diuini amoris facibus incensus in diuinæ benignitatis consideratione gaudio incredibili exultaret, & non raro oppressis corporis sensibus pura mente cœlestia atque diuina contemplaretur. Inter hæc verò pietatis studia, præcipua quadam pauperum cura tenebatur: prorsus vt quicquid expensis proprijs surripere valeret, id totum in egenos benignè distribueret. His igitur & huiusmodi virtutum floribus adornatus cum tanta assiduitate vigilijsque in omnium salute procuranda, omniumque necessitatibus sublenandis versaretur, præ sui corporis negligentia in grauem & periculosum morbum incidit, qui eum ita confecit vt vix 30. plus minus ætatis suæ anno è corporis ergastulo migrare cogeretur. Itaque rebus omnibus, quæ ad animæ suæ expiationem necessariæ videbantur ritè procuratis, cum insitæ pietatis & sanctitatis egregia documenta dedisset è corporis vinculis expeditus, lætus in cœlum immigrauit. Ciuibus vniuersis magnum sui desyderium cum multis lachrymis & luctu diuturno coniunctum reliquit. Fuit enim non modò sanctitatis & miraculorum gloria clarus, sed præcipuo quodam benignitatis studio præcellens, & laudibus mansuetudinis & lenitatis & clementiæ præstantissimus.

Excessus mẽtis eius.

Benignitas in pauperes.

Morituran no ætatis sua 30.

VITA S. ANTHELMI EX primæ Carthusiæ præfecto Episcopi Bellicensis.

Ex ea, quæ est apud Surium. Vixit temporibus Alexandri tertij Romani Pontificis circa annum Domini 1160.

Celsa magnaque progenie claris in mũdo parẽtibus tali prole beatis, patre Arduino ex Allobrogum castello Signino, matre nobilissimis suæ patriæ hominibus orta, beatus Anthelmus progenitus est: cui ea, à teneris vnguiculis, cura præcipuè in pectore vixit, quomodo perfectam Deo seruitutem, carnali nobilitate posthabita, exhiberet. Itaque cum magna parentum voluntate literis adhibitus non mediocres in artium maximarum disciplinis fecisset progressus, egregia indole vir, parum cautè tanta gratiarum vsus affluentia, paulatim arridentis sæculi huius blandimentis allici cœpit: adeo vt rebus omnibus ad votum mirificè affluentibus tandem abreptus sit: ac seuerioris disciplinæ oblitus in Gebennensem & Bellicensem ecclesias magnis opibus & honoribus aucta

26. Iunij.

Patria & parentes eius.

Mundus il li blãditur.

ctus concesserit. In Gebennensi enim Ecclesia Præpositus, & Secretarius; in Bellicési verò Secretarius creatus est: quas ille dignitates in ijs Ecclesijs præcipuas magna cum laude, ac nominis sui gloria administrabat.

Et si autem vanis,& caducis rebus esset implicatus, attamen ab omni flagitio, & sordibus in primis auaritiæ alienus erat: & sacra omnia sacrorumque antistites præcipuè religiosos viros perpetuo naturæ instinctu colebat: eorumque sermonibus, ac familiaritate plurimùm gaudebat. Itaque cum adolescentiæ flore in magna mundi vanitate consumpto, diuina bonitas in rectum salutis iter eum reuocare vellet, cœpit religiosorum hominum, & in primis Carthusiensium loca inuisere; vitamque eorum, non tamen tam conuersionis desyderio, quàm animi quadam curiositate diligenter explorare. Interim cum suauitate, ac dulcedine eorum paulatim afficeretur, fratres illos frequentius adijt, eorumque domicilia, & cætera omnia diligentius perlustrans, sermones etiam de rebus diuinis instituebat. Tum verò fratres, qui ad illum vsque diem, vanitati eius nonnihil indulserant, vt sensere eius animum emollitum, tépus nacti opportunum, de contemptu mũdi sermones repetunt, hortantur, vt exigua pro magnis, pauca pro multis, falsa pro veris, pro sempiternis fluxa, & caduca, contemnere ne dubitet. Quid multa? Diuini timoris spiritu correptus, consilij,& fortitudinis spiritu confirmatus, oĩbus quæ mundi sunt protinus ex animo abdicatis, totum se diuino cultui, & seruituti addixit:& in Carthusia, quam Portarum vocant, monastico eius Ordinis habitu hilariter suscepto, Christianæ militiæ nomen dedit.

Frequẽter visitat religiosos.

Fit Carthusianus omnibus relictis.

Cum autem eo tempore primaria Carthusia exiguo esset Christianorum militũ præsidio munita, Anthelmus ex Portarum Carthusia eò destinatus fuit, vt suę virtutis exemplo tyrones in vasta illa eremo,& horrore loci confirmaret exercitaretq́; quod sanè adeo egregiè viriliterq́; præstitit, vt prorsus esset nemo, qui arduã virtutis eius semitam ingredi posset. Tanta illi in precibus, & meditationibus erat lachrymarum copia, vt cõtinui quidam riuuli, intimo pietatis affectu expressi, ab eius oculis manare viderentur. Et quidem sub ipsa solenni quotidianarum precũ persolutione non rarò torrentes quidam ex oculis prorumpebant, tanta vi, vt nullo modo eos cohibere posset. In suorum verò, & alienorum peccatorum commemoratione creberrimis virgarum ictibus dorsum lateraque cædebat, plagasque plagis cumulando nunquàm carnem suam liuoris expertem, aut cutem integram manere patiebatur.

Mittitur in primariam Carthusiam.

Gratia lachrymarũ.

Disciplinatus.

Cum his autem alijsq́; maioribus pietatis studijs strenuè se Dei seruus exerceret, fuit ad Procuratoris officium euocatus quod summa cum laude, ac præcipua quadam charitate administrabat. Pauperibus enim, & egenis pro insita sibi humanitate, nõ modò larga manu subueniebat, cibo potuque recreabat, vestimenta nudis præbebat, sed etiam se ipsum magno charitatis affectu totum impendebat. Inde omnibus admodum charus effectus, Guidoni Carthusiæ Priori eximia virtute,& prudentia viro, vitæ munere sãctissimè perfuncto, successit, & locum illum multis virtutibus sempiterna memoria dignis adornauit. Parum namque esse statuebat fratres diuino spiritu illustratos in officio continere, ijsq́; paterna cura, ac prouidentia subuenire, sed aliorũ etiam saluti constituendę sedulò inuigilabat. Nã præter orationes quas multis cum lachrymis sine intermissione pro totius Ecclesiæ necessitatibus fundebat, non paucos ex medijs mundi vanitatibus, & profunda peccatorum caligine extraxit. Aduentantes enim, quos non rarò ea domus habet hospites, magna beneuolentiæ significatione excipiebat, eosque mira verborum lenitate ad frequentem flagi-

Fit Procurator.

Creatur magnę Carthusiæ Prior.

Multos ad Deum conuertit.

flagitiorum confessionem vitæq; emẽdationem inuitabat. Fratrem quoq; suum ex medio honorum decursu, & certissimo æternæ vitæ periculo ad rectum salutis iter perduxit: Parentem quoque fœlicem non tam verbis quàm clarissimis virtutum exemplis adeo permouit, vt tribus filijs magna virtute viris, præeuntibus, ipse quoque contempto cum suis vanitatibus & mortiferis illecebris mundo, Saluatorem sequutus sit. Et sanè hoc, vel præcipuum in tantis ornamentis, ac beneficijs, quæ in eum Deus plena manu congessit, ducendum est, quòd corpore in solitudine constitutus, nõ vni tantum sibi vacauerit, sed communis salutis cupidissimus multos Deo adiuuante ex barathro perditionis ad veram salutis viam, & verbo, & exemplo pertraxerit. Omnia enim pietatis suæ exercitia cum aliorũ fructu, & vtilitate volebat esse coniuncta. Et quanquam non rarò homines, quidam salutis suæ planè immemores, quos præceps in omnem licentiam natura cupiditasq; corruperat cum indignatione recederent, & horrendas etiam in eum minas iactarẽt, non tamen propterea aduentantes excludebat, vel salutis documenta subtrahebat: sed eadem animi modestia, eadem benignitate, probos pariter, ac improbos admittebat: & singulis cum per se tum per alios ad eam rem maximè idoneos singulis salutaria animæ medicamenta administrabat. Porrò fratribus suis nihil, quod vel ad animæ, vel ad corporis cum necessitatem tum vtilitatem quoquo modo faciebat, deesse patiebatur: ne qua occasione ab assidua diuinarum rerũ contemplatione deflecterent.

Eius solicitudo, & diligentia in peccatorib[us] conuertendis.

Et quidem cum tot tantisque virtutum ornamentis esset decoratus, religiosæ quietis vitæque priuatæ auidissimus, summa fratrum voluntate Prioratu se abdicauit, & Carthusiæ gubernacula alij tradidit: non ita tamen, vt spiritum illum solitudinis vni sibi consecraret, sed tum, vel maximè ab omni terrenarum rerum occupatione expeditus Christianæ pietatis, ac religionis studium propagabat. Sed ea vitæ tranquillitas nõ potuit viro sancto esse diuturna: nam paulò post Bernardus Portarum Carthusiæ Prior vigiliam suam illi tradidit: quam nullo modo vir sanctus subterfugere potuit. Itaque Anthelmus quanquam inuitus, ne tamen minus dicto audiens videretur esse, se ad illam Carthusiam regendam diligentissimè retulit. Ac primum ingentem frumenti vim, quam ibidem in magna annonæ caritate congestam inueniebat, pauperibus distribuit: & alijs item rerum omnium inopia laborantibus pecunijs subuenit.

Abdicat se Prioratu.

Anthelm[us] præficitur Carthusiæ Portarum.

At cum vir Dei multis occupatus, ab illis, quibus potissimum inhiabat, spiritalibus studijs, & exercitijs se distineri videret, vix biennij euoluto spatio, Prioris se officio rursus abdicans ad tutissimum semperque concupitum quietis, ac silentij portum in magna Carthusia se recepit. Etsi autem solitudinis, ac secreti amantissimus esset, crebrò tamen magnorum virorum grata visitatione recreabatur, & illi vicissim sanctis eius colloquijs refecti magno delibuti gaudio recedebant. Inter alias verò eius virtutes, quibus erat egregiè instructus, nequaquam infima fuit ardentissimũ Catholicæ vnitatis conseruandæ studium. Cum enim Romanæ curiæ Episcopi Alexandrum Apostolicæ sedi Canonica electione præfecissent, & Octauianus ambitione cæcus malo dæmone impellente sedem inuasisset, & gratia atque auctoritate illustris familiæ fretus vniuersam pęnè ecclesiam suis partibus adiunxisset, Ordo Carthusiensis, auctore Anthelmo, primus in Occidentali Ecclesia Alexandro obedientiam obtulit, cęterosq; vt eandem præstarent, & exemplo, & doctrina impulit confirmauitque.

Iterũ se abdicat Prioratu.

Carthusianorum studium erga verum Pontificem.

Non multò post accidit Bellicensem Ecclesiam suo orbari pastore, cui protinus Anthelmus è latebris eremi extractus succedere cõpulsus est. Nitebatur ille quidẽ fuga illum honoris

Anthelm[us] eligitur Bellicensis Episcopus.

noris gradum declinare, nullumque non mouebat lapidem, vt reliquum vitæ tempus in silentio, & solitudine exigere posset, sed Alexander Pontifex Maximus diu multumque reluctantem, & summis infimisq; precibus deprecantem, tanto maiore honore dignum existimabat, quo ille se magis deprimebat eoque indignum reputabat.

Episcopus factus ut se gesserit. Igitur manibus ipsius Pontificis consecratus animarum curam suscepit, seseque non minus strenuè quã prudenter ad opus Euangelij comparauit. Et primò quidem totis viribus obscuratam pietatis, ac religionis faciem multis virtutibus, ac documentis illustrauit: & summa contentione profligatos clericorum mores seueriore disciplina astrinxit. Nam qui infami fœminarum contubernio dignitatis suæ immemores viuebant suis prouentibus, & officio priuare non verebatur: ita tamen, vt eosdem foueret, tuendosq; susciperet, ne qua ab alijs ignominia lęderentur. In pauperes verò, & inopes incredibili fuit benignitate, & misericordia. Profectò in eorum subleuanda inopia nemo solicitior fuit. Omnia enim quę possidebat pauperum esse patrimonium afferebat. Itaque pręter tenuem victum nihil sibi reseruabat, sed in pauperes erogabat. Susceperat duas in primis congregationes singulari quodam studio tuendas fouendasque: Ex quibus vna viduarum, & virginum, quæ sexum imbecillem cum ipso mũdo virili animo vicerant: Altera leprosorum quibus omnia, quæ ad victum vestitumq; necessaria erant liberaliter præbebat.

Eo anno quo ab hac vita recessit, magna annonæ caritas magna fame, & miseranda valde calamitate homines opprimebat: quo tempore vir sanctus innumerabilem pauperũ multitudinẽ suis fouebat beneficijs: prorsus, vt cuncti miraculum agnoscerẽt, quo Deus frumentum eius multiplicarat. Præfixerat autem vir sanctus certum diem, ad quem vsque eorum inopiæ benignè subueniret neque pateretur, vt cum graui paupertatis malo conflictarentur. Illo verò die aduentante, subitò acuta febre correptus in morbum incidit, quo paulatim confectus sexto Kalendas Iulij anno ætatis suæ amplius sexagesimo inter suorum lachrymas, & amplexus beatum Deo spiritum tradidit. *Moritur vir Sãctus.*

Sacrum eius corpus fuit in Bellicẽsi Ecclesia honorificè tumulatum, vbi innumeris coruscãs miraculis, quanta in cœlis gloria eius anima fruatur, clarissimè testatur. Certè inter alia hoc vnum constat, puerum quendam vita functum ad sepulchrũ eius ad vitam reuocatum esse. Porrò quidam adolescens haud infimæ nobilitatis cum die quodam venerabile viri sancti sepulchrum trãsiret, cerneretq; homines morbidos, & malè affectos opem eius implorare, illorum fidem stultitiæ tribuens ibat cachinnans. Et ecce subitò intolerabili febris ardore correptus spem vitæ abijcere cogebatur. Tum verò pęnitudine ductus peccatũ suum agnoscere, & sociorum manibus ad sepulchrum perductus cum lachrymis, & crebro singultu veniam petere, vota nuncupare, nihilq; non facere, vt amissam sanitatem recuperaret. Tandem verò precibus viri sancti manifesto miraculo liberatus didicit quã to vir sanctus honore, ac veneratione dignus esset. *Vita functus ad sepulchrum eius reuiuiscit.*

MARTYRIVM S. SOYLI Cordubensis, vt habetur in Lucij Marinei siculi Regij historiographi, de rebus Hispaniæ lib. 5.

Passus est temp. Diocletiani, & Maximiani.

Beatissimus martyr Zoilus Cordubæ claris ortus natalibus ab infantia Christianæ pietatis disciplinis imbutus, cum adolescens publicè Christum confiteretur, *27. Iunij. Parẽtes, & patria eius.*

teretur, à paganis arreptus Iudicis cuiuſdam tribunali oblatus eſt: atq; ab ipſo ad dæmonum culturam cùm minis tum promiſſis diu multumque exhortatus. Qui cum minas pariter, & promiſſa conſtanti animo deſpiceret, clàm abductus in přfatæ vrbis cœmiterio cum peregrinorum corporibus ſepultus eſt, nè aliquando digna veneratione tanquam martyr à Chriſtianis coleretur. *Sepultura eius inter peregrinos.* Sed cum Chriſto donante pax Eccleſiæ reddita eſſet temporibus Regis Siſebuti, quidam vir nobilis de Gothorum propagine clarus, Agapitus nomine ex laica in monaſticę virę diſciplinam cōcedens, tandem ad ſummum ſacerdotium electus eſt. *Agapitus episcopus Cordubēſis* Is cum mira vitæ auſteritate Deo ſeruiret, meruit ſecundùm quietem beati martyris certamen, & nomen, locumque quo ſepultus erat, cognoſcere. Mane itaq; facto quia nihil dę viſionis veritate dubitabat, congregatis fratribus, & maxima vulgi multitudine, ad oſtenſum ſibi locum ſine mora perrexit: effoſſaq; humo ſacratiſſimum martyris corpus integrum inuenit, quod præ amoris magnitudine oſculis demulcere cœpit, indignum ſe reputans, ve manibus ſuis tanti viri tangeret reliquias. *Inuenit corpus martyris.* Accidit autem, vt crebrius oſculando, ſubitò primoribus dentibus priuaretur: quos ab ore excidentes, in ſarcophagum, vbi viri ſancti corpus humatum fuerat, proiecit. Peracto autem inuentionis obſequio ſequenti nocte Sanctus Soylus per viſum ita eum affatur eſt: Cur me ſępius oſculando verberaſti? iam pro eis, quæ à me popoſceras intercedens à Domino Ieſu Chriſto impetraſti, & nunc certus eſto, quia dimiſſa tibi ſunt peccata.

VITA S. SAMPSONIS
Hoſpitum Exceptoris.

Ex ea, quæ eſt per Metaphraſten. Docet autem Baronius nequaquam eum ſub Iuſtiniano vixiſſe, quemadmodum in actis eius legitur. Sed multò ante tempora Iuſtiniani vita functum eſſe. *Vide Bar. in hoc notat. in die.*

MAGNVS hic Sāpſon fama rerum geſtarum toto orbe celeberrim⁹ Romanis parentibus, & generis dignitate, & diuitiarum gloria ortus eſt præſtantiſſimis. *27. Iunij. Patria, & parētes ei⁹.* Cum autem inſita naturæ generoſitate ardua quęque ſummo ſtudio conſectanda ſibi proponeret, animū in primis ad perfectam diuinarum humanarumq; rerum cognitionem applicuit: deinde pari diligentia artem medicinæ conſecutus eſt, non tam ad quæſtum, q̄ vt ea morbidis, & calamitoſis, pro inſita ſibi humanitate, ſubueniret. *Studet medicinæ.* Sed cum parentes tam humili abiectoq; officio notam ignominiæ ſibi totique familię irrogari putarent, eum multis modis à tam præſtanti charitatis officio impediebant, prorſus, vt vir ſanctus non niſi furtim ijs rebus operam dare poterat.

Poſtquam verò parentibus è vita ſublatis, liberam rerum ſuarum adminiſtrationem obtinuit, nulla inter poſita mora, totum ſe ſuaque omnia in pauperum curam ſtudiumq; tranſtulit. *Totū ſe ad pauperes ſubleuādos confert.* Et primo quidem ſeruorū reges libertate donatos opibus, & conſilio iuuit, vt perfectam etiā in Chriſto libertatem conſequerentur: deinde patria relicta, & maxima diuitiarū copia in pauperes benignè admodum diſtributa diuino haud dubiè numine impulſus Conſtantinopolim abijt: *Abit Conſtantinopolim.* vbi incredibili benignitate omnibus egenis, & malè affectis domum ſuam aperuit, cibum potumq; miniſtrauit: & ſingulari induſtria morbidos curauit, nec defuit paulò poſt admiranda miraculorum virtus, qua mira facilitate, quos humana induſtria non poterat

poterat, gratia diuina sanabat. Cum autem tam excellens in omni genere virtus nequaquam obscura esse poterat, tum ad ipsum Pontificem Menam, qui sedem illam tunc temporis administrabat, fama illius peruenit: qui protinus virum sanctum annos plus minus triginta natum sacerdotio initiauit, vt maiori tum auctoritate malè affectas animas similiter ad sanitatem adduceret.

Fit Sacerdos.

Interea Imperator, qui graui vlcere vesicæ laborabat, cum ab inanibus medicorum promissis frustra diu sanitatem sperasset, tandem ope humana planè destitutus ad diuinum tota mente auxilium confugit: & ecce leni sopore oppressus inter medicorum turbas vidit virum quendam insigni morum honestate, ac grauitate præditum, qui certissimam ei salutem spondebat. Mane facto diligentissima medicorum omnium facta inquisitione tandem inuētus est Sampson, qui formam ab Imperatore visam toto corporis habitu adamussim exprimebat. Tum verò Imperator incredibili gaudio exultare, & certa de Sampsonis virtute concepta fiducia, virum sanctum orare atque obsecrare, vt sacræ manus suæ contactu dolorem pellat, & integram, quæ ei in visu promissa erat, sanitatem reddat. Recusauit primò Sampson multis se peccatis obnoxium, nec vlla virtute præditum clamitans. Sed cum Imperator instaret, & precibus vim propè inferret, vir sanctus consueta pietate permotus manu sua morbum depulit: in quo innumerabilis medicorum turba curando frustra diu multumque desudauerat. Imperator verò tantam in viro sancto virtutem sine fine admirans, vt acceptum beneficium immortalitati consecraret, ædem hospitalem sanè celeberrimam domui ipsius Sampsonis contiguam extruxit: eamque viro sancto tradidit, & donis, & muneribus, & possessionibus amplissimis ornauit: quæ omnia Sampson in pauperum, & calamitosorum miseria subleuanda egregiè expendit. Vixit autem in eo pietatis studio à primis annis ad decrepitam vsque ætatem, tantaque beneuolentia, & cura omnium necessitaté subleuauit, morbos curauit, contagiones ad totius corporis pestem manantes tractauit, vt cuncti eius charitatem obstupescerent, & ardens benignitatis studium sine fine mirarentur.

Sanat Imperatorē Sampson contactu manus suę.

Imp extruit domū hospitalem

Postquàm verò ætatem hoc modo, & in Dei seruitio, & proximorum cura assidua præclarè expendisset cum admiranda pietatis significatione, & clarissima opinione sanctitatis vltimum vitæ actum absoluit; lætusque è corporis vinculis in cœlos immigrauit. Quàm multis autem clarus fuerit miraculis non in vita solùm, sed multò etiam magis post mortem: nullis verbis explicari potest.

Claret multis miraculis.

Et primùm quidem hoc constat illius virtute horrificum illud incendium, quo Sophię templum Constantinopoli vnum omnium celeberrimum conflagrabat restinctum fuisse: cum vir sanctus à viris quibusdam per tecta discurrere visus sit, flammasque manu submouere: ita vt cunctis stupētibus domus sacra prorsus illæsa maneret. Fuit autem non solùm in vita paupetibus, & calamitosis beneficus, sed multò etiam magis post mortem: cum multos varijs ægritudinibus detentos, & spe vitæ destitutos sanauit, & plurimis secundùm quietem apparens in rebus deploratis opem tulit.

MAR-

MART. SS. PLVTARCHI, Sereni, Heraclidis, Herois, item alterius Sereni, Potamiœnę, &c.

Ex historia Ecclesiastica Eusebij Cæsariens. lib. 6. cap. 4.

Discipuli Origenis.

VM plurimi Origenis discipuli eius sedulitate fidem, & certam in verbo Dei persuasionem interiore mentis suę recessu ingenuè synceréque hausissent, in illo persecutionis tempore prȩclarè se ad modum, & constanter gesserunt: vnde nonnulli eorum capti, beato martyrio finem viuendi gloriose fecerūt. Ex quorum numero primus erat Plutarchus, quo ad mortem abducto, parum aberat, quin Origenes, dum illi in extremo iam vitæ suę exitu adesset, à Plutarchi ciuibus (quippè causam mortis Plutarchi in eum transferebant) iam denuò interfectus fuisset. Cęterùm perspicax Dei prouidentia illum etiam eo tempore è periculo eripuit. Post Plutarchum secundus ex Origenis discipulis martyr fuit Serenus: cuius in Christum fides, quam animo imbiberat, ignis incēdio satis exploratè probata fuit. Heraclides tertius martyr, & quartus Herois eadē schola profecti, quorumque vterque prior dum adhuc catechuminus erat posterior ante nuper iam baptizatus securi percussus fuit. Pręterea ex eodem ludo alius à primo Serenus quintus Athleta, pro pietatis defensione quam susceperat pleno ore laudatur: cui post ingētem tormentorum perpessionem fama est caput ceruicibus abscissum esse.

Plutarchus *Serenus.* *Heraclides.* *Herois.* *Serenus alter.*

Ex mulierum numero, quæ erant eius disciplina institutæ, Rhais adhuc cathecumena baptismum per ignem consecuta excessit è vita. Septimus inter istos numeratur Basilides, qui Potamiœnam multorum commēdatione insignem, ad supplicium deduxit, de qua frequens, & celebris sermo apud ciues suos iam habetur, vtpotè quæ cū infinitas propè pugnas pro corporis pudicitia, & virginitate, qua prę cęteris excellebat, contra insanos amatorum suorum impetus (in ea enim prȩter animi virtutes, eximia prætereà, & integra corporis pulchritudo cum venustate elucebat) constanter sustinuit: tum multiplices, & graues ærumnas pro fide in Christum exhauriens, ad extremū post tormenta acerba dictaque horrenda vnà cum matre Marcella, ignis incēdijs absumpta mortem oppetijt. Ferunt quidem Aquilam (hoc enim Iudicis nomen fuit) postquam graues vniuerso illius corporis plagas inflixisset tandem ad corporis ignominiam, & contumeliam libidinosissimis gladiatoribus illam se traditurum interminatum: illam autem paululum intra se meditatam, cum rogaretur quid sentiret eiusmodi responsum dedisse, vnde visa est illis aliquid impietatis (sic enim putabatur) manifestò elocūta. Atque e vestigio post definitiuam de ea latam sententiam, Basilides vnus ex satellitibus eam acceptam ad locum supplicij deduxit. Simulatq; autem multitudo ei molestiam facessere, & verborum petulantia insectari conabatur, hic eos, qui contumeliam ei faciebant, repulsos coercuit, & maximam clementiam summamq; humanitatem in eam declarauit. Illa verò hominem pro illius erga se commiseratione vehementer amplexata, bono animo esse hortatur, nam ait se, simul ac abiret è vita, à Domino suo veniam, & gratiam pro eo efflagitaturam, & non diu post eius in se merita iusta remuneratione compensaturam. Hęc cum dixisset, pi e feruenti per varia, & diuersa corporis mēbra ab imis pedibus ad capitis verticem sensim, ac pedetentim diffusa, generosè, & excelso animo migrauit è vita. Tale certamen ab hac percelebri, & gloriosa virgine confectum fuit.

Rhais fœmina. *Basilides.* *Potamiœna.* *Marcella.* *Clementia Basilidis in Potamiœnam.*

Non longo temporis interuallo interposito, Basilides, cum satellites *Basilidis martyrium.*

focij sui certa de causa iusiurandum ab ipso exigerent, asseuerantèr affirmat, omninò sibi non licere iurare: Christianum enim se esse, & hoc se propalam fateri. At illi primò eum etiamnum iocari putabant. Verùm vbi illud constanter asserit, abducitur ad Indicem, & coram illo intentionem confessus in vincula conijcitur. Cum fratres in Domino ad eum aduentarent causamq; repentinę, & admirabilis huius mutationis sciscitarentur, fertur respondisse: Potamiœnam triduò pòst martyrium nocte ei assistentem, coronam ipsius capiti imposuisse, dixisseque se pro eo gratiam à Domino postulasse, postulatam obtinuisse: & Dominum non longo tempore post eum ad suam gloriam recepturum. Post illa, vbi fratres sigillum in Domino ei impertiuerant, postero die securi percussus, præclara martyrij corona donat⁹ est. Alij item complures Alexandriæ iisdem temporibus, vtpotè quibus Potamiœna secundùm quieté apparuisset, eosque fuisset impensè ad Dei verbum amplexãdum cohortata, frequentes ad fidem Christi accessisse commemorantur.

ACTA SS. APOSTOLORVM Petri, & Pauli, per Egesippum scripta lib. 3. de excidio Hierosolymitano Cap. 2.

Omittimus hic integram rerum ab ijs gestarum seriem referre, partim nè prolixiores simus, partim quia diligens lector eandem multò vberius clariusq; in doctissimi Baronij Annalibus habere potest: tum ad varias multorum opiniones parum syncera fide, tum ad hæreticorum argumenta refellenda. Subierunt martyrium Lucio Fonteio Capitone, & Caio Iulio Ruffo Coss. anno à Christo Domino sexagesimo octauo, Neronis verò decimo tertio.

ERANT Neronis temporibus Romæ Petrus, & Paulus doctores Christianorum, sublimes operibus, clari magisterio: qui virtute suorum operum Imperatorem aduersum fecerant, captũ Magi Simonis delinimentis, qui sibi animum eius conciliauerat. Cui adiumẽtum victoriæ subiectiones gentium, vitę longæuitatem, salutis custodiã feralibus artibus pollicebatur, atque ille credebat, qui vim rerum nesciret examinare. Denique summum apud illum tenebat amicitię locũ: quandoquidem etiam præsulem suæ salutis vitæque custodem arbitrabatur. Sed vbi Petrus eius vanitates, & flagitia detexit, & species illum rerum mentiri, non solidum aliquid, aut verum efficere demonstrauit, ludibrio habitus, & digno est consumptus mœrore. Et quamuis in alijs terrarum partibus Petri esset expertus potẽtiam, tamen pręueniens Romam ausus est iactare quod mortuos suscitaret.

Iunij 29. Petrus, & Paulus doctores Romæ.

Simon Magus.

Defunctus erat id temporis Romæ adolescens nobilis, propinquus Cæsaris, cum vniuersorum dolore. Admonuere plerįq; experiendum, vtrũ posset resuscitari. Celeberrimus in his operibus habebatur Petrus: sed apud Gentiles nulla facti huiusmodi deferebatur fides. Dolor exegit remedium: perrectum est ad Petrum. Fuere qui etiam Simonem accersendum putarent: vterq; affuerunt. Ait Petrus Simoni: qui se de sua iactaret potentia priores sese partes dare: vt si posset mortuum resuscitaret. Si ille non resuscitaret, se non defuturum, vt Christus opem ferret defuncto, quo posset resurgere. Simon qui putaret apud vrbem gentilium plurimũ suas valituras artes, conditioné proposuit: vt si ipse resuscitasset mortuum, Petrus occideretur, qui magnæ potentię (sic enim appellabatur) lacessendo iniurias irrogauisset: sin verò prǫualuisset Petrus, in Simeonem pari genere vindicaretur. Acquieuit Petrus, adorsus est Simon.

Simoni quã tum tributum Romæ.

Accessit

Accessit ad lectulum defuncti, incantare atque immurmurare dira carmina, vt cœpit, visus est caput agitare, qui mortuus erat. Clamor ingens gentilium, quòd iam viueret, quòd loqueretur cum Simone. Ira, & indignatio in Petrum, quòd ausus esset conferre sese tantæ potestati. Sanctus Apostolus poposcit silentium, & dixit: Si viuit defunctus loquatur: si resuscitatus est, surgat, ambulet, pabuletur. Phantasma illud esse, nō veritatem, quòd videatur caput mouisse. Denique separetur, inquit, Simon à lectulo, & tunc ne id quidem osten tui futurum. Abducitur Simon à lectulo, manet sine specie motus alicuius, qui mortuus erat. Adstitit Petrus longius, & intra se paulisper orationi intentus, cum magna voce ait: Adolescens surge: sanet te Dominus Iesus. Et statim surrexit adolescens, & locutus ambulauit, & cibū sumpsit, & dedit eum Petrus matri suæ. Qui cum rogaretur, vt ab eo nō discederet, ait: Non derelinquetur ab eo, qui eum fecit resurgere, cuius nos serui sumus. Secura esto mater, & filio, nō verearis: habet custodem suum. Et cum populus in Simeonem insurgeret, vt lapidaretur, ait Petrus: Satis est ad pœnam eius, quòd cognoscit suas artes nihil valere: viuat, & Christi regnum crescere videat, vel inuitus. Torquebatur Magus Apostoli gloria, collegit sese atque omnem excitans carminum suorum potentiam congregat populum, offensumq; se dicit à Galilęis, relicturum se vrbem, quam tueri soleret. Diem statuit, pollicetur volatum, quo supernis sedibus inueheretur: cui quādo vellet, cælum pateret. Conscendit statuto die montem Capitolinū, ac se de rupe deijciens volare cœpit: Mirari populus, ac venerari plerique, dicentes Dei esse potentiam non hominis, qui cum corpore volitaret: nihil tale fecisse Christum. Tunc Petrus in medio stans, ait: Iesu Domine, ostende ei vanas artes suas esse, nè hac specie populus iste, qui crediturus est, decipiatur. Decidat Domine, sic tamen, vt nihil se potuisse viuens recognoscat. Et statim in voce Petri implicatis remigijs alarū, quas sumpserat, corruit: nec exanimatus est, sed fracto debilitatoque crure Ariciam concessit, atque ibi mortuus est.

S. Petrus excitat mortuum.

Simon Magus dū vult volare corruit: deinde moritur.

Quo comperto, deceptum se Nero, & destitutum dolens, tanti casum amici, sublatumque sibi virum vtilem, & necessarium Reipublicæ, indignatus quętere cœpit causas quibus Petrum occideret. Et iam tempus aderat, quo sancti vocarentur Apostoli Petrus, & Paulus. Denique dato, vt comprehēderetur precepto, rogabatur Petrus, vt sese aliò conferret. Resistebat ille dicēs nequaquam se facturum, vt tanquam metu mortis territus cederet: bonum esse pro Christo pati: qui pro omnibus se morti obtulisset: non mortem illam sed immortalitatem futuram: indignum, vt ipse fugeret passionem sui corporis, qui multos doctrina sua compulisset se hostias pro Christo offerre, deberi sibi secundùm Domini vocem, vt & ipse in passione sua Christo gloriam atque honorem daret. Hæc & alia Petrus obtexere, sed plebe lachrymante, quærente ne se relinqueret, & fluctuantem inter procellas gentilium destitueret, victus fletibus Petrus cessit: Promisit se vrbem egressurum. Proxima nocte salutatis fratribus, & celebrata oratione, proficisci solus cœpit. Vbi ventum est ad portam videt sibi Christum occurrere, & adorans eum, dixit: Domine quò vadis? Cui Christus: Iterum venio crucifigi. Intellexit Petrus de sua dictum passione, quòd ea Christus passurus videretur, qui patitur in singulis, non vtique corporis dolore, sed quadam misericordiæ passione, aut gloriæ celebritate. Et conuersus in vrbem redijt, captusq; à persecutoribus Cruci adiudicatus, poposcit, vt inuersis vestigijs cruci affigeretur, quod indignus esset, qui simili modo crucifigeretur,

Vide Neronis nequitiam.

In huius rei memoriam extat adhuc Romæ extra portā Appiam erectū sacellū q vulgò appellatur: Domine quo vadis.

retur, vt passus est Dei filius. Quo impetrato, vel quia ita debebatur, vt Christus prædixerat, vel quia persecutor non inuitus indulget pœnarum incrementa, & ipse Paulus, alter cruce, alter gladio necatus est.

VITA S. THEOBALDI Presbyteri, Eremitæ, & Confessoris.

Ex ea quæ est optima fide apud Surium. Floruit temporibus Henrici Augusti, & Henrici Regis Francorum, & filij eius Philippi.

Iunij 30. Parentes S. Theobaldi.

HEOBALDVS ègente Francorum, territorio Senonensi oriūdus, patre Arnulpho, matre verò Gisla, flos, vt ita dicam è spinis erupit. Illi enim, & diuitiarum, & nobilitatis gloria elati splendidè vitā ducebant: Theobaldus verò ab ipsis pęnè incunabilis inediam, & paupertatem sectabatur: omnesq; corporis delicias respuens solus plerunq; de pietatis studio, & suauitate cęlestis disciplinę consilia agitabat. Degebat id temporis in castro Prunino Odonis Campaniēsis, qui affinitate Theobaldum attingebat, eumq; modis omnibus ad eandem mundi vanitatem secum abripere nitebatur. At adolescens optimæ indolis ne per abrupta vitiorum paulatim abiret, sedulò de eremi solitudine incolenda cogitare cœpit. Aemulabatur Pauli, & Antonij vitæ austeritatem, victus tenuitatem, vestium asperitatem, animi contemplationem, & angelorum in solitudine contubernium. His igitur, & huiusmodi facibus accensus, clandestina discessione adiit quendam eremitam in quadam insula Sequanæ latitantem: cum quo omnia sua consilia cogitationesq; de imitatione Sanctorum contulit. Inito igitur consilio, assumptoque Gualtero quodam milite socio, ascensis vterq; equis, cum singulis armigeris ad Rhemensem ciuitatem peruenerunt. Quam simulatq; ingressi sunt ante omnia apud S. Remigium, numine salutato, animum protinus ad eremiticæ vitæ cultum obfirmarunt.

Assumit sui instituti socium.

Igitur, vt arcana consiliorum suorum quàm accuratissimè tegeret, occasione visendorum amicorum armigeris atq; equis in hospitio relictis, pedes in viam cum fideli milite se dedit. Paululum verò progressi inuentis duobus peregrinis pretiosa vestimenta, quibus erant ornati, largiuntur; seseq; vicissim optato sacco induunt. Deinde reliquum iter nudis pedibus, & capite item nudo ad Pitingum vsque (qui locus in Teutonicorum regno situs est) confecerunt. Ibi deuio, & obscuro quodam loco aliquamdiu delituere, & voluntariā paupertatem Christi amore sustinentes multo labore victum sibi quæritarunt: simulq; vt Christianæ humilitatis, quæ cæterarum est parens cu stosq; virtutum, solida iacerent fundamenta, vilissima quæque rusticorum opera obibant. Tenuissimo verò nummorum quæstu collecto, inde nudis pedibus ad S. Iacobum in Galicia Hispaniæ perrexerunt. Cum autem votis precibusq; ex animi sentētia ibidem persolutis reuerterentur, diabolus in itinere humana specie assumpta varias eis insidias struxit: qui tamen fusus fugatusque, ac Theobaldi pręcipuam virtutem sanctitatemque reueritus est. Inde Treuerim delatus salutatis ibidē amicis, & patre haud mediocri dolore tabescente consolato Romam petijt, vt Hierosolymas inde contenderet.

Incedūt nudis pedibus, & capite.

Venit Treuerim.

Hac igitur intentione Italiæ fines oberrans tandem ad locum quēdam, cui vetustas Salanica nomen indidit, peruenit. Perlustrato verò loco in saltu quodam satis spatioso veteris quasi ecclesiæ ruinas ibidem reperit: vbi paruo viliq; tugurio raptim excitato angelicam in terris vitam æmulari cœpit. Et primò quidem pane, & aqua victitare, & extrema inedia carnem macerare, deinde à pane omniq;

potu abstinens fructibus tantùm, & herbis earumq; radicibus vitam sustentare. Postquàm verò aliquandiu hoc modo non sine magna sanctitatis opinione Christo ibidem famulatus esset, in Vincentina ecclesia sacris omnibus initiatus est. Tum verò mul tò maiora animo moliri cœpit: non quo modo se tantùm, sed alios omnes ad eximiam sanctitatem perduceret. Biennio autem expleto, ex quo vir sanctus iam dictum cœperat incolere locum, socius eius Gualterus vita functus est.

Fit sacerdos.

Porrò Theobaldus cum eiusmodi vitæ cursum magno animi fructu sine vlla offensione tenuisset, mox grauioribus prœlijs, & occultis apertisq; dæmonum insidijs exagitari cœpit: neque tamen diuina in medijs tentationum procellis defuere solatia: prorsus, vt non rarò angelica visitatione consolaretur: & diabolica caligine discussa, incredibili quodam mentis iubilo perfunderetur.

Interea cum fama sanctitatis eius nominisq; celebritas longè lateq; vagaretur, pater, & mater eius inclyta fama permoti cum maxima nobiliũ turba ad eum venerunt. Ibi mater cum filium, quem amissum longo tẽpore acerbissimè luxerat, tantis cerneret charismatibus plenũ, præ gaudio vim lachrimarum fudit: & inter lachrymosa suspiria dubitare cœpit: an patria, & viro, & liberis relictis Theobaldo adhæreret. Tandem post varias fluctuantis animi procellas abruptis omnibus sęculi retinaculis, soli Domino Deo cum filio seruitura adhæsit. Itaq; quę magnam in mundo possedetat prædiorum amplitudinem, vnius breuis cellulæ cum filio Deo famulatura elegit solitudinem. Cui filius cum tanta humilitate obsecutus est, vt non facilè queat enarrari.

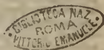
Parentes eũ visitant, & mater ei adharet.

Biennio verò antequam ex hoc mũdo migraret, ita corporis vulneribus obsitus fuit, vt neque gressum figere, neque ori suo manu ministrare posset. Neque tamen vlla corporis infirmitate à proposito vitæ rigore potuit flecti. Cumque duodecimus annus volueretur, ex quo patriam reliquerat, (nam tribus annis peregrinatus, & nouẽ in solitudine exegit) ingrauescente vlcerum valetudine, corporis vigore planè destitui cœpit. Accersito igitur Petro Abbate intima sibi familiaritate coniuncto, matrem, suosq; spirituales filios cũ totius eremi cura illi commendat. Ante verò diem tertium quàm corporis vinculis solueretur, quinquies ingẽti motu terra quassata fuit. Cumque diu in agone desudasset, epulo cælesti, quo sanctissimum Christi corpus Christianæ nationi porrigitur, refectus, cum sępius iterasset: Domine miserere populi tui, diuinis fatigatũ officijs spiritum Deo tradidit. Sacrũ eius corpus fuit multorum lachrymis, & crebro singultu in basilica Virginis matris, ad cuius titulum Sacerdotij functus est honore, honorificè conditum. Ibi verò quantis quamque stupẽdis coruscat miraculis nulla vix oratione explicari potest.

Nouem annis vixit solitarius.

Terræmot⁹

Obitus eius

Finis Tomi Secundi.

INDEX SANCTORVM HOC VOLVMINE CONTENTORVM.

APRILIS.

Ee 2 SS. Car-

S.Ro-

MAIVS.

S. Al-

IVNIVS.

SS. Car-

FINIS.